

Edw. B. Smith

17

423

1

423

6. 95.

THOMÆ
DEL BENE
CLERICI REGVLARIS
S. THEOLOGIÆ PROFESSORIS.

D E

Comitiis, feu Pârlamentis,

*Ad incidenter, & Corollariè de aliis moralibus
materiis, præcipuè de Ecclesiastica
Immunitate*

DVBITATIONES MORALES.

LVGDVNI,

Sumptibus NEMESII TRICHET.

M. DC. XLIIII.

C. D. C.
moneda 1544. Die 25

11.2.20

2. 11.20

11.2.20

2. 11.20

11.2.20

11.2.20

11.2.20

SANCTISSIMO PATRI,
A C
DOMINO NOSTRO
VRBANO VIII.
PONT. OPT. MAX.

ERITATEM, quam ἀλήθειαν Graci Plato in Cratylo.
dicere, & diuinam Plato interpretatur
lationem, BEATISSIME PATER, his
præterea laudibus extulere Veteres: ut
ea neque quidquam maius Homo ac-

cipere, neque dignius dari hominibus possit. Pythago- Ælian. lib. 12. c. 59.
ras quoque ita cum Hominibus gratulatur: Et quod
veritatem amplecti possent, eamque aliis, dum infi-
nuant, beneficare, ἀγαθόν τε ἐνεργῆσαι. Ergo sapienter
admodum aduersus Romana eloquentia Parentem
Lactantius: Nimium Socratis carcerem times; ideo- Lactant. lib. 1. c. 3.
que veritatis patrocinium suscipere non audes; Quid
profuit vidisse te veritatem, quam nec defensurus esses,
nec secuturus? veluti indignum esse ea luce perfundi

hominem, qui agnitam, vel ab aliis productam, non ipse in commune proferret, & in ea tutanda non omnia subiret discrimina. Verum ne eandem accusationem incurrerem, BEATISSIME PATER, qui dum minimè inutilis Ecclesiæ filius audiri cupio; Tuque nobis in ea asserenda sanctissimè præis; si quæ De Comitiis, & Parliamentis, tum de Donatiuis, ac Tributis; mox etiam de Ecclesiæ Immunitate ex animi sententia conieci aliquando, ac tandem exscribere exorsus sum, non publica luci darem, & usque ad sanguinis; vitæque prodigium defenderem? Planè in his Disputationibus commentandis, quas SANCITATI VESTRÆ humillimus offero, quemadmodum nec carnem respexi, aut sanguinem, ita omni animi ausu; nec hominum vultus timui; & qui dedit faciem meam valentiorē faciebus eorum, etiam animum & spem addidit, opera pretium me facturum, si quæ dum viuerem fassus sum, etiam mortuus loquerer, & haud ignauus cinis, è voluminibus docerem, quæ interritus mundi Principibus coram asserere non sum veritus: si

Galat. c. 1.

Ezech. c. 3.

Hor. 1. 3.

od. 2.

Dulce, & decorum est pro Patria mori,
 Quid pro Ecclesiâ, ipsâque Iustitiâ & veritate? Interim bonum mihi sit pro illa defendenda ὑπόλδι εἶναι; quamquam nec me ὑπόλδι εἶναι, sentiam, qui ad Sanctissimi Ecclesiæ totius Parentis pedes prouolutus, ijs benignitatis radiis excipior, foveorque, ut iam, & steriles transmississe annos reliquos putem, & hanc mihi primam
 illuxisse

illuxisse diem; hanc vita limina aperuisse, qua & beatis-
simis pedibus sisti merui, cernuoque animum, viresque
resumere contigit; & voces audire; & collatis etiam
honoribus frui.

Pepererit fortè alibi aduersum me odium veritas; At Synef. de Regno.
hac, quemadmodum Cyrenensis loquitur, ut ciuitate nul-
la indiget, cui calum scatebra, & fons, in me verò in id
Oceanum allabitur, ubi & fidei Pater, & cali inter-
pres; cui diuinum illud præ hominibus cunctis concedi-
tum munus, Orthodoxa sapientia, & sincerioris doctrina
vindictam agere, & assertorem; cuius unius est aduersus
omnes Catholica veritatis hostes, & Inferorum portas
stare, & Ecclesia filiis lucem, auramque puriorem im-
pertiri, collatam tueri. Valeas BEATISSIME PATER.
iterumque valeas, & qui Petri vestigia sequeris,
perenni Ecclesia bono etiam annos supera. Roma, Ka-
lendis Iunij, Anno Christi Domini M. DC. XLIII.

BEATITVDINIS VESTRÆ

Humillimus Seruus

THOMAS DEL BENE
Clericus Regularis.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

PRODIT, atque utinam in Dei honorem, tuumque bonum, Lector humanissime, labor hic meus, in quo de Parlamentis, de Tributis, de Donatiuis ea digessi, quæ aliquā possent lucem asferre Confessariis, non modò & iis, qui curam animarum gerunt, sed Consiliariis viris, ac Senatoribus, & Rerum publicatum, Regnorumque Administris, quorum sunt Terræ Cardines, & qui post Reges, supremosque Principes Orbem portant. Rem cœpi suis difficultatibus asperam, periculis refectam, odiis non inforcundam; verum si quisque nostrum Angelus Domini exercituum est, & nostrum est, qui sacerdotio in Domo Dei fungimur, scientiam custodire quidem, non opprimere, omnem aleam subire libuit, nec in re, in qua sic proclive, pronumque errare est, *verebor*, ut cum Sidonio loquar, *sub veritatis invidia causam prode veritatis*, cuius præsertim, ut Plato inquit, dulcedinem sola non gustat Avaritia. Nec discrimina, quæ in ea tuenda, adstruendaque, & quæ aliquando passus sum, me timidiorem, nisi etiam fortiorem reddidère. Hæc mens, & scribendi occasio, & finis: Methodus eiusmodi est: nè lectorem meum quæstionum multitudine obruerem, controversias quaslibet ad sua Principia, & veluti Dignitates reuocaui. Quo longè minor erit in tanta rerum varietate legentium labor, forè maior utilitas, ac fructus de mari ac flumine sic Comitorum Pater,

Viam qui nescit quâ deueniat ad mare

Eam oportet fluvium sumere comitem sibi.

Ad veritatem in ingenti planè huius temporis Scripturientium multitudine, ac sententiarum, & opinionum varietate etiam id potissimum præstat hæc via, ut citius ac longè maiori compendio, minori anfractu illuc lector perueniat, quò aliter fortassè nunquam hæc habui, de quibus in ipso operis vestibulo Te admonerem, Amice Lector, tu vigilas, laboresque tuo bono, magnoque animo susceptos æqui bonique consulas, & valeas.

APPRO

Morales Dubitationes de Parliamentis à P.D. Thoma del Bene S.Theologiæ Professore nostræ Congregationis, ex commissione Reuerendissimi P.D. Stephani Medices eiusdem nostræ Cōgregationis Generalis expendimus, & non solum Catholicæ fidei, & bonis moribus consentire attestamus, sed etiam in ipsis eruditionem, facilitatem, & doctrinæ soliditatem agnoscimus, & ideo publica luce pro communi vtilitate dignas ducimus. Datum Romæ in Ædib. S. Andreæ de Valle V. Id. Iulij Anno MDCXLII.

D. THOMAS DE AFFLICTIS Sacræ Theologiæ Professor,
Clericus Regularis.

D. ZACHARIAS PASQUALIGVS Sacræ Theologiæ Professor,
Clericus Regularis.

D. STEPHANVS GVARADA S.Theologiæ Profess. Cler. Reg.

A. L. P. D. THOMASSO AFFLICTO che faccia gratia de dare il suo giudicio a quel opera, 12. Decemb. 1642.

F. REGINALDVS LVCARINVS S. Palatij Magister.

*D. Stephanus Medices Præpositus Generalis Congregationis
Clericorum Regularium.*

Hoc opus inscriptum (*Morales Dubitationes de Parliamentis*) à R. P. D. Thoma del Bene S.T.P. nostræ Congregationis compositum, & iuxta præfixam assertionem à PP. quibus id commisimus, approbatum, vt typis mandetur, quoad nos spectat, facultatem concedimus; In quorum fidem præsentem litteras manu propriâ subscripsimus, & solito nostro Sigillo firmavimus. Venetiis die XV III. Iulij M. DC. XLII.

D. STEPHANVS MEDICES Præpositus Generalis Congregationis Cler. Reg.

D. IO. BAPTISTA LANFRANCH Secretarius.

EX commissione Reuerendissimi P. Reginaldi Lucarini Magistri Sacri Palatij diligenter perlegi Dubitationes de Parlamentis P. D. Thomæ del Bene Congregationis Clericorum Regularium, & nihil in illis reperi, quod sanæ doctrinæ, & bonis moribus aduersetur; in quibus res difficiles magna facilitate explicantur; gratas propterea, & utilissimas Theologiæ Moralis studio sis fore censeo, & ideo in lucem edi posse iudico. Datum Romæ domi S. Andreæ de Valle, die 18. Decembris 1642.

D. THOMAS DE AFFLICTIS Clericus Regularis, Sacræ Theologiæ Professor.

Imprimatur. F. REGINALDVS LVCARINVS Sacri Palatij Apostolici Magister.

INDEX

INDEX DVBITATIONVM.

- Dubitatio I. **V** conuocare Parliamentum generale spectet ad Regem. pag. 1
- Seçt. I. Proponitur Dubitationis Resolutio. *ibid.*
- Seçt. II. Proponitur circa Dubitationis resolutionem positam Aduertendū. 2
- Dubit. II. An si Rex in Parlamenti conuocatione attestetur, quod sit in necessitate ad subueniendum sibi, vel bono communi, credendum ei sit in dubio à Parlamentariis, & Consiliariis. 3
- Seçt. I. Proponitur Dubit. Resolutio. *ibid.*
- Seçt. II. Proponuntur & soluntur difficultates contra Dubitationis resolutionem positam. 6
- Dubit. III. An si Rex aliunde potest necessitati sue, vel Regni subuenire, v. g. statum suum restringendo, & c. donatium, seu tributum à Vassallis petere possit. 7
- Seçt. I. Proponitur Dubit. Resolutio. *ibid.*
- Seçt. II. Proponuntur & soluntur Difficultates contra Dubitationis Resolutionem positam. 10
- Dubit. IV. An si Rex aliunde potest necessitati sue, & Regni subuenire, v. g. contractus, (quos cum lesione graui, ut cum alagiis, vel alio modo, & c. contraxit) ad limites iustitie reducendo donatium, vel tributum à vassallis petere possit. 12
- Seçt. I. Proponitur Dubit. Resolutio. *ibid.*
- Seçt. II. Proponuntur Aduertenda quedam contra Dubitationis resolutionem positam. 14
- Seçt. III. Proponitur contra Dubitationis resolutionem positam prima difficultas, eiusque prima solutio. pag. 15
- Seçt. IV. Proponitur eiusdem primæ difficultatis posita secunda solutio. 17
- Seçt. V. Proponitur ex solutione II. prima difficultatis posita Corollarium I. *ibid.*
- Seçt. VI. Proponitur Corollar. II. *ibid.*
- Seçt. VII. Proponitur Corollar. III. 18
- Seçt. VIII. Proponitur Corollar. IV. 19
- Seçt. IX. Proponitur Corollarium V. *ibid.*
- Seçt. X. Proponitur Corollar. VI. 21
- Seçt. XI. Proponitur Corollar. VII. *ibid.*
- Seçt. XII. Proponitur Corollarij VII. Prima Ampliatio. 22
- Seçt. XIII. Proponitur Corollarij VII. Secunda Ampliatio. *ibid.*
- Seçt. XIV. Proponitur Corollarij VII. Tertia Ampliatio, 23
- Seçt. XV. Proponitur Corollarij VII. Quarta Ampliatio. 24
- Seçt. XVI. Proponitur Quarta Ampliationis quoad primam partem probatio. *ibid.*
- Seçt. XVII. Proponitur Quarta Ampliationis quoad secundam partem probatio. 26
- Seçt. XVIII. Proponitur Quarta Ampliationis quoad tertiam partem probatio. *ibid.*
- Seçt. XIX. Proponitur Quarta Ampliationis quoad quartam probatio. 28
- Subseçt. I. Proponitur Subcorollar. I. 29
- Subseçt. II. Proponitur Subcorollar. II. 31
- Subseçt. III. Proponuntur, & soluntur difficultates in oppositum. 33
- Subseçt. IV. Proponitur petitio, eiusque resolutio. 39
- Subseçt. V. Proponitur Subcoroll. III. 44
- Subseçt. VI. Proponitur Subcoroll. IV. 47
- ¶ Subseçt.

Index Dubitationum.

Subsectio VII. Proponitur Subcorollarium V.	pag. 48
Subsect. VIII. Proponitur Subcorollarium VI.	pag. 50
Subsect. IX. Proponitur Subcorollarium VII.	52
Subsect. X. Proponitur Subcoroll. VIII.	53
Subsect. XI. Proponitur Subcoroll. IX.	54
Subsect. XII. Proponitur Subcorollar. X.	ibid.
Subsect. XIII. Proponitur Subcorollarium XI.	55
Subsect. XIV. Proponitur Subcorollarium XII.	57
Subsect. XV. Proponitur Subcorollarium XIII.	58
Subsect. XVI. Proponitur Subcorollarium XIV.	59
Subsect. XVII. Proponitur Subcorollarium XV.	ibid.
Subsect. XVIII. Proponitur Subcorollarium XVI.	61
Subsect. XIX. Proponitur Subcorollarium XVII.	ibid.
Subsect. XX. Proponitur Subcorollarium XVIII.	ibid.
Subsect. XXI. Proponitur Subcorollarium XIX.	63
Subsect. XXII. Proponitur Subcorollarium XX.	64
Subsect. XXIII. Proponitur Subcorollarium XXI.	65
Subsect. XXIV. Proponitur Subcorollarium XXII.	ibid.
Subsect. XXV. Proponitur Subcorollarium XXIII.	ibid.
Subsect. XXVI. Proponitur circa dicta Aduertendum.	67
Subsect. XXVII. Proponuntur, & solvuntur circa Subcorollarium precedens difficultates quadam,	67
Subsect. XXVIII. Proponitur circa dicta in Subsectione precedenti Aduertendum.	68

Subsect. XXIX. Proponuntur exceptiones quadam.	69
Subsect. XXX. Proponitur & explicatur primum exemplum cum primo Corollario.	70
Corollarium I.	ibid.
Corollarium III.	71
Corollarium IV.	74
Corollarium V.	ibid.
Subsect. XXXI. Proponitur & explicatur secundum exemplum cum multorum casuum solutione.	75
Aduertendum I. cum multis Corollaris.	76
Corollarium I.	ibid.
Corollarium II.	77
Appêdix ad ea, que supra dicebântur.	80
Corollarium III.	81
Corollarium IV.	82
Corollarium V.	83
Aduertendum II. cum multis Corollaris.	84
Corollarium I.	ibid.
Corollarium II.	ibid.
Corollarium III.	ibid.
Corollarium IV.	85
Corollarium V.	ibid.
Corollarium VI.	ibid.
Corollarium VII.	ibid.
Ex Corollario VII. Subcorollarium I.	86
Subcorollarium II.	87
Subcorollarium III.	88
Subcorollarium IV.	90
Subcorollarium V.	91
Subcorollarium VI.	93
Appêdix ad ea, que supra dicebântur.	94
Subcorollarium VII.	96
Subcorollarium VIII.	ibid.
Ex Subcorollario VIII. Casus I.	98
Casus II.	ibid.
Casus III.	101
Casus IV.	102
Appendix ad ea qua supra dicebantur in Subcorollario VII.	104
Subcorol	

Index Dubitationum.

7

Subcorollarium IX.	pag. 106	Corollarium V.	ibid.
Appendix ad ea, quæ supra dicebantur.		Corollarium VI.	142
pag. 107		Corollarium VII.	ibid.
Subcorollarium X.	109	Corollarium VIII.	143
Aduertendum III.	110	Corollarium IX.	ibid.
Aduertendum IV.	111	Corollarium X.	144
Aduertendum V.	ibid.	Subsect. XXXIV. Proponuntur circa tertium exemplū positi Aduertenda quedā.	144
Subsect. XXXII. Proponuntur secundi exempli positi Corollaria.	112	Subsect. XXXV. Proponitur & explica- tur quartum exemplum.	148
Corollarium I.	ibid.	Ad ea quæ dicebantur Addendum I.	150
Corollarium II.	ibid.	Addendum II.	151
Corollarij secundi Subcorollar. I.	ibid.	Addendum III.	ibid.
Ex Subcorollario primo Casus I.	114	Addendum IV.	ibid.
Casus II.	ibid.	Addendum V.	152
Casus III.	ibid.	Addendum VI.	ibid.
Casus IV.	ibid.	Addendum VII.	ibid.
Casus V.	115	Addendum VIII.	153
Casus VI.	116	Addendum IX.	154
Casus VII.	ibid.	Aduertenda quedam.	156
Casus VIII.	ibid.	Appendix ad ea quæ supra dicebātur.	158
Casus IX.	117	Subsect. XXXVI. Proponitur circa dicta in exemplis positis prima difficultas, eiusque solutio.	161
Casus X.	118	Subsect. XXXVII Proponitur secunda dif- ficultas, eiusque solutio.	166
Casus XI.	ibid.	Subsect. XXVIII. Proponitur Subcorolla- rium principale XXIV.	170
Appendix ad ea quæ supra dicebantur.		Subsect. XXXIX. Proponitur Subcorolla- rium XXV.	174
120		Sect. XX. Proponitur quarta Ampliationis quoad quintā partem probatio.	177
Corollarij secundi Subcorollarium I I.		Subsect. I. Proponuntur ex precedenti do- ctrina Corollaria quedam.	178
122		Subsect. II. Proponuntur doctrina limita- tiones quedam.	181
Corollarium III.	ibid.	Sectio XXI. Proponitur Corollar. VIII.	184
Corollarium IV.	ibid.	Subsect. I. Proponitur Subcorollar. I.	187
Corollarium V.	125	Subsect. II. Proponitur Subcorollarium II.	188
Appendix ad ea quæ supra dicebantur.		Subsect. III. Proponitur Subcorollarium III.	189
127		Subsect. IV. Proponitur Subcorollarium IV.	190
Corollarium VI.	128		
Petitio unica, eiusque Resolutio.	133		
Aduertenda quedam.	135		
Appendix ad ea, quæ supra dicebantur.			
138			
Subsect. XXXIII. Proponitur & explica- tur tertium exemplum cum multis Corollaris.	139		
Corollarium I.	140		
Corollarium II.	141		
Corollarium III.	ibid.		
Corollarium IV.	ibid.		

Index Dubitationum.

Subsect.V. Proponitur Subcorollarium V.	
ibid.	
Subsect.VI. Proponitur Subcorollarium VI.	191
Subsect.VII. Proponitur Subcorollarium VII.	192
Subsect.VIII. Proponitur Subcorollarium VIII.	194
Subsect.IX. Proponitur Subcorollarium IX.	196
Subsect.X. Proponitur Subcorollarium X.	197
Subsect.XI. Proponitur Subcorollarium XI.	ibid.
Subsect.XII. Proponitur Subcorollarium XII.	198
Seccio XXII. Proponitur Corollarium I X.	202
Secc. XXIII. Proponitur circa dicta difficultas cum eius solutione.	ibid.
Secc. X XIV. Proponitur Corollarium X. cum multis casibus.	205
Secc. XXV. Proponitur Corollar. XI.	207
Subsect. I. Proponuntur circa Corollarium XI. Aduertenda quadam.	209
Subsect II. Proponitur Subcorollarium I.	210
Subsect III. Proponitur Subcorollarium II. cum multis casibus.	211
Subsect.IV. Proponitur Subcorollarium III.	214
Subsect.V. Proponitur Subcorol. IV. ibid.	
Secc. X XVI. Proponitur eiusdem prima difficultatis posita III. solutio.	215
Secc. XXVII. Proponitur contra eandem Dubitationis resolutionem in principio positam II. difficultas, eiusque solutio.	216
Subsect. I. Proponitur ex dictis Corollarium I.	218
Subsect. II. Proponitur Corollar. II.	223
Subsect. III. Proponitur Corollarium III.	224
Subsect. I V. Proponitur circa Aduerten-	

dum I. cum solutione multorum casuum.	ibid.
Subsect. V. Proponitur Aduertendum II. cum solutione aliorum Casuum.	226
Secc. XVIII. Proponitur tertia difficultas, eiusque solutio.	227
Secc. XXIX. Proponitur quarta difficultas, eiusque solutio.	ibid.
Dubit V. An Rex, ut subueniat sua, vel Regni necessitati, possit in bona conscientia reducere contractus ad limites iustitia non solum quos ipse cum mercatoribus contraxit cum alaguis, & lesione magna ipsius, sed etiam quos similiter contraxerunt ipsius incerti, & ignoti Vassalli; & sic exigere à Mercatoribus non solum id, in quo ipse laesus est ab illis, sed etiam id, in quo ipsum incerti, & ignoti Vassalli laesi sunt ab iisdem.	228
Seccio I. Proponitur Dubitationis resolutione.	ibid.
Secc. I. I. Proponitur Appendix ad dicta in sessione precedenti.	231
Secc. III. Proponuntur circa dicta in Appendice precedenti Aduertenda quadam.	232
Dubit. V I. An si Vassalli laesi à Mercatoribus, sint noti, & certi, possit Rex in bona conscientia ad finem, ut subueniat sue, vel Regni necessitati facere idem, quod supra dicebam in Dubitatione precedenti.	233
Secc. I. Proponitur Dubitat. Resolutio. ibid.	
Secc. II. Proponitur Appendix ad dicta in Sessione precedenti.	235
Secc. III. Proponitur difficultas circa dicta in Appendice precedenti.	ibid.
Secc. IV. Proponitur primum dictum pro difficultatis solutione.	ibid.
Secc. V. Proponuntur circa dictum positum Aduertenda quadam.	238
Secc. VI. Proponitur secundum dictum.	239
Secc. VII. Proponitur tertium dictum.	ibid.
Secc. VIII.	

Se&t.VIII. *Propositur quartum dictum.* 240
 Dub.VII. *An si Rex aliunde potest sua, & Regni necessitati subuenire, gratias, & pensiones, etiam ex causa remunerationis aliquibus assignatas, diminuendo, vel etiam suspendendo donarium, seu tributum à Vassallis petere possit in casu, quod Vassalli, & Vniuersitates suæ multum gravata.* 241
 Se&t. I. *Propositur Dubitationis Resolutio.* *ibid.*
 Se&t. II. *Propositur tertia & quarta Ratio.* 242
 Se&t. III. *Propositur quinta & sexta Ratio.* 244
 Se&t. IV. *Propositur septima Ratio.* 245
 Dubit. VIII. *An si Rex non potest aliunde sua, & Regni necessitati subuenire modo aliquo ex dictis in dubitationibus antecedentibus, donatum, vel tributum à Vassallis petere possit.* 246
 Se&t. I. *Propositur dubitationis Resolutio.* *ibid.*
 Se&t. II. *Proponuntur ad dubitationis resolutionem positam quadam requisita,* 247
 Se&t. III. *Propositur circa donatum, vel tributum exactorem difficultas, eiusque solutio.* 248
 Se&t. IV. *Propositur ad dubitationis resolutionem supra positam Addendum I.* 250
 Se&t. V. *Propositur Addendum II.* *ibid.*
 Se&t. VI. *Propositur Addendum III.* 252
 Se&t. VII. *Propositur Addendum IV.* *ibid.*
 Se&t. VIII. *Propositur Addendum V.* 253
 Dubit. IX. *An si Rex non potest aliunde sue, & Regni necessitati subuenire, ex eo, quod sua culpa, v.g. ludis, conuiniis, profusis largitionibus, bellis inconsultis, & temere gestis, ac tandem expensis inutilibus, sine priuatis, sine, etiam*

publicis, erarium exhausserit, & in egestatem inciderit, donatum, vel tributum à Vassallis petere possit. 253

Se&t. I. *Propositur Dubitationis Resolutio.* *ibid.*

Se&t. II. *Proponuntur ad Dubitationis resolutionem positam requisita quadam.* 254

Dubit. X. *An Rex, si non potest aliunde Regni necessitati subuenire, etiam ex eo, quod culpa sua, v. ludis, conuiniis, &c. in egestatem inciderit, possit à Vassallis mutuum exigere, vel eis debitas solutiones differre.* 255

Se&t. I. *Propositur dubitationis resolutio.* *ibid.*

Se&t. II. *Proponuntur circa dubitationis resolutionem positam requisita quadam.* 257

Dubit. XI. *An assignare certam summam pecunie pro sustentatione Regis, vel pro regimine & defensione Regni necessariam, spectet ad Regem, ita ut in eius arbitrio positum sit, an spectet potius ad Parlamentum.* 258

Se&t. I. *Propositur Dubitationis Resolutio.* *ibid.*

Se&t. II. *Proponuntur circa Dubitationis resolutionem positam Aduertenda quadam.* 259

Dubit. XII. *An si iam esset assignata certa summa pecunie pro sustentatione Regis, & regimine, ac defensione Regni necessaria, ex pacto inter ipsum & Regnum inito possit Rex aliqua iusta causa de nouo adueniente nouum tributum, seu donatum petere, vel antiquum augere pro defensione eiusdem Regni, vel pro sustentatione status sui.* 260

Se&t. I. *Propositur Dubit. resolutio.* *ibid.*

Se&t. II. *Proponuntur & soluntur difficultates contra Dubitationis resolutionem positam.* 261

¶ 3 Dubit.

Index Dubitationum.

- Dubit. XIII.** *An si iam assignata ex pacto inter Regnum & Regem inito certa pecunia summa pro Regno, & sustentatione Regis necessaria, culpa propria Rex, Patrimonium Regium exhauriendo, in egestatem inciderit, possit de nouo ex noua causa iusta adueniente, tributum, seu donatum a Vassallis petere, aut antiquum augere.* 262
- Dubit. XIV.** *An possit Rex propter bella, & sumptus, quos sustinet in vno Regno, grauare cetera Regna que habet, petendo ab his donatum & tributum.* 264
- Dubit. XV.** *An Rex cum possit propter bella & sumptus, quos sustinet in vno Regno, grauare alia Regna que habet, possit etiam grauare Regnum Neapolis, petendo ab hoc donatum, seu tributum.* 265
- Sect. I.** *Proponitur Dubitationis resolutio.* *ibid.*
- Sect. II.** *Proponuntur & soluntur difficultates contra dubitationis resolutionem positam.* 268
- Dubit. XVI.** *An Rex, cum possit propter bella & sumptus, quos sustinet in vno Regno, grauare alia Regna, possit etiam grauare Regnum Sicilia, petendo ab illo donatum & tributum.* 269
- Dubit. XVII.** *An possit Rex (præciso inre municipali) ex iusta & rationabili causa imponere tributum in Regno sine consensu Regni, seu non conuocato Regno per Procuratores, & sic illis non consentientibus, & acceptantibus tributum.* 270
- Sect. I.** *Proponitur dubitationis resolutio.* *ibid.*
- Sect. II.** *Proponuntur & soluntur difficultates in oppositum.* 272
- Dubit. XVIII.** *An si adsit iusta causa prebendi donatum, vel tributum, & Vassalli, vel Parlamentarij præbere recusent, possit Rex, vel etiam Prorox per vim & metum illud ab iis extorquere.* 273
- Dubit. XIX.** *An si adsit iusta causa prebendi donatum, vel tributum, & Parlamentarij dare illud recusent, prætextu pacti, vel priuilegi alicuius à Rege obtenti, possit Rex, vel etiam Prorox, his non obstantibus, per vim & metum tributum ab illis extorquere.* 274
- Sect. I.** *Proponitur Dubit. resolutio.* *ibid.*
- Sect. II.** *Proponuntur, & soluntur difficultates in oppositum.* 276
- Dubit. XX.** *An si adsit iusta causa prebendi donatum, vel tributum, & populares onus talis tributi sustinere non possint, possit Rex Regni Barones ad aliquid grauare.* 276
- Dubit. XXI.** *An possit Rex grauare etiam exteros.* 277
- Sect. I.** *Proponitur Dubit. Resolutio.* *ibid.*
- Sect. II.** *Proponuntur circa Dubitationis resolutionem positam Aduertenda quedam.* 278
- Dubit. XXII.** *An possit Rex, vel etiam Prorox vocare Episcopos, & Ecclesiasticos ad Parlamentum propter aliquod publicum negotium.* 280
- Dubit. XXIII.** *An Rex, vel Prorox possit expellere à Regno Episcopos, vel Ecclesiasticos, si propter aliquod publicum negotium ad Parlamentum vocati, venire noluerint.* 282
- Sect. I.** *Proponitur Dubitationis Resolutio.* *ibid.*
- Sect. II.** *Proponuntur & soluntur difficultates contra Dubitationis resolutionem positam.* *ibid.*
- Sect. III.** *Proponuntur Addenda quedam.* 284
- Dubit. XXIV.** *An possit Rex grauare Ecclesiasticos.* 285
- Sect. I.** *Proponitur Dubit. Resolutio.* *ibid.*
- Sect. II.**

Index Dubitationum.

9

- Seçt. II. Proponuntur & solvuntur difficultates contra dubitationis resolutionem positam. 286
- Seçt. III. Proponitur Corollarium I. 287
- Seçt. IV. Proponitur Corollarium II. 288
- Seçt. V. Proponuntur exceptiones quadam. 289
- Seçt. VI. Proponitur Corollarium III. 290
- Dubit. XXV. An Rex possit gravare Ecclesiasticos quoad bona Patrimonialia. 291
- Seçt. I. Proponitur Dubit. resolutio. ibid.
- Seçt. II. Proponuntur & solvuntur difficultates contra Dubitationis resolutionem positam. 293
- Dubit. XXVI. An Rex possit gravare Ecclesiasticos quoad ea que negotiantur. 295
- Seçt. I. Proponitur Dubitationis resolutio. 296
- Seçt. II. Proponitur Corollarium. 296
- Seçt. III. Proponuntur circa ea, que diximus, Aduertenda quadam. 299
- Seçt. IV. Proponuntur & solvuntur difficultates contra ultimum Aduertendum positum. 301
- Dubit. XXVII. An Rex possit gravare Ecclesiasticos quoad ea qua colligunt ex bonis suis Patrimonialibus, si illa aliò transferunt, vel transferri faciunt, ad finem, ut ibi carius vendant. 303
- Seçt. I. Proponitur Dubit. resolutio. ibid.
- Seçt. II. Proponitur contra Dubitationis resolutionem positam prima difficultas, eiusque solutio. 304
- Seçt. III. Proponitur secunda difficultas, eiusque solutio. 305
- Seçt. IV. Proponitur tertia difficultas, eiusque prima solutio. 307
- Subseçt. I. Proponitur prima probatio, quod Immunitas Ecclesiastica, seu Ecclesiasticorum à secularium Principum iurisdictione, tam quoad personas, quam quoad bona exemptio, sit de iure divino. 308
- Subseçt. II. Proponitur II. probatio. ibid.
- Subseçt. III. Proponitur III. probatio. 309
- Subseçt. IV. Proponitur IV. probatio. 311
- Seçt. V. Proponitur eiusdem III. difficultatis II. solutio. 313
- Subseçt. I. Proponitur ex II. solutione Corollarium I. 315
- Subseçt. II. Proponitur Corollar. II. 316
- Subseçt. III. Proponitur Corollar. III. 317
- Seçt. VI. Proponitur eiusdem tertie difficultatis tertia solutio. 318
- Seçt. VII. Proponitur quarta difficultas, eiusque solutio. 319
- Seçt. VIII. Proponitur quinta difficultas, eiusque solutio. 320
- Subseçt. I. Proponitur Corollar. I. 321
- Subseçt. II. Proponitur Corollar. II. 323
- Subseçt. III. Proponuntur quatuor alia Corollaria. 324
- Seçt. IX. Proponitur sexta difficultas, eiusque solutio. 325
- Seçt. X. Proponitur septima difficultas, & eius solutio. 326
- Seçt. XI. Proponitur octava difficultas, eiusque solutio. 327
- Proponitur Corollarium. 329
- Seçt. XII. Proponitur nona difficultas, eiusque solutio. 330
- Seçt. XIII. Proponitur decima difficultas, eiusque solutio. 331
- Proponitur Aduertendum. 333
- Seçt. XIV. Proponitur undecima difficultas, eiusque solutio. 334
- Dubit. XXVIII. An Rex possit gravare Ecclesiasticos, exigendo ab illis gravamen impositum super bona corian, antequam ad eosdem pervenissent, quacumque bona Ecclesiasticorum illa sint. 335
- Seçt. I. Proponitur Dubitationis resolutio. ibid.
- Seçt. II. Proponuntur, & resolvuntur difficultates in oppositum. 338

Dubit.

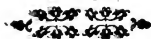
Index Dubitationum.

Dubit. XXIX. <i>An Rex possit gravare, seu collectare Ecclesiasticos quando contributionis faciendae est aequae primario in utilitatem Ecclesiasticorum, & laicorum.</i>	340	Sectio X. <i>Proponitur, & soluitur nona difficultas.</i>	350
Dubit. XXX. <i>An possit Rex gravare Ecclesiasticos indirectè saltem, directè scilicet gravando laicos, qui cum illis contrahunt.</i>	342	Sectio XI. <i>Proponitur ex Dubitationis resolutione posita Corollarium primum.</i>	351
Sect. I. <i>Proponitur Dubitationis resolutio.</i>	ibid.	Sectio XII. <i>Proponitur Corollar. II.</i>	ibid.
Sectio II. <i>Proponitur, & soluitur prima difficultas contra Dubitationis resolutionem positam.</i>	346	Sectio XIII. <i>Proponitur Corollarium III.</i>	352
Sectio III. <i>Proponitur, & soluitur secunda difficultas.</i>	ibid.	Sect. XIV. <i>Proponitur Corollarium. IV.</i>	ibid.
Sectio IV. <i>Proponitur, & soluitur tertia difficultas.</i>	347	Sect. XV. <i>Proponitur Corollarium V.</i>	353
Sectio V. <i>Proponitur, & soluitur quarta difficultas.</i>	348	Sect. XVI. <i>Proponitur Corollarium VI.</i>	354
Sectio VI. <i>Proponitur, & soluitur quinta difficultas.</i>	ibid.	Sect. XVII. <i>Proponitur Corollarium VII.</i>	355
Sectio VII. <i>Proponitur, & soluitur sexta difficultas.</i>	ibid.	Sect. XVIII. <i>Proponitur Corollarium VIII.</i>	ibid.
Sect. VIII. <i>Proponitur, & soluitur septima difficultas.</i>	349	Sect. XIX. <i>Proponitur Corollarium IX.</i>	357
Sect. IX. <i>Proponitur, & soluitur octava difficultas.</i>	ibid.	Sect. XX. <i>Proponitur Corollarium X.</i>	ibid.
		Sectio XXI. <i>Proponitur Corollarium XI.</i>	358
		Sectio XXII. <i>Proponitur Corollarium XII.</i>	359
		Sectio XXIII. <i>Proponitur Corollarium XIII.</i>	360
		Sectio XXIV. <i>Proponitur Corollarium XIV.</i>	361

I N D E X M A T E R I A R V M

Quæ corollarie, & incidenter in hoc
Tomo tractantur.

D	I.	I X.	
E Conscientia dubia. pag. 1.		De Iudice, & Magistratu.	34.
	I I.	X.	
De Conscientia opinatiua, seu		De Poenis.	42.
probabili. 3.		X I.	
	I I I.	De Gratijs, & Rescriptis.	45.
De Legibus, Statutis, & Præ-		X I I.	
ceptis.	Ibid.	De Priuilegijs.	47.
	I V.	X I I I.	
De Summo Pontifice.	11.	De Consuetudine.	52.
	V.	X I V.	
De Concilio Generali, & alijs		De Subdito.	55.
Concilijs inferioribus.	17.	X V.	
	V I.	De Censuris.	56.
De Iurisdictione aliorum, &		X V I.	
præcipuè Archiepiscopi, &		De Calibus, & Censuris refer-	
Episcopi.	18.	uatis.	64.
	V I I.	X V I I.	
De Principe, seu Rege.	20.	De Irregularitate.	71.
	V I I I.	X V I I I.	
De Prorege.	32.	De Hæresi.	75.
		De Bel.	

DE CONSCIENTIA DVBIA.

- 1 *An in dubio credendum sit Regi?* pag. 3. 4. 5. 6. 7. 199. 248. 249. 250. & 253.
- 2 *An in dubio inferior credere, & obedire debeat superiori?* ibid.
- 3 *An in dubio reus, vel testis respondere debeat ad mentem Iudicis interrogantis?* ibid.
- 4 *An in dubio, quod vestigial sit iustum, subditus prestare illud debeat?* ibid.
- 5 *An in dubio, quod sententia sit iusta, minister iustitia possit illam exequi?* pag. 5. 249. 250. & 253.
- 6 *An in dubio, quod bellum sit iustum, possit miles militare, siue subditus sit, siue non subditus, siue conductus tempore pacis, siue tunc non conductus, & nunc voluntarius?* ibid. & pag. 249. 250. & 253.
- 7 *An à Regularibus, quin & à Confessariis non priuilegiato absolui possit dubius in Fide, & qui dubius?* pag. 87. n. 1.
- 8 *An ijs, qui inter hereticos nati & educati orthodoxam Religionem ignorant, dubitare interim liceat, donec instruantur, & argumenta, seu credibilitatem Fidei satis apprehendant?* ibid. n. 3.
- 9 *An ijs, qui de Fide dubitare se arbitrantur, eo quod hereticæ cogitationes ipsis occurrunt, si eas serio detestentur, & nunquam in animum venire sibi exoptent, eximendus sit scrupulus?* ibid.
- 10 *An, qui cum videantur sibi interorandum distrassi, Officium recitant cum proposito postea iterum recitandi recitare iterum, teneantur?* pag. 99. n. 1. ubi alios casus similes inuenies.
- 11 *An in dubio, quod peccatum sit re-servatum, absolui possit à Confessariis, qui non habent potestatem supra casus re-servatos?* pag. 109. n. 2. 3. & seqq. ubi multos casus inuenies.
- 12 *An, si quis sit certus se castitatis perpetuae, vel Religionis approbatae votum emisisse, & dubitet, an tunc habuerit animum se obligandi, teneatur illud seruare?* pag. 110. n. 5. Et an tale votum re-servatum sit Summo Pontifici? ibid.
- 13 *An in dubio, quod, quando quis percussit clericum, talis percussio fuerit grauis, re-servata sit eidem?* ibid. n. 6. & 7.
- 14 *An casus Bullæ Cœna dubij (suis iuris, siue facti) re-servati sint eidem?* ibid. n. 8. & 9.
- 15 *An in dubio, quod Superior, vel Iudex sit officio priuatus, faciat acta valida, & sit obediendum ei?* pag. 113. n. 2.
- 16 *An in dubio, cum nihil à Papa exprimat in literis, virtute Iubilæi, Bullæ, vel priuilegij absolutio à cœsuris, deseruiat in utroq. foro, vel solum in foro conscientiae? Et quid sit scripti conscientiae?* pag. 113. n. 12. Vide etiam de censuris, ubi multa huc spectantia reperies.
- 17 *An in dubio de valore literarum Apostolicarum, vel in casu, quod confictæ de inualiditate earum, possint Principes seculares per suos ministros de hoc opponere coram Iudice Ecclesiastico, vel etiam Pontifici supplicare?* pag. 172. n. 10. 11. & 12. Et an, si non sit aditus ad Iudicem Ecclesiasticum, vel nolit is subreptionem illarum declarare, & periculum sit in mora, possint

- carundem executionem impedire? pag. 173. n. 12.
- 18 An in dubio, cuiusnam Iudicis Ecclesiastici, vel laici, iurisdictione in aliquo casu sit, spectet ad Ecclesiasticum? pag. 176. n. 7. & pag. 177. n. 8.
- 19 An in dubio, quod precium rei, qua mutuo datur, habeat crescere, vel decrescere tempore restitutionis, licitum sit in mutuo pacisci, ut res restituatur in eadem mensura? pag. 203. & 204. An, & si probabilius sit, quod habeat crescere? An si sit probabilius, quod habeat decrescere, licitum sit pacisci, ut restituatur in maiori mensura? ibid.
- 20 An, si sit dubium in lege, mentem legislatoris aliam fuisse, & ex alio capite rei non patiatur moram, ut superior consulatur, possit Iudex inferior in tali casu in lege dispensare, illiusque rigorem, & pœnam relaxare, vel mitigare? pag. 214. & 215.
- 21 An in dubio de viribus, & valore iuramenti. Item an in dubio, si iuramentum sit licitum, sit obligatorium in conscientia; si possit relaxari, &c. Cognitio spectet ad Iudicem Ecclesiasticum tantum? pag. 224. An, si constet de iniustitia iuramenti, possit etiam Iudex secularis exactorem iuramenti cogere, ut iuramentum relaxet, vel etiam auctoritate sua illud relaxare? ibid. Et, an directè, vel indirectè tantum? pag. 225. n. 3. Vbi multos casus reperiet.
- 22 An in dubio, quod tributum sit iustum, Princeps exigendo, peccet, & ad restitutionem teneatur? pag. 248. n. 4. Vide etiam pag. 4. 5. 6. & 7.
- 23 An in tali casu excusetur saltem exactor, etiamsi tributum postea deprehendatur iniustum? pag. 249. Quid si sciebat, Principem dubitare, & dubitare imperare? ibid. Quid si non erat subditus, vel si subditus, non exegit compulsus, sed spontè oblati? ibid. An etiam contrahat excommunicationem Bullarem, si scilicet exegit dubius? Et quibus tributum postea deprehendatur iustum? n. 1. & 4. & pag. 250. n. 7. Vide etiam pag. 4. 5. 6. 7. & 199.
- 24 An, licet in dubio possint Officiales, & exactores (praesertim si superioris præceptum commodè declinare non possint) tributum, vel donativum exigere sine peccato & censura Bullari, consilium Consiliarij, vel concludere Parliamentarij? pag. 253. Vide etiam pag. 4. 5. 6. 7. & 199.
- 25 An in dubio de aequitate causae subsidij charitativum inter Episcopum & Clerum, ad superiorem, vel ad Arbitros ab ipsis recurrentum sit? pag. 264. n. 7.
- 26 An in dubio, quod statutum, in quo Ecclesiastici non nominantur, Ecclesiasticis damnum illaturum sit, possit Episcopus auctorem statuti cogere, ut declarat in statuto Ecclesiasticos non comprehendendi? pag. 362. n. 6. & 9. An, & quid facere debeat, si constet, statutum Ecclesiasticis damnum esse illaturum? ibid. n. 10.

DE CONSCIENTIA opinativa, seu probabili.

- 1 An Parlamentarij & Consiliarij Regis teneantur sequi opinionem probabilisorem? pag. 6.
- 2 An opinio probabilis Doctorum, etiamsi fortè falsa illa sit, tribuat iurisdictionem? pag. 113. ubi multos casus inuenies.
- 3 An, si sit probabilius, quod precium rei, quæ mutuo datur, habeat crescere tempore restitutionis, licitum sit in mutuo pacisci, ut restituantur in eadem mensura? pag. 203. & 204. Quid in dubio? An, si probabilius sit oppositum, licitum sit pacisci, ut restituantur in maiori mensura? ibid.
- 4 An, si sit probabilius, mentem legislatoris aliam fuisse, nec voluisse talem casum in sua lege comprehendendi, & ex alio capite res non patiatum moram, ut superior consulatur, possit Iudex inferior in tali casu dispensare, in lege scripta, illiusque rigorem, & poenam relaxare, vel mitigare? pag. 214. & 215. An tamen, si potest, teneatur superiorem in dicto casu consulere? ibid.

DE LEGIBVS, STATUTIS & Præceptis.

- 1 An Ecclesiastici subdantur legibus Principum secularium, quoad personas, & quomodo? pag. 24. An subdantur etiam quoad bona, & quomodo? ibid. & pag. 25. 26. & 27.

- 2 An subdantur legibus infirmantibus contractum, testamentum, &c. & legibus reddentibus homines inhabiles ad contrahendum, testandum, &c. in poenam commissi criminis? Item an subdantur legibus infirmantibus contractum, testamentum, &c. quæ poenales non sunt, sed certam formam, seu solemnitatem contrahendi, testandi, &c. præscribunt? pag. 28.
- 3 An Pontifex possit, quin & debeat abrogare leges Principum iniustas, & bono spirituali adversantes? Et an in tali casu subditi teneantur potius obedire Pontifici, quam Principibus? pag. 67. n. 1.
- 4 An lex poenalis, loquens de casu vero, comprehendat casum fictum? pag. 79. n. 6. & 7. An aliquando? ibid. n. 8. An saltem in dispositionibus favorabilibus? pag. 80. n. 1. 2. & seqq. ubi multos casus reperies.
- 5 An impuber statim post usum rationis subiiciatur legibus, & præceptis Ecclesiæ, ut Confessionis, Communionis, abstinentiæ à carnibus, &c. pag. 82. n. 2. An, & subiiciantur censuris & poenis? ibid. & pag. 83. n. 4.
- 6 An, si quis contra legem, quæ etiam naturaliter obligat, peccatum censuram, vel aliam poenam annexam habens committat ex gravi metu mortis, vel infamiae, &c. vel cum ignorantia talis censura, vel poenæ à censura, vel poenæ excusetur? vide de censuris, de irregularitate, & de poenis.

- 4
7 *An lex, vel preceptum humanum possit se extendere ad actus merè internos precipiendos, & puniendos?* pag. 97. n. 3. 4. & seqq. *An saltem ad actus, qui sunt oculis per accidens?* ibid. n. 6.
- An, qui opus preceptum, quatenus ex obiecto bonum est, implet, quamvis ex mala intentione; v. g. ex inani gloria, &c. is legem humanam violet?* pag. 98. n. 1. *An intentio, & finis precepti cadat sub preceptum?* ibid.
- 9 *An, qui opus preceptum secundum substantiam prestat, etiam si tunc nolit preceptum implere, nihilominus precepto satisfaciatur?* pag. 99. n. 1. *An, etsi habeat voluntatem contrariam?* ibid. *An si obligatus voto recitandi Rosarii, recitet animo tunc non satisfaciendi, teneatur iterum recitare?* *An, si obstructus debito pecuniarium, soluat non volens tunc debito exolvere, teneatur iterum solvere?* ibid.
- 10 *An, si immemor voti Rosarii recitet, vel immemor debiti pecuniarii soluat, vel beneficiatus immemor obligationis restituendi fructus pauperibus pro omissione Officii, elemosynas ipsi largiatur, ab obligatione dicta liberetur?* ibid. n. 3.
- 11 *An lex, vel preceptum humanum possit saltem actus internos precipere, vel prohibere concomitantem, quatenus scilicet requiruntur ad moralem substantiam actus externorum?* pag. 110. n. 4. *An si ebrius, dormiens, aut mentis impos recitet horas Canonicas, Missa intersit, &c. Satisfaciat, ita ut non debeat iterum recitare, iterum Missa interesse, &c. si ad mentem redierit, an satisfaciatur, ita ut ad amplius non teneatur, qui simpliciter inuitus, seu coactus Missa Sacrificio die festo assistit? Item, an similiter satisfaciatur, ita ut ad amplius etiam non teneatur, qui in somno, in amentia, vel per vim adductus decimas Parocho materialiter soluit?* ibid. n. 5.
- 12 *An legislator humanus (quamvis precipiendo rem aliquam efficere possit, ut qui legem transgreditur, peccet contra eam virtutem, cuius intuitu lex lata est) possit etiam efficere, ut qui legem observat, actum eiusdem virtutis exerceat?* pag. 98. n. 1.
- 13 *An, & quomodo excommunicando, v. g. eos, qui ex actu interno, ut ex odio, gratia, vel avaritia omittunt procedere circa aliquem in causa Fidei, extendat se ad actum externum, & talem actum attingat?* ibid.
- 14 *An, si sit lex, vel preceptum fieri aliquid prohibens sub excommunicatione, vel alia pœna iuris, qui opus sic sub pœna prohibitum inuitus, seu coactus intermittere, pœnam euitet?* pag. 101. n. 2.
- 15 *An, si e contra sit lex, vel preceptum fieri aliquid precipiens sub pœna iuris, ut supra, qui opus sic sub pœna preceptum inuitus seu coactus exequitur, pœnam etiam euitet?* ibid. n. 1. *An, si exequitur ob metum, v. g. si puer à Pedagogo verberis metu adductus Missam attentè audit, pœnam etiam euitet, & precepto satisfaciatur?* ibid. n. 4. *An, etsi talis expressam intentionem habeat non audiendi Missam, si Pedagogus abesse, adhuc pœnam euitet?*

- euiter, & præcepto satisficiat, ita ut aliam Missam audire non teneatur? An saltem peccet secundum affectum internum peccati commissionis? ibid. ubi alios casus reperies.
- 16 An cum lex Ecclesiastica præcipit aliquod opus externum pium, v. g. vocalem orationem, Sacramentalem confessionem, &c. præcipiat etiam actum internum mentis, quem opus illud includit, adeo ut aliter præcepto imposito non possit satisfieri? An idem dicendum sit, cum superior præcipit subdito, ut sacrificet, sacramenta ministrat? &c. pag. 102.
- 17 An superior per legem, vel præceptum obligare etiam possit subditos ad habendam intentionem, vel aliam dispositionem accidentalem, seu non pertinentem ad substantiam moralem operis præcepti, v. g. ut ieiunia, vel orationes fiant in statu gratiæ, vel ut orationes & sacrificia offerantur ad particularem aliquam intentionem? pag. 103. num. 2. An possit id saltem efficere superior Religionis in ordine ad subditos suos? ibid. n. 3.
- 18 An superior reservare sibi possit peccata mortalia interna? & an expediat? ibid. n. 4.
- 19 An possit præcipere ea, quæ pertinent ad naturam corporis conservandam, & propagandam: v. g. possit pater filijs, & dominus servus præcipere matrimonium contrahi, vel virginitatem servari, & huiusmodi alia? pag. 104. n. 6.
- 20 An superior concedendo dispensationem in matrimonio (si factum non fuerit sub spe dispensationis
- obtinenda, vel sub intentione contrahendi cum coniuge coniugis mortui, aliter dispensatio concessa sit nulla) annullat illam, si talis intentio fuerit tantum in interno, & in supplicante non prodierit in externum? ibidem. pag. 103. n. 3.
- 21 An possit quis egredi ex oppido suo, & conferre se ad locum, ubi lex non obligat, ut solvatur à lege loci sui, v. g. de servando festo, de ieiunando, de contrahendo coram testibus & Parrocho? &c. pag. 111. n. 1. An, & ut effugiat reservationem casuum, ut scilicet ab his absolvi possit à quolibet, ubi non sunt reservati? ibid.
- 22 An leges, seu statuta, quæ conduntur in Concilijs Nationalibus, Provincialibus, vel Synodalibus, indigeant consensu, seu approbatione Summi Pontificis? pag. 130.
- 23 An, si aliquod ex Concilijs istis, vel aliquam legem in ipsis latam Pontifex approbet, vel confirmet, ad se illam revoce, & propriam sibi faciat, ut deinde nullus Prælati inferior Pontifice possit legem illam abrogare, vel in illa dispensare?
- 24 An, si superior statutum concernens favorem aliorum, aut favorem publicum confirmet, non possit postea ab inferioribus, qui illud condiderunt, infringi, aut mutari? ibid. Quid, si superior illud confirmaverit in gratia & favorem ipsorum statuentium? ibid.
- 25 An possit Archiepiscopus, quæ decreta sunt in Concilio Provinciali, revocare, immutare vel dispensare?

- spensare* ? &c. pag. 131. nu. 14.
 Et, an possit à Synodo, seu Concilio Episcoporum iudicari ? *ibid.*
- 26 An, ut leges humane, tam Civiles, quàm Pontificia (etiam in Bulla Cœne Domini) obligent in conscientia, requiratur non solum promulgatio, sed etiam consensus, & acceptatio populi ? pag. 152.
- 27 An, si Princeps, siue secularis, siue Ecclesiasticus intendat ferre & promulgare legem independenter à consensu & acceptatione populi, & sic intendat per illam obligare independenter à consensu & acceptatione populi, lex sit valida ? *ibid.* An qui sine causa sufficienti illam non acceptant, peccent contra ipsam, ipsiusq. pœnas contrahant, vel solum peccent contra legem naturalem ? *ibid.*
- 28 An possint à Principe seculari in defensionem sui Iurispatronatus condì leges statuentes, ne literæ Apostolicæ executioni mandentur sine ipsius consensu pag. 73. n. 12. An possit Princeps secularis per suos ministros recognoscere literas Apostolicas, facultates Nunciorum, sententias, censuras & similes alias res Ecclesiasticas pag. 170 171. 172 173. & 174. An possit Pontifex derogare Iurispatronatus prædicto ? *ibid.*
- 29 An leges, seu statuta generalia Pontificia (quales sunt Bullæ ; & Extravagantes) ut valeant, & subsistant, indigeant Regio Exequatur ? pag. 174. n. 14. & 15.
- 30 An, si Ecclesiastici transgrediantur legem Civilem, possit Civilis Potestas exigere ab illis pœnam à tali lege impostam, siue illa sit pœna privationis rerum, quæ quasi in commissum ceciderint, siue sit pœna pecuniaria ? p. 180. nu. 8. & seqq. ubi multos casus reperies. An saltem possit privare Ecclesiasticos rebus, quæ postea ipsis Ecclesiasticis, vel eorum Prelatis restituantur ? pag. 281. n. 10.
- 31 An leges Principum iniuste, & bono spiritali repugnantes possint abrogari à Summo Pontifice ? Et an tunc subditi Principum teneantur potius obedire Pontifici, quàm Principibus ? pag. 187.
- 32 An possit Princeps ex causa operari, & iudicare contra leges Civiles, & in illis dispensare, siue non complectantur Principem ex rationabili causa (ut si lex exeat, ut nullus induatur serico) siue complectantur Principem, & spectent ad communem Reipublicæ gubernationem, & tunc siue illa leges conferant ius alteri (ut quod fur vapulet, vel innocens, probatus nocens, condemnatur, &c.) siue conferant (quales sunt leges prescriptionis, & quæ præcipiunt parti læsæ pecuniam aliquā à læsore dari; vel habentibus hæc, vel illa merita, hæc, vel illa beneficia conferri, &c.) pag. 207. & 208. Item, an possit auferre ius, vel rem uni, & alteri dare ? Et ex qua causa ? Et, si non facit ex causa, an peccet, & gravius, quàm persona privata ? & teneatur ad restitutionem ; et explicare debeat in confessione istam circumstantiam ? pag. 209. & 210.

- 33 *An possit operari, & iudicare contra leges dictas, & in illis dispensare ex causa publica solum, vel etiam ex privata? v.g. An possit dispensare, quod homicida non moriatur; sed aliam poenam luat, vel etiam nullam, solum quia utilis est Reipublica, vel etiam quia dilectus est Principi, est non utilis Reipublica?* pag. 209.
- 34 *An, si Princeps ex causa iusta, (id est publica) conferat alicui privilegium (v.g. ne bona illius praescribi possint) inferior Iudex teneatur de bonis illis non secundum privilegium à Principe datum iudicare, adeo ut alioquin Iudex inferior & peccet, & sententia ipsius sit nulla?* pag. 208. n. 1. & 2.
- 35 *An possit Princeps operari & iudicare contra leges civiles, & sic in illis dispensare, si contineant ius naturale?* pag. 210. & 211.
- 36 *An, si observatio legis scriptae ratione loci, temporis, vel alicuius alterius circumstantia, aliquid inducit contra ius naturale, possit etiam Princeps non supremus iudicare contra legem scriptam, sequendo Ephebesiam?* pag. 211. ubi aliquot casus reperiuntur.
- 37 *An, si quis minetur tibi mortem, si ieiunes, tenearis servare legem, seu praeceptum de servando ieiunio?* ibid. n. 4. *Quid si minetur in contemptum Fidei, vel Religionis?* ibid.
- 38 *An, si vir austerius graviter minetur uxori, si domo exeas, teneatur ista servare legem, seu*
- praeceptum de Missa audienda?* pag. 212. n. 5.
- 39 *An, si Sacerdos graue malum sibi timeat, si non sacrificet, teneatur servare legem, seu praeceptum de non sacrificando, v.g. quia in ipsius Missa adest excommunicatus vitandus, vel quia ipse Sacerdos altare lapideum, vel vestes sacras ad sacrificandum necessarias non habet, vel quia ieiunius non est, vel quia est suspensus, excommunicatus, aut irregularis, &c. ibid.*
- 40 *An similiter, si quis graue malum sibi timeat, si non comunicet, teneatur servare legem, seu praeceptum de non comunicando; v.g. quia is, cum quo habet comunicare, est excommunicatus vitandus, vel ipse est talis?* ibid. n. 6.
- 41 *An etiam, si graue malum sibi timeat, nisi cum consanguineo matrimonium contrahat, teneatur servare legem de non contrahendo cum consanguineis? Et an possit etiam consummare ante impetratam à Pontifice dispensationem?* ibid.
- 42 *An Carthusianus, si alios cibos non habet, teneatur servare legem, seu statutum de perpetua abstinencia carnum?* pag. 112. n. 7. *Et an ad id etiam teneatur, si alios cibos habet, sed si carnes non comedit, magnum damnum salutis sibi timet?* ibid. n. 8.
- 43 *An leges hominis obligent cum magno incommodo? Et an saltem obligare possint cum magno incommodo?* pag. 212. n. 8. & pag. 213. nu. 9.
- 44 *An saltem leges Dei, ipsiusque Christi positivae obligare possint cum*

- cum magno incommodo; & an ordinariè obligent de facto cum magno incommodo; idque siue in Testamento veteri (ut de Sab- bato obseruando , abstinentia à sanguine , à carne suilla , &c.) siue in Nouo (ut de suscipiendis Sacramentis) aded ut ratione scandali , vel ratione spiritualis detrimendi vitandi aliter res sese habere non possit? pag. 213. n. 9.
- 43 An, si ex obseruatione legis, vel præcepti positiui (etiam hominis) sequitur Reipublica commodum, aut ex illius neglectu timetur incommodum, obliget tunc saltem lex positiua (etiam hominis) cum magno incommodo, etiam cum bonorum, fama & vite periculo: ut si Dux militi præcipit, ut stationem seruet; & Papa Sacerdoti, ut Insuper libus Fidem prædicet? &c. n. 10.
- 46 An, si transgressio legis, vel præcepti positiui (etiam hominis) cedere videatur, in legislatricis, potestatis contemptum, aut in Fidei, vel Religionis Christi, inae- trimentum, obliget similiter tunc cum magno incommodo, etiam cum bonorum, fama & vite dispendio? n. 11.
- 47 An possit Princeps facilius, & multoties dispensare in crimina- libus, quam in ciuilibus? pag. 214.
- 48 An, si leges scriptæ contineant ius merè positiuum, debeat secundum eas ordinariè iudicare Iudex, præsertim si supremus non sit? ibid. n. 10.
- 49 An si sit supremus, possit ex causa aliquando in illis dispensare, illarumque rigorem & penam relaxare vel mitigare? ibid. n. 2.
- 50 An possit etiam aliquando Iudex inferior; ut si adsit tacita, vel expressa superioris concessio, vel si constet mentem legislatoris aliã fuisse, nec voluisse casum talem verbis legis sue comprehendere? nu. 3. Et an in tali casu, si potest, teneatur legislatorem, vel superiorem consulere? ibid.
- 51 An etiam possit, si probabilis sit, aliam fuisse mentem legislatoris, & rei non patiatur moram, ut superior consulatur? pag. 215. nu. 4. Et an in tali casu, si potest, teneatur legislatorem, vel superiorem consulere? ibid.
- 52 An etiam possit, si vtrinque sit æquale dubium, & Princeps ex alio capite consuli non potest? ibi- dem nu. 5.
- 53 An, & quando Princeps sit liber, & solutus à legibus, quando non? Item quando Princeps possit di- spensare in legibus, quando non? ibid. n. 6. & pag. 116.
- 54 An, si potestas, etiam laica, ob iustā causam aliquid lege, vel præcepto præcipit, vel prohibet, habeat ei subditus non obstantè iura- mento in contrarium obedire? pag. 225. n. 5.
- 55 An, si Reipublica bonum ita po- stulat, possit potestas, etiam laica, promissionem, vel contractum prohibere, ut etsi iuramentum accedat, nulla ex ea promissione, vel contractu obligatio nascatur? pag. 217. & 226. An hinc præ- digus non possit, neque cum iura- mento obligare se ad alienandū, soluendum, &c. Et pupillus, neque cum iuramento obligare se ex contractu cum tutore? Et quilibet, neque cum iuramento obligare

- obligare se, ut stare debeat renu-
ciationi honorum, si fiat hac ante
bimestre, quod precedit professio-
nem. Et filius familias, neque
cum iuramento, obligare se ex
mutuo sine consensu patris, etiam
post mortem patris? ibid.
- 56 An, si Principis lex, seu dispositio
non grauet omnes, singulosq. &
seruata aequalitate proportionis
geometrica (id est secundum eor-
um vires, & facultates) sit ius-
ta? pag. 257. ubi multos casus
reperis. An saltem in aliquo ca-
su sit iusta? ibid. nu. 5.
- 57 An, si lex ab initio resistat consue-
tudini, seu ab initio hanc tanquā
irrationabilem, & iniquam re-
probes, possit postea ita inualesce-
re consuetudo ista, ut legem abro-
get? pag. 319.
- 58 An lex, vel statutum sit contra
immunitatem Ecclesiasticam,
si fiat contra personas Ecclesiasti-
cas, etiam solum indirecte?
pag. 342.
- 59 An sit contra eandem, si fiat contra
eisdem, etiam solum implicite, &
sic etiam si de illis non loquatur
ibidem.
- 60 An sit contra eandem, si per illud
Ecclesia, vel Ecclesiastici probi-
beantur, vel impediantur utire
suis aut facultatibus à iure com-
muni sibi concessis? pag. 343. n. 3.
& pag. 361. n. 2.
- 61 An sit contra eandem, si ex vi il-
lius diminuantur privilegia Ec-
clesiæ, vel Ecclesiasticis a Pon-
tificis, vel à Principe concessa?
ibidem.
- 62 An sit contra eandem, si ex vi il-
lius Ecclesiasticis efficiuntur dete-
rioris conditionis, quam laici,
- vel timidiiores ad agendum, &
retardentur ab agendo? ibid. &
pag. 354. n. 2.
- 63 An sit contra eandem, si sit aptum
inferre Ecclesiæ, vel Ecclesiasti-
cis aliquod incommodum, quam-
uis indirecte, & quamuis non di-
spontis super illis rebus super qui-
bus Ecclesia, vel Ecclesiastici ha-
bent specialia privilegia? ibid.
- 64 An, & quando imponendo gabel-
lam super contractus laicorum,
(generaliter, & sic implicite etiā
cum clericis) sit contra immuni-
tatem Ecclesiasticam, & quando
non? pag. 351. & pag. 353.
nu. 1. & 2. Item, & quando
gabella sit etiam contra immuni-
tatem Ecclesiasticam, & quan-
do non? vide de gabelis, tributis,
& collectis.
- 65 An, si lex vel statutum imponat
gabellam super vino, oleo, carne,
serico, & similibus, sit contra
immunitatem Ecclesiasticam?
ibid. vide etiam pag. 344. & 345.
An etsi imponat modice? pag. 345.
An, etsi præcipiat, ut aperiantur
tabernacula, ad quas Ecclesiasti-
ci possint confugere, ut sine ga-
bella emant? pag. 351. n. 2. & 3.
An, etsi ut exigiatur ex Eccle-
siasticis, exigatur ad euitandas
fraudes aliorum tantum, & sic
cum animo restituendi iisdem
Ecclesiasticis quod exactum est
suum cum interesse in fine anni?
pag. 352. vide etiam pag. 348.
- 66 An, si præcipiat, quod laici vendi-
tores vini &c. (sive explicitè si-
ue implicite) includantur in tali
statuto venditores vini Ecclesi-
asticorum, teneantur præstare
fideiussionem de soluendis panibus
sit

- fit etiam contra immunitatem Ecclesiasticam? pag. 352. Item an si precipiat, quod teneantur vendere in quarta domo, v. g. ab Ecclesia distant? pag. 354. n. 1.
- 67 An ad pœnam lege, vel statuto impositam contra custodes animalium pro damno illato, teneantur etiam custodes animalium, quæ sunt Ecclesie; vel Ecclesiasticorum? pag. 349.
- 68 An lex, vel statutum sit contra immunitatem Ecclesiasticam, si precipiat, ne laici vendant, molant, coquant panem, aut alia servitia & obsequia Ecclesiasticis præstent? pag. 357. & 358.
- 69 An sit contra eandem, si tollat Ecclesiasticis ea, quæ ijs tanquam civibus competunt? pag. 358. n. 1. An etsi id fiat non ex odio, sed sub ratione boni communis? pag. 359. 361. n. 3. & 362. n. 7. & 8. vide etiam pag. 344. 348. & 349. An, etsi non fiat per regulam generalem, sed particularem? ibid. n. 5.
- 70 An sit contra eandem, si prohibeat Ecclesiasticos (in casu, quod in aliquo Baronis loco vendantur commestibilia in eius taberna solam) aperire tabernas ad vendendas res ex suis prædij collectas? pag. 359. n. 1. 2. & 3. An Baro id efficiendo, inferat iniuriam etiam vassallis laicis? pag. 360. nu. 4. An & contrahat censuram Bullarem? n. 5.
- 71 An sit contra eandem, si prohibeat Ecclesiasticos (quamvis alijs omnibus id prohibeatur) extrahere vinum de civitate ad vendendum, vel introducere in illam ad vendendum? pag. 359.
- 72 An sit contra eandem, si in ordine ad Ecclesiasticos contineat verba non solum hortatoria, sed etiam precatória? pag. 360.
- 73 An sit contra eandem si precipiendo (ne concubina v. g. teneantur pro furis, quæ committunt) extendat se etiam ad Ecclesiasticorum concubinas, quæ in ordine ad illos furtum commiserunt? pag. 361. n. 1. & seqq.
- 74 An lex, vel statutum, si comprehendat Ecclesiasticos, valeat seu subsistat, quamvis sit licitum, bonestum, propter utilitatem publicam editum, & privilegia eorum non ledens? n. 5.
- 75 An valeat, si sit Ecclesiasticis favorabile? n. 4. An saltem, si sit merè privilegiatum? ibid.
- 76 An valeat, & non sit contra immunitatem Ecclesiasticam, si in ipso Ecclesiastici nominentur, quamvis sit iisdem favorabile, & utile communitati? n. 7. & 8.
- 77 An, si in ipso Ecclesia & Ecclesiastici non nominentur, & dubium sit, an tale statutum Ecclesijs, vel Ecclesiasticis damnum illaturum sit, possit auctor statui cogi, ut declaret Ecclesias, & Ecclesiasticos in statuto non comprehendendi? pag. 362. n. 6. & 9.
- 78 An, si evidenter constet damnum esse illaturum, & sic libertati seu immunitati Ecclesiasticæ adversari, possit, quin & debeat Episcopus precipere, ut auctor illud tollat; & si iste recuset, ipsemet propria auctoritate tollere, & irritam declarare.

DE SUMMO PONTIFICE.

- 1 An possit Pontifex derogare Ecclesiastica immunitati, concedendo Principibus contra illam aliquod privilegium? pag. 43. nu. 14.
- 2 An possit illud postea renocare, seu tollere, sicut & tollere consuetudinem immemorabilem introductam cum fama constanti de accepto privilegio, etiamsi facta fuerint concordata? pag. 43. & pag. 44.
- 3 An renovet de facto per Bullam Cœna Domini? ibidem. pag. 44. num. 19.
- 4 An possit, quin & debeat abrogare leges Principum iniustas, & bono spirituali adversantes? Et an tunc subditi teneantur potius obedire mandatis Papæ, quam Principum? pag. 67. n. 1. & pag. 187. n. 7.
- 5 An possit, si sic exigat Fidei, Ecclesia aut boni spiritualis communis conferutio, deponere Reges? ibid. n. 2.
- 6 An possit, si Princeps aliquis hæreticus, vel Schismaticus efficiatur, aut si Hæreticus Schismaticus, vel alijs infidelibus Ecclesiam oppugnantibus auxilium præstet, aut quid aliud faciat, quod cedat in Ecclesia detrimentum, uti adversus illum gladio temporalis, & procedere usque ad depositionem, & expulsionem? Regno? ibid. num. 3. & pag. 186.
- 7 An possit Imperatoris Electores instituere, & institutos ex causa mutare? ibid. nu. 4. & pag. 188.
- 8 An possit Imperatoris electionem confirmare, quin & improbare, si, qui electus est, idemque sibi non videtur? Item an possit ex causa alium eligere, & electum, quamvis confirmatum, deponere? ibid. n. 5. & pag. 188.
- 9 An possit ex causa (v. g. propter Electorum negligentiam, & discordiam, aut propter electi bonitatem, aut propter populi Christiani, & pacis providentiam, aut propter Hæreticorum, Schismaticorum, & similium hominum audaciam coercendam) per seipsum Imperatorem eligere? ibid. n. 6. & pag. 188. & 189.
- 10 An possit derogare Jurisdictioni laicorum? pag. 173. nu. 12. & pag. 192. An, & quod remedium sit pro illis, si Pontifex expressè derogat? ibid.
- 11 An possit per suos ministros occidere bannitum in territorio alterius Principis; & etiam si bannitus non sit grassator? pag. 179. nu. 7. An, & quid dicendum de alijs Principibus. ibid.
- 12 An possit proponere premium occidenti bannitum? pag. 180.
- 13 An possit, si sic exigat Ecclesia bonum commune, auferre bona Christianorum? pag. 185. n. 2. & pag. 187. & 197.
- 14 An conferat ipse immediatè Regibus potestatem, quam b. bens, vel potius Deus, aut Populus? ibid. & pag. 186.
- 15 An habeat natione Pontificalis Officii potestatem super omnia negotia, etiam secularia, & quomodo? pag. 185. n. 3. Et an habeas præter gladium spiritualem, gladium temporalem; & quando,
b 2 & quo-

- Et quomodo exercendū pag. 186.*
- 16 An, & à quo immediate habeat ipse suam potestatem? n. 4. An, & quid operentur homines Papam eligendo? Item, & depouendo? n. 5.
- 17 An possit, si sic etiam exigat Ecclesia bonum commune, auferre bona Clericorum, etiam patrimonialia? pag. 187. n. 7. Item, an possit multo magis auferre bona Ecclesiarum, beneficia, &c. & alteri dare? ibid.
- 18 An possit priuare omnes Clericos omnibus beneficijs? Item, & disponere, quod omnes Clerici uxorem ducant? pag. 187. n. 7.
- 19 An, & quid possit in ijs, quæ sunt iuris naturalis, & diuini; ut in votis, iuramentis, & similibus alijs obligationibus. & debitis erga Deum contractis? ibid. & pag. 194. n. 2.
- 20 An, & quando intelligatur dictum illud, quod Papa omnia possit? Et quomodo intelligatur auctoritas illa Matthæi 16. quodcūque ligaueris super terram, &c. pag. 187. n. 7.
- 21 An possit ex causa, si duo ad Imperium eligantur, fauere uni potius, ut præhigatur, quàm alteri? Item, an possit per se Imperatorem eligere, si pars vocata, & expectata nollet eligere, aut nollet ad eligendum conuenire? pag. 189.
- 22 An possit etiam ex causa providere de electione Imperatoris per hereditariam successionem? ibidem nu. 5. Et an idem dicendum de electione Pontificis? ibid.
- 23 An possit Infideles Principibus Christianis subiectos priuare dominio, quod ipsi Infideles in seruos suos habent, si hi ipsorum serui efficiantur Christiani? ibid. An idem possit facere Princeps secularis? ibid.
- 24 An possit etiam seruos Infidelium Principibus Christianis non subiectorum à Dominio suorum dominorum absoluere, si periculum peruersionis ab illis patiantur? ibidem.
- 25 An possit Infideles; ut Paganos, Iudeos, &c. directè (instituto v. g. contra eos bello, vel proposita eis pœna mortis, carceris, bonorum spoliationis, &c.) cogere ad Christi Fidem amplectendam? pag. 190. An idem possit facere Princeps secularis? ibidem.
- 26 An possit saltem cogere indirectè; negando, v. g. ipsius habitandi in locis suis, si Euangelij prædicationem audire recusent; vel imponendo ipsi maiora, quàm alijs subditis (intra limites tamen iustitiæ) tributa, donec Christiani efficiantur? ibidem. An idem possit facere Princeps secularis? ibid.
- 27 An possit Infideles illos, qui Fidem Christianam nunquam professi sunt, spiritualibus pœnis ad Fidem compellere? An saltem possit compellere Hæreticos & Apostatas, & hos (si sint relapsi, vel incorrigibiles) ut pœna mortis afficiantur, seculari magistratui tradere? pag. 190. An idem possit facere Prælati Ecclesiastici inferior? ibid.
- 28 An possit Infideles externos (id est Principibus Christianis non subiectos) inuadere, vel bello persequi propter infidelitatem, idololatram,

- sriam, & similia eorum peccata; si hac Christianis aut alijs innocentibus iniuriosa non sint? ibid. An saltē possit, si iniuriosa sint; ut si impijs suis ritibus innocentes damno afficiant, v.g. rapiendo, vel immolando infantes; vel si Christianam Fidem contumeljs, vel blasphemijs prosequantur; vel si Christianos pernerere conentur; vel si Euangelij Prædicatoribus aditum in Regiones suas, aut suis subditis Fidem ex Prædicatoribus audiendi, & amplectendi liberam potestatem concedere recusent? pag. 191. An idem possit facere Princeps secularis? ibid.*
- 29 *An possit Infideles Principibus Christianis subiectos compellere, ut natura legem obseruent, ideoque abstinere à falsorum Deorum cultu, & ab omni impietate sacrilega, &c. Item, an possit ob hac, & similia peccata, & ne Christiani damna ab ipsis patiantur, de terris suis illos expellere? pag. 191. & 192. An idem possit facere Princeps secularis? ibid.*
- 30 *An debeat Iudaorum causas, seu controuersias civiles decidere secundum legem ipsorum Mosaicam, v.g. ut filius excludat filiam ab hereditate patris? Et an, si casus lege Mosaiica determinatus non sit, vel si Iudeus cum Christiano litiget, decidere secundum leges nostras? pag. 192.*
- 31 *An, si defuncto conferas alteri beneficium Iurispatronatus laici censetur ei derogasse, nisi diserte id in literis per clausulam derogatoriam exprimatur? pag. 192. n. 2. Et, an si beneficium ad Regem, Ducem, vel Marchionem perti-*
- timeat, debeat id ipsum in dictis literis exprimi? Quid, si beneficium sit Iurispatronatus Ecclesiasticus? ibid. nu. 2. Et quid, si partim sit laici, partim Ecclesiastici? pag. 193. nu. 4.*
- 32 *An per Apostolicas beneficiorum reservationes (quæ fiunt per crimen, vel quia contingit beneficia vacare apud Sedem Apostolicam, vel ob aliam rationem, &c.) ex iuris communi, vel Cancellaria Regularum dispositione, comprehendat beneficia iurispatronatus laicorum, quoad eorum præsentationem, vel solum quoad institutionem, quæ Prælati competit? pag. 193. Et, an id intelligendum sit solum de Episcopatibus, Abbatibus, Prioratibus, Decanatibus, & alijs dignitatibus, non item de beneficijs minoribus? ibidem.*
- 33 *An, si Iurispatronatus priuilegio, vel præscriptione acquisitum sit à laico, possit ei derogare sine expressa clausula derogatoria, modo non consistat à laico illud fundatum fuisse? ibid. nu. 5. An, & possit etiam Legatus à latere, vel Nuncijs Apostolicis cum potestate Legati à latere, tale beneficium, sine præsentatione conferre? Item, an possit conferre beneficium iurispatronatus Ecclesiastici? ibid. n. 6. An, & possit etiam Episcopus? n. 7.*
- 34 *An possit Pontifex dispensare, quod quis retineat plura beneficia residentiam requirentia? & ex quibus causis? pag. 194. num. 1. An, si non fuerit iusta causa dispensandi, is qui dispensationem obtinuit, sit tutus in conscientia, si al-*

- si alterum non resignet? ibidem num. 2. An possit etiam Episcopus aliquando plura beneficia conferre? pag. 195. num. 4. 5. & seqq.*
- 35 *An possit dispensare, quoddam habet Episcopatum ante legitimam etatem, & ex qua causa? ibid.*
- 36 *An sit supra Concilium, & sic possit ex causa dispensare in aliqua re, quamvis illam prohibeat Concilium? nu. 2.*
- 37 *An sit dominus, vel dispensator tantum beneficiorum? Item & indulgentiarum? ibidem. & pag. 334.*
- 38 *An, quamvis non sit dominus, sed tantum dispensator, collatio tamen beneficii secundi, tertij, &c. sit valde; ita ut, qui accepit (licet teneatur resignare ex illis aliquot, quæ non sunt ipsi iuxta sui statum necessaria, vel in quibus obtinendis legitima causa non intercessit) non teneatur tamen fructus restituere, præsertim si muneri suo saltem per Vicarium satisfecerit? pag. 195. nu. 3.*
- 39 *An possit ex causa transferre beneficia, & cætera bona Ecclesiastica ad alios usus, etiam in Principes seculares, nedum in alias Dioceses, vel Ecclesias? pag. 196. num. 1. An, & quando possit validè, sed non licitè? Item quando possit validè, & licitè? Item quando non possit nec validè, nec licitè? num. 2. & pag. 197. & 334.*
- 40 *An cæterorum bonorum Ecclesiasticorum sit dominus, vel dispensator tantum? ibid. An, & penes quem, si non est dominus, resideat dominium illorum?*
- ibidem, & pag. 288. num. 2.*
- 41 *An, quando bona sunt incerta, vel incertum est debitum (quis scilicet creditores ignorantur) possit compositionem admittere; siue debitum sit ex delicto, ut in usuris, & furtis minutis, siue absque delicto, ut in debitis ex contractu, vel in inuentis? pag. 197.*
- 42 *An, si creditores sint noti, possit debitorem à restitutionis obligatione liberare? ibid. An saltem possit, si iusta causa subsit? An, & tunc possit etiam Princeps secularis? ibid.*
- 43 *An possit pro criminibus, ut hæresis, Apostasia, &c. multas pecuniarias, & confiscationes bonorum imponere; & consequenter debitoribus eorum huiusmodi restitutiones faciendas condonare? ibidem.*
- 44 *An possit facere, ut in iudicijs procedatur secundum allegata, & probata, quamvis hæc per privatum scientiam certò noscantur falsa? vide de Iudice, & Magistratu, ubi multos casus reperies.*
- 45 *An, & qua possit facere ut Princeps? vide de Principe, seu Rege.*
- 46 *An possit præcipere fidelibus, ut cum periculo vitæ, nedum famæ, vel fortune bonorum censuras, & præcepta ipsius positiva observent, saltem si aliquin sequeretur legislatoris potestatis contemptus, vel Fidei, & Christianæ Religionis detrimentum? pag. 203. num. 11.*
- 47 *An, & possit præcipere Sacerdoti, ut cum periculo vitæ Christi Pidem*

- dem Infidelibus prædicet? *ibid.* num. 10. ubi multos casus reperies.
- 48 An, & quid possit circa vota, iuramenta, & vota iurata? vide de voto, & iuramento.
- 49 An possit ex causa gravare bona Ecclesiastica, quæcunque illa sint? pag. 285. num. 2. & pag. 289. nu. 3. An, & possit Episcopus? *ibid.* vide etiam de subf. dio charitativo. An, & possit Princeps secularis, & quando? vide de gabellis, tributis, & collectis.
- 50 An non possit neque ab Augusto, neque à Regibus, neque à Populo, neque ab omni Clero iudicari, vel deponi? pag. 314.
- 51 An possit deponi, si labatur in heresim notoriam, saltem postquam hæc ab Ecclesia declarata fuerit? Item, an si resignaverit, Ecclesia resignationem acceptante? Item, an si exterius se gerat ut hereticum? Item, an si sit schismaticus. & Ecclesia non possit cognoscere, quisnam verus Pontifex sit? *ibid.*
- 51 An Pontifex, vel Concilium generale possit ex causa remittere aliquid de privilegijs exemptionis Ecclesiasticæ, & secularibus permittere, ut adversus Clericos aliquam iurisdictionem exercent, vel tributa aliqua exigant? pag. 313. & 328. An, & anj Ecclesia Prælati possint etiam permittere aliquid in praxi poni contra libertatem Ecclesiasticam, si sine scandalo, vel maioris mali periculo id impedire non possint? *ibid.* 313.
- 53 An si exemptio Ecclesiastica non esset de iure divino, & Principes voluissent in ipsam consentire, Pontifex, vel Concilium generale auctoritatem habuerit illam inducendi? pag. 317. Et an sic de iure divino? pag. 307. & seqq.
- 54 An scientia, & tolerantia Pontificis præiudicet exemptioni, seu immunitati Ecclesiasticæ? pag. 268. 293. num. 3. & 4. & pag. 315. 328. 319. 325. & 326. An saltem in casu, quod ad sit consuetudo immemorabilis coniuncta cum fama privilegij incerta, aut cum fama privilegij certa, aut cum fama privilegij concordati, seu per modum contractus se habentis? pag. 305. usque ad 335. vide etiam de consuetudine.
- 55 An in tali casu possit Pontifex talem consuetudinem, vel prescriptionem, sicut & ipsum privilegium concessum revocare? pag. 326. & 327. Et, an defacto revocet quotannis per Bullam Cæna? *ibidem*, & pag. 329.
- 56 An, & quid dicendum de consuetudine coniuncta cum fama privilegij. quam in quibusdam casibus contra immunitatem Ecclesiasticam habent Reges Hispania, ut Tribunal dela Puerza, & Monarchiam Regni Sicilia exerceere? Item, quam habent Reges Gallia, ut canonicatus, & beneficia conferre? Item, quam habet Respublica Veneta, ut in alijs quibus causis contra Clericos procedere? Item, qua viget in Lusitania, in Regno Castelle, & alibi? pag. 328. & 329. vide etiã de immunitate Ecclesiastica, de privilegijs & de consuetudine.

- 57 *An, & quid dicendum de consuetudine coniuncta cum summa privilegij concordati, seu per modum concordie, & sic per modum contractus se habentis? An scilicet has consuetudines defacto reuocet quotannis per Bullam Cœne? pag. 330. An saltem reuocare ex causa possit, & aliquando debeat? pag. 331. vide etiam pag. 332. & 333. An, si ex causa reuocet, debeat parti priuilegiata, si quod ex tali reuocatione damnum patiat, compensare? ibid. Et an, si sine causa reuocat, valide etiam reuocet? pag. 332. & 335. vide etiam in tractatibus citatis.*
- 58 *An per Bullam Cœne, vel per Iubilatum reuocet, vel suspendat priuilegia Cruciate? pag. 331. Item, & priuilegia Regularium? ibidem.*
- 59 *An teneatur stare contractui, & sic, si inuoluit aliquem de Baronia, vel Castro, non possit eum, eiusve successores sine causa priuare? Item, nec sine causa absolvere aliquem ab obligatione, qua astringitur alteri? pag. 334. & 335.*
- 60 *An Ecclesiastici, si habeant Feudum a Rege, & eodem tempore vocentur a Rege, & a Pontifice, debeant prius obedire Pontifici, quam Regi? pag. 332. num. 4. An, & prius etiam Metropolitanis? ibid.*
- 61 *An, si non confirmet priuilegia concordata, seu per modum concordie, & sic per modum contractus se habentia, inter seculares, & Ecclesiasticos etiam in Concilio Provinciali facta,*
- subsistant, seu valeant, si per ea concedatur laicis iurisdictio aliqua in personas Ecclesiasticas? pag. 333. num. 1. Quid si concedatur solum executio, vel nudum ministerium, seu nudum factum; v. g. eripere arma Clericis noctis portantibus, capere Clericum in fragranti crimine, & similia? ibid.*
- 62 *An, antequam Pontifex consulatur, possit ad communem utilitatem, vel necessitatē (in casu, quod laicorum facultates non sufficiant) ex bonis Ecclesiarum vel Ecclesiasticorum fieri aliqua contributio, etiam si ad eam consenserit Episcopus, & Clerus? pag. 339.*
- 63 *An etiam, antequam Pontifex consulatur, possint Ecclesiastici (saltem si aliter commode fieri non possit) cogi per Potestatem laicam ad præstandam contributionem, si hæc æquè primariè in utilitatem Ecclesiarum, Ecclesiasticorum, & laicorum faciendæ sit? v. g. ne flumen vicinos agros Ecclesiarum, Ecclesiasticorum, & laicorum inundet. Item, ne vermes prædia deuassent. Item, ne Infideles, vel Hæretici deuassent regiones Catholicorum. Item, ne via communis lapidibus sternatur. &c. pag. 340. & 341. An, etsi similiter, antequam Pontifex consulatur, possint cogi ad vigilas præstandas, si aliter ciuitas defendi non possit. pag. 341. num. 3.*

DE CONCILIO

Generali, & alijs Conci-
lijs inferioribus.

- 1 An conuocare Concilium generale spectet tantum ad Papam ? pag. 2. num. 1.
- 2 An spectet etiam ad Legatum ad latere ? ibid. nu. 2.
- 3 An aliquando possit conuocari sine Papa ? ibid.
- 4 An, & quanam sint Concilia Nationalia, Prouincialia, & Synodalia, & quotannis hac celebrari debeant ? pag. 130.
- 5 An Concilia non generalia, siue Occumenica ut legitime conuocentur, requiratur consensus, vel approbatio Summi Pontificis ? ibidem.
- 6 An, ut subsistant seu valeant, indigeant approbatione eiusdem ; finibil in ipsis contra vniuersales Canones, vel Ecclesia vniuersalis consuetudinem decernatur ? ibidem.
- 7 An, si aliquod ex Concilijs istis vel aliquam legem in ipsis latam Pontifex approbet, vel confirmet, ad se illam reuocet, & propriam sibi faciat, ita ut deinde Prælati quilibet Pontifice inferior legem illam abrogare, vel in illa dispensare non possit, & quando ? ibidem.
- 8 An, si Archiepiscopus velit prouincialia statuta condere, debeat Episcoporum Synodum eius rei causa conuocare, & ibi præsidere tanquam Decanus in Capitulo ? pag. 131. nu. 14.
- 9 An, quod in Prouinciali Synodo

- statutum est, possit reuocare, immutare, vel dispensare, &c. ? ibid.
- 10 An possit à Synodo, seu Concilio Episcoporum iudicari ? ibid.
 - 11 An, si exemptio Ecclesiastica non esset de iure diuino, & Principes nolissent in ipsam consentire Concilium Generale, vel Pontifex auctoritatem habuerit illam inducendi ? pag. 317. An autem reuera sit de iure diuino ? pag. 307. & seqq.
 - 12 An Concilium Generale, vel Pontifex possit ex causa remittere aliquid de privilegijs exemptionis Ecclesiastica, & secularibus permittere, ut aduersus Clericos aliquam iurisdictionem exerceant, vel tributa aliqua exigant ? pag. 313. An, & alij Ecclesia Prælati possint etiam permittere aliquid in praxi poni contra dictam exemptionem, si sine scandalo, vel maioris mali periculo id impedire non possint ? ibid.
 - 13 An priuilegia concordata, seu per modum concordie, & sic per modum contractus se habentia (inter seculares, & Ecclesiasticos in Concilio Prouinciali facta) independenter à confirmatione Pontificis subsistant, seu valeant ; si per ea concedatur laicis iurisdicctio aliqua in personas Ecclesiasticas ? pag. 333. nu. 1. Quid, si concedatur solum executio, vel nudum ministerium, seu nudum factum ; v. g. eripere Clericis arma noctu portantibus, capere Clericum in fragranti crimine, & similia ? ibid. An, & talia priuilegia concordata debeant esse dependencia semper ab arbitrio Ecclesia Prælatorum ? ibid.

DE IVRISDICTIONE.

aliorum, & præcipuè Archiepiscopi, & Episcopi.

- 1 An possit vassallus in præiudicium domini sine eius consensu iurisdictioni alterius consentire? pag. 130. nu. 10.
- 2 An, & possint Ecclesiastici suis privilegijs renunciando? ibidem, & pag. 324. vide etiam de privilegijs, & de Ecclesiastica immunitate.
- 3 An possit pater donationi inofficio, se renunciare? ibid.
- 4 An teneat iuramentum contractum in præiudicium tertij? ibidem.
- 5 An clausula, motu proprio, operetur in præiudicium alterius, & adimat alteri ius in. re. acquisitum? ibidem.
- 6 An, Archiepiscopus in Cõepiscoporum subditos iurisdictionem obtineat? ibid. nu. 11.
- 7 An possit quidquam in Diœcesi Suffraganeorum? ibid.
- 8 An saltem possit, si ab Episcopo ad Archiepiscopum appellatum sit? pag. 121. nu. 12.
- 9 An etiam ob solam negligentiam Episcopi, nulla interposita à partibus appellatione? ibid.
- 10 An, si Episcopus requisitus in aliqua re consensum sine causa rationabili denegat, possit adiri Archiepiscopus, si non ut suppleat consensum Episcopi, saltem ut Episcopum compellat ad consentiendum? ibid.
- 11 An possit Archiepiscopus, dum provinciam visitat, iurisdictionem in Diœcesi, Suffraganeorum exercere, etiamsi nulla Episcopi negligentia interfit? nu. 13.
- 12 An possit tunc audire etiam Provincialium confessiones? ibid.
- 13 An etiam iubere, ut Crux ante feratur, idque & in locis Provincia, alioquin exemptis? ibid.
- 14 An similiter populo benedicere in locis Provincia exemptis? ibidem.
- 15 An etiam Indulgentias concedere intra suam Provinciam? ibidem.
- 16 An, si velis Provincialia statuta condere, debeat Episcoporum Synodum convocare; & ibi tanquam Decanus in Capitulo presidere? ibid. num. 14.
- 17 An, quod in Provinciali Synodo decretum est, possit renovare, immutare, vel dispensare? ibid.
- 18 An possit à Provinciali Synodo, seu Concilio Episcoporum iudicari? ibidem.
- 19 An, si Episcopus excommunicationem, quam in aliquem infert, Summo Pontifici referuet (quavis non possit ipse ab illa absolvere) non possit etiam Archiepiscopus in casibus iure sibi permisis? pag. 130. nu. 10. vide etiam de censuris, & de casibus reservatis, ubi multa huc Spectantia reperies.
- 20 An, quando, & quomodo ligatos censura ab Episcopo possit Archiepiscopus absolvere? pag. 131. An idem dicendum de legato Sedis Apostolica? ibid.
- 21 An possit Episcopus absolvere Regulares non exemptos excommunicatos à proprio Prelato ex causa per-

- sa pertinente ad disciplinam Regularem? pag. 132. An saltem possint hi ab iniusta sententia Prælati ad illum appellare? ibidem.
- 22 An possit Prælati superior, v. g. Episcopus inferioris Archidiaconi, vel Archipresbyteri sententiam relaxare, & quomodo? ibidem.
- 23 An iudicialis causa, qua coram aliquo Iudice cepta est, debeat necessario semper coram eodem procedi? pag. 139. An, & quid dicendum de censura contra aliquem nominatim inflicta? ibidem.
- 24 An gratia etiam singulari persona concessa per mortem concedentis, re integra, non extinguatur? An id intelligendum sit solum de gratia facta, vel etiam de facienda? pag. 162. & 163. Vide etiam de gratiis, & rescriptis, ubi multa huc spectantia reperies.
- 25 An, neque iurisdiclio in foro externo contentioso generatim, & ad vniuersitatem causarum delegata expiret per mortem d. legantis? An neque expiret Officium Inquisitorum? pag. 163. & 164.
- 26 An, neque facultas prouidendi beneficia incerta Ecclesia personis idoneis? ibid.
- 27 An, si Episcopus, v. g. Decano Ecclesie Collegiate iurisdiclio nem in prima, vt vocant, instantia concedit, vt eius officio accessoria sit, neque expiret per mortem concedentis? pag. 164. nu. 9. An neque possit reuocari à successore, saltem si non per modum gratie sed per modum contractus, aut transactionis fuerit concessa? ibidem.
- 28 An neque expiret per mortem concedentis facultas audiendi confessiones, vel absoluedi à reueruatis, concessa à Superiore? An, neque facultas absoluedi concessa à Parocho? An, neque facultas eligendi sibi confessorem, suscipiendi Ordines ab alieno Episcopo, celebrandi in Oratorio priuato, assistendi in matrimonijs, vescendi lacticijs in Quadragesima, &c. pag. 62. 63. 64. & 65. An etiam benedictiones concessa à Papa possint applicari, mortuo Papa? pag. 162. nu. 3.
- 29 An neque expiret per mortem concedentis gratia facienda; si delegatio, seu concessio facta fuerit auctoritate Sedis, seu dignitatis, qua non moritur? pag. 166.
- 30 An neque expiret per mortem mandantis mandatum de donando in fauorem cause pie, de manumittendo seruo, vel de alia causa fauorabili? pag. 168. nu. 16. 17. & 19. vide etiam de nationibus.
- 31 An, si sit quæstio, cuiusnam Iudici, Ecclesiastici, vel laici iurisdiclio sit, spectet ad Ecclesiasticum? pag. 176. num. 7. An & quid in dubio? pag. 177.
- 32 An, & quid possit circa beneficium, & bona Ecclesiastica Legatus à latere, & Nuncius Apostolicus cum potestate Legati à latere? vide de beneficijs. An, & quid possit Papa? vide ibid. & de Pontifice.
- 33 An, & quid possit circa eadem Episcopus? vide de beneficijs.

- 34 *An idem superior possit exerce-
re voluntariam iurisdictionem
in semetipsum, dispensando v. g.
cum semetipso in proprijs votis,
iuramentis, votis iuratis, & in-
legibus etiam suis Superioris (ut
de ieiunio, abstinencia a carnibus,
de audiendo Sacro, recitando Offi-
cio, &c.) in quibus potest dispen-
sare cum suis subditis? pag. 218.
& 219. & 220. Et, an possit solum
indirecte, veletiam directe ibid.
An possit etiam semetipsum ex-
communicare? pag. 220. nu. 7.*
- 35 *An possit dare Sacerdoti subdito
potestatem, qua ipsum absoluat a
peccatis, etiam reservatis, a qui-
bus ipse absolvere potest subditos
suos? pag. 218. n. 3. An idem pos-
sit Vicarius ipsius? ibid.*
- 36 *An, qui habet auctoritatem condo-
nandi omnibus debitoribus alicuius,
possit sibi semetipsum etiam debito-
ri illius condonare? Et an, qui
habet auctoritatem aliquid (v. g.
elemosynas) distribuendi, possit
etiam sibi semetipsum applicare, si in
ipso sit eadem causa, ac est in alijs,
quibus faciendus est distributio?
pag. 220. num. 7.*
- 37 *An possit idem si Praefes est, seipsum
apud seipsum emancipare, vel in
adoptionem dare? in 8. ubi alios
casus reperies.*
- 38 *An possit Episcopus cum consensu
Capituli in Ecclesijs sibi subiectis
ad reparationem Ecclesiarum,
vel ad necessaria alimenta mini-
strorum (quando aliter his pro-
videre non potest) collectionem im-
ponere? pag. 278. nu. 5.*
- 39 *An, & quando possit petere, quin
& compellere Clerum per censu-
ras ad subsidium charitativum*

*sibi praestandum? Vide de sub-
sidio charitativo.*

- 40 *An, si in statuto non nominentur
Ecclesiastici, & dubium sit, an
tale statutum Ecclesiasticis da-
mnum illaturum sit, possit Epi-
scopus auctorem statuti cogere,
ut declaret in statuto Ecclesia-
sticos non comprehendi? pag. 362.
num. 7. & 9.*
- 41 *An, si constet tale statutum,
damnum esse illaturum, & sic
immunitati Ecclesiasticae adver-
sari, possit, quin & debeat
praecipere, ut auctor illud tol-
lat; et si is non tollit, ipse auctori-
tate propria illud tollere, & irri-
tum declarare? ibid. nu. 10.*

DE PRINCIPE, scu Rege.

- 1 *An belli, & pacis ius extet tan-
tum apud Regem? pag. 2. nu. 2.*
- 2 *An semper credendum sit Regi?
pag. 4. 6. 7. 259. 250. & 253.*
- 3 *An Rex possit vendere Officia, etiam
qua iustitia administratione an-
nexa habent? pag. 8. nu. 5. & 6.*
- 4 *An possit in casu necessitatis, ut
subveniat scilicet bono communi,
sumere ab una Communitate,
& deinde, ut ei compenset, diui-
dere onus per Regnum? pag. 12.
254. 255. & 256.*
- 5 *An possit in dicto casu sumere
etiam bona privatorum, & resti-
tuere postea, quando poterit? ibid.
& pag. 13.*
- 6 *An possit reuocare privilegia alias
concessa? pag. 43. num. 2. &
pag. 17. num. 2.*

- 7 An possit contractus, quos cum laico
ne graui sua contraxit, reducere
ad limites iustitiae petendo benefi-
cium restitutionis in integrum? pag. 13. 14. 215. & 216.
- 8 An competat ei beneficium restituti-
onis in integrum, & quomodo? pag. 14. & 15.
- 9 An teneatur stare contractui, &
quomodo? pag. 15. 16. 17. 215.
& 216.
- 10 An, si inuestiuit aliquem de Baro-
nia, vel de Castro, possit rex, vel ip-
sius successor illum priuare ibid.
- 11 An possit cogere vassallos, ut frum-
menta, vina, aliaque similia
bona, quae habent, vendant iusto
pretio, & aliquando vilius pro
necessaria sustentatione ciuitatis,
Regni, vel militiae? &c. pag. 18.
- 12 An possit cogere eosdem, ut illa
euiant, & asportent à diuersis
locis, etiam longinquis, vel sal-
tem mutent pecuniam ad ea
emenda propter eundem finem? pag. 18.
- 13 An possit cogere eosdem ad illa
emenda de ciuitate, si incipiunt
corrumpi? pag. 19.
- 14 An possit cogere, ut iusto pretio ani-
malia, naues, & similia, quae ha-
bent, locent iusto pretio? pag. 19.
- 15 An possit cogere vniuersitates Re-
gni, ut exhibeant homines promi-
litiæ, pro remigando, pro perse-
quendo hostes, vel latrones, & quo-
modo? pag. 19. & 20.
- 16 An possit transmittre reos, qui
sunt in carcere, ad triremes, ut
ibi inserviant, donec eorum causa
expediatur? pag. 20. nu. 1.
- 17 An possit etiam transmittre ad
trirèmes homines inutiles, & va-
gabundos? ibid. nu. 2.
- 18 An possit assumere vassallos pro
seruitijs sibi necessarijs? An &
possit etiam Baro? ibid.
- 19 An possit cogere vassallos ad refe-
ctionem pontium, viarum, &
murorum ciuitatis? Item ad
constructionem turrium, & cu-
stodiam illarum? pag. 21.
- 20 An possit prohibere vassallis edi-
ficia, vel eorum sola occupare,
domus diruere, &c. pro viji am-
pliandis ad ornatum ciuitatis, et
pro porticu faciendis, & similibus,
& quomodo? ibid.
- 21 An possit sub centis poenis vassal-
los constringere, ut aurum, ar-
gentum, frumentum, vinum,
equos, lignamina ad usum belli
deseruiant, & similia non ex-
trahant de Regno sine licentia
ipsius? pag. 21. An, & possit
constringere, ut non extrahant
Romam, vel etiam ipsi non eant
Romam? pag. 22.
- 22 An, & quomodo possit concedere
trattas? pag. 22. An, si quis
extrahat sine licentia, peccet?
An, & quanta extractio requi-
ratur ad mortale? pag. 23.
- 23 An, si Ecclesiastici suis criminibus
Reipublica molestiam, vel peri-
culum ingerant, possit (saltem
in aliquo casu) contra illos suis
subditis consulere? pag. 31. &
pag. 66. num. 4. & 5.
- 24 An, si Pontifex faciat mandata
aliqua in destructionem Ecclesiae,
possit Rex factio, & vi illis resi-
stere, & impedire, ne executioni
mandentur? ibidem.
- 25 An defacto habeat Rex aliquis à
Pontifice privilegium vis arcendae
in causis? Item conferendi Episco-
patui, & alia beneficia? Item
& co-

- & cognoscendi causas quasdam spirituales* ? pag. 39. 40. 41. 42. 43. *& 44. vide etiam de immunitate Ecclesiastica, de priuilegijs, & de consuetudine.*
- 26 *An possit Episcopus, vel quoscunque alios Ecclesiasticos vnquam inobedientes, vel ex alijs delictis expellere de Regno?* pag. 49. *& 50. vide etiam pag. 280. 381. & 282. An possit saltem aliquando, & cum quibusdam requisitis?* *ibid. An, & quid dicendum de cooperationibus.* *ibid.*
- 27 *An possit expellere Episcopos ab Episcopatu, si simoniaci ad Episcopatum fuerint electi?* *ibidem, num. 8.*
- 28 *An possit cogere Ecclesiasticos, vt frumentum, & alia ad victum necessaria iusto pretio vendant tempore penuria, absque eo quod recurratur ad Iudicem Ecclesiasticum?* pag. 51. *& 52. An possit saltem aliquando, & cum quibusdam requisitis?* *ibidem, num. 2.*
- 29 *An possit cogere eosdem tempore pestis ad seruanda banna promulgata pro bono publico, & tuenda sanitate, absque eo quod similiter recurratur ad Iudicem Ecclesiasticum?* *ibid. num. 4. An saltem possit aliquando cum quibusdam requisitis?* *ibid.*
- 30 *An possit Ecclesiasticos, si vendant vinum, frumentum, & similia ultra taxam ab ipso statutam, dictis rebus in pœnam spoliare, si sic in lege sua statuerit?* pag. 52.
- 31 *An possit, si exportent similia de Regno contra legem suam sub pœna commissi exportari prohibentem, ijs rebus similiter eos spolia-*
- re?* pag. 53. num. 1. *An saltem in aliquo casu; & tunc quomodo, & per quem?* pag. 44. nu. 5.
- 32 *An possit illos cogere ad contri- buendum pro reparatione pœtium, viarum publicarum, murorum ciuitatis, & similibus, quæ primo, & principaliter spectant ad Communitatem?* *ibid. num. 3. vide etiam de gabellis, tributis, & collectis.*
- 33 *An possit, si falsa mensura vinum, triticum, &c. venderint, in bonis, vel in pœna pecuniaria illos punire?* pag. 54. num. 1. *An saltem in aliquo casu; & tunc quomodo, & per quem?* *ibidem.*
- 34 *An possit vt executor Concilij Tridentini cogere Episcopos, & alios Ecclesiasticos, vt illud obseruent? Item vt reparent suas Ecclesias?* pag. 62. num. 1. *An saltem possit ad id cogere laicos?* *ibid. num. 2.*
- 35 *An habeat priuilegium à Papa, vt ab Episcopis, & ab Inquisitoribus non possit excommunicari, etiam si ipsorum iurisdictionem perturbet?* pag. 62. num. 8. *An idem priuilegium habeant Regij Officiales, & Consiliarij?* *ibid. nu. 9. & 10.*
- 36 *An possit Episcopos, vel alios Ecclesiasticos ad residentiam obligatos retinere pro gubernatione Regni, pro consilio, officio, vel pro aliquo alio seruitio, ita vt in tali casu excusentur illi à residentia, & sic faciunt fructus suos?* pag. 63. nu. 1.
- 37 *An de hac re habeat saltem priuilegium à Papa? An, & si forsitan aliquando habuerit, nunc*

- extet; & non sit reuocatum; & si non est reuocatum, quando locum habeat? *ibid.* nu. 1. & 2.
38. An possit Episcopus, aliosque Ecclesiasticos, feudatarios suos vocare, ita ut hi teneantur potius obedire ipsi Regi directo Domino vocanti, quam Papa? *ibidem*, num. 2.
39. An possit eosdem vocare, ut cum ipso ad bellum profiscantur, vel ut tantum iuxta conditionem feudorum auxilium praestent? *ibid.* nu. 3.
40. An possit prohibere, vel curare, ne Episcopi à suis Ecclesijs ultra tempus à Canonibus statutum absint? Item, ne Ecclesiarum bona dissipent? Item, ne decimas fructuum, nisi consuetas exigant? &c. pag. 65. num. 1. An, & quid in hac re possit facere? *ibidem*.
41. An possit cognoscere Ecclesiasticos, si bi voluntariè submittant se ei, ut iudici? An saltem in ciuilibus an saltem de consensu Ordinarij? pag. 68. num. 1. An saltem quoad bona? *ibidem*, num. 2.
42. An possit cognoscere eos, ut arbitri; si ut arbitro se ei submittant; et tunc, an possit cogere eos, ut sentiant ipsius sententia, vel potius arbitrio? *ibidem*, num. 3.
43. An possit per suos ministros discutere facultates, & potestates Nunciorum? pag. 170. num. 1. An, & quinam possit, & debeat illas discutere? num. 2.
44. An possit per suos ministros in Regijs Cancellarijs retinere, & examinare literas, vel Bullas Apostolicas, siue sint Bullae iustitiae, siue gratiae? num. 3. An, & quinam possit, & debeat illas examinare? *ibid.* num. 5. 6. 7. 8. 9. & 10.
45. An possit per suos ministros se intromittere in iudicandis alijs rebus Ecclesiasticis, & praecipue in recognoscendis, seu examinandis sententijs, & censuris? nu. 6.
46. An illas teneatur acceptare, & exequi; quin, & pro earundem executione praebere Episcopis auxilium brachij secularis? *ibid.*
47. An possit saltem per suos ministros retinere, & examinare, seu recognoscere literas, vel Bullas Apostolicas ex praescriptione? nu. 6. An ex tolerantia Summi Pontificis? pag. 173. num. 13. An ex concordatis, vel ex priuilegio à Papa concesso? pag. 171. num. 7. & pag. 173. num. 14. An extet, & remocatum non sit tale priuilegium? *ibid.*
48. An possit per suos ministros examinare processus citationum, ac causarum beneficialium? pag. 171. num. 8.
49. An, si dubitetur de valore litterarum Apostolicarum, vel constet de earum inualiditate, possit per suos ministros de hoc opponere coram Iudice Ecclesiastico (cuius est Apostolicas literas examinare) vel etiam Summo Pontifici supplicare; modò ipsius ministri supplicationem coram Sede Apostolica legitime prosequantur? pag. 72. nu. 10. 11. & 12.
50. An, si non sit aditus ad Iudicium Ecclesiasticum, vel uolitis subreptionem litterarum declarare, possit tunc per modum iusta defensionis

- fenſionis executionem illarum impedire, & interim Summum Pontificem monere? pag. 173. num. 12.
- 51 An poſſit in deſenſionem ſui iuriſ- patronatus condere leges ſtatuen- tes, ne literæ Apoſtolica execu- tionis mandentur ſine ipſius con- ſenſu? ibid. num. 12. An poſſit Pontifex tali iuriſpatronatus de- rogare? ibidem.
- 52 An, ſi Pontifex illi deroget, poſſit Rex per ſuos miniſtros coram Iudice Eccleſiaſtico, ſeruato iu- ris ordine ad Pontificem appel- lare, & libellos ſupplices eidem offerre, ne ſcilicet literæ Pontifi- ciæ tales executioni mandentur? ibidem.
- 53 An poſſit facere, quod Regium Exequatur adhibendum ſit, non ſolum quoad reſcripta priuata (obtentæ ſcilicet inter partes, vel ad inſtantiam alicuius) ſed etiam quoad leges generales, & ſtatuta vniuerſalia, quales ſunt Bullæ, & Extrauagantes Pontificiæ? pag. 174. nu. 14.
- 54 An poſſit prohibere, ne inhibito- riæ, quæ ad Magiſtratus Regios mittuntur, ab Eccleſiaſticis promulgentur, priuſquam ipſi Regi offerantur, ad hoc ſcilicet, ne de ipſius facultate publicentur? nu. 15. An ſaltem in caſu, quod tales inhibitoria continent vio- lentiam? nu. 16.
- 55 An poſſit prohibere, ne Epifcopi procedant ad cenſuras contra ipſius Officialis Regios, in conſulto ipſo Rege, vel Prorege? ibidem, & num. 17.
- 56 An, & quæ alia poſſit, vel non poſſit facere per ſuos miniſtros?
- vide de Iudice ſeu Magiſtrato, & de cenſuris.
- 57 An, ſi Eccleſiaſtici tranſgredian- tur legem ciuilem Regis, ſeu Prin- cipis, poſſit Princeps ab illis exi- gere pœnam à tali lege impoſitam, ſiue ſit pœna priuationis rerum, quæ quaſi in commiſſum cecide- rint, ſiue ſit pœna pecuniaria? pag. 180. num. 8. & ſeqq. ubi multos caſus reperies. Et an poſſit Eccleſiaſticos rebus illis pri- uare, quæ poſtea ipſis Eccleſiaſti- cis, vel eorum Prælatiſ reſtitu- tur? pag. 181. nu. 10.
- 58 An, ſi Rex, vel alter Princeps æ- dit aliqua bona in feudum Ec- cleſiæ, vel laico, qui poſtea dona- uit Eccleſiæ, poſſit de illis cogno- ſcere poteſtas ciuilis? pag. 181. num. 1. An & poſſit cognoscere de controuerſis exorientibus ſu- per bonis prædictis, ita vt appel- latio non ad Papam, ſed ad Re- gem faciendæ ſit? pag. 181. & 182. An & ſi Eccleſia ipſa bona illa habeat in feudum? ibid. Et an ſi agatur de poſſeſſorio, & non de petitorio? ibid. nu. 2.
- 59 An, ſi tributum, vel quacunque alia penſio adbareat rei Clerici, poſſit Rex (ſi iniuſſe ipſi illa de- negetur) providere ſibi occupa- tione fructuum ex ipſa re, modò nihil attentet contra perſonam Clerici? num. 3. vide etiam pag. 301. & 302.
- 60 An poſſit inquirere in miniſtros, vel Conſiliarios ſuos Clericos, eoſque pecuniarij pœnis, aut ſeu- di priuatione punire? nu. 4. & 5. An & ſi Clericus non habeat ſeu- dum à Rege, ſed habeat ratione Eccleſiæ, quam adminiſtrat? ibid.

61. *An possit cognoscere Clericum ratione officij à se illi concessi, vel ratione cuiuscunque alterius secularis officij, ut Tutoris, Curatoris, vel Administratoris, &c. pag. 182. num. 5. & pag. 183. n. 6.*
An possit à contra potestas Ecclesiastica cognoscere, & punire Officiales suos laicos. ut Carcerarios, Fiscales, Commissarios, Actorum Magistros, Notarios, Licetores, &c. pag. 183. num. 7. & an hi gaudeant privilegio fori, respote de familia Ecclesiastica ibid.
62. *An possit in predictis casibus punire Clericum in bonis, & pro pœna corporali remittere illum ad Prelatum Ecclesiasticum? An & pro executione pœna in bonis adiri debeat Prelatus Ecclesiasticus? pag. 184.*
63. *An possit cognoscere Clericum quoad bona, si hæc data fuerint Clerico, vel etiam Ecclesia cum Iuris reservatione. i. pag. 184. num. 10. Vel, si antequam veniant ad Ecclesiam, onus certum, & invariabile annexum habeant, v. g. censum, servitutem Principi debitam, onus reparandi viam publicam, &c. nu. 11.*
64. *An possit, si sic exigit bonum commune, sumere bona subditorum, quibus postea de proprio (si habebit) ve. (si non habebit) de comuni satisfaciatur pag. 184. num. 11. & pag. 254. 255. & 256. vide etiam pag. 11. & 13.*
65. *An, & à quo immediatè recipiat suam potestatem? pag. 185. num. 2. An à Deo; an à Papa; an à Populo? ibid. & pag. 186. Et si immediatè recipit illam, à Deo, vel à Populo, & non à Papa, an saltem recipiat cum subordinatione ad Papam? num. 6.*
66. *An possit ex causa à Papa solum Imperator eligi? Item an possit à Papa electus non confirmari, quin & confirmatus deponi? Item an possint à Papa solum Imperatoris Electores institui, & instituti mutari? pag. 188. num. 1. 2. & seqq.*
67. *An, si duo ad Imperium eligantur, possit ex causa à Papa fieri, ut unus praeligatur? Et quid, si pars vocata, & expectata nolle eligere, aut ad eligendum convenire? pag. 189.*
68. *An item ex causa possit à Papa de Imperatore provideri per hereditariam successionem? Item & de Pontifice? ibid.*
69. *An possit Princeps, seu Rex Infideles sibi subiectos privare dominio, quod habent ipsi Infideles in servos suos, si hi Christiani efficiantur? An & idem possit facere Papa? ibid.*
70. *An possit etiam servos Infidelium sibi non subiectorum à dominio suorum dominorum absolute, si periculum perversionis ab ijs patiantur? ibid.*
71. *An possit Infideles, ut Paganos, Iudeos, &c. ad Christi fidem amplectendam cogere directè; instituto, v. g. contra eos bello, vel proposita eis pœna mortis, carceris, bonorum spoliationis, &c. pag. 190. An & idem possit facere Pontifex? ibid.*
72. *An saltem possit illos cogere indirectè; negando, v. g. ipsi ius habitandi in sua regione, si Euan-*

- gelij *pradicationem audire nolint*; vel *imponendo iisdem maiora, quàm alijs subditis* (intra limites tamen iustitie) *tributa, donet Christiani efficiantur ibi*. An & idem possit facere Pontifex? *ibid.*
- 73 An possit Infideles illos, qui Fidem Christianam nunquam repperunt, pœnis ad Fidem compellere? An saltem possit compellere hæreticos, & Apostatas? An & possit etiam Pontifex, & Prælati Ecclesiastici inferiores; & hos, si sint relapsi, vel incorrigibiles, seculari Magistratui tradere, ut mortis pœna afficiantur? *pag. 190.*
- 74 An possit Infideles externos inuadere, vel bello persequi propter infidelitatem, idololatriam; & similia eorum peccata; si hæc Christiani, aut alij innocenti, bus iniuriosa non sint? *ibid.*
- 75 An saltem possit, si sint iniuriosa; ut si impijs suis ritibus innocentes damno afficiant, v. g. rapiendo, vel immolando infantes; vel si Christianam Fidem contumelijs insequantur; vel si Christianos pervertere contentur; vel si Euangelij Predicatoribus adiutum in regiones suas, aut suis subditis Fidem ex Predicatoribus audiendi, & amplectendi liberam potestatem concedere recusent? *pag. 191.* An & idem possit facere Pontifex? *ibid.*
- 76 An possit facere, quòd in Iudicijs procedatur secundum allegata, & probata, quamvis hæc per priuatam scientiam certò noscantur falsa? *vide de Iudice, & Magistratu, ubi multos casus inuenies.*
- 77 An possit ex causa eudere pecuniam de vili materia, v. g. de ferro, corio, &c. & precipere, ut per Regnum tanquam bona expendatur? *pag. 202. nu. 1.* An & aliquid transacta postea causa, seu necessitate Rex subditis teneatur? *ibid.*
- 78 An possit ex causa augere valorem pecunie? & an in tali casu, si facienda sit restitutio pecunie credite, solui debeat valor pecunie, prout valor erat tempore contractus, vel potius prout valor est tempore restitutionis? *ibid. num. 2. & 3.*
- 79 An possit ex causa renocare sententias in rem iudicatam transactas? *pag. 205. num. 1.*
- 80 An possit ex causa irritare, seu cassare sententias Iudicum, quamvis ritè, & ritè latas? Item restituere ad appellandum adversus rem iudicatam? Item mandare reuisionem sententia in rem iudicatam transacta? *nu. 2.*
- 81 An, si indulgendo crimen restituit delinquentem ad omnia, restituat eum etiam ad acquisita alteri mediante sententia, si non ad acquisita alteri ex facto, vel ex contractu? *ibidem.*
- 82 An possit dispensare, quòd Vniuersitas possit territoria, in quibus Cives, & sic etiam Baro, vbi primus Civis, usum habent, vendere, etiam si Cives contradicant? *num. 3.*
- 83 An possit præiudicare in modicis, etiam ex potestate ordinaria? *ibid.*
- 84 An possit ex causa concedere saluum conductum, seu securitatem.

- tem delinquentibus? Item & mutare pœnas corporales in pecuniarias, etiamsi non adsit offensa partis remissio? pag. 206. num. 5.
- 85 An possit, quin & soleat concedere indultus Colonis pro debitis civilibus, ut cultura, vel messi vacare possint in beneficium commune? ibid.
- 86 An possit prouisiones (quæ Saluæ guardia vulgò dicuntur) concedere Vassallis Baronum, ne contra ipsos, etiam pro delictis antiquis inconsulto ipso Principe procedatur, ad hoc ne à Baronibus indebitè vexentur? num. 6.
- 87 An possit ex causa reos, præsertim post delictum manentes in trirēibus, vel ante sententiam existentes in carcere, soluendo eis salarium cogere ad trirēes? Ite cogere Populos ad dandos milites, remigantes, & similes? Item diuere domos, quæ faciunt capturam Ciuitatis? Item comburere segetes, ne ex his viuere possint hostes obsidentes? ibid. n. 6. & pag. 256.
- 88 An, si qui milites, remigantes, (idemque dicitur de Legatis, qui à Rege mittuntur) capiuntur ab hostibus, teneatur Rex soluere pretium pro redemptione illorū; et in quibus casibus? pag. 207.
- 89 An similiter, si naues priuatum sumpta fuerint à Rege, & hæc damnum aliquod patiantur, teneatur Rex compensare damnum, quod passæ sunt eorum naues? ibid.
- 90 An possit ex causa remittere pœnam reo, etiam non remittente parte? An, si remittat sine causa, vel ob sit id utilitati publicæ, remissiones illius tanquam irritæ reuocari possint, & soleant? ibid. num. 101.
- 91 An possit ex causa operari, & iudicare contra leges ciuiles, & in illis dispensare; siue leges tales non complectantur Principem ex aliqua rationabili causa (ut si lex extet, quod nullus induatur serico) siue complectantur, & spectent ad communem Reipublicæ gubernationem, & tunc siue illa leges non conferant ius alteri (ut quod fur vapulet, vel innocens, probatus nocens condemnetur, &c.) siue conferant; quales sunt leges præscriptionis, & quæ præcipiunt parti læsæ pecuniam aliquam à læsore dari; vel habentibus hæc, vel illa merita, hæc, vel illa beneficia conferri, &c. pag. 207. & 208.
- 92 An possit operari, & iudicare contra leges dictas, & in illis dispensare ex causa publica solum, vel etiam ex priuata: v. g. an possit dispensare, quod homicida non moriatur, sed aliam pœnam luat, vel etiam nullam, solum, quia utilis est Reipublicæ, vel etiam quia dilectus est ipsi Principi, etsi non utilis Reipublicæ? pag. 208. & 209.
- 93 An, si Princeps ex causa iusta, (id est publica) conferat alicui priuilegium; v. g. ne bona illius præscribi possint, inferior Iudex teneatur iudicare de bonis illis nõ secundum leges scriptas, sed secundum priuilegium à Principe datum; ad id ut alioquin Iudex inferior & peccet, & sententia ipsius sit nulla? pag. 208. num. 2.

- 94 *An possit ex causâ ius, vel bona unius auferre, & alteri dare?* pag. 209. num. 5. *Et an ex causa publicâ solum, vel etiam ex priuata?* *An, si faciat ex priuata, peccet grauius, quàm persona priuata, & teneatur talem circumstantiam in confessione explicare?* pag. 109. & 110.
- 95 *An possit operari, & iudicare contra leges ciuiles, & sic in illis dispensare, si ius naturale contineant?* pag. 210. & 211.
- 96 *An, si obseruatio legis scriptæ (ratione loci, temporis, vel alicuius alterius circumstantiæ) aliquid inducit cōtra ius naturale, possit Princeps (etiam non supremus) iudicare contra legem scriptam, sequendo epijobeam?* pag. 211. ubi multos casus inuenies.
- 97 *An possit facilius, & multoties dispensare in Ciuilibus, quàm in Criminalibus,* pag. 214.
- 98 *An, si leges scriptæ contineant ius merè positium, debeat secundum eas ordinari iudicare, præsertim si supremus Princeps non sit?* ibid. num. 1.
- 99 *An, si sit supremus, possit ex causa aliquando in illis dispensare, illarumque rigorem, & pœnam relaxare, vel mitigare?* ibid. num. 2.
- 100 *An, & quid possit Princeps non supremus, seu Iudex inferior circa leges?* vide de legibus, & de Iudice, seu Magistratu.
- 101 *An, & quando Princeps sit liber, seu solutus à legibus, quando non? Item quando possit dispensare in legibus, quando* non? pag. 215. & 216.
- 102 *An Princeps teneatur stare contractui, si notabiliter in illo læsus sit?* pag. 215. num. 1. ubi alios casus reperies.
- 103 *An, & quomodo intelligatur dictum illud, quod Princeps stet in quasi possessione non seruandi contractum, seu recedendi à contractu, & promissis, & præstatis in capitulis Regni?* pag. 216. vi. de etiam pag. 270.
- 103 *An saltem teneatur stare contractui, ratione iuramenti, quod intercesit in contractu?* ibid. & pag. 217.
- 105 *An possit prohibere, ne iuramentum apponatur in aliquibus contractibus, ad hoc ne ratione iuramenti contractus fiant mixti fori, & sic an possit tollere obligationem iuramenti à principio; impediendo scilicet, ne à principio iuramentum obligationem inducat?* pag. 217. *An possit tollere obligationem iuramenti iam semel inductam; & sic remittere, seu relaxare iuramentum?* pag. 217. 222. 223. 224. 225. & 226. & *An etiam, si iuramentum sit factum, & acceptatum in fauorem tertij?* ibid. ubi multos casus reperies.
- 106 *An, & ex quibus causis possit iuramenti obligationem tollere, seu iuramentum remittere, vel relaxare?* Et *an etiam si Princeps supremus non sit?* vide de iuramento, & voto, ubi multa huc spectantia reperies.
- 107 *An, si Princeps petat restitutionem in integrum, ex eo quod læsus est in contractu, teneatur restituere omnem pecuniam, quam accepit* ab

- ab ijs, qui cum ipso contraxerunt cum alagijis pag. 227. An, si non restituit, amittat fidem in præiudicium Regni? ibid.*
- 108 *An possit disponere in beneficium commune de thesauris, & de alijs bonis domino carentibus? Item de bonis, & de creditis habentibus dominum, sed incertum? pag. 228. 229 & 230. An & aliquando etiam de bonis, & de creditis habentibus dominum certum? pag. 233. & seqq.*
- 109 *An concedendo gratias, & pensiones, etiam ex causa remuneratoria, & ex certa scientia, intelligatur concedere cum conditione, quod solvantur, si Regni necessitas aliter non requirat? pag. 241. num. 2. & pag. 242. nu. 4 & 5. An & possit sine hac conditione illas concedere? pag. 242. 243. & 245.*
- 110 *An teneatur Officialibus ad ministrandam iustitiam deputatis solvere salarium de redditibus Regni? pag. 243. num. 2.*
- 111 *An sit debitor iustitiae, & ex debito iustitiae teneatur custodire, & protegere Regnum? ibid. nu. 3.*
- 112 *An donando ob servitia præstita (quamvis ultra merita) censeatur facere donationem remuneratorem, & sic teneatur de evictione rei donatæ; vel potius censeatur facere donationem puram, & sic de evictione non teneatur? pag. 243. num. 4. & an, siue donec militibus, siue Officialibus? pag. 244.*
- 113 *An possit alienare, quæ sunt destinata pro victu Regis, pro dignitate Regis, & pro sustentatione Regni, v. g. dobanas, gabel-*
- bellas, & alios Regni redditus? ibid. num. 1. An saltem possit, si adsit consuetudo? ibid. & pag. 245. & pag. 261. nlm. 3.*
- 114 *An possit ob necessitatem differre subdatis debitas solutiones? & an his periculis subiecti sint, qui cum Rege contrahunt? pag. 244. num. 2 & pag. 255. & 256.*
- 115 *An possit gratias, & pensiones concessas ad libitum revocare, vel saltem suspendere, vel minuire; si Camera ære alieno prematur, nedum si Regni necessitas sic requirat? pag. 245. num. 1. An possit & Prorex? pag. 246.*
- 116 *An possit privilegia concessa revocare, si status rerum mutetur; v. g. revocare privilegium immunitatis à gabelhis solvendis, si bellum postea Regno superueniat? pag. 244. num. 1. & pag. 275.*
- 117 *An, & quando possit petere donativum, vel tributum? pag. 247. & seqq. vide etiam pag. 266. An & possit ad id cogere Populum? ibid. & pag. 270. 271. 272. 273. 274. & 275. An & quot conditiones tunc requirantur? ibid. & pag. 248. An, si una desit, teneatur ad restitutionem? ibid. & pag. 250. 251. 254. et 255. An, si petat pro bello, possit petere, etiam si bellum sit exercendum, extra Regnum? num. 3. vide etiam pag. 264. & 265. An, & si petat pro prole, exigere possit, antequam proles nascatur? num. 4.*
- 118 *An in dubio quod donativum, vel tributum sit iustum, exigendo illud peccet, et ad restitutionem teneatur? pag. 248. num. 4. An, et quid dicendum de Exactore? pag. 249. et 250. vide etiam pag. 5.*

- pag. 5. & pag. 199. ubi multos casus reperies.
- 119 An solus Princeps supremus, vel qui à Principe supremo per legitimam præscriptam consuetudinem potestatem imponendi tributa, seu gabellas habet, imponere, vel augere possit sine peccato, & censurâ Bullari? pag. 250.
- 120 An, & quomodo restitutionem Regno facere possit, si culpa ipsius, vel suorum antecessorum (in quorum commoda, & onera successit) tributo, & gabella aliqua sine iusta causa Regnum gravatum fuerit? pag. 252. vide etiam pag. 12.
- 121 An possit aliquando donatium, vel tributum petere, vel augere, etiamsi Fiscus ad publica onera sustinenda, & ad Reipublicæ pericula auerenda sufficiens sit? ibid.
- 122 An possit similiter aliquando illud petere, vel augere, etiamsi culpa propria in egestatem inciderit? pag. 253 & 254. An, & quas condiciones tunc requirantur? pag. 254. & 255. vide etiam pag. 247. 248. 250. & 251.
- 123 An possit in casu posito (si urgeat necessitas) sumere ab una Civitate, & postea dividere per Provinciam, vel sumere ab una Provincia, & postea dividere per Regnum? pag. 254. vide etiam pag. 12. & 13. An, & possit sumere à privatis, & postea dividere per alios; vel restituere, cum habebit? ibid. num. 2. & pag. 256. num. 3. An etiam sumere ab Ecclesia? num. 4.
- 124 An possit in eodem casu cogere Vassallos ad mutuandum, vel ipsam debitas solutiones differre, & ibid. Item an & possit Civitas cogere Cives ad idem præstandum? pag. 255. num. 1.
- 125 An, & quid possit circa donatium, vel tributum: quid possit Cōmunitas: quid possit Princeps superiorem recognoscens: quid Episcopus super Clerum, & suas Ecclesias? vide de tributis, gabellis, & collectis? An, & quid possit Exactor: quid Consiliarij, et Parlamentarij? ibid. An et quid possit Rex super Regnum, & Civitatem Neapolis? quid super Regnis Sicilia? quid super Baronibus? ibid.
- 126 An teneatur servare pacta, & privilegia concessa in donatium? ibid.
- 127 An possit petere, vel exigere donatium non convocato Parlamento, quin & Parlamento repugnante, per vim, & metum illud extorquere? ibid.
- 128 An possit donatium, vel tributum petere, & exigere etiam ex exteris; an & à Clericis? ibid.
- 129 An sine consensu Principis possit Cōmunitas, vel Princeps superiorem recognoscens petere, vel exigere gabellam, tributum, vel vectigal? An saltem possit talliam, seu collectam? ibid. ubi de hac materia multa reperies.
- 130 An possit vocare Episcopos, vel alios Ecclesiasticos ad Parlamentum; & quomodo? pag. 280. n. 1. vide etiam de immunitate Ecclesiastica, de Prælege, & Iudice, seu Magistratu, & de Censuris.
- 131 An possit vocare Clericum creditorem, vel legatarium in confessione

Elione alicuius inuentarij; & quomodo? ibid. n. 2. & pag. 281. num. 3. vide etiam in tractatibus citatis.

- 132 An possit vocare clericum ad exhibendam iura sua coram tribunali laico, si clericus debitor laicus petat dilationem ex maiori parte creditorum, vel velit honoris cessionis beneficium obtinere? ibid. num. 4. & 5. An saltem possit vocare clericum, si debitor clericus laicus detineatur in carcere ad instantiam clerici creditoris; & sic per viam reconuentionis? ibid. num. 5. vide etiam in tractatibus citatis.

- 133 An possit expellere de Regno Episcopos, vel alios Ecclesiasticos, si vocati ad Parlamentum, venire non voluerint? An non solum expellens, sed etiam mandantes, ratum habentes, auxilium, consilium, vel fauorem praestantes, contrahant censuram Bullarem? pag. 282. num. 1. vide etiam pag. 49. & 50. & in tractatibus citatis.

- 134 An saltem possit illos expellere, si Pontifex non possit moneri, & periculum sit in mora; vel si monitus nolit providere? ibid. vide etiam in tractatibus citatis.

- 135 An saltem possit illos transmittere ad Pontificem, ut ab illo plebentur; si uis forsitan potest potestas laica capere clericum ad sistendum illum Iudici Ecclesiastico, quando reperitur in fragranti crimine, vel quando praesumitur incedere ad delinquendum, vel quando post delictum patratum suspectus est de fuga? pag. 283. & 284. vide etiam in tractatibus citatis.

- 136 An, et quae alia possit facere sine violatione immunitatis Ecclesiasticae, et Censurarum? vide in tractatibus citatis. vide etiam pag. 301. et 302.

- 137 An, et quando possit in quibusdam causis, quae alioquin spectarent ad Ecclesiasticam potestatem, procedere sine violatione Ecclesiasticae immunitatis, ex eo quod sit consuetudo, aut immemorabilis, aut etiam coniuncta cum fama privilegij incerta, aut cum fama privilegij certa, aut cum fama privilegij concordati, seu per modum contractus se habentis, aut cum scientia, et tolerantia Pontificis? pag. 305. & sequae ad 355. vide de consuetudine.

- 138 An possit reuocare exemptionem, seu immunitatem Ecclesiasticam, etiam si haec non esset de iure diuino, sed solum de iure positio? pag. 316. num. 1. Et an haec sit etiam de iure diuino? pag. 307. et sequentibus.

- 139 An, et quando eius leges, seu statuta (si quomodo spectent ad Clericos) sint contra immunitatem Ecclesiasticam, et quando non? vide de legibus, et statutis. An, et quando gabella? vide de gabellis, tributis, et collectis.

- 140 An si Clerici habeant feudum a Rege, teneantur ratione feudali auxilium Regi praestare in bello? pag. 322. num. 3. An et ire cum illo ad bellum? num. 4. An et obedire prius Regi, quam Papae, vel etiam Metropolitano; si eodem tempore vocentur a Rege, et Papa, vel Metropolitano? ibidem.

DE PROREGE.

- 1 An Prorex possit conuocare Parliamentum generale? pag. 2.
- 2 An possit reos existentes in carcere transmittere ad Regias triremes, ut ibi inferuiant, donec eorum causa expediat? pag. 20. et 256.
- 3 An possit ad triremes etiam transmitti homines inutiles, et vagabundos? ibid.
- 4 An possit cogere Vniuersitates Regni, ut exerceant homines pro militiis, pro remigando, pro sodiendo, pro persequendo, et extirpando latrones? etc. et quomodo? pag. 19 et 256.
- 5 An possit assumere sibi Vassallos proseruitijs sibi necessarijs? Item an Rex, quin et Baro? ibid.
- 6 An possit cogere Vassallos ad refectionem pontium, viarum, et murorum Ciuitatis? Item ad constructionem Turrium, et ad custodiam illarum? pag. 21.
- 7 An possit prohibere Vassallis edificia, eorum sola occupare, domus diruere, etc. pro vijs ampliandis ad ornatum Ciuitatis, vel pro porticu faciendis, et similibus; et quomodo? pag. 21.
- 8 An possit sub certis pœnis constringere Vassallos, ut aurum, argentum, frumentum, vinum, equos, lignamina ad usum belli deseruiant, et similia de Regno non extrahant sine licentia ipsius? pag. 21. An, et ut non extrahant etiam Romanam? Item, et ne quis eat Romanam? pag. 22.
- 9 An possit cedere tractas, et quo-

- modos? pag. 22. An, si quis extrahat sine licentia peccet mortaliter, et quanta extractio requiratur ad mortale? pag. 23.
- 10 An possit cogere Ecclesiasticos, ut frumentum, & alia ad victum necessaria iusto pretio vendant tempore penuria, absque eo quod recurratur ad Iudicem Ecclesiasticum? pag. 51. & pag. 52. An possit saltem aliquando cum quibusdam requisitis? ibid. num. 2.
 - 11 An possit cogere eosdem tempore petiti ad seruanda banna facta pro publico bono, & tuitione sanitatis, absque eo quod similiter recurratur ad Iudicem Ecclesiasticum? ibid. num. 4. An saltem possit aliquando cum aliquibus requisitis? ibid.
 - 12 An possit, si vendant vinum, frumentum, &c. ultra taxam definitam, dictis rebus eos in partem spoliare, si sic in lege statutum sit? pag. 52. An à quo, & quomodo spoliari debeant? ibid.
 - 13 An possit, si exportent similia de Regno contra legem Principis sub pœna commissi exportari prohibentem, ijs rebus similiter eos spoliare? pag. 53. num. 1. An & quando, & per quem? pag. 54. num. 5.
 - 14 An possit eosdem cogere ad contribuendum pro reparatione pontium, viarum publicarum, murorum Ciuitatis, & similiarum, quæ primò, & principaliter spectant ad Cômunitatem? ibid. n. 3. vide etiam de gabelis, trabatibus, & collectis.
 - 15 An possit, si falsa mensura vinum, frumentum, & similia vendant, in bonis, vel in pœna pecu-

- pecuniaria illos punire? pag. 54. num. 1. An, & quomodo, & per quem? ibidem.
- 16 An possit procedere contra exemptos ab ordinarijs locorum, immediatè autem subiectos Pontifici, si delinquant, & in Regno non habeant Superiorem, à quo puniantur? pag. 65. num. 1.
- 17 An, & qua alia possit, vel non possit facere sine violatione immunitatis Ecclesiarum, & Censurarum? vide de Principe, seu Rege, de Iudice, & Magistratu; de Immunitate Ecclesiastica, & de Censuris.
- 18 An possit exigere Regium Exequatur, non solum quoad rescripta priuata (obtentia scilicet inter partes, vel ad instantiam alicuius) sed etiam quoad leges generales, & statuta vniuersalia, quales sunt Bullæ, & Extrauagantes Pontificiæ? pag. 174. n. 14.
- 19 An possit gratias, & pensiones concessas ad libitum reuocare, vel saltem suspendere, aut minuire, si Camera ære alieno prematur, nedum si Regni necessitas sic requirat? pag. 245. & 246.
- 20 An, & quid possit Prorex circa donatiua, & tributa? vide de gabellis, tributis, & collectis.
- 21 An possit vocare Episcopos, vel alios Ecclesiasticos ad Parlamentum propter aliquod publicum negotium, & quomodo? pag. 280. num. 1. vide etiam de immunitate Ecclesiastica, de Principe, seu Rege, de Iudice, seu Magistratu, & de Censuris.
- 22 An possit citare Clericum creditorem, vel legatarium in confessione alicuius inuentarij, & quomodo? ibid. n. 2. & pag. 281. num. 3. vide etiam in tractatibus citatis.
- 23 An possit citare Clericū ad exhibenda iura sua coram ipso, si Clerici debitor petat dilationem ex consensu maioris partis creditorum, vel velit honorū cessionis beneficij obtinere? ibid. n. 4. & 5. An saltem possit citare Clericum, si debitor Clerici laicus detineatur in carcere ad instantiam Clerici creditoris, & tunc per viam reconventionis? ibid. num. 5. vide etiam in tractatibus citatis.
- 24 An possit expellere de Regno Episcopos, vel alios Ecclesiasticos, si vocati ad Parlamentum venire non voluerint? An non solum expellens, sed etiam mandantes, ratum habentes, auxilium, consilium, vel fauorem præstantes censuram Bullarem contrahant? pag. 282. nu. 1. vide etiam in tractatibus citatis.
- 25 An saltem possit expellere, si Pontifex non possit moneri, & periculum sit in mora; vel si Pontifex monitus nolit providere? ibid. vide etiam in tractatibus citatis.
- 26 An saltem possit transmittere ad Pontificem, ut ab illo plectantur, sicuti forsā potest capere Clericum ad illum sistendum Iudici Ecclesiastico; quando reperitur in flagranti crimine; vel quādo presumitur incedere ad delinquendum; vel quando post delictum patratum suspectus est de fuga? pag. 283. & pag. 284. vide etiam in tractatibus citatis.
- 27 An, & quando in quibusdam causis, quæ alioquin spectarent ad Ecclē.

Ecclesiasticam potestatem, procedat sine violatione Ecclesiastica immunitatis, ex eo quod adfit cōsuetudo immemorabilis, aut etiā coniuncta. cum fama privilegij incerta; aut coniuncta cum fama privilegij certa; aut coniuncta cum fama privilegij concordati, siue per modum contractus se habentis; aut cum scientia, & tolerantia Pontificis? pag. 305. usque ad 355. vide etiam de consuetudine.

- 28 *An, & quando eius Statuta. (si aliquo modo tangerent Clericos) sint contra immunitatem Ecclesiasticam, & quando non? vide de Legibus, & Statutis.*
- 29 *An, & quando eius gravamina. (si aliquo modo tangerent eosdem) sint etiam contra immunitatem Ecclesiasticam, & quando non? vide de gabelis, tributis, & col. lectis.*

DE IUDICE. Et Magistratu.

- 1 *An in dubio, quod interroget iuridice, respondendum sit ad mentem ipsius? pag. 5. num. 6.*
- 2 *An Ecclesiasticos violantes legē Principis secularis, debeat punire Iudex secularis, vel potius Ecclesiasticus? Et pœna mitiori, quàm puniuntur laici? pag. 27.*
- 3 *An Iudex laicus possit saltem aliquando cognoscere, & punire Ecclesiasticos? pag. 28. & 29.*
- 4 *An possit trahere ad suum Tribunal ob defectum iustitiæ, vel ob negligentiam Iudicis Ecclesiastici, Ecclesiasticos? Et an & contra Iudex Ecclesiasticus possit trahere ad suum tribunal ob defectum iustitiæ, vel ob negligentiam Iudicis secularis, secularis? pag. 29. 30. & seqq. vide etiam pag. 56. num. 2. & 3. & pag. 62. num. 6. 7.*
- 5 *An possit Archiepiscopus, nulla interposita à partibus appellacione, supplere negligentiam Episcopi? pag. 131. num. 12.*
- 6 *An saltem possit Archiepiscopus, si Episcopus requisitus in aliqua re, consensum sine causa rationabili denegat, compellere Episcopum, ut consentiat? ibid.*
- 7 *An Iudex laicus possit facere literas hortatorias ad Ecclesiam Prælati? pag. 30.*
- 8 *An, si Ecclesiastici suis criminibus Reipublica molestiam, & periculum ingerant, possit (saltem in aliquo casu) contra illos sibi, & subditis suis consulere? ibid. & pag. 31. & 66. num. 4. & 5.*
- 9 *An possit cognoscere per viam violentiæ (saltem etiam in aliquo casu) & tunc inspicere actus? pag. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. et 38.*
- 10 *An possit admittere in causis Ecclesiasticis chartas seu appellaciones iuristas? pag. 33.*
- 11 *An possit capere clericum in flagranti crimine inuentum, vel suspectum de proposito perpetrandi crimen, ut eum Ecclesiastico Iudici fideat? et cum quibus requisitis? pag. 45. num. 1.*
- 12 *An possit priuare eum armis; et cuinam illa postea restituere debeat? pag. 46. An ei à clerico fieri possit resistentia, ne capiatur.*

tur, et armis priuatur? ibidem, num. 2.

- 13 An possit saltem priuare clericum illis armis, quorum usus tãquam Republica perniciosus, ita prohibitus est, ut neque domi retineri talia arma licitum sit? ibid. num. 2.

- 14 An possit saltem priuare auibz, et alij instrumentis venationis, vel piscationis Clerico lege prohibita? ibid. num. 2.

- 15 An si Clericus, cum debitor sit, fugiat, vel fugam meditetur, possit ipse, vel etiam creditor eum capere, et detinere, ad hoc ut Iudici Ecclesiastico sistat? Et cum quibus requisitis? et per quot horas? pag. 47. num. 1. An, et idem facere possit in casu, quod Clericus laicum affecerit graui iniuria, ob quam à Magistratu Ecclesiastico incarcerandus, et ad satisfactionem compellendus foret? ibid. num. 1.

- 16 An possit cogere Ecclesiasticos, ut frumentum, et alia ad victum necessaria iusto pretio vendant tempore penuria, absque eo quod recurratur ad Iudicem Ecclesiasticum? pag. 51. et 52. An possit saltem aliquando, et cum quibus requisitis? ibid. num. 2.

- 17 An possit cogere eosdem tempore pestis ad seruata banna promulgata pro bono publico, et iustione sanitatis, absque eo quod similiter recurratur ad Iudicem Ecclesiasticum? ibid. num. 4. An possit saltem aliquando, et cum quibus requisitis? ibid.

- 18 An possit, si vendant vinum, frumentum, etc. ultra taxam à Principe statutam, distis rebus

eos in pœnam priuare, si scilicet in lege Principis statutum sit pag. 52. An possit saltem aliquo modo, et per quem? ibid.

- 19 An possit, si exportent ea de Regno contra legem Principis asportari prohibentem sub pœna commissi, yj rebus eos similiter priuare? pag. 53. num. 1. An saltem possit aliquo modo, et per quem? pag. 54. num. 5.

- 20 An possit cogere, ut contribuant ad reparationem pontium, viarum publicarum, murorum Ciuitatis, et similium, qua primò, et principaliter spectant ad Cõmunitem? ibid. num. 3. Vide etiam de gab. illis, tributis, et collectis.

- 21 An possit, si falsa mensura vinum, vel triticum, et similia vendant, in bonis, vel in pœna pecuniaria illos punire? pag. 54. num. 1. An possit saltem aliquo modo, et per quem? ibid.

- 22 An possit, quando tenentur Ecclesiastici soluere gabellas, collectas, vel contributiones, &c. cõpelli eos ad illam soluendam? pag. 55. num. 1. An possit saltem per modum facti, seu iuris defensionis bona eorum detinere, ne asportentur, donec gabella iusta soluantur? ibid. num. 3.

- 23 An possit, quando Ecclesiasticus dixit falsum testimonium, vel protulit falsam scripturam, &c. coram ipso, punire illum in bonis, si non in persona. pag. 56. num. 1. & pag. 61. num. 3. An saltem possit in defectu iustitiæ Iudicis Ecclesiastici? ibid. num. 2. An contra, si laicus dixit falsum testimonium, &c. coram Iudice

- Ecclesiastico, possit Index Ecclesiasticus laicum punire* *ibid.* n. 5.
- 24 *An possit ad effectum repellendi Clericum a testimonio ferendo, cognoscere de crimine illius per viam exceptionis?* *ibid.* num. 4. *An, & quinam in tali casu debeant Clericum punire?* *ibid.* n. 6.
- 25 *An possit pro executione pœna statuta procedere, si non contra personam Ecclesiastici, saltem contra eius pecora, & animalia; si hæc, v. g. in pascuis alienis, & prohibitis, vel aliter damni dedisse reperta fuerint?* pag. 57. n. 1. & pag. 179 n. 6. *vide etiam* pag. 301. & 302.
- 26 *An possit compellere Clericum ad restituendum depositum, quoties se obligauit ad illud restituendum in Tribunali Iudicis secularis?* pag. 58. num. 1. *vide etiam* pag. 301. & 302. *An saltem possit in hac re causam cognoscere, & sic declarare, quod Clericus teneatur restituere depositum?* *ibidem.*
- 27 *An possit facere realem executionem sententiæ ab ipsomet late contra clericum in casibus, quorum cognitio à Iure ipsi concessa est; et sic, si condemnauit clericum in causa reconvencionis, ipse vel potius Index Ecclesiasticus debeat contra clericum executionem facere?* *ibid.* & pag. 184. ubi alios casus reperies.
- 28 *An possit rem litigiosam in clericum, lite pendente, alienatam auocare à clerico, vel directè facere in clericum executionem sententiæ ab ipsomet Iudice seculari late?* *ibid.* num. 3.
- 29 *An possit clericum, saltem pœna pecuniaria punire, si reuerentiæ signa ipsi non exhibuerit, vel coram ipso quomodocunque aliter deliquerit?* pag. 59. num. 1. *vide etiam* pag. 301. & 302. *An saltem possit clericum capere, & sistere coram Iudice eius Ecclesiastico, ut ab illo pro delicto commissio puniatur?* *ibid.* num. 2.
- 30 *An possit compellere ad reparandam viam ante domum ipsius, et ad soluendam pœnam impositam ijs, qui effuderint amurcam, vel similia per vias publicas effudi vetita?* pag. 60. num. 1. *An ad hæc teneantur reuerà Ecclesiastici, & per quem compellendi?* *ibid.* num. 1. & 2.
- 31 *An possit compellere, si gracula, vermes, locustæ, aubrucæ, etc. nascuntur in vineis, vel messibus clericis, ut proprijs expensis eas capias, & occidas?* *ibid.* num. 3. *An ad id teneantur reuerà Ecclesiastici, & per quem compellendi?* *An saltem aliquando ad id possint compelli per Iudicem laicum, sicut & quotiescunque cōtributio faciendæ est æque primarij in utilitatem clericorum, et laicorum; v. g. pro reparatione aggerum, ne flumē vicinis agros tam clericorum, quàm laicorum inundet?* *ibid.* num. 4. et 5. *vide etiam* de gabellis, tributis, et collectis.
- 32 *An possit citare, et compellere clericum ad testificandum coram se in causa civili?* pag. 61. num. 5. *An, et quid in tali casu facere possit, si res ita postulauerit?* *An, et qualis sit in hac re consuetudo?* *ibid.* num. 2. et 3.
- 33 *An possit compellere Ecclesiasticum,*
qui.

- qui spoliavit laicum possessione, ut illam illi restituat? pag. 61. num. 1.
- 34 An possit compellere, ut Ecclesiam suam reparet? pag. 62. num. 1. An & quid in hoc casu possit facere? An saltem possit ad id compellere laicos? ibid. num. 2.
- 35 An Magistratus, & Consiliarius Regius habeat privilegium à Papa, ut ab Episcopis, & Inquisitoribus non possit excōmunicari, etiamsi ipsorum Iurisdictionem perturbet? ibid. num. 9. & 10.
- 36 An possit prohibere, vel curare, ne Episcopi à suis Ecclesijs ultra tempus à Canonibus concessum absint? Item ne bona suarum Ecclesiarum dissipent? Item ne decimas fructuum, nisi consuetas exigant? pag. 65. num. 1. An & quid in hac re possit facere? ibidem.
- 37 An possit procedere contra Ecclesiasticos, ab Ordinarijs locorum exemptos, & immediatè Pontifici subiectos, si delinquant, & in regno non habeant Superiorem, à quo puniantur? pagina 65. num. 1.
- 38 An possit cognoscere Ecclesiasticos, si bi voluntariè se subijciant ipsi? An saltem in civilibus? An saltem de consensu Ordinarij? pag. 68. num. 1. An saltem quoad bona? ibid. num. 2.
- 39 An possit cognoscere eos, ut arbitretur, & tunc cogere, ut sententia ipsius sententia, vel potius arbitrio? ibid. num. 3.
- 40 An possit: à Iudice excōmunicato, vel aliis censura detento administratio iustitiae petiti? pag. 119. An ipse administrando peccet? An aliquando administrare teneatur? ibid.
- 41 An si operetur ex errore communium cum titulo colorato, faciat acta valida? pag. 113. ubi multos casus reperies? An, etsi operetur sine titulo colorato? An, etsi operetur ex opinione probabili Doctorum? An, & faciat valida in utroque foro? An, etsi ipsius impedimenti aliqui pauci sciunt, inter quos etiam ipse Iudex, & partes? An, etsi populus dubitet, quod ipse Iudex sit officio privatus? ibid. An saltem peccet usurpatione iudicij? ibid. num. 2.
- 42 An, & quando faciat acta valida, quando non? pag. 114. 115. 116. 117. 118. 119. & 121. vide etiam de iudicij? An, etsi sit excōmunicatus, vel suspensus, &c. sine toleratus, sine etiam non toleratus? vide de censuris.
- 43 An possit ad se aduocare causam ab inferiore Prelato inchoatam? pag. 131. ubi multos casus reperies.
- 44 An possit discutere facultates, & potestates Nunciorum? pag. 170. num. 1. An, & quinam possit, & debeat illas discutere? nu. 2.
- 45 An possit examinare literas, vel Bullas Apostolicas, siue sint Bullae iustitiae, siue gratiae? num. 3. An, & quinam possit, & debeat illas examinare? ibid. num. 5. 6. & seqq.
- 46 An possit examinare ex praescriptione? num. 6. An ex tolerantia Pontificis? pag. 173. num. 13. An ex privilegio? pag. 171. num. 7. & pag. 173. num. 14.
- 47 An possit se intromittere in recognoscendis, seu examinandis Ecclesijs.

- eclesiasticis sententijs, censuris, etc. pag. 171. nu. 6. An teneatur istas statim acceptare, & exequi, quin & pro eadem executione præbere Episcopis auxilium brachij secularis? ibid.
- 48 An possit examinare processus citationum, & causarum beneficialium? pag. 171. num. 8.
- 49 An, si dubietur de valore literarum Apostolicarum, vel conslet de illarum inualiditate, possit de hoc opponere coram Iudice Ecclesiastico? vel etiam Pontifici supplicare? pag. 172. num. 10. 11. & 12.
- 50 An, si non sit aditus ad Iudicem Ecclesiasticum, vel nolit ille subreptionem literarum declarare, possit tunc per modum iustæ defensionis executionem illarum impedire, & interim Pontificem certiores facere? pag. 173. n. 12.
- 51 An, si Pontifex expressè derogat iurisdictioni Regis, possit coram Iudice Ecclesiastico ad Pontificem appellare, & supplicare, ne litera Pontificia executioni mandetur? ibid.
- 52 An possit exigere Regium Exequatur, non solum quoad rescripta priuata (obtentæ scilicet inter partes, vel ad instantiam aliquius) sed etiam quoad leges generales, & statuta vniuersalia, quales sunt Bullæ, & Extrauagantes Pontificiæ? pag. 174. n. 14.
- 53 An, si clericus, & laicus simul delinquant, ut in concubinato, vel vim inferunt simul eidem personæ, tota causâ aduersus utrumque reum spectet ad Iudicem laicum, vel potius ad Ecclesiasticum? pag. 174. & 176. An saltem, si Ecclesiasticus præueniat? pag. 175. num. 1. An, & quid in hac re seruetur in praxi? pag. 176. num. 3.
- 54 An possit Iudex laicus, vel eius minister in tali casu irruere in domum clerici, & mulierem inde extrahere? num. 4.
- 55 An possit in eodem casu expensas factas in captura, & custodia mulieris exigere à clerico? nu. 5.
- 56 An, si causa fuit decisa per duos Iudices, Ecclesiasticum scilicet, & laicum, & intercedat appellatio, facienda sit hæc coram Iudice Ecclesiastico? num. 6.
- 57 An, si sit quæstio, cuiusnam Iudicis Ecclesiastici, vel laici iurisdictionis sit, spectet ad Iudicem laicum, vel potius Ecclesiasticum? num. 7. An, & quid in dubio? pag. 177. num. 8.
- 58 An Ecclesiastici in causis realibus possint conueniri coram Iudice laico? pag. 177. num. 2.
- 59 An in casibus, in quibus non possunt puniri à Iudice laico in persona, neque puniri possint ab eodem in bonis, quæcunque bona illa sint? pag. 178. num. 1. & 2.
- 60 An, si Ecclesiastici iurisdictionis laicam, vel alia regalia usurpent, possint à Iudice laico bonis temporalibus priuari? An, si priuentur, contrahatur censura in Bulla Cœna? num. 3.
- 61 An, si Ecclesiastici iurisdictionis laica resistant, vel illam impediant, possint à Iudice laico capi, vel saltem in pœna pecuniaria? vel in bonis puniri? pag. 179. An saltem possint capi, si aliter iurisdictionis laicæ defendi non possint? ibidem.

62. An possit Iudex laicus occidere bannitum in territorio Ecclesie? num. 7. An saltem in territorio laico, sed alienoribi? An saltem, si adsit licentia tacita, vel præsumpta Principis talis territorij, vel si bannitus sit græssator? pag. 180. An. Et quid dicendum de ministris Pontificis? ibid. An possit proponi præmium occidenti bannitum? ibi.
63. An si Ecclesiastici transgrediantur legem civilem, possit Iudex laicus ab illis exigere pœnam à tali lege impostam, siue sit pœna priuationis rerum, quæ quasi in commissum ceciderint, siue sit pœna pecuniaria? pag. 180 num. 8. Et sequentibus, ubi multis casus reperies. An saltem possit Ecclesiasticos priuare rebus, quas possideant ipsi Ecclesiastici, vel eorum Prælati restituat? pag. 181. num. 10.
64. An possit cognoscere de Ecclesiasticorum rebus, si hæc per se in ordine ad laicum obligationem retineant; v. g. si à laico, ut Imperatore, Rege, &c. in feudum data fuerint Ecclesie, vel alteri, qui postea donauit Ecclesie? pag. 181. num. 11.
65. An possit cognoscere de controuersijs exorituris super tali feudum? ibid.
66. An possit cognoscere de Regalibus feudis (qualia Episcopi, & alij quibusdam Germaniæ Prælati ab Imperatore concedi consueverunt) ita ut ratione horum bonorum Ecclesiastici subijciantur Imperatori, perinde ac Principes seculares; et sic in controuersijs, quæ ratione talium feudorum exoriantur, ad Imperatorem, non autem ad Pontificem appellare debeant? pag. 181. Et 182. An, et quid, si Ecclesia ipsa habeat in feudum? ibid. Et quid, si agatur de possessorio, & non de pectorio? pag. 182. num. 2.
67. An, si tributum, vel quacunque alia pensio ad hæreas rei clerici, possit (si iniuste illa denegetur) providere sibi, vel subditis suis occupatione fructuum ex ipsa re, modo nihil attentens contra personam clerici? num. 3.
68. An possit inquirere in Regis ministros, vel consiliarios clericos, eosque pecuniarijs pœnis, aut feudi priuatione punire? num. 4. Et 5. An, & quid si clericus habeat feudum ratione Ecclesie, quam administrat? ibid.
69. An possit cognoscere clericum, ratione officij clerico cõcessi à Principe laico, si in tali officio clericus deliquerit; vel cognoscere clericum ratione artificij, si seilicet clericus exerceat artem, quæ Consules habeat, ac Primates, apud quos illius artificij iurisdicção resideat; vel cognoscere clericum ratione cuiuscunque alterius secularis officij, ut tutoris, curatoris, vel administratoris, &c. pag. 182. num. 5. Et 183. num. 6. An è contra possit Iudex Ecclesiasticus cognoscere, & punire suos officiales laicos, ut carcerarios, Fiscales, Cõmissarios, Actorum Magistris, Notarios, Lictores, &c. pag. 183. num. 7. Et ubi gaudeant priuilegio fori, ut potè de familia Ecclesiastica? ibidem.
70. An possit Iudex laicus in prædicatione

Eius.

Etis casibus punire clericum quoad bona, & quoad poenā corporalem remittere eum ad Prælatos Ecclesiasticos? An, & pro executione poenæ quoad bona adire debeat Iudicem Ecclesiasticum? pag. 184.

- 71 An possit cognoscere clericum quoad bona, si hæc à laico data fuerint clerico, vel etiam Ecclesiæ cum iuris reservatione? pag. 184. num. 10. Vel si, antequam venirent ad ius Ecclesiæ, vel Ecclesiarum, onus certum, & invariabile annexum habebant; v.g. censum, servitutem Principi debitam, onus reparandi viam publicam adiacentem, &c. numero 11.
- 72 An, & quid debeat facere, si certò nouerit aliquem litigantium falsis probationibus nisi? pag. 198. num. 1. & pag. 101. & 102.
- 73 An possit ex falsis probationibus contra eum, quem per priuatam scientiam certò nouit causam iustam habere, in ciuilibus sententiam ferre? ibid. & pag. 201. n. 14. An etiam in criminalibus? pag. 199. 200. 201. & 202.
- 74 An, si ferat sententiam in ciuilibus, priuet eum dominio, quod habebat in rebus ita ut non possit is occultè sibi compensare, & hæredes illius, cui adiudicantur (si postea errorem agnoscunt) non teneantur restituere? pag. 198. num. 2. An, & idem dicendum in officiis, & beneficiis? ibidem num. 3.
- 75 An, si certò cognoscat matrimonium secundum publicam allegatam validum appaens inuaidum esse, possit præcipere, vel suadere,

ut consummetur? pag. 199. n. 6.

- 76 An, si certò cognoscat, se non habere auctoritatem in reum, vel eum secundum legem poenam non mereri, possit eundem iudicare, etiamsi multi affirmatiui testentur; & alioquin, si non iudicet, priuationem officij, quæ & mortem ipsi minentur? pag. 200. num. 9.
- 77 An, si certò cognoscat aliquem esse innocentem (qui secundum allegata, & probata apparet esse nocens) non possit contra eum non solum poenā mortis, sed nec etiam poenam mutilationis inferre? pag. 199. num. 4. & 5. & pag. 200. num. 10. & seqq. An neque in simili casu possit carnis sententiam exequi? nec miles in bellopugnare? pag. 199. num. 6. & pag. 201. num. 13. An è contra in dicto casu possit reus se defendere, & publicè potestati resistere? ibid. num. 7.
- 78 An, si quis in Iudicio petat hereditatem ex testamento (quod Iudex priuatim certò nouit esse supposititium, sed nullis indicijs id potest probari) possit Iudex ei hereditatem adiudicare? pag. 202. An, & adiudicare teneatur, & à Principe ad id cogi possit? ibidem.
- 79 An, si Princeps ex causa iusta (id est publica) conferat alicui priuilegium; v.g. ne bona illius præscribi possint, inferior Iudex teneatur de bonis illis non secundum leges scriptas, sed secundum priuilegium à Principe datum iudicare, adeo ut alioquin Iudex inferior & peccet, & sententia ipsius sit nulla? pag. 208. num. 2.

- 80 *An, si observatio legis scriptæ (ratione loci, temporis, vel alius alterius circumstantiæ) aliquid inducat contra ius naturale, possit etiam Iudex inferior iudicare contra legem scriptam sequendo Epischeiam?* pag. 211. ubi multos casus reperies.
- 81 *An, si leges scriptæ contineant ius merè positivum, debeat secundum eas ordinariè iudicare Iudex, præsertim si supremus non sit?* pag. 214. num. 1. *An, & quid, si supremus sit?* ibid. num. 2.
- 82 *An possit aliquando Iudex inferior dispensare in illis, illarumque rigorem, & pœnam relaxare, vel mitigare ex causa; v.g. ex tacita superioris concessione; vel quia constat mentem legislatoris aliam fuisse, nec voluisse talem casum verbis legis sue comprehendere?* num. 3. *An tunc teneatur, si potest, legislatorem, vel superiorem consulere?* ibid.
- 83 *An, & possit id facere, si probabilius sit, aliam fuisse mentem legislatoris, & res non patiatur moram, ut superior consulatur?* pag. 215. num. 4. *Et an tunc teneatur, si potest, legislatorem, vel superiorem consulere?* ibid.
- 84 *An etiam possit id facere, si utrinque sit æquale dubium, & Princeps ex alio capite consuli non possit?* ibid. num. 5.
- 85 *An, & quid possit circa iuramenta; quando scilicet, & ex quibus causis possit illa remittere, seu relaxare?* vide de Voto, & Iuramento.
- 86 *An, & quando sine violatione immunitatis Ecclesiasticæ, & censurarum possit etiam ab Ecclesiasticis petere, & exigere denarium, tributum, vel gabellas? Item tallias, vel collectas? vide de gabellis, tributis, & collectis, ubi de hac materia multa reperies.*
- 87 *An, & quando similiter sine violatione immunitatis Ecclesiasticæ, & censurarum possit statuta promulgare, si ea aliquo modo spectent ad Ecclesiasticos? vide de legibus, & statutis.*
- 88 *An possit vocare Episcopos, vel alios Ecclesiasticos ad Parlamentum, & quomodo?* pag. 280. n. 1. vide etiam de Immunitate Ecclesiastica, de Principe, seu Rege, de Prorege, & de Censuris.
- 89 *An possit citare clericum creditorem, vel legatarium in confessione alicuius inventarij, & quomodo?* ibid. n. 2. & pag. 281. num. 3. vide etiam in tractatibus citatis.
- 90 *An possit citare clericum ad exhibenda iura sua coram ipso, si clerici debitor laicus petat dilationem ex consensu maioris partis creditorum, vel velit bonorum cessionis beneficium obtinere?* ibid. n. 4. & 5. *An saltem possit citare clericum, si debitor clerici laicus detineatur in carcere ad instantiam clerici creditoris; & tunc per viam reconventionis?* ibid. num. 5. vide etiam in tractatibus citatis.
- 91 *An possit expellere de Regno Episcopos, vel alios Ecclesiasticos, si vocati ad Parlamentum venire non voluerint? An non solum expellens sed etiam mandantes, ratum habentes, auxilium, consilium, vel favorem præstantes expellat.*

- communicationem Bullarem contrahant?* pag. 182. num. 1. vide etiam in tractatibus citatis.
- 92 *An saltem possit illos expellere, si Pontifex non possit moneri, & periculum sit in mora; vel si Pontifex monitus nolit providere?* ibid. vide etiam in tractatibus citatis.
- 93 *An saltem possit transnittere ad Pontificem, ut ab illo plestantur; sicuti forsitan potest capere clericum ad suscipiendum eum Iudici Ecclesiastico, cum reperitur in flagranti crimine, vel cum presumitur incedere ad delinquendum, vel cum post delictum patratum suspectus est de fuga?* pag. 183. & 284. vide etiam in tractatibus citatis.
- 94 *An, & qua alia possit facere sine violatione Immunitatis Ecclesiastica, & censurarum?* vide in tractatibus citatis.
- 95 *An possit cognoscere de crimine clerici per viam exceptionis, ad effectum repellendi eum à testimonio?* pag. 301. & 302. ubi multos casus reperies.
- 96 *An, & quando in quibusdam causis, que alioquin spectarent ad Ecclesiasticam potestatem, procedere possit sine violatione Ecclesiasticae immunitatis; ex eo quod adsit consuetudo immemorabilis, vel etiam coniuncta cum fama privilegij incerta, vel cum fama privilegij certa, vel cum fama privilegij concordati, seu per modum contractus se habentis, vel cum scientia, & tolerantia Pontificis?* pag. 305. usque ad 355. vide etiam de consuetudine.

- 97 *An si decime (vel quid aliud Ecclesia) laico concessa sint, cognitio de ijs, quando super ipsis lites exoriantur, spectet ad Iudicem secularem, vel potius ad Iudicem Ecclesiasticum?* pag. 322. num. 5. & 6. & pag. 323. An et si sit questio facti, nedum iuris? ibid. ubi multos casus ad tractatum de decimis spectantes reperies.

D E P O E N I S.

- 1 *An, si pœna feratur contra scienter aliquid facientes, contrahat illam, qui id facit, etiam ex ignorantia affectata talis pœna?* pag. 78. num. 2. 3. & seqq. ubi multos casus reperies? *An, et si faciat ex ignorantia affectata iuris?* pag. 80. num. 1. 2. & seqq.
- 2 *An, si quis committat delictum cum ignorantia, obliuione, vel inaduerentia (saltem non crassa, seu supina) pœna annexa tali delicto, pœnam in foro conscientia non contrahat?* pag. 81. num. 1. An neque, si aduertat opus esse peccaminosum contrarius nature, quin, & prohibitum diure positiuo, non tamen sub tali pœna? ibid. num. 4.
- 3 *An, si impuber delinquat, non contrahat pœnas à iure, vel ab homine latas?* pag. 83. numero 3. & 4.
- 4 *An, si quis contra legem (que etiam naturaliter obliget) peccatum censuram, vel aliam pœnam annexam habens committat ex graui metu mortis, vel infamia, &c. à censura, vel pœna*

pœna excusetur ? vide de casibus
referu aſis, de cenſuris, & de ir-
regularitate.

5 An, ſi lex, vel præceptum fieri
aliquid ſub excommunicatione,
vel alia iuris pœna prohibeat,
qui opus ſic ſub pœna fieri probi-
bitum inuitus, ſeu coactus inter-
mittit, pœnam euitet ? pag. 101.
num. 2.

6 An, ſi è contra lex, vel præceptū
fieri aliquid ſub pœna iuris (ut
ſupra) præcipiat, qui opus ſic præ-
ceptum inuitus exequitur, pœ-
nam etiam euitet ? v. g. euitet, &
ſatisfaciat præcepto puer, qui à
Padagogo verberum metu adduc-
tus Miſſam audit ? ibid. num. 4.
An, & etiam, ſi expreſſam inten-
tionem habeat nō audiendi Miſſam,
ſi Padagogus abeſſet, adhuc
pœnam euitet, & ſatisfaciat præ-
cepto, ita ut aliam Miſſam audi-
re non teneatur ? An ſaltem pec-
cet ſecundum affectum internum
peccato commiſſionis ? ibid. ubi
alias caſus reperies.

7 An præcipi poſſint actus interni
ſub aliqua pœna à Legislatore
humano ? An ſaltem Religioſis à
Prelato Religionis ? vide de le-
gibus.

8 An pœna, & cenſura contrahā-
tur tantum ob delictum verum,
& ex omni parte (tam in inter-
no, quam in externo) perfectè
conſummatum ? ibid. An, niſi ſit
conſummatum conſummatione
peccaminofa graui ? pag. 106. 107.
& 108. ubi multos caſus reperies ?
An, & non prius, quam ſit con-
ſummatum ? ibid. An idem dicen-
dum ſit de conſulente, de mandā-
te, & de duellantibus ? ibid. vide

etiam de hæreſi.

9 An, & quibus pœnis ſubdantur
hæretici, & ſchiſmatici ? pag. 88.
& 89. vide etiam de hæreſi.

10 An Prælatuſ ſuperior, v. g. Epi-
ſcopuſ poſſit inferioris Prælati,
v. g. Archidiaconi, vel Archiep-
iſcopi pœna ſententiam relaxa-
re ; & quomodo ? pag. 131.

11 An, ſi Eccleſiaſtici iuriſdictionē
laicam, vel alia regalia uſurpā,
poſſint à poteſtate laica bonis tē-
poralibus priuari ? An, & poſſint
priuari etiam, ſi iuriſdictioni lai-
cæ reſiſtant, vel illam impedian-
t ? pag. 178. vide etiam de immuni-
tate Eccleſiaſtica, de Principe,
ſeu Rege, & de Iudice, ſeu Ma-
giſtrato ? An, ſi priuentur,
contrahatur cenſura Bullarij ?
ibidem.

12 An, ſi Eccleſiaſtici tranſgredian-
tur legem ciuilem, poſſit ciuiliſ
poteſtas ab illis exigere pœnam
à tali lege impoſitam, ſiue ſit pœ-
na priuationis rerum, quæ quaſi
in commiſſum ceciderint, ſiue
ſit pœna pecuniaria ? pag. 180.
num. 8. & ſeqq. ubi multos caſus
reperies ? An ſaltem poſſit Eccle-
ſiaſticiſ priuare dictis rebus, ita
ut poſtea ipſiſ Eccleſiaſticiſ, vel
eorum Prælatiſ illaſ reſtituat ?
pag. 181. num. 10.

13 An poſſit poteſtas ciuiliſ inquire-
re in miniſtroſ, vel conſiliarioſ
ſuoſ clericos, eoſque pœniſ pecu-
narijſ, aut ſeuſ priuatione pu-
nire ? pag. 182. num. 4.

14 An poſſit cognoscere, & punire
clericum ratione officiij à ſe illi
conceſſi, vel ratione aliteriſ ſecu-
laris officiij ? pag. 182. An e con-
tra poſſit poteſtas Eccleſiaſtica

- cognoscere, & punire officiales suos laicos, ut carcerarios, fiscales, commissarios, actorum magistros, notarios, lictores, &c. pag. 183. num. 7. & an hi gaudeant privilegio fori, utpotè de familia Ecclesiastica? ibid.
15. An possit potestas civilis in praelatis casibus punire clericum in bonis, & pro pœna corporali remittere eum ad Prælatum Ecclesiasticum? An & pro executione pœnæ in bonis adire debeat Iudicem Ecclesiasticum? pag. 184. ubi multos casus reperies.
16. An possit potestas civilis, vel Ecclesiastica Infideles, ut Paganos, Iudæos, &c. ad Christi fidem amplectendum cogere directè; instituto, v.g. contra eos bello, vel proposita eis pœna mortis, carceris, bonorum spoliationis, &c. pag. 190. An saltem possit indirectè? ibid. ubi aliquot casus reperies.
17. An possit infideles illos, qui nunquam fidem Christianam professi sunt, pœnis ad fidem compellere? An saltem possit compellere illos, qui aliquando illam sunt professi, ut hereticos, & apostatas? ibidem.
18. An possit infideles externos (id est Magistratus Christiano non subiectos) bello invadere, & pœnis insequi propter infidelitatem, idololatriam, & similia peccata, si hæc Christianis iniuriosa non sint? An saltem, si sint iniuriosa, & an, si infideles subdantur Magistratui Christiano? ibidem, & pag. 191.
19. An possit Pontifex imponere multas pecuniarias, & confiscationes bonorum pro criminibus, ut heresi, apostasia, &c. & sic condonare eorum debitoribus huiusmodi restitutiones faciendas? pag. 197. Et an possit in alijs casibus eximere debitorem à restitutionis obligatione? Item & an possit etiam Princeps secularis? ibid.
20. An, si Princeps indulgendo crimen, restituit delinquentem ad omnia, restituat eum etiam ad acquisita alteri mediante sententia? si non ad acquisita alteri ex facto, vel ex contractu hominis? pag. 205. num. 2.
21. An possit ex causa remittere reo pœnam, etiam non remittente parte? An, si remittat sine causa, vel si id ob sit utilitati publicæ, remissio illius tanquam irrita revocari possit, & soleat? pag. 207. num. 10.
22. An possit Princeps ex causa in legibus dispensare, illarumque rigorem, & pœnam relaxare, vel mitigare? pag. 214. An, & possit facilius, ac multoties dispensare in criminalibus, quàm in civilibus? ibid. An, & quid dicendum de potestate inferiori? vide de legibus, & statutis.
23. An ad pœnam illatam contra custodes animalium pro damna illato, teneantur etiam custodes animalium, quæ sunt Ecclesiæ, vel Ecclesiasticorum? pag. 349.

DE GRATIIS,
Et Rescriptis.

- 1 An Regulares cum cōsensu Prælati subijcere se possint Episcopo, ut cum ipsis ab illo dispensetur in Voto, iuramento, irregularitate, &c. Item, & ut absoluantur à censuris, & peccatis, si Episcopus, & non Ordinis Prælati, talem facultatem habeat? pag. 60. num. 3. & 4. An, & possint sine Prælati consensu, si Prælati irrationabiliter denegent cōsensum? ibid. num. 3.
- 2 An, qui nuptias contracturus cum Caia dispensationem absolutè (propter difficultatem, v. g. continendi ab ipso supplicante allegatam) super voto perpetuæ continentie, vel approbatæ Religionis dispensationem obtinuit, possit impeditis his nuptijs alias nuptias contrahere? pag. 71. num. 1. An, etsi obtinuit limitatè, & respectuè, puta in ordine ad certum, & determinatum matrimonium, cuius contrahendi necessitas urget, v. g. ne mulier decepta infamiam incurrat? ibid. num. 1.
- 3 An, qui obtinuit facultatem eligendi confessorum, possit toties, quoties voluerit, confessorum eligere, & illum mutare? ibid.
- 4 An, qui obtinuit facultatem loquendi cum monialibus, intrandi monasterium, &c. possit similiter toties, quoties voluerit loqui, & intrare? ibid. num. 2. 3. 4. 5. 6. 7. & 8. Vbi multos casus repetit.
- 5 An, si concedatur dispensatio sibi conditione, si matrimonium contractum non fuerit sub spe, dispensationis obtinenda, vel sub intensione contrahendi cum coniuge coniugis mortui (aliter dispensatio sit nulla) corruat dispensatio; si talis intentio fuerit solum in interno, & in supplicante non prodierit in externum? pag. 103. num. 3.
- 6 An clausula, Motu proprio, operetur in præiudicium alterius, & adimat alteri ius in re acquisitum? pag. 130. num. 10. vide etiam de privilegijs.
- 7 An gratia etiam singulari personæ concessa permortè concedentis, re integra, non extinguatur? pag. 162. num. 1. & 2.
- 8 An id intelligendum sit solum de gratia facta, quamvis eius executio ab alia persona dependeat, & realis executio nondum sit facta? ut si quis impetret à Papa gratiam expectatiam ad beneficium vacaturum; vel literas, quibus Episcopo mandet, ut ipsi de beneficio provideat, vel cum ipso dispense; vel si quis impetret, siue à Papa, siue ab Episcopo licentiam eligendi sibi confessorum, &c. num. 3.
- 9 An id intelligendum sit etiam de gratia faciendi; ut si Papa, vel Episcopus alicui committat, vel mandet, ut cum quadam persona dispense, vel ei beneficium conferat, non intendendo talem facultatem dispensandi, vel conferendi, dare in favorem commissarii principaliter? ibid.
- 10 An gratia, seu licentia audiendi confessiones, vel absolvendi à re-

ser-

- seruatis à Papa, vel ab Episcopo alicui delegata expiret morte delegantis? pag. 163.
- 11 An, & expiret morte concedentis licentia audiendi confessiones à Parocho alicui Sacerdoti concessa? num. 4. & 5. & pag. 164. num. 7.
- 12 An, & facultas audiendi confessiones, vel absoluedi à reſcriptis generalis, & non ratione officij concessa? num. 7.
- 13 An, et iurisdictione in foro externo contentioso generatim, et ad vniuersitatem causarum delegata? Item, et officium Inquisitorum? ibid.
- 14 An, et facultas in certa Ecclesia personis idoneis providendi beneficia, alicui gratiosè concessa? ibidem.
- 15 An, et si Episcopus v.g. Decano Ecclesia collegiata iurisdictionem in prima (vt vocant) instantiam, vt sit accessoria eius officio, concessit, expiret etiam morte concedentis? pag. 164. num. 9. An saltem possit reuocari à successore, si non per modum gratia, sed per modum contractus, aut transactionis fuerit concessa? ibid.
- 16 An, et expiret facultas ab Episcopo, vel ab alio Prelato alicui eligendi sibi confessorum concessa? pag. 165. num. 10.
- 17 An, et facultas suscipiendi ordines ab alieno Episcopo celebrandi in priuato Oratorio, assistendi in matrimonijs, vescendi ouis et lactificinijs in Quadragesima, etc. ibidem.
- 18 An indulgentia, seu benedictiones concessa à Pontifice, possint applicari etiam mortuo Pontifice? pag. 162. num. 3.
- 19 An, et expiret facultas alicui concessa absoluedi vnā, vel etiam plures, sed determinatas personas? Item dispensandi cum vna, vel etiam cum pluribus, sed determinatis personis, & sic de alijs facultatibus, &c. pag. 165. n. 11. Vbi multos casus reperies.
- 20 An, & gratia facienda, si delegatio facta fuerit auctoritate Sedis, seu dignitatis, quæ non moritur? pag. 166.
- 21 An, & expiret donatio morte donantis? Item an, & morte donatarij ante validam acceptationem illius? pag. 166. 167. 168. 169. & 170. Vide etiam de contractibus, & donationibus.
- 22 An non solum rescripta Pontificia priuata (obtentia scilicet inter partes, vel ad instantiam alicuius) sed etiam leges generales, & statuta vniuersalia (prout sunt Bullæ, & Extrauagantes) indigeant Regio Exequatur, vt valeant, & subsistant? pag. 174. num. 14. & 15.
- 23 An rescripta Pontificia (siue gratia, siue iustitia illa fini) possint discuti, examinari, vel recognosci à laica potestate? Item facultates, & potestates Nunciorum, & similia? pag. 170. 171. 172. & 173. Vide etiam de immunitate Ecclesiastica; de Principe, seu Rege, & de Iudice, seu Magistratu; vbi multa huc spectantia reperies.
- 24 An gratia, & pensiones etiam ex causa remunerationis, & ex certa scientia à Rege concessa, intelligantur concessa cum conditione, quod soluantur, si Regni nece-

- necessitas aliter non requirat ?* pag. 241. n. 2. et pag. 242. n. 4. et 5.
 25 *An possint sine hac constitutione cōcedi à Regē?* pag. 242. 243. et 245.
 26 *An, postquam sunt concessæ, possint reuocari ad libitum, vel saltem suspendi, aut diminui à Rege, si Camera ære alieno prematur, nedum si Regni necessitas sic requirat ?* pag. 245. *An, et possint reuocari etiam à Prorege?* pag. 246.

DE PRIVILEGIIS.

- 1 *An per priuilegium, seu facultatem absoluedi ab omnibus censuris, veniant censuræ Bullares, seu Bullæ Cæne Domini?* pag. 2. num. 3.
 2 *An per priuilegium, seu facultatem absoluedi à censuris Bullaribus, venias censura propter barefium?* ibidem.
 3 *An possit Rex reuocare priuilegia aliàs concessa?* pag. 13. et 17.
 4 *An priuilegium contra immunitatem Ecclesiasticam probetur per solam, et nudam consuetudinem etiam immemorabilem?* pag. 42. 43. et 44. *vide etiam de consuetudine.*
 5 *An saltem probetur per constantem semper famam, et traditionem de ipsius acceptione?* ibid.
 6 *An possit reuocari à Summo Pontifice, etiam si concordata facta fuerint?* ibid.
 7 *An desatio reuocetur per Bullam Cæne?* ibid.
 8 *An possint Reges tanquam executores Concilij Tridentini cogere Episcopos, vel alios Ecclesiasticos, ut illud obseruent?* *An, & ut reparent suas Ecclesias?* pag. 62. num. 1. *An saltem laicos?* ibidem.
 9 *An habeant priuilegium à Papa, ut ab Episcopis, & Inquisitoribus non possint excommunicari?* ibid. num. 8. *An, & idem priuilegium habeant eorum regij officiales, & consiliarij?* ibid. num. 9. & 10.
 10 *An habeant priuilegium, ut Episcopos, & alios Ecclesiasticos ad residentiam obstrictos retineant pro gubernatione Regni, pro consilio, officio, vel pro alio suo seruitio, ita ut in tali casu excusentur à residentia, & possint facere fructus suos?* pag. 63. num. 1. *An, si extet tale priuilegium, quando, & quomodo locum habeat?* ibid. num. 1. & 2.
 11 *An Ecclesiastici, qui habent priuilegium exemptionis ab Ordinarijs locorum, & immediatè subiecti sunt Papa, possint conueniri coram Iudice laico, si delinquant, & in Regno non habeant superiorem, à quo puniantur?* pag. 65. num. 1.
 12 *An possit quis renunciare priuilegio in fauorem status Ecclesiæ, vel Communitatis concessi, v. g. clericus priuilegio fori, vel canonicis?* pag. 68. num. 1. *An saltem possit cum iuramento, vel cum consensu superioris?* ibid. num. 1. & 3. *vide etiam pag. 324.*
 13 *An possit Capitulum, vel Conuentus renunciare iuri acquisito per consuetudinem, statutum, vel priuilegium, si tale ius Ecclesiæ utile, vel honorificum sit?* ibid.

- num. 1. & 4. An in tali casu possit unus solus se opponere, quin, si omnes renuncient, possit, & debet solus Episcopus se opponere? *ibidem*.
- 14 An possit Religio, & illius Prælati renunciare privilegio immunitatis à decimis Ordini Religiosorum concessio? pag. 69. num. 3. vide etiam pag. 324. An, & renunciare privilegio exemptionis ab Ordinario? *ibid.* An possint per negligentiam facere, ut contra Ecclesiam currat præscriptio? *ibid.* num. 1.
- 15 An cesset per se, vel saltem possit à privilegiante reuocari privilegium, si cedere illud incipiat in detrimentum communitatis, vel si quo alio modo per rerum mutationem iniquum euadat? pag. 69. num. 2. & pag. 154.
- 16 An, non obstante privilegio exemptionis ab Ordinario, possint Regulares cum Prælati consensu subijcere se Episcopo, ut ab eo absoluantur à peccatis, & censuris? Item, & ut cum ipso dispensetur in voto, iuramento, irregularitate, &c. si accidat Episcopum, & non Prælatum Ordinis talem facultatem habere? *ibid.* num. 3. An, & possint sine Prælati consensu, si Prælatus irrationabiliter consensum denegat? *ibid.* An, & possint se subijcere eidem, quoad lucra, & indulgentias? *ibid.* num. 4.
- 17 An privilegium latè sit interpretandum, & quando? pag. 70. n. 1. & seqq.
- 18 An possint Regulares virtute suorum privilegiorum absolvere, si non à casibus, saltem à censuris casuum, quos Episcopi specialiter sibi reservant? pag. 84.
- 19 An, & quæ alia possint virtute suorum privilegiorum? vide de casibus reservatis, de censuris, de hæresi, & de irregularitate.
- 20 An, et quid possint in dispensando? vide de irregularitate, voto, & iuramento.
- 21 An, & quid possint in dispensando Episcopi? *ibid.*
- 22 An possint Regulares à casibus Episcopo specialiter reservatis absolvere eos, qui de proximo Religionem sunt ingressuri? pag. 111. num. 1.
- 23 An possint absolvere Regularem, qui cum absoluerit quempiam à casibus Bullaribus reservatis Papæ, vel à casibus specialiter reservatis Episcopo, contraxit excommunicationem reservatam Pontifici? pag. 111. num. 1. An, & quid requiratur ad eam contrahendam? *ibid.*
- 24 An possint absolvere non solum à censuris, sed etiam à suspensionibus, & interdictis iuris, quæ ob delictum merè præteritum, seu ad tempus, seu in perpetuum impositæ sunt à iure, v. g. à suspensione, vel potius à depositione? Pij V. lata in sodomiam exercetæ? pag. 112. num. 1.
- 25 An possint absolvere à quinque casibus Papalibus, si occulti sint? & an independenter à iurisdictione accepta ab Episcopis, etsi dependent ab eorundem approbatione, & consensu superiorum Religionis? An ab eisdem casibus, si occulti similiter sint, possint etiam absolvere Episcopi? *ibid.* An possit superior Religionis superioribus

ditis suis semel approbatis, & expositis auferre iurisdictionem ob causam etiam non notoriam? Et an, si interdicat alicui, ne confessionem audiat, censetur defacto ei illam auferre? pag. 113. num. 1.

26 An, si sint approbati ab Ordinario loci ad audiendas confessiones inficio, vel inuito Præfato Ordinis, valide absoluant, quamvis illicite in diœcesi talis Ordinarij? Et an valide etiam absoluant à casibus, à quibus valide absoluerent virtute priuilegiorum Religionis concessorum, si cum consensu sui superioris confessiones audirent? pag. 122.

27 An priuilegium iuri communi derogans sit stricte interpretandum? pag. 123. num. 3. An, et si in fauorem publicum concessum sit, et non persona particulari, sed toti Ordini; quale est, v. g. priuilegium absoluendi, commutandi, vel dispensandi vota, iuramenta, pensiones debiti, &c. concessum Regularibus? ibid. An, et quid dicendum de literis sacræ poenitentiarie? ibid. pag. 124.

28 An per priuilegium generale censetur derogari consuetudini, vel statuto particulari? pag. 124. num. 5.

29 An possint Regulares per priuilegia sua absoluere Regularem alterius Religionis ibi. An saltem cum consensu superioris? Item, an saltem sustinere; et tunc an possit quilibet, etiam simplex sacerdos et secularis, et an etiam à peccatis, quæ sunt in Ordine reservata? ibidem.

30 An, si Superior concedat, vel

confirmet priuilegium in fauorem alterius, vel in fauorem publicum ad instantiam aliquorum, possint hi postea cedere tali priuilegio? pag. 130. num. 9. An, et quid si concedat, vel confirmet in fauorem ipsorum petentium? ibidem.

31 An possint Ecclesiastici renunciare suis priuilegijs? ib. n. 10. An Regulares exempti? An ceteri? ibid. et pag. 68. et 69. Vide etiam pag. 324. et de Ecclesiastica immunitate.

32 An clausula, Notu proprio, operetur in præiudicium alterius, et adin. et alteri ius in re acquisitum? pag. 130. num. 10. Vide etiam de rescriptis.

33 An Regulares per priuilegia sua absoluant à censuris in utroque foro, vel solum in foro conscientie? Et quid sit forum conscientie? pag. 133. num. 12. An, et quid, si quis absoluat virtute Iubilæi, vel Bullæ Cruciatæ? ibid. vide etiam de censuris, et casibus reseruatis, ubi multa huc spectantia reperies.

34 An priuilegium ultra ius, seu præter ius commune stricte etiam habeat interpretationem? pag. 139. An et si concessum sit in fauorem cause publicæ, piæ, religiosæ, vel alio modo sanorabilis, et per priuilegium dispensandi ab irregularitate, priuilegium exemptionis clericorum à iurisdictione Principis secularium, et priuilegium exemptionis Religiosorum à iurisdictione Ordinariorum? ibid. An, et quid, si concessum sit non uni personæ, sed toti communitati in perpetuum? pag. 140.

35. An saltem privilegium motu proprio Principis concessum, et si sit contrarius commune, amplius habeat interpretationem? ibidem.
36. An, et quid possint Episcopi in ordine ad dispensandum ab irregularitate per privilegium ipsis concessum à Tridentino Concilio sess. 24. cap. 6. de reformatione? vide de Irregularitate.
37. An, et quid possint in ordine ad idem Religionum Prælati per sua privilegia? ibid.
38. An, et quid possint Episcopi; item et Inquisitores in ordine ad absolvendum ab hæresi? vide de hæresi.
39. An, et quid possint in ordine ad idem Religionum Prælati? ibid.
40. An. possint Episcopi absolvere à quibuscunque casibus occultis, etiamsi Sedi Apostolica in Bulla Cœna Domini reservati sint? pag. 148. num. 1. et 2. vide etiam de hæresi.
41. An, et ob quas causas, seu impedimenta possint Episcopi absolvere à gravi clerici percussione contra Canonem, Si quis suadente Diabolo, et ab alijs censuris, et casibus non occultis Papæ etiam in Bulla Cœna Domini reservatis, et quomodo? pag. 158. 159. 160. 161. et 162. vide etiam de casibus, et censuris reservatis.
42. An possint etiam Regulares? ibidem.
43. An privilegia, seu gratia concessa expirent morte concedentis? pag. 162. 163. 164. et 165. vide de re scriptis, et gratijs, ubi multos casus invenies.
44. An Principes seculares habeant

- privilegium à Pontifice recognoscendi facultates Nunciorum, literas, seu bullas Apostolicas, censuras, et si viles alias res Ecclesiasticas? 12. 173. num. 14. An. etsi quando habuerint, tunc extet, et revocatum non sit? ibid.
45. An Regulares possint per sua privilegia remittere, seu relaxare vota (etiam iurata) et iuramenta, quorum remissio non est in prædictum tertij i. item et remittere iuramenta per votum, vel per aliam iniuriam extorta? pag. 222. num. 11. Item, et remittere iuramenta elicta in damnnum commune? pag. 224. num. 2.
46. An privilegia clausulam insitam habeant, et concessa intelligantur, rebus in eodem statu permanentibus, et sic an esset, et privilegium immunitatis à gæbellis concessum si postea Regno bellum superveniat? pag. 249. num. 1. et pag. 275.
47. An si Princeps non servet privilegia ex vi donativi, vel tributii concessa, teneatur restituere donativum, vel tributum? pag. 267. Et an sit in quasi possessione recedendi à promissis, et prædictis in Capitulis Regni? pag. 270. vide etiam pag. 215. 216. 217. 275. et 276. An saltem in casu, quod adsit iusta causa recedendi ab illis, et non servandi privilegia concessa? pag. 275.
48. An si adsit iusta causa præbendi Episcopo subsidium charitativum, possit Episcopus (non obstante pacto, vel privilegio in oppositum obento) compellere Clerum per censuras ad dictum subsidium.

cda.

- charitativum sibi præstandum? pag. 275. num. 3. & an possit tale pactum, vel privilegium confirmare, vel primo dire? ibid. vide etiam de subsidio charitativo.
- 49 An, si privilegium incipiat cedere in detrimentum Communitatis, per se ipsum cesset, vel saltem à privilegiante possit revocari? v. g. possit revocari privilegium immunitatis decimarum, si postea in Ecclesia detrimentum non verge- re incipiat? Item privilegium non resiliendi, si postea Ecclesia defectum ministrorum patiatur? Item privilegium immunitatis gabellarum, si postea Regni commune bonum aliter exigat? ibi. num. 5.
- 50 An, & quando propria bona clericorum iudicant eodem iure, & privilegio, quo gaudent bona Ecclesiarum; & quando non, ita ut, v. g. eorum occupatio, vel defraudatio non sit contra immunitatem Ecclesiasticam, nec si sacrilegium, sicuti est occupatio, vel defraudatio istorum? Item si lapsi in contractibus intercedat circa illa bona, non detur restitutio in integrum, sicuti datur, si intercedat circa ista? Item ut ad præscribenda illa non requirantur 40 anni, sicuti requiruntur ad præscribenda ista? pag. 289. & 294.
- 51 An, si Ecclesiastici ter moniti à sua Superiore non desistant à negotiatione, perdant privilegium clericale quoad personam, nedum quoad bona? An perdant quoad bona, que negotiantur tantum (sive propria, sive Ec-
clesia sint) vel etiam quoad alia? Et an ita periant, ut post trinam monitionem saltem teneantur in conscientia de ijs, que negotiantur, solvere gabellam? pag. 295. & 296. vide etià de negotiatione, ac de gabellis, tributis, & collectis.
- 52 An, ut dictum privilegium perdant, sufficiat una monitio, quæ sit instar irium, seu quæ æqualeat tribus? pag. 300. num. 5. An si perdidierint, cogi possint ad soluendum gabellas coram Iudice seculari, etiamsi solum procedatur contra bona, & non contra personam? num. 6. & pagina 301. 302. & 303. ubi multos casus reperies.
- 53 An, & quando privilegio immunitatis Ecclesie præiudicet consuetudo in contrarium, vel immemorabilis, vel etiam consuetudo cum fama privilegij incerta; vel cum fama privilegij certa, vel cum fama privilegij concordati, seu per modum contractus se habentis, vel cum scientia, & tolerantia Pontificis? pag. 305. usque ad 335. vide etiam de consuetudine.
- 54 An Pontifex, vel Concilium generale possit ex causa remittere aliquid de privilegijs exemptionis Ecclesie. & secularibus permittere, ut adversus clericos aliquam iurisdictionem exercent, vel tributa aliqua exigant? pag. 313. An, & alij Ecclesie kralati possint etiam aliquando permittere aliquid in praxi poni contra libertatem Ecclesiasticam; si scilicet sine scandalo, vel maioris mali periculo id impedire non possint? ibid.

- 55 *An Principes successores possint renocare priuilegia exemptionis, seu immunitatis Ecclesiastica a. liis ab antecessoribus concessa?*
An, & dato, quod non essent de iure diuino, sed solum de iure positiuo? pag. 316. num. 1. *An autem sint etiam de iure diuino?* pag. 307. & seqq.
- 56 *An, & quid in alijs casibus dicendum sit de priuilegijs immunitatis, seu exemptionis Ecclesiastica?* vide de immunitate Ecclesiastica, & de consuetudine.
An, & quid dicendum sit de priuilegijs concordatis? vide ibid. *Ubi multa huc spectantia reperies?* *An, & quid dicendum sit de priuilegijs, qua contra immunitatem Ecclesiasticam habent, & obseruant nonnulli Reges?* vide ibid.
- 57 *An priuilegium percipiendi decimas concessum laicis, extendi debeat ad cognitionem causarum, quae super ipsas decimas possunt exoriuntur; ita ut eorum cognitio spectet potius ad Iudicem laicum, quam ad Ecclesiasticum?* pag. 322. & 323.
- 58 *An, & siue quaestio decimarum sit facti, siue etiam iuris?* ibidem, *Ubi multos casus ad tractatum de decimis spectantes reperies.*
- 59 *An exemptionis a gabellis, & datijs priuilegia sint realia; & sic extendantur ad Ecclesie Emphyteutas?* pag. 355. num. 2. *An, et extendantur ad alios Ecclesie censuarios?* ibid. nu. 3. *An etiam ad Colonos laicos partiaros Regularium?* pag. 355. *An si Coloni possint partem suam fructuum vendant, aut transferant de loco ad locum, ut alienent, tunc saltem soluere teneantur gabellam?* pag. 356. num. 6. *An, & teneantur soluere decimas proportionem suam Colonica ex pradijs Regularium percepta?* pag. 357.
- 60 *An, si gabella aliquo modo diminuant, vel tangant priuilegia Ecclesiarum, vel Ecclesiasticorum, sint contra immunitatem Ecclesiasticam?* vide de gabellis, tributis, & collectis, *Ubi multa huc spectantia reperies.*
- 61 *An, si leges, vel statuta similiter aliquo modo diminuant, vel tangant priuilegia Ecclesiarum, vel Ecclesiasticorum; sint etiam contra eandem?* vide de legibus, & statutis.

DE CONSVETVDINE.

- 1 *An consuetudo longa, & antiqua, etiam immemorabilis praesudicet Ecclesie?* pag. 268. num. 4. *vide etiam* pag. 305. 306. & seqq. *An saltem, si Papa scias, & toleret?* ibid. & pag. 293. nu. 3. et 4. & pag. 315. 318. 319. 325. & 326.
- 2 *An, & quid dicendum de consuetudine Regni Neapolis, quod clerici non gaudeant immunitate gabellarum in bonis emptis, & donatis?* ibid.
- 3 *An consuetudo longa, & antiqua immemorabilis det ius ad regalia, & ad imponendas gabellas?* pag. 250.
- 4 *An det ius ad conueniendos, & cogendos Ecclesiasticos coram Iudice seculari, quod soluant gabellam.*

bellas, quotiescunque solvere illas tenentur, ut si, v. g. ter non ti i sub Superiore non destituerint a negotiando i pag. 303. vide etiam pag. 301. & 302.

5 An det ius ad exigendas gabellas ex Eccl. fiscalis, si hi, quæ colligunt ex bonis suis, aliqd (sive extra Regnum, siue etiam intra Regnum) transferant, vel transf. ferri faciant ad finem, ut ibi carius vendant i pag. 305. 306. & seqq. An portus, seu portorium, extractio, & ius tractarum sit inter rezalia, seu de regalibus Regis, & an sit gabella, tributum, vel vectigal i pag. 304.

6 An præiudicet Eccl. sia, saltem si sit mixta laicorum, & clericorum, ut si v. g. clerici non coacti, sed libere laicorum consuetudine observent, eorum iudicia aduocando, vel tributa soluendo, &c. pag. 305. 306. 320. & 321.

7 An, si sit particularis v. g. in certis materijs, vel causis, vel personis, vel prouincijs, &c. ibid. & pag. 315 319 & 320.

8 An consuetudo longa, & antiqua etiam immemorabilis possit abrogare ius posituum etiam Canonicum i pag. 307. vide etiam pag. 319.

9 An possit abrogare immunitatem Ecclesiasticam, seu exemptionem Ecclesiasticorum a secularium Principum, & Magistratum iurisdictione, tum quoad personas, tum quoad bona i ibid. An talis immunitas sit de iure posituum, vel diuino i ibid. & pag. 308. & seqq. An, etsi sit de iure diuino, possit ex causa Pontifex, vel Concilium generale de illa ali-

quid remittere. & permittere Principibus secularibus, ut aduersus clericos aliquam iurisdictionem exercent, vel aliqua tributa exigant i pag. 313 num. 5. & pag. 131

10 An, & possint permittere alij Eccl. siae Prælati contra illam, aliquid poni in praxi, si sine scandalo, aut maioris mali periculo id impedire non possint i ibid. An, si sit de iure posituum, possit Pontifex, vel Concilium generale illam in totum renunciare i pag. 324 & pag. 331.

11 An, si sit sola, & nullo titulo, seu priuilegio Pontificis adiunctum, possit abrogare immunitatem, seu exemptionem Ecclesiasticam, quamuis hæc non sit de iure diuino, sed tantum posituum i pag. 315. & seqq. vsque ad 318. An, si non possit abrogare in totum, possit saltem abrogare in partem i v. g. quod potestas secularis exercent iurisdictionem in certis causis, quæ alioquin ad Ecclesiasticam potestatem pertinerent i ibid. An possit illam abrogare per legitimam præscriptionem, vel per tolerantiam Pontificis i ibid. & pag. 316. 318. 319. 320. 321. An possint Principes successores illam reuocare, saltem in casu, quod sit de iure posituum, & non diuino i ibid. & pag. 317. 324. & 333. An in eodem casu possint Ecclesiastici illam renunciare i pag. 324 num. 2. & 3. An saltem de consensu Episcoporum ibid. & num. seqq.

12 An contrahant excommunicationem, qui consuetudines introductas contra libertatem Eccl. siae.

- ecclesiasticam observari fecerint? pag. 318.
- 13 An, & Potestates, Consules, Reges, aut Consiliarii locorum, in quibus illa observantur? ibidem.
- 14 An, & qui secundum eas iudicare, vel in publicam formam iudicata scribere præsumpserint? ibidem.
- 15 An, & qui prætextu cuiuscumque consuetudinis aliquid contra libertatem Ecclesiasticam fecerint, etiamsi intercesserit patientia, & tolerantia Pontificis quâ totumque tempore continuata? ibid. & pag. 319.
- 16 An consuetudo, si lex ei ab initio resistat, vel eam tanquam irrationabilem ab initio reprobet, possit ita inualescere, ut legem abroget? pag. 319.
- 17 An possit defendi consuetudo Angliæ, quod clerici cogantur coram Iudice seculari super rebus actionibus litigare, etiamsi non cogerentur coram eodem litigare super personaribus? pag. 319. & 320.
- 18 An valeat consuetudo, quod clerici conveniantur coram Iudice seculari pro debitis regalibus? pag. 321. & 322.
- 19 An, & valeat consuetudo, quod Iudices Laici advoceant ad se aliquas causas Ecclesiasticas, vel exerceant alios similes actus contra immunitatem Ecclesiasticam? pag. 326. An saltem, si Pontifex veresciat, & toleret? ibidem, num. 3.
- 20 An, et valeat quacumque alia consuetudo, si sit immemorabilis, et coniuncta cum fama privilegij, sed vaga, et incerta? pag. 326. et 327. An saltem, si sit coniuncta cum fama privilegij certa? ibid. An possit Pontifex talem consuetudinem, vel prescriptionem, sicut & ipsammet privilegium concessum revocare? ibid. num. 3. & 4. Et an desactio revocet quotannis per Bullam Cœna Domini? num. 7. & pag. 329. An possit etiam, & Princeps secularis privilegium semel concessum Ecclesia sinistiter revocare? pag. 332. & 333.
- 21 An, et quid dicendum de consuetudine coniuncta cum fama privilegij, quam in quibusdam causis contra immunitatem Ecclesiasticam habent Reges Hispaniæ, ut Tribunal deli. Fuerza, & Monarchia Regni Siciliæ exercere? Item quam habent Reges Gallia, ut canonicatus, & beneficia in locis suis conferret? Item quam habet Respublica Veneta, ut in aliquibus causis contra clericos procederet? Item, quæ viget in Lusitania, in Regno Castella, & alibi? pag. 328. & 329.
- 22 An, & valeat consuetudo, si sit immemorabilis, & coniuncta cum fama privilegij concordati, seu per modum concordia, & sic per modum contractus se habeat? An desactio revocetur quotannis per Bullam Cœna Domini? pag. 330. An ex causa saltem possit, & aliquando debeat revocari? pag. 331. vide etiam pag. 332. & 333.
- 23 An, si Pontifex ex causa illam revocet, debeat parti privilegiate, si quod ex tali revocatione damnum patiatur, compensare? ibid.

- ibid.* An, et si sine causa reuocet, validè etiam reuocet? pag. 332.
 & 335. An per Bullam Cœne, vel per Iubilæum reuocetur, vel suspendantur etiam priuilegia Cruciatæ? pag. 331. An saltem suspendantur priuilegia Regularium? *ibid.* Et an Pontifex teneatur stare contrahui? pagina 334. & 335:
 24 An, & valeat consuetudo coniuncta cum concordia inter seculares, & Ecclesiasticos (etiam in Concilioprouinciali facta) si talis concordia non confirmetur à Pontifice, & per eam concedatur laicis iurisdictio aliquæ in personas Ecclesiasticas? pag. 333. num. 1. Quid, si per eam concedatur solum executio, vel nudum ministerium, seu nudum factum, eripere, v. g. arma clericis noctu illa portantibus, eripere clericum in flagranti crimine, & similia? *ibid.* An, & talis concordia debeat esse semper dependens ab arbitrio Ecclesiæ Prælatorum? *ibid.*

DE SVBDITO.

- 1 An subditus in dubio obedire debeat Superiori? pag. 5. 199. 249. & 250.
 2 An in dubio, quod gabella sit iusta, soluere illam debeat? pag. 5. num. 7.
 3 An, si lex, vel præceptum fieri aliquid prohibeat sub excommunicatione, vel alia iuri pœna subditus, qui ipse sic sub pœna fieri prohibetur inuitus, seu coactus intermitte, pœnam?

euitet? pag. 101. num. 2.

- 4 An, si è contra lex, vel præceptum fieri aliquid præcipiat sub pœna iuris (vt supra) subditus, qui ipse sic præceptum inuitus exequitur, pœnam etiam euitet? *ibid.* num. 1. An, si exequatur obmetum, pœnam etiam euitet, & præcepto satisficiat, v. g. pœnam euitet, & præcepto satisficiat puer, qui à Pedagogo verberum metu adductus Missam audit? *ibid.* num. 4. Et an si puer expressam intentionem habeat non audiendi, si Pedagogus abesset, adhuc pœnam euitet, & præcepto satisficiat, ita vt non teneatur alteram Missam audire? An saltem peccet secundum affectum internum peccato commissionis? *ibid.* ubi alios casus reperies.
 5 An obedire debeat Superiori quoad ea, quæ pertinent ad naturam corporis conservandam, & propagandam, v. g. obedire debeat filius Patri, vel seruus Domino, et matrimonium contrahat, seruet virginitatem, Religionem ingrediat, & similia? pag. 104. num. 6.
 6 An obedire debeat quoad actus internos? An saltem obedire debeat Religiosus? vide de legibus.
 7 An possit egredi ex oppido suo, & conferre se ad locum, ubi lex non obligat, vt solvatur à lege loci sui, v. g. de seruando festo, de ieiunando, de contrahendo matrimonio coram Parocho, & testibus, &c. pag. 111. num. 1. An, & vt absolutus possit è referuatis à quolibet Confessario, ubi non sunt referuati, ibidem.

8 An.

- 8 An possit in praeiudicium Domini sine eius consensu alterius iurisdictioni consentire? pag. 130. num. 10. vide etiam de privilegijs, & de immunitate Ecclesiastica.
- 9 An, si inferior, v. g. Episcopus excommunicationem, quam in aliquem infert, Superiori, v. g. Papa referret, licet ipse non possit ab illa absolueret, non possit etiam absolueret Archiepiscopus in casibus sibi à iure permixtis? pag. 130. num. 10.
- 10 An, si certò nouit priuatim reum esse innocentem (quauis secundum allegata, & probata appareat esse nocens) possit ad iussu Superioris illum damnare, si iudex sit; occidere, si sit carnifex; in bello pugnare, si sit miles? pag. 199. 200. 201. & 201. An saltem possit in casu, quod Superior mortem ipsi minetur? pag. 200. num. 9.
- 11 An, si per matrimonium inuoluitur, sed secundum publicam allegata apparet validum, iubeatur adhaerere putatiua coniugi, obedire debeat, & possit? pag. 199. num. 6.
- 12 An censuris, & praeceptis, quae sunt de iure positio, obedire semper teneatur cum magno incommodo? pag. 212. ubi multos casus inuenies.
- 13 An saltem tenetur, ut publicè bonum obseruantiæ regularis seruatur? ibid. na. 7. & 8. ubi praeter alios casus casum de Carthusiano reperies.
- 14 An, & saltem tenetur, quando alioquin legis positio transgressio cedere videtur in legislati-
- cis potestatis contemptum, vel in Fidei, & Religionis Christianae detrimentum? Et an tunc teneatur etiam cum periculo vita, nedum fama, & fortuna honorum? pag. 213. num. 10.
- 15 An, si potestas etiam civilis ob iustam causam aliquid praecipit, vel prohibet, teneatur subditus ei obedire, non obitante, quod habeat de illa re iuramentum in contrarium? pag. 225. num. 5.

DE CENSURIS.

- 1 An per facultatem absoluerendi ab omnibus censuris, veniant censura Bullares? pag. 2.
- 2 An per facultatem absoluerendi à censuris Bullaribus veniant censurae propter haeresim? ibidem.
- 3 An possint aliquando sine censura Bullari impediri victualia transferri Romam? An, & possit impediri quis, ne eat Romam? pag. 22. & 23.
- 4 An possit aliquando Clericus, vel Religiosus sine censura in casu violentia, seu oppressionis, recurrere ad Principem secularem? pag. 37.
- 5 An possit sine censura clericus in flagranti crimine deprehensus, vel suspectus de proposito perpatranda crimine, capi à ministris iudicis secularis, ut iudici Ecclesiastico sitatur, & cum quibus requiratur? pag. 45. num. 1.
- 6 An possit sine censura priuari armis, sine obligatione reituerendi? ibidem.
- 7 An possit sine censura priuari

saltem illis armis, quorum usus tanquam Republica perniciosus ita est prohibitus, ut neque domi retineri illa licitum sit ibid. num. 2.

8 An possit sine censura priuari quibus, canibus, & alijs instrumentis venationis, vel piscationis ipsi clerico prohibita? ibid.

9 An, si cum debitor sit, fugiat, vel fugam meditetur, possit sine censura non solum à Iudice laico, vel eius ministris, sed etiam à creditore priuato capi, & detineri, ad hoc ut Iudici Ecclesiastico sistatur? Et cum quibus requisitis? pag. 47. num. 1. Et an etiam (si graui iniuria laicum affecit, ob quam à Magistratu suo Ecclesiastico incarcerationis, atque ad satisfactionem compellendus foret) capi, & detineri similiter sine censura possit? Et per quot horas? ibid. num. 1.

10 An possint Episcopi, vel quicumque alij Ecclesiastici sine censura expelli de Regno? pag. 49. & pag. 50. An saltem aliquando cum aliquibus requisitis? ibid. num. 7.

11 An possint etiam sine censura Episcopi expelli ab Episcopatu, si simoniace ad Episcopatum electi fuerint? ibid. num. 8.

12 An possint Ecclesiastici sine censura cogi, ut frumentum, & alia ad victum necessaria iusto pretio vendant tempore penuriae, absque eo quod recurratur ad Iudicem Ecclesiasticum? pag. 52. & 53 An possint saltem aliquando cum quibusdam requisitis? ibid. num. 1.

13 An possint sine censura cogi tem-

pore pestis ad seruanda banna promulgata pro bono publico, & tuenda sanitate, absque eo quod similiter recurratur ad Magistratum Ecclesiasticum? ibid. num. 4.

14 An, si vendant vinum, frumentum, &c. ultra taxam à Principe taxatam, possint sine censura à Principe, vel eius Ministris rebus dictis in poenam spoliari, si sic à Principis lege statutum sit? pag. 52. An, & quomodo, & per quem puniendi sint? ibid.

15 An, si exportent à Regno similia contra legem Principis exportari prohibentem sub poena commissi, possint sine censura similiter ijs rebus spoliari? pag. 53. num. 1. An, & quomodo, & per quem spoliandi sint? pag. 54. num. 5.

16 An possint sine censura cogi ad contribuendum pro reparatione pontium, viarum publicarum, murorum Ciuitatis, & similium, quae primò, & principaliter spectant ad Communitatem? ibid. num. 3. vide etiam de gabellis, tributis, & collectis? An, & circa qua alia sine censura possint, vel non possint cogi? vide de gabellis, tributis, & collectis, de casibus, & censuris reseruatis, & de immunitate Ecclesiastica, ubi quàm plurimos casus reperies.

17 An, si falsa mensura triticum, vinum, & similia vendiderint, possint sine censura à Principe, vel eius Ministris in bonis, vel in poena pecuniaria puniri? pag. 54. An, & quomodo, & per quem? ibidem.

18 An Episcopi, & Inquisitores possint excommunicare Reges, si hi

- iurisdictionem ipsorum perturbent? pag. 62. num. 8. An saltem Officiales, & Consiliarios regios? ibid. num. 9 & 10.
- 19 An possint Regulares cum consensu Prælati subijcere se Episcopo, ut ab ipso absoluantur à censuris, & peccatis, & ut cum ipsis dispensetur in voto, iuramento, & irregularitate; si Episcopus, & non Prælati Ordinis talem facultatem habeat? pag. 69. num. 3. An, & possint sine consensu Prælati, si Prælati irrationabiliter ipsi consensum denegent? ibid.
- 20 An, si quis absolvatur à Papa, vel eius Pœnitentiaro de censura, v. g. Bullari, absolui deinde possit de peccato, cui talis censura Bullari annexa erat, à quocunque confessorio? pag. 76. n. 1. An etiam de hæresi? ibid.
- 21 An, si quis bona fide, vel ex necessitate, ad vitandum, v. g. scandalum, absolvatur à peccatis, & non à censuris (etiam reservatis Pontifici) valide absolvatur à peccatis, etsi cum onere tantum, ut absolvatur à censuris? ibid. num. 2.
- 22 An, si quis commisit peccatum, etiam in Bulla Cœnæ contentum, sed ob ignorantiam, obliuionem, vel inaduerentiam (saltem non crassam) à censura Papali excusatur, ab inferiori confessorio absolui possit de tali peccato? pag. 77. num. 2.
- 23 An, si censura, vel alia pœna feratur contra facientes scienter, contrahat eam is, qui facit ex ignorantia etiam affectata, talis pœnæ? pag. 78. num. 2. 3. & seqq. An, & quid, si ignorantia sit iuris? pag. 80. num. 1.
- 24 An, si quis ex ignorantia affectata siue facti, siue iuris, legat libros hæreticorum, contrahat excommunicationem contra scienter legentes latam in Bulla Cœnæ Domini? pag. 80. num. 2.
- 25 An, si quis ex ignorantia affectata siue facti, siue iuris operetur, contrahat pœnam latam contra facere præsumentes, aut ausu temerario facientes; & sic, si ex ignorantia affectata violet clausuram Monialium, contrahat excommunicationem à Gregorio XIII. latam contra clausuram violare præsumentes? ibid. nu. 3. ubi multos casus reperies.
- 36 An, si quis committat peccatum cum ignorantia, obliuione, vel inaduerentia (saltem non crassa, seu supina) censura annexa tali peccato censuram non contrahat? pag. 81. num. 1. An, & idem dicendum sit de irregularitate ex delicto, & alijs pœnis, ut non petendi debitum coniugale, inhabilitatis, priuationis vocis actiue, & passiuæ, priuationis officij, reservationis casuum, & similia? Et quid, si aduertat opus esse peccaminosum contra ius naturæ, quin & prohibitum à iure positivo, non tamen sub censura? ibid. num. 4.
- 27 An, si impuber delinquat, neque contrahat censuras à iure, vel à homine latas? pag. 83. num. 3. An neque contrahat irregularitatem ex delicto, & alias pœnas? ibid. An in casu quod contrahat excommunicationem Papa reservatam (v. g. Canonis, Si quis sua.

- scadente Diabolo propter percussione[m] grauiem) possit absolui ab Episcopo etiam post pubertatem ? num. 4. An possit sepeliri in loco interdicto ? ibid.
- 28 An, si quis contra legem, quæ etiam naturaliter obliget, peccatum censuram annexam habens committat ex graui metu mortis, vel infamiae, &c. a censura excusetur ? pag. 83. num. 1.
- 29 An in tali casu cum a censura excusetur, possit absolui a quolibet confessario, etiam si tale peccatum sit ex ijs, quæ continentur in Bulla Cæna Domini ? ibidem.
- 30 An Prælati Regulares (cum præter certos undecim casus non possint sibi alios reservare) possint excommunicationis pœnam casibus iniungendo indirectè sibi casus alios reservare ? ibid.
- 31 An Regulares virtute suorum privilegiorum possint absolvere, si non a casibus, saltem a censuris casuum, quos Episcopi specialiter sibi reseruant ? pag. 84. num. 1.
- 32 An, & quæ alia possint virtute suorum privilegiorum ? vide de casibus, & censuris reservatis, de voto, & iuramento, de privilegijs, de hæresi, & de irregularitatibus.
- 33 An, & quomodo Ecclesia excommunicando, v.g. eos, qui ex odio, gratia, vel auaritia omittunt procedere contra aliquem ex causa Fidei, extendit se ad actum internum, & actum internum attingat ? pag. 91. num. 1.
- 34 An, si lex, vel præceptum fieri aliquid prohibeat sub pœna censura, qui opus sit sub pœna fieri
- prohibitum inuitus, seu coactus intermittit, pœnam euitit ? pag. 101. num. 2.
- 35 An, si contra lex, vel præceptum fieri aliquid præcipiat sub pœna iuris (ut supra) qui opus sit præceptum inuitus exequitur, pœnam etiam euitit ? ibid. nu. 1. An, etsi exequatur ob metum, euitit etiam pœnam, & satisfaciatur præcepto, v.g. euitit pœnam, & satisfaciatur præcepto puer, qui a Pedagogo verberum metu adductus Missam audit ? ibid. n. 4. An, etsi habeat expressam intentionem non audiendi, si Pedagogus abeset, pœnam etiam euitit, & præcepto satisfaciatur, ita ut non teneatur aliam Missam audire ? An saltem peccet secundum affectum internum peccato commissionis ? ibid. ubi casus alios inuenies.
- 36 An, & qui actus possint præcipi, vel prohiberi sub censuris ? & quibus personis ? vide de legibus.
- 37 An censura, & pœna contrahatur solum ob delictum verum, & ex omni parte tam in interno, quam in externo perfectè consummatum ? pag. 106. ubi multos casus reperies ? An, & non antequam sit consummatum ? ibid ? An, & nisi sit consummatum consummatione peccaminosa gratis ? An, & idem dicendum sit de consulente, mandante, & duellantibus ? pag. 107. & 108. ubi multos casus reperies.
- 38 An in dubio, quod perclusio clerici fuerit grauis, sit reservata Summo Pontifici ? pag. 110. nu. 6. & 7.
- 39 An casus Bulla Cæna dubij siue

- iuris, siue facti sint reservati cide-
mi num. 8. & 9.
- 40 An, si Parochus matrimonio as-
sistat excommunicatus, etiam
non toleratus, fiat irregularis? *pag.* 118. An, si benedicat spon-
sos? *ibid.* An saltem peccet mor-
taliter? *pag.* 119. Et an, si as-
sistat metu mortis inductus, vel
non se ingerens, sed requisitus? *ibidem.*
- 41 An, si absoluat in articulo mortis
excommunicatus, etiam non tol-
eratus, fiat irregularis? *ibid.* An
saltem peccet mortaliter? An
aliquando excusetur à mortali,
etiamsi absoluat in mortali, &
non contritus, vel si absoluat ex-
tra articulum mortis contritus,
quamvis excommunicatus, si ta-
men sit toleratus, & non se inge-
rens, sed requisitus? *ibid.*
- 42 An licitè possit peti Sacramento-
rum administratio ab excom-
municatis, suspensis, vel interd-
ctis, &c. si sint tolerati? Et an
licitè possint ipsi administrare,
si non se ingerant, sed sint requisi-
ti? An aliquando teneantur? *ibid.*
Et quid in politicis negotijs? *ibidem.*
- 43 An, si quis excommunicatus non
toleratus exerceat actus ratione
publici officij, faciat illos vali-
dos, & Notarius similiter excom-
municatus non toleratus faciat
contractus validos? *pagina* 111.
num. 8.
- 44 An Parochus Catholicus possit,
v.g. in Germania sine mortali
assistere matrimonijs hereticorū,
quos in sua Parochia habet? Et
an apud nos possit sine mortali
assistere matrimonijs excommu-
nicatorum, & notiorum pecca-
torum? *ibid.* Et an, si assistat
existens ipse in peccato mortali,
sicut et si existens in peccato mor-
tali Eucharistiam ministret, pec-
cet mortaliter? *ibid.*
- 45 An possint Regulares per sua
privilegia à censuris absolvere
extra Sacramentum poenitentiae?
pag. 123. Item an Episcopus?
Item an Parochus? Item an qui-
libet alius confessorius? *ibid.* n. 2.
An possint similiter per sua privi-
legia commutare, vel dispensare
vota, irregularitates, iuramen-
ta, petitiones debiti, &c. extra
Sacramentum poenitentiae? *ibid.*
num. 3. & *pag.* 124. & 126. Et
an idem dicendum sit ex vi lite-
rarum, quae emanant ex S. Pœ-
nitentiaria? *ibid.* *pag.* 124.
- 46 An excommunicatus, vel suspē-
sus, &c. non toleratus, faciat
actus iurisdictionis voluntariae,
v.g. presentandi, eligendi, con-
ferendi aliquod munus, dignita-
tem, vel beneficium, dispensandi
in voto, iuramento, absolvendi à
censuris, & peccatis, &c. licitos,
& validos? *pag.* 128. num. 3. An
saltem faciat illos validos exco-
municatus, vel suspensus tolera-
tus, si per oppositam prius exce-
ptionem non fuerint infirmati?
An & aliquando faciat etiam
licitos, si ad eos non se ingerat,
sed exerceat eos requisitus? *ibid.*
An, & faciat validos, & ali-
quando etiam licitos actus iu-
risdictionis coercitivae, seu coacti-
vae, ut excommunicandi, &c.
ibi l. num. 4.
- 47 An Episcopus possit nō exemptos
Regulares, si à proprio Pralato
ex

ex causa pertinente ad disciplinā regularem excommunicati fuerint, ab excommunicatione absolueret pag. 132. An saltem possint hi ad illum appellare, si iniusta fuerit sententia Pralati? ibidem.

48 *An Regulares virtute suorum priuilegiorum absoluant à censuris in utroque foro. vel solum in foro conscientie? Et quid sit forum conscientie? pag. 133. num. 12. An idem dicendum, si quis ab illis absoluat virtute Iubilæi, vel Bullæ cruciatæ? ibid.*

49 *An saltem absolutio à censuris in foro conscientie data aliquo modo proficiat pro foro externo? ibid. & pag. 134. & 135. An, si sic absolutus Missam celebret, Ecclesiasticus Iudex eum perinde, ac irregularem punire possit; vel si velit, possit absolutionem ei pro foro conscientie datam, pro foro externo acceptare, & accusationem fiscalis repellere? ibid. An, quod de absolutione à censuris pro foro conscientie data dictum est, idem de dispensationibus pro foro conscientie tantum concessis dicendum sit? ibid. pag. 134. & 145.*

50 *An Regulares per priuilegia sua debeant absolvere sine consensu Ordinarij à censuris notorijs; si hæc deductæ sint, vel facile deduci possint ad forum iudiciale? ibidem.*

51 *An virtute Bullæ, Iubilæi, &c. debeant absolvere excommunicatos nominatim, vel publicos Clericorum percussores, vel alium, cuius excommunicatio deducta est ad forum contentiosum, &*

lis in tali foro finita non est? ibid. num. 3.

52 *An excommunicatus (si absolutus sit pro foro interno) possit secretò sine scandalo Missam audire, aut etiam dicere, Sacramenta recipere, cum alijs loqui, &c. testificans ad evitandum scandalum, quod iam per Iubilæum, Bullam vel Priuilegia Regularium, &c. absolutus sit? ibid. An, si excommunicationis censura occultata fuerit, possit etiam publicè in dicto casu prædicta facere? pag. 134. num. 2. An, si accidat postea excommunicationem innotescere, & causam ad forum externum deuenire, possit contra ipsum in foro externo procedi, & quomodo? ibid. & pag. 135.*

53 *An, si quis virtute Iubilæi, vel Bullæ, &c. absolutus sit non à censuris hominis, sed iuris tantum, absolutio saltem talium censurarum proficiat pro foro exteriori? pag. 135. Et an in tali casu petere debeat à confessario absolutionis schedulam, qua se defendere possit contra Fiscalem, vel alium accusatorem? ibid.*

54 *An, si quis excommunicatus excommunicatione exigente satisfactione partis, absoluat per generalem absolutionem à censuris quæ à confessario datur ad cautelam) absolutus maneat à tali excommunicatione? pagina. 136. num. 3.*

55 *An, si quis excommunicatus similiter excommunicatione exigente satisfactionem partis, scilicet, & aduertenter non satisfacta parte, ab illa absoluitur, validdè absoluitur? ibid. num. 4. An sal.*

- saltem committat peccatum , à quo tamen absolui possit à quolibet confessorio, obseruatis regulis generalibus circa debitores in ordine ad eorum creditores ? *ibid.* An, & quis veniat nomine partis ? num. 5. An veniat etiam Iudex, & Tabellio, & consequenter nō possit quis absolui per Bullam, vel Iubilaum, &c. antequam satisfaciatur etiam Iudici, & Tabellioni ? *ibid.*
- 56 An neque absolui possit, antequā satisfaciatur Ecclesie, vel Monasterio, vel eius Rectori, etiamsi satisfecerit Clerico, vel Monacho ipsi percussor num. 6. 7. & 8. An, si iniuria principaliter illata sit Ecclesie (ut contingit in extrahitione rei ab Ecclesia) in tali casu saltem satisfactio debeat præstari Rectori Ecclesie ? num. 8. An, & qui t. veniat nomine satisfactionis ? An, si res non possit satisfacere in totum, sufficiat, quod satisfaciatur in partem ? An, si non possit neque in partem, sufficiat, quod præstet cautionem pignoratitiam, fideiussoriam, vel iuratoriā ; & quo ordine ? An pro forā interno sufficiat solū firmum propositum satisfaciendi, cum primum potuerit, etiamsi non interueniat iuramentum ? & an hoc sit verum, etiamsi in Bulla, Iubileo, vel privilegio, &c. excipiat solū articulus mortis ? *ibid.* pag. 137.
- 57 An, si quis volens occidere clericum A. & adhibita diligentia, ne occidat clericum B. occidat clericum B. seu putans occidere clericum A. occidat clericum B. quem adhibita diligentia puta-
- bat esse clericum A. cōtrahat excommunicationem canonis, & irregularitatem ? pag. 141. num. 3. Item, si volens occidere utramque clericum A. & B. & incidit in clericum A. putans inuincibiliter esse clericum B. illum occidat, quem etiam occidisset, si cognouisset eum pro clerico A. ? *ibid.* Item, si utrumque clericum A. & B. occidat, sed A. putans esse inuincibiliter B. & B. putans esse inuincibiliter A. ? *ibidem.*
- 58 An excommunicatus, vel alia censura, aut irregularitate detentus (si excuset grauis necessitas, ut ad euitādum periculum mortis, mutilationis, infamie, iacturæ, scandali, & similia) possit licite, nedum valide non obstante censura, vel irregularitate ministrare, & recipere Sacramenta, & tunc absolui, etiam à peccatis cum cōsuetis referuatis, à simplici confessorio, & quomodo ? pag. 148. & pag. 155. Vbi multo alios casus reperies, vide etiam de hæresi, & irregularitate.
- 59 An in tali casu excommunicatus, vel irregularis, &c. potius absolui debeat solū à peccatis, quam sine censura referuatis, & tacere peccata, quæ sunt cum censura referuata, ne peccata cum censura referuata habeat bis cum magno onere confiteri ? Idē an potius (ne dimidiatur confessio) tanquam non habens copiam confessoris, non confiteri simpliciter, sed tantum actum contritionis elicere, & sic Sacramenta ministrare, & recipere ? *ibid.* vide etiam de hæresi, & irregularitate.

- 60 An, si praedictus excommunicatus, vel irregularis, &c. recursus ad Pontificem facilem non habeat, possit Episcopus a censura referuata absolueri, & ab irregularitate dispensare? ibid. num. 10. Et an in tali casu Episcopus propriè a censura absoluat, & ab irregularitate dispense, vel solum tollat effectum earum, ut nimirum excommunicatus, vel irregularis, &c. Sacramenta licite ministrare, & recipere interim possit, donec defectus manet occultus, & a Pontifice impetrabitur absolutio, vel dispensatio? ibid. nu. 10. vide etiam de haeresi, & irregularitate.
- 61 An possint Principes seculares intromittere se in recognoscendis censuris, sententijs, alijsque similibus rebus Ecclesiasticis? pag. 171. num. 6. An teneantur, suas statim acceptare, & exequi, quin & pro earumdem executione praeberi Episcopis auxilium brachij secularis? ibidem.
- 62 An possint prohibere, ne Episcopi procedant ad censuras contra regios Officiales suos, inconsultis ipsis Principibus secularibus? pag. 174. num. 16. & 17.
- 63 An censura, & cetera, quae sunt de iure positivo, obligent cum magno incommodo, v.g. teneatur Sacerdos abstinere se a sacrificando, quia adest excommunicatus vitandus, vel quia altare lapideum, vel vestes sacras ad sacrificandum necessarias non habet, vel quia ieiunus non est, vel quia est suspensus, excommunicatus, aut irregularis, &c. pag. 212. n. 5. ubi multos alios casus inuenies.
- 64 An saltem obligent cum magno incommodo (etiam cum periculo vitae, nedum fame, & fortune bonorum) in casu, quod illarum transgressio cedere videatur in legi latricis potestatis contemptu, vel Fidei, & Religionis Christianae detrimentum? pag. 213. n. 10. & 11.
- 65 An possit quis seipsum excommunicare? pag. 220. An saltem possit in seipsum exercere voluntariam iurisdictionem? ibid.
- 66 An, si quis ob ignorantiam, animi passionem, inconsiderationem, vel obliuionem legis, aut praecepti, &c. excusetur a grauitate culpa mortalis, excusetur etiam a contrabenda censura, & irregularitate ex delicto? pag. 249. & 250 num. 7.
- 67 An, si quis è contra putet se peccare peccato graui, cui annexa est censura, vel irregularitas, & sic peccet mortaliter solum ex conscientia erronea, excusetur similiter a contrabenda censura, vel irregularitate ex delicto? ibid. num. 74.
- 68 An quando, & a quibus sine contractione censurarum possint peti, & exigi donatiua, tributa, vel vestigalia? Item tallia, vel collecta? vide de gabellis, tributis, & collectis, ubi multa de hac materia reperies.
- 69 An quando, & quomodo sine contractione censurarum possint vocari Episcopi, vel alij Ecclesiastici ad Parlamentum? Item citari clerici a potestate laica ad suum Tribunal? pag. 280. 281. & 282. Item, & expelli de Regno, vel transmitti ad Pontificem?

- com, ut ab illo plebuntur? vide de immunitate Ecclesiastica, de Principe, seu Rege de Prorege, & de Iudice, seu Magistratu.
- 70 An sub pœna censurarum, & peccati mortalis prohibeatur Ecclesiasticis negotiatio? pag. 296. & 297. vide etiã de negotiatione.
- 71 An similiter prohibeatur iisdem ludus alearum, & tæxillonum? ibid. & pag. 298. vide etiã de negotiatione.
- 72 An similiter prohibeatur iisdem venatio? ibid. vide etiã de venatione.
- 73 An similiter prohibeatur iisdem auditio iuris civilis, vel medicina? ibid. num. 9.
- 74 An in censuram excommunicationis incurrant seculares Sacerdotes, & Religiosi quicunque, si id efficiant raro, ut ter, vel quater? An si efficiant per longum tempus, sed priuatim, & non in studiis publicis? An, etsi efficiant in studiis publicis, sed quatenus id conducit, vel conducere potest ad maiorem notitiam Canonum? ibid. An, & quid dicendum de Diaconis, quamvis beneficium habentibus? ibid.
- 75 An, & quando in quibusdam causis, quæ alioquin spectarent ad Ecclesiasticam potestatem, possint procedere potestates laicæ sine contractione censurarum, ex eo quod adsit consuetudo immemorabilis. vel etiã consuetudo cum fama privilegij incerta, vel cum fama privilegij certa, vel cum fama privilegij concordatæ, seu per modum contractus se habentis, vel cum scientia, & tolerantia Pontificis? pag. 305. usque ad 355. vide etiã de consuetudine.
- 76 An, & quando leges, seu statuta potestatis laicæ (si quomodo spectent ad clericos) sint sine contractione censurarum? vide de legibus, & statutis? An, & quando similiter gabelle, vel tributa, etc. vide de gabellis, tributis, et collectis.
- 77 An, si potestates laicæ statuatur, ne laici vendant, molant, coquant panem, vel alia servitia, et obsequia Ecclesiasticis præsentent, censuram contrahant? pag. 357.
- 78 An, et quæ alia fieri, vel non fieri possint sine contractione censurarum? vide infra de casibus, et censuris reservatis, de Principe, seu Rege, de Prorege, de Iudice, seu Magistratu, de gabellis, Tributis, et Collectis, et de immunitate Ecclesiastica.

DE CASIBVS, & Censuris reservatis.

- 1 An casus Bullæ Cœnæ Domini: & an casus reservati ab Episcopo se habeant per modum sententiæ latæ ab homine ita ut mortuo Episcopo defuncto expirent? pag. 75. num. 2. et 3. An, et quid, si sint reservati Episcopo per consuetudinem, statutum, vel synodum diocesanam? ibid.
- 2 An casus r. servati: d. Prælato Ordinis se habeant etiã per modum sententiæ latæ ab homine? ibid. num. 4. An, et quid in nostra Religione Theatinorum? ibid. n. 5.
- 3 An Papa reserveet sibi aliquem casum, v. g. hæresim independ-

- denter à censura, vel solum propter censuram ei annexam? pag. 76. num. 1.
- 4 An, si quis absolutus à Papa, vel ab eius Pœnitentiarario à censura, possit postea absolui à peccato, cui talis censura erat annexa à quocunque confessario? ibidem.
- 5 An, si quis absolutus sit à reservationis, quamvis inefficaciter quoad salutem (puta quia non contritè) possit postea iterum cōfitemdo absolui à quocunque confessario etiā à reservationis? pag. 77.
- 6 An, si quis committat peccatum cum ignorantia, obliuione, vel inaduertentia (saltem non crassa, seu supina) reservationis talis peccati, in reservationem non incidat, & sic à quocunque confessario possit absolui? pag. 81. n. 1. An, & idem dicendum sit de irregularitate ex delicto, & de alijs pœnis, ut non petendi debitum coniugale, inhabilitatis, priuationis vocis actiue, & passiuæ, priuationis officij, & similium? Item censurarum? An, & quid, si aduertat opus esse peccaminosum contra ius naturæ, quin & prohibitum à iure positiuo, non tamē sub tali pœna? ibid. num. 4.
- 7 An neque quis defectu ætatis, v. g. puer ante decimum quartū annum completum succubus, vel muliebria patiens, in reservationem incidat, & sic absolui possit à quocunque confessario in loco, ubi peccatum sodomie est reservatum? pag. 82. num. 1.
- 8 An Regulares virtute suorum priuilegiarum possint facere dispensationes, vel commutationes
- cotorum, restitutionis bonorum incertorum, & relaxatiq; iuramentorum, quas aliquando sibi Episcopi reseruant? pag. 84.
- 9 An possint (remota speciali reservatione, quam sibi faciāt Episcopi) absolueri à censuris, & casibus, qui de iure reservati sunt Episcopis? pag. 85.
- 10 An possint (remota similiter speciali reservatione, quam sibi faciant Episcopi) absolueri à casibus Papalibus occultis, exceptis Bullaribus? ibid.
- 11 An possint absolueri à casibus, & censuris in iure latis, propter quas excusantur aliqui adire Sedem Apostolicam ob aliquod impedimentum? An possint etiam Episcopi? ibid.
- 12 An possint (remota similiter speciali reservatione, quam sibi faciant Episcopi) absolueri à casibus, & censuris Synodalibus? An etiam à casibus, & censuris generaliter latis ab ipso, ut ab homine? ibid.
- 13 An possint absolueri à casibus, et censuris contentis in Edictis Inquisitorum, si ea nec proueniant ex hæresi formali, vel ex alijs delictis contentis in Bulla Cœna Domini, nec fuerint sibi specialiter reservata ab Episcopis? ibidem.
- 14 An possint (remota similiter speciali reservatione, quam sibi faciant Episcopi) absolueri eum, qui vi, metu, dolo, vel fraudulenter finxit se Maurum, Iudæum, Idololatram, aut Hæreticum, etc. & sic grauiter contra externam fidei professionem peccando? exterius fidem denegauit? pag. 86. num. 1.

- num. 1. An etiam eum, qui propositiones hereticas, blasphemias, & verba heretica alia effudit, Sacerdotum Imaginibus illufit, carnes tempore prohibito comedit; Mahumeta cultum, ac reuerentiam exhibuit, &c. Si finiliter hæc fecerit metu compulfus, aut etiam fpe lucri adductus, aut ira, vel alia quacunque paffione commotus, fine errore tamen intellectus? pag. 86. num. 2. An, & abfoluere poffit eum quilibet alius non priuilegiatus confeffarius? num. 3.
15. An poffit abfoluere eum, qui fecerit quædam alia? vide de heresi, ubi quamplurimos cafus inuenies.
16. An poffit fieri à Superioribus refervatio peccatorum internorum; & an id expediat? pag. 103. n. 4. & pag. 109.
17. An, fi peccata interna confumantur in externo, fed non confummatione externa graui, feu peccaminofa mortali, refervationem contrahat, feu in refervatione Prælati comprehenfæ cenfeantur? pag. 108. ubi multos cafus inuenies.
18. An nifi certo fuerint opere perfectè confummata? pag. 109. ubi de inceffu impuberum, de emiffione feminis extra vas.
19. An in dubio, quod peccatum fit refervatum, poffit abfolui à confeffario, qui non habet poteftatem fuper cafus refervatos? ibid. num. 2. 3. & feqq. ubi multos cafus inuenies.
20. An in dubio, quod, quando quis emiffit votum caftitatis perpetuæ, vel Religionis approbatæ, habuerit. *animum fe obligandi, tale votum fit: refervatum Summo Pontifici?* pag. 110. num. 5.
21. An in dubio, quod, quando quis percuffit clericum, talis percuffio fuerit grauis, refervata fit eidem? ibid. num. 6. & 7.
22. An cafus Bullæ Cœna dubij (fiue iuris, fiue facti) refervati fint eidem? num. 8. & 9.
23. An poffit confeffarius abfoluere cafum, & excommunicationem fpecialiter refervatam à pœnitentis Ordinario alterius diœceſis, fi refervata non fit ab Ordinario, in cuius diœceſi ipfe audit confeſſiones? pag. 111. num. 1. An, etſi pœnitens venerit in fraudem? ibid. ubi alios cafus inuenies.
24. An Regulares poffint à cafibus Epifcopo fpecialiter refervatis abfoluere eos, qui de proximo Religionem ingreſſuri ſunt? pag. 111. num. 2.
25. An poffint abfoluere Regularem, qui cum abfoluerit quempiam à cafibus Bullaribus refervatis Papæ, vel à cafibus fpecialiter refervatis Epifcopo, contraxit excommunicationem refervatam Pontifici? ibid. An, & quid ad hanc excommunicationem contrahendam requiratur? ibid.
26. An poffint abfoluere non ſolum à cenſuris, fed etiam à ſuſpenſionibus, & interdictis iuris, quæ ob delictum merè præteritum, fiue ad tempus, fiue in perpetuum impoſita ſunt, v. g. à ſuſpenſione, vel potius à depofitione à Pio V. lata in ſodomiam exercentes? pag. 112. num. 1.
27. An poffint abfoluere à quinque cafibus Papæ refervatis, fi occulti ſint?

- sint? An, & independenter à iurisdictione accepta ab Episcopo, & si dependenter ab approbatione illius, & à consensu Superiorum Religionis? ibid. & pag. 162. An ab iisdem (si similiter occulti sint) absolueri possint Episcopi? ibid. An Superiores Religionum suis semel approbatis, & expositis iurisdictionem ob causam non notoriam, auferre possint; & an, si defacto alicui interdican, ne confessiones audiat, auferre illam velle censeantur? pag. 113. numero 1.*
- 28 *An, si admittantur ab Ordinario loci ad confessiones audiendas infcio, vel inuito Pralato Ordinis, possint absolueri etiam de casibus reservatis, à quibus absolueri possent per priuilegia Ordinis, si cum consensu Superioris sui confessiones audirent? pag. 122.*
- 29 *An possint absolueri ab omni excommunicatione, & censura Sedi Apostolica reservata de presenti, vel de futuro, dummodo ab Episcopis specialiter reservata, vel particulatim inflicta non sit ibid.*
- 30 *An possit per priuilegia sua absolueri Regularem alterius Religionis? pag. 124. An saltem cum consensu Superioris? An saltem in itinere? Et tunc an possit absolueri quilibet etiā simplex Sacerdos, & secularis; & an etiam à peccatis, quæ sunt in Ordine reservata? ibid.*
- 31 *An possint absolueri à censuræ iuris, vel sententia generalis ab Authore sibi implicite reservata? pag. 125.*
- 32 *An possint absolueri ab ea, quæ in aliquem nominatim inflicta est, quamuis ab Authore non sit sibi explicitè reservata? ibid. An possint saltem in articulo mortis? Et tunc, an possit Sacerdos quilibet, etiam non Regularis, etiam non approbatus, etiam excommunicatus, etiam non toleratus, etiā à censuris, & casibus Bullæ Cæne Domini, etiam ab hæresi, etiā extra sacramentaliter, etiam si sit, ad quem de iure competit absolutio, præsens sit, nedum facilem aditum ad se exhibeat? ibid. n. 2. & 3. & pag. 156. 157. 158 & 161. num. 12. An autem, si talis absolutus non moriatur, teneatur postea sub pœna reincidentie in censuram similem, præsentare se Superiori, ad quem de iure competit absolutio, non ut iterum absoluator, sed ut mandatis eius obediat? pag. 126. num. 5. & pag. 159. & 160. An & etiā si censura non habeat onus satisfaciendi causæ, propter quam incurritur? ibid. An, si qui absolutus sit hæreticus, sufficiat, ut præsentet se Episcopo, vel Inquisitori, quorum uterque de iure potest ab hæresi absolueri? ibid.*
- 33 *An in mortis articulo possit à censuris quibuscumque (ut supra) absolueri etiam clericus; quin & laicus, sicut & indulgentias applicare? pag. 127. num. 1. & 2. An etiam hæreticus, præcisus, vel infidelis? An etiam scæmina? ibid. num. 2. An, & possit absolueri à peccatis? num. 4. & 5.*
- 34 *An possit quis post mortem, saltem improprie, à censuris absolui, ut pro ipso ab Ecclesia possit orari? ibid. num. 3.*

- 35 *An à censura, siue iuris, siue sententia generalis, quam auctor sibi reseruauit? item ab ea, qua in aliquem nominatim inflicta est, quamuis explicite? Auctor eã sibi non reseruauerit, possit (præter Auctorem, seu eum, qui illã tulit) absolueret superior, successor, vel delegatus? pag. 128.*
- 36 *An possit ab eadem absolueret auctor, seu is, qui eam tulit; si iurisdicctio ipsius per depositionem sit extincta, vel impedita per censuram excommunicationis, vel suspensionis, &c non toleratam? ibid. num. 2. An & quid, si sit impedita per toleratam? ibid. n. 3. An, & quando acta excommunicati tolerati, vel non tolerati sint valida, vel etiam licita? ibidem.*
- 37 *An possit ab eadem absolueret auctor, seu is, qui eam tulit; si, cum fuerit Iudex delegatus, finitum sit in ipso tempus delegationis? pag. 129. num. 6. An saltem possit absolueret intra annum à sententia definitiua numerandis? ibidem.*
- 38 *An possit ab eadem absolueret auctor, seu is, qui eam tulit; si Superior eam ex certa scientia expresse, vel tacite (puta confirmando) ad se reseruauerit, sibi que propriam fecerit? num. 7. 8. & 9. Et sic an Incendiarij, si nominatim ab Ordinario excommunicati, & denunciati fuerint, pro absolutione ad Sedem Apostolicam mittendi sint? ibid.*
- 39 *An, si inferior, v. g. Episcopus excommunicationem, quam in aliquem infert, Superiori, v. g. Summo Pontifici reseruauit, quamuis non possit ipse virtute talis reseruatiõis ab illa absolueret, non possit etiam Archiepiscopus, seu Metropolitanus in casibus sibi à iure permisiis? pag. 130. num. 10.*
- 40 *An à censura, quam Iudex inferior infert, & sibi reseruauit, possit absolueret quilibet Superior, vel solùm aliquis? pag. 131. An, & possit Superior causam ab inferiore Prelato inchoatam ad se aduocare? ibid. ubi de superioribus Religionis, de Episcopo, Archiepiscopo, & Legato Sedis Apostolicæ reperiunt? An, & quid dicendum, si alicubi consuetudo sit, ut in causa à Prelato inferiore cœpta, & prauenta Superior non se intromittat? pag. 132.*
- 41 *An à censura, quam auctor ordinarius sibi reseruauit, possit absolueret Successor? pag. 132. An, idem dicendum in Iudiciis delegatis, si vnus alteri in delegatione succedit? ibid.*
- 42 *An à censura, quam delegatus Papa tulit (si is moriatur) possit absolueret extra mortis articulum alius, quam Romanus Pontifex? An saltem possit alter Romani Pontificis delegatus? ibid.*
- 43 *An à censura, quam Iudex Ordinarius, vel delegatus subdelegandi potestate præditus tulit, possit absolueret delegatus, vel subdelegatus? Et quando? ibid.*
- 44 *An à censura, siue iuris, siue sententia generalis, quam sibi quis reseruauit? Item ab ea, quam nominatim in aliquem inflicta est, possit præter superiorem, successorem, vel delegatum alius absolueret? pag. 138. num. 1. An in casu, quod sic excommunicatione*

ligatus satis facere paratus sit, & longissime distet ab eo, cui abolutio reservatur, possit absolui ab inferiori, præstita cautione, quòd quamprimum poterit, præsentabit se illi, ad quem de iure ordinario spectat absolutio: ibid.

- 45 An à censura lata ab homine per sententiam generalem, quam sibi auctor non reservauit, possit absolui omnis, cui de iure ordinario, vel ex privilegio concessum est, absolui à censuris impossitis à iure, vel statuto: ibid. num. 2.

- 46 An, si quis Episcopo alicui subditus ratione domicilij, vel ratione delicti ab illo propter crimen nominatim excommunicatus fuerit, possit (si postea aliud proficiens, domicilium mutet, vel Religionem ingrediatur) absolui ab alio Episcopo, vel Prelato Religionis: pag. 139. num. 3. Quid, si in propria diocesi excommunicationem iuris, vel sententia generalis contraxit: ibid.

- 47 An Episcopi possint absolui à quibuscunque censuris, & casibus etiam hæresis Sedi Apostolica reservatis, si occulta fuerint: pag. 248. & seqq. vide etiam de hæresi.

- 48 An in mortis articulo possit quilibet Sacerdos absolui à suspensione ab ordine, officio, vel beneficio, & dispensare ab irregularitate, vel solum possit absolui ab illis censuris, quæ sacramentorum susceptioni, & Ecclesiastica sepultura obstant, cuiusmodi sunt excommunicatio, & personale inter dictum: pag. 157. & 158. An ab his possit absolui, etiam si moribundus sacra-

mentalem absolutionem non recipiat, v. g. quia amens est, &c. An, & quid intelligatur per mortis articulum: ibid.

- 49 An, si excommunicatus excommunicatione occulta reservata Pontifici etiam in Bulla Cæne Domini, et etiam propter hæresim ab Episcopo, et ab Inquisitoribus facultatem, ut à confessorio aliquo absoluitur, obtinere non potest, in tali casu (donec talem facultatem obtineat à Roma) possit, si infamiam, scandalum, vel graue malum sibi, vel alijs probabiliter timet, celebrare, si sit Sacerdos, et Eucharistiâ sumere, si sit laicus, eliciendo prius actum contritionis: pag. 155. Et An, si talem actum elicere non confidit, possit confiteri, et sic absolui à quolibet confessorio: ibid. et pag. 148. vide etiam de hæresi, et de irregularitate, ubi quid simile de irregulari reperies.

- 50 An etiam scandalo, et graui dampni periculo remoto possit id facere, si pro viribus suis ab Episcopo absolutionem procurans, ab eo illam obtinere non potest, et propter paupertatem, vel aliud impedimentum Romam ire, et mittere non valet: ibid. et pag. 148. vide etiam de hæresi, et de irregularitate, ubi quid simile etiam de irregulari reperies.

- 51 An, et ob quas causas, seu impedimenta possint Episcopi absolui à graui clerici percussione contra Canonem, Si quis suadente Diabolo, et ab alijs censuris, et casibus Papæ reservatis etiam in Bulla Cæne Domini: pag. 158. num. 1. et pag. 160. num. 11.

- 52 An possint absolvere impuberes etiam post pubertatem? ibidem. num. 2.
- 53 An possint absolvere mulieres, & multo magis Moniales etiam ab hæresi? pag. 159 ubi de alijs personis exempla reperies.
- 54 An possint absolvere viros magna potentia, & valde delicatos, & quomodo? ibid.
- 55 An possint absolvere Romam ire impeditos, & absque eo quod prius de ipsis nuncius, vel pistola Romam mittatur? ibid.
- 56 An possint Romam ire impeditos perpetuè absolvere absolutè, & sine onere presentandi se Sedi Apostolica? num. 6.
- 57 An debeant impeditos impedimento temporali absolvere, ita ut iurens, quod cessante impedimento Apostolica Sedi se presentabunt? ibid. & pagina 125. & 126.
- 58 An, si quis ex his presentare se personaliter, vel per procuratorem intra tempus praefixum postea intermiserit, reincidat in similem excommunicationem? n. 7. An similiter in omni absolutione ab excommunicatione Superiori reservata (quæ datur ob impedimentum, vel casum necessitatis) teneatur absolutus sub pœna reincidentia presentare se Superiori, ad quem de iure spectat absolutio? ibid.
- 59 An teneatur etiam sub eadem pœna reincidentia presentare se, quamvis intra terminum praefixum satisfecerit parti laicæ, vel cum ea concordaverit? num. 8. Et an etiam, quamvis nulla pars sit laica, vel ei ante absolu-

tionem satisfactum sit? ibid. & pag. 162.

- 60 An, si quis in mortis articulo sit absolutus à casibus reservatis censuram alligatam non habentibus, teneatur etiam, cessante periculo, presentare se Superiori, cui de iure ordinario absolutio à talibus casibus reservata est? num. 9.
- 61 An, si in mortis articulo sit absolutus à casibus reservatis censuram alligatam habentibus, à privilegiato, teneatur, cessante periculo, presentare se Superiori, sicuti quando est absolutus à non privilegiato? num. 10.
- 62 An impeditus ire Romam pro absolutione casus Papalis, potens tamen adire Legatum Papæ, vel alium Specialiter privilegiatum, possit absolui ab Episcopo? pagina 161. An possit etiam absolui à privilegiato? pag. 162. num. 4 & pag. 112. num. 11.
- 63 An Episcopi in Regionibus ab Urbe distantioribus, in quibus nullus adest Legatus Sedis Apostolica, præscripserint iurisdictionem absoluendi à casibus Papalibus, qui frequenter contingere solent, v. g. à notoria Clerici percussione, hæresi, &c. sine onere, quod reo imponatur, comparandi coram Romano Pontifice, vel eius Legato, præsertim si reus Ecclesie, & parti laicæ sufficienter satisfaciatur, vel satisfacere paratus sit? pag. 162.
- 64 An superior possit dare Sacerdoti subdito facultatem, qua ipsum absolutat à casibus reservatis Pontifici, à quibus potest ipse absolute subditos suos? pag. 218. & 219. An, & possit etiam Vica-

rius

rius ipſus ? *ibidem*.

65. *An ſolum Princeps ſupremus, vel qui ab iſſo, vel à legitima præſcripta conſuetudine gabelas imponendi poteſtatem habet illas imponere, augere, & exigere poſſit ſine peccato, & cenſura bullari ?* pag. 250.

66. *An, ſi in dubio de iuſtitia gabelle Princeps petat, & exactor exigat, peccent, & contrahant cenſuram Bullarem, etiam ſi gabella poſtea deprehendatur iuſta ?* pag. 249. & 250. vide etiam pag. 5. 6. 7. & 199.

67. *An licet in dubio poſſint Officiales, & executores (præſertim ſi ſuperioris præceptum commodè deſignare non poſſint) donatiui, vel tributum exigere ſine peccato, & cenſura Bullari; poſſint id etiam in dubio ſine peccato, & cenſura Bullari conſulere Conſiliarij, & concludere Parliamentarij ?* pag. 253. vide etiam pag. 4. 5. 6. 7. & 199. *An, et ſi iniuſtitia donatiui, vel tributum ſit manifeſta, vel ſi ex multitudine tributorum tam grauiter oneretur Regnum, ut iuſti ſtipendiij, & auxilij Regi debiti æquitas excedatur, teneantur etiam reſiſtere ?* pag. 273. num. 1.

68. *An, & qua alia fieri, vel non fieri poſſint ſine contradiſtione cenſurarum ?* vide ſupra de cenſuris; de Principe, ſeu Rege, de Præſbitero, de Iudice, ſeu Magiſtrato, de Gabellis, Tributis, & Collectis, & de Immunitate Eccleſiaſtica.

DE IRREGVLARITATE.

1. *An Regulares cum cōſenſu Prælati poſſint ſe ſubiicere Epīſcopo, ut ab eo cum ipſis diſpenſetur in irregularitate, voto, iuramento, &c. Si Epīſcopus, & non Ordinarius Prælatus talem facultatem habeat ?* pag. 69. num. 3. *An, & ut abſoluantur à peccatis, & cenſuris ?* *ibid.* *An, & ſine conſenſu Prælati, ſi irrationabiliter is conſenſum præſtare non velit ?* *ibidem*.

2. *An, ſi quis commiſit delictum cum ignorantia, obliuione, vel inaduertentia (ſaltem non craſſa, ſeu ſupina) irregularitatis annexæ tali delicto, irregularitatem in foro Conſcientiæ non contrahat ?* pag. 81. num. 1. *An, idem dicendum ſit de alijs peccatis, ut non petendi debitum coniugale, inhabilitatis, priuationis vocis actiue, & paſſiue, priuationis officij, reſeruationis caſuum, &c. Item, & cenſurarum ?* *An, & quid, ſi aduertat opus eſſe peccaminofum contra ius naturæ, quod prohibetur à iure poſitiuo, non tamen ſub tali pœna ?* *ibidem*, num. 4.

3. *An, ſi impuber muſiles, vel occidat, non contrahat irregularitatem ?* pag. 83. num. 3. *An neque contrahat alias cenſuras, & pœnas, ſiue à iure, ſiue ab homine latas ?* *ibid.* num. 3. & 4. *An poſſit ſepeliri in loco interdicto ?* *ibidem*.

4. *An, ſi Parochus aſſiſtat matrimonio excommunicatus, etiam*
non

- non toleratus, fiat irregularis? pag. 118. An si benedicat sponfos? ibid. An saltem peccet mortaliter? An & quid, si assistat metu graui ad dultus; vel non se ingerens, sed requisitus? ibid.
- 5 An, si Sacerdos absoluat in articulo mortis excommunicatus, etiam non toleratus, fiat irregularis? ibid. An peccet mortaliter saltem, si absoluat in peccato mortali, & non contritus? An, & quid, si absoluat non se ingerens, sed requisitus? ibid.
- 6 An, si excommunicatus toleratus administret Sacramentum extra articulum mortis, non se ingerens, sed requisitus, fiat irregularis? An saltem peccet mortaliter? ibid. An aliquando administrare teneatur? ibid. An, & quid dicendum in politicis negotijs? ibid.
- 7 An Regulares possint per priuilegia sua super irregularitates, vota, iuramenta, petitiones debiti, &c. dispensare extra Sacramentum poenitentiae? pag. 123. 124. & 126. An, & absoluere a censuris? An, & quid dicendum, si absoluant per literas, quae emanant ex S. Poenitentiaria? pag. 124.
- 8 An excommunicatus, vel suspensus, &c. toleratus, vel non toleratus possit validè, & licitè dispensare super irregularitate? Item & an possit validè, & licitè alios actus exercere? vide de censuris.
- 9 An per priuilegium dispensandi super omni irregularitate proveniente ex delicto occulto (excepto homicidio voluntario, & exceptis alijs delictis deductis ad forum contentiosum) Episcopi à Tridentino Concilio concessum, possint dispensare Episcopi, non solum consecrati, sed etiam confirmati, & si nondum consecrati? Item Abbates, & Priores, qui in aliqua diocesi iurisdictionem Episcopalem habent? Item Praelati exempti ab Episcopi iurisdictione, qui & confessarios approbare possunt? Item qui Episcopo in iurisdictione equiparantur, ut capitulum Sede vacante? pag. 140.
- 10 An possint dispensare super irregularitate ex omni delicto non notorio, aut famoso. v.g. non patenti maiori parti viciniae, Collegij, Monasterij, aut alterius Communitatis, in qua decem persona ad minus habitent, quāuis à tribus, aut quatuor illud (ita ut iudicialiter per testes probari possit) in occulto sciatur? pag. 141. Et an delictum dicendum sit occultum, si fiat coram multis domi, vel noctu, vel itinere? ibid.
- 11 An possint dispensare super irregularitate orta ex delicto etiam notorio, dūmodo illud sit notoriū tantum materialiter, & non formaliter, v.g. si Diaconus baptizet solemniter coram multis, nescientibus id eum illicitè facere? pag. 141.
- 12 An possint dispensare super irregularitate proveniente ex delicto, si ubi ipsi dispensant, occultum illud sit, quamuis notorium, vel famosum alibi? ibid.
- 13 An, licet non possint dispensare super irregularitate orta ex delicto, quamdiu illud in foro contentioso versatur (etsi non videatur

- tur plene probari posse) possint tamen dispensare, postquam iudicium finitum est; sine qua reus sit absolutus (esto iniquus, & falsis modis) sine qua sufficienter sit punitus; dummodo delictum publicum, aut famosum non sit? pag. 141. An, & quid, si sit publicum, aut famosum? ibid. & pag. 142.
- 14 An possint dispensare super irregularitate orta ex mutilatione illicita? pag. 142.
- An possint dispensare super irregularitate proveniente ex homicidio occulto, si homicidium non sit directè volitum, quamvis ex alio capite proveniat ex opere, cum quo frequenter coniuncta esse cōfuerit occisio hominis? pag. 148. & 143. ubi multos casus reperies. An, si in tali casu occidatur Clericus, contrahatur excommunicatio Canonis; Si quis suadente Diabolo? ibid.
- 15 An possint dispensare super irregularitate orta ex homicidio occulto, si hoc causa defensionis factum sit, etsi cum excessu moderaminis inculpata tutela? pag. 243. Item, si factum sit ex subita ira? ibid.
- 16 An possint dispensare super irregularitate proveniente ex homicidio occulto, quod quis commisit non animo crudeli, vel inimico, sed ut liberes ab angustiis; ut si v.g. ex commiserationis affectu infirmum vertat, ut liberes eum à mortis angustiis? ibid.
- 17 An, quamvis non possint dispensare cum homicida perfectè voluntario occulto, neque ad ordines minores (seu accipiendos,
- seu exercendos) neque ad beneficium simplex; possint tamen dispensare cum homicida homicidij casualis mixti, seu indirectè voliti (quamvis notori) ad eosdem ordines minores, & ad beneficium simplex? pag. 144. An etiam ad retinendum beneficium curatum, antea obtentum? ibid.
- 18 An qui habent privilegium dispensandi super omni irregularitate (excepto homicidio, bigamia, &c.) possint dispensare super irregularitatibus provenientibus ex homicidio indirectè, vel imperfectè voluntario, & ex homicidio, quod factum est causa defensionis, quamvis cum excessu moderaminis inculpata tutela? pag. 144. Item super irregularitate proveniente ex homicidio iusto, ob defectum lenitatis, ut in Milite, Iudice, Assessore, Accusatore, Aduocato, Teste, &c. ibid. Item super irregularitate proveniente ex homicidio nō iniusto, saltem quoad substantiam; ut si Clericus in bello iusto, quamvis contra Canones, propria manu occiderit? ibid. An, si factum sit notorium, debeant privilegiati (quibus pro foro interno tantum dispensandi facultas est concessa) facili tali dispensandi facultate uti? Et an Episcopi cogantur talem dispensationem admittere in foro externo? ibid. pag. 145. & pag. 134.
- 19 An Episcopi, vel qui Episcopalem iurisdictionem habent, possint ex vi facultatis sibi à Iurisdictione concessæ, dispensare cum milite, Iudice, accusatore, &c. & in similibus alijs irregularitatibus

- bus abſque delicto, ſed ſolum ex defectu lemitatis contractis 2. pag. 145. num. 21.
20. An Religioſum Prælati poſſint diſpenſare cum ſuis ſuper omni irregularitate, excep a ea, quæ provenit ex homicidio voluntario, aut bigamia vera, vel inter-pretativa 2. num. 3. An, & ali-quando poſſint etiam ſuper iſtis 2. ibidem.
21. An per profeſſionem in Religio-ne approbata tollatur irregularitas ex defectu natalium, quan-tum ſpectat ad ordinem ſuſce-ptionem, eſſi non quantum ſpe-ctet ad Prælationem 2. ibid. n. 4.
22. An, ſi in privilegio diſpenſandi ſuper irregularitatibus excipia-tur bigamia, intelligatur tantum de vera, non item de ſimilitudi-naria, et ſi excipitur homicidium voluntarium, intelligatur tan-tum de perfectè, & directè voli-to, & de iniuſto, ſeu malo (quæ-vis occulto) quoad ſubſtantiam, non item de imperfectè, & indi-rectè volito, & de iniuſto, ſeu ma-lo quoad modum, ſeu circum-ſtantias 2. ibid.
23. An etiam in privilegijs, quin & in Bulla Cruciatæ vel in tubilao, &c. datur facultas abſoluendi ab omnibus cenſuris, pœnis, & ſen-tentijs, veniæ facultas tollendi irregularitatem ex defectu Item an veniat facultas tollendi irre-gularitatem ex delicto 2. num. 5.
24. An Religioſum Prælati, & de conſenſu iſtorum ceteri regula-res conſeſſarij, poſſint (quando abſolviunt alios regulares, quin etiam ſeculares) vii formula diſpenſandi ab omni irregularita-te num. 7. Et an poſſint etiam diſpenſare cum iſdem ſuper irra-gularitate contracta ob cenſura-violationem occultam 2. ibid.
25. An, ſi deformitas non ſit tanta, quin Papa ſoleat diſpenſare (pu-ta ſi ſit oculi albumen, vel macu-læ, vel claudicatio, vel priuatio pedis, ita vt cum ligneo pede ad altare accedere neceſſe ſit) Præ-latus religionis poſſit diſpenſare cum Religioſo, ſaltem vt ſuſceptis oraminibus vti liceat 2. An etiam poſſit Epicoſus diſpenſare cum eodem 2. ibid.
26. An, ſi deformitas ſit nimis ma-gna, ita vt populo Chriſtiano ſcandalum generare poſſit, Pa-pa non diſpenſet; & etiam ſi is, cum quo eſt diſpenſandum, Reli-gionem ingredi velis 2. pag. 147. An, ſi forte diſpenſat, diſpenſet ſolus, & non alter 2. ibid. An, num deformitas ſit magna, ſpe-ctet ad arbitrium Epicoſi 2. Et an hic poſſit facilius diſpenſare ad ordines cum eo, qui Religionem ingredi vult, quàm cum alijs ibi.
27. An, ſi deformitas (v.g. oculi ca-ci, aut maculoſi) item claudi-cationis, gibbi, &c.) ſuperueniat Clerico poſt Sacerdotium ſuſce-ptum, & ſine culpa ipſius, poſſit celebrare, donec ab Epicoſo cele-brare prohibeatur, vel potius de-beat petere arbitrium Epicoſi 2. Et an hic in tali caſu (ſaltem, ſi deformitas non ſit magna, vt ſcandalum generet) poſſit dare licentiam, vt publicè celebret, nedum priuatim 2. ibid. num. 8.
28. An Sacerdos, qui v.g. homicidij occultum commiſit, (ſi non cele-bret, in ſuſpicionem ſceleris ve-nit.

nie cum periculo vite, vel gravi dispendio fama, aut bonorum, &c.) possit interim, donec à Papa dispensationem obtineat, licite celebrare l. num. 9. Et an possit licite etiam celebrare, si sit in excommunicatione, vel in alia censura, etiam propter hæresim, & tunc possit absolvi etiam à reservatis censuram annexam habentibus; & quomodo? ibid. Item, an possit Diaconus recenter ordinatus, qui se ab ordine suspensum novit, licite canere in Episcopi Missa. Et angelum, si nequeat commodè id est, sine infamia, vel scandalo id evitare? pag. 148. num. 9. & pag. 155. Vide etiam de casibus, & censuris reservatis, & de hæresi.

29 An in casu, quod prædictus Sacerdos non habeat recursum facilem ad Pontificem, possit Episcopus dispensare cum illo, ut in suscepris ordinibus licite ministret? ibid. num. 10. Vide etiam de casibus, & censuris reservatis, & de hæresi, ubi quid simile de excommunicatione reperies? Et an in tali casu Episcopus dispense propter, vel solum tollat irregularitatis effectum, ut nimirum Sacerdos licite interim celebrare possit, donec defectus manet occultus, & à Pontifice impetrabitur dispensatio? pag. 148. num. 10.

30 An possint Episcopi dispensare super irregularitate proveniente ex hæresi occultâ pag. 151. Et an ob hæresim secundum se, sclusa infamia, incurratur irregularitas? Item an incurratur ob quodcumque aliud crimen occultum, excepto homicidio, & excepta

violatione censura Ecclesiastica? pag. 152.

31 An in viotis articulo possit confisarius dispensare ab irregularitate ex delicto? pag. 157. An, & quid intelligatur per mortis articulum? ibid.

32 An, si quis ob ignorantiam, animi passionem, inconsiderationem, vel obliuionem legis, aut præcepti, &c. excusetur à gravitate culpa mortalis, excusetur etiam à contrahenda censura, & irregularitate ex delicto? pag. 149. & 150. num. 7.

33 An, si quis à contra putet se peccare peccato gravi, cui annexa sit censura, vel irregularitas, & sic solum ex conscientia erronea, excusetur similiter à contrahenda censura, vel irregularitate? ibid. num. 7.

DE HÆRESI.

1 An per facultatem absolventi ab omnibus censuris, veniat censura propter hæresim? pag. 2. nu. 3.

2 An regulares cum consensu Prælati possint se subijcere Episcopo, ut ab eo absolvantur à peccatis, & censuris? Item & ut cum ipso dispensetur in voto, iuramento, & irregularitate, si Episcopus, & non Ordinarius Prælati assensum facultatem habeat? pag. 69. n. 3. An etiam sine consensu Prælati, si Prælati irrationabiliter consensum præstare non velint? ibid.

3 An Papa sit reservata hæresis, independenter à censura sibi itidem reservata, vel solum propter cen-

furam annexam? pag. 76. num. 1.

- 4 An, si quis absoluat a Papa, vel eius Pœnitentiario censura hæresis, possit postea absolui ab hæresi, cui talis censura annexa erat, à quolibet confessario? ibidem.
- 5 An regulares virtute suorum privilegiorum possint absolvere à casibus, & censuris contentis in Edictis Dominorum Inquisitorum; si non pronunciant ex hæresi formali, vel ex alijs delictis contentis in Bulla Cœne Domini, nec fuerint ab Episcopis sibi specialiter reservata? pag. 85.
- 6 An possint (remota similiter speciali reservatione, quam sibi faciunt Episcopi) absolvere eum, qui vi, metû, vel dolo finxit se Maurum, Iudæum, Idololatram, aut Hæreticum, &c. & sic (gravius contra externam Fidei professionem peccando) exterius Fidem negavit? pag. 86. num. 1. An etiam eum, qui propositiones hæreticas, blasphemias, aut verba hæreticalia effudit, Sanctortum Imaginibus illis; carnes tempore prohibito comedit; Mahumetum cultum exhibuit, &c. si similiter hæc fecerit metu compulsum, aut spe lucri adductus, aut ira, vel quacumque alia passione commotus, sine errore tamen intellectus? pag. 86. n. 2. An absolvere possit eundem quilibet alius non privilegiatus confessarius, non obstante, quod in foro externo præsumatur hæreticus, & propterea sit denunciandus? ibid. num. 3.
- 7 An possint absolvere eum, qui in Fide est dubius, sed pendulus? &

quando? pag. 87. num. 1. & 2. An possit absolvere eundem confessarius, etiam non privilegiatus? ibid. An ijs, qui inter hæreticos nati, & educati orthodoxam Religionem ignorant, dubitare interim liceat, donec instruantur, & argumenta, seu credibilitatem Fidei rectè apprehendant? nu. 3. An ijs, qui de Fide Catholica dubitare se arbitrantur, eo quod hæretica cogitatione ipsi occurrere solent, seas sermō detestentur, & nunquam in animum venire sibi exoptent, eximendus sit scrupulus? ibid.

- 8 An possint absolvere eum, qui errorem contra Fidem, etiam positivum, dummodo non determinatè committit in interno, etiam si perfectè explicet illum in externo? pag. 88. num. 1. An possit absolvere eundem confessarius, etiam non privilegiatus? ibid.
- 9 An, & quot pœnas contrahat hæreticus; & an easdem contrahat Schismaticus? An, & quid sit schisma, & in quo differat ab hæresi? Et an schisma sit circumstantia in confessione explicanda? num. 2. 3. & seqq. An easdem pœnas contrahant etiam Calvinista, Lutherani, & similes hæretici, cum quibus fœdus exitit? num. 7.
- 10 An possint absolvere eum, qui errorem circa Fidem (etiam positivum, dummodo ex ignorantia, quamvis crassa) committit in interno, etiam si perfectè explicet illum in externo? ibid. pag. 90. num. 1. & pag. 93. num. 2. 3. & seqq. An possit absolvere eundem confessarius, etiam non privile-

- giatus ? *ibid.* An, & quid, & ubi formaliter consistat pertinacia ? num. 2. 3. & seqq.
- 11 An possint absolvere eum, qui errorem contra Fidem positivum (etiam ex ignorantia affectata) committit in interno, etiamsi perfectè explicet in externo ? pag. 92. num. 1. An possit etiam absolvere eum confessarius non privilegiatus ? *ibid.* An & etiam possit absolvere, si committat is errorem ex quacunque ignorantia affectata, vel solùm ex aliqua ? num. 2. 3. & 4.
- 12 An possint absolvere eum, qui per habitualem dispositionem ita adhaeret suae opinioni, ut etiam, si sciret illam esse contra Ecclesiã, adhuc in eadẽ persisteret ? pag. 93. num. 1. An in tali casu, qui ita adhaeret suae opinioni, à peccato excusetur, & quando ? *ibid.* n. 2. 3. & seqq.
- 13 An possint absolvere eum, qui falso existimans aliquid esse destitutum ab Ecclesia, contrarium ipse tenet, & perfectè id exterius explicat ? pag. 94. nu. 5. & seqq. Et an talis propriè sit haereticus ? *ibidem.*
- 14 An possint absolvere eum, qui Divina revelationi privativè sibi facta pertinaciter in interno, & in externo dissentit ? pag. 95. num. 2. & 3.
- 15 An possint absolvere eum, qui negat Conclusionem Theologicã, ut deductam, siue ex una de Fide, siue etiam ex utraque ? Item eum, qui negat eandem, ut explicatam ? pag. 95. num. 4. An & quando talis sit haereticus, quando nõ, sed solùm presumatur ? *ibid.*
- 16 An possint absolvere eum, qui haereticum actu consummavit perfectè in interno, sed in externo de illa nullum signum dedit ; seu quod idem est, an possint absolvere haereticum purè mentalem ? pag. 96. num. 1. & 2.
- 17 An possint absolvere eum, qui actu consummavit haereticum perfectè in interno, sed in externo de illa, quamvis signum dederit, non dedit signum sufficiens ad illam alijs explicandam ? pag. 96. nu. 1. 2. & seqq. & pag. 104. & 105. ubi multos casus reperies.
- 18 An possint absolvere eum, qui actu consummavit haereticum perfectè in interno, sed in externo, quamvis aliquo modo, non tamen omni modo perfectè consummavit ; id est non consummavit consummatione externa peccaminosa mortali ; v.g. An possint absolvere eum, qui tenens haereticum Lutheri buccellam carnis tantùm die interdicto comedit ? pag. 106. num. 1. ubi multos casus reperies.
- 19 An possint absolvere eum, qui certò consummavit haereticum perfectè in interno, sed dubitat, an eandem consummaverit perfectè in externo ; vel è contra certò consummavit in externo, sed dubitat, an perfectè consummaverit in interno ? pag. 109. num. 1. 2. 3. 4. & seqq. An, & quid si pro parte affirmativa sit praesumptio fori externi ? *ibid.* num. 5.
- 20 An licitum sit à Parochis in haereticum, vel schisma notoriè lapsis, & ab alijs censura detentis, antequam denunciati sint, Sacramenta suscipere ? pag. 119. An ipsi ad-

- ministrando à peccato excusentur? An & aliquando teneantur? Et quid in politicis negotijs? ibid.
- 21 An contra hæresim, seu in causa Fidei, valide admittantur testes aliqui in inabiles, seu exceptione remouibiles? pag. 120. An, & in alijs causis? ibid. pag. 121.
- 22 An possint Regulares absoluerè ab hæresi in articulo mortis? pag. 125. 126. 159. 156. & 158. An etiam quilibet Sacerdos, etiam non approbatus, etiam excommunicatus; etiam non toleratus; etiam extra Sacramentaliter, si scilicet absoluat solum à censura; etiam si is, ad quem de iure competit absolutio, sit presens, nedum ad seipsum facilem aditum præbeas? ibid. num. 2. & 3. An autem, si talis absolutus non obierit, teneatur postea sub pœna reincidentia in similem censuram præsentare se Pontifici, si non ut iterum absoluator, saltem ut mandatis eius obedias? ibid. num. 5. An sufficiat, ut se præsentet Episcopo, vel Inquisitori, qui de iure possunt ad hæresim absoluerè? ibidem.
- 23 An possit absoluerè à censura hæresim in articulo mortis, etiam Clericus, quin & laicus, sicut & indulgentias applicare? pag. 127. num. 1. & 2. An etiam hæreticus, præcisus, & infidelis? An etiam femina? ibid. num. 2. An etiam absoluerè à peccato ipso hæresim, & ab alijs peccatis? num. 4. & 5.
- 24 An possit quis (saltem improprie) post mortem à censura absolui, ad finem, ut pro ipso ab Ecclesia possit orari? ibid. n. 3. vide etiam
- de censuris, & de casibus, & censuris reseruat. ubi multis ab spectantia reperies.
- 25 An possit quis in foro Conscientie (antequam denunciaret) absolui, si firmum propositum habeat denunciandi; quamvis in Edicto Dominorum Inquisitorum dicatur, ut prius denunciaret? pag. 138. num. 10.
- 26 An possint Episcopi absoluerè subditos suos à casibus in Bulla Cœna, & etiam ab hæresi, si occulta fuerint? pag. 149. num. 1. 2. 3. & seqq. Et an tutius id possint facere Episcopi in Regionibus ab Vrbe distantibus gubernantes? pag. 150. An possint etiam per Vicarios suos, quin & per quemcumque alium idoneum Confessarium, talem scilicet facultatem specialiter ad casum particularem hic, & nunc occurrentem committendo? ibid.
- 27 An possint absoluerè ab hæresi, etiam si coram quinque, vel sex (ita ut probari possit in iudicio) illam quis protulerit? pag. 51.
- 28 An possint absoluerè ab hæresi occulta omnes, qui quomodocumque ad suam Diœcesim spectant siue quia ibi domicilium habeant, siue quia ibi tanquam peregrini sint, siue quia ipsi met Episcopi existentes extra Diœcesim velint alicui sibi subdito in hæresim lapsi beneficium absolutionis impendere? ibid.
- 29 An possint absoluerè ab excommunicatione hæresim extra Sacramentum Confessionis, in foro Conscientie? et quid sit forum Conscientie? ibid. An possint absoluerè ab eadem excommunicati-

- stone subditum, etiam in absentia? Et an etiam si subditus, quin & Episcopus simul sint extra diocesim i ibid.
30. An possint dispensare super irregularitate proveniente ex heresi occulta i ibid. An ob heresim secundum se, seclusa infamia, irregularitas non incurratur? Et nec incurratur ob quodcumque aliud crimen occultum, excepto homicidio, & excepta violatione censuræ Ecclesiasticæ pag. 152.
31. An rectè Episcopi quidam in partibus septentrionalibus, ob casuum frequentiam, & difficultatem adeundi Romam, per se, vel per Vicarium absoluant ab heresi, etiam manifestis i ibid. Et an rectè Bulla Cœna Domini, in multis Germaniæ Prouincijs non sit usæ recepta, & sic ibi non obliget in conscientia i ibidem.
32. An Domini Inquisitores possint etiam absolvere ab heresi? Et an in utroque foro? pag. 153. An etiam Inquisitores Hispaniæ, & sic quoque Regni Sicilia? An hæc potestas sit apud totum Consistorium tantum, vel apud quemlibet Inquisitorem, ita ut quilibet Inquisitor possit illam cuiuslibet Confessario delegare; & etiam si Inquisitor ordinem Sacerdotalem non habeat i ibid.
33. An Prælati Regulares possint etiam absolvere subditos suos ab heresi, alijsque casibus in Bulla Cœna Domini contentis, si sint occulti? pag. 153.
34. An, si Regularis incidat in casum heresis, vel in alium casum Bullarum occultum, possit absol-
- ui ab Inquisitore, vel de licentia sui Superioris subijcere se Episcopo, ut ab isto secundum opinionem probabilem Doctorum saltem ab excommunicatione absoluitur? pag. 154. An & etiam, si Superior iniuste ipsi talem licentiam denegat i ibid. & pag. 69.
35. An teneatur quis denunciare seipsum i pag. 154.
36. An teneatur denunciare complicem; & an teneatur poenitens in Confessione, vel occasione Confessionis sollicitus denunciare Confessorem, si ipse in turpia consentit i ibid. An, & quomodo in tali casu gerere se possit poenitens denunciatus; & quomodo gerere se debeat Inquisitor denunciatio-nem excipiens i ibid.
37. An teneatur denunciare filium, patrem, matrem, uxorem, maritum, fratrem, vel sororem i pag. 155. An saltem in casu, quod heresis tendit in damnum commune, ut si, v. g. dogmatizatur i ibidem.
38. An teneatur denunciare extraneos, si ex tali denunciatione sibi, filio, patri, matri, marito, uxori, fratri, sorori, aut alteri sibi coniunctissimo notabile damnum in vita, fama, vel bonis fortune rationabiliter timet? An saltem in casu, quod denunciandus in magnum reipublicæ damnum dogmatizaret v. g. animas seducendo, vel corpora occidendo, &c pag. 155.
39. An, si Inquisitores, & Episcopus facultatem, ut hæreticus occultus à Confessario absoluitur, nolint impetiri, putantes talem facultatem se non habere, vel pro-

per aliam rationem, &c. in tali casu hereticus occultus (donec talem facultatem obtineat à Roma) possit, si infamiam, scandalum, vel graue malum sibi, vel alijs probabiliter timet, celebrare, si sit Sacerdos; vel Eucharistiam sumere, si sit laicus, eliciendo prius actum contritionis? *ibid.* Et an, si talem actum elicere non confidit, possit confiteri, & absolui à quolibet confessorio? An, & idem possit facere irregularis ex delicto, & quicumque alius excommunicatus occultus? *ibid.* & pag. 148. vide etiam de casibus, & censuris reservatis, ac de irregularitate.

40 An, etiam scandalum, & grauis infamia, vel aliterius damni periculo remoto, possit similiter facere, si pro viribus suis ab Episcopo, & Inquisitoribus absolutionem procurans obtinere non potest, & ex alio capite propter pauperiam, vel aliud impedimentum, Romam ire, & mittere non valet? An, & idem possit facere irregularis ex delicto, & quicumque alius excommunicatus occultus? *ibid.* vide etiam de casibus, & censuris reservatis, & de irregularitate.

41 An in mortis articulo possit absolueri ab heresi, & à ceteris casibus Papa, vel Episcopo specialiter reservatis quilibet Sacerdos? pag. 156. 125. 126. & 127. An etiam, si non sit approbatus, seu non expositus? An etiam, si sit suspensus, irregularis, degradatus, excommunicatus, etiam non toleratus? An etiam, si sit hereticus denunciatus? *ibid.* An etiam,

si alius ordinaria, vel delegata iurisdictione praeditus adsit, aut facile aduocari possit? pag. 157. & 158. An, & quid intelligatur per mortis articulum? pag. 157. An in mortis articulo possit etià dictus Sacerdos absolueri à suspensione ab Ordine, officio, vel beneficio, &c. & dispensare ab irregularitate; vel possit solam absolueri ab illis censuris, quae Sacramentorum susceptioni, & Ecclesiasticae sepulturae obstant; cuiusmodi sunt excommunicatio, & personale interdictum? Et an ab his possit absolueri, etiam si moribundus Sacramentalem absolutionem non recipiat; v.g. quia amens est, &c. *ibid.*

42 An in mortis articulo possit quis sine peccato mortali (si speret se de peccatis suis esse cōteritū) recusare, ob heresis detestationē, confiteri Sacerdoti haeretico, quamuis ab illo periculum peruersionis non timeat? *ibid.*

43 An in eodem mortis articulo possit à Sacerdote excommunicato, etiam non tolerato, & haeretico, etiam denunciato recipere propter necessitatem Sacramentum Pœnitentiae, vel Baptismi? Item an possit recipere alia Sacramenta? Itē an saltem recipere Sacrum Viaticum, si ab eo Sacramentum Pœnitentiae habere non potest? pag. 157.

44 An, & ob quas causas seu impedimenta possint Episcopi absolueri à casibus, & Censuris Papa reservatis; v.g. à graui Clerici percussione contra Canonem; Si quis suadente Diabolo, ab heresi, &c. pag. 158. 159. & seqq.

vide etiam de casibus, & censuris reservatis.

- 45 An possint absolvere impuberes, etiam post pubertatem? ibid.
- 46 An possint absolvere mulieres, & multo magis Moniales? ibid.
- 47 An possint absolvere alias personas Romam ire impeditas; & quomodo, seu cum quo onere? ibidem.
- 48 An impeditus ire Romam pro absolutione, potens tamen adire Legatum Papa, vel alium specialiter privilegiatum, possit absolui ab Episcopo? pag. 161.
- 49 An Episcopi in Regionibus ab Urbe distantioribus (in quibus nullus adest Legatus Sedis Apostolicae) praescripserint iurisdictionem absolventi a casibus Papalibus, qui frequenter contingere solent; v.g. à notoria Clerici percussione, ab haeresi, &c. sine onere, quod reo imponatur comparendi coram Romano Pontifice, vel eius Legato; praesertim si reus Ecclesiae, & parti laeae sufficienter satisfaciat, vel satisfacere paratus sit? pagina 162. vide etiam de casibus, & censuris reservatis.
- 50 An possit Pontifex, quin etiam Episcopus Infideles illos, qui fidem Christianam nunquam professi sunt, spiritualibus poenis ad fidem compellere? An saltem possit compellere eos, qui aliquando illam professi sunt, ut haereticos, & Apostatas: & an possit eos, si sint relapsi, vel incorrigibiles, tradere magistratui seculari, ut morti afficiantur? pag. 190.
- 51 An possit pro criminibus haeresis, Apostasia, & alijs criminibus imponere multas pecuniarias, &

confiscationes bonorum; & sic condonare eorum debitoribus huiusmodi restitutiones faciendas? pag. 197. Et an possit in alijs casibus liberare debitorem ab obligatione restitutionis? An & idem possit facere Princeps secularis? ibidem.

DE BELLO, ET DVELLO.

- 1 An belli, & pacis ius extet tantum apud Regem? pag. 2. num. 2.
- 2 An bellum iure spectet aliquando ad Principem subditum? pag. 3.
- 3 An in dubio de iustitia Belli, possit licite miles militare, siue subditus sit, siue extraneus, & si extraneus, siue conductus tempore pacis, siue tunc non conductus, sed de praesenti voluntarius? pag. 5. num. 7. An & quid dicendum, si miles certo novit bellum esse iniustum? Et quid dicendum, si carnifex certo novit sententiam Iudicis esse iniustam, licet secundum publicam allegatam appareat iusta? pag. 199. num. 6. pag. 249. & 250.
- 4 An possint cogi universitates Regni, ut Regi exhibeant homines pro militia, pro remigando, pro fodiendo (cum exercitus ad bellum transmittitur) pro persequendo; & extirpando hostes, vel latrones, &c. pag. 19. 20. 206. & 256.
- 5 An possint rei existentes in carcere transmitti ad regias triremes, ut ibi inferuiant pro bello, donec eorum causa expediat? 1

- tur? pag. 20. 206. & 256.
- 6 An etiā possint ad illas transmitti homines inutiles, & vagabundi? ibidem.
- 7 An, & quando duellantes, & duellum consulentes contrahant censuras? pag. 107.
- 8 An possit Pontifex, vel Princeps secularis quilibet Infideles, ut Paganos, Iudeos, &c. ad Christi fidem amplectendam cogere directē, instituta v. g. contra eos bello. vel proposita eis pœna mortis, carceris, bonorum spoliatio- nis, &c. pag. 190. An possit saltem cogere indirectē? ibid. ubi multos casus reperies.
- 9 An, licet non possit cogere infideles illos, qui Fidem Christianam nunquam professi sunt, possit saltem cogere eos, qui aliquando professi sunt, ut hereticos, & apostatas? ibidem.
- 10 An possit infideles externos, id est, Magistratui Christiano non subiectos inuadere, vel bello persequi propter infidelitatē, idololatricam, & similia eorum peccata, si hæc Christianis, aut alijs innocentibus iniuriosa non sint? Quid, si sint iniuriosa? Et quid, si dicti Infideles Magistratui Christiano subiecti sint? pag. 191.
- 11 An possit ex causa reum existentem in triremibus cogere ad inferuendum in illis, soluendo salariū? pag. 206. num. 6.
- 12 An possit diruere domus, quæ faciunt capturam ciuitatis? Item & comburere segetes, ne ex ipsis viuere possint hostes obsidentes? ibidem.
- 13 An, si qui milites, remigantes, quos rex cogit ad bellum (idem
- que dicitur de Legatis, qui mittuntur a rege) capiantur ab hostibus, teneatur rex soluere pretium pro redemptione illorum; & in quibus casibus? pag. 207.
- 14 An similiter, si naues priuatorum sumptæ fuerint a rege, & damnum patiantur, teneatur rex compensare damnum, quod passa sunt eorum naues? ibid.
- 15 An, si vir strenuus, & utilis valde Reipublicæ homicidium graue committit, possit Princeps cum eo dispensare, ut non moriatur, sed aliam pœnam luat, vel etiam nullam? pag. 208. num. 4. & pag. 211. num. 3.
- 16 An possit rex petere à Regno donatiuum, vel tributum pro bello, etiam si bellum exercendum sit extra Regnum? pag. 251. vide etiam pag. 264. & 265. An, & ex quibus alijs causis donatiuum, vel tributum petere possit? ibid. & pag. 247. 248. & 266.
- 17 An in dubio de iustitia belli Princeps donatiuum, vel tributum petendo peccet, & ad restitutionem teneatur? pag. 248. num. 4.
- 18 An in tali casu excusetur saltem exactor, etiam si tributum postea deprehendatur iniustum? pag. 249.
- 19 An, & quid si sciebat Principem dubitare, & dubitanter illud imperare? ibid. An, & quid si non erat subditus; vel si subditus non exegit compulsius, sed sponte oblatus? ibid. An, & contrahat excommunicationem Bullarem, si exegit dubius; & quamuis postea donatiuum, vel tributum deprehendatur iustum? n. 3. & 4. et pag. 250. vide etiam pag. 4. 5. 6. 7. et 199.

- 20 *An, si res in dubio possint Officiales, vel Executores (praesertim si Superioris praeceptum commodè de declinare non possint) donatum, vel tributum exigere sine peccato, & censura Bullari; possint id etiam in dubio similiter sine peccato, & censura Bullari consulere Consiliarij, vel concludere Parlamentarij?* pag. 253. vide; etiam pag. 4. 5. 6. 7. & 199. *An debeant etiam resistere, si iniustitia donatiui, & tributi sit manifesta, vel si ex multitudine tributorum tam graviter oneretur populus, ut iniusti stipendij, & auxilij Principi debiti aequitate excedat?* pag. 283. num. 1.
- 21 *An, si Clerici habeant feudum à Rege, teneantur ratione feudi praestare Regi auxilium in bello?* pag. 322. num. 3. *An, & ire cum illo ad bellum?* num. 4. *An, & obedire potius Regi, quam Papae, vel Metropolitano, si in eodem tempore vocentur à Rege, & Papae, vel Metropolitano?* ibidem.

DE RESTITVTIONE.

- 1 *An Parlamentarij, & Consiliarij Regis grauius peccent, & ad plus teneantur?* pag. 6. num. 8.
- 2 *An, si gabella sit iniusta, praeter Regem ad restitutionem teneantur (saltem secundarij) alij, et qui?* pag. 11. num. 6.
- 3 *An, & quomodo, si gabella sit iniusta, Rex restitutionem Regno facere possit?* pag. 12. num. 8.
- 4 *An, si debitor debitum soluat,*

non volens tunc exsolui debito, teneatur iterum solvere? pag. 99. num. 2. *An idem dicendum de eo, qui est debitor voti, seu est obstrictus voto?* ibid.

- 5 *An, si debitor immemor debiti pecuniam soluat, reuera à debito liberetur?* ibid. num. 3. *An idem dicendum de eo, qui immemor voti opus praestat, & de beneficio, qui immemor obligationis restitutionendi fructus pro omissione officij, elemosynas pauperibus largitur?* ibid.
- 6 *An, si culpa nuncij donatio tempestiva, id est, ante mortem donatoris completa non fuerit, nuncius ad duplicem restitutionem teneatur, haredibus scilicet defuncti ratione rei, & donatario ratione damni?* pag. 170. nu. 18. & 19.
- 7 *An uxor teneatur de furto pro rebus subreptis à marito?* pag. 176. num. 2.
- 8 *An, quando sunt bona incerta, vel incertum est debitum, quia scilicet creditores ignorantur, possit Pontifex compositionem admittere, siue debitum sit ex delicto, ut in furtis, & usuris, siue absque delicto, ut in debitis ex contractu, vel in inuentis?* pag. 197.
- 9 *An, si creditores sint noti, possit Pontifex debitorem à restitutionis obligatione liberare?* ibid. *An saltem possit, si iusta causa subsit?* *An, & tunc possit etiam Princeps secularis?* ibid.
- 10 *An possit Pontifex imponere multas pecuniarias, & confiscationes pro criminibus, ut haereticis, Apostasis, etc. et sic condonare*

- eorum debitoribus huiusmodi restitutiones faciendas ? *ibid.*
- 11 An, si Iudex ferat sententiam secundum allegata, & probata, sed falsa, possit is, contra quem lata est sententia, vel eius heredes occulsi sibi compensare, & teneatur is, in favorem cuius lata est, eiusque heredes (cum errorem detegunt) restituere ? pag. 198. num. 2. An idem dicendum sit, si simus in officijs, & beneficijs ? *ibid.* num. 3.
- 12 An licitum sit in mutuo pacisci, ut res restituatur in eadem mensura, etiamsi pretium eius tempore restitutionis habeat crescere ? pag. 203. num. 1. & 2.
- 13 An saltem, si dubium sit, utrum habeat crescere, vel decrescere ? num. 3.
- 14 An etiam, si certum, vel probabilius sit, quod habeat crescere ? An saltem in casu, quod mutuator constituerat, vel anceps erat, rem suam servare usque ad illud tempus, & tunc, quae conditiones servandae ? *ibid.* num. 4. An etiam in casu, quod mutuator non obliget mutuatarium, ut differat restitutionem rei usque ad illud tempus ? *ibid.* & num. 5.
- 15 An è contra, si certum, vel probabilius sit, quod pretium rei habeat decrescere, sicutum sit in mutuo pacisci, ut res restituatur in maiori mensura, siue mutuator erat eam servaturus, siue non, sed consumpturus ? *ibid.* & pag. 204. num. 6.
- 16 An in casu, quod non fuit conventum de restituenda maiori mensura, vel de exaequando pretio, sed tantum de restituendo mutuo, possit similiter mutuator, si, cum sit rei restitutio pretium eius decreverit, maiorem rei mensuram exigere ? num. 7.
- 17 An, si quis mutuet centum aureos, & postea decrescat valor eorum, satisfaciatur mutuatarius, si fidem pondus auri restituat, vel teneatur restituere maius pondus ? *ibid.* & num. 8.
- 18 An, si qui milites, vel remigantes, quos Rex etiam iussu cogit ad bellum, idemque dicitur de Legatis, qui à Rege mittuntur, capiantur ab hostibus, teneatur Rex solvere pretium pro redemptione illorum, & in quibus casibus ? pag. 207.
- 19 An similiter, si naues priuatorum sumptae à Rege damnum aliquod patiantur, teneatur Rex compensare damnum, quod passa sunt eorum naues ? *ibid.*
- 20 An, si Rex praeat beneficium restitutionis in integrum, ex eo quod laesus sit grauter in contractu, teneatur restituere omnem pecuniam, quam accepit ab is, qui cum ipso contraxerunt cum alagijs ? pag. 227. Et an, si non restituat, amittat fidem in praedictum Regni ? *ibid.*
- 21 An inuenta, si post diligentem inquisitionem dominus eorum repertus non fuerit, in conscientia possit inuentor retinere sibi, sicut a despota, seu quae nullius sunt, an potius teneatur erogare in pauperes, vel in alios usus pios ? pag. 229. An, etsi ad sit dispositio Principis in contrarium ? *ibid.* num. 3. An, etsi sint bona naufragantium ? *ibid.* num. 5.
- 22 An possit quis retinere sibi bona in-

incerta, id est, habentia domini, sed incertum, si ea ex delicto, vel usuris, furto, rapina, vel alijs iniquis contrahibus acquisuerint pag. 230. num. 7. & 8.

23 *An saltem, si acquisuerit ex contractu licito, vel ex deposito, commodato, mutuo, emptione, &c. vel teneatur erogare in pauperes, aut in alios usus pios? An, & qui veniant nomine pauperum? Et an veniat etiam Princeps, si sit in necessitate, vel subueniat bono communis? ibid.*

24 *An possit saltem retinere sibi prædicta (etiam acquisita ex delicto) si verè pauper sit, vel teneatur potius restituere pauperibus sanctioribus? pag. 231. num. 1.*

25 *An, si postquam prædicta sibi, tanquam vero pauperi applicauit, dition euadat, restituere ea alijs pauperibus teneatur? ibid.*

26 *An, si postquam diligentem inquisitionem de domino adhibuit, & alijs pauperibus ea applicauit, compareat dominus, restituere domino teneatur, saltem si rem sic pauperibus applicatam iniuste acquisuerat? num. 2.*

27 *An, si sibi tanquam verè pauperi applicauerit, & res extet in se, vel in pretio, tunc saltem restituere domino teneatur, & etià, si sine culpa sua illam habuerit? num. 3. An, etsi non extet, neque in se, neque in pretio, & sine culpa sua, vel etiam cum culpa sua eandem habuerit? pag. 231. num. 4. & 5. & seqq. An, & qui sit verè pauper? ibid. Et an quando verè pauper rem sibi applicat, teneatur adhibere consilium Episcopi, Parochi, vel pru-*

dentis Confessarij? pagina 231, & 233.

28 *An possit quis sine onere restituendi, aliquo titulo recipere à deceptore, fure, vel usurario, &c. res alienas, quæ in specie extant, ut iura, actiones, vestes, catenas, etc. etiamsi tales homines eas alienando non fierent impotentiores ad soluendum? ibid. num. 1. An possit saltem aliquando, et etiam si fierent impotentiores ad soluendum? ibid.*

29 *An possit similiter sine onere restituendi, sibi recipere, eripiendo, seu saluando rem alterius; si eam dominus ita proiciat, vel relinquat, ut nulla spes ipsi super sit recuperandi in aliquo casu, vel aliqua industria? pag. 234.*

30 *An possit etiam, sine onere restituendi, sibi recipere rem alterius, si studiis ea procul sit abrepta, vel alio modo amissa, et dominus sciens, ubi sit quærenda, non curet recuperare, vel quia eam paruis faciat, vel quia essent magna expensæ faciendæ, vel quia esset subeundum magnum incommodum, vel experienda magna difficultas, etc. num. 3.*

31 *An possit etiam, sine onere restituendi, sibi recipere rem alterius, si ea certò fuerit domino peritura, nisi ipse eripuisset, ut zacharum, vel frumentum à mari, naufragio facto, vel onem ex sanibus lupi, domum ab incendio, etc. num. 4.*

32 *An possit etiam sine onere restituendi, recipere aliquo titulo (etiam gratuito) à deceptore, fure, vel usurario, etc. res, quarum illi dominium habent? pag.*

235. *An, et si per hoc efficiantur illi impotentes ad soluendum, & ipse non induxerit eos ad donandum, vel alienandum? ibid. An, et si induxerit vi, aut fraude, vel saltem sine vi, & fraude, sed solum suasionibus, precibus, bladijs, aut muneribus? pag. 239.*
- An, et quomodo in hac re procedatur in foro externo? pag. 138.*
- 33 *An possit etiam sine onere restituendi ab iisdem, vel etiam a debitoribus, si non sint soluendo, per ultimam voluntatem, ut per testamentum, codicillum, fideicommissum, vel donationem causa mortis, etc. recipere res, quarum illi dominium habent? pagina 240.*
- 34 *An, et quando qui recipit à beneficiario (sive per donationem inter vivos, sive per ultimam voluntatem) teneatur ad restitutionem, et quando non? pag. 236. vide etiam pag. 237. 238. et 239.*
- 35 *An, et quando coniux, qui recepit sive per donationem, sive per repudiationem inter vivos, ab altero coniuge teneatur similiter ad restitutionem, et quando non? pag. 237. vide etiam pag. 238. et 239.*
- 36 *An, et quando, qui repudiavit in fraudem creditorum, vel Fisci? Item, et qui per huiusmodi repudiationem accepit, teneatur etiam ad restitutionem, et quando non? pag. 138. vide etiam pag. 239.*
- 37 *An teneatur debitor manere in seculo, ut possit solvere, cui debet, vel solum teneatur cedere bona creditoribus? pagina 238. num. 8.*
- 38 *An, si professionem emisit, teneatur, ut ijs soluat, artem exercere, vel saltem honesto consueto labore laborare? ibid.*
- 39 *An teneatur Rex solvere pensiones (etiam ex causa remunerationis, et ex certa scientia concessas) si sit in necessitate, vel propria, vel Regni? pag. 241. 242. 243. 244. et 245.*
- 40 *An teneatur officialibus ad iustitiam ministrandam deputatis solvere de redditibus Regni? pagina 241. num. 2.*
- 41 *An sit debitor iustitie, et ex debito iustitie teneatur custodire, et protegere Regnum? num. 3.*
- 42 *An donando siue militibus, siue iustitie officialibus, teneatur de evictione rei donatæ? pag. 243. num. 4. et pag. 244.*
- 43 *An, si alienet dohanas, gabellas, & alios Regni redditus, teneatur de damno? ibid. num. 1. An, & quid, si si pro Rege ad sit consuetudo? ibid. & pag. 245. num. 1.*
- 44 *An, si differat ex necessitate debitas solutiones, teneatur postea damnum compensare? Et an bis periculis subiecti sint, qui cum Principe contrahunt? pag. 244. num. 1.*
- 45 *An in dubio, quodd tributum sit iustum, Princeps exigendo peccet, & ad restitutionem teneatur? pag. 248. num. 4.*
- 46 *An saltem in tali casu excusetur exactor, etiam si postea tributum deprehendatur iniustum? pag. 249. An & quid, si sciebat Principem dubitare, & dubitanter imperare? ibid. An & quid, si non erat subditus, vel si subditus non exegit compulsus, sed sponte oblatas? ibid. An, & contrahas*

excommunicationem Bullarem, *fixe*git dubius, & quamvis tributum postea deprehendatur iustum? num. 3. & 4. & pag. 250. num. 7. vide etiam pagina 5. & 199.

47 An, & quomodo possit Rex restitutionem Regno facere, si culpa ipsius, vel suorum Antecessorum (in quorum commoda, & onera successit) tributo aliquo sine iusta causa Regnum gravatum fuerit? pag. 252. vide etiam pag. 12.

48 An, & quando possit petere à Regno, vel à Vassallis sine obligatione restitutionis? vide de Principibus, seu Rege, & de gabellis, tributis, & collectis.

49 An teneatur restituere donatiui, vel tributum, si priuilegia ex vi donatiui, vel tributi concessa non seruet? pag. 267. num. 11. An sit in quasi possessione recedendi à promissis, & practicatis in Capitulis Regni? pag. 270. vide etiam pag. 215. 216. 217. 275. & 276. An saltem in casu, quod sit iusta causa recedendi, & non seruandis priuilegia concessa? pag. 275.

50 An, & quando possit etiam sine obligatione restitutionis petere Princeps superiorem recognoscere? Item Communitas per tallias, vel collectas? vide ibid. de gabellis, tributis, & collectis. An, & quando possit etiam petere Episcopus à Clero per subsidium charitativum? vide ibid. & de subsidio charitativum.

DE GABELLIS, Tributis, & Col- lectis :

- 1 An in dubio, quod gabella sit iniusta, debeat solui gabella? pag. 5. num. 7.
- 2 An donatiuum sit gabella, vel differat à gabella? pagina 8. num. 1.
- 3 An gabella exigat necessariò requisita quadam? pag. 10. 11. 247. 248. 250. 251. 254. & 255.
- 4 An, si gabella sit iniusta, præter Regem ad restitutionem teneantur (saltem secundariò) alij, et qui? pag. 11. num. 6.
- 5 An, & quomodo, si gabella fuerit iniusta, Rex possit facere restitutionem? pag. 12. & 252.
- 6 An, si gabella, seu tributum, aut quæcunque alia pensio adbareat rei Clerici, possit potestas laica (si iniuste denegetur) providere sibi occupatione fructuum ex ipsa re, modò nihil attentet contra personam Clerici? pagina 182. num. 3.
- 7 An possint infidelibus, ut Hæreticis, Iudæis, &c. apud nos viventibus, imponi gabella maiores, quàm imponuntur subditis fidelibus? pag. 190.
- 8 An, & quem finem habeant gabella, dohana, & ceteri redditus Regni? pag. 241.
- 9 An possint alienari à Rege? pag. 244. An saltem, si sit sic consuetudo? ibid. & pag. 145. num. 1. & pag. 161. num. 3.
- 10 An, & quando possit peti donatiuum, vel tributum? pag. 247.

- & seqq. vide etiam pag. 266. An, & quando ad id cogi possit populus? ibid. An, & quot conditio- nes tunc requirantur? ibid. & pag. 248. An, si una desit, Rex teneatur ad restitutionem? ibid. & pag. 250. & 251.
- 11 An, si petatur pro bello, possit peti, etiam si bellum extra Regnum exercendum sit? pag. 251. num. 3. vide etiam pag. 264. & 265. Itē an, si petatur pro prole, possit exigi, antequam proles nascatur? num. 4.
- 12 An in dubio, quoddam donatium, vel tributum sit iustum, Princeps exigendo peccet, & ad restitu- tionem teneatur? pag. 248. An in dicto casu excusetur saltem Exactor, etiam si tributum pos- tea deprehendatur iniustum? pag. 249. An, & quid, si scie- bat Principem dubitare, et du- bitanter imperare? ibid. An et quid, si non erat subditus; vel si subditus non exegit compulsus, sed sponte oblati? ibid. An, et si exegit dubius, contrahat excom- municationem Bullarem, quam- vis postea tributum deprehenda- tur iustum? num. 3. et 4. et pag. 250. num. 7. vide etiam pag. 4. 5. 6. 7. et 199.
- 13 An solum Princeps supremus, et qui à Principe suprema, vel à le- gitima præscripta consuetudine potestatem imponendi tributa, seu gabelas habet, imponere, au- gere, et exigere tributa, seu ga- bellas possit sine peccato, et cen- sura Bullari? pag. 250.
- 14 An, et quomodo Princeps possit restitutionem Regno facere, & se culpa ipsius, vel suorum Antea-
- cessorum, in quorum commoda, et onera successit, tributa, vel ga- bella aliqua sine iusta causa Re- gnum gravatum fuerit? pag. 252. vide etiam pag. 12.
- 15 An possit aliquando donatium, vel tributum petere, etiam si Pi- ctus ad publica onera sustinen- da, et ad Reipublica pericula avertenda sufficiens sit? ibid.
- 16 An possit etiam aliquando pete- re, quamvis culpa in egestatem inciderit? pag. 253. et 254. An, et quot conditiones tunc requir- tur? pag. 254. et 255. vide etiam pag. 247. 248. 250. et 251.
- 17 An possit in eodem casu (si orgeat necessitas) sumere ab una Ciui- tate, et postea diuidere per pro- uinciam, vel sumere ab una pro- uincia, et postea diuidere per Re- gnum? pag. 184. num. 1. et 254. An, et sumere à priuatis, et po- stea diuidere per alios; vel resti- tuere, cum habuerit? ibid. nu. 2. et pag. 256. num. 3. An, et sume- re ab Ecclesia? num. 4. An, et qua requisita tunc debeat serua- re? pag. 257.
- 18 An possit etiam in eodem casu cogere Vassallos ad mutuandum, vel illis solutiones debitas diffin- gere? ibid. An, et possit Ciuitas co- gere Ciues ad idem sibi præstan- dum? pag. 255. num. 1. An, et qua requisita tunc debeat serua- re? pag. 257.
- 19 An licet in dubio possint Officia- les, et Executores (præsertim si Superioris præceptum commodè declinare non possunt) tributum, vel donatium exigere sine pec- cato, et censura bullari, possint etiam in dubio similiter id sine

pec-

- peccato, et censura Bullari consilire Consiliarij, vel concludere Parlamentarij? pag. 253. vid. etiam pag. 45. 6. 7. & 199. An & debeant resistere, si iniustitia donatiui, vel tributis sit manifesta, vel si ex multitudinis tributorum tam grauitur oneretur populi, ut iusti stipendij, & auxilij Principi debiti aequitatem excedat? pag. 273. num. 1.
- 20 An, si Princeps in imponendis tributis, vel gabelis non grauet omnes, & singulos, & seruata aequalitate proportionis geometricae, id est, secundum eorum vires, & facultates, impositio seu grauenon sit iustum? pagina. 257. ubi multos casus inuenies? An saltem sit iustum in aliquo casu? ibid. num. 5.
- 21 An assignare certam summam pecuniae pro sustentatione Principis, vel pro regimine, & defensione Regni necessaria spectet ad Principem (ita ut in eius arbitrio id positum sit) vel potius spectet ad Parlamentum? pag. 258. An, si spectet ad Principem, standum sit eius arbitrio, quamuis euidenter moraliter sit exorbitans? pag. 259. num. 1.
- 22 An possit summam semel iam determinatam continuare integram semper exigere, vel solum in quibusdam casibus? ibid.
- 23 An possit ex noua causa adueniente aliam summam exigere, vel summam iam semel assignatam augere? pag. 260. An & quid si non adsint vires Regni? pag. 261. Et quid, si Princeps assignatam vendiderit, vel donauerit? num. 1. & 2. Et quid, si culpa sua in egestatem inciderit? pag. 262. & 263. An quod potest facere Princeps, id ex eadem causa possit facere Baro? pagina 261. num. 3.
- 24 An pro redemptione Principis, etiam si culpa ipsius, & in bello iniusto ex parte ipsius ab hostibus captus fuerit, tributum nouum imponi, vel vetus augeri possit, & debeat? pag. 263. num. 4. vide etiam pag. 251. & 266.
- 25 An propter bella, & sumptus, quos Princeps sustinet in uno Regno, possit exigere donatiuum, vel tributum ex alijs Regnis? pag. 264. & 265. An, & de Regno, & ciuitate Neapolis? pag. 266. & 267. vide etiam pag. 276. An etiam de Regno Siciliae? pag. 269. & 270. vide etiam pag. 275. & 276.
- 26 An debeat restitui donatiuum, vel tributum, si privilegia ex tali donatiui, vel tributis concessa à Principe non seruentur? pag. 267. num. 11. An Princeps sit in quasi possessione recedendi à promissis, & praestatis in Capitulis Regni? pag. 270. vide etiam pag. 215. 216. 217. 275. & 276. An saltem in casu quod sit iusta causa recedendi, & non seruandi privilegia concessa? pag. 275.
- 27 An praefixo iure municipali possit peti, & exigere donatiuum, vel tributum sine consensu Regni, seu non conuocato Regno per procuratores, & si illis non consentientibus in donatiuum, vel tributum? pag. 270. 271. & 272. Et an possit extorqueri per eum, & metum ipsiisdem recusantibus? pag. 273. & 274. An, & quae conditio.

- tiones tunc requirantur pag. 272. num. 2. et pag. 274. num. 2.
- 28 An, & possit etiam per vim, & metum extorqueri, quamvis Parliamentarij dare recusent pretextu alicuius pacti, vel privilegij d' Principe concessi? pag. 275. An in tali casu possit Princeps reuocare quodcunque pactum, & privilegium alias concessum? ibid. An, & quæ conditiones tunc requirantur? num. 5.
- 29 An, si adsit iusta causa præbendi donatiuum, vel tributum, & populares onus talis tributi non possint sustinere, possit etiam peti, & exigi à Regni Baronibus, quamvis hi alia onera sustineant, & ad seruitium militare sint obstricti? pag. 276. & 277.
- 30 An possit peti, & exigi etiam ex exteris, seu non subactis? pagina 277. An saltem possit peti, & exigi ex his indirectè, & per accidens; ut si merces in Regnum inuehant, vel è Regno euehant, vel si ex actio imposita sit super vino, frumento, alijsque fructibus, & mercibus, quæ in tali Regno venduntur? ibid.
- 31 An, & in quo differat tributum, gabella, vel vestigial à collecta? pag. 278. An, & hæc eodem modo possit à Communitate peti, & exigi ex exteris? pagina 278. num. 4. & pag. 279. num. 6. An saltem in casu, quod exteri habitent in loco, & participant de commodo ciuium? ibid. & pag. 279. nu. 6. An possit peti, et exigi sine consensu Principis? ibid. et pag. 279. num. 3. An debeat imponi per Comitum, et quora ciuium parte concurrente? pag. 278. n. 4. et pag. 279. num. 4. An, et possit imponi ab Episcopo cum consensu Capituli super Ecclesias sibi subiectas, et in quibus causis? ibid. et pag. 278. n. 5. An, et quot conditiones in impositione collectæ seruari debeant? pagina 279. num. 5.
- 32 An sine consensu Superioris possit à Communitate, vel à Principe superiorem recognoscere imponi, vel augeri gabellæ? pag. 278. num. 1.
- 33 An si sic imposita fuerit gabella, possit reuocari ad instantiam etiã Ciuis particularis? ibid. An, et contrabatur Censura Bullaris ab imponente, vel augente, quin, et ab exigente? ibid. An et quid, si interuenerit consensus Superioris, sed subreptitiu? ibid. num. 2. Et quid, si Communitas, vel Princeps superiorem recognoscens sine consensu illius non imposuerit nouum grauamen, sed reassumpserit illud, quod antea soluebatur, etsi per aliquod tempus solui interruptum fuerit? pagina 280. num. 7.
- 34 An à Principe etiam supremo possit peti, et exigi gabella, tributum, vel vestigial super bona Ecclesiarum, vel Ecclesiasticorum? pag. 285. num. 1. 2. 3. et 4. An saltem cum consensu Pontificis? num. 5. An alioquin contrabatur censura Bullaris, non solum ab imponentibus, sed etiam ab exigentibus, et à sponte dante recipientibus, aut quocunque modo cooperantibus? ibidem, et pag. 286.
- 35 An possit peti, et exigi super vasa, ornamenta sacra, et similia, etiam si

- etiamsi in priuato Oratorio sub particulari dominio existant? *Idem super agrum, ex quo panis, vel vinum pro sacra Eucharistia conficienda, vel alia res similes ad Diuini cultus ministerium necessaria colliguntur, etiamsi similiter sub particulari alicuius dominio hac existant?* pag. 287. An, et si prius grauata erant, debeant potius liberari? pagina 288.
- 36 An possit peti, et exigi super ea, quæ a Fidelibus ad Dei honorem oblata, vel donata sunt, vel ad pauperum sustentationem, templorum fabricam, vel ad huiusmodi alia opera pia conuertantur? pag. 288. num. 1. An, et apud quem (antequam Ecclesia ministris, vel pauperibus applicentur) sit prædictorum bonorum dominium? num. 2. Et an eorumdem usurpatio (antequam iisdem applicentur) sit propriè sacrilegium, et contra immunitatem Ecclesiasticam? pag. 289. An, et quando bona Clericorum propria gaudeant eodem iure, ac privilegio, quo gaudent bona Ecclesiarum? pag. 294.
- 37 An saltem possit peti, et exigi super prædicta bona, si fundator in fundatione ita disposuit; vel si, antequam ad Ecclesiam quocunque titulo deuenirent, reali aliquo onere, seruitio, pensione, vel tributo obligata fuerant? pag. 289. num. 1. et pag. 290. num. 2. An etiam possit peti, et exigi à Summo Pontifice per uniuersam Ecclesiam, et ab Episcopo per Ecclesiam suam particularem? pagina 285. num. 1. et pag. 289. num. 3.
- vide etiam de subsidio Charitauo.
- 38 An possit peti, et exigi super bona Ecclesiasticorum Clericalia, id est quæ ex titulo spiritali acquisita sunt Ecclesiasticis; ut super beneficiorum redditus, Misersarum stipendia, et alia huiusmodi? An saltem possit peti, et exigi super hæc, et similia à Summo Pontifice? pag. 290. num. 1.
- 39 An possit peti, et exigi super bona Ecclesiasticorum patrimonialia; id est, quæ ex titulo temporalis, ut hereditate, legato, donatione, emptione, arte, manuum labore, etc. acquisita sunt Ecclesiasticis? pag. 291. An et quid, si ad eorum titulum Ordinibus Sacris illi ordinati fuerint? pag. 292. num. 1. Et quid, si, antequam statum Ecclesiasticum assumerent, erant affecta exactioni Magistratus secularis? Et quid, si de tali exactione sit longa, et tolerata consuetudo, ut est in Regno Neapolis? pag. 293. et 294.
- 40 An possit peti, et exigi super ea, quæ Ecclesiastici negotiantur si non sint ipsorum propria bona, sed Ecclesia, ipsi autem sint administratores? pag. 295. num. 2. An saltem in casu, quod post trinam monitionem à negotiando non desisterint? ibid.
- 41 An possit peti, et exigi super ea, quæ negotiantur, si sint ipsorum bona propria? ibid. An et ita ut ante trinam monitionem teneantur in conscientia de istis gabellâ soluere? ibid. Et an post trinam monitionem perdant Clericale privilegium, quoad bona propria, quæ negotiantur solum, vel

- vel etiam quoad alia propria bona, & etiam quoad personam? pag. 296.
- 42 An, et dictum privilegium exemptionis gabellarum perdant, si sufficiat una monitio, qua sit instar trium seu aequaleat tribus? pag. 300. num. 5. Et An. si perdidissent, cogi possint coram Iudice seculari, etiamsi solum procedatur contra bona, & non contra personam? num. 6. & pag. 301. & 302. vide etiam pag. 303. ubi multos casus reperit? An, & sub qua poena prohibeatur Ecclesiasticis negotiatio? vide de negotiatione.
- 43 An possit peti, & exigi super ea, quae colligunt ex bonis patrimonialibus, si illa (sive extra Regnum, sive intra Regnum) aliò transferant, vel transferri faciant, ad finem, ut ibi carius vendant? pag. 303. num. 1. An saltem, si pro Rege adsit consuetudo, vel immemorabilis, vel coniuncta etiam cum fama privilegii incerta, vel coniuncta cum fama privilegii certa, vel coniuncta cum fama privilegii concordati, seu per modum contractus se habentis, vel coniuncta cum scientia, & tolerantia Pontificis? pag. 305. & seqq. usque ad 335. vide etiam de Consuetudine.
- 44 An portus seu portorium, extractio, & iustramentum sit inter regalia, seu de regalibus Regis, vel sit gabella, tributum, seu vectigal? pag. 304.
- 45 An possit peti, & exigi super ea, quae tale onus impositum habebant, antequam pervenissent in manus Ecclesiae, vel Ecclesiasti-
- corum? pag. 335. usque ad 340. ubi varios casus inuenies.
- 46 An possit peti, & exigi super bona Ecclesiae, & Ecclesiasticorum ad utilitatem, vel necessitatem communem? pag. 339. num. 4. vide etiam pag. 344. An saltem in casu, quod Episcopus cum Clero consenserit, & laicorum facultates ad tali necessitati subueniendum non sufficienti? Et an in tali casu debeat prius consuli Pontifex? ibid. An, & cur Christus solverit tributum pro se, & Petro? pag. 313. num. 5. Et an & cur sanctus Paulus ad Caesarem appellavit? ibid.
- 47 An possit peti, & exigi super bona Ecclesiarum, et Ecclesiasticorum, si contributio facienda sit aequè primario in utilitate Ecclesiarum, Ecclesiasticorum, & Laicorum; v. g. pro reparatione aggerum, ne flumen vicinos agros Ecclesiarum, Ecclesiasticorum, & Laicorum inundet? Item, ne vermes deuascent pradia? Item ne infideles, vel Heretici devastent regiones Catholicorum? Item, ut via communis lapidibus sternatur, &c. pag. 340. & 341. Et an, si ciuitas aliter defendi non possit, possint etiam Ecclesiastici cogi ad vigilias, & similia alia onera personalia praestanda? pag. 341. num. 3. An, & possint cogi per potestatem laicam, saltem si aliter commodè fieri non possit, & an debeat prius consuli Pontifex? ibid. num. 3. & 4.
- 48 An possint Ecclesiastici quoad bona grauari indirectè, directè scilicet grauando laicos, qui cum illis contrahunt? pag. 341. nu. 1. vide etiam.

- etiam pag. 344. & 345. ubi multos casus reperies? An per hoc contrahatur censura Bullaris? pag. 343. num. 4.
- 49 An gabella imposita super emptore laico sit contra libertatem Ecclesiasticam, si pretium rei impositum sit à lege? pag. 343. 344. 349. 350. & 353.
- 50 An gabella sit pars pretij rei? pag. 349. & 350.
- 51 An gabella debeat solui pro vi. Etualibus, quia laicus emit pro fructu Clerico, vel pro Cappellano sua familia? Et an debeat solui pro victualibus, quia Clericus emit pro famulis laicis? pagina 350.
- 52 An, & quando gabella imposita super contractus Laicorum generaliter (& sic implicite super contractus Laicorum etiam cum Clericis) sit contra Immunitatem Ecclesiasticam; & quando non? pag. 351. & 353. An, & quando statutum eodem modo generale sit contra eandem? vide de legibus, & Statutis.
- 53 An gabella imposita super vino, oleo, carne, serico, & similibus sit contra Immunitatem Ecclesiasticam? ibid. vide etiam pag. 344. & 345. An, & si sit modica? pag. 348. An, & si aperiantur tabernacula, ad quas Ecclesiastici possint confugere, ut sine onere emant? num. 2. & 3. An, et si quod exigitur ex Ecclesiasticis, exigitur ad evitandas fraudes aliorum, & cum animo restituendi iisdem Ecclesiasticis in fine anni, quod exactum est ex ipsis, simul cum interesse? pag. 352.
- 54 An, & gabella imposita super

- Ecclesia Emphyteusim sit contra libertatem Ecclesiasticam? pag. 355. num. 1. & 2. An, & imposita super alium censum, vel super Emphyteusim Ecclesia. rede. mibilem? ibid. num. 3.
- 55 An, & gabella imposita super colonos laicos partiaris Regularium sit etiam contra libertatem Ecclesiasticam? ibid. & pagina 356. An saltem coloni isti teneantur soluere gabellam, si postea partem suam fructuum vendant, aut transferant de loco ad locum, ut alienent? num. 6.
- 56 An, & teneantur soluere decimas pro portione sua colonica ex prædijs Regularium percepta? pag. 357.

DE SUBSIDIO Charitativo.

- 1 An, & ex quibus causis possit Episcopus petere à Clero subsidium charitativum? pag. 247. n. 4. & 263. num. 6.
- 2 An, & possit illud petere pro noua Episcopatus possessione, sicuti potest petere Rex donativum pro noua possessione Regni, et Barro pro noua possessione Castri? pag. 251. num. 2.
- 3 An ex noua causa adueniente possit petere præter assignatum, aliud subsidium novum charitativum, vel vetus augere? pag. 263. num. 3.
- 4 An, et quale debeat esse subsidium charitativum? ibid.
- 5 An, si Clerus præstare recuset, possit Episcopus excommunicatio.

- tionis censura ad illud Clerum compellere? *ibid.*
- 6 An, et possit in tali casu fructus Cleri retinere, nedum ad subsidium Clerum compellere? *ibid.* et pag. 264.
- 7 An possit Episcopus hac facere, etiam si sua culpa in necessitatem, vel in grauia debita inciderit? pag. 264. num. 7.
- 8 An in dubio de equitate causa inter Episcopum, et Clerum, ad Superiorem, vel ad Arbitros recurrendum sit? *ibid.* num. 7.
- 9 An, si ad sit iusta causa præbendi subsidium charitativum, possit Episcopus, non obstante pacto, vel privilegio in oppositum obtento, compellere per censuras Clerum ad subsidium charitativum præstandum? pag. 275. num. 3. Et an possit tale pactum, vel privilegium confirmare, vel primo concedere? *ibid.*
- 10 An possit, et multò magis Pontifex ab omnibus Ecclesijs subsidium charitativum petere? pag. 285. num. 2. et pag. 289. num. 3. vide etiam de gabelis, tributis, et collectis.
- 3 An possit saltem Pontifex per suos ministros occidere bannitum in territorio alieno, et etiam, si bannitus non sit grassator? pag. 179. num. 7.
- 4 An possit proponere præmium occidenti bannitum? pag. 180.
- 5 An, et quando ex homicidio sequatur irregularitas? vide de irregularitate.
- 6 An possit ob bonam Reipublicam, quæ in proximo periculo versetur, licite occidi innocens? pag. 199. num. 5.
- 7 An saltem, deferatur sententia secundum allegata, et probata? *ibid.* ubi alios casus reperies.
- 8 An, si vir perutilis Reipublicæ homicidium morte dignum commisit, possit cum ipso Princeps dispensare, quòd non moriatur, sed aliam pœnam luat, vel etiam nullam? pag. 208. num. 4. et 211. num. 3.

DE VENATIONE.

DE HOMICIDIO.

- 1 An possit Potestas laica occidere bannitum in territorio Ecclesiæ? pag. 179.
- 2 An possit occidere in territorio laico, sed alieno? *ibid.* An, et quid, si ad sit licentia saltem tacita, vel præsumpta domini talis territorij? *ibid.* Et quid, si bannitus sit grassator? pag. 180.
- 1 An Clericus exercens prohibitam venationem, vel piscationem, possit spoliari à Iudice seculari, vel eius ministris, a quibus, canibus, et alijs instrumentis venationis, vel piscationis ipsi Clerico prohibita? pag. 46. num. 2.
- 2 An, quamvis prohibeatur Episcopis, Presbyteris, Diaconis, et multò magis Monachis sub pœna suspensionis habere canes, aut accipitres ad venandum, et ipsi venari, peccent illi mortaliter, si venatio non sit clamorosa, sed quieta, v.g. cum retibus, laqueis,

et paucis cātibz ? pag. 298. n. 8.
An, et quid dicendum sit de inferioribus Ecclesiasticis ? ibid.

- 3 An peccent mortaliter, si sit clamorosa, sed fiat raro, siue causa necessitatis siue exercitij, siue moderata recreationis ? ibid. An, et idem dicendum sit de ludo alearum, et taxillorum, de negotiatione, de auditione lectoris Medicina, vel Iuris Civilis (quæ, et sub grauibz pœnis per Canones Ecclesiastici prohibentur) si si mihi hæc fiant raro ex quacūque causa, ut supra ? ibid.

DE CONTRACTIBVS.

1. An possit Rex contractus, quocumq; lesione graui sua contraxit, reducere ad limites Iustitiæ, petendo beneficium restitutionis in integrum ? pag. 13. 14. 215. et 216.
2. An, quandocunque notabiliter lasus est, possit petere beneficium restitutionis in integrum, et quinam alius, et quomodo ? pag. 14. 15. 215. et 216.
- 3 An teneatur flare contractui ? pag. 15. 16. 17. 215. et 216.
- 4 An, si inuoluit aliquem de Baronia, vel Castro, possit illum priuare ? pag. 16. An saltem possit successor ? ibid.
- 5 An contractus, in quibus de substatia requiritur præsentia Notarij, si hic sit excommunicatus non toleratus, sint nulli ? pagina 121. An, et quid dicendum sit de actis aliorum excommunicatorum siue non toleratorum siue etiam toleratorum ? ibid.
- 6 An Rex teneatur flare contractui, si in eo lasus fuerit ? pagina 215. num. 1. ubi multos casus inuenies.
- 7 An, et quomodo intelligatur dictum illud, quod Rex flet in quasi possessione non seruati contractus, seu recedendi à contractu, et à promissis, et prædicatis in Capitulis Regni ? pag. 216. et 270.
- 8 An saltem teneatur flare contractui ratione iuramenti, quod intercessit in contractu ? ibidem, et pag. 217.
9. An possit prohibere, ne in contractibus apponatur iuramentum, ad hoc ne ratione iuramenti contractus fiant mixti fori: et sic, an possit à principio tollere in contractibus obligationem iuramenti, impediendo scilicet ne à principio in contractibus iuramentū inducat obligationem ? pag. 217.
- 10 An, et possit facere, ut huiusmodi contractus pro nullis, et irritis habentur, sicuti ab Ecclesia pro nulla, et irrita habetur renunciatio bonorum (etiam iuramento firmata) si fiat ante bimestre, quod præcedit professionem.
11. An possit etiam tollere obligationem iam semel inductam in contractibus ? pag. 217. usque ad pag. 226. An, et hoc possit facere, etiam si iuramentum in contractibus sit factum, et acceptatum in fauorem tertij ? ibid. ubi multos casus inuenies.
12. An, & ex quibus causis possit tollere iuramenti obligationem, seu remittere, vel relaxare iuramentum.

- mentum? Et an hoc possit facere, etiam si Princeps supremus non sit? vide de iuramento, & voto, ubi multa huc spectantia reperies.
- 13 An, si contractibus, quorum aliquin cognitio spectabat ad forum seculare, apponatur iuramentum, reddantur reuera mixti fori? pag. 317.
- An, si contractus irritentur à potestate civili (quamvis firmentur iuramento) irriti sint, simul cū iuramento? pag. 225. n. 2. & 226. num. 7. 8. & seqq.
- 14 An, si Rex petat beneficium in integrum, ex eo quoddam laesus sit in contractu, teneatur restituere omnem pecuniam, quam accepit ab ijs, qui cum ipso contraxerunt cum Alagij? pag. 227. Et an, si non restituit, amittat fidem in damnum Regni commune? ib.
- 15 An possit quis retinere sibi bona incerta (id est habentia dominū, sed incertum) si ea ex delicto, ut usuris, furto, rapina, vel alijs iniquis contractibus sibi acquisierit? pag. 230. num. 7. & 8. An & multo magis inuenta, si post diligentem inquisitionem dominus non compareat? pag. 229. An, & quid, si sine bona naufragantiū? ibid.
- 16 An saltem possit retinere ea, quæ sibi acquisierit ex contractu licito, ut ex deposito, commodato, mutuo, &c. vel erogare teneatur in pauperes, aut in alios usus pios? An, & qui veniant nomine pauperum, & an veniat etiam Princeps, si sit in necessitate subueniendi bono communis ibid.
- 17 An saltem possit retinere prædicta (etiam acquisita ex delicto) si verè pauper sit, vel restituere teneatur pauperibus sanctioribus? pag. 231. num. 1.
- 18 An, si quis, postquam prædicta sibi tanquam vero pauperi applicauit, ditior euadat, restituere ea alijs pauperibus teneatur? ibid.
- 19 An, si postquam diligenti inquisitione de domino adhibita, alijs pauperibus ea applicauit, dominus compareat, restituere domino teneatur, saltem si rem sic pauperibus applicatam intulisse acceperat? num. 2.
- 20 An, si sibi tanquam vero pauperi applicauit, & res exeat in se, vel in pretio, tunc saltem restituere domino teneatur, etiam si sine culpa sua illam habuerit? num. 2. An, et si non exierit, neque in se, neque in pretio, & sine culpa sua, vel etiam cum culpa sua illam habuerit? pag. 232. n. 4. & 5. & seqq. An, & qui sit verè pauper? ibid. Et an quando verè pauper rem sibi applicat, teneatur adhibere consilium Episcopi, Parochi, vel prudentis Confessarij? pag. 231. & 233.
- 21 An possit sine onere restituendi, aliquo titulo recipere à deceptore, fure, vel usurario, &c. res alienas, quæ in specie extant, ut iura, actiones, vestes, catenas, &c. etiam si tales homines eas alienando non fierent impotentiores ad soluendum? ibid. num. 1. An possit saltem aliquando, et etiam si fieret impotentiores ad soluendum? ib. An, & quando in alijs casibus possit etiam recipere, & retinere, quod est alterius? ibid. & pag. 234.
- 22 An possit sine onere restituendi, inter

- inter vivos aliquo titulo (etiam gratuita) recipere a deceptore, fure, vel usurario, etc. res illas, quarum ipsi dominium habent? pag. 235.
- 23 An, & possit etiam si per hoc efficiantur illi impotentes ad solvendum; & ipse non induxit eos ad donandum, vel alienandum? ibid. An, etsi induxit vi, vel fraude, vel etiam sine vi, & fraude, sed solum suasionibus, precibus, blanditijs, aut muneribus? pag. 239. An, & quomodo in hac re procedatur in foro exteriori? pag. 238 num. 1.
- 24 An possit etiam sine onere restituendi, ab ipsidem, vel etiam a debitoribus, qui non sunt solvendo per ultimam voluntatem, ut per testamentum, codicillum, fideicommissum, vel donationem causa mortis, etc. recipere easdem res, quarum ipsi dominium habent? pag. 240.
- 25 An possit beneficiarius de fructibus beneficij superfluis disponere valide, siue per donationem inter vivos, siue etiam per ultimam voluntatem? pag. 236. num. 2. An etiam licite? Et an licite etiam acceptent eius donatarii, vel habentes, quamvis beneficiarium induxerint ad donandum, vel testandovi de superfluis? ibid.
- 26 An saltem possit de ijs, quae ex proventibus beneficiorum congruenti sustentationi sibi subtraxit, disponere ad usus profanos valide, & licite; sicuti valide, & licite ad usus profanos disponere potest de patrimonio, et de alijs, quae suo labore, & industria comparavit? ibid.
- 27 An possit etiam valide, & licite de fructibus beneficij disponere, & testari beneficiarius regularis? An saltem ex concessione summi Pontificis? Et an & quibus Regularibus concessio hac fieri solet? ibid. num. 3.
- 28 An cum de re aliqua disponitur, transeat illa cum causa sua, & cum onere suo? pag. 242. num. 3.
- 29 An, si Rex non servet privilegia ex vi donativi, vel tributis praestiti concessa (& sic per modum contractus obligantia) teneatur restituere tale donativum, vel tributum? pag. 267. nu. 11. Et an siet in quasi possessione recedendi a promissis, & practicatis in Capitulis Regni? pag. 270. vide etiam pag. 215. 216. 217. 275. & 276. An saltem in casu, quod adfuerit iusta causa recedendi, & non servandi privilegia concessa? pag. 275. vide etiam de gabelis, tributis, & collectis.
- 30 An, & quando gabella imposita super contractibus laicorum generaliter (& sic implicite etiam super contractibus laicorum cum Clericis) sit contra Immunitatem Ecclesiasticam, & quando non? pag. 331. An, & quando sit contra vancem Statutum? vide de legibus, & statutis.
- 31 An ex causa possit Pontifex, et aliquando debeat revocare privilegia concordata, seu per modum concordiae, et sic per modum contractus habentia? pag. 331. vide etiam pag. 332. et 333. An, si revocet, debeat parti privilegia, si quod ex tali revocatione damnum patiatur, compensare? ibid. An, si sine causa revocat, vali-

- valida, etiam reuocet? pag. 332.
 Et 335. An, & possit similiter
 reuocare Princeps secularis pri-
 uilegia, qua ipse concessit? pag.
 331. Et 332.
 32. An desatio Pontificis reuocet quot-
 annis per Bullam. Cetera Domi-
 ni dicta privilegia? ibid. An, &
 reuocet, vel suspendat etiam
 tam per dictam Bullam, quam
 per l'ublaum privilegia Crucia-
 tarum pag. 331. An, & privilegia
 Regularium? ibid. An teneatur
 stare, contractui? pag. 334. Et
 335.
 33. An privilegia concordata, seu
 per modum concordie, & sic per
 modum contractus se habentia,
 inter seculares, & Ecclesiasticos,
 etiam in Concilio Provinciali sa-
 cta, independentes tamen a con-
 firmatione Pontificis, quidquam
 operentur, si per ea concedatur
 Laicis aliqua iurisdictio in perso-
 nas Ecclesiasticas? pag. 333. nu. 1.
 An, & quid, si per eam conce-
 datur solum executio, vel nudum
 ministerium seu nudum factum;
 eripere, v.g. arma Clericis noctu
 portantibus, capere Clericum
 in flagranti crimine, & similia?
 ibid. An, & talia privilegia con-
 cordata debeant esse semper de-
 pendentia ab arbitrio Prælatorum
 Ecclesiæ? ibid.

DE DONATIONIBVS.

1. An donatio, vel promissio pariat
 obligationem naturalem; & et-
 ualiter ante validam acceptatio-
 nem? pag. 66. nu. 1. An saltem

- pariat donatio, vel promissio fa-
 cta Civitati, Vniuersitati, Ec-
 clesiæ, vel Hospitali? pag. 167.
 2. An ante validam acceptationem
 possit reuocari? num. 3.
 3. An mortuo donatario ante vali-
 dam acceptationem, inualida sit.
 & non possit amplius acceptari,
 neque ab hæredibus donatarij?
 ibid.
 4. An si donatio deferatur per nun-
 cium, & contingat nuncium
 mori ante insinuationem, vel
 traditionem rei, censetur tacite
 reuocata? num. 5. Et an hoc so-
 lum locum habeat, si nuncio cõ-
 missum fuerit, ut verbis, & tra-
 ditione reali rem prægat, secus
 si tantum literas deferendas ba-
 buerit? ibidem.
 5. An, & donatio facta absenti
 possit valide acceptari, & sic obli-
 gationem parere, requiratur, ut
 deferatur donatario per epistolam,
 vel per nuncium, seu id commi-
 sit donator, & sic non sufficiat, si
 deferatur per alium? num. 7. Et
 an requiratur, ut donatarius ab-
 sens acceptet illam coram nuncio,
 quem misit donator, & non suf-
 ficiat, si acceptet coram alijs?
 pag. 68. num. 8. An, & idem
 dicendum sit de matrimonio, nè
 pè quod ut teneat, requiratur,
 quod absens exprimat consensum
 suum coram nuncio, quem alter
 contrahens misit, & non suffi-
 ciat, si exprimat coram alijs?
 ibid. num. 9. An, & quid, si mēs
 illius, qui misit nuncium, vel
 literas, se in oppositu? ibid.
 6. An, ut donatio, vel promissio per
 literas absenti oblata, & valide
 possit acceptari (ita ut donator

retrocedere non quirit) requiritur: ut acceptatio donatarii donatori vicissim per literas, vel per nuncium ab ipso donatore misit innotescat i num. 10. Et an idem dicendum sit de omnibus alijs promissionibus, & donationibus siue gratuitis, siue non gratuitis, sed onerosis i ibid.

7 An inuoluetur donatio, si donator illam renocet ante acceptationem donatarii num. 11. An, & quid, si renocet ante, & nuncio, quem misit, id innotescat i Et quid, si non innotescat, & interim nuncius donationem exequatur? ibid.

8 An, si donatio facta sit ex parte donatoris, & missa sit Epistola, vel missus sit nuncius, qui illam absenti insinuet, vel rem eradat, valide possit acceptari, etiam si contingat ante insinuationem donatorem mori? num. 12. Et an possit integrum ante insinuationem renocari à donatore? num. 13. An, & renocari etià possit mortuo donatore ab herede donatoris? n. 14.

9 An, si donatio facta non sit ex parte donatoris, sed solum mandata fieri, & si quis misit rem per nuncium, vel per procuratorem cum mandato, ut suo nomine absenti donet, & interim, antequam hic munere suo fungatur, contingat donatorem mori, valide possit acceptari? num. 16. & 19. An, et quid, si mandata fuerit fieri in fauorem causae piae? ibid.

10 An mandatum de manumittendo seruo, vel mandatum alterius causa pia, aut fauorabilis expirat morte mandantis? n. 16. 17. et 19.

11 An, si culpa nunciij donatio inopetinet ante mortem donatoris completam non fuerit, nuncius ad duplicem restitutionem teneatur heredibus defuncti ratione rei, & donatario ratione damni? num. 18. & 19. M. B. C.

12 An teneat, & subsistat donatio inter coniuges facta? pag. 237. num. 4.

13 An valide repudiet alter coniux (v. g. maritus) hereditatem, legatum, fideicommissum, &c. sibi delatum, & nondum acceptatam, ad finem ut perueniat ad uxorem? ibid. An saltem valide repudiet in aliquibus casibus? num. 5. 6. 7. & 8.

14 An valide etiam repudiet quis alius, si eius omnia bona sint creditoribus hypothecata, aut Fideiussore addicta, obtemperem, aut quamuis repudiet in fraudem creditorum? ibid. num. 8. An, etiam repudiet de iure? pag. 238. num. 8. & 9. Et an quisque accepti, accepti etiam de iure, saltem si non induxit ad repudiandam, et quid si induxit? ibid. num. 9.

15 An qui donat in partem teneatur ad id, quod donat in quantum potest moraliter, seu commodè, ita ut iuxta qualitatem, vel statum suae personae non urgeat? pag. 142. num. 2. An, et teneatur deducto aere alieno? n. 3. Et an in hac re inspicere debeat tempus donationis, seu obligationis, vel potius tempus exactionis, seu partitionis? ibid.

16 An qui donat propter merita, debeat donare etiam merita, et sic donando ultra merita ad huc faciat donatio non puram?

sed remuneratorium num. 4. An
 & consequenter teneatur de rei
 donata emptione? ibid.

DE MUTVO.

- 3 An licitum sit in mutuo pacisci,
 ut res restituatur in eadem men-
 sura, etiam si pretium eius tem-
 pore restitutionis creuerit? pagina
 203. num. 1. & 2.
- 2 An saltem, si dubium sit, utrum
 habeat crescere vel decrescere? ibid.
 num. 3.
- 3 An si non sit certum, vel probabi-
 lius sit, quid habeat crescere?
 An saltem in casu, quod mutua-
 tor constituerat, vel accepserat,
 rem suam seruare usque ad illud
 tempus? Et tunc, an & quae con-
 ditiones seruanda sint? ibid. nu. 4.
 An, & quid dicendum in casu,
 quod mutuator non obliget mu-
 tuatarium, ut differat restitutio-
 nem rei usque ad illud tempus?
 ibid. & num. 5.
- 4 An è contra, si certum, vel pro-
 babilius sit, quod pretium rei ha-
 beat decrescere, licitum sit in mu-
 tuo pacisci, ut res restituatur in
 maiori mensura, siue mutuator
 erat eam seruaturus, siue non
 seruaturus, sed consumpturus?
 ibid. & pag. 204. num. 6.
- 5 An in casu, quod non fuit con-
 uentum de restituenda maiori
 mensura, vel de exagando pro-
 tio, sed tantum de restituendo mu-
 tuo, possit similiter mutuator
 (si cum rei sit restitutio, pretium
 decreuerit) maiorem res mensu-
 ram exigere? num. 7.

6 An, si quis mutuet centum an-
 reos, dum singuli valent duode-
 cim regalibus, & postea decre-
 scit valor eorum usque ad unde-
 cim, satisfaciat mutuatarius, si
 idem pondus auri restituat, vel
 restituere debeat maius pondus?
 ibid. num. 8.

DE EMPTIONE,

& venditione.

- 1 An officia etiam qua iustitia ad-
 ministrationem admixtam ha-
 bent, vendi possint? & cum quib-
 us conditionibus? pag. 8. num. 3.
 & 6.
- 2 An possit Princeps dispensare, ut
 vniuersitates ex causa aliqua ten-
 ritoria (in quibus Cuius, & sic
 Baro etiam, ut primus Cuius vult
 habent) vendere possint, etiam si
 Cuius contradicant? pagina 203.
 num. 3.
- 3 An qua sunt destinata pro victu,
 vel pro dignitate Regia, & pro
 defensione Regni (ut douana, ga-
 bella, alijque Regni redditus)
 possint alienari? pag. 244. num. 1.
 An saltem, si sic alicuius consuetudo
 pro Rege? ibid. & pagina 243.
 num. 1.
- 4 An, si in Baronis aliquo loco vi-
 dentur comestibilia in eius ta-
 berna solum, possint Ecclesia-
 stici sine laesione immunitatis Ec-
 clesiasticae prohiberi aperire ta-
 bernas ad vendendas res ex suis
 praedictis collectas? pag. 359. num. 1.
 & 2.
- 5 An si Baro id officium inserat in
 iuram. vassallis etiam laicis? pag.

360. An. & contrabatur censuram
Bullarem? ibid. num. 6.

6 An. si sit statutum prohibens vi-
num extrahi à ciuitate, vel intro-
duci in ciuitatem ad vendendum,
possint Ecclesiastici id efficere
prohiberi? ibid. num. 3. & seq.

7 An possint etiam Regulares, et
sacris ordinibus insigniti com-
parare unam rem, ut sit mate-
ria, ex qua conficiant aliam,
quam vendant? pagina 299. n. 4.

8 An possint colere agros proprios,
ut inde fructus perceptos vendant?
Et an possint lapides, vel metalla
inde eruere ad vendendum, siue
mutent, siue non mutent in alià
speciem? ibid. vide etiam pag. 303.
& 304.

9 An possint alere in agris proprijs
greges, ut ex eorum lacte, lacte,
& lana pecuniam conficiant, aut
per animalia in dictis agris alia
posse vendant? ibid.

10 An possint conducere agros, vel
alias res fructiferas alienas, ut
inde fructus perceptos vendant,
& sic lucrum faciant? ibid. An,
& quid, si conducant pro sua
sustentatione? pag. 300.

11 An possint vinum, oleum, & si-
milis tam ex patrimonialibus,
quam ex beneficalibus collecta,
per famulos vendere, non solum
in mensura magna, sed etiam in
parua, id est, ad minutum? pag.
352.

12 An possint cogi ad soluendam
gabellam, si ea, qua colligunt ex
bonis suis, aliò transferant, ut ca-
uius vendant? item et si negotien-
tur? pag. 295. & seqq. & pagina
303. & seqq. vide etiam de ga-
bellis, tributis, & collectis.

DE NEGOTIATIONE.

1 An peti, & exigi possit gabella,
donatium, vel tributum ex Ec-
clesiasticis super ea, qua negoti-
antur, si non sint ipsorum propria
bona, sed Ecclesia, ipsi autem
sint administratores? pag. 295.
An saltem, si post trinam moni-
tionem non desisterint à negoti-
ando? ibid. An saltem peti, & exi-
gi possit à Pontifice? pagina
290.

2. An peti, & exigi possit super ea,
qua negotiantur, si sint ipsorum
propria bona? ibid. An, & ita ut
etiam ante trinam monitionem
teneantur in conscientia de istis
gabellam soluere? An post trinam
monitionem perdant clericale pri-
uilegium, quoad propria bona
solum, qua negotiantur, vel etià
quoad alia, & etiam quoad per-
sonam? pag. 296. An, ut dictum
privilegium perdant, sufficiat pro
tribus monitionibus una, qua sit
instar trium, seu aequaleat tri-
bus? pag. 300. num. 5. An, si per-
diderint, possint cogi soluere ga-
bellam coram Iudice seculari, e-
tiam si solum contra bona, & non
contra personam procedatur?
num. 6.

3 An prob beatur Ecclesiasticis ne-
gotiatio sub pœna anathematis?
ibid. num. 4.

4. An etiam prohibeatur iisdem sub
pœna peccati mortalis? An, &
quamuis negotiatio nō sit turpis,
& absit etiam scandalum? pag.
297. num. 1. An etiam & quam-
uis non sit frequens, sed fiat se-
mel.

mal. bis, vel ter i numero 2.

- 5 An negotiatio frequens (etiam si non sit, nec turpis, nec scandalosa) prohibeatur sub pœna anathematis, & peccati mortalis Ecclesiasticis Regularibus tantum, vel etiam secularibus insignitis Ordine sacro, vel etiam non insignitis, sed beneficiatis, vel etiã alijs Clericis? pag. 297. & pag. 298. vel etiam, & laicis? pag. 298 num. 7. An hoc idem dicendum sit de ludo alearum, taxillorum, & similibus; cum his ludis ludere, vel interesse graviter, & sub multis pœnis per Canones prohibeatur etiam Ecclesiasticis? ibid. An saltem sit peccatũ mortale, si ludus fiat ex intentione lucrì, vel quando? ibid. An, & idem dicendum sit de venatione, cum & hæc similiter prohibeatur Episcopis, Presbyteris, Diaconis et multo magis Monachis sub pœna suspensionis? nu. 8. Vide etiam de venatione? An tandem idem dicendum sit de auditione Lectoris Medicinæ, vel Juris Civilis; cum et hæc etiam sub pœna excommunicationis prohibeatur secularibus Sacerdotibus, et Religiosis quibuscumque? num. 9. Vide etiam de Censuris.
- 6 An possint etiam Regulares, et insigniti Ordine sacro comparare unam rem, ut sit materia, ex qua conficiant aliam, quam vendant? Et an hoc sit negotiari? pag. 299. num. 1.
- 7 An possint colere agros proprios, ut inde fructus percipiant, et vendant? Et an possint metalla inde cadere, et emere ad vendendum, siue mutant, siue non mutant in aliam speciem? Et an hoc sit negotiari? ibid. vide etiam pag. 303. et 304.
- 8 An possint alere in agris proprijs greges, ut ex eorum fœtu, lacte, et lana pecuniam conficiant, aut ut animalia ibi alita possint vendant? Et an hoc sit negotiari? ibid. vide etiam pagina 303. et 304.
- 9 An possint conducere alienos agros, vel similes res fructiferas, ut ex ijs fructus vendant, et sic lucrum faciant? Et an hoc sit negotiari? ibid. An et quid si conducant pro familia sustentatione? pag. 300.
- 10 An possint suscipere administrationem, vel procuracionem alicuius domus secularis? ibid.
- 11 An possint negotiari per alios (qui totam induitiam habeant prestare) v. g. pecuniam suam in societate mercatorum depõnere? ibid. An, et hoc possint facere sine peccato veniali, et quãuis Sacerdotes, vel Regulares sint? num. 4.
- 12 An sit negotiari, vinum, oleum, et similia, tam ex patrimonialibus, quàm ex beneficiis collecta vendere per famulos non solum in mensura magna, sed etiam in parva, seu (ut dici solet) non solum ad grossum, sed etiam ad minutum? pagina 352.

**DE ACTIBVS,
& Iudicijs in utroque
Foro.**

- 1 *An error communis cum titulo colorato tribuat iurisdictionem, & faciat acta valida?* pag. 113. num. 1. *An tamen, qui sic iurisdictionem exercet, peccet mortaliter usurpatione iudicii?* ibidem num. 3.
- 2 *An absolutiones facta à Confessore cum legitima auctoritate semel exposita, sed postea suspensa suspensione, quae notoria non est, valida sint?* ibid.
- 3 *An etiam error communis sine titulo colorato tribuat iurisdictionem, & faciat similiter valida acta?* ibid.
- 4 *An absolutiones facta à Confessore ordinario cum falsa licentia Ordinarii (et sic intruso) valida similiter sint?* ibid. *An, & etiamsi id poenitens nouerit, sed populus ignoret?* ibid. & pag. 115.
- 5 *An, & opinio probabilis Doctorem (etiamsi forte in se sit falsa) tribuat etiam iurisdictionem, & faciat similiter valida acta?* ibid. num. 2. *ubi multos casus reperies.*
- 6 *An sint valida acta, si populus dubitet, num Superior sit officio priuatus?* ibid. num. 2.
- 7 *An sint valida acta Pralati, qui accepit Prælaturam in excommunicatione, irregularitate, vel alio impedimento (ratione cuius collatio sit irrita) si communiter pro vero Pralato babeatur?* pagina 114.
- 8 *An idem dicendum sit in eodem*

casu de actis eius, cui collata est potestas delegata ad vniuersitatē causarum? An idē de actis eius, qui delegatus est ad causam particularem? An idem de actis eius, qui delegatus est ad confessiones? ibid.

- 9 *An idem dicendum sit, etiamsi Superior conferens officium, vel iurisdictionem, sciat impedimentum alterius, vel collationem esse inuvalidam, modo ad sit error communis, ut supra?* ibid. *An requiratur tamen, ut Superior possit auferre impedimentum, vel saltem, ut possit illud auferre?* Princeps supremus ibid. *ubi multos casus reperies.*
- 10 *An idem dicendum sit, etiamsi sitigantes, vel quorum causa agitur, impedimentum nouerint? Et sic an valida sit absolutio, quam accepisti à Parocho, quem noli occulte simoniacum, vel ex alio capite iurisdictionis priuatum?* pag. 113. & 115.
- 11 *An idem dicendum sit de actis eius, cui iurdictio est occulte sublata, & illi nihilominus pro Superiore per communem errorem habetur?* pag. 115. num. 1.
- 12 *An, si sit iurdictio occulte sublata, eo quod ipso iure beneficium vacet?* num. 2. & 3.
- 13 *An, etsi sit occulte sublata per sententiam, vel quia potestas delegati reuocata est?* num. 4.
- 14 *An, etsi sit occulte sublata, quia delegans mortuus est?* num. 5. *Et an (quamuis mortuo Episcopo expiret potestas Vicarij, etiam causa integra) acta Vicarij, et litera dimissoria ab eo data valeant, si eodem modo communi-*

ter

- De moris Episcopi ignoretur* n. 6.
An, & perseverens valere, etiam si possit re integrā sciatur ad ipsas moris Episcopi præcessisse? *ibidem* num. 6.
- 15** *An*, et si sit occulte sublata, quia iurisdiclio delegantis suspensa, est? *ibid.* num. 7.
- 16** *An* dicta locum habeant non solum in foro contentioso, sed etiam in foro Sacramentali? *ibid.*
- 17** *An*, et non solum in ijs, quæ sunt actus iurisdictionis, sed etiam in ijs, quæ geruntur ex officio publico, quamvis actus iurisdictionis non sint, ut in instrumento tabellionis, in electione, præsentatione ad beneficia, et officia in actu Parochi assistentis contractui matrimonij, etc. *ibid.* ubi multos casus reperies.
- 18** *An*, et quando acta excommunicati, vel suspensi, etc. tolerati, vel non tolerati sint valida, quando non? pag. 117. Usque ad pag. 121. Item *An*, et quando excommunicatus, vel suspensus, etc. toleratus, vel non toleratus exercendo illa, peccet, vel fiat irregularis, quando non? *ibid.* et pag. 125. 126. 127. et 128. Vide de censuris, ubi multa huc spectantia reperies.
- 19** *An*, et quando possit Superior causam ab inferiore Prelato inchoatam ad se advocare? Item *An*, et quando absolvere à censura illius, quam sibi reservaverat? pag. 131.
- 20** *An* Episcopus possit inferioris Prelati, v. g. Archidiaconi, vel Archipresbyteri sententiam relaxare, et quomodo? pag. 132.
- 21** *An* iudicium debeat ferri secundum allegata, et probata, etiam si innocens spoliatur bonis, quin etiam, et vita? pag. 198. 199. 200. et 201. vide etiam de Iudice, et Magistratu.
- 22** *An* iudicium latum secundum allegata, et probata (sed falsa) prius hominē dominio in rebus, ita ut is non possit occulte sibi compensare, et heredes eius, in cuius favorem adiudicatum est (si postea errorem intelligant) restituere non teneantur? pag. 198. num. 2. *An* idem dicendum in officiis, et beneficiis? *ibid.* num. 3.
- 23** *An* Princeps possit ex causa revocare sententias in rem iudicatam transactas? pag. 205. Item irritare, seu cassare sententias Iudicū, quamvis recte, et rite latis? Item restituere ad appellandum adversus rem iudicatam? Item mandare reusorem sententiæ in rem iudicatam transacta? Et *An*, si indulgentio crimen restituit delinquentem ad omnia, restituit eum etiam ad acquisita alteri mediante sententia si non ad acquisita alteri ex facto, vel ex contractu? *ibid.*
- 24** *An* possit præiudicare in modicis, etiam ex potestate ordinariæ? *ibid.*
- 25** *An* Superior possit dare Sacerdoti subditi potestatem, qua ipsum absoluit à peccatis (etiam reservatis) à quibus ipse absolovere potest subditos suos? pag. 218. p. 3. *An* idem possit eius Vicarius? *ibidem.*

D E R E O.

- 1 An in dubio, quod Iudex interroget iuridicè, debeat reus respondere ad mentem illius? pag. 5. n. 6.
- 2 An reus existens in carcere possit transmitti ad regias trirè, et, donec eius causa expediatur? pagina 20, et pag. 206. et 256.
- 3 An reus, si hunc Iudex iustam causam habere priuatum cognoscit, possit damnari in ciuilibus? pag. 198. 199. 200. et 201. An etiam in criminalibus? ibid.
- 4 An, si damnetur in ciuilibus, priuetur dominio in rebus, ita ut non possit occultè sibi compensare, et heredes eius, cui adiudicatur, si postea errorem aduertant, restituere non teneantur? pag. 198.
- 5 An, si per matrimonium inualidum, sed secundum publica allegata apparens validum, adharere putatiua coniugi iubeatur, obedire debeat, et possit? pag. 199. n. 6.
- 6 An, si reus secundum falsas allegationes damnetur ad mortem, possit defensionis causa publica potestati resistere? pagina 199. num. 7.
- 7 An, si Iudex cognoscat se non habere auctoritatem in reum, vel reum non mereri poenam secundum legem, possit à Iudice damnari, etiam si multi oppositum testentur, quin, et si non damnetur priuationem officij, vel mortem ipsi Iudici minentur? pag. 200. num. 9.
- 8 An à Principe possit ex causa concedi saluum conductum reo? Item, et mutari eius poena corpo-

ralis in pecuniariam, etiam si non ad sit partis offensa remissio? pag. 206. num. 5.

- 9 An etiam à Principe possint, quin et soleant prouisiones (qua salua guardia vulgò dicuntur) concedi reus vassallis Baronum, ne contra ipsos (etià pro delictis antiquis) inconsulto ipso Principe procedatur, ad finem ne à Baronibus indebitè vexentur? Item, et concedi indultui colonis pro debitis ciuilibus, ad finem ut cultura, vel mesi vacent in beneficiis commune? ibid.
- 10 An possit reus existens in trirè cogi ex aliqua causa ad inferuendum in illis, accepto salario? ibid. An tamen, si capiat ab hostibus, teneatur Princeps illum redimere? pag. 207.
- 11 An possit à Principe remitti poena reo, etiam non remittente parte? Et an, si remittatur sine causa, vel ob sit id communi utilitati Reipublica, remissio illius tanquam irrita renocari possit, et soleat? ibid. num. 10.
- 12 An possit etiam reo, qui delictum morte dignum commisit, dispensari, quod non moriatur, sed aliam poenam luat, vel etiam nullam, si perutilis sit Reipublica? pagina 202. num. 4. et pag. 211. num. 3.

D E T E S T E.

- 1 An in dubio, quod Iudex interroget iuridicè, testis respondere debeat ad mentem illius? pag. 5. num. 6.
- 2 An testis excommunicatus, etià

O non

non toleratus validè assistat matrimonio? pag. 120. num. 2. An idem dicendum sit de Parocho? An, et qualis debeat esse ipsius assistentia? ibid. An debeat esse vocatus, seu rogatus? num. 3. Et an debeat habere eas qualitates, quæ in causis tam civilibus, quàm criminalibus, iure ordinario requiruntur? num. 4.

3. An testis inhabilis, seu exceptione remouibilis validè adhibeatur in causa fidei? An etiam validè adhibeatur, ut infirmamentarius, ad rei gesta probationem ex consensu partium? An etiã ad actus iudiciales, si à Iudice, vel parte aduersa non repellatur? Et an etiam ad fidem rei gesta faciendam, si de matrimonij valore posita in iudicio, lis exoritur? ibidem.

DE DENVNCIATIONIBVS.

1. An teneatur quis denunciare se ipsum? pag. 154.
 2. An teneatur denunciare complices, et sic an teneatur pœnitens in confessione, vel occasione confessionis sollicitatus (si in turpia consentit) denunciare Confessorem sollicitantem? ibid. An, et quomodo in tali casu gerere se possit pœnitens denunciatus, et quomodo gerere se debeat. Inquisitor denunciationem excipiens? ibidem.
 3. An teneatur denunciare filium, patrem, matrem, uxorem, maritum, fratrem, vel sororem? pag. 155. An saltem in casu hæ-

resis, quæ tendat in damnum commune, ex eo quod dogmatizetur? ibid.

4. An teneatur denunciare extraneos, si ex tali denunciatione sibi, filio, patri, matri, marito, uxori, fratri, sorori, aut etiam alteri sibi coniunctissimo notabilem damnum in vita, fama, vel bonis fortuna rationabiliter timeat? An saltem in casu, quod denunciandus in magnum Reipublicæ damnum dogmatizaret, animas, v. g. seducendo, vel corpora occidendo, etc. pag. 155.

DE APPELLATIONIBVS.

1. An à Vicario ad Episcopum detur appellatio? pag. 116. nu. 6. Et an mortuo Episcopo expiret potestas Vicarij, et huius acta, et ltera dimissoria date valeant, si mors Episcopi cõmuniter ignoretur? ibid.
 2. An saltem detur appellatio à delegato ad delegantem? ibid.
 3. An detur ab Episcopo ad Archiepiscopum, seu Metropolitanũ: et tunc an possit Archiepiscopus in diocesi suffraganeorũ iurisdictione exercere? pag. 131. An, etiã si non appelletur, sed adsit negligentia Episcopi in iustitia administranda? An, et in alijs casibus? ibid. vide etiam de iurisdictione.
 4. An (quamuis Regulares non exempti, excõmunicati à proprio Prælato ex causa pertinente ad disciplinam regulare, absolui non possint ab Episcopo) possint tamẽ appellare ad Episcopum ab iniu-

- ita sententia Pralati? pag. 132.*
- 5 An, si Pontifex expresse deroget iuripatronatus laicorum, possint hi ad Pontificem appellare, et libellos supplices eidem offerre, ne litera Apostolica executioni mandentur? pag. 173. num. 12.
- 6 An, si causa decisa sit per duos Iudices, Ecclesiasticum, ac Laicum, et intercedat appellatio, hæc coram Iudice Ecclesiastico sit facienda? pag. 176. num. 6.
- 7 An in controuersijs exorientibus super feudis Regalibus vel d. Laico concessis, ad Regem, et non ad Papam sit appellandum? pag. 181. et 182. An, et quid, si Ecclesia ipsa habeat in feudum? ibid. Et quid, si agatur de possessorio, et non de petitorio? pag. 182. nu. 2.
- 8 An Rex possit ex causâ restituere ad appellandum aduersus nem iudicatam? pag. 205. Item reuocare sententias in rem iudicatam transactas? Item mandare reuocantem sententia in rem iudicatâ transacta, et similia? ibid. An, et quid, si indulgendo crimen, restituit delinquentem ad omnia, restituat eum etiam ad acquisita alteri mediante sententia, si nō ad acquisita alteri ex facto, vel ex contractu? ibidem.
- 9 An, et cur sanctus Paulus ad Cæsarem appellari? pag. 313. nu. 5. Et cur Christus pro se, et Petro tributum solueris? ibid.

DE BENEFICIIS.

- 1 An facultas in certa Ecclesia personis idoneis providendi bene-

- ficia alicui gratiose concessa, expiret morte concedentis? pag. 164. num. 9.
- 2 An concessio gratia expectatiua ad beneficium vacaturum? Item literarum, quibus Papa Episcopo mandat, ut alicui provideat de beneficio, expiret etiam morte concedentis? ibid. Obi multos casus reperies? vide etiam de gratijs, & rescriptis.
- 3 An possint Principes seculares in defensionem sui iuripatronatus recognoscere literas Apostolicas, vel condere leges, ne litera Apostolica executioni mandentur sine ipsius consensu? pag. 170. 171. 172. 173. et 174.
- 4 An possit Pontifex derogare iuripatronatus eorum? pag. 173. n. 12. & pag. 192. & 193.
- 5 An, si desacto deroget, possint illi per suos Ministros coram Iudice Ecclesiastico, seruato iuris ordine, ad Pontificem appellare, & libellos supplices eidem offerre, ut litera Pontificia executioni nō mandentur? ibid.
- 6 An possint Principes seculares per suos Ministros examinare processus citationum, & causarum beneficalium? pag. 171. n. 8.
- 7 An possit Pontifex ex causa Ecclesiasticis auferre beneficia, bonæ Ecclesia, item & patrimonialia, & dare alteri? pag. 187. num. 7.
- 8 An possit priuare omnes Ecclesiasticos omnibus beneficijs? Item, & dispensare, quod omnes Clerici uxorem ducant? ibid.
- 9 An possit derogare iuripatronatus (conferendo beneficia nō præsetatis) siue patronatus sit Ecclesiasticus, siue laicus? pag. 192. n. 1.

- 10 An, si patronatus sit laicus, censetur Pontifex ei derogare, si de facto conferat alteri, & disertè id in literis non exprimat per clausulam derogatoriam? num. 2. An sitale beneficium ad Regem, Ducem, vel Marchionem pertineat, debeat id ipsum in derogatoria clausula exprimi? An & quid, si beneficium sit iuris patronatus Ecclesiastici? ibid. num. 2. Et quid, si partim sit laici, partim Ecclesiastici? pagina 193. num. 4.
- 11 An beneficiorum Apostolica reservationes (quæ sunt propter crimen, vel quia contingit beneficium vacare apud Sedem Apostolicam, vel ob aliam causam, &c.) ex iuris communis, vel cancellaria regularum dispositione comprehendant beneficia iuris patronatus laicorum, quoad eorum præsentationem, vel tantum quoad institutionem (quæ Prelatis competit) ita ut hæc tantum sit à Papa petenda, non item illa? pag. 193. Et an id intelligatur de Episcopatibus, Abbatibus, Prioratibus, Decanatibus tantum, non item de beneficiis minoribus? ibidem.
- 12 An, si ius patronatus acquisitum sit à laico ex privilegio, vel præscriptione, possit Pontifex ei derogare sine expressa clausula derogatoria, modò non constet à laico illud fuisse fundatum? ibid. num. 3.
- 13 An etiam Legatus à latere possit tale beneficium sine præsentatione conferre? ibid.
- 14 An Legatus à latere, vel Nuncius Apostolicus cum potestate Lega-
- ti à latere possit derogare patronatus Ecclesiasticorum, etsi non laicorum? num. 6.
- 15 An etiam possit Episcopus? nu. 7. An quavis non possit Episcopus, si tamen præveniat Episcopus patroni præsentationem, Episcopi collatio sit valida? An & hæc (si sequatur patroni præsentatio intra tempus à iure præscriptum) resolvetur, & evanescat? Et an, si non sequatur, nec se opposuerit patronus intra dictum tempus, confirmetur, & maneat valida? pag. 194.
- 16 An patronus laicus gaudeat in aliquo casu iure patroni clerici, quoad tempus præsentationis sex mensium? pag. 193. num. 4.
- 17 An possit Pontifex dispensare, quod quis habeat plura beneficia residentiam requirentia; & ex quibus causis? pag. 194. num. 1. An & quavis Tridentinum Concilium id prohibeat? numero 2.
- 18 An, si non fuerit iusta causa dispensandi, qui per dispensationem plura beneficia obtinuit, sit tutus in conscientia, si alterum non resignet? ibid. num. 2.
- 19 An possit etiam dispensare, quod quis habeat Episcopatum ante legitimam ætatem, & ex qua causa? ibid.
- 20 An sit dominus beneficiorum, vel dispensator tantum? item, & an Indulgentiarum sit etiam dispensator tantum? ibid. vide etiam pag. 288. num. 2.
- 21 An, quavis beneficiorum non sit dominus, sed dispensator tantum, collatio tamen beneficij secunda, tertijs, &c. sit valida,

- ita ut qui accepit (licet teneatur resignare aliquot ex illis, quæ non sunt ipsi iuxta suum statum necessaria, vel in quibus obtinendis iusta causa non interfuit) tamen non teneatur perceptos fructus restituere; præsertim si numeri suo, saltem per Vicarium, satisfecerit pag. 195. num. 3.*
22. *An possit Episcopus etiam post Tridentinum conferre ex causa eidem personæ plura beneficia residentiam requirentia? numero 4.*
23. *An saltem possit, quando sunt beneficia simplicia (etiam Canonici) quorum alterum non requirit residentiam, siue ex sui institutione, siue ex ritè præscripta consuetudine? num. 5.*
24. *An etiam, quando Ecclesiæ Cathedralis, vel Parochialis, vel dignitas est ad sustentationem insufficientis, & alterum beneficium est simplex non requirens residentiam? num. 6.*
25. *An etiam, si sint ambo beneficia parochialia, quæ præterquam quod habeant ad sustentationem insufficientiam, sunt valde vicina, ita ut una, & eadem persona possit utrique satisfacere, & ex alio capite non facili inueniatur, qui parochiæ uni soli velit deferre? ibid.*
26. *An etiam, quando dignitati, vel Canonici accessorie annexa est parochialis, quæ per Vicarium administrari solet? numero 7.*
27. *An etiam, quando unum beneficium datur in titulum, alterum autem in commendam ad sex menses, quamvis sit parochiale?*
- num. 8. *An tamen, si detur in commendam perpetuam, tunc requiratur Pontificis dispensatio? ibidem?*
28. *An, si quis ex falsis probationibus priuetur officio, vel beneficio, amittat per talem Iudicis sententiam dominium illius, ita ut in foro interno non possit sibi compensare? pag. 198. num. 3. An & idem dicendum sit in alijs foris bonis? ibid. num. 2.*
29. *An collator possit sibi nec ipsi beneficium conferre, vel committere suam potestatem alteri, qui ipsi beneficium conferat? pag. 221. num. 10. An & idem dicendum sit de patrono in ordine ad præsentandum? ibid.*
30. *An, & quid possit beneficiarius circa fructus beneficii? pag. 236. vide etiam de donationibus.*

DE VOTO, ET Iuramento.

1. *An Regulares cum Prælati sui consensu possint se subijcere Episcopo, ut ab eo cum ipsis dispensetur in voto, iuramento, irregularitate, &c. Item, & ut absoluantur a censuris, & peccatis, si talem facultatem habeat Episcopus, & non Ordinis Prælati? pag. 69. num. 3. An etiam possint sine Prælati consensu, si Prælati irrationabiliter consensum præstare nolint? ibid.*
2. *An Regulares virtute suorum privilegiorum possint facere dispensationes, vel commutationes votorum, restitutionis bonorum*

incertorum, & relaxationes iuramentorum, quæ aliquando sibi referuant Episcopi? pag. 84. num. 1.

3 An & quid aliud possint Regulares virtute suorum privilegiorum? vide de censuris, de casibus reservatis, de hæresi, de irregularitate, & de privilegijs, ubi quamplurimos casus inuenies.

4 An & quid possint Episcopi? vide in tractatibus citatis.

5 An, si quis obligatus voto recitandi Rosarij, recitet illud animo tunc non satisfaciendi, teneatur iterum recitare? pag. 99. num. 1. An & idem dicendum sit de eo, qui obstrictus debito pecuniarum soluit, non volens tunc debito exsolui? ibid.

6 An, si immemor dicti voti Rosarium recitet, reuera liberetur? ibid. num. 3. An & qui immemor obligationu restituendi fructus pauperibus propter omissionem officij, pauperibus elemosynas clarigitur? ibid.

7 An, si quis certus se castitatis perpetua, vel Religionis approbata votum emisisset, dubitet, an tunc animum se obligandi habuerit, teneatur votum seruari? Et an tale votum reservatum sit summo Pontifici? pag. 110. num. 5.

8 An Regulares possint per privilegia sua dispensare vota, irregularitates, iuramenta, petitiones debiti, &c. extra Sacramentum Pœnitentiæ pag. 123. 124. & 126. Item & an possint absoluerè à censuris? An & quid dicendum, si quis hac faciat per literas, quæ

quæ emanant ex Sacra Pœnitentiaria? pag. 124.

9 An excommunicatus, vel suspensus, &c. toleratus, vel non toleratus possit validè, & licitè à voto, vel iuramento dispensare? Item & alios actus validè, & licitè exercere? vide de censuris.

10 An teneat votum, vel iuramentum contractum in præiudicium tertij? pag. 130. num. 10.

11 An Princeps teneatur stare contractui, ratione iuramenti, quod intercessit in contractu? pag. 116. & 217.

12 An possit prohibere, ne apponatur iuramentum in contractibus, ad hoc ne ratione iuramenti efficiantur mixti fori? Et sic, an possit tollere obligationem iuramenti à principio, impediendo, ne à principio iuramentum inducat obligationem? pag. 217. & 221. numer. 15. & pag. 223. num. 16. & 17.

13 An possit tollere obligationem iuramenti iam semel indictam, seu remittere, vel relaxare iuramentum? pag. 217. usque ad 226. an & etiam, si iuramentum sit factum, & acceptatum in favorem tertij? pag. 217. num. 2. & pag. 225. nu. 6. & seqq. ubi multos casus inuenies.

14 An, & ex quibus causis possit iuramenti obligationem tollere, seu remittere, vel relaxare iuramentum? An & etiam, si Princeps supremus non sit? pag. 224. & 225.

15 An possit relaxare iuramentum, si metu, vel fraude extortum fuerit, vel si in illo alia iniuria, aut

- aut iniustitia intercesserit; ut cū usurarius exigit iuramentum de soluendis usuris, vel cum quis in contractu est grauitur lesus, & coactus aliquo modo illum iuramento confirmare, vel non aduertens lesionem, etiam sponte confirmauit? pag. 218. num. 1. et pag. 222. num. 14. An, & possit etiam remittere solutionem? ibid. & pag. 225. num. 6.
16. An eodem modo possit relaxare iuramentum, & remittere solutionem Prelatus Ecclesiasticus? num. 22.
17. An possit Superior, siue Ecclesiasticus, siue Laicus ille sit, relaxare iuramentum, & remittere solutionem, solum si qui iniuriā intulit, sit subditus relaxanti, et remittenti? An & etiam, si non sit subditus, sit tamen subditus, qui iniuriā accepit? ibid. Et an in tali casu Superior eius, qui iniuriā intulit, sit interpellandus? ibid.
18. An possit Superior relaxare iuramentum, & remittere solutionem, etiam sibi ipsi, si ipsemet iniuriā passus fuerit? num. 3.
19. An possit Superior Ecclesiasticus directē dispensare sibi in votis suis? ibid. An etiam, & directē indulgentias sibi applicare? pag. 219. num. 6. An saltem possit indirectē; dando scilicet alicui ex subditis potestatem, qua in ipsius votis dispenset, sicut & dare potestatem, qua ipsum absoluat à peccatis (etiam reseruatis) à quibus ipse potest absolvere subditos suos? pag. 219. num. 3. An, & indirectē possit dispensare sibi in legibus (etiam superiorum) ut de ieiunio, de abstinentia à carnibus, de audiendo Sacro, de recitando officio, in quibus ipse potest dispensare subditis ius? num. 4. & 5.
20. An in votis proprijs, & similiter in iuramentis iuratis possit dispensare, non solum quilibet Superior Ecclesiasticus secularis, sed etiam Regularis, ut sunt Priores, Praepositi, Guardiani, Rectores, &c. An, & eorum Vicarij? pag. 221. numero 12. & pag. 226. numero 8.
21. An iuramentum per metum, vel per aliam iniuriā extortum, possint relaxare etiam Regulares, quibus per priuilegiū Sedis Apostolica concessum est relaxare vota iurata, & iuramenta, quorum remissio non est in præiudicium tertijs? pag. 222. num. 13.
22. An possit prodigus iuramento se obligare ad alienandum, soluendum, &c. pag. 223. num. 16.
23. An possit pupillus ex contractu Tutoris cum ipso Tutore, etiam accedente iuramento, obligationem contrahere ad soluendum? ibid. num. 17. pag. 221. num. 11. & pag. 226. num. 10.
24. An possit filius familias sub patria potestate existens, si sine consensu patris mutuo pecuniam accipiat, obligari ad soluendum, etiam si cum iuramento renunciet beneficio Senatus consulti Macedoniani? pag. 217. num. 3. An saltem ad soluendum teneatur post mortem patris? ibid.
25. An possit quicumque alius iuramento se obligare ad non accusandum, ad non denunciandum, non contra testandum, & similia? :

- tra* *ibid.* Et an huiusmodi iuramentum sit ipso iure irritum, ita ut non egeat Superioris relaxatione? pag. 223. num. 2.
- 26 An Superior, etiam laicus possit remittere, seu relaxare iuramentum in pœnam; quando scilicet is, cui præsitum est iuramentum, ita meretur ex aliqua causa; v. g. an possit relaxare iuramentum de usuris solvendis, iuramentum per vim, vel fraudem extortum, &c. pag. 223. num. 1. Et an huiusmodi iuramenta sint ipso iure nulla, ita ut non egeant Superioris relaxatione? *ibid.*
- 27 An in pœnam etiam relaxetur iuramentum (quo subditi obstricti sunt Principi, vel alteri Superiori) quando ille priuatur per Papam, vel per alium Superiorem officio, vel dignitate, ratione cuius erat ei præsitum iuramentum; vel quando suspenditur ab officij executione, propter hæresim notoriam, vel propter excommunicationem non toleratam, etc. pag. 224. num. 3 & pag. 225. num. 4.
- 28 An Superior etiam laicus possit remittere, seu relaxare iuramentum ratione boni publici ut si ipse, v. g. in damnum commune læsus fuerit; vel si quis alter cum iuramento sponte, vel coactè promiserit non accusare, non denunciare, non contra testari, &c. pag. 224. num. 2. An, & quinam alij possint iuramentum relaxare? *ibid.*
- 29 An cognitio iuramenti, si agatur de viribus, & valore iuramenti, vel si in dubium veritatur, an iuramentum sit licitum, an obli-
- get in conscientia, an possit relaxari, &c. ad forum Ecclesiasticum solum pertineat quamvis, si constet de iniustitia iuramenti, possit potestas etiam secularis illud relaxare? *ibid.*
- 30 An, si iuramentum accedat contractui, quem potestas civilis irritat, irritum sit etiam iuramentum? pag. 225. num. 2. & pagina 226. num. 7. 8. & seqq.
- 31 An quando potestas civilis relaxat iuramentum, relaxet illud directè, vel tantum indirectè? pag. 225. nu. 3. & seqq. ubi multos casus reperies.
- 32 An, si potestas civilis obijctam causam aliqui præcipit, vel prohibet, subditus ei, non obstante suo iuramento in contrarium, obedire debeat? num. 5.
- 33 An, si is, in favorem cuius factum est iuramentum, nolit remittere ad iussum Superioris, possit illud, etiam coinuito, remittere Superior quicunque? Et an in tali casu requiratur citatio partis? num. 6.
- 34 An potestas civilis possit solum relaxare votum, & iuramentum, si illud interponatur super contractu, vel alio negotio adseculare forum pertinente, secus si fiat soli Deo, seu tantum intuitu pietatis? pag. 226. n. 1. An, & similiter tunc solum potestas civilis possit cogere subditos suos ad eius observationem? *ibid.*
- 35 An in tali casu possit etiam potestas Ecclesiastica relaxare iuramentum, sicut & cogere Laicos ad illud observandum, ita ut res sit mixti fori? num. 2.

DE IMMUNITATE

Ecclesiastica.

- 1 An Ecclesiastici subdantur legibus Principum secularium ? & quomodo ? pag. 24.
- 2 An subdantur quoad bona, & quomodo ? ibid & pag. 25. & 27.
- 3 An, si violent leges Principum secularium, possint puniri ab istis, vel potius puniri debeant à Iudice Ecclesiastico ? Et an eadem pœna statuta in laicos, vel potius mitiori ? pag. 27.
- 4 An subdantur legibus infirmantibus contractum, testamentum, &c. vel redditibus personas inhabiles ad contrahendum, testandum, &c. in pœnam commissi criminis ? Et an subdantur legibus infirmantibus contractum, testamentum, &c. quæ pœnales non sunt, sed certam formam, seu solemnitatem contrahendi, vel testandi, &c. præscribunt ? pag. 28. num. 1.
- 5 An possint conveniri, iudicari, et puniri apud Iudicem secularem, saltem in aliquo casu ? pag. 28. & 29.
- 6 An possint trahi ad Tribunal seculare ob defectum iustitiæ, vel ob negligentiam Iudicis Ecclesiastici ? Et an è contra trahi possint Laici ad Tribunal Ecclesiasticum, ob defectum iustitiæ, vel ob negligentiam Iudicis secularis ? pag. 29. 30. & seqq. & pag. 36. & 62.
- 7 An possint ad Ecclesia Prælati fieri literæ hortatorie ? pagina 30.
- 8 An, si Ecclesiastici sint criminibus Republica molestiam, & periculum ingerant, possint Principes seculares contra illos (sive in aliquo casu) sibi, & subditis suis providere ? pagina 30. & 66.
- 9 An, si Pontifex faciat mandata in destructionem Ecclesiæ, possint Principes seculares facto, & vi illis resistere, atque impedire, ne executioni mandentur ? pag. 31. & 66. num. 4. 5. & 6.
- 10 An, si quis (sive laicus, sive Ecclesiasticus) vi, aut censuris à Iudice Ecclesiastico opprimatur, possit querelam deferre ad Tribunal Regium ? pag. 31.
- 11 An sint admittenda in causis Ecclesiasticis charta, seu appellationes tuitivæ ? pag. 33.
- 12 An consuetudo immemorabilis, licet non possit tollere omnem exemptionem Ecclesiasticam, possit saltem tollere illam in aliquo casu particulari ; præsertim si coniuncta sit cum privilegij fama vaga, & incerta, vel sit mixta laicorum, & Ecclesiasticorum, vel adsit scientia, & tolerantia Pontificis ? pagina 35. 36. 37. & 38. & sequent. Vide etiam de consuetudine.
- 13 An consuetudo, quod Monasteria non succedant ad legata, sit contra immunitatem Ecclesiasticam ? pag. 35.
- 14 An consuetudo immemorabilis coniuncta cum constanti semper fama, & traditione de accepto privilegio à Papa, sit contra immunitatem Ecclesiasticam ? Et an possit Papa illam

- lam (sicut & ipsum privilegium) abrogare , seu reuocare , etiam si facta fuerint concordata ? Et an defacto reuocet quotannis per Bullam Cœne Domini ? pagina 42. 43. 44. vide etiam de Consuetudine.
- 15 An Clericus in flagranti crimine deprehensus , vel suspectus de proposito perpetrandi crimine , ut qui noctu armatus incedit , &c. possit capi à ministro Iudicii secularis , ut Ecclesiastico Iudici sistatur , & cum quibus requisitus ? pagina 45. numero 1.
- 16 An possit priuari armis , & cui illa sint restituenda ? pag. 46. numero 1. & 2. Et an possit Clericus resistere cum armis ministro laico. volenti ipsum capere , & armis spoliare ? ibid. num. 2.
- 17 An saltem possit priuari illis armis , quorum usus tanquam Republica perniciosus , ita est prohibitus , ut neque domi retineri concessum sit ? ibidem. num. 2.
- 18 An possit priuari auidibus , canibus , & alijs instrumentis venationis , vel piscationis ipsi prohibere ? ibid. num. 2.
- 19 An , si cum debitor sit , fugiat , vel fugam meditetur , possit non solum à Iudice laico , vel eius ministris , sed etiam à creditore priuato capi , & detineri , ad hoc ut Iudici Ecclesiastico sistatur ; & cum quibus requisitus ? pag. 47. num. 1. Et an si gratis iniuria laicum affecit (ob quam à Magistratu suo Ecclesiastico in carcerandas foret , & ad satisfaci-
- tionem compellendus) capi , & detineri similiter possit , & per quos bonas ? ibid. num. 1.
- 20 An possint Clerici , tanquam inobedientes mandatis Principum iustis , vel ex alijs delictis , licet de Regno à Principe expelli ? pag. 49. & 50. An saltem possint in aliquo casu , & cum quibus requisitus ? ibid. num. 7. An , & quid dicendum de cooperatoribus ? ibid.
- 21 An possint Episcopi expelli ab Episcopatu , si simoniacè ad Episcopatum fuerint electi ibidem. num. 8.
- 22 An possint Ecclesiastici cogi , ut frumentum , & alia ad victum necessaria iusto pretio vendant tempore penuria , absque eo quod recurratur ad Iudicem Ecclesiasticum ? pag. 51. & 52. An possint saltem aliquando cum quibusdam requisitis ? ibidem. num. 2.
- 23 An possint cogi tempore pestis ad seruandam sanitatem promulgata pro bono publico , & sanitate tuenda , absque eo quod similiter ad Magistratam Ecclesiasticum recurratur ibid. num. 4. Et an possint aliquando cum aliquibus requisitis ? ibid.
- 24 An , si vendant vinum , frumentum , & similia ultra taxam à Principe statutam , possint à Principe , vel eius ministris , rebus dictis in pœnam spoliari , si sic in Principis lege statutum sit ? pag. 32. An , & quomodo , & per quem ? ibid.
- 25 An , si exportent similia à Regno contra legem Principis prohibentem sub pœna commissi , possint simi-

- fratres* §. *Spoliarum* pag. 53. num. 1.
An, & *quomodo* & *per quem* &
 pag. 54. num. 5.
- 26 *An* teneantur contribuere ad re-
 parationem pontium, viarum
 publicarum, murorum Urbis, &
 similitudinum quarumvis, & *princi-*
palius spectant ad communita-
 tem? *ibid.* num. 3. *vide etiam*
de gabelis tributis, & *collectis*.
- 27 *An*, si falsa mensura vendant
 triticum, vinum, vel oleum,
 & *repossint* à Principe, *reusque*
seculari ministro in bonis, vel
in pena pecuniaria puniri? pag.
 54. num. 1. *An*, & *quomodo*, &
per quem? *ibid.*
- 28 *An*, si teneantur solvere gabel-
 las, collectas, vel contributiones,
 & *repossint* à Iudice Laico ad illā
 soluendam compelli? pagina 55.
 num. 1. *An* saltem possint per
 modum facti bona ipsorum
 detineri, ne asportentur, donec
 gabella iusta Iudicibus Ecclesia-
 sticis consultis, solvatur? *ibidem*
 num. 3.
- 29 *An* possit Iudex laicus, quan-
 do persona Ecclesiastica dixit
 falsum testimonium, vel pro-
 tulit falsam scripturam coram
 ipso, punire illum in bonis, si
 non in persona? pag. 56. nu. 1. &
 pag. 61. num. 3. *An* saltem in de-
 fectu iustitiae non praesitit à Iu-
 dice Ecclesiastico? *ibid.* num. 2.
An è contra, si persona Laica di-
 xit falsum testimonium, & *re*. co-
 ram Iudice Ecclesiastico, Iudex
 Ecclesiasticus possit illam puni-
 re? *ibid.* num. 6.
- 30 *An* possit pro executione pœna
 statuta à lege procedere, si non
 contra personam Ecclesiasticam,
- saltem contra eius animam*,
 si hac in pœnis atonis, &
 prohibitis, vel aliter damnum
 dedisse reperta fuerint? pag. 57.
 num. 1. & pag. 179. num. 6.
- 31 *An* possit compellere Ecclesiasti-
 cum ad restituendum deposti-
 tum, si restituere illud in Tribu-
 nali Iudicis secularis se obliga-
 verit? pag. 58. num. 1. *An* saltem
 de hac re possit cognoscere, & sic
 declarare, quod sentatur ille
 restituere depositum? *ibid.*
- 32 *An* possit sententiam ab ipso
 met. contra Ecclesiasticum la-
 tam realiter exequi in casu-
 bus, quorum cognitio ad ipsum
 de iure spectat? *ibid.* numero 2.
 & 4. Et sic, an si condemna-
 vis illum in causa reconventio-
 nis, debeat per ipsum, vel potius
 per Iudicem Ecclesiasticum ex-
 cutio fieri? *ibidem* numero 2.
 & pag. 184. ubi alior casus re-
 peries.
- 33 *An* possit rem litigiosam in
 Ecclesiasticum, lite pendente,
 alienatam, ex illo auocare, &
 in Ecclesiasticum directè sen-
 tentiam ab ipso latam realiter
 exequi? *ibid.* num. 3.
- 34 *An* possit Ecclesiasticum pœna
 pecuniaria punire, si reuerentia
 signa ipsi non exhibueris, vel co-
 ram ipso alio modo deliquerit?
 pag. 59. num. 1. *An* saltem pos-
 sit in tali casu illum capere, &
 fassat coram Iudice Ecclesiasti-
 co, ad finem ut ab eo punia-
 tur pro delicto commisso? *ibid.*
 num. 2.
- 35 *An* possit compellere Ecclesiasti-
 cos ad reparandam viam ante
 domus suas, & ad soluendam

- penam impositam ijs, qui effuderint amurcam, & similia. vetita effundi per vias publicas? pagina 60. num. 1. An ad hac teneantur Ecclesiastici, & per quem compellendi? ibid. num. 2. vide etiam de gabellis, tributis, & collectis.
- 36 An possit compellere, si graci. si, vermes, locustæ, vel bruchi nascantur in vineis, vel messibus Ecclesiasticorum, ut proprijs expensis ea capiant, & inteririant? ibidem num. 3. An ad id teneantur Ecclesiastici, & per quem compellendi? An aliquando saltem, & cum aliquibus requisitis ad id possint compelli à Indice Laico, sicut & quotiescunque contributio faciend. est aq. primò in utilitatem Ecclesiasticorum, & Laicorum, ut p. pro reparatione aggerum, ne flumen vicinos agros tam Ecclesiasticorum, quam Laicorum inundet? ibid. num. 4. & 5. vide etiam de gabellis, tributis, & collectis.
- 37 An possit citare, & compellere Ecclesiasticum ad testificandum in causa civilis? pagina 61. numero 1. An, et quid (si res ita postulaverit) faciendum sit, & quæ sit consuetudo? ibidem num. 2. & 3.
- 38 An possit cogere Ecclesiasticum, qui Laicum spoliasit possessione, ad restituendam ei possessionem? pag. 61. num. 1.
- 39 An possit Rex, ut executor Concilij Tridentini, cogere Episcopos, & alios Ecclesiasticos ad illud observandum? Item ad reparandas suas Ecclesias?
- pagina 62. numero 1. An, & quid hic possit facere, & an possit ad id cogere Laicos? ibid. num. 2.
- 40 An possit retinere eosdem, quamvis sint ad residentiam obligati pro gubernatione Regni, pro consilio, pro officio, vel alio servitio, ita ut possint bi in tali casu facere fructus suos? pag. 63. num. 1. An saltem possit ex privilegio à Pontifice obtento? Et an hoc extet, & non sit revocatum? Et si non est revocatum, quando, & quomodo locum habeat? ibidem numero 1. & 2.
- 41 An possit vocare eos, quando sunt sui feudatarii, ita ut potius, & prius teneantur obedire ipsi Regi directo domino vocanti, quam Papa? ibidem num. 2.
- 42 An possit vocare eosdem, ut secum ad bellum eant, vel solum, ut auxilium, & opem præstent iuxta feudorum conditionem? ibid. num. 3.
- 43 An possit prohibere, vel curare, ne Episcopi à suis Ecclesijs absint ultra tempus à Canonibus definitum? Item ne Ecclesiasticum bona dissipent? Item ne decimas fructuum, nisi consuetas exigant? pag. 63. num. 1. An, & quid in tali casu possit facere? ibid.
- 44 An Ecclesiastici ab Ordinarijs locorum exempti, quamvis sint immediatè subiecti Papa, possint (si delinquant) conveniri coram Iudice Laico, si in Regno non habent superiorem, à quo puniantur? pagina 65. num. 1.

- 45 An possint Principes seculares in aliquo casu coercere Ecclesiasticos? pag. 65. num. 1.
- 46 An possint eosdem occultè sine citatione processare, habendo animum presentandi processum summo Pontifici, vel alteri Iudici Ecclesiastico? ibid. num. 2. An saltem possint in aliquo casu? ibid. num. 2. 3. & seqq.
- 47 An possint Ecclesiastici ex voluntate propria subijcere se Iudici Laico, ut Iudici? An saltem in civilibus? An saltem de consensu Episcopi? pagina 68. num. 1. An saltem quoad bona? ibidem num. 2. Vide etiam pagina 130. num. 10.
- 48 An possint subijcere se Iudici Laico, ut arbitro; & tunc cogi ab illo, ut fiant ipsius sententiæ, vel potius arbitrio? ibidem numero 3.
- 49 An possint Regulares subijcere se Ordinario? pag. 69. nu. 3. & pag. 130. num. 10. An quoad decimas solvendas? ibid. An ut ab eo absolvantur à peccatis, & censuris? An & ut cum ipsis dispensetur in voto, iuramento, & irregularitate? si Episcopus, & non Prelatus Ordinis talem facultatem habeat? ibid. An quoad lucrandas eius Indulgentias? ibid. num. 4. vide etiam de privilegijs.
- 50 An potestas laica possit discutere facultates, & potestates Nunciorum? pag. 170. num. 1. An & quinam possit, & debeat illas discutere? num. 2.
- 51 An possit examinare literas, vel Bullas Apostolicas, siue sint Bullæ iustitiæ, siue gratiæ? num. 3. An, & quinam possit, & debeat illas examinare? ibid. nu. 5. & seqq.
- 52 An possit examinari ex præscriptione? num. 6. An ex tolerantia Pontificis? pag. 173. num. 13. An ex privilegio? pag. 171. num. 7. & pag. 173. num. 14.
- 53 An possit se intrromittere in examinandis, seu recognoscendis Ecclesiasticis sententijs, censuris, etc. pag. 171. num. 6. An teneatur ipsas statim acceptare, & exequi, quin & pro earumdem executione præbere Episcopis auxilium brachij secularis? ibid.
- 54 An possit examinare processus citationum, & causarum beneficiorum? pag. 171. num. 8.
- 55 An, si dubitetur de valore litterarum Apostolicarum, vel constet de illarum inualiditate, possit de hoc opponere coram Iudice Ecclesiastico, vel etiam Pontifici supplicare? pag. 172. numer. 10. & seqq.
- 56 An, si non sit aditus ad Iudicem Ecclesiasticum, vel nolit is subreptionem litterarum declarare, possit tunc per modum iussæ defensionis executionem illarum impedire, & interim Pontificem certiores facere? pag. 173. n. 12.
- 57 An, si Pontifex expressè deroget iuripatromatus Regis, possit coram Iudice Ecclesiastico ad Pontificem appellare, & supplicare, ne literæ Pontificiæ executioni mandentur? ibid.
- 58 An possit exigere Regium Exequatur, non solum quoad rescripta priuata (obtentia inter partes, vel ad instātiā alicuius) sed etiam quoad leges generales, & statuta vniuersalia, quales sunt.

- sunt Bullæ, & Extraneæ Pontificiæ? pag. 174. num. 14.
- 59 An si Clericus, & Laicus simul delinquant, ut in concubinato, vel si ambo vim inferant simul eidem personæ, &c. tota causa aduersus utrumque reum ad Ecclesiasticum Iudicem pertineat? pag. 174. 175. & 176. An saltem, si proueniat in captivitate? pag. 175. num. 1. An & quid seruetur in præxi? pag. 176. num. 3.
- 60 An possit Iudex Laicus, vel eius minister in tali casu irrumpere in domum Clerici, & mulierem inde extrahere? num. 4.
- 61 An possit Iudex Laicus in eodem casu expensas factas in captura, & custodia mulieris suspectæ à Clerico exigere? num. 5.
- 62 An, si causa fuit decisa per duos Iudices, Laicum, ac Ecclesiasticum, & intercedat appellatio, hæc facienda sit coram Iudice Ecclesiastico? num. 6.
- 63 An, si sit questio, cuiusnam Iudicis (Ecclesiastici, vel Laici) sit iurisdictio, spectet ad Ecclesiasticum? num. 7. An & quid in dubio? pag. 177. num. 8.
- 64 An Ecclesiastici secundum vim coactionis subdantur legibus Principum secularium quoad bona, si non quoad personam? pag. 177. n. 1.
- 65 An in causis realibus possint conveniri coram Iudice seculari? n. 2.
- 66 An in casibus, in quibus non possunt à potestate laica puniri in persona, neque possint puniri in bonis, quæcumque bona illa sint? pag. 178. num. 1. & 2.
- 67 An, si Ecclesiastici iurisdictio nem laicam, vel alia Regalia usurpent, possint à potestate laica bonis temporalibus privari? Et an, si priventur, contrahatur censura in Bulla Cæna Domini? n. 3.
- 68 An, si Ecclesiastici iurisdictioni Laice resistant, vel illam impediant, possint capi, vel saltem pœna pecuniaria, vel in bonis puniri? pag. 179. An saltem possint capi, si aliter iurisdictio Laica defendi non possit? ibid.
- 69 An possit potestas Laica, vel Princeps Laicus occidere bannitum in territorio Ecclesiæ? nu. 6. An in territorio alterius Principis, saltem si ad sit licentia tacita, vel rationabiliter præsumpta illius Principis, vel si bannitus sit grassator? pag. 180. An possit Pontifex, & etiam si bannitus non sit grassator? pag. 179. num. 7. An & possit proponere præmium occidenti bannitum? pag. 180.
- 70 An, & quæ alia possit, vel non possit Princeps sine violatione immunitatis Ecclesiasticæ? vide de Immunitate, seu Rege, & de Censuris.
- 71 An, et quæ alia possint, vel non possint ministri Principis sine violatione eiusdem? vide de Iudice, seu Magistratu, et de Censuris.
- 72 An possit potestas civilis prohibere, ne contractibus iuramentum apponatur, & si apponitur, illud irritare? pag. 117.
- 73 An, si in contractibus, quorum cognitio alioquin spectabat ad forum seculari, iuramentum apponatur, siant mixti fori? ibid.
- 74 An cognitio iuramenti (si agatur de viribus, & valore illius; vel si in dubium vertatur, an sit licitum, an obliget in conscientia; an possit relaxari, &c.) spectet solum ad forum Ecclesiasticum

eum? pagina 214.

75 An, si confitetur de iniustitia iuramenti, possit etiam Princeps secularis, & iudex inferior non solum precipere, ut exactor illud remittat, sed etiam sua auctoritate illud remittere, seu relaxare? ibid. An & possit directe, vel indirecte tātūm pag. 225. n. 3.

76 An relaxare votum, & iuramentum potestas secularis solum possit, quando illud interponitur super contractu, vel alio negotio ad forum seculari pertinenti, secus si factum sit soli Deo, seu intuitu pietatis; sed tunc solum possit potestas Ecclesiastica illud relaxare, vel ad observantiam eiusdem compellere? pag. 226. num. 1.

77 An, si votum, vel iuramentum interponatur super contractu, vel alio negotio ad forum seculari pertinenti; & sic possit potestas secularis illud relaxare, vel ad observantiam eiusdem subditos suos compellere, possit in dicto casu idem facere potestas Ecclesiastica, ita ut res sit mixti fori? ibidem num. 2.

78 An quando, & à quibus sine violatione immunisatis Ecclesiastica, & sine contractione Censurarum possint peti, & exigi donativa, tributa, vel vestigia, item tallia, vel collecta? vide de gabelis, tributis, & collectis; ubi multa de hac materia reperies.

79 An possit Rex, vel etiam Prorex vocare Episcopos, vel Ecclesiasticos ad Parlamentum propter aliquod publicum negotium, & quando? pag. 280. num. 1.

80 An possit potestas laica citare

(sive per Edictum, sive in particulari) Clericum creditorem, vel legatarium in confessione aliquius inventarij; & quando? ibid. nu. 2. et pag. 281. num. 3.

81 An possit citare clericum ad exhibenda iura sua coram ipso, si Clerici debitor petat dilationem ex consensu maioris partis creditorum, vel velit bonorum cessionis beneficium obtinere? nu. 4. & 5. An saltem possit citare Clericum, si debitor Clerici. Laicus detineatur in carcere ad instantiam Clerici creditoris; & tunc per viam reconventionis? ibid. num. 5.

82 An possit expellere de Regno Episcopos, vel alios Ecclesiasticos, si propter publicum aliquod negotium ad Parlamentum vocati venire noluerint? An non solum expellere, sed etiam mandantes, ratum habentes, & auxilium, consilium, vel favorem praestantes contrahant excommunicationem Bullarem? pag. 282. num. 1.

83 An saltem possit eos expellere, si Pontifex non possit moneri, et periculum sit in mora; vel si Pontifex monitus noluit providere? ibidem.

84 An possit eos transmittere ad Pontificem, ut ab illo plebantur, sicuti potest forsitan (quibusdam servatis conditionibus) capere Clericum ad sistendum eum iudici Ecclesiastico, quando reperitur in flagranti crimine, vel quando praesumitur ad delinquendum incedere, vel quando post delictum patratum suspectus est de fuga? pag. 283. et 284.

85 An ei qua alia possint; vel non possint fieri sine violatione immunitatis.

nitatis Ecclesiastica, & Censurarum vide de Principe, seu Rege, de Prorege, de Iudice, seu Magistratu, & de Censuris.

- 86 An usurpare, detinere, suppressere, occupare, vel defraudare ea, quæ à fidelibus ad Dei honorem oblata, vel donata sunt, ut ad pauperum sustentationem, templorum fabricam, vel ad alios pios usus conuertantur, sit contra immunitatem Ecclesiasticam, & propriè sacrilegium? pag. 289. An, & idem dicendum sit, postquam eorum facta fuerit applicatio pauperibus, vel Ecclesia ministris? ibid.

- 87 An, & quando bona Clericorū propria gaudeant eodem iure, ac privilegio, quo gaudent bona Ecclesiarum, & quando non, ita ut v. g. si intercedat lesio in contractu circa illa, non detur beneficium restitutionis in integrum, sicuti datur, si intercedat circa ista? Item ad præscribenda illa non requirantur 40. anni, sicuti requiruntur ad præscribenda ista? pag. 294.

- 88 An, si Ecclesiastici ter moniti à negotiatione non desistant, perdant Immunitatis Clericale privilegium quoad personam, nedum quoad bona? An quoad bona, quæ negotiantur tantum (sive propria, sive Ecclesia sint) vel etiam quoad alia? Et an ita perdant, ut possint trinari monitionem saltem teneantur in conscientia soluere gabellam de ijs, quæ negotiantur? pag. 295. & 296. vide etiam de negotiatione, & de gabellis, tributis, & Collectis.

- 89 An, ut dictum privilegium per-

dant, sufficiat una monitio, quæ sit in iudicium, seu æqualeat tribus pag. 300. num. 5. An, si perdidierint, cogi possint coram Iudice seculari, etiam si solum procedatur contra bona, & non contrapersonam? num. 6. & pag. 301. 302. & 303. ubi multos casus reperies? An, & sub qua pena prohibeatur Ecclesiasticis negotiatio? vide de negotiatione.

- 90 An Iudex Laicus possit recognoscere de crimine Clerici per viam exceptionis, ad effectum repellendi eum à testimonio? pag. 302. ubi multos casus reperies.

- 91 An, & quando in quibusdam causis, quæ aliquem spectarent ad Ecclesiasticam potestatem, procedat sine violatione Ecclesiastica immunitatis, ex eo quod sit consuetudo immemorabilis, etiam coniuncta cum fama privilegij incerta, aut cum fama privilegij certa, aut cum fama privilegij concordati, seu per modum contractus se habentis, aut cum scientia, & tolerantia Pontificis? pag. 305. usque ad 335. vide etiā de consuetudine.

- 92 An Pontifex, vel Concilium generale possit ex causa remittere aliquid de privilegijs exemptionis Ecclesiastica, & secularibus permittere, ut aduersus Clericos aliquam iurisdictionem exerceant, vel aliqua tributa exigant? pag. 313. An, & alij Ecclesia Prelati possint permittere aliquid in praxi poni contra dictam exemptionem, si sine scandalo, vel maioris mali periculo id impedire non possint? ibid.

- 93 An, & cur Christus pro se, & Petro

Petro tributum solueris, & Paulus ad Casarem appellaris i *ibid. num. 5.*

An Principes successores possint reuocare privilegia exemptionis, seu immunitatis Ecclesiastica, etiamsi hac non esset de iure Diuino, sed positivo pag. 316. num. 1. *An & sit de iure Diuino* pagina 307. & seqq.

94 *An, si non esset de iure Diuino, & Principes nolissent in ipsam consentire, Pontifici, vel Concilio Generali auctoritatem habuerit illam inducendi* pag. 317.

95 *An, & quid aliud dicendum de privilegijs immunitatis Ecclesiastica* i *Item, & de privilegijs concordatis* i *vide de privilegijs, de contractibus, & de consuetudine.*

96 *An, & quando lex, seu statutum (si aliquo modo spectet ad Clericos) sit contra immunitatem Ecclesiasticam* pag. 342. & 343. *vide etiam de legibus, & statutis, ubi multa huc spectantia reperies.*

97 *An, & quando gabella imposita super contractibus Laicorum generaliter (& sic implicite super contractibus Laicorum etiam cti Clericis) sit contra eandem* pag. 351.

98 *An, & quando in alijs casibus immunitas Ecclesiastica laedatur per gabellas* i *vide de gabellis, tribus, & Collectis, ubi multa de hac materia reperies.*

99 *An, si Ecclesiastici habeant feudum a Rege, teneantur ratione feudi prestare Regi auxilium in bello* pag. 322. num. 3. *An, & ire cum illo ad bellum* num. 4. *An, & prius obedire Regi, quam Papae, vel Metropolitano* i *ibid.*

100 *An, si decima, vel quid aliud*

Ecclesia secularibus sit concessa, cognitio de eo, quando exoriantur lites, spectet ad Iudicem secularem, vel potius ad Ecclesiasticum pag. 322. num. 5 & 6. & pag. 323. *An, etsi sit questio facti, nedum iuris* i *ibid. ubi multos casus ad tractatum de decimis spectantes reperies.*

101 *An Immunitatis, seu exemptionis a gabellis privilegia sint realia, & sic transeant ad Ecclesiam Emphyteutas* i *pag. 355. num. 2. An etiam ad alios Ecclesiae censuarios* i *ibid. num. 3.*

102 *An etiam ad Colonos laicos partiariorum Regularium* pag. 355. *An, si postea bi partem suam fructum vendant, aut transferant de loco ad locum, ut alienent, tunc saltem teneantur soluere gabellam* pag. 356 num. 6. *An, & teneantur soluere decimas pro parte sua Colonica ex pradijs Regularium percepta* i *pag. 357.*

DE SACRAMENTIS in genere.

1 *An, si quis administret Sacramenta in articulo mortis excommunicatus, & non toleratus, excusetur ab irregularitate, & a peccato* pag. 118. & 119. *An, & aliquando excusetur a peccato, etiamsi administret in mortali, & non contritus, vel etiamsi administret extra articulum mortis, sed contritus, si iis toleratus, & non se ingerens, sed requisitus* i *ibid.*

2 *An licet possit peti Sacramentorum administratio ab excommu-*

q nica-

necatis, suspensis, vel interdiciis, &c. si sint tolerati? Et an licite possint hi administrare, si non se ingerant, sed sint requisiti? An, & aliquando teneantur? Et quid in politicis negotiis? ibid. vide etiam de Censuris ubi multa bene spectantia reperies.

3 An, ut quis magnum incommodum vitet, possit minus decenter Sacramenta administrare, vel recipere? pag. 212. num. 5. & 6. & pag. 213. num. 9.

4 An, & quando, si quis administraret Sacramenta in peccato mortali, non peccet mortaliter? pag. 121. num. 9. Item, et si administraret in excommunicatione? pag. 119. vide etiam de Censuris.

5 An excommunicatus (si absolutus fuerit pro foro interno) possit secreto sine scandalo Sacramenta recipere, & administrare? Item eam alijs loqui, &c. testificans (ad evitandum scandalum) quod per Iubilaeum, Bullam, vel Privilegia Regularium sit absolutus? pag. 134. Et an, si excommunicatus sit occulte, possit etiam publice praedicta facere? ibid. An, si accedat postea excommunicationem innotescere, & causam ad forum externum devenire, possit contra ipsum in foro externo procedere, & quomodo? ibid. & pag. 135. vide etiam de Censuris.

6 An, & quia Sacramenta possit quis in articulo mortis recipere, vel recusare recipere a Sacerdote haeretico, vel excommunicato non tolerari? pag. 137. vide etiam de Censuris, de Irregularitate, & de Haeresi.

7 An in mortis articulo possit qui-

libet Sacerdos absolvi a suspensione ab ordine, officio, vel beneficio, &c. & dispensare ab irregularitate, vel solum possit absolvi a nullis Censuris, quae Sacramentorum susceptioni, & Ecclesiastica sepultura obstant, cuiusmodi sunt excommunicatio, et personale interdictum? pag. 137. & 138. An ab his possit absolvi, etiam si moribus indus Sacramentalem absolutionem non recipiat, v. g. quia amens est, etc. An, et quid intelligatur per mortis articulum? ibid.

8 An, si excommunicatus excommunicatione occulta reservata Pontifici (etiam in Bulla Cena Domini) et etiam propter haeresim ab Episcopo, et ab Inquisitoribus facultatem, et a Confessorio aliquo absolviatur, obtinere non potest, in tali casu, donec talem facultatem obtineat a Roma, possit (si in sciam, scandalum, vel grave malum sibi, vel alijs probabiliter timet) celebrare, si sit Sacerdos, et Eucharistiam sumere, si sit Laicus, eliciendo prius actum contritionis? pag. 135. Et an, si tale actum elicere non possit, possit confiteri, et sic absolvi a quolibet Confessorio? ibid. et pag. 148. vide etiam de haeresi, et de irregularitate, ubi quid simile de irregularitate reperies.

9 An etiam (scandalo, et gravius damni periculo remoto) possit id facere, si pro viribus suis ab Episcopo absolutionem procurans, ab eo illam obtinere non potest, et propter pauperitatem, vel aliud impedimentum Romam ire, et miserere non valeat? ibid. et pagina

148. vide etiam de hæresi, et de irregularitate, ubi quid simile de irregulari reperies? vide etiam de Censuris, et Casibus reservatis, ubi multa huc spectantia reperies.

- 10 An excommunicatus, vel alia censura, aut irregularitate destitutus (si excusetur gravis necessitas, ut ad evitandum periculum mortis, mutilationis, infamiae, iacturae, scandali, et similia) possit licite, mediū validē, non obstante Censura, vel Irregularitate, ministrare, et recipere Sacramenta, et tunc absolui (etiam a peccatis cum Censura reservatis) à simplici Confessario, et quomodo? pag. 148. et 155. num. 9. ubi alios casus reperies? vide etiam de hæresi, et irregularitate.

- 11 An in tali casu excommunicatus, vel irregularis, etc. absolui potius debeat, quam a peccatis, quae sunt sine Censura reservata, et tacere peccata, quae sunt cum Censura reservata, ne peccata cum censura reservata habeat bis cum magno onere confiteri? Item, an potius (ne dimidiatur confessio) tanquam non habens copiam Confessoris, non confiteri, sed tantum actum contritionis elicere, et Sacramenta ministrare, et recipere? ibid. vide etiam de hæresi, et irregularitate.

- 12 An, si prædictus excommunicatus, vel irregularis, etc. recursum ad Pontificem facit non habeat, possit Episcopus ad hoc, ut possit ille licite Sacramenta recipere, et administrare, à Censura reservata absolvere, et ab irregularitate dispensare ibid. num. 10. Et et an in tali casu, Episcopus pro-

prie à Censura absolvat, et ab irregularitate dispense, vel solum tollat effectum earum, ut nimirum excommunicatus, vel irregularis, etc. Sacramenta licite ministrare, et recipere interim possit, donec defectus manet occultus, et à Pontifice impetrabitur absolutio, vel dispensatio ibid. num. 10. vide etiam de hæresi, et irregularitate.

DE SACRAMENTO Poenitentiae.

- 1 An absolutiones data à Confessario cum legitima auctoritate semel exposito, sed postea suspensio suspensionis (qua non sit notoria) sint valida? pag. 113. An, et si poenitentem ipse novet ibid. et pag. 115.
- 2 An, et quando in alijs casibus sint valida, quando non? vide de Indicijs in utroque foro, ubi multos casus reperies.
- 3 An, si Sacerdos absolvat in articulo mortis excommunicatus, etiam non toleratus, validē absolvat? An sit irregularis? An peccet mortaliter, saltem si non contritus, et in peccato mortali absolvat? Item an peccet mortaliter, si excommunicatus toleratus absolvat extra articulum mortis, mortali tamen se ingerens, sed requisitus pag. 119.
- 4 An, et aliquando teneatur absolvere, et an, quod dicitur de excommunicatis, idem dicendum sit de ijs, qui in hæresim, aut schisma notorie lapsi sunt? ibid.

- 5 *An Regularis Sacerdos ab Ordinario approbatus ad audiendas confessiones in sua diocesi, infcio, vel invito Prælo Ordinis sui, confessiones ibi validè audiat?* pag. 122. num. 1. *An etiam licitè?* An, & possit absolvere à casibus, à quibus posset absolvere virtute Privilegiorum Religioni concessorum si cum consensu sui Superioris confessiones audiret? ibid.
- 6 *An possint Regulares per privilegia sua absolvere à censuris extra Sacramentum Pœnitentiæ?* pag. 123. *Item An possit Parochus ab excommunicatione non reservata?* ibid. *Item an possit Episcopus, & quilibet alius confessorius n. 3.* *An possint similiter extra Sacramentum Pœnitentiæ commutare, vel dispensare vota, irregularitates, iuramenta, petitiones debiti,* &c. ibid. & pag. 124. & 126. *An & idem dicendum, si absolvant ex vi literarum, quæ emanant ex sacra Pœnitentiariati?* ibid. pag. 124.
- 7 *An possint Regulares per privilegia sua absolvere alios Regulares alterius Religionis, si ad ipsos confugiant?* pag. 124. *An, & quid, si cum consensu Superioris?* An, & quid, si in itinere? *Et tunc an possit quilibet, etiâ simplex Sacerdos, & non Regularis?* An, & possint etiam à peccatis, quæ in Ordine reservata sunt? ibid.
- 8 *An excommunicatus, vel suspensus, &c. toleratus, vel non toleratus, possit validè, et licitè à peccatis absolvere, et possit validè, et licitè alios actus exercere?* vide de censuris, et casibus reservatis, ubi multa huc spectantia reperies.
- 9 *An possit Archiepiscopus, dum*

Provinciam visitat, provincialitè confessiones audire? pag. 131. n. 14. *An, et quid aliud tunc possit?* vide de iurisdictione in genere. præcipuè Archiepiscopi, et Episcopi.

- 10 *An possit quis in foro conscientie, antequam denunciaret, absolvi, si infirmum propositum habeat denunciandi, quamvis in Edicto Inquisitorum dicatur, ut prius denunciet?* pag. 138. num. 10.
- 11 *An possit, quin et debeat absolvi absque eo, quod iuret vel voueat in posterum se satisfacturum, vel non admissurum amplius aliquod peccatum?* ibid.
- 12 *An possit in mortis articulo à Sacerdote excommunicato, etiam non tolerato, vel ab hæretico, etiâ denunciato recipere propter necessitatem Sacramentum Pœnitentiæ?* *Item Sacramentum Baptismi?* pag. 157. et 158. *Item, et alia Sacramenta, vel altem,* si ab illo Sacramentum pœnitentiæ habere non potest, recipere sacrum Viaticum? *An, et quid intelligatur per mortis articulum?* ibid. *Vide etiam de casibus, et censuris reservatis, de hæresi, et de irregularitate.*
- 13 *An possit sine peccato mortali (si speret de peccatis suis se esse cōvinctum) recusare ob hæresis detestationem, confiteri Sacerdoti hæretico, quamvis ab illo periculum perverfionis non timeat?* ibid.
- 14 *An, et ob quas causas, seu impedimenta possint Episcopi absolvere à gravi Clerici percusione contra Canonem, si quis suadente Diabolo, et ab alijs casibus, et censuris Pontifici reservatis (etiam in Bulla Cœna Domini)*

- mini*) & quomodo? pag. 158. 159. 160. 161. & 162. Vide etiam de Casibus, & Censuris reservatis? An eodem modo possint etiam Regulareribid.
- 15 An licentia eligendi sibi Confessorum, expiret morte concedentis? pag. 162. & 165. Vbi multos casus inuenies.
- 16 An licentia audiendi confessiones, vel absoluendi a reservatis Papæ, vel Episcopo, expiret morte delegantis? pag. 163.
- 17 An licentia audiendi confessiones a Parocho concessa, expiret morte Parochi concedentis? num. 4. & 5. & pag. 164. num. 7.
- 18 An licentia audiendi confessiones vel absoluendi a reservatis (qua generalis sit, & non ratione officij concedatur) expiret morte concedentis? num. 7. An, et iurisdiclio in foro externo contentioso generalis, & ad vniuersitatem causarum delegata? ibid. & pag. 164. num. 8. An, & officium Inquisitorum? ibid. An, & facultas concedendi beneficia in certa Ecclesia idoneis personis? An, & iurisdiclio concessa cognoscendi in prima (ut vocant) instantiis? ibid. An, & facultas suscipiendi Ordines ab alieno Episcopo, celebrandi in Oratorio privato, assistendi matrimonijs, vescendi ouis, & lactificandi in Quadragesima, &c. ibid. Et an benedictiones concessæ a Papa applicari etiā possint mortuo Papæ? pag. 162. num. 3.
- 19 An facultas absoluendi vnam, vel etiam plures, sed determinatas personas? Item dispensandi cum vna, vel etiam cum pluribus, sed determinatis personis? Item, &

omnis alia facultas expiret morte concedentis? pag. 165. num. 11. Vbi multos casus reperies.

- 20 An etiam gratia facienda expiraret morte concedentis, quamuis delegatio, seu concessio facta sit auctoritate Sedis, seu dignitatis, qua non moritur? pag. 166.
- 21 An, si persona publica iustitiam administrans, adat ius alterius, peccet grauius, quàm fur, & teneatur in confessione circumstantiam istam explicare? pag. 210. num. 4. 5. & 6.
- 22 An usurpatio, detentio, suppressio, occupatio, vel defraudatio eorum, qua a fidelibus ad Dei honorem oblata, vel donata sunt (ad finē, ut ab Ecclesiasticis ad pauperum sustentationem, templorū fabricam, vel ad alia similia opera pia conuertantur) sit tantum furtum, vel etiam sacrilegium? pag. 289. An sit etiam contra Immunitatem Ecclesiasticam? ibid. Et an idem dicendum, postquam eorum facta fuerit applicatio pauperibus, vel ministris Ecclesiæ? ibid. An & quando bona propria Clericorum gaudeant eodē iure, & priuilegio, quo gaudent bona Ecclesiarum, quando non? pag. 294.

DE INDVLGENTIIS, & lūbilo.

- 1 An Indulgentia possint concedi etiam non subditis? pag. 70. num. 4.
- 2 An exempti possint participare Indulgentias Episcopales, & an in ea re possint (sicut in dispensa-

- tionibus votorum, iuramentorum, & irregularitatum, nec non et in absolutione à casibus, et censuris reservatis) subicere se iurisdictioni Diocesani? ibid. n. 3. et 4.
- 3 An Episcopi, et quicunque alij Prælati possint dare licentiâ suis subditis, ut ab alieno Episcopo concessas indulgentias lucrentur? ib. n. 3.
- 4 An Episcopus, vel Papa, etc. cum largitur Communitati Indulgentias, possit illarum particeps fieri? ibid. n. 5. et pag. 120. num. 7.
- 5 An Indulgentiarum concessio latè sit interpretanda? Et an si concedatur Indulgentia Ecclesie, intelligatur de perpetua? ibid.
- 6 An si concedatur Indulgentia populo, intelligatur concessa etiâ Clero; et concessa Clero, intelligatur concessa etiâ Episcopo, et Religiosis? ibid. pag. 71. An nomine populi veniant Clerus, et nomine Cleri veniant Episcopus, et Religiosi? ibid.
- 7 An si concedatur Indulgentia Ecclesiam visitantibus, intelligatur concessa, ut quoties quis in die visitat, toties illam lucretur? ibid. Et an, qui in prima hebdomada lucratus est Iubilæum, possit in altera hebdomada, repetendo operam in illo præscriptam, iterum illud lucrari? ibid.
- 8 An, si concedatur Indulgentia Ecclesiam visitantibus, intelligatur concessa etiam ijs, qui cum ob hominum multitudinem ingredi non possint, foris stant, et orationem iniunctam perficiunt? ibid. pag. 74.
- 9 An si concedatur Indulgentia Ecclesie, perseveres Indulgentia diruto templo? ibid. An, et persevererent etiam cætera privilegia? An, et quid sit, si destruatur Ecclesia, et sub eodem titulo, et patrono transferatur in alium locum? ibid.
- 10 An Archiepiscopus, dum provinciam visitat, possit Indulgentias concedere? Item, et benedicere populo? pag. 13. vide etiam de iurisdictione, ubi multos casus invenies.
- 11 An virtute Iubilæi, vel Bullæ Cruciatæ fieri possit absolutio in utroque foro, vel solum in foro conscientie? An, et quid sit fori conscientie? pag. 133. n. 12. vide etiam de Censuris, et casibus reservatis, ubi multa huc spectantia reperies.
- 12 An, cum in Iubilæo, vel Bullæ Cruciatæ, etc. datur facultas absolvendi ab omnibus censuris, penis, et sententijs, veniat etiam facultas dispensandi ab irregularitatibus? pag. 145. num. 7.
- 13 An Indulgentiæ seu Benedictiones concessæ possint applicari etiâ mortuo concedente? pag. 162. n. 3.
- 14 An, ut Indulgentia sint valide, debeant concedi ex iusta causa? pag. 194. num. 2.
- 15 An Papa, Episcopus, etc. possint, ubi ipsi confero Indulgentias, absolvendo se à debito pane etiam iniuncto? pag. 219. n. 6. et pag. 220. num. 7.

DE SACRAMENTO

Eucharistiæ.

- 1 An, si quis administraret Sacramentum Eucharistiæ, sicut et matrimonij, in peccato mortali, pec-

et mortaliter pag. 121. nu. 9. An, etiam si administret in excommunicatione? pag. 119. Vide etiam de Censuris.

- 2 An in mortis articulo possit quis & Sacerdote excommunicato, etiā non tolerato, vel ab hæretico, etiā denunciato, suscipere sacrum Viatum, si Sacramentum poenitentia ab illo obtinere non possit? pag. 157. An, et in eodem articulo possit suscipere ab eodem alia Sacramenta? Et quid sit mortis articulus ibid. vide etiam de casibus, et censuris reservatis, de hæresi, et de Irregularitate.

DE MATRIMONIO.

- 1 An validum sit matrimonium, si Parochus matrimonio assistens sit administratione interdictus, vel suspensus, vel excommunicatus, etiam non toleratus, vel per sententiam officio priuatus? pag. 116. et 117. An, et quid, si sit aequaliter ab officio depositus? ibid. Et quid dicendum de Vicario ad nutum amovibili? pag. 117. n. 2. et 3. et de omni alio, qui potest assistere, de quo vide pag. 120.
- 2 An validum sit matrimonium, si Parochus excommunicatus, aut alia censura detentus, non toleratus, conceat licentiam assistendi matrimonio Sacerdoti non censurato? num. 4.
- 3 An validum sit matrimonium, si Parochus non sit excommunicatus, vel alia censura detentus, sed substituat, ut assistat, Sacerdos excommunicatus, aut alia cen-

sura detentus, etiam non toleratus? ibid. n. 4. Vide etiam de censuris, ubi multos casus reperies.

- 4 An validum sit matrimonium, si Parochus in Parochia aliena matrimonio assistat, dummodo sit proprius, vel utriusque, vel saltem alterius sponсорum Parochus? pag. 117. n. 1. An saltem peccet? ib. Et an, si unus sponсорum sit vagus, possit assistere quicumque Parochus, et quomodo? ibid.
- 5 An validum sit matrimonium, si Parochus matrimonio assistens non sit Sacerdos? pag. 118. n. 1. Et an, si det assistendi licentiam non Sacerdoti? ibid. n. 2. et 3.
- 6 An validum sit matrimonium, si Parochus matrimonio assistere inducatur vi, aut dolo? pag. 120. num. 3. An saltem sit illicitum, et in omni casu? ibid.
- 7 An validum sit matrimonium, si testes, qui assistunt, sint excommunicati, etiam non tolerati? ibid. n. 2. An, et qualis debet esse illorum assistentia, vel presentia? n. 2. An debeant esse vocati. seu rogati? n. 3. Et an habere eas qualitates, quæ in causis tam civilibus, quam criminalibus iure ordinario necessariae sunt? num. 4.
- 8 An validum sit matrimonium, si contrahentes principales sint excommunicati, etiam non tolerati? pag. 121. n. 7. An saltem illicitum? ibid. An et validi sint actus, quos excommunicatus non toleratus exercet ratione publici officii? Et an validi sint contractus (in quibus de substantia requiritur presentia Notarii) si hic similiter excommunicatus non toleratus est? vide etiam de Censuris.

9 An.

- 9 An Sacerdos Catholicus possit assistere, v. g. in Germania matrimonijs hæreticorum, quos in sua Parochia habet? n. 9. Et an apud nos possit assistere matrimonijs excommunicatorum, et eorum, qui notorij peccatores sunt? ibid. An, si assistat existens ipse in peccato mortali, sicut et si existet in peccato mortali Eucharistiam administret peccet mortaliter? ib.
- 10 An, si matrimonium contrahatur cum absente per nuncium, vel per literas, sufficiat, ut absens exprimat consensum suum alijs, vel requiratur, ut eodem modo exprimat illum ei, qui illi petit? An, et quid, si mens petentis sit in oppositum? pag. 167. n. 9.
- 11 An, si iudex matrimonium, quod secundum publica allegata validum apparet, invalidum esse cognoscat, precipere, vel suadere possit, ut cõsumatur? pag. 199. n. 6.
- 12 An, si quis, nisi cum consanguinea matrimonium contrahat, magni mali metum patiat. possit cum illa contrahere? Item, et an possit, non obtenta a Papa dispensatione, illud consummare? pag. 212. num. 6. ubi alios casus reperies.

F I N I S.

E R R A T A.

Pagina.	Linea.	Errata.	Corrige.
22	5	Corollarij VIII.	Corollarij VII.
31	48	Corollarium II.	subcorollarium II.
151	21	impedire	impendere
252, 82, 193	31, 20	Doctores Inquisitores	Domini Inquisitores
154	42	patrem	fratrem
197	37	addita	addicta
223	6	undecimò	secundò
323	41	Ecclesiasticus	secularis
355	13	sensu	cenſu
351 post num. 106.		defunt hæc verba: Dicant eos, falsum dixisse	
234 num. 5. post 1y: Præcedenti,		defunt hæc verba: Si autem sint notici, prætex dictis in præſenti dubitatione.	
67 num. 1.		deſiderantur hæc:	

S V B S E C T I O XXVI.

Proponitur circa dicta

Advertendum.

209 num. 5.	11	Confirmatur undecimò	Confirmatur secundò
ibid.	12	Et sic absolvi poſſe	absolvi poteſt

DVBITATIONES MORALES

*De Comitibus, seu Parliamentis, ac incidenter, &
Corollarie de aliis moralibus materiis, præcipue
de Ecclesiastica Immunitate.*

DVBITATIO PRIMA.

An convocare Parlamentum generale spectet ad Regem?

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis Resolutio.

RESPONDEO affirmatiue, & probatur à pari: quia convocare Concilium generale propter bonum commune Ecclesie spectat ad Papam; ergo convocare Parlamentum generale propter bonum commune Regni, spectat ad Regem. Antecedens patet ex cap. significasti de elect. & dist. 17. per totam in decretis; & habetur ex praxi, & Th. del Bene Dubit. Moral.

traditione Ecclesie: sic enim testatur Iulius Papa apud Athanasium. Apol. 2. Socratem lib. 2. cap. 13. Sozom. lib. 3. cap. 7. & 9. & Nicephorum lib. 9. cap. 10. sic etiam testatur Damasus Papa epist. 4. ad Episc. Aphricanos cap. 1. & Lucentius Legatus Romanus in Chalcedonenſi Concil. act. 1. ac tandem sic testantur Patres in Concil. Oecumenico act. 18. & ratio est, quia ad Papam spectat ex officio bonum commune Ecclesie procurare; tum quia ad eum spectat Concilium generale convocare, qui omnium nationum Episcopis cum auctoritate imperare potest; hic autem est solus Romanus Pontifex, tanquam aliorum Episcoporum, totiusque Ecclesie caput, sicut appellatum reperies in Concilio Ephesino general. sess. 2. A cap. 15.

2 An Regis sit conuocare Parliamentum generale?

cap. 15. & in Chalcedonenſi Act. 1. & in eodem Act. 3. in Epistoſa Synodica ad Leonem I. ergo, &c. Conſequentia probatur à pari: quia ſicut bonum commune Eccleſiæ procurare ex officio ſpectat ad Papam; ita bonum commune Regni procurare ex officio ſpectat ad Regem; tum, quia ſicut conuocare Concilium generale ſpectat ad Papam, qui omnium nationum Episcopis poteſt imperare, ita conuocare Parlamentum generale ſpectat ad Regem, qui Regni omnibus Baronibus imperare poteſt. Vide Caiet. in opus. de auct. Papa, & Concilij, cap. 15. & 16. Bellarm. de Conc. lib. 1. cap. 12. & Bellugam in ſpeculo Principum, rubr. 1. num. 3.

1. Hinc ſequitur, quòd quamuis Legatus à Latere ampliffimam habeat poteſtatem, vt teſtatur Cucchus Inſtit. maior. lib. 2. de Legat. Apoſt. tit. 5. & ampliffimam etiam poteſtatem habeat Prorex, vt teſtantur Freccia de ſuffendis, lib. 2. tit. quis dicatur Dux, num. 33. & Regens de Ponte de poteſtate Proregis in principio, tamen iis non cenſetur collata poteſtas conuocandi Concilium, vel Parlamentum generale: ratio eſt, quia (vt docent Caiet. Bellarm. Belluga in loco ſuprà citat. & Couar. praſt. 99. cap. 4.) per poteſtatem talem conceſſam huiusmodi perſonis, non intelligitur conceſſa poteſtas alia. Videatur Caiet. ubi ſuprà, cap. 15. Bellarm. de Concil. lib. 1. cap. 12. & Belluga in loco ſuprà citato.

3. Et quod dixi, ſumitur ex reg. 81. in 6. ubi habetur, quòd in generali conceſſione non veniunt ea, quæ quis non eſſet veriſimiliter in ſpecie conceſſurus, quapropter inquirunt Doctores, quòd in priuilegio, ſeu facultate abſoluendi ab omnibus cenſuris non cenſentur comprehendendi cenſuræ in Bulla Cœnæ Domini, niſi exprimantur: & in priuilegio, ſeu facultate abſoluendi à cenſuris in Bulla

Cœnæ Domini, non cenſetur comprehendendi cenſura propter hæreſim, niſi ſpeciatiim explicetur: quia inter cenſuras in genere, cenſuræ in Bulla Cœnæ Domini, & inter cenſuras in Bulla Cœnæ Domini, cenſura ob hæreſim, peculiarem reſeruatiorem habere ſolent, propter rationem iam dictam: atque ſic praxis, & ſtylus Curie oſtendunt, & ex communiore docent Sanch. lib. 2. moral. cap. 12. Suar. de cenſuris, diſp. 22. ſect. 3. num. 3. & Layman lib. 1. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 2.

SECTIO II.

Proponitur circa Dubitationis Reſolutionem poſitam Aduertendum.

Aduerte tamen, quòd ſicut aliquando (ſi ſcilicet vrgeat neceſſitas) conuocatur Concilium generale ſine Papa, de qua te Caietan. ubi ſuprà, & Bellarm. cap. 14. ita ſimiliter, ſi vrgeat neceſſitas, id eſt, ſi res non patiatur dilationem, quia periculum eſt in mora, conuocari poteſt, ante Regis intimationem, Parlamentum generale, ſcilicet à Prorege, maxime ad instantiam maioris partis Baronum, quin imò, & iis negligentibus, ad instantiam cuiuſcumque Baronis: atque ita docent Belluga loco ſuprà citato, num. 4. cum ſeqq. Abb. in cap. cum olim, num. 2. de teſtamentis, & alij.

Adde, quòd in ſimili caſu, ſi ſcilicet vrgeat neceſſitas, & ſupremus Princeps, apud quem belli, & pacis ius extat ex Auguſt. lib. 22. contra Fauſtum, cap. 74. & 75. cap. quid culpatur 23. quæſt. 1. & l. extas, Cod. de eo quod merus cauſa, abſit, nec ad eum reſuſus facile haberi poſſit, poteſt & Princeps ſubditus bel-

lum, saltem defensuum, inire, quam-
primum id supremo Principi significan-
do, vt rectè dixit Lælius Zechius *lib. 1.
de Principe, cap. 5. num. 4.* Et ratio est,
quia sic in tali casu exposcit bonum
commune: videatur Caiet. *ubi supra, Bel-
larm. cap. 14. Abbas in citato cap. cum olim
de testam. in Belluga loco supra allegato,
numero quarto, cum sequentibus, usque ad
finem, & de ius numero 19. in capite li-
cèt de euit.* Nec id mirum videri de-
bet, quia n. g.ula generalis exceptionem
patitur, quotiescumque sic ratio suadet.
Vnde in constitutionibus Principum
Imperiali ortum habuit, vt si scilicet obser-
uatio legis hic & nunc in aliquo casu ex-
tirpet finem legis, vel obsit Reipub. hic,
& nunc in tali casu lex non obseruetur:
atque ita in 5. & 6. *Ethic.* tradidit Arist.

quem ad hoc probandum citat Caiet. *in
loco citato, cap. 15. in principio,* & ita ha-
betur in *leg. prim. ff. de regulis iuris*, vbi id
notant Doctores.

Confirmatur primò, quia sic fuit in
praxi receptum anno 1524. (*vt in capitulis,
& priuilegiis Neapolis fol. 81. à tergo
videre est*) & anno 1621. in Parlamento
generali extraordinario conuocato ab
Eminentissimo Cardinali Zapatta huius
Regni Neapolis Protege, nec non & in
aliis multis generalibus Parliamentis.

Confirmatur secundo, quia sic practica-
tur in Regnis Hispaniæ: ergo multò ma-
gis sic practitari debet in Regno Neapo-
lis, & aliis Regnis, in quibus, cum à Re-
ge suo multum distent, non est ita faci-
lis accessus ad Regem, sicuti est in Reg-
nis Hispaniæ.

DUBITATIO SECVNDA.

*An si Rex in Parlamenti conuocatione attestetur, quòd
sit in necessitate ad subueniendum sibi, vel bono
communi, credendum ei sit in dubio à Par-
lamentariis, & Consiliariis?*

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis resolutio.

CONVENIUNT primò
Doctores *infra* citandi,
quòd si euidenter constet
de veritate in oppositum
contra Regem, creden-
dum Regi non sit. Ratio, quia in tan-

tum Regi, si se esse in necessitate atte-
stetur, credendum est, in quantum in du-
bio præsumitur pro ipso, cum tantæ au-
thoritatis sit: at in casu posito euiden-
ter constat de veritate in oppositum con-
tra Regem, & veritati ex alio capite
semper cedit præsumptio: ergo, &c.

Conueniunt secundò Doctores
etiam *infra* citandi, quòd si moraliter
constet de veritate in oppositum contra
Regem, credendum etiam Regi non sit.

A 2 Ratio,

4 *An Regis sit conuocare Parliamentum generale?*

Ratio, quia in tantum Regi, si se esse in necessitate attestetur, credendum est, in quantum in dubio præsumitur pro ipso, cum tantæ auctoritatis sit, uti *supra* dicebatur contra præsumptionē iuris admittebat probatio in contrarium, ut in specie tradunt Menoch. *de præsump. li. 2. præsup. 10. v. 31. & Soc. lib. 2. conf. 164. ergo &c.*

3 Tota ergo difficultas est, si Regi credendum sit in casu, quod neque euidenter, neque moraliter constat de veritate in oppositum contra Regem, & in tali casu

4 Respondeo negatiuē, præsertim si Regnum sit nimis grauatum tributis, quia si soli attestatiōi Regis, remotis aliis adminiculis, vel coniecturis, credendum esset in dubio à Parliamentariis, & Consiliariis, aperiretur via ad maximum inconueniens cum præiudicio magno boni communis, ut scilicet quàm facillè multiplicentur donatiua in perniciem Regni prætextu necessitatis Regis, & cum quāta veritate Deus sciret: & quamuis hoc inconueniens cesset in præsenti ob Religionem, & integritatem exactam nostri Regis, tamen quia semper extirpanda, & præcauenda sunt, quæ duci possunt ad inconueniens, & quæ de facili induci possunt in damnum boni communis, ideo Parliamentariis, & Consiliariis ad credendum Regi in dubio non sufficere solam Regis attestatiōem, dicendum est: ex quo enim agitur de totius Regni, vel alterius Communitatis tanto interesse, & præiudicio, præter Regis assertiōem alia adminicula concurrant, necesse est: atque ita docent Decius *consil. 576. num. 1. 3. Ferdin. Loazes pro Marchione de las Velez in 3. fundamens. pro dicto Marchione num. 6. Calicius in in extranagatorio Cur. Regal. 191. Pinellus in rubr. Cod. de rescinden. vendis. 1. pari. cap. 3. num. 3. Felin. cap. cum à nobis, num. 1. & 2. de test. Guttierrez pract. lib. 4. quæst. 11. num. 24. Gellæ decis. 131. quæst.*

1. sub vol. 2. num. 12. ad num. 22. quos refert, & sequitur Franciscus Ferrerius Iurisconsultus Hispanus *ad consil. hac nostra euident. 3. num. 42. fol. mihi 61.* idem dicunt quamplures alij Doctores, quos citat, & probat Ioannes Maria Nouatius *tom. 3. de grauam. Vassallorum. grauam. 39* ubi ait, quod non crediatur Regi in præiudicium tertij. sed requiruntur tunc alia adminicula, hæc ille. Idem docet Suarez *lib. 5. de legib. cap. 15.* in his verbis: *Secunda conditio ad iustitiam tributi necessaria est causa finalis, seu ratio:* ita sumitur *ex cap. peruenis de censibus*, ubi etiam significatur necesse esse causam esse notam; quia census ignorantia, ut ibi dicitur, id est, cuius causa iusta ignoratur, ut ibidem exponit glossa, nullo iure diuino, vel humano probatur: & ideo, inquit Pontifex, oportet, ut census omnis, ad quid, & quomodo persolui debeat, præsciatur, quod intelligendum est de censibus nouiter impositis, vel imponendis, sicut ibi sentit Glossa, vt notat Med. *supra quæst. 14.* nam de antiquis præsumitur causa iusta, licet non sciatur, ut dicemus, imò etiam in tributis nouis, ut *infra* dicam, non est necessarium, ut causa sit nota omnibus, & singulis de populo, oportet tamen, ut sit nota Principi, & Consiliariis eius, & Procuratoribus Regni, aut aliis, ad quos pertinet iustitiam tributi examinare; quia nisi Principi constet iustam interuenire causam, vel probabilibus rationibus, vel fide digna auctoritate, & iudicio suorum Consiliarium, &c. non poterit iuste imponere, vel exigere tributum, quia tenere agendo non habet ius exigendi, & ideo nec retinere potest, quod sic exegit: nisi postea examinata causa, inuenierit iustum fuisse tributum, hæc ille. Idem tradit Emanuel Sa sub istis verbis: *Potest Rex ex causa rem unius alteri dare, & locum Reipublic. communem sine Populi consensu*

consensu proprium in usum assumere, & renovare suum contractum, & datum à se privilegium, etiam remuneratorium, &c. cum autem requiritur causa iusta, ut aliquid facere possit, non est vi credendum, dicenti esse causam iustam, nisi appareat, hæc Sà.

5 Confirmatur, quia multi, & graves Doctores apud Lessium *lib. 2. de iust. & iur. cap. 31. dub. 3. & cap. 33. dub. 8. & cap. 41. dub. 9.* satis probabiliter docent, quod non tenetur in dubio inferior credere Superiori, si de proprio, vel alieno præiudicio tractetur, v. g. quod non tenetur inferior obedire Superiori in dubio, quod opus, quod ei præcepit Superior, sit licitum, vel non licitum, aut in dubio, quod præceptum Superioris hinc, & nunc sit obligatorium; sed vt ad id obligetur subditus, debet saltem moraliter subdito constare opus, quod præcipit ei Superior, esse licitum, & præceptum Superioris hinc, & nunc esse obligatorium.

6 Item, quod in dubio, si Superior interroget iuridicè, id est, ordine iuris servato, non tenetur subditus respondere ad mentem Superioris interrogantis, & crimè ei fateri, siue subditus interrogetur, vt reus, & sic vt principalis, siue etiam interrogetur, vt testis, & sic non vt principalis, sed vt ad id obligetur subditus, debet subdito saltè moraliter constare, quod Superior interroget iuridicè, seu legitimè, & quod habeat Superior auctoritatè hinc, & nunc obligandi subditum ad talem actum.

7 Item, quod in dubio, an vestigal sit iustum, vel non, non tenetur subditus ad illud, nisi saltem moraliter subdito constet, quod sit illud iustum ex omni capite, vt ex parte causæ efficientis, finalis, formalis, & materialis: hæc omnia docent graves, & multi Doctores apud Lessium *locis supra citatis*, & nos *infra* in suis locis dicemus. Si ergo non tenetur in dubio subditus credere Superiori, si agitur de præiudicio proprio, vel alieno,

multò magis non tenebitur in dubio Parlamentarius, & Consiliarius credere Regi, si agatur de præiudicio proprio, & Communitatis: & ratio à priori est, quia Consiliarij, & qui intrant in Parlamentum ad determinandum donatium, non se habent in ordine ad Regem, tanquam subditi ad Superiorem, cui in dubio se conformare licitè possunt, sed se habent, vt *infra* suo loco dicitur, tanquam Iudices à Rege ipso constituti ad donatium determinandum, atque adeo quodam modo, vt Superiores, quibus Rex potius in tali casu se conformare vult: ergo ipsi, antequam illud determinent, ex officio tenentur prius scire, & diligenter perpendere omnia, si nolint, sicuti rectè notavit Suarez *loc. supra citat.* temerè agere, & sic iniuriam populo irrogare: atque adeò nolint ad restitutionem teneri; si fortè à parte rei non subsit iusta causa determinandi tale donatium, quod ipsi in Parlamento determinant: omne enim damnum mala fide illatum exigit iustitia, quod compensetur, sicuti docent Doctores omnes *in materia de restitutione*, atque hinc patet disparitas ad illud, quod obiici potest de ministro iustitiæ, & de milite, quod scilicet Minister iustitiæ in dubio, quod sententia sit iusta, possit illam sine peccato exequi, & quod miles similiter, siue subditus sit, siue non subditus, dummodò sit conductus tempore pacis, vt docent communiter Doctores, vel etiam si non conductus sit tali tempore sed sit voluntarius vt docent contra communem Petr. Navarra *de restit. lib. 2. c. 3. n. 278.* Suarez *tract. de charit. disp. 13. sect. 6. n. 11. & 12.* Tanner *in 2.2. disp. 2.9. 6. dub. 4 n. 49* etsi de omni milite, etiam subdito, cõtrariù non improbabiler sentiant Valsq. *in part. 2. disp. 66. c. 9.* & Lorca *in 2.2. sect. 3. disp. 53. n. 7.* quia in dubio rurius pars est eligenda, præsertim si de præiudicio Communitatis tractetur, in

A 3 dubio,

dubio, quod bellum sit iustum, possit sine peccato militare; patet, inquam. disparitas ad illud, quod obici potest de ministro iustitiæ, & de milite, quod in dubio possint se conformare Superiori, (et si contrarium doceant Lorca, & Vasq. vt modò *supra* dicebam,) quia nec minister iustitiæ, nec miles, siue subditus sit, siue non subditus, & si non subditus, siue stipendiarius tempore pacis sit, siue non stipendiarius tali tempore, sed solum sit voluntarius, non se habet, vt Iudex, vel Consiliarius, sicuti se habent, Parlamentarij in nostro casu, quapropter optimè dixit ex communi Io. de la Cruz *part. 1. p. 5. art. 3. dub. 2. concl. 2.* quòd miles dubitans de iustitia belli potest sine peccato bellare; quia ad militem, si aliàs non sit Iudex, vel Consiliarius, non attinet examinare causas belli, & sic retorquerè potest argumentum contra Aduersarios.

8 Vbi Parlamentarij, & Consiliarij notent primò id, quod dixit Belluga in *spec. Princ. rubr. 43. in fine*, quòd multò melius esset eis furari à priuato, quàm à Republica: & ratio est, quia infertur maius damnum.

9 Notent secundò id, quod dixit Vasq. in *opusc. de testis cap. 6. §. 3. num. 76. & 86.* quòd cum ipsi se habeant, vt Iudices, non sufficit, si sequantur opinionem probabilem, sed tenentur in conscientia sequi opinionem probabiliorē, & fortioribus munitam rationibus, de qua re tamen nos *infra* dicemus loco suo.

SECTIO II.

Proponuntur, & soluntur difficultates contra Dubitationis resolutionem positam.

1 O Biicis cum Capiblanco *de off. Baronum, tom. 2. prag. 1. cap. 1. num. 17.* & cum Doctoribus, quos citat, & sequi-

tur Barbosa, vt cum Thoma Grammat. *decis. 65. num. 30. & decis. 105. num. 9.* Laderchio *consil. 145. num. 2.* Cardin. Paris. *tom. 1. consil. 1. num. 41.* Rolando à Valle *lib. 2. consil. 1. num. 98.* Oldrado *consil. 258. Alex. lib. 2. consil. 216.* Ceuallos *contra commun. quest. 578. num. 26.* Bobadilla in *poli. tom. 2. lib. 5. cap. 5. num. 11.* Corsetto in *propugu. veltig. fol. 46.* Regente de Neapoli in *alleg. pro eodem veltig. fol. 5.* Gloritio in *respons. 1. part. 3. n. 131. & seqq. Rastellio lib. 3. de regim. Principum, fol. 130. & Diana tom. 1. tract. 3. de Parlam. resol. 11.* vnicuique, quando attestatur de facto proprio, credendum est: ergo multò magis credendū est Regi, ob ipsius superexcellentem auctoritatem; quapropter, dici solet, semper in Rege præsumitur in dubio iustitia causæ.

Confirmatur, quia alioquin exponeretur periculo bonum commune: si verum forsan esset, & non crederetur, quod Rex attestatur in casu prædicto.

Respondeo, quòd Regi, quando attestatur de facto proprio, credendum est, si non agitur de præiudicio, & interesse alterius; at si de interesse alterius, præsertim Communitatis, agatur, credendum non est, nisi pro Rege alia adminicula, & coniecturæ concurrant, præsertim ab eo, qui vt Iudex, vel vt Consiliarius se habet, vt *supra* probabam.

Ad Confirmationem respondeo, quòd bonum commune exponeretur periculo proximo, quod in moralibus solum attenditur, si pro Regis necessitate adminicula alia concurrant, aliàs nego tali periculo exponi; & si exponitur, ad summum exponitur periculo remoto, quod in moralibus non est considerationis.

Instabis: Contingere potest, quòd Rex verè sit in necessitate, & causam necessitatis Regem dicere Vassallis, etiam Proceribus Regni, bono publico non expediat: ergo tunc saltem periculo proximo

ximo exponeretur bonum commune, si soli Regis attestationi non stetur.

6 Respondeo si est, id esse rarò, & per accidens: at non quod est rarò, & per accidens, sed quod est, ut plurimum, & per se, attendi debet, præsertim in casu nostro, ne facile modo, quo *suprà* dicebam, aperiatur via ad multiplicationem donatiuorum, sine necessitate, in perniciem Regni, & boni communis.

7 Cæterum, quæ dicebam de Rege attestante suam necessitatem, nempe quod ei credendum non sit à Parlamentariis, & Consiliariis, nisi pro ipso concurrant alia adminicula, & coniecturæ, multò magis intelligas de Prorege, si in aliquo casu, uti *suprà* notabam *dub. 1.* sine attestatione Regis, Regis necessitatem ipse attestetur. Ratio, quia utrobique sic exposcit bonum commune, ne facile, modo quo *suprà* dicebam, aperiatur via ad multiplicationem donatiuorum sine necessitate, in perniciem Reg-

ni, & boni communis, sicuti *suprà* probabam.

Adde, quod Prorex est inferioris auctoritatis ad Regem; quapropter Proregi non plus credendum est, quam Regi.

Item secundò, quæ dicebam de Rege, si attestetur propriam necessitatem, & de Prorege, si attestetur necessitatem Regis, nempe quod in Dubio eis à Parlamentariis, & Consiliariis, credendum non sit, nisi adsint alia adminicula pro Rege: intelligas etiam in casu de euidencia belli, & sic de euidencia necessitatis Regis pro tali bello, si tamen dubium est, quod tale bellum sit iustum, & non adsint præter attestationem Regis alia adminicula pro Rege, quod iustum illud sit: nam & in hoc casu militant eadem rationes, quas *suprà* afferrebam. Vide, si placet, Regentem de Ponte in *trakt. de potest. Proreg. tit. 4. §. 1.* ubi citat pro hoc dicto Luc. de Pen. in *l. 1. Cod. vi. rust. ad null. obseq. & Capic. in §. firmiter.*

DUBITATIO TERTIA.

An si Rex aliunde potest necessitati suæ, vel Regni, subuenire, v. g. suum statum restringendo, &c. donatium, seu tributum à Vassallis petere possit?

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis resolutio.

S Vpono pro dubitatione præfenti, quin pro toto tractatu de Parlamentis, quod donatium,

quamvis nomine sit voluntarium, re vera tamen est necessarium, ita ut verè impositio dici possit, atque adeo, ut sit iustum, habere debeat omnes conditiones requisitas ad impositionem gabelle, vel tributi: & ratio est, quia est loco seruitij, & pro Rege in bello, aliisque eius necessita-

necessitatibus adiuuando, ad quod Valsalli omnes tenentur: tum quia ad Donatium concludendum non requiruntur Parlamentarij omnes, & singuli, sed sufficit eorum pars maior, vt in suo loco dicitur; tum quia binis, vel ternis quibusque annis irremissibiliter petitur à Rege, cum expressis literis ad Proregem transmissis, pro cuius effectu, & executione Barones Regni, vel (vt in Sicilia) tria Regni brachia per particulares literas Regias ad Parlamentum conuocantur: atque ita contra Rastellium de regim. Princip. lib. 3. fol. 133. docent cum communi ex Theologis Suarez de legibus lib. 5. cap. 17. num. 7. Molfesius in summa, tom. 2. tract. 12. cap. 22. num. 36. & citat Syluest. verb. dominium, quæst. 5. num. 6. & Iacob. de Graff. part. 1. lib. 3. cap. 1. num. 7. ita etiam docet Pontius de impedim. matrim. causa 31. quæst. 2. §. 11. & ex Iuristis ita docet Maltrillus de Magistratibus, tom. 2. lib. 5. cap. 1. §. num. 29. & seq. Regens de Ponte in decis. part. 1. decis. 3. num. 14. Velsq. consil. 99. punct. 4. num. 18. Petr. Tholosan. lib. 24. cap. 5. num. 3. Bolognet. consil. 1. Marin. Frecc. de subseid. lib. 2. auctor. 3. Giurba in decis. tom. decis. 118. num. 2. & seq. & alij passim, hoc supposito.

2. Respondeo negatiue cum Med. quæst. 13. Cod. de restit. Lessio lib. 2. cap. 33. dub. 6. Valsq. de restit. cap. 6. §. 1. dub. 2. num. 23. Regente de Ponte cum aliis Iuristis, quos ipse adducit tit. 4. in principio: si aliunde tamen potest suæ necessitati subuenire, v. g. restringendo statum suum, parcius viuendo, quatenus id sine dedecore status sui facere potest: ita Doctores citati in loco *suprà* citato.
3. Secundò omittendo sumptus parum necessarios, tam publicos, quam priuatos: ita Doctores iidem in locis *vbi suprà*.
4. Tertiò abstinendo se in posterum à prodigis donatiis, conuiuiis, &c. ita

Doctores iidem *suprà* citati in locis *suprà* citatis.

Quartò, veniendo officia: hæc enim propter necessitatem publicam (vt si summa pecuniæ aliqua esset constanda, quæ aliter commodè haberi non possit) licet vendi posse à Principe, docent Lessius de iust. & iur. lib. 2. cap. 32. dub. 4. Aragon. in 2. 2. quæst. 63. art. 2. Ledesma tom. 2. tract. 7. c. 1. concl. 15. Salonijs in 2. 2. tom. 1. quæst. 63. art. 2. contr. 8. Valentia tom. 3. disp. 5. qu. 7. punct. 2. §. ad 3. Malderus in 2. 2. tract. 9. c. 1. dub. 5. Rebellius lib. 9. quæst. 18. sect. 2. n. 28. Villalobos tom. 2. tract. 8. difficult. 5. Io. de la Cruz part. 1. pr. 7. art. 2. dub. 10. conclus. 3. Syluius 2. 2. q. 63. art. 2. Tannerus in 2. 2. disp. 4. q. 8. dub. 2. n. 24. Azorius tom. 3. lib. 8. c. 7. q. 3. Fillucius tom. 2. tract. 34. part. 2. cap. 2. num. 44. & Corduba in summa, quæst. 117. dummodo tamen officia dignioribus, quantum fieri potest, & ne detur occasio emptori multa inique extorquendi, moderato pretio vendantur.

Neque obstant, quæ quoad hoc in 6 contrarium adducit Regens de Ponte in tract. de potest. Proreg. tit. 3. vbi probat, quod officia, præsertim si iustitiarum administrationem admixtam habent, sine peccato mortali vendi non possint: nam procedunt, quæ ibi ipse adducit, si non adsint in venditione officiorum omnes quatuor conditiones, quas *suprà* dicebam: nempe primò, quod vendens habeat auctoritatem vendendi. Secundò, quod vendantur, quantum fieri potest, dignioribus. Tertiò, quod vendantur pretio moderato. Quartò, quod vendantur ob Reipublicæ necessitatem, vel magnam utilitatem, quin si Princeps extra hunc casum publicæ necessitatis, vel magnæ utilitatis, officium venderet, neque esset officij venditio irrita, peccaret tamen mortaliter, præsertim si hoc officium haberet aliquam iustitiarum administrationem;

tenet, ex eo, quia ex officiorum venditione quamplurima incommoda contra bonum commune sequi confuerunt, sicuti docent Caiet. in *summa*, verb. *officiorum venalitas*, Sotus *lib. 3. quest. 6. art. 4.* Nauar. *cap. 25. num. 7.* & alij Doctores passim. Quintò, vendendo titulos, dignitates, & similia. Sextò, petendo à Potentioribus taxas, seu contributiones voluntarias. Septimò, vendendo, quæ habet, vt oppida; &c. vel saltem ea ad tempus locando, & similibus aliis modis, quos breuitatis causa omitto. Vide Medinañ, Lessium, Vafq. Layman, Regentem de Ponte, Rastellium, Dianam, locis *suprà* citatis; & quæ *inf. à in dub. 8. & 9.* dicentur.

- 7 Ratio autem Responsionis negatiuæ, quam notent, inquit Molina, Confessarij, & Consiliarij Regum, præsertim si Regnum sit gabellis nimis grauatum, illa est: quia cum Rex sit propter Regnum, & non è contra, ad differentiam Tyranni, debet suum priuatum commodum, sicut & cuiuscunque alterius particularis Vassalli postponere bono publico, si iustus esse velit, & non iniustus; seu si Rex esse velit, & non Tyrannus (si non ratione iniusti tituli, quia iure possidet Regnum) saltem ratione iniustæ administrationis, dirigens administrationem Regni non ad bonum publicum, & commune; sed ad suum regentis priuatum commodum, grauando scilicet Regnum iniustis exactionibus, vel leges, sibi commodas, & publico parum viles condendo; sicuti docent Plato *lib. ciuili, vel de Regno*, Arist. 3. *Polit. cap. 5. & 10. 5. Eth. cap. 6. & 8. Eth. cap. 10.* & cum Arist. communiter Philosophi: ita enim docet S. Thom. 2. 2. *quest. 42. art. 2. ad 3. & de regimin. Princip. lib. 1. cap. 6.* & cum S. Thom. communiter Scholastici; & habetur præterea in *tex. notab. in authen. vt Indices sine quoquo suffragio, circa principi.*
Th. del Bene Dubit. Moral.

pium, col. secunda; & tradunt passim Summistæ in verbo *Tyrannus*, Caiet. Syluester, Armilla, Tabiena. & alij Doctores. Vide Sotum *lib. 3. de iustit. §. 1. dub. 2. num. 22.* & Lessium *de iust. & iur. lib. 1. cap. 9. dub. 4. num. 9. & cap. 1. dub. 3. num. 13* vbi subdit, quòd Rex comparatur ad Communitatem, non vt pars ad totum, sed vt pars ad partem: nam tota Respublica se habet ad Regem, sicut particularis persona ad custodem, quem stipendio ad se tuendum, & custodiendum conduxit, & ob hanc causam ei ex officio incumbit publici boni curatio: quapropter Rex dicitur boni communis custos; & si Regni administrationem ad suum priuatum administrantis commodum flectit, meritò non Rex, sed Tyrannus vocatur. Vide etiam ex Iuristis Luc. de Pen. in *l. quiscunque, Cod. de omn. agr. desert. l. iter in cap. 1. de prohib. alien.* & Regentem de Ponte in *tratt. de poiest. Proreg. tit. 6. §. 5. num. 10. & tit. secundò, §. 4. numero septimo.* vbi docet, quod Rex debet vtilitatem Regni vtilitati propriæ præferre; vt propterea in eodem loco citato *num. 19. & tit. 4. de regul. iur. impo. §. 8. num. 40.* dicat. quòd licet Regnum sit Regi datum tamen Rex est Regno datus propter Regnum, vt ipsum scilicet gubernet, & regat: quapropter Rex dicitur pater, maritus tutor & administrator Populorum, quibus præest quidem, sed ipsorum causa, & mali & improbi dicuntur illi Reges, qui in imperio non nisi imperium cogitant, id est, commodum proprium, cum hoc postponere debeant bono communi, præsertim quia in bono communi continetur & proprium, cum vires Regis insistant in viribus Regni: & è contra destruere Regnum sit & destruere Regem.

Confirmatur, quia cum Rex aliunde potest suæ necessitati subuenire, non est re vera in necessitate publica, propter

B quum

quam solum licite imponi potest tributum, sicuti in materia de tributis docent communiter Doctores, quapropter docent illi in tantum iustum esse tributum, in quantum imponitur propter necessitatem, vel magnam Reipublicæ utilitatem, cui alia ratione subueniri non possit. Vide, si placet, S. Tho. in Epist. ad Ducissam Brabantia. Gabr. D. Anton. Syluest. & alios apud Megal. cap. 17. Less. lib. 2. cap. 33. dub. 4. num. 41. Azor. part. 3. lib. 5. cap. 23. Vasq. in opus. de restit. cap. 6. §. 1. dub. 2. Suar. lib. 5. de legibus, cap. 15. Molf. tom. 2. Summa, cap. 22. num. 38. & num. 61. Layman lib. 3. tract. 3. part. 1. cap. 3. & ex Iuristis vide Bellugam rubr. 11. num. 6. cum Borello, & aliis Doctoribus, quos ipse refert, & sequitur. Vide etiam Rouit. super pr. 1. g. m. in rubr. de vestigalibus, num. 9. & seqq.

9 Confirmatur secundo exemplis Principum Gentilium, ex quibus in hac re discere possunt Principes Christiani: nam Marcus Antonius, ne gabellis, ætario ob bella exhausto, populum oneraret, auctionem vestium Imperatoriarum fecit, vendiditque pocula aurea, crystalina, myrrhina, & vasa Regia, vestem vxoriam, sericam, & auxatam, & gemmas; vt refert Iulius Capitolinus in Marto Philosopho, & Erythrius Prefectus vrbs sub Zenone, cum neque Fiscum sufficere videret, neque onus imponeret maius; Fiscus autem esset profusione Zenonis exhaustus magistatu abiit cum dolore Ciuitatis, vt refert Suidas in verbo Erythrium, & Trojanus Cæsar dixit Fiscum esse lienem: nam sicut liene ctescente in corporibus nostris, artus reliqui tabescunt, ita turgente Principis Fisco, reliqua Ciuitatis membra marcescunt, & agrotant: quare si quis Princeps velit corpus Reipublicæ validum esse, oportet Fiscum non habere tumorem: ita scribit Philippus Beroald. in pe-

riphras. ad vitam August. Cæsaris & Philostat. de vita Apoll. lib. 5. cap. 13. de officio Regis Vespasianum admonens: nec ea (inquit) asimes, qua ex collatione tributorum a gemitibus hominum promaniunt: atrum enim, sordidumque putandum est aurum, quod ex lachrymis oritur; diuitiis autem optimè vteris super omnes Reges, si cum egenis eas communicaneris.

SECTIO II.

Proponuntur, & soluantur Difficultates circa Dubitationis Resolutionem positam.

O Biices: Summa, quam Rex extraheret parciùs viuendo, & aliis modis, quos *suprà* in Responsione nummetabam, vel similibus, non est sufficiens publicæ necessitati, quam Rex nunc habet, ergo.

Respondeo in casu, quod ita est, exigat Rex (si adsint vires Regni, & cætera requisita ad iustitiam tributi, vt *infra* in suis locis dicitur) per tributum reliquam summam ad complementum publicæ necessitatis, quam Rex nunc habet ad subueniendum bono communi.

Dummodo tamen primò tributum ad prædictam publicam necessitatem excessum non habeat: nam quoad excessum foret illud iniustum, vt pote non propter necessitatem publicam impositum, vt *suprà* probabam: & vt in simili dicitur in cap. quia plerisque de immunitate Ecclesiastica, & docent Doctores mox *infra* citandi. Dummodo tamen secundò tributum (propter eandem rationem, quam *suprà* asserabam) applicetur ad illam publicam necessitatem, cuius causa est impositum, vel ad similem; si illa cesset,

cesset, & alia surgat, vt cum Caiet. *verb. vestigalia* docent etiam Doctores mox *infra* citandi, & sumitur ex S. Thom. *lib. 2. de regim. Princip. cap. 12.*

4. Neque contra hanc doctrinam obstat *text. in l. fin. Cod. de his, qui ex pub. collat. lib. 10.* vbi habetur, quod impositio facta ad certam causam, non debet conuerteri in aliam: quapropter Isern. apud Regentem de Ponte *de potest. Proreg. iur. 4. §. 2.* vocat abusum impositiones pro vna causa impositas conuerteri in aliam: nam, vt optimè notat Regens de Ponte loco *suprà* citato: hodie propter imminentes, & graues necessitates Regis omnia confunduntur: & propterea id ex causa necessaria fieri potest, etiam per Proreges; & allegat pro hoc *text. in l. unica, C. de expens. Lodor. lib. 11.* vbi Luc de Pen. & Andr. de Barul. post Io. de Plat. qui distinguit, & allegat Bart. in *l. legatū, ff. de administr. rerum ad ciuit. pertinent.*

5. Dummodo tamen tertio tributum (propter eandem rationem, quam *suprà* adducebam) cesset, si necessitas omnis publica cessat. Ratio, quia cessante causa (vtique necessaria, & in suo genere adæquata) cessat effectus, *cap. cum cessante de appellat.* quod ita ferè explicat Glossa citans varia iura in *cap. post translationem de renunciat. verb. cessante*, & notant Doctores in *l. cum paier, ff. de leg. 2.*

6. Porro, si vno ex his tribus requisitis deficiente, tributum adhuc exigitur, sequitur, quod non exigatur propter publicam necessitatem (propter quam solum in casu posito exigi illud licitè posse probabam) atque adeo sequitur, quod tributum sit iniustum, vel quoad totum, modo *suprà* explicato, & consequenter sequitur, quod Rex quoad excessum, vel quoad totum, ad restitutionem teneatur; & si Rex non restituit, teneantur cæteri, qui quomodolibet, vel iubendo, vel mandando, vel consulendo, vel

consentiendo, vel laudando, vel adiuvando, vel tandem non impediendo, si impedire possent, & ex officio teneantur, tributū causa moralis fuerunt; sicut & qui tributum exigunt; atque ita docent Gabriel in *4. dist. 1. §. quasi. 1. art. 2.* Syluest. *verb. Gabella 3. quasi. 2.* Suar. *de legibus, cap. 15.* Molfes. *2. tom. summa, cap. 2. num. 62.* Angelus *verb. pedagium, §. 6.* Medina *quæst. 13. Cod. de restit. l. 1. de iust. & iur. lib. 2. cap. 33. dub. 6.* Vasq. in *opusc. de rest. cap. 6 §. 1. dub. 2.* Azor. *part. 3. instit. Moral. lib. 5. cap. 23.* Alphonsus Castro *1. lib. de lege penali, cap. 10.* & Petrus Nauarr. *lib. 3. cap. 1. num. 255.* vbi subdit, quod si cessante publica necessitate non cessat tributum, necessitas publica assumitur pro forma, re ipsa autem fraus est, & rapina, pauperumque oppressio, quæ doctrina maxime locum habet in tributis nouis, quorum causa, an, & qualis fuerit, cognoscitur, vel facile coniectari potest; sed de hac re in locis suis *infra* diffusius dicitur, vbi ponam alios casus, in quibus licitè potest Rex de nouo imponere tributū, vel vetera augere.

Obiicies secundò: Summa, quam Rex extraheret parcius viuendo, & aliis modis, quos *suprà* in Responsione dicebam, non est præsentanea ad præsentaneam, & urgentem necessitatem, quam modò Rex habet, vt subueniat hîc, & nunc bono communi, ergo.

Respondeo in casu, quod ita est, exigit Rex (si adsint vires Regni, & cætera requisita ad iustitiam tributi, sicut *suprà* annuebam) per tributum pecunie summam commensuratam necessitati præsentaneæ, quam habet ad subueniendum bono communi: nam cum periculum sit in mora, & res non patiatur dilationem: qui sanè exposcit bonum commune: quin imò si adeo vrget necessitas, & Rex aliunde non habet, potest licitè

12 *An Regis sit conuocare Parlamentum generale?*

Rex sumere ab vna Ciuitate ; & deinde , vt ei compenſet , ne ſuperexcedenter ad alias Ciuitates reſtet grauata, diuidere onus per Regnum , ſicuti dixit Cyn in l. *neminem*, Cod. de ſacroſ. Eccleſ. & Regens de Ponte de poteſt. Præreg. i. r. 4. num. 3. plus addit. Iſer. & Regens de Ponte loco citato, num. 38. & ſi. 5. num. 35. quod licitè poteſt Rex in caſu poſito ſumere bona priuatorum , & reſtituere poſtea , quando poterit. Ratio , quia in hoc eſt fauor boni communis , cui cedere debet bonum priuatum , cum hoc ſit minus bonum , quam commune ; quin & includatur in communi : quapropter merito adeo attendendum eſt bonum commune , vt nulla ratio habeatur bono priuato , quin & damno priuato ; exigente tamen debet Rex ſummam illam in caſu poſito , ita vt ſeruet tres conditiones , quas ſuprà dicebam , propter rationem ibi allatam , & ita vt poſtea faciat Regno debitam reſtitutionem , quam faci-

lè facere poteſt , ſi collecta pecunia in Fiſco ipſius aſſeruetur : poterit enim tunc , vel tributa ordinaria minuere , vel extraordinaria , quæ futuro tempore propter aliquam occurrentem neceſſitatem exigi poſſent , omnino intermittere , & pecuniam antè collectam ad talem neceſſitatem applicare. Sin verò pecunia tributi nomine collecta , à Rege , vel Anteceſſoribus eius conſumpta ſit , tunc Rex reſtitutionem facere poterit , parcius viuendo , & recurrendo ad alios modos , quos ſuprà in Reſponſione enumerabam ; vel ad ſimiles , ſi ſic ſatiùs videbitur : nam tenetur Rex Rempubicam in caſu poſito , læſam , & damnificatam reſtituere in integrum , & in ſe ab illa transferre damnum , quod à principio ipſe pati debebat : ſicuti patet ex iis , quæ ſuprà in Reſponſione dicebantur , & videri poteſt Mol. tract. 2. tom. 3. diſp. 667 S. Antonin part. 2. tit. 1. cap. 13. §. 2. & Layman. loco ſuprà citato , num. 8.

D V B I T A T I O Q V A R T A.

An ſi Rex aliunde poteſt neceſſitati ſuæ , & Regni ſubuenire, v. g. contractus (quos cum læſione graui , vt cum alagiis , vel alio modo , &c. contraxit) ad limites iuſtitia reducendo, Donatiuum , vel Tributum à Vaſſallis petere poſſit ?

SECTION I.

Proponitur Dubitationis Reſolutio.

RESPONDEO negatiue , præſertim ſi Regnum ſit gabellis nimis

grauatum ; & Reſponſio negatiua patet ex dictis in Dubitatione præcedenti.

Confirmatur , quia bonum particulare , vt in eadem Dubitatione dicebam , poſtponi debet bono communi , quin imò , vt *ibidem* probabam , adeo atten-

di debet bonum commune, vt nulla ratio haberi debeat damni particularis; quia in bono communi includitur bonum particulare: quapropter bono communi cedere debet bonum particulare: arque ita docet And. de Baril. *in l. ex omnibus. Cod. de decur. lib. 10* & Regens de Ponte *de potest. Prorog. tit. 1. num. 26.* vbi subdit, quod ex causa valde vrgenti, si sic exigat hic, & nunc bonum commune, potest Princeps auferre bona priuatorum; ac etiam priuilegia iis concessa reuocare, & citat Baldum, Luc. de Penna, Bellugam, Alex. Decium, & alios multos, quod tamen intelligas in sensu, quò *supra* *precedens Dubitatio circa finem*, & dicam *infra* *in Solutione difficultatum Dubitationis presentis.*

3 Tota ergo difficultas est an licitè possit Rex contractus (quos cum læsione graui, vt cum alagiis, vel alio modo, &c. cum aliquibus contraxit) ad limites iustitiæ reducere, vt suæ, & Regni subueniat necessitati, & pars affirmatiua probatur primò, quia Rex in prædictis contractibus, vt i suppono, læsus est notabiliter: ergo habere in iis potest beneficium restitutionis in integrum Consequentiā probatur, quia *ex l. 4. Cod. quibus ex causis maiores*, &c. Respublica iure minorum gaudet, ideoque beneficium restitutionis in integrum habet: ergo & Rex, sicut & quilibet alius supremus Princeps tale beneficium etiam habet. Vltima ista Consequentiā probatur primò, quia bona Principatus alienata ad Rempublicam pertinent. Secundò, quia Princeps est Reipublicæ caput: atque ita *ex c. l. 7. quarta*, deducunt communiter Doctores, vt videre est apud Tholos. *lib. 3. de Republ. cap. 8. Lell. loc. cit.* & Layman *lib. 3. tract. 4. cap. 11. n. 5.*

4 Secundò probatur, quia Rex in prædictis contractibus, et si scienter læsione graui est læsus, læsus est tamen ne-

cessitate ductus, vt subueniret bono communi, ad quod præsentanea pecunia tunc indigebat: at quando est iusta, & rationabilis causa, vt læso per restitutionem in integrum succurratur, conceditur beneficium restitutionis in integrum, quibuscunque etiam maioribus natu, vt patet *ex iur. ff. & Cod. ex quibus causis maiores 25. annis in integrum restituntur*, & tradit Abb. *in cap. ex literis, num. 11. de in integrum restit. & in cap. tunc ex literis, num. 12. eodem tit.* ergo multò magis concedetur Regi, qui Pupilli, & Reipublicæ priuilegium habet, vt *supra* dicebatur. Afferit tamen Abbas *vbi supra* discrimen inter restitutionem, quæ fit minori natu, Reipublicæ, (idem dicit de Ecclesia, & quocunque alio loco pio) & inter restitutionem, quæ fit maiori natu, quod ad illam sufficit interuenisse solum læsionem grauem, eo quod læso propter ætatis imbecillitatem secundum quandam æquitatem Iudicis officio succurritur, & Ecclesiæ, ac Reipublicæ succurritur propter publicum fauorem: ad restituendum autem Maiorem natu, præter læsionem grauem, requiritur etiam iusta causa, ob quam Iudex præsertim supremus, æquum esse arbitretur succurrere iuxta *l. 1. ex quibus causis M. iores*. &c. v. g. si quis grauiter læsus fuerit, vt subueniret bono communi, vt est etiam in casu nostro; vel per id tempus, quo causa Reipublicæ aberat, vel cum in vinculis per seruitutem, hostiumve potestatem esset: aut si qua alia iusta, & rationabilis causa videbitur Iudici in integrum restituendi, spectata æquitatis ratione, v. g. si quis enormiter læsus sit propter ignorantiam iuris valde obscuri, aut dubij, præsertim si is ex rudibus sit, vt si rusticus, aut mulier, &c. qui ignorant iura, sicuti ex Maranta, qui alios alios citat, refert Molina *disp. 572. §. Multisibus*, & Lell. *lib. 2. cap. 17. num. 67.*

B 5 Tertiò

5 Tertiò probatur, quia qui prædicto modo contraxerunt cum Rege, exorbitans lucrum fecerunt percipiendo fructus, etiam quoad fortis excessum, in quo notabiliter Rex læsus fuit, cuius excessus fructus spectare ad læsum, non autem ad eum, qui contraxit cum læso, ex communi docet Couar.*cit. cap. 3. num. 1.* vbi multos adducit: ergo ex hoc capite etiam iusta, & rationalis causa extat, vt Rex notabiliter læsus restituatur in integrum, præsertim si quod recuperat, in beneficium Regni conuertit, & ob id Regno nouum grauamen euitat.

SECTIO II.

Proponuntur Aduertenda quadam contra Dubitationis Resolutionem positam.

1 **A**duerte, quòd beneficium restitutionis in integrum primò habent Minores, id est, qui annos 25. ætatis non compleuerunt, l. 1. & *toro titulo, ff. de minoribus.*

Secundò Ecclesiæ, vt constat ex tit. decret. *de in integrum restitut. ex irà, & in 6. & cap. auditis, eodem tit.*

Tertiò loca pia iuxta l. omnia, Cod. de sacros. Ecclesiis, & notat Abbas in cap. 1. de restitut. in integrum.

Quartò Respublicæ, l. 4. Cod. quibus ex causis Maiores 25. annis in integrum restituntur.

Quintò Vniuersitates studiosorum, eum in eis non pauci Minores 25. annis reperiantur, sicut notauit Abbas in cap. 1. de restitut. in integrum, & videri potest Molina tom. 2. disp. 574. & Lessi, lib. 2. de iust. cap. 17. dub. 9.

Sextò Vicicomunitates habentes, vt docet Gaill. lib. 2. obseruat. 62. arg. l. 1.

§. si heres iussus, §. vicis, ff. de legat. 1.

Secundò aduerte, quòd vt detur beneficium restitutionis in integrum, requiritur, saltem in foro externo intercessisse læsionem magnam, atque ita habetur in l. scio, ff. de in integrum restit. & cap. penult. de reb. Ecclesiæ alienandis, vel non, iunct. gloss. verb. enorme, & docet Abbas in cap. 1. num. 2. de in integrum restitut. vnde dici consuevit, quòd minima non curat Prætor; vide Couar. 1. resol. cap. 3. num. 11 & Regentem de Ponte tit. 4. §. 5. num. 15. & 16. vbi subdit, quòd ad hoc, vt detur restitutio in integrum in foro externo, requiritur, quòd intercesserit læsio magna, quæ fuerit in sexta parte, idque ex communi sententia Doctorum.

Tertiò aduerte, quòd quamuis, vt 3 detur remedium ordinariū leg. 2. c. de rescind. vend. requiratur quòd læsio intercesserit magna ultra dimidium, tamen, vt detur remedium extraordinarium restitutionis in integrum (quod pinguius prouidet) sufficit quòd læsio intercesserit magna infra dimidium, vt supra dicebatur: atque ita ex communi docet Regens de Ponte loco supra citato. num. 23. quin imò in foro interno sufficit multò minor Ratio, quia etsi in simili casu daretur etiam restitutio in integrum, adhuc non læderetur æqualitas, atque adeo adhuc non læderetur iustitia commutatoria, quæ per se æqualitatem tantum attendit, vt docent communiter Doctores in materia de restitutione.

Quartò aduerte, quòd vt detur beneficium restitutionis in integrum, sufficit, si læsio fuerit magna; qualis supra dicebatur; siue intercesserit illa in contractibus, locationibus, vel alterius generis: & ratio est, quia vbique militat eadem ratio; atque ita docent communiter Doctores, vt videre est aq. Gomezium tom. 2. cap. 14 Lessium lib. 2. cap. 17. dub. 9. num. 69. & Regentem de Ponte lo-

eo supra citato, num. 58.

Sextò aduerte, quòd cùm hodie quadriennij spatium concedatur ad petendam restitutionem ex quacunque causa, iuxta *l. ult. Cod. de temporibus in integrum restitut.* quadriennium in restitutione Minorum inchoatur ab exacto 25. ætatis anno, & sic durat vsque ad expletum annum 29. *l. ult. citat. Cod. de tempor. in integr. restitut.* in restitutione verò Reipublicæ. (atque adeo, & Principis, vtpote Reipublicæ capitis, vel quia bona principatus alienata spectant ad Rempublicam, vti *supra* dicebatur: idémque dicendum de restitutione Ecclesiæ, aut cuiuscunque alterius loci pii) incipit à tempore factæ læsionis, *cap. 1. de restit. in integrum in 6.* Ita tamen quòd si iusta causa subest, vteriam post elapsum quadriennij spatium Reipublicæ, &c. restitutio in integrum concedatur, vtrique & post illud elapsum tempus etiam concedetur, sicuti notauit Gloss. *in cap. 1. hoc tit. in 6.* & Abbas *cap. cum ex literis, num. 10. & seq. eod.* & Molina *tom. 2. disp. 574.* inter alias autem iustas, quas *supra* dicebam, causas, illa est, (quæ sola sufficit) si læsio Reipubl. &c. magna fuerit secundum viri prudentis arbitrium teste Gloss. & Abbas *in cap. 1. de in integrum restitut. num. 2.* Couar. *1. resol. cap. 3. num. 11. & Less. cap. 17. num. 66.* Itaque ob iustam causam (si scilicet grauiter læsa fuerit Respublica, &c.) etiam post quadriennium numeratum à tempore læsionis, beneficium restitutionis in integrum Reipublicæ &c. competere potest: & ratio est, quia fauor publicus (quæ causa est, vti in integrum restituitur Communitas, sicut & Ecclesia) sèper manet, quare alia ratio est de Minoribus, qui solum ob ætatis imbecillitatem restituiuntur; ideoque postquam Maiores facti sunt, non amplius eis subuenitur, quàm intra quadriennium; nisi vel militiam interim

exerceant, vel Reipubl. causa absentes sint, vel eiusdem Reipublicæ causa, alio modo damnum acceperint, vel alio legitimo impedimento, vt *supra* explicabam, detenti videantur, ob quod Prætor, etiam natu Maioribus subueniendum esse, causa cognita, decernere potest, & debet, iuxta *tit. ff. & Cod. ex quibus causis Maiores 25. annis in integrum restituiuntur*, & tradit Abbas *in cit. cap. ex literis de in integrum restitut. & in cit. cap. cum ex literis eod. tit. quæ*, si non omnia, saltem aliqua, in Rege etiam locum, habent, præsertim si quod Rex recuperat (reducendo scilicet contractus ad benigniores terminos intra limites iustitiæ) in beneficium commune conuertere & præterea sic nouam gabellam, alioquin imponendam, Regno deuirat.

SECTIO III.

Proponitur contra Dubitationis Resolutionem positam prima Difficultas, eiusque prima Solutio.

O Biicies primò: Rex, vel quilibet alius supremus Princeps, tenetur stare contractui: ergo &c. Antecedens probatur, quia licet Princeps supremus quodammodo non subdatur vni positiuo, (quia, vtdicit Iser. *in cap. 1. de Vassallis, de seorp. atar.* & Regens de Ponte *tit. 10. de donat. & expensis Vniuers. num. 24.* est is supra ius positiuum, quapropter potest illud tollere cum omnibus eius effectibus: subditur tamen iuri gentium, & iuri naturali: atque ita docet Innoc. *in cap. nouis de iud.* vbi dicit quod concessio facta à Principe, si transierit in contractum, est firma. & irreuocabilis; & sequitur Ant. de Butr. *in cap. cum*
M. de

M. de consil. Ludovic. Roman. in consil. 252. & in consil. 351. num. 22. Idem docet Syluest. *verb. Princeps*. vbi ait, quod licet Princeps habeat plenitudinem potestatis, adiuu obligatur contractibus. Ratio, quia Deus subiecit quidem ei leges, sed non contractus, ex quibus est obligatus, diciturque opinionem hanc esse communem; idem docet Molin. *1. om. 3. disp. 667.* vbi ait, quod si Rex non seruat pactum, seu contractum, tenetur in conscientia restituere tributum vel quidquid aliud accepit à Vassallis Idem docet Bald. *de usu feud. in rubr. de natura feud* vbi dicit, quod si Princeps inuestiuit aliquem de Baronia, vel Castro, non potest eum priuare sine causa, nec ipse, nec ipsius successores. Ratio, quia tam Princeps, quam eius successores tenentur stare contractui: idemque repetit *in consil. 326. vol. 1.* & sequuntur Doctores *in l. 1. ff. de constitut. Princip.* & Matth. *de Afflict. in consil. Reginea, qua ad decus, num. 2.* Idem docet Iason *in consil. 10. vol. 1.* 3 vbi tradit, quod contractus Principis obligat ipsum, & successorem: additque, quod hæc sit communis opinio. Idem docet Philipp. *in consil. 70. in hac consulti. lit. D. vol. 2.* vbi ait, quod contractus facti ab habente potestatem legis condendæ, habenturque pro lege, & citat *l. Caesar. ff. de public. & veilig. & l. penult. Cod. de donat. inter virum, & uxorem.* Idem tradit Belluga *in specul. Princip. rubr. 1. num. 12.* vbi dicit, & eius successores ligantur contractibus iuxta *cap. primum de probat.* & citat multa alia iura, & Doctores, idemque repetit *in rubr. 46. n. 4.* vbi ait, quod Princeps contractus vult firmos esse, & non rescindi, etiam si sint facti cum Principe, vel Fisco, iuxta *textum notabilem, in l. ratas, Cod. de rescindenda vendit.* & rationem reddit, quia Princeps contractibus, etiam cum subdito iuris, iure gentium obligatur.

Idem tandem tradunt alij Doctores quos multos refert, & sequitur Borrellus *in addition ad rubr. 1. Belluga, lit. N.*

Respondent aliqui *in l. digna vox, Cod. 2. de legibus* negando Antecedens, scilicet quod Princeps supremus teneatur stare contractui. & rationem reddunt; quia is habet plenitudinem potestatis; sed hæc istorum Doctorum responsio sic simpliciter prolata est falsa: vt patet ex rationibus, & auctoritatibus *supra* adductis; sicut & falsum est eorumdem fundamentum; cum ad summum supremus Princeps *supra* ius positium (non autem *supra* ius gentium, & naturale, seu diuinum) plenitudinem potestatis habeat, vt *supra* dicebatur: quare cum distinctione potius ad argumentum sic

Respondetur primò: Rex, vel quilibet alius supremus Princeps, tenetur stare contractui: distinguo, si contractus sit onerosus, concedo; si contractus sit gratuitus, vel sit priuilegium ex mera liberalitate concessum, nego: nam tunc, præsertim ex causa, reuocare Princeps supremus illum potest: atque ita concludit Socin *in Conc. 87. visis num. 13 vol. 3.* allegans Baldum *in l. nuptia, Cod. de Senat.* & huc spectat illa quæstio sæpe sæpius in Regno agitata: *An scilicet Civitas, vel Cast. non factum de Demanio Regis possit iterum contra voluntatem subditorum infendari per Regem*: nam per prædictam Soccini distinctionem solui optimè potest prædicta quæstio, de qua vide Abbatem *in consil. 3. volum. 2.* And. de Ietn. *in Reg. consil. dignum, & in cap. 1. & similiter, num. 27. de capis. qui cur. vend. Socc in consil. 4. volum. 3.* Luc. de Pen. *in l. 1. C. de capis. cin. consil. lib. 10.* Guido. Papa *in decis. Gratianop. 239. & singul. Curt. Iuniorum in consil. 174.* Gulielm. Pernum *in tractat. de Principe, numero 22.* Aymon. Crau. *in consil. 241.* & antea *in consil. 54.* Matth. de Afflict. *in pratud. consil.*

fit. Regni, quest. 24. & in cap. 2. § si quis fecerit, quo tempore miles in feudis, & in §. praeterea, vbi Sigismundus Loffredus eodem titulo, & Rodericum allegat. 9.

SECTIO IV.

Proponitur eiusdem prima difficultatis posita secunda Solutio.

Respondetur secundò, & multò magis ad rem nostram, distinguendo etiam Antecedens argumenti: Rex, vel quilibet alius supremus Princeps, tenetur stare contractui, distinguo; si causam rationabilem recedendi à contractu Princeps non habeat, concedo, si habeat, (quia sic scilicet exigit bonum commune) nego, arg. l. qui fundo, Cod. de omni agr. desert. lib. 11. atque ita docet Bald. in l. fin. in princip. ff. de Senator. in l. fin. in princip. ff. de pennis, & in l. penult. Cod. de donat. inter virum & uxorem, l. mol. & Anton. in cap. cum M. Ferrariens. de constit. Ludovic. Rom. in consil. 352. n. 22. Alexand. in consil. 101. visis instrumentis, colum. 5. volum. 1. Soc. in consil. 58. super proposita, colum. 1. in fin. vol. 3. & Tiraq. in tract. de pennis in prefat. num. 41.

Itaque cum causa rationabili (si sic exigit bonum commune) licetè potest supremus Princeps facere contra contractus, atque ideo, & contra privilegia, etiam remuneratoria, ab ipso concessa, & sic per modum contractus se habentia: atque adeo licetè potest etiam facere contra ius cuiuscumque particularis loci, vel personæ, & multò magis licetè etiam potest facere contra leges, vnde sit

Thom. del Bene Dubit. Moral.

SECTIO V.

Proponitur ex Solutione secunda prima difficultatis posita Corollarium primum.

EX dictis licetè potest Princeps reuocare priuilegia ab ipso concessa. Bald. in l. qui se patris, Cod. vnde liberi, Luc. de Pen. in l. fin. Cod. de locat. prad. civil. lib. 11. & Belluga specul. Princip. rubr. 26. §. Princeps. Vnde quamuis Neapolitanis concessum sit priuilegium (vt apparet ex cap. 6. in lib. capitulorum, fol. 62.) ne ipsis fiat confiscatio bonorum, nisi pro delictis criminis læsæ maiestatis diuinæ, vel humanæ, hoc tamen non obstante in dies sæpe sæpius mandata iis sunt ex diuersis causis; poenæque exiguntur, & signanter poenæ mandatorum spectorum; nec non & in dies in præiudicium prædicti priuilegij multæ pragmaticæ, decreta, & banna fiunt, in quibus poenæ pecuniariæ imponuntur, & exiguntur. Ratio, quia non tenetur Princeps (concurrente bono publico) priuilegia, vel leges sequi; sed omnes poenæ in tali casu sunt ei arbitrarie; sicuti rectè notauit Bald. Aret. in l. fin. Cod. vbi sen. vel clar. ff. idque ob publicum bonum; in quo casu publica utilitas præfertur priuatæ, cum priuata includatur in publica, vti supra dicebatur.

SECTIO VI

Probaturs Corollarium secundum.

Licetè etiam potest Princeps (si sic etiam exigit bonum commune) cogere Vassallos, vt frumenta, aliæque bo-

C

na

na, quae habent, vendant iusto pretio, quod prudentium virorum arbitrio taxetur; & multoties etiam pretio viliori pro necessaria sustentatione Ciuitatis, Regni, vel militiae; &c. de quo in l. 1. *Cod. de metat. lib. 10.* qui est vnus de casibus, quo quis inuitus vendat: atque ita docent etiam Bart. in l. 1. §. *cura carnis, ff. de offic. Praefect. Urb.* Lucas de Pen. in l. *unica in fin. ut nem. lic. in empt. spec. se excus. & in l. 1. Cod. ex quibus mun. lic. se excus.* Couar. *var. resol. lib. 3. cap. 14.* Afflict. in *proem. constitut. Regn. quast. 3.* vbi multas affert decisiones Praesid. de Franch. in *decis. 9.* & Io. Thom. de Minad. in *reper. constit. in aliquibus, in verb. Comitum, & Baronum, num. 59.* Atque hinc ortum traxit praxis, quod tempore penutiae per Proreges taxantur, qui frumentum, vel quid simile ad vitam hominis necessarium habent, vt vendant illud taxato quodam pretio, de qua re vide; si placet, Flor. in l. *si quid, ff. de vsufr.*

SECTIO VII.

Proponitur COROLLARIUM III.

Licet etiam potest Princeps (si is propter bellum iustum, quod gerit, frumento aliusve ad suum, & militum victum spectantibus indigeat) cogere Vassallos, vt illud emanet, & ex diuersis locis, etiam longinquis (si opus fuerit) illud asportent in beneficium ipsiusmet Principis, & militiae Principis, sicut & Ciuitas (si victualium penuriam patiatur, & commoditatem ea emendi non habet) licet etiam potest cogere Ciues, vt vnusquisque iuxta vires, seu facultates suas, victualia emat, & ex diuersis locis etiam longinquis (si opus fuerit) illa exportet, & postea in beneficium Ciuita-

tis vendat; vel saltem, vt pecuniam ei mutuet, ad hoc vt ipsa Ciuitas, saltem emere victualia possit: ne tam ipsi, quam alij Ciues fame consumantur: atque ita docent Io. de Plat. Andr. de Barul Rebus. Luc de Pen. aliqui Doctores communiter in l. 1. *Cod. quibus mun. vel praest. nem. lic. se excus.* vbi est casus: idemque tradit Iacob. in *tit. de homag. num. 35.* vbi, quod ob publicas necessitates possit Ciuitas cogere Ciues ad id, quod supra dicebam, adducit auctoritatem Angeli, & quamplurium Doctorum aliorum; quodque idem propter easdem publicas necessitates possit facere Princeps in ordine ad suos Vassallos, docent etiam communiter Doctores, sicuti videre est apud Moder. addit ad Andr. in *tit. qua sunt reg. in verb. & extraordinaria collatio, vers. manus suas ad iniquitatem, in fin.* vbi nota cum Luc de Pen. quod id, quod supra dixi, cum moderamine, seu cum proportionem geometrica faciendum sit; nempe quod ad id praestandum non eligantur saltem diuites: ita vt hi tantum, aliis immunitate gaudentibus, obstringantur ad tale onus; sed quod omnes, vel ad victualia emenda, vel ad victualia asportanda, vel ad pecuniam ad hunc finem mutuandam, aequaliter per res, & liberam, seu secundum vires, & facultates singulorum seruata proportionem quadam geometrica, Ciues cogantur; quia (vt recte dixit Io. de Plat. post Andr. de Barul apud Regentem de Ponte de potest. Proreg. *tit. 2. num. 9.* ita est idoneus pauper ad modicum, sicut diues ad multum; & sic ad praedictum onus tenentur omnes, & singuli Ciues, siue pauperes, siue diuites illi sint; geometricè tamen, vt dicebam, pauperes scilicet, vt pauperes, diuites autem, vt diuites.

Quod autem fieri possint impositiones, imò & possint taxari proportionaliter geometricè Ciues omnes ad pecuniam

niam mutuandam, ad emptionem vi-
ualium pro necessaria sustentatione
militum, est casus in l. unica, Cod. ut
nem. lic. emp. se excus. lib. 11. vbi Luc de
Pen. dicit textum habere locum secun-
dum communem Doctorum opinionem,
tum in ordine ad sustentationem popu-
lorum tempore penurie; subditque, quod
ita temporibus suis in praxi positum sit.
Idem sentit gloss. *ibidem*, dum exponit
ly necessitate, scilicet belli, & famis, vbi
Bart. primò notat, quod tam diuites,
quàm pauperes, ad id tenentur tempo-
re penurie, licet diuitibus id necessarium
non sit: & ratio (inquit ipse) quia id spe-
ctat ad publicam utilitatem, cum Ciui-
tas sine pauperibus perfecta non sit.

- 3 Secundo notat, quod (ad hoc, vt Ci-
uitas minus damni patiatur) proportio-
naliter geometricè compelli etiam pos-
sunt Ciues ad emendum frumentum,
vel quid aliud simile, quod Ciuitas ha-
bet ad vendendum, in casu, quo cor-
rumpi illud incipiat, vel in casu aliquo
simili: nec quisquam ab hoc excusatur,
licet ei necessarium non sit. Ratio, quia
sic etiam exposcit bonum commune,
quod pariter facere posse Fiscum de suo
frumento, dicit idem Bart. quem sequun-
tur Afflict. in cap. post natale ante num. 8.
vers. & seias, de pac. ten. & alij Doctores,
quinimò propter eandem causam (vt sci-
licet Ciuitas, vel Fiscus minus damni
patiatur) posse misceri frumentum vetus
(licet corruptum) cum nouo; vel posse
vetus (licet corruptum) distribui
proportionaliter per Ciues,
dixit idem Bart. cum gloss.

in leg. 1. C. de cond.

in publ. horr.

libr. 10.

SECTIO VIII.

Proponitur COROLLARIUM IV.

Licet etiam potest Princeps (si sic ne-
cessitas vrgeat: atque adeo sic exi-
gat bonum commune) compellere Vas-
sallos (sicut & Ciuitas compellere Ci-
ues) vt iusto pretio animalia, naues, vel
similia, quæ habent, locent, causa aspor-
tandi frumentum, vel alia necessaria ad
bonum commune, de qua re vide, si pla-
cet, Bald in l. inbemus nullam, Cod. de sa-
crof. Eccles. & Regentem de Ponte iii. 4.
de regalib. imposition. §. 2. num. 51.
vbi subdit, quod hinc fieri consue-
runt ordinationes, quod iusto pretio dentur
alimenta mulis, & vecturis, & quod pre-
tia moderentur, & taxentur, & hoc
sumptum esse dicit ex text. in l. animalia,
Cod. de curs. publ. lib. 12.

SECTIO IX.

Proponitur COROLLARIUM V.

Licet etiam potest Princeps compel-
lere Vniuersitates Regni, vt, bene-
ficium commune ipsius Regni, pro-
portione quadam geometrica atten-
ta, exhibeant homines pro militia,
pro remigando, pro fodiendo, cum ex-
ercitus per mare, vel per terram ad bel-
lum transmittitur, pro persequendo, &
extirpando latrones, & pro similibus
rebus aliis ad publicam utilitatem ejus-
dem Regni pertinentibus, sicuti docent
Lucas de Pen. & Capic. quos refert,
& sequitur Regens de Ponte titulo 4.
de regal. imposition. num. 48. & seqq. At-
que hinc ortum duxit praxis, vt ad car-
ceres pro delictis grauius damnati,

transmittantur (donec eorum causæ expediuntur, ad regias Triremes, ut ibi inferuiant in beneficium Regni, quæ praxis, ut omittam caput publicæ utilitatis, quia sic quidem exigit suadente necessitate bonum commune, in defensionem Regni, est ex aliis capitibus etiam non irrationabilis. Primò, quia vel digni postea tali pœna tales homines reperiuntur, & sic nullam, quod ad Triremes transmissi fuerint, iniuriam acceperunt; vel digni non reperiuntur, & nec etiam per hoc idem iniuriam patiuntur; quia interim debitam, & iustam mercedem, sicuti & alij, qui voluntarie ad remigandum se locant, habuerunt; quamvis pro carcere, qui sanè ipsis debitus erat, Trireme successerit. Secundò, quia cum tales delinquentes sint homines facinorosi, & viles, non dissonum omninò à ratione videtur, quod in Triribus inferuiant Regi, à quo ipsis alimenta præstantur. Tertiò, quia cum per regias constitutiones, capitula Regni, & Pragmaticas, Barones possint, ut videre est apud Regentem de Ponte *loc. supra cit. num. 52*. Vassallos sibi assumere pro scrijs sibi necessariis, non est, cur hoc idem non concedatur Regi, qui est omnium Dominus iuxta ius, constitutiones, & capitula eiusdem Regni, ut apud eundem Regentem *in eodem loco cit.* legere est.

2. Hinc ortum duxerunt banna, per quæ inutiles, & vagabundi homines, qui modum viuendi non habent, & ex alio capite nec alijs inferuire, nec laborare aliquo modo curant, ad triremes regias mittantur, quod fundatur tum *in sexti. leg. 1. Cod. de mend. valid. lib. 11.* tum in præsumptione indubitata, quod in futurum facinora, furta, & similia habeant perpetrare, cum nullum prorsus modum viuendi teneant, & laborare omnino impo reculent; quapropter rationabi-

lia sunt prædicta banna, cum tendant in publicam utilitatem, & in securitatem Vniuersitatum, & Regni.

Ut autem licitè possit Princeps, sicuti *suprà* dicebam, per vim ex Vniuersitatibus assumere sibi Vassallos pro militia, pro remigando; pro fodiendo, cum exercitus ad bellum transmittitur; pro persequendo, & extirpando latrones, & pro similibus alijs rebus ad beneficium commune spectantibus. Requiritur primò, quod iis iustum stipendium præstetur; de qua re vide Regentem de Ponte *loc. cit. num. 48*. Secundò, quod non sint bubulci, & similes homines agriculturæ vacantes, ut rectè Rispia *de potest. tit. de remed. præferu. num. 217*. & sequitur Regens de Ponte *tit. 4. cit. de regalib. impos. num. 50*. alioquin enim Principis prouisio potius in damnum, quam in beneficium commune tenderet; cum omitteretur per hoc agriculturæ, quæ adeo est vitæ humanæ, atque bono publico necessaria; quapropter in beneficium talium hominum, (ad hoc ut culturæ, & messi vacare commodè possint) expediri per Proreges guidatica solent, ne culturæ, & messis tempore pro debitis ciuilibus ab aliquo inquietentur; de quo *in l. 1. vbi Andr. de Barul. & in l. coloni, la 2. Cod. de Agricol. lib. 10.* & Regens de Ponte *tit. 10. de insigniis & armis num. 12*. Tertiò, quod de proprio, & redditibus Regni nõ valeat hic, & nunc Princeps necessitati instanti providere; nam si valet, in conscientia non potest Princeps ad ea quæ *suprà* dicebantur, vassallos compellere; cum commodum proprium postponere debeat bono communi, ut *suprà* dicebatur; quare si compelleret, ad compensanda damna illis obstrictus foret; & hinc Andr. *in prælud. feud. 2. quæst. num. 34. & in tit. quæ sint regalia, ante num. 15. vers. hec vestigalia*, quem sequitur Regens de Ponte *loc. supra cit. num. 63*. dixit, quod pro

pro his quæ suprà dicebantur, & similibus, non possit licitè Princeps impositiones facere de nouo; quia sicut de iure spectat ad Principem subditis administrare iustitiam, ita & de iure spectat ad eundem subditos ab incurfu hostium & latronum custodire; cum propterea percipiat redditus Regni, vt doanas, &c. veluti stipendia ad hunc finem instituta; & quamuis Afflict. in constit. Reg. incip. super incisionibus autoritate quorundam Doctorum, quos pro se ibi adducit, dicat, quodd impositiones, quæ sunt in Regno pro persecutione delinquentium, & similibus rebus ad bonum commune pertinentibus, procedant ratione statutorum & consuetudinum particularium eiusdem Regni; id tamen mihi non probatur, nisi in casu, quod Regni redditus non sufficiant; nam non Regnum propter Regem, sed potius Rex debet esse propter Regnum, vt suprà dicebatur, & diffusius in dubitatione tertia precedentis demonstrabam.

SECTIO X.

Proponitur COROLLARIUM VI.

Licitè etiam potest Princeps, si scilicet licet exigit bonum commune, constringere vassallos ad refectionem pontium & viarum, vt per Isern. in constit. Regni incip. si damna clandestina, iuxta reg. text. in l. ad instructionem, Cod. de sacros. Eccles. & iuxta text. in l. fin. Cod. de immunit. nem. conced. lib. 10. Item constringere licitè potest eosdem ad refectionem murorum ciuitatis, iuxta text. in l. fin. Cod. quib. mun. vel praest. cod. lib. Item ad constructionem Turrum, illarumque custodiam in locis maritimis pro defensione à piratis, ceterisque catholicæ fidei inimicis; licitè etiam potest ædifi-

cia prohibere, priuatorum sola occupare, quin Domos eorundem diruere, pro viis ampliandis ad ornatum Ciuitatis, vel pro nouo porticu faciendo, vel similibus, &c. pro quibus imponere etiam licitè potest collectas; & eos, qui inde commodum percipiunt; taxare, vt iis, qui damnum patiuntur, satisfiat proportionaliter; de quo in l. adificia, C. de oper. publ. & late per Auend. de exeq. mand. part. 1. cap. 19. num. 39. quapropter id indies videtur in praxi, vt videre est apud Regentem Lanarium consil. 4. & apud Regentem de Ponte tit. 4. cis. num. 66. & tit. 10. de insigniis, & armis num. 11.

SECTIO XI.

Proponitur COROLLARIUM VII

Licitè etiam potest Princeps (cum licet exigit bonum commune, ad hoc ne Regnum restet inops, & spoliatum) sub certis penis constringere Vassallos, vt aurum, argentum, frumentum, vinum, equos, lignamina ad vsum belli deseruiencia, & similia alia, quæ habent de Regno non extrahant sine licentia ipsius; ad quod comprobandum præter dispositiones de iure communi, vt l. Cod. quæ res export. non deb. inl. unica, Cod. de iust. & iis. cust. lib. 12. & in l. 2. Cod. de com. & mercat. adfunt (vt legere est apud Regentem de Ponte in principio) nonnulla Regni Capitula, & Pragmaticæ, quibus etiam prohibetur, ne pretium perceptum ex mercibus inmissis in Regnum (quamuis non prohibeatur extrahi merces ex prædicto pretio emptas) de Regno extrahatur, quiddid in contrarium esse appareat quædam Regiæ Cameræ consultatio, quæ postea tractu temporis (re melius considerata) fuit

reuocata, vt apud eundem Regentem loco *suprà cit. num. 4.* videre est.

SECTIO XII.

Proponitur COROLLARIUM VIII.

Prima Ampliatio.

HOC autem, quod modò in *præcedenti sectione 11.* dixi, nempe quòd licitè possit Princeps sub certis pœnis à Regno extractiones quarundam rerum impedire (si sic exigit Regni bonum commune) adeo verum est, vt quamuis sæpe sæpius per Regem, & Proreges concedantur tractæ, seu extractiones frumenti, vini, & similium, quæ extrahi à Regno per Regias pragmaticas (vt *suprà dicebam*) prohibentur: semper hæ concessionis intelligantur cum insita conditione, si scilicet Regnum iis rebus opus non habeat; idque propter eandem rationem; quia sic exigit bonum commune Regni; quare Proreges, hac conditione non seruata, tractas concedendo perperam agent, cum inde sequi consuerint multa incommoda, penuriæ, ruinæ, & conturbationes totius Regni, in quo prudentes Ministri Regis summo opere aduertere, & inuigilare tenentur, sicuti rectè notauit Regens de Ponte *ubi supra, num. 5.* quare videant Proreges, ne propter amicitiam, vel sanguinis coniunctionem concedant tractas à Rege aliquibus largitas cum periculo damni, & penuriæ communis totius Regni: nam in omnibus tractatum concessionibus à Rege cuiuscumque largitis semper (vti *suprà dicebam*) subintelligitur conditio illa: si scilicet Regnum iis rebus opus non habeat, & in se munus remaneat; idque propter rationes dictas.

SECTIO XIII.

Proponitur COROLLARIUM VII.

Secunda Ampliatio.

SECUNDò, quod in *eadem sectione 11.* dixi, adeo verum est, vt si Rex, vel eius Ministri, ad hoc vt consulant Regno, vel Ciuitati, impediant frumenti, vel aliorum victualium extractionem ad Romanam Curiam, non incideant in excommunicationem, Bullæ Cœnæ can. 8. latam contrà inuadentes, vel impediennes eos, qui victualia, vel alia ad vltum Romanæ Curiae necessaria Romam vehunt; sicut neque, si pestis tempore prohibeant, ne quis reuersurus, Romam eat, incidunt in excommunicationem bullarem latam còtra impediennes eos, qui Romam eunt. ita Caiet. *vers. excommunicationis, cap. 19.* Nauarr. *in summa cap. 27. num. 64.* Graffii. *num. 110.* & Scortia epitome 166. *theorema. 4. 17.* Sicut etiam neque in excommunicationem incidit paterfamilias, si vetet filium Romam, deferre victualia, vel similia, ob periculum latronum, vel mercetricum; ratio, quia in his, & similibus casibus is, qui impedit, vitur iure suo; & impedimentum est iustum, & legitimum sine peccato, cum in prædictis canonibus prohibeatur solum iniusta inuasio, & iniustum impedimentum, cum peccato mortali, quod excommunicatio necessariò supponit. Vide præter Caiet. Nauar. Graff. Scortiam locis *suprà cit.* Bald. *in l. 1. Cod. de his, quæ pœn. nom.* Gloss. *cap. 1. v. inferasio de statu Monach.* Sayrum *lib. 3. capis. 12. numer. 4.* Alterium *lib. 5. dist. 9. capis. 4.* Suar. Regentem de Ponte *ubi supra, num. 8.* qui, quod non contrahatur excommunicatio in casibus prædictis, docet ex eo, quia prima, charitas (vt inquit ipse) incipit à se ipso.

Vide

Vide Megalium in 3. p. cap. 7. *quæst.* 1. num. 4. & §. ubi subdit, quod neque excommunicationem bullarem incurrit is, qui ob periculum saltem probabile, vel dubium, penuriz futuræ prohibet extractionem prædictarum rerum ad Curiam Romanam. Vide Soufam in *explicitat. Bullæ Cœne* c. 9. *disp.* §. 3. *conclus.* 1. num. 3. qui idem ibi docet cum multis aliis Doctoribus; quamvis Genuensis in *præf. cap. Eccles. tricennario* 2. v. *quæst.* 618. num. 2. prædictam Doctorum opinionem moderandam merito putet; si scilicet Summus Pontifex caput Reipublicæ Christianæ indigeret Romæ cum suis Ministris; & ratio huius moderationis esse potest; quia caput, præsertim tale (qualis est Pontifex) cæteris membris omnino præfari debet. Vide etiam Vgolinum, quem citat, & sequitur Duardus in *Bullæ Cœne lib. 1. can. 8. quæst.* 4. num. 2. qui subdunt, quod, si Neapoli v. g. adesset magna penuria frumenti, & ex vi ventorum Navis frumenti onusta, Romam tendens, huc accederet, Protex, vel eius Ministri illam simul cum frumento retinendo non incurrerent excommunicationem Bullæ Cœne; & ad hoc probandum adducunt textum in l. *Præcis Cod. de servit. & aqua, & in cap. discipulos dist. 5.* & ratio esse potest illa; quia qui aliena accipit famis necessitate compulsus, excusatur à culpa; atque adeo qui ex supradicta causa, victualia deferentes ad Romanam Curiam impedit, excommunicationis vinculo non alligatur; Nam, ut *suprà*, dicebam, & habetur in *cap. nullus* 1. *quæst.* 3. ubi lethalis culpa non contrahitur, ibi excommunicatio locum non habet; cum poena culpam excedere, æquum non sit: & quamvis Soufa *loc. suprà cit.* dicat opinionem hanc esse veram cum limitatione, si scilicet in Curia Romana non esset rerum, quæ illuc portari impediuntur, indigentia; aliter enim impediens non excusatur à censu-

ra; cum ad impediendum delationem mercium, quæ aliunde ad aliquem locum asportantur, ius nullus hominum habeat; hæc tamen, Soufa limitatio sic absolute prolata mihi non probatur; quia, ut ait Glossa in *cap. discipulos dist. 5.* in necessitate omnia sunt communia per *tex. in c. sicut dist. 47.* præsertim cibaria ex l. 2. §. in eadem *Navi in fin. ff. ad leg. Rhodia de iac.* & ratio est, quia maxime rerum omnium ad vitam sustentandam sunt necessaria; admittenda tamen est dicta Soufa limitatio in casu, quod Summus Pontifex cum suis Ministris Romæ indigeret, ut cum Genuensi *suprà* dicebatur.

SECTIO XIV.

Proponitur COROLLARIUM VII. Tertia Ampliatio.

Tertio, quod in eadem sessione 11. dixi, nempe quod licite possit Princeps sub certis poenis à Regno extractionem quarundam rerum impedire, si sic exigit bonum commune, adeo verum est, ut si quis ex rebus prohibitis extrahat à Regno quantitatem aliquam, quamvis damnum graue ex tali facto Ciuitati, vel Regno non proueniat, peccet tamen adhuc ille mortaliter, atque ita docent Sanch. in *summa tom. 1. lib. cap. 4. non. 8.* & alij; ratio est, quia in tali casu non debet spoliari, quale damnum sequatur vno contrahente; sed quale, si multi contraherent, & sic communiter fiat. Secundò quia alioquin finis legis frustraretur, cum nemo ut plurimum de supradictis rebus tantam quantitatem extrahat, ut ex tali facto magnum damnum Ciuitati, vel Regno sequi soleat. Cætrus Palautamen non improbabiler sentit oppositum, *tom. 1. tract. 2. dispus. 2. punct. 7. num. 6.*

num. 6. ubi ait, quòd in prædicto casu non peccetur mortaliter, nisi quando ex rerum prohibitarum exportatione, Regnum, vel Civitas damnum graue patretur. Et si ab ipso petas, ex quanta mercium exportatione damnum graue Communitas Regni sentire censeatur, Respondet (regulariter loquendo) centum aureos circiter, vel merces huius valoris, vel arma decem militum esse grauem materiam, ex qua Regnum pati damnum graue moraliter censetur; secus autem si minor sit valoris quantitas, nisi fortè Regnum oppressum esset ab hostibus, vel ab aliqua alia simili calamitate.

SECTIO XV.

Proponitur COROLLARIUM VII.

Quarta Ampliatio.

Quartò, quòd in eadem sectione 11. dixi, scilicet quod licet possit Princeps sub certis poenis à Regno extractionem quarundam rerum impedire (si sic exigit bonum commune) adeò verum est, ut tali prohibitioni, (sicut, & aliis secularium Principum legibus,) subdantur. etiam Ecclesiastici, secundum vim directiuam tamen, & indirectè, non autem directè: & multò minus secundum vim coactiuam, coercitiuam, vel punitiuam, seu quoad personas, seu etiam quoad bona ipsorum

SECTIO XVI.

Proponitur quarta Ampliationis quoad primam partem probatio.

Ratio dicti in sectione præcedenti quoad primam partem illa est; quia

neque de iure diuino, neque humano eximuntur Ecclesiastici à Regibus ciuilibus; quatenus hæc cum libertate Ecclesiastica, non pugnant; id est quatenus neque cum Sacris Canonibus, neque cum Clericorum statu repugnantiam habent, sed solum ad Reipublicæ bonam gubernationem, ac quietem pertinent; cuius modi sunt leges, quibus taxatur pretium rerum; prohibetur aliquod genus armorum; præscribitur modus ædificandi, testandi, contrahendi, &c. atque ita sumitur ex *cap. 1. cap. quoniam, cap. de capitulis, dist. 10. cap. cum ad verum, dist. 96. & cap. 1. de noui operis nuntiat.* & ratio ulterius est, quia Ecclesiastici, in communi vitæ Societate viuentes, sunt etiam ciues, & membra Reipublicæ; ergo naturali ratione æquum est, quod & ipsi etiam præstent, quæ ad communem Reipublicæ gubernationem necessaria sunt: *curpis enim omnis pars est, suo vniuerso non congruens*, ait S. August. 3. *confess. cap. 8.* Confirmatur, quia qui sentit commodum, debet sentire, & incommodum, iuxta *reg. 55 in 6.* Sed Ecclesiastici communibus Reipublicæ commodis, & priuilegiis fruuntur, ergo par est, quod ipsi etiam communem cum aliis obligationem suscipiant, quæ ipso- rum statui, libertati, ac Canonicis priuilegiis non repugnat; & ideo si prohibita extrahi, à Regno extrahant (in notabili saltem quantitate, uti *supra* dicebatur) peccant mortaliter, sicuti peccant & laici. Item peccant mortaliter, si vendant frumentum verbi gratia; ultra pretium à Principe taxatum, nec non & ad restitutionem tenentur; quia contra iustitiam peccant; idemque dicendum de aliis similibus casibus, atque ita (quidquid in contrarium dixerit M. Antonius Genuensis in *praxi cap. 74. per tot. & dicere etiam videatur Nauarr. lib. 1. concil. 3. de consis. num. 4. §. tertio, edis. 2.*) docent

docent communiter Canonistæ in cap. *Ecclesia de constit.* & cap. 1. de noni operis nunciatione; legistæ in l. cunctos populos Cod. de sum. Trinit. Theologi, & Summistæ in verb. lex, Angelus num. 5. Syl. quest. 15. san. 11. Victoria relect. 1. de potest Eccles. quest. ult. prop. 4. Barth. Medina 1. 2. quest. 96. art. 5. dub. ult. Nauarr. cap. 23. num. 88. Bellarm. lib. 1. de clericis, cap. 28. Vasq. 12. disput. 176. cap. 4. Suar. lib. 3. de leg. cap. 34. & lib. 4. defens. fidei cap. 16. Ioan. Salas disput. 14. sect. 8. Sotus de iust. lib. 1. quest. 6. art. 7. Molina tom. 2. tract. 2. disput. 31. num. 15. Salonijs tom. 2. in. 2. 2. quest. 77. art. 1. controuers. 10. Ledesma tom. 2. tract. 8. cap. 32. diff. 4. & alij, quos refert, & sequitur Salgado de proteit. Regia tom. 1. part. 1. cap. 1. num. 64. pral. 2. Ceualllos tract. de cognit. per viam violentia in prolog. num. 30. & Peirinus de priuileg. Minorum tom. 1. constit. Iulij 11. §. 33. num. 151.

- 2 Hinc etiam Ecclesiastici tenentur obedire legibus Principis secularis taxantibus pretia censuum, vt in specie notauit Auendagno tract. de censibus hisp. cap. 32. num. 10. Lassarte de decima vendit cap. 10. num. 3. Mexia in prag. taxa panis concl. 5. num. 39. Salas de emp. & vendit. dub. 9. num. 2. & alij Doctores.

- 3 Vbi Aduerte, primo, quod Ecclesiastici subduntur, seu obligantur Principum secularium ciuilibus legibus, dummodo eæ communes sint, id est ad totam communitatem ferantur, boni publici causa: Nam Ecclesia non recipit, sed reprobat eas secularium Principum leges, quæ de Ecclesiasticis bonis, aut personis speciatim decernunt, præcipiendo, vel vetando, quamuis Ecclesiæ fauorem aut patrociniū continere videantur, sicuti habetur expresse in cap. 1. dist. 96. & c. Ecclesia de constit. & ratio est, quia eiusmodi legibus prætenditur directæ laico-

Th. del Bene Dubis. Moral.

rum Principum iurisdictioni super Ecclesiasticos, si quidem leges ferre iurisdictionis actus est, talis autem potestatis usurpatio immunitati Ecclesiasticæ repugnat, ergo &c. Qua propter per similes leges maius Ecclesiæ præiudiciū infertur, quàm commodum afferatur; sicuti recte notauit Angelus ver. lex num. 5. Suar. cit. cap. 34. num. 13. & cit. cap. 16. num. 7. & traditur clarè in cit. cap. Ecclesia.

Hinc colligit Abb. incit. cap. Ecclesia num. 10. & in cap. presentia, num. 28. de probat. quod leges imperatorie (quales extant v. g. in tit. Cod. de Sacrosanctis Ecclesiis, & auth. eod. iii. nisi canonico iure sint receptæ, & approbatæ) nullius roboris sint tanquam profectæ ab eo, qui non habet potestatem.

Secundò colligit idem Abb. in cit. cap. 4 Ecclesia, num. 21. quòd dicta doctrina locum habeat in bonis Ecclesiasticorum, etiam patrimonialibus, seu propriis, idque clarè probatur sic: non potest lex ciuilis aliquid disponere de bonis Ecclesiasticorum, nisi obligando illos ad huiusmodi legis obseruationem; quia bona adherent personæ, idèque lex disponens circa bona obseruari necessariò debet à personis; sed lex ciuilis non potest speciatim obligare personas Ecclesiasticorum: ergo nec de illorum bonis speciatim aliquid disponere Vel sic: lex non fertur sine iurisdictione, nemo autem habet iurisdictionem, seu potestatem disponendi de bonis alicuius, nisi etiam super personam iurisdictionem habeat; quare cum laicus superior non habeat iurisdictionem in personas Ecclesiasticas, sequitur, quòd neque iurisdictionem, seu facultatem de illorum bonis disponendi habere possit. Vide Suar. in cit. cap. 16. num. 12. & Layman lib. 1. tract. 4. cap. 13. num. 3.

Limitari tamen hæc doctrina debet,
D primò,

primò, nisi bona seu Ecclesiæ, seu Ecclesiasticorum proprio merè reali onere Principi sæculari obstricta fuerint, antequam ad Ecclesiasticos transirent, sicuti merito dixit Abb. *incit. cap. Ecclesia, num. 23.* nam res transit cum onere suo, *cap. ex lictis, de pignoribus.* Item nisi cum tali pacto, vel conditione Ecclesiæ, vel Ecclesiasticis personis illa data sint, vt tamen sæcularium iurisdictioni vel exactiõni alicui subdantur, *arg. cap. verum, de condit. appositis.*

6 Secundo limitari debet, si dispositio civilis de bonis, vel etiam personis Ecclesiasticorum non sit præceptiua, sed solum permissiua, & priuilegiatiua, vt si v.g. statuto caueatur, quòd Clerici primogeniti ad fenda, maioratus, &c. sint admittendi, valebit statutum, teste eodem Abb. *ubi supra, num. 26.* cuius rei ratio illa est, quia dare priuilegium non est signum superioritatis; cum etiam non subito priuilegium dari possit.

7 Aduerte secundò, quòd Ecclesiastici generatim subdantur legibus Principum sæcularium, in quorum scilicet Regnis, vel Prouinciis vitam degunt: nam licet summorum Pontificum *suprà* citati Canones solum dicant, quòd legibus Romanorum Imperatorum Ecclesiastici subdantur; tamen eadem rationes cogunt nos dicere, quòd etiam aliorum Regnorum leges communes, ac iustæ ab Ecclesiasticis obseruandæ sint, & hoc consuetudo, scientibus, & approbantibus Ecclesiæ Prælati, iamdiu introducta videtur confirmare.

SECTIO XVII.

Proponitur quarta Ampliationis quoad secundam partem probatio.

Ratio dicti in *secciónē* 15. quoad secundam partem (quòd scilicet Ec-

clesiastici sæcularium Principum legibus indirectè subdantur) illa est, quia dictamen naturale dicat, quòd Ecclesiastici leges sæculares sequantur, ad hoc vt conformitatem, seu congruitatem seruent cum personis sæcularibus eiusdem Communitatis, veluti membra eiusdem corporis, vt *suprà* cum S. August. 3. *confess. cap. 8.* dicebam: atque ita contra Sotum, Victoriam, Medinam, & alios tenentes oppositum, quos citat, & sequitur Salas *de legibus, disp. 14. sect. 8. num. 94. & 104.* probabilius docent Vasc. *in 1. 2. tom. 2. disp. 176. cap. 4.* Tannerius *p. 1. lib. 5. cap. 12. quest. 3. & p. 2. lib. 9. cap. 7. quest. 8. 9. & 15.* Pelantius *tract. de immunit. Ecclesiast. disp. 4.* & alij.

SECTIO XVIII.

Proponitur quarta Ampliationis quoad tertiam partem probatio.

Ratio dicti in *secciónē* decimaquinta quoad tertiam partem, quòd scilicet Ecclesiastici sæcularium Principum legibus non directè subdantur, illa est, quia nemo tenetur directè legibus eius, qui in ipsum non habet potestatem, & iurisdictionem, sicut docet S. Thom. *in p. 2. quest. 96. art. 5.* & constat ex l. *fin. ff. de iurisdict. omnium iudicum*; sed Principes sæculares non habent iurisdictionem in personas Ecclesiasticas, sicuti decernit Innocentius III. *in cap. Ecclesia sancta Maria, de constit. & in cap. placuit 16. quest. 7.* & *in cap. seculares, de foro compei. in 6.* ergo, &c. Quare probabilius dicitur, quòd Ecclesiastici ciuilibus Principum sæcularium legibus non obligentur directè, id est, præcisè ex vi ipsarum legum, aut potestatis legislatrici ciuilibus, (cum

(cùm ab ista omni iure illi exempti sint, iuxta Lateran. Concil. sub Leone X. sess. 9. in Bulla, qua incipit *superna dispositio*; vbi dicitur: cum à iure tam diuino, quàm humano laicis nulla potestas super Ecclesiasticis personis attributa sit; & Innoc. III. in cit. cap. *Ecclesia de constitut.* vbi habetur, quod laicis super Ecclesiasticis personis, & Ecclesiis nulla sit attributa facultas imperandi) sed quòd obligentur solum indirectè; quia scilicet id naturalis æquitas, (vt *supra* dicebam,) postulare videtur; cùm alioquin communis pax inter ciues difficilè obseruari posset, quæ ratio mouit summos Pontifices, aliosque Ecclesiæ Prælatos, vt eiusmodi iustas Principum leges approbarent, & Ecclesiasticis omnibus obseruandas præciperent; imò etiam vellent secundum eas in foro Ecclesiastico iudicari, vbi canones deficerent; sicuti constat ex cap. *innotuit de arbitrio*, & cap. 1. de noui operis nunciacione, vbi dicitur: *ficus leges non designantur sacros canones imitari, ita & sacrorum statuta canonum Principum constitutionibus adiuvantur.* vbi id etiam Gloss. annotat verb. *adiuvantur.* atque ita contra Sotum, Victoriam, Medinam, & Salas loco *suprà* citato. præter Vasq. Azorium, Tannerum, & Pesantium vbi *suprà* docent Suarius lib. 3. de legib. cap. 34. num. 12. & lib. 4. de fens. fidei, cap. 16. num. 14. Bellarmin in Apologia contra Regem Angliæ, Viganus in tract. de immunit. Eccles. diffus. 2. conclus. 5. Villalobos, tom. 1. tract. 2. dub. 31. Portel. verb. *lex.* Filiucius tom. 2. tract. 35. cap. 4. num. 94. Faustus in speculo confess. diff. 6. quest. 44. & Barbosa in collect. lib. 1. decre. tit. 2. c. Eccl. S. Maria de constit. num. 4.

2 Aduerte, quod etiam in opinione Doctorum affirmantium, quòd Ecclesiastici directè legibus Principum secularium subdantur, secundum vim scilicet dire-

ctiuam; non sequitur (etiam per ipsos) quod hîdem legibus Principum secularium Ecclesiastici subdantur secundum vim etiam coactiuam, & punitiuam; id est, quòd possit potestas laica propter transgressionem legum ciuilium Ecclesiasticas personas punire; sed dicendum quod querela delata ad proprium Ecclesiasticum Iudicem, ab eo Ecclesiasticæ personæ contra ciuilem legem delinquentes pœna condigna affici debent, siue eadem, quæ ciuili lege in laicos constituta est, siue potius (vt mox dicam) alia arbitraria mitiore, sicuti rectè docent Couarr. in pract. quæstion. cap. 33. Rodriq. tom. 1. regul. 59. quæst. 66. art. 2. reg. 8. & 9. Vasq. cit. diff. 176. c. 4. Suar. cit. cap. 34. num. 18. & cit. cap. 16. num. 20. & Salas vbi *suprà* n. 104. in fin.

Aduerte secundò, quod Iudex Ecclesiasticus, vt mox dicebam, non debet, (licet possit) Clericis leges ciuiles violentibus eandem infligere pœnam, quæ laicis statuta est; vt præcipuè apud Vasq. vbi *suprà*. & apud Salas loc. cit. sect. 10. num. 112. legere est; & ratio est, quia decet vt cum Ecclesiasticis mitius agatur, ob conseruationem status ipsorum; atque ita in vsu seruari videmus etiam in pœnis statutis pro iuris naturalis violatione.

Aduerte tertio, quod leges ciuiles quæ infirmant contractum, testamentum, &c. Item quæ reddunt personas inhabiles ad contrahendum, testandum, &c. in pœnam commissi criminis ab ipsis, vel maioribus earum non comprehendunt Ecclesiasticos, sicut in communi notauit Nauarr. consil. 43. de constit. num. 5. edit. 2. & Suarez cit. cap. 16. num. 21. & ratio est manifesta; quia talis lex est pœnalis, & vim coactiuam continet, quæ, vt dicebam, & iterum mox *infra* dicam, ad personas Ecclesiasticas se extendere non potest. Alia verò ratio est, si bona fuerint commissâ,

seu realiter aliquo modo obligata fisco ob crimen, antequam persona Ecclesiastica fieret, sicut *infra* dicam. Porro leges infirmantes contractum, testamentum, & similia, quæ poenales non sunt, sed certam formam, siue solemnitatem contrahendi, testandi, &c. præscribunt, vt aliter actus irritus sit, comprehendunt etiam Ecclesiasticos, ex generalis iuris canonici consensu, & approbatione; nisi in illo speciatim aliquid contrarium statutum esse repertiatur, sicut rectè notauit Suarez *cis. cap. 16. num. 14.*

SECTIO XIX.

*Proponitur quarta Ampliationis
quoad quartam partem,
probatio.*

Ratio dicti in sectione 15. quoad quartam partem, quod scilicet Ecclesiastici sæcularium Principum legibus, quoad vim coactiuam, seu punitiuam, non subdantur quoad personam, illa est; quia laica potestas, vt patet ex dictis, non habet in Ecclesiasticos iurisdictionem; ergo multò minus coercitiuam seu punitiuam, cum hæc quammaximè pugnet cum statu Ecclesiasticorum. Secundò, quia valdè indecens est, vt statu inferior iudicet, & puniat superiorem; sed sacerdotes, alique Clerici digniore & altiore statu sunt quàm laici, *cap. duo sunt, dict. quest. 6.* ergo indecens est, atque in contumeliam ordinis clericalis cedit, si à laicis iudicentur, condemnentur, vel puniantur, &c. quam rationem affert Leo Primus *epist. 96. ad Episcop. & Presbyr. Thraciæ*, & Gregorius VII. *lib. 7. & lib. 8. epist. 21. relatus in cap. 9. d. 96. & Concilium Matifconense 2. cap. 9.*

2 Porro, quod Ecclesiastici, quoad perso-

nas, habeant plenissimum fori priuilegium, vt coram Iudice sæculari conueniri, iudicari, aut puniri nullo modo possint, constat ex multis decretis Conciliorum & Pontificum, quæ congerit Gratianus *causa 11. quest. 1.* Item constat ex Concilio Matifconensi *2. cap. 10. & ex lib. 2. decretal. tit. de iudiciis, c. as si clerici, cap. clerici, cap. qualiter & quando, cap. cum non ab homine, & ex tit. de foro compet. cap. 2. cap. si diligenti, cap. significasti, &c.* Eandemque exemptionem Imperatores Christiani agnouerunt, & decreuerunt: Constantinus I. apud Rufinum *lib. 2. histor. cap. 2.* vbi habetur: *Deus vos constituit Sacerdotes, & potestatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi, vos vtrò non potestis ab hominibus iudicari*: quod dictum Constantini etiam Gregorius Papa refert *in epist. ad Maurisium Imperatorem, & lib. 16. Cod. Theodosiani, lib. 7. de Episcopis & Clericis*; decreuit idem Constantinus, vt *Clerici minime ad Curias reuocentur, sed immunitate plenissima potiantur.* Idem postea decreuit Constantinus Imperator *lib. 12. & sequent. cod. tit. càmque immunitatem Clericorum à Iuliano Apostata impiè violatam, integrè reuocarunt Theodosius, & Valentinianus Imperatores, sicuti videre est eod. tit. Codicis Theodosiani, lib. 45. 46. 47.* vbi manifestò indicant, immunitatem Ecclesiasticorum ad eò omni iure diuino & humano firmatam esse, vt sine tyrannide & sacrilegio à Principe laico violari minime possit.

Sed postea Iustinianus Imperator ecclesiasticam immunitatem non parum minuere incœpit, *Novel. 83. collat. 6. tit. 12.* vbi decernit, quòd Clerici, saltem in ciuilibus criminibus, vt furto homicidio, &c. coram sæculari Iudice conueniri possint; & si reos illos esse, appareat, prius ab Episcopo spolientur sacerdotali

torali dignitate, & ita laico Iudici subdantur; quod propter temporum illorum iniuriam, postea etiam Matiscornense Concilium 1. can. 7. permisit. Verum, & hæc, & alia multa leges, quas Iustinianus Imperator, limites suæ potestatis excedens, de Ecclesiasticis causis, ac personis condidit (vt videre est, præsertim in *Cod. de Episcopis Clericis*) nullius roboris, & momenti sunt; ipsaque constitutio illa, vt in ciuili crimine clerici ad sæcularem Iudicem trahantur, correctæ fuit ab Imperatore Friderico II. in *auth.* Vbi sic ait: *Si autem, vt nullus Ecclesiasticam personam in criminali questione, vel ciuili trahere ad iudicium sæculare presumat contra constitutiones imperiales, & canonicas sanctiones, quod si attor fecerit, iure suo cadat, iudicatum non teneat, & Iudex ex tunc potestate iudicandi priuetur; consentit c. at si Clerici, & cap. cum non ab homine de iudiciis.*

- 4 Nonnulli tamen Doctores excipiunt casum necessitatis: quod enim (inquiunt ipsi) per leges non est licitum, necessitas quandoque licitum facit, *cap. 4. extra de reg. iuris.* Sed hic exactè considerandum est, quod necessitas publici, vel priuati incommodi auertendi, nequaquam tribuat Magistratui laico iurisdictionem in Ecclesiasticas personas: sed solum tribuit ius defensionis, quam naturale dictamen cuiuslibet permittit; quapropter opus est, vt aliqua Ecclesiasticæ personæ violentia antecesserit. vel saltem periculum proximum insit violentiæ, quàm necesse sit laicos per se ipsos repellere. cum moderamine tamen inculpatæ tutelæ.

S V B S E C T I O I.

Propositur SVBCOROLLARIUM I.

- 1 **E**X dictis in *sektione* 19. Sequitur primò, (idque contra nonnullos Iuri-

stas, vt Guliel. de Benedictis in *cap. Raynuitum ver. & uxorem decis. 2. num. 31.* Igneum in *leg. necessarios, §. non alius, num. 603. ff. ad Syllanum Cassaneum in consuet. Burgund. rubr. 1. §. 5. num. 61.* & Olibanum de iure fisci *cap. 13. num. 31.* qui citat Couarr. & alios, adducitque pro se *cap. filius, vel nepotibus 16. quest. 7.* quod ob defectum iustitiæ. vel ob negligentiam Iudicis Ecclesiastici. non possint Clerici ad sæculare Tribunal trahi, sicuti significatur in *cir. cap. qualiter &c* quando iuncta, gloss. in *verb. prohibemus;* vbi id etiam docet Abb. *num. 7. Pefantius tract. immunis. Eccles. disput. 16. Azor. par. 1. lib. 5. cap. 4. quest. 2. Tamburinus de iure Abbatum tom. 1. disput. 15. quest. 19. num. 22. Bonacina de legib. disput. 10. quest. 2. punct. 1. §. 1. num. 12. Laymam lib. 4. tract. 9. cap. 4. num. 4. Auguianus de legib. tom. 1. lib. 2. contr. 17. num. 85. & sequens.* eamque esse communem Canonistarum opinionem, testatur Martha *casu 146. num. 8.* & rationes affert Abbas *loco citato,* quarum prima illa est, quia naturalis ratio dicat. quod maior minoris. non autem quod minor suppleat negligentiam, vel defectum maioris. Sed Ecclesiasticus Magistratus maior est sæculari (sicut spiritualia maiora, seu potiora sunt temporalibus, *cap. denique cap. duo sunt, dist. 96.*) ergo Iudex secularis non habet supplere negligentiam Iudicis Ecclesiastici, sed potius vice versa Iudex Ecclesiasticus habet supplere defectum Iudicis sæcularis: atque ita habetur in *cap. ex transmissa, cap. licet 1. cap. ex tenore de foro compei.* Secunda, ratio est: quia sæcularis non est capax iurisdictionis exercendæ in Ecclesiasticas personas, præter quam ex commissione Prælatorum Ecclesiæ, quia commissione seclusa non potest sæcularis aliqua consuetudinis diuturnitate defendi, vt *infra* dicetur: & ratio est clara, quia qui incapax est possi-

dendi, incapax, & est præscribendi. *arg. cap. causam, que de præscri. & videri potest Azor. tom. 1. lib. 5. cap. 12. quæst. 1. §. sed dubitari*, cum ad præscribendum præter alia necessario requiratur possessio. Dicendum est igitur, quod etiam si Prælati fuerint negligentes in puniendis Clericis, & in huiusmodi causis cognoscendis, adhuc non permittitur Iudicibus laicis de causis ad Ecclesiam spectantibus iudicare; quia (vt dicebatur) Clerici sunt exempti à laica potestate; & in *cap. qualiter, & quando de iudiciis, capit. si quis Clericum, cap. placuit, cap. Christianus, cap. licet ex suscepto, & cap. Clericum, 11. quæst. 1.* prohibetur, ne defectu iustitiæ Clerici trahantur ad iudicium sæculare. Quin è contra si detur negligentia Iudicis sæcularis, potest Ecclesiasticus procedere contra laicos in casibus, in quibus alias non posset: Ecclesia enim potest quoslibet de excessu notorio iudicare, quando Iudex sæcularis est negligens. imò poterit Iudex Ecclesiasticus censuris illum compellere, vt suo munere fungatur: nam ad commune bonum, & ad pacem fidelium spectat, vt ad Iudicem Ecclesiasticum recursus haberi possit, saltem eo titulo, vt peccata publica corrigantur, sicuti ex communi docent Doctores quos citat, & sequitur Barbosa in *collelian. tom. 1. lib. 2. titul. 2. cap. 10. num. 2.* Vide infra subsectionem 13.

- 6 Neque obstat *cap. filiis, 16. quæst. 7.* vbi habetur, quod, si Episcopus, vel Metropolitanus res Ecclesiæ malè administrat, (idèmq; dic, si iustitiam negligat, vel facere renuat) Regis auribus intimandum sit, idem *cap. correctum est per cap. qualiter, & quando de iudiciis*, vel intelligitur, non vt Rex iudicet, (sicuti male intellexit gloss. *ibidem ver. Regi*) sed vt admoneat, & instet apud Ecclesiæ Prælatos, & vt adiuuet, tanquam su-

premus Ecclesiæ (quæ in suo Regno sunt) Patronus, seu aduocatus, ait Abbas *cir. num. 7. in fine*, quare *arg. cir. cap. filiis*, si Princeps, vel eius Ministri faciant literas hortatorias ad Ecclesiæ Prælatos, vt ab aliqua praua determinatione desistant (vt in Regno Neapolis fieri consuevit) non agunt contra libertatem Ecclesiasticam: nec consequenter incidunt in censuras Bullæ Cœnæ: atque ita in terminis huius casus docet etiam Coriolanus in *Bulla Cœna, excom. 16.* vbi sic ait: *hortatoria litera hic non comprehenduntur*: est autem hortatoria litera: amicabile, vt si Episcopus aliquid contra laicum impertinenter faciens, ab officialibus sæcularibus moneatur, vt desistat: idem quoque docet Megal. in *3. part. lib. 3. cap. 19. num. 6.* & ratio huius rei, est, quia verba hortatoria solum consilium important, & necessitatem non inducunt; quod si in his literis Princeps, vel eius Ministri precatoriis verbis etiam vterentur, & non tantum hortatoriis, res redderetur plena scrupulis, quia preces Principum (vt dici consuevit) mandato æquiparantur: ergo, &c.

Verum si Clerici (vti *suprà* dicebam) suis criminibus sæculari & Reipublicæ molestiam, & periculum ingerant, & ex alio capite remedium, neque ab Episcopo, neque à summo Pontifice impetrari, aut expectari potest; quia vel aures dare nolunt, (quamuis hoc in persona summi Pontificis vix, ac ne vix quidem moraliter contingere vnquam potest) vel quia periculum est in mora, & sic ad ipsos recurrere tempus non permittit, cum res dilationem non patiatur, in huiusmodi speciali casu habet locum ius necessariæ defensionis, secundum quam fieri potest id, quod recta ratio præscribit, sicuti rectè dixit Azor. *tom. 1. lib. 5. cap. 14. quæst. 2. Suar. lib. 4. defens. cap. 34. num. 6. & 9.* & ex Victoria, & Soto dixit Fernandez

part. 2. cap. 6. §. 1. num. 4. & Molina de iust. & iur. tom. 1. tract. 2. disput. 31. num. 10. vbi sic ait: *Observant Victoria, & Sotus si Clericorum libertas in manifestam cederet secularis Reipublice perniciem (clericis impurè vacantibus in laicorum cedes) summique Pontifices admoniti adhibere nolent remedium, posse quidem Principes seculares suis subditis consulere, nihil immunitate & privilegio Clericorum impediante.* Ratio est, quia civilis Respublica est sibi ipsi sufficiens; quocirca quemadmodum propria auctoritate potest se ipsam defendere, & conservare indemnem à quacunque alia Republica seculari, sic etiam potest ab Ecclesiasticis ita Molina. Idem etiam docent Gulielmus Benedictus in cap. *Ruinatus, verb. uxorem, num. 454.* Auferrius de potestate seculari super Eccles. personas, regul. 2. Nauar. in cap. *cum contingat de rescript. remed. 1. vers. 1.* Simancas Instit. cap. 42. num. 32. Sed hi casus (vt aduertit Salas de legibus quest. 94. tract. 14. disp. 14. sect. 9. num. 111. Metaphysici sunt, & vix moraliter vnquam possunt conringere. Ratio, quia Clerici, & Episcopi non habent tantam potestatem in Respublica: Metaphysicus etiam est casus, quem ponit Victoria in relatione de potest. Papa. vbi ait, quod si Papa faceret aliqua mandata in destructionem Ecclesie, posset Princeps secularis, facto, vel vi resistere illis, & impedire executionem talium mandatorum; ita ille, qui sane modum aliqua ex parte videret excessisse, sicut rectè notauit Azor. part. 1. lib. 5. cap. 14. quest. 5.

SVBSECTIO II.

Proponitur COROLLARIUM II.

SEquitur secundo, quod spectato iure communi, & seclusis specialibus pri-

uilegiis, non possit probari praxis, quam refert, ac defendere conatur Couar. in pract. 99. cap. 35. num. 3. §. *ceterum in hac Regia* (quem sequuntur Auila de cens. part. 2. cap. 7. disp. 2. dub. 5. Zanardus par. 3. cap. 31. Morla ris. 2. quest. 14. num. 4. Duenna lib. 1. cap. 9. num. 14. Rodriq. de annuis reddit. lib. 1. cap. 17. num. 6. Suar. de Paz tom. 2. part. 1. cap. 6. quest. 2. num. 34. Parladorius lib. 3. diff. 9 §. 4. num. 24. Simancas instit. Cathol. vis. 45. num. 35. Guttierrez lib. 1. quest. 20 num. 1. Garfiaz de nobil. gloss. 1. num. 25. Mexiam leg. Regia Toletis in 2. fundam. part. 2. num. 47. Valascus consil. 100. Fufcus de visit. lib. 2. cap. 23. num. 5. & alij mox infra citandi) quod scilicet si quis seu laicus, seu Ecclesiasticus, vi, aut censuris à Iudice Ecclesiastico opprimatur, querelam deferre possit ad Tribunal Regium: & tunc Ministro Regio competat acta omnia, & processum causæ Ecclesiasticæ ad se aduocare, & examinare: atque si iniustitiam commissam esse compererit, Ecclesiasticum Iudicem ad actorum rescissionem compellere: non potest (inquam) praxis ista probari; quia acta, & processum iudicij ad se aduocare, examinare, & postea Iudicem ad eorundem rescissionem compellere, non competit, nisi Magistratui superiori comparatione inferioris, sibi que subordinati, sed Ecclesiasticus Magistratus non est subordinatus Magistratui seculari: neque hic vllam iurisdictionem aduersus Ecclesiasticos exercere potest: (nisi solum ex delegatione) ergo nisi speciale priuilegium, seu commissio à sede Apostolica habeatur, non potest praxis ista licitè exerceri, id est, sine usurpatione alienæ iurisdictionis, & violatione immunitatis Ecclesiasticæ, quare necesse est, quod qui per iniuriam, aut vim à Iudice Ecclesiastico pati arbitrat, querelam deferat ad eius superiorem, videlicet ad Metropolitanum, vel

vel summum Pontificem, quòd si in extraordinario casu (vti *suprà* dicebam) id fieri non possit, tunc oppressus naturali iure se ipsum defendere, & alios quoscunque, etiam laicos, ad sui defensionem aduocare potest, modò tamen iniuria manifesta sit, & nihil fiat per modum vsurpatæ iurisdictionis, sed solum per modum iustæ, ac necessariæ defensionis.

- ² Confirmatur, quia sacri Canones neque ipsis Ecclesiasticis Iudicibus permittunt contra subditos suos aduocare subsidium brachij sæcularis, nisi cùm ordinarium iuris remedium deficit, sicuti colligitur *ex cap. si quis Episcopus, & seq. 23. quest. 8. cap. 1. de officio ordinarij, verb. cum opus est, & Clem. quia contingit, in 6. gloss. verb. remediis, de Religiosis domibus*: ergo multò minus licebit aliis sæculares in subsidium vocare contra Magistratum Ecclesiasticum, præterquam in casu necessitatis extraordinario, cùm nullum aliud remedium suppetit, vti *suprà* dicebatur: puto igitur, quòd tunc solum quis, cui violentia infertur, possit adire Iudicem laicum: quando ad talem vim reprimendam Iudex Ecclesiasticus non adest, vel si adest, non vult illam reprimere, alioquin non potest Iudicem laicum adire: & ratio vltèrius est, quia Clericus coram Episcopo, & Episcopus coram Archiepiscopo conueniri debet, *cap. sacro, de sent. excomm. & cap. ad reprimendum, de offic. ordinarij*. & Archiepiscopus conueniri debet coram Primate, *cap. antiqua de privilegijs*, & Primas coram Romano Pontifice, vel coram eius Legato ad eam Prouinciã missò: ergo oppressus à Prælato inferiori ad superiorem, & non ad Tribunal laicale recurrere debet, præsertim quia Canones prohibent ab Ecclesiasticis Iudicibus ad laicos appellari, vt habetur in *cit. cap. qualiter, & quando de iudicijs, & cap. si quis*

Clericum, & cap. Clericum 11. quest. 1.

Confirmatur secundò quia ad veritatem sententiæ aduersariorum opus esset claram adesse violentiam, quòd tamen non contingit in casu nostro: non enim Iudices sæculares sciunt violentiam inferre Prælatum subdito litiganti, negando v.g. appellationem, terminos approbatorios, &c. quousque processum examinant, & acta cognoscunt; ergo prius vsurpant cognitionem causæ spiritualis, quàm ipsis de violentia constet; & sic non titulo defensionis procedere possunt.

Confirmatur tertio, quia qui titulo defensionis procedit, facto ipso violentiam repellit, non veritatis indagatione: quia defensio non est iurisdictionis actus in subditum, sed executio iuris à natura concessi cuilibet homini, vt alterum defendat; at Iudices laici causas ad se aduocando, non facto violentiam repellunt, (si aliqua inest) ergo illis non licet hoc modo clericum defendere.

Confirmatur quartò, quia non est concessum Ecclesiasticis Iudicibus laicum querelantem de suo Iudice ad Iudicium suum vocare, vt *suprà* dicebatur, & ratio vltèrius est, quia nemini datum est alienam iurisdictionem vsurpare, & in alienis causis se miscere; ergo multò minus id concessum erit laicis Iudicibus consequentia probatur, quia minorem potestatem habent laici Iudices ad corrigendos defectus Iudicum Ecclesiarum, quam è contra.

Confirmatur quintò; quia isti appellantes, quos oppressos vocat aduersarij, vel sua possessione spoliantur, vel in possessione sua turbantur: primo casu ordinarium habent remedium intra annum, vt ante omnem contentionem restituantur, *c. 1. de restitut. spoliati. possessorium*, quoque remedium ordinarium competit, *§. resinenda, §. iuxta dicto, Instit.*

de interdict. ergo cum, siue vno, siue altero modo appellantes turbentur, remedia habeant ordinaria, iniquè conceditur eis remedium extraordinarium, quale est, de quo loquimur, contra l. in causa ff. de minor. ibi, non debet ei tribui extraordinarium.

- 7 Confirmatur sextò, quia cum pro facto Prælati, & Iudicis Ecclesiastici sit aliqua opinio inter Doctores probabilis, licitè potest illam sequi Prælati Ecclesiasticus, & sic nullam vim, aut iniuriam facit subdito, si illam sequatur; ergo non poterit iste recurrere, tanquam vi oppressus, ad Iudicem sæcularem, nec in tali casu poterit esse defensio, sed erit manifesta iniuria, & offensio, si repellatur ab illa opinione sequenda Iudex Ecclesiasticus; & hoc, quod modo dixi, procedit, etiam si opinio pro subdito sit probabilior: nam, *ut infra*, dicitur, non improbabilius potest Iudex ferre sententiam secundum opinionem probabilem, relicta probabiliori; cum sic, adhuc probabiliter, & non temerè, sed cum fundamento operetur, atque ad eò in syndicatu (cum non delinquat) non poterit de facto isto puniri vide Sancium in *selectis disp.* 44. num. 72.

- 8 Confirmatur septimò, quia in Regno Valentie Consiliarij Regij, vt patet ex Maderiaga in *tract. de senatu* cap. 39. §. 2. noluerunt admittere cognitionem per viam violentie, ergo &c.

- 9 Ex his sequitur contra Humadam l. 3. gloss. 4. in l. 1. per. 2. Azueudum lib. 1. *recop.* tit. 6. l. 2. Pereiram de *man. Reg.* cap. 22. & alios, quod admittendæ non sint in causis Ecclesiasticis chartæ, seu appellationes tuitiæ, de quibus in quadam ordinatione Regni Lusitanie apud Pereiram in *loc. supra cit.* sic habetur: *Iubemus, quod quando aliqua proferatur sententia à Iudice Ecclesiastico contra clericum, vel contra laicum, qui sit sua Iurisdictiois, si ipse cle-*
Th. del Bene Dubit. Moral.

ricus, vel laicus appellauerit ad Romanam Curiam in eo casu, in quo appellare possunt, & antequam tempus appellationis finiat, implorauerit chartam, ne pendente appellatione contra ipsum procedatur, & ne capiatur, vel ab illo pœna exigatur, excommunicato imposita, volumus, ut eorum cuiuslibet dictæ chartæ tuitiæ concedantur, quando per scripturam publicam doceant, quod appellauerint, & suas appellationes prosequuntur, quamuis nullatenus receptæ sint; ita enim ab Antiquo fieri consuevit, ut tales chartæ tuitiæ per senatores Palatii expediremur. ita ibi. sequitur inquam, quod admittendæ non sint in causis Ecclesiasticis chartæ, seu appellationes tuitiæ, quia hæc ex dictis sunt contra immunitatem Ecclesiasticam.

Confirmatur, quia in casu, in quo conceduntur dictæ Appellationes, potest clericus vel laicus oppressus, vt patet etiam ex dictis, recurrere pro remedio obtinendo ad superiorem Iudicem Ecclesiasticum competentem, vt Canones iubent, & non ad Iudices sæculares incompetentes, quod Canones prohibent.

Confirmatur secundò, quia id etiam prohibere videtur Tridentinum *sess.* 25. cap. 3. de *reform.* in his verbis, *ne fas autem sit sacrali cuiuslibet Magistratu prohibere Ecclesiastico Iudici, ne quem excommunicat, aut mandare, ut laicam excommunicationem reuocet, sub prætextu, quod contenta in presenti Decreto non sint observata, cum non ad sæculares, sed ad Ecclesiasticos hac cognitio pertineat.*

SVBSECTIO III.

Proponantur, & solvantur difficultates in oppositum.

Objicies, supradicta vera esse, quando Iudices laici procederent iudicialiter,

cialiter, at secus, si procedunt, ut est in casu nostro, extraiudicialiter, ac per modum nudæ defensionis, & protectionis oppressorum, prout ex officio competir Regibus, *cap. Reg. 23. quast. 5.* & colligitur ex *cap. filijs, vel nepotibus, ibid. q. 7.*

² Respondetur, quod una via prohibetur, altera permitti non debere, saltem dum similis in utraque via ratio reperitur, ex *reg. cum quid de reg. iur. in 6.* Unde cum recursus ad secularia Tribunalia per aduersarios ipsos prohibetur via iurisdictionis ordinariæ, prohiberi etiam debet via extraordinariæ cognitionis, & defensionis: nam similis ratio in utraque via reperitur; Porro, quod dicunt aduersarij, in tali cognitione nullum actum iurisdictionis exerceri, verum illud non est, quia quod Princeps facit prætextu violentiæ, facit ex proprio officio, ut ipsi fatentur, & quæ pertinent ad officium Principis, sunt actus iurisdictionis in hæc enim distinguitur officium Principis ab officio personæ priuati, ergo &c. deinde iurisdicção dicitur à Iure dicendo, l. 1. §. *damus ff. de suspensis iur.* sed Iudices, ad quos fit recursus, ius dicunt: nam vident acta, & processus, feruntque sententiam, ut fatetur Ceuallus *infra gloss. 6. §. 1.* & postquam cognouerunt appellantem non habuisse iustam appellandi causam, condemnant eum in expensis, & damnis alteri illatis, coguntque etiam Iudicem Ecclesiasticum ad acceptandam appellationem, imò & condemnant in expensis, ut fatetur idem etiam Ceuallus in *gloss. 8. num. 11.* Gutierrez *99. prat. lib. 2. q. 29.* & Sesse *de inhib. cap. 8 §. 3.* Sed istos iurisdictionis actus esse manifestum est, de qua re vide Suar. contra *Reg. Ang. lib. 4. c. 34. n. 34.* ergo, &c.

³ Ad *cap. Reg.* patebit *infra*, & vltierius Respondetur, illud procedere quo ad laicos subditos: nam falsum est, Principem cognoscendo causas Ecclesiarum per viam

violentie, facere id, ad quod per dictum caput tenetur, ex officio: ex officio enim tenetur solum suscipere, & cognoscere causas subditorum, non verò extraneorum, quales sunt Ecclesiastici, qui non sunt subditi Principi laico, sed Ecclesiastico, *Ecclesia, de constit.* Unde potius faciendo sic, facit contra proprium officium: Principis enim est suum vnicuique tribuere, at dum in causas Ecclesiasticas se ingerit, Ecclesiasticam iurisdictionem usurpat, & Ecclesiæ libertatem vialat; ergo facit contra proprium officium. *Ad cap. filijs, vel nepotibus* Respondetur *infra.*

Secundò obijcies, iure naturæ, & diuino, licitum est vim vi repellere, & innocentem tueri, *l. vi vim ff. de iust. & iur. ex.* go si Iudex Ecclesiasticus vim inferat potest Iudex laicus innocentem ad se confugientem tueri, eiusque appellationem amittere.

Respondetur cum *gloss. in leg. cit. distinguendo*; licitum est vim vi repellere, quando vis inferatur à priuato, concedo; quando vis inferatur ab eo, cui subditi sumus, nego; ut patet ex *leg. iniuriarum, ff. de iniur. & leg. qui resistunt, ff. de rei vendic.* quare si Iudex non supremus inferat vim, seruato iuris ordine appelletur ad superiorem, quod si Iudex supremus iniquè vexet, nullum superest remedium, nisi ut æquo, & patienti animo sufferatur, sicuti & faciunt laici à Iudicibus suis oppressi.

Confirmatur, quia in tali casu, si laicus de suo Iudice laico conqueratur, quod ipsi ille vim inferat, negando v. g. appellationem, vel quid simile, non fert patienter Iudex laicus; ut Ecclesiasticus se intromittat, & authoritatem suam interponat, acta causæ v. g. postulando ad examinandum, vel iudicandum, an Iudex laicus vim intulerit, nec ne; nec seculares Iudices vocabunt actionem illam in Iudice Ecclesiastico defensionem naturalem, sed suæ iurisdictionis usurpatio

pationem; ergo idem dicendum de ipsis in ordine ad Iudices Ecclesiasticos; quin imò multò magis; quia maiorem potestatem habet Iudex Ecclesiasticus suprà laicum, quàm è contra. Prælati enim Ecclesiasticus potest iudicare de peccatis omnium suarum ouium, *cap. noui, de iudiciis, capis. ex tenore de for. compet. cap. si quis de potent. 24. quest. 3.* & munus defendendi innocentes magis spectat ad Prælatos Ecclesiasticos, quàm ad Principes sæculares, vt rectè dixit gloss. in *dist. cap. Reg.* & collig. ex multis decretis, 87. *dist.*

- 7 Respondetur secundo, licitum est, vi vim repellere; si adsit duplex conditio. Prima, vt constet de vi illata: nam si dubium sit, præsumendum est in fauorem superioris Ecclesiastici. Ratio, quia in facto, præsertim superioris, non præsumitur delictum: tum quia Iudex laicus, dum ipsi certò non constat de vi illata, exponit se periculo inferendi iniuriam superiori Ecclesiastico, & priuandi illum iure suo, quodd habet in suos subditos: hæc autem conditio ferè semper abest; quia dum in causis Ecclesiasticis Iudex laicus appellationem admittit certò ipsi non constat de vi à Iudice Ecclesiastico illata, vt ex ipsomet facto manifestè apparet, quandoquidem appellationem admittit, & se interponit ad examinandum, an vis illata fuerit, necne. Ergo, &c.

- 8 Secunda conditio est, vt seruetur moderamen inculpatæ tutelæ, quod non feruatur quando laicus aut Ecclesiasticus ad Iudices laicos recurrit, & appellationem interponit; quia non seruetur moderamen inculpatæ tutelæ, quoties inuafus habet aliam viam euadendi sine maiori, vel æquali damno, quam vim inferendo, vt patet in materia de homicidio patratò, ad necessariam sui defensionem, sed in casu nostro inuafus habet aliam viam

euadendi, sine maiori, vel æquali damno, potest enim recurrere ad Iudicem Ecclesiasticum, & in defectu vnius recurrere ad alium, iuxta dispositionem canonum, & iuxta vsum & praxim fori sæcularis; Ergo, &c. Adde, quod tunc licitum est vi vim repellere, quando id fieri potest sine maiori damno communi, sed in casu nostro, etiamsi appellans molestias, expensas, &c. pateretur, recurriendo tamen ad Iudices laicos, maius damnum inferret commune, nam Ecclesiastica iurisdictio violatur; & in iudiciis sequitur perturbatio. Ergo non est licitum ei ad illos recurrere, atque adeò nec est licitum illis recursum recipere, sicuti non est licitum innocenti aggressorem occidere, si inde Reipubl. incommodum magnum sequatur.

Tertiò obiciès, hanc praxim sustinendam esse. Primò ex consuetudine immemorabili, quæ licet non possit tollere omnem exemptionem Ecclesiasticam, potest tamen illam tollere in casu aliquo particulari, vt est de tollenda vi. Secundò, quia est consuetudo coniuncta cum priuilegij fama, quæ vaga, & incerta sufficit. Tertiò, quia talis consuetudo est mixta laicorum, & Ecclesiarum, vt de simili docere videtur *Surdus consil. 2. volum. 1.* Tiraquell. de *viuque retract. l. ingag. §. 1. gloss. 8. num. 173.* Maynard. de *priuileg. Eccles. pari. 2. art. 22. numero 88.* Collegium Bononiense in *respons. pro liberti. Eccles. num. 28.* qui propterea defendunt quamdam in quibusdam locis consuetudinem, vt scilicet Monasteria non succedant; de qua consuetudine testatur Peregrin. in *tract. var. lib. 6. numero 77.* Guillelm. de Benedictis in *cap. Raynutius, num. 225. de testam.* Boëtius de *c. 754. num. 8.* Rebuffus *consil. 173. num. 11. & 12.* & hoc etiam feruari Ferrariz, testatur Riminaldus *consil. 85. numero 38.*

10 Quare, quia Papa hanc praxim scit, & tolerat, & sic tacite in illam consentit.

11 Respondetur ad primum, consuetudinem immemorabilem, etiam in casu particulari, non valere contra libertatem Ecclesiasticam, ut dicitur *infra dub. 27.* & patet ex cap. clericis, de iudiciis, & aliis iuribus, ubi Pontifices aperte damnant consuetudinem particularem, in casu etiam particulari, tendentem contra immunitatem Ecclesiasticam.

12 Ad secundum respondetur cum Suar. contra Regem Angl. lib. 4. cap. 34. num. 17. illam doctrinam non esse veram, sed tunc solum admittendam, quando cum consuetudine immemorabili coniungeretur constans fama; & traditio æquæ antiqua, & immemorabilis, quod præcesserit privilegium; & quando præterea traditio prædicta integrè probaretur, quod in casu nostro non contingit; quinimo Cevallos mordicus tenet non adesse, neque adfuisse unquam tale privilegium. Vide *Dubii. 27. ci.*

13 Ad tertium respondetur cum Suar. contra Regem Anglæ, lib. 4. cap. 39. numero 19. & Valboa in cap. 1. de foro compet. num. 6. & aliis, tunc consuetudinem Ecclesiasticorum & laicorum mixtam Ecclesiasticos obligare, quando prædicta consuetudo mixta non præiudicat Sacris Canonibus, vel ab illis non fuerit reprobata, quæ omnia adlunt in casu nostro. Vide *eandem dubit. XXVII. citatam.*

14 Ad quartum Respondetur, quod tolerantia Pontificis in casu nostro non sit approbatiua, sed tantum permissiua, ad vitandum scilicet maiora mala, & incommoda. Vide *Dubit. XXVII. citatam, Rotam in antiquis 10. de consuetud. Surd. consil. 301. Chokier. in vind. libert. Eccles. part. 2. capis. 3. numer. 8. & alios, quos ibi citabam; quin addo, quod tantum abest, quod Pon-*

tifex in tali casu implicite consentiat, ut potius singulis quibuscumque annis in Bulla Cænæ reclamet. Vide *Bullam Cænæ, & Bullam Urbani VIII. super reservatione Iurium Sedis Apostolicæ, & c. à quibuscumque præiudicialibus*, quæ incipit *Romanus Pontifex.*

Ex his contra Doctores supra citatos tenent nostram sententiam Suar. contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 34. num. 30. Azor. par. 1. lib. 5. cap. 12. & 14. Reginaldus tom. 1. lib. 9. cap. 22. num. 341. Alterius de censuris tom. 1. disput. 15. lib. 5. capis. 3. Baldellus tom. 1. libr. 5. disput. 40. numer. 13. Filiucijs tom. 1. tract. 16. cap. 8. & 10. Sæyrus de censur. lib. 3. cap. 18. num. 6. Ioan. de Maderiaga tract. de senatu cap. 39. Coriolan. in Bull. Cænæ excommunic. 14. Layman lib. 4. tract. 9. capis. 4. numer. 4. Duard. in Bulla Cænæ lib. 2. can. 14. quest. 9. Palaus tom. 2. disputat. unic. punct. 12. unic. 5. Bonacina de legib. disput. 10. quest. 2. punct. 1. paragra. 1. numer. 10. Barbof. de iure Eccles. lib. 1. cap. 39. §. 2. num. 185. & in collect. lib. 1. decret. iii. 2. cap. Ecclesia S. Mariae de constitut. num. 1. Malderus in part. 2. quest. 96. art. 4. ubi rectè addit, quod in casu, quod qui vim patitur, licite adit Iudicem laicum (quia scilicet ad vim reprimendam non adest Iudex Ecclesiasticus, vel si adest, non vult hic illam reprimere) possit licite (nempe per modum facti, non autem iurisdictionis) Iudex laicus inspicere acta ad finem, ut ipsi constet de iniuria facta in negando appellationem; & ratio esse potest, quia qui potest defendere, potest etiam omnia illa, sine quibus defensio fieri non potest; præsertim quia inspectio actorum per se non est actus iurisdictionis: nam arbitantes etiam possunt inspicere acta. tenet etiam nostram Sententiam Portel. in addis. ad dubia Regular. in fin. operis verb.

verb. appellare, num. 3. vbi sic ait: Religiosus, si per appellationem vel per aliam viam in ira ordinem, potest vitare vim sibi iniuste illatam, incurrat censuram, si ad iudices seculares recurrat. Si verò non sit locus appellationi, vel illa non recipiatur; & superior, ad quem posset recurrere, longè distat, itant non possit illum adire, instante grauamine; tunc credo, posse Religiosum, vel Clericum recurrere ad Principem secularem, non quasi appelles ad Iudicem competentem, sed solum, ut ipsi succurrat in illo grauamine iniusto, tollendo vim sibi factam, modo, quo licitè potest, suadendo scilicet Prelato, ut vel abstineat à vi iniusta, vel dei locum appellationi, vel Iudices nonos assignet, & sic Religiosus recurrrens ad Principem secularem cum prædictis circumstantiis nullam censuram Bulla Cæna, vel alterius Bulla incurrat. ita Portel. quem sequitur, Sousa in Bulla Cæna cap. 15. disput. 78. num. 2. & seqq. vbi probat, quod non possint licitè Iudices laici vim auferre, nisi prius Ecclesiastici Iudices superiores eius, qui vim infert, requisiti succurrere nolint: quando tamen omni medio ordinario promisso, non est alia via repellendi vim à Iudice Ecclesiastico factam, vel quando periculum est in mora, licitum erit tunc (scilicet per modum facti, non autem iurisdictionis) Iudici secolari, causam Ecclesiasticam ad se aduocare, & vim illatam auferre: tenent etiam nostram sententiam quamplures alij Doctores, quos causa breuitatis omitto.

- 16 Ex his etiam apparet, non rectè dici ab aliquibus Iuristis; quòd etiam tunc, (quando adire potest is, qui se grauatum putat à Iudice Ecclesiastico, alium iudicem Ecclesiasticum superiorem) possit nihilominus auctoritatem suam interponere Iudex secularis, quasi in casu isto detur locus præuentioni: nam (vt supra dicebatur) tunc solum propter vim ini-

iuste illatam licitè recurri potest ad Iudicem secularem, quando periculum est in mora, & Iudex Ecclesiasticus longè abesset; vel si adest, vim reprimere non curat.

Apparet secundo, multo minus rectè dici ab aliquibus aliis Iuristis; quòd simpliciter in omni casu violentiæ, licitè possit is (qui se grauatum sentit à Iudice Ecclesiastico) recurrere ad Iudicem secularem, vt ipsi succurrat in violentia, & grauamine, quod patitur à Iudice Ecclesiastico; atque adeò quod simpliciter in omni casu violentiæ, possint licitè Ministri Regij cognoscere causas Ecclesiasticas per vim violentiæ; Iuristæ autem qui hoc docent, sunt Salsgad. in tract. de protect. Regia tom. 1. part. 1. cap. 1. & seqq. Pereira tract. de manu regia part. 1. cap. 4. & quest. 7. Scgura in director. Iudic. Eccles. par. 2. cap. 13. num. 51. & 53. Calistus in tract. de lege regia §. 20. num. 83. Auendagnus in cap. pratorum part. 1. cap. 1. num. 13. Azcuedus tom. 1. leg. 2. tit. 6. Recopilat. Sese de inhibis. iustis. Atag. cap. 8. §. 3. & part. 2. decis. epist. ad Regem, Cenedus in qq. Canonici, quest. 45. per totam. Bobadilla in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 139 Io. de Heuia in curia Philippica part. 1. §. 5. num. 34. Grassi. de effect. Cleric. eff. 1. num. 300 Castello Sotomaior tom. 7. de iuriis, cap. 41. num. 180. & Ceuallos in tract. super hac materia edito, & præcipue in gloss. 6. num. 57. vbi dicit, quod id non fundetur in priuilegio Pontificis, neque in eius tolerantia sed in iure Regis, cuius officium proprium est vim iniuste illatam reprimere, & quod Rex, cuiusque Ministri vim repellentes, non id efficiant per viam iurisdictionis, sed per viam iustæ defensionis; quia vim vi repellere licet de iure naturæ; quodque sic habeat praxis, & vsus quotidianus, quam praxim, & vsum non au-

dent improbare nonnulli Theologi, vt Rodriquez in *summa tom. 1. cap. 155. num. 8. Llamasparr. 1. cap. 7. §. 19. Henriquez libr. 3. capis. 16. num. 4. in gloss. lit. A. & libr. 14. capis. 12. num. 6. Ioan. Valerus in differentiis utriusque fori, verb. peccatum, differ. 3. num. 2. Ioan. de la Crux par. 1. præcept. 8. quæst. 3. art. 1. dub. 3. concil. 3. & de statu Relig. lib. 1. cap. 6. art. 2. dub. 2. concl. 1. & Anguian. tract. de legib. tom. 1. lib. 2. controu. 17. numero. 95. & pro hac sententia firmanda.*

- 18 Adducunt primò e. *Regum 23. quæst. 5.* vbi habetur quod Regum sit per vim oppressos à manibus violentorum, & calumniantium liberare, ac iniurias repellere.
- 19 Sed ad hoc *cap. Regum 23. facillè patet* Responso ex dictis. Adde, quod tunc competit Regibus per vim oppressos à manibus calumniantium liberare, & tunc licet vim vi repellere de Iure naturæ, quando vis est clara, & manifesta: nam si sit dubia, semper pro superiore præsumendum est; quapropter in casu nostro iniustum vim inferri Prælato Ecclesiastico potestas laica, priuando illum iure suo, quod habet in casu dubio; quod autem in casu nostro vis dubia sit, patet ex ipso facto: nam potestas laica examinat, an vis facta sit, necne; & consequenter non præsupponit certam, & euidentem vim. Vide Bonac. in *Bulla cæna tom. 3. disp. 1. quæst. 15. punct. 4. §. 4.*
- 20 Adducunt secundò, cit. *textum in cap. filijs vel nepotibus 16. quæst. 7.* per quem textum nonnulli Iuristæ, vt Olibanus de iure fisci *cap. 13. num. 31.* gloss & alij, perperam putant, quod negligentia Episcopi, vel alterius Ecclesiastici Prælati suppleri possit per Iudicem sæcularem; sed ad hunc text.
- 21 Respondetur primò, quod intelligendus sit in casibus, in quibus Iurispatro-

natus collatio, atque institutio ex priuilegio summi Pontificis spectat ad Regem & secundum istum intellectum (qui consequentius illi literæ aptari posse videtur) primo adeundus est Episcopus; secundò in subsidium adeundus est Rex; extra hunc casum puto, quòd nullo modo adeundus sit Rex, cum non liceat apponere manus in messem alienam, & sub prætextu boni finis, turbare iurisdictionem Ecclesiasticam, & sic incidere in censuras; atque ita docent Martha de iurisdic. par. 4. contr. 2. casu 43. numero 4. & Duard. in *Bulla Cæna lib. 4. conf. 14. quæst. 8. num. 8.* qui adducit duas alias interpretationes; nempe quod ex vigore prædicti textus, tunc recurrendum sit ad Regem pro reparatione Ecclesiæ iurispatronatus, cum per Ecclesiasticum Iudicem ipsius Rector cogi non potest, vt in *cap. petimus 11. quæst. 1. & cap. non licuit diff. 17.* vel cum deest Iudex Ecclesiasticus, ne scilicet tunc propter distantiam ab Vrbe Roma, Ecclesia interim ruat pendente prouisione facienda per Romanum Pontificem.

Respondetur secundò, cum Abbate, 22 vt supra, supradictum textum non esse intelligendum; quòd in defectu Iudicis Ecclesiastici Princeps sæcularis possit causas Ecclesiasticas ad se aduocare, sed quod hic moueat superiorem Ecclesiasticum de neglecta, aut iniquè administrata iustitia vel quod faciat instantiam superiori pro illius correctione; atque ita docent Christophorus de Anguiano in *tract. de legib. tom. 1. lib. 2. contr. 17. num. 93.* Pesantius *tract. de immunit. Ecclesiast. disp. 1. num. 1.* Alterius de *censuris tom. 1. disp. 16. lib. 5. cap. 2.* qui citat Butrium Abbatem, Immo lam, & alios Doctores mox infra citandos.

Respondetur terriò, cum Guar. contra Regem Angliæ *lib. 4. cap. 18.* solum ibi dici, quod Patronus Ecclesiæ, si viderit bona

bona Ecclesiæ ab inferioribus clericis defraudari, moneat Episcopum; si videat defraudari ab Episcopo, moneat Metropolitanum; si à Metropolitano, Regijs auribus intimet, non quasi, vt Rex iurisdictione vtatur in Metropolitanum, sed vt autoritate sua illum moneat; vel si id satis non est, implorato Pontifice, eius autoritate illum cohibeat. Interim facto, & potentia impediatur, ne Ecclesia in bonis suis damnum patiatur.

- 24 Respondetur quartò, quod prædictus rextus fuerit sublatus, & abrogatus ab Innocentio III. in cap. qualiter, & quando de Iudicijs, atque ita docent Coriolan. in Bull. Cæne excom. 14. fol. 926. Fillucius tom. 1. tract. 16. cap. 10. num. 263. Salas de legibus quest. 96. tract. 14. disp. 14. Pefantius de immunit. Eccl. disp. 16. Azotius part. 1. lib. 5. cap. 14. q. 2. ad finem, Duardus in Bull. Cæne li. 2. can. 14. quest. 8. num. 8. Iacobus Sahagun. de Villa tante in cap. decernimus de iudicijs, num. 159. Bonacina de legibus, disp. 10. quest. 2. punct. 1. §. 1. num. 12. Glossa, Ioannes Andreas, Abbas, & alij penes ipsos, & per dictum e. qualiter, & quando dicendum est etiam cum Duardo, correctum, & sublatum esse cap. si quis cum clerico, & §. si quis autem pecuniaria.

SVBSECTIO IV.

Proponitur petitio, eiusque Resolutio.

- P Etes, an aliquis Princeps de facto habeat à Pontifice priuilegium, vis arcendæ in causis? Affirmanti, tale priuilegium habere Regem nostrum Hispaniarum Bannez 2. 2. quest. 67. art. 1. Clarus lib. 5. §. ultimo quest. 36. num. 26. Menoch. de retinenda possessione remed. 3. num. 354. Bellatmin. in tract. de summo Pontifice.

cap. 35. Suar. de immunit. lib. 4. cap. 34. num. 43. & alij: quamuis Ceuallos in cit. tract. de cognit. per viam violentiæ, gloss. 6. asserat Regem Hispaniarum illud non habere, sed vim dictam arcere ex iure regali; & sic dū praxim Tribunalis de la Fuerza defendere, & à peccato, & censura excusare conatur, excusationis causam aufert, cum neget Regem Hispaniarum, vel ipsius ministros, ac magistratus id efficere ex priuilegio, vel ex consuetudine fundata in priuilegio; quapropter cum supradictis Doctoribus contra Ceuallos dicendum potius est, Regem Hispaniarum adeò Iustum, & pium à summo Pontifice tale priuilegium habere, quod quinque Principes à summo Pontifice habent, ab excommunicatione Bullæ Cæne excusantur, aduocando ad sua Tribunalia causas spirituales; modò priuilegij formam seruent; & modò priuilegium reuocatum non sit; de qua re vide infra dubi. XXVII. per totam, & Bullam Urbani VI. super præseruatione Inrim sedis Apostolicæ, & inferiorum Ecclesiarum: personarumque Ecclesiasticarum, à quibuscumque praiudicialibus, quæ incipit. Romanus Pontifex.

Et quod de priuilegio vis arcendæ in causis dixi, idem etiam dico de priuilegio conferendi Episcopatus, & alia beneficia, necnon & de priuilegio cognoscendi quascumque alias causas spirituales.

Vt igitur Reges tribunal de la Fuerza habere Episcopatus, & beneficia confert re, vel alias causas spirituales similes cognoscere possint, requiritur priuilegium à Papa concessum; nec sufficit vlla consuetudo, aut præscriptio, etiamsi esset immemorabilis, cum perpetua tolerantia Pontificis: nam cum versetur in his, quæ non sunt quæstibilia sine Principis concessione, tolerantia non suffragatur, hæc enim est tantum simplex contencitia,

tia, seu patientia, quæ nunquam inducit dispensationem in his quæ sunt contra iuris dispositionem, ut est text. in cap. cum iam dudum, de prebendis. & ibi gloss. ea siquidem conticentia intercedit ad evitanda tantum scandala, quæ sequi possent in procurando auferri huiusmodi abusus, ut tradunt Doctores in cap. 2. de prebendis, quandoquidem crimen publicum dissimulare dupliciter contingit, vno modo ipsum actum criminis non prohibendo, cum prohiberi possit, & sic Ecclesia non sustinet, nec dissimulat, imò prohibet in canonibus *suprà* citatis; altero transgressorem talis prohibitionis non puniendo, & sic Ecclesia dissimulat propter difficultatem correctionis; multa enim tolerantur; quæ si in iudicium deducerentur, exigente iustitia non tolerarentur, ut dixit textus *suprà* allegatus in cap. iam dudum, de prebendis. vide Rotam in *una Aquinensis Monasterij* die 26. Ianuarij 1601. coram Illustrissimo Seraphino. vide etiam Turrecrematam in *canon. singula*, num. 8. *distinct.* 89. Zabarellam *consil.* 57. num. 2. Riccium in *praxi*, tom. 4. *resolut.* 137. & Doctores, quos citat & sequitur Silua de *beneficiis* part. 2. *quest.* 23. num. 16. Vide etiam Tuschum tom. 4. *conclus.* 452. num. 28. ubi docet, quod quamvis ex privilegio concedi possit laico per Papam collatio beneficiorum, & similia, non tamen potest id consuetudine, aut præscriptione acquiri, quia laici sunt incapaces iurisdictionis Ecclesiasticæ; quam Tuschus opinionem Probus in *addis. ad Ioannem Monachum capit.* 2. *præben.* num. 7. & 8. in 6. asserit esse communem; & ratio huius opinionis est, quia ut consuetudo excuset, & valeat, debet esse legitima, & præscripta, consuetudo autem præscribi non potest, quoties subiectum est incapax illius rei, quæ per consuetudinem induci prætenditur, ut

notat Panormit. & Felinus in cap. *causam de præscript.* & in capit. 4. de consuetud. Decianus in *tract. crimin.* tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 14. & alij communiter; cum ergo laici sint incapaces Iurisdictionis spiritualis, & Ecclesiasticæ, ex capit. *causam de præscript.* & cap. *solita de maior. & obediens.* sequitur, ipsos non posse hanc iurisdictionem per consuetudinem acquirere; Ex quibus apparet, non posse prætextu consuetudinis Iudices laicos se tueri, & excusare; & idem subdit Tuschus *ubi supra* num. 44. quod omnes similes casus, qui sunt, provt attestantur Doctores, ex consuetudine alicuius Regni, vel Prouinciæ, sunt contra ius commune; & sic super eis non potest fieri fundamentum, nisi quia sic de facto seruatur. Vnde talis consuetudo, vel præscriptio, etiam immemorabilis, non valet.

Dices immemorabilis consuetudo est sufficiens indicium, quodd ex legitimo privilegio inchoata fuerit; quia præsumitur honesta: nam cum non possit probari mala, præsumitur bona, ergo &c. ita multi Iuristæ, quos sequitur Pereira de manu Regia part. 2. cap. 60. numer. 18. Et ratio ulterius est, quia quidquid per privilegium, aut dispensationem Principis obtineri potest, id etiam per consuetudinem temporis immemorabilis introduci posse videtur; quia tanti temporis possessio, vel consuetudo facit præsumptionem tituli, seu privilegij, sicut colligunt Doctores ex cap. 1. de *præscript.* in 6. ergo si similis in casu, seu facto aliquo, quod neque iuri naturali, neque diuino repugnet, quo minus saltem per summi Pontificis consensum, ac privilegium cohonestari possit, verb. grat. ut laici iurisdictionem aliquam in Ecclesiasticos exerceant, vel iis, aliquam collectam imponant,

imponant; vel clericales decimas possideant; vel in eadem Ecclesia duæ dignitates simul cum canonica obtineantur, &c. sequitur in eiusmodi casibus consuetudinem immemorabilem introduci posse.

5 Responderetur, regulam illam: *acquisibilia priuilegio, sunt etiam acquisibilia consuetudine, aut prescriptione*, limitandam esse, nisi lex consuetudinem, tanquam abusum, vel corruptelam improbet, sicuti ex communi notauit Felin. in cap. accedentes, num. 15. de prescript. ibidem Abb. numero 3. & in cap. quanto de consuetud. num. 2. & in cap. vlt. eod. num. 15. Rochus sect. 4. num. 33. Crauette. de antiq. tempor. part. 4. §. materia ista, num. 94. Canisius tract. de dinis, c. 13. num. 3. Mascard. conclus. 1371. num. 32. & colligitur clarè ex cit. cap. 1. de consuetud. in 6. nam prescriptio locum habere non potest, si ius faciat hominem incapacem possessionis, & consequenter prescriptionis, vt videre est in iure decimarum, quod cum ex propria institutione sua Ecclesiasticum sit, in laicum cadere non potest; nisi ex speciali, & legitima Ecclesiastici Prælati concessione, aut priuilegio, cap. prohibemus, cap. dudum de decimis, cap. causamque, de prescript. cap. decimas lib. 16. quæst. 7. ergo nisi aliquis cum prescriptione talis tituli possideat, nunquam potest prescribere; quia incapax possidendi, est etiam incapax prescribendi, sicuti docent gloss. Abb. Felin. & alij communiter in cit. cap. causam unde, & gloss. recepta in cap. 1. de prescript. in 6. ver. non extat Abbas in cap. peruenit, num. 3. de censib. Couarru. reg. possessor. part. 2. §. 3. num. 8. dixerunt, quod, tamen si is, qui possessionem temporis immemorabilis offendere potest, non teneatur titulum allegare, cum ob temporis diuturnitatem id sue-

Th. del Bene Dubit. Moral.

pè difficile sit, atque ipsa tanti temporis continuata possessio ius tribuat, id tamen intelligendum sit tantum, si capacitas sit in possidente. Quæ ratio similiter locum habet, quotiescumque iura aliquam consuetudinem, tanquam irrationabilem, damnant: nam hoc ipso reddunt eam inefficacem ad prescriptionem inducendam: quandoquidem consuetudo, per quam prescriptio rationabilis esse debet, capit. vlt. de consuetud.

Excipe primò, nisi talis consuetudo 6 scientia, & libera patientia, seu permissione Principis adiuuetur; sicuti notauit Rocchus loc. cit. & Abb. in cit. cap. accedentes, num. 3.

Excipe secundò, nisi talis consuetudo 7 præsumpto aliquo titulo iuuetur, v. g. constante fama priuilegij concessi, quod temporis diuturnitate amissum sit: nam fama dat iustam causam credendi, vt ait Abb. cap. de quarta num. 10 de prescript. tunc enim prescribens non fundatur in mera possessione, aut consuetudine, sed in titulo, ex quo capax fiat possessionis, consuetudinis, ac denique prescriptionis cum bona fide, sicuti rectè notauit Grauet. loc. cit. & Mascardus conclus. 1371. num. 32. vbi ait; quod data incapacitate prescribentis, solus cursus temporis nil potest operari, vt reddat capacem eum, qui incapax est; quare tunc opus est, vt allegetur titulus priuilegij, aut exemptionis & ad probationem talis tituli sufficiet probare lapsum temporis, cuius initij memoria non extet; si nimirum Testes adsint, qui dicunt, semper fuisse constantem famam, tale ius alicui competere ex speciali concessione feudi, vel Apostolici priuilegij, & que ratione, & prescriptione iuris aliquem possedisse in tempore, cuius initij etiam ex auditu, seu relatione maiorum,

F

nulla

nulla sit memoria. ita etiā docet Felinus in *cit. cap. causam*, Sylu. verb. *decima. quest. 10. dict. 2.* Suar. de relig. tom. 1. tract. 2. lib. 1. de decimis. c. 27. Peregrin. de Iure fisci, lib. 4. tit. 8. Gabriellus lib. 5. de *prescripti. conclus. 1. num. 18.*

8 Respondetur itaque ad argumentum solam, & nudam consuetudinem, etiā immemorabilem non sufficere ad probandum priuilegium in tali materia, quia illa regula non procedit in consuetudine reprobata per legem, & ratio vltterius est, quia priuilegium hoc est valde odiosum, & difficile, & raro conceditur, quapropter nisi legitime probetur, non præsūmitur, solus ergo vsus, quantūvis antiquus, non probat sufficienter ius, seu priuilegium in tali materia.

9 Confirmatur, quia alioquin omnes immemorabiles consuetudines contra libertatem Ecclesiasticam, quas communiter improbant Doctores, admittezdæ essent, quia probarent priuilegium, quod per omnes est absurdum; ergo dicendum, quod vltra immemorabilem ysum, requiratur constans fama priuilegij, ad hoc vt tales consuetudines excusent à mortali, & censuris. Vide præter Doctores *supra citatos* Aueritium tract. de *potestat. secul. in Ecclesiast. conclus. 4. fallent. 12.* & 13. Bursatium lib. 2. *consil. 44. num. 12.* & Suar. contra Regem. Angl. lib. 4. cap. 32. & 34. num. 47. & alios mox *infra* citandos.

10 Dico igitur breuiter, quod consuetudo, quamuis immemorabilis, si sola sit, & nullo titulo, seu priuilegio summi Pontificis adiuetur, non potest Ecclesiasticæ exemptioni quidquam derogare; atque ita docent Doctores in *cap. clerici*, vbi Abb. num. 5. & 6. de *Inducis*, Bald. in rubr. *Antib. cassa*,

Cod. de sacros. Ecclesiis, gloss. in *capin vltim. de consuet.* Abb. *ibidem* num. 5. Lupus de *libert. Ecclesiastic. part. 1. quest. 6.* Marthæ de *invisidit. part. 4. cas. 63.* & 64. M. Anron. Gabriellus lib. 5. de *prescripti. conclus. 1. num. 9.* Azor. tom. 1. lib. 5. caput. 13. quest. 8. Tannet. lib. 2. *defens. Ecclesiast. libertatis*, cap. 16. & alij, quos *supra* citabam; quamuis huic communi doctrinæ ex parte contradicunt Couar. in *quæstion. cap. 31. num. 5.* & Clarus lib. 5. *sentent. 5. practica criminali, quest. 36. num. 3.* vbi docent quod, licet Ecclesiastica immunitas in vniuersum tolli non possit per consuetudinem, potest tamen in parte tolli, vt scilicet in certis causis Potestas laica exerceat iurisdictionem, quæ alioquin ad Ecclesiasticos proprie spectat.

Sed probatur dictum nostrum; quia si consuetudo Ecclesiasticæ immunitati derogare potest, vel id est per modum reuocationis, interueniente scientia, ac patientia, & sic tacito consensu summi Pontificis, vel id est per modum legitimæ præscriptionis, quæ etiam ignorante Principe, aduersus legem fieri potest; non primum, quia satis constat S. Pontificem huiusmodi consuetudinibus non præbere tacitum consensum approbatiuum; quin potius eas quotannis in Bulla Cœne reprobare, & damnare; quamuis intentum toleret; quia ob periculum maioris mali efficacius resistere, & prohibere non potest; non secundum quia consuetudo, quæ vt irrationabilis damnata est, non potest via præscriptionis legem abrogare, (sicut constat ex *cap. vlt. de consuet.* & *supra* dicebatur) consuetudo autem aduersus Ecclesiasticam libertatem, tanquam irrationabilis, passim in Iure damnatur, vt videre est *auth. cassa, Cod. de sacros. Ecclesiis, cap. 1.* cap.

cap. ad nostram. cap. inter de consuet.
cap. cum terra de elect. cap. clerici de in-
dic. cap. noneris de sent. excom. ergo &c.
vnde gloss. in eis. cap. Clerici, & in eis.
cap. vlt. & ibid. Abb. pro regula tradunt
quod consuetudo irrationabilis est, quæ
contra neruum Ecclesiasticæ disciplinæ,
vel Ecclesiæ libertatem tendit.

12 Confirmatur quia ubi est incapacitas
ex parte præscribentis, non potest pro-
cedere præscriptio, sed laici sunt inca-
paces iurisdictionis super Ecclesiasticas
personas, sicut & aliorum Iurium spiri-
tualium, v. g. iuris decimarum, Eccle-
siastici beneficij, & similibus: ergo non
possunt eam via præscriptionis compa-
rare.

13 Confirmatur secundò, quia omnis
legitima præscriptio legis adminiculo
niti debet, cum sit beneficium à iure in-
uentum, & impertitum, sed præscrip-
tio contra Ecclesiæ libertatem à nulla
lege adminiculum habere potest: non
enim à legē ciuili, cum hæc limites suæ
potestatis excedere non possit; neque à
canonica, cum sacri canones, eorumque
author Papa, semper resistant, ergo, &c.

14 At quoniam Papæ per speciale Priui-
legium, ob iustam causam, datum ali-
cui principi seculari, ex parte aliqua
derogare potest Ecclesiasticæ exemptioni,
vt proinde ex vi talis priuilegij ca-
paces sint laici iurisdictionis in perso-
nas Ecclesiasticas, secundum limites
concessionis; quapropter si titulus pri-
uilegij exhiberi non potest, si tamen
constans semper fama, ac traditio fue-
rit de accepto priuilegio, ideoque lai-
ci iurisdictionem aliquam in Ecclesia-
sticos exerceant, fundantes se non in
mera consuetudine, quippè quæ Iuri-
bus reprobata est, sed in titulo ratio-
nabiliter, ac bona fide præscripto, tunc
præscriptioni locus esse potest per tem-

pus, cuius memoria non existat, sicuti
suprà dicebatur, & præter alios docet
Suarez cit. cap. 34. num. 17.

Hanc tamen immemorabilem, & le-
gitimè præscriptam consuetudinem Pa-
pa tollere, & reuocare potest. Ratio,
quia cum præscriptio contra Ecclesia-
sticam libertatem, vt legitima sit, fun-
dari debeat in gratia, & priuilegio, ne-
cessariò sequitur, quod si Papa tale pri-
uilegium reuocare potest, poterit etiam
reuocare præscriptionem, quæ ex præ-
sumptione priuilegij vim capit, sicuti
rectè notauit Suarez num. 18.

Confirmatur, quia exemptionem
Ecclesiarum conseruare, eandemque di-
minutam redintegrare, spectat ad cla-
uem supremæ potestatis spiritualis à
Christo Domino in Petrum, cuiusque
successores collatæ, at contra hanc su-
premam potestatem in spiritualibus
non potest vnquam fieri præscriptio,
sicuti rectè tradit Innocent. in cap. 2. de
postulat. Prælat. in quo conuenire Do-
ctores omnes testatur. Cravetta de an-
tig. tempor. tom. 2. tract. iur. fol. 170.
ergo, &c.

Non obstat, quod super ea re inter
Ecclesiæ Prælatos, & Principem laicum
concordata facta sint, & à summo Pon-
tificæ confirmata: nam adhuc ex graui
causa ad bonum publicum spectante,
reuocari poterunt: Ratio, quia vel con-
cordia ideo tantum facta est, vt intelli-
gatur quousque priuilegia à Papa gra-
tuitò concessa se extendere debeant, &
tunc clarum est, quod concordia in gra-
tuitis priuilegiis fundata, ex causa reuo-
cari possit; vel concordia transit in pa-
ctum onerosum, atque reciprocum, &
tunc quoque ob causam grauissimam
ad bonum Ecclesiæ spectantem, Papa re-
uocare potest, vt rectè in loco suprà cit.
Suar. notauit, & patet ex doctrina ge-

nerali de privilegiis, quæ licet à Principe ob merita, vel cum imposito onere alicui concessa fuerint, tamen ex plenitudine potestatis reuocari possunt, ob publicam grauissimam causam, cum talis casus in ipsamet concessione, aut concordia semper exceptus subintelligatur, dummodo tamen parti privilegiatæ compensatio damni fiat, si damnum ex tali reuocatione patiatur, sicuti docet *Suar. ciu. cap. 34. num. 24. & lib. 8. de legib. cap. 37. num. 5.*

- 18 Confirmatur, quia cum exemptio in maximum bonum Ecclesiæ, & quidem diuino iure, vt multi tenent, introducta sit, non potest Papa sine iusta causa eadem aliquatenus renunciare; alioquin irrita erit renunciatio, & consequenter reuocari debet; quinimo si ab initio causa subsistente, iusta fuit renunciatio, siue iurisdictionis per laicos exercendæ concessio ob temporum, ac rerum mutationem iniqua fieri potest, si scilicet in contemptum Ecclesiastici status, ac detrimentum Ecclesiæ cedere incipiat: in quo casu etiam ad Papam spectabit illam reuocare, quamuis interdum rationabiliter toleret, vt maiora damna vitentur.

- 19 Porro, an reuocata sit de facto per Bullam Cœnæ consuetudo in privilegio fundata trahendi causas Ecclesiasticas ad laica tribunalia. Affirmant aliqui, quos sequitur Bonacina in *Bulla Cœnæ disput. 1. quest. 15. punct. 4. §. 3. num. 1* ex eo, quia consuetudo immemorabilis, vel nicitur privilegio, vel non; si primum, nullum ius confert, vt patet ex *suprà dictis*. Si secundum, neque etiam suffragatur, quia consuetudo, licet immemorabilis, in privilegio fundata, non plus operatur, quam ipsum privilegium, cum vires accipiat à privilegio, *leg. hoc iure, ff. de aqua*

*quodid. & cap. super quibusdam, §. præterea de verb. signific. ergo cum privilegium per Bullam Cœnæ sit sublatum, sublata etiam erit per Bullam eandem consuetudo fundata in privilegio; & sic Iudices laici causas Ecclesiasticas ad suum Tribunal trahentes, vel illarum executionem impediētes, à peccato, & censuræ bullari non excusantur, titulo immemorabilis consuetudinis, etiam in privilegio fundatæ: negant autem alij, quos sequitur Filiucius *tom. 1. tract. 16. cap. 10. numer. 28.* ex eo, quia cum reuocatio privilegiorum in dicta Bulla sit generalissima, per huiusmodi reuocationem non intelliguntur reuocata privilegia specialiter concessa; quia lex posterior vniuersalis non detogat privilegio anteriori speciali, si re vera illud concessum fuerit à Pontifice alicui Principi seculari; sed de hac re vide, quæ dicuntur *Dub. XXVII.* & quæ dicuntur, in *cit. Bulla Urbani VIII.* super præseruatione Iurium Sedis Apostolicæ, & inferiorum Ecclesiarum, personarumque Ecclesiasticarum, à quibuscumque præiudicialibus, quæ incipit: *Romanus Pontifex.**

S V B E C T I O V.

Propositur SYBCOROLLAR. III.

SEquitur tertio, quod probabiliter defendi possit, quod docet Abb. in *cap. cum non ab homine, num. 12. de indicij, &c. vi fama de sentent. excomm. Gomez var. tom. 3. cap. 4. num. 3. Bellertus in disquis. cler. part. 1. tit. 3. §. 11.* qui pro hac sententia citat Felinum, Decium, Ioannem Andream, Baldum, Clarum, & alios; & quod docet Nauar. in *mand. cap. 27.*

cap. 27. num. 82. & lib. 5. consil. 27. de sentent. excomm. edit. 2. Sylu. vers. excommunicatio, 6. num. 14. Peregrinus de immum. Eccl. cap. 16. num. 37. Auendagnus de exequent. Mand. part. 1. cap. 22. numer. 2. Olibanus de iure fisci cap. 14 num 140. Borellus de prest. Regis Cathol. cap. 71. num. 185. Duardus in Bulla Cæne lib. 2. cap. 19. q. 7. num 2. Cenedo in questionibus can. q. 4. num. 14. Ortiz. in summa. cap. 4. num. 9. Pereira in tract. de Manu regia cap. 10. num. 6. Salgad. de proteet. Regia tom. 2. part. 12. cap. 4. num 13. Bonacina. de legib. disp. 10. quest. 2. punct. 1. §. 1. num. 22. Coriolanus in Bulla Cæne excommunic. 19. Graffius in decif. part. 1. lib. 4. cap. 18. num. 152. Homobonus de exam. Eccles. part. 2. tract. 11. cap. 4. quest. 4. suppos. 3. Piafetus in prax. Episc. part. 2. cap. 4. art. 3. num. 13. Castus Palas tom. 2. tract. 12. disp. unica punct. 6. num. 4. Sa verb. Clericus, num. 5. Molin. tom. 3. disp. 56. num. 2. Aulã de censuris part. 2. cap. 5. disp. 3. dub. 1. 3. casu 13 nempè, quod Clericus in flagranti crimine deprehensus, vel suspectus de proposito perpetrandi crimen (vt quia noctu armatus incedit, vel &c.) possit capi à Ministro Iudicis secularis, vt Ecclesiastico suo iudici tradatur: hoc, inquam, defendi potest contra Hostiensem, & alios, quos refert & sequitur Martha de iuris. part. 4. cent. 1. casu 42. num. 11. & contra Megalium in 3. part. lib. 3. cap. 11. num. 7. contra Soufamin Bull. Cæne cap. 16. disp. 82. num. 8. & alios modò (vt notauit Campanili in diuers. Iur. rubr. 4. num. 26. & Barbosa in suis collectan. tom. 2. lib. 5. tit. 39. cap. 35. num. 5. in fine) hæ conditiones adfint: Prima, quod sit crimen perniciosum Reipubl. cuiusmodi est furtum rapina, homicidium, &c. secunda, quod non leuis suspicio, sed valde probabilis præsumptio sit, quod clericus tale faci-

nus meditetur: tertia, quod incumbat necessitas illum capiendi (si enim Clericus, oblato idoneo fideiussore, promittat se sistere ordinario suo) capi, & incarcerationi non debet: quarta, quod Minister modum non excedat; v.g. indecorè clericum ducendo, vel pugnis afficiendo, cum ire hic paratus sit: sic enim is excommunicationis pœnam non euaderet, vti habetur in cap. vt fama, & notauit gloss. in cap. si clericos, verb. excedatur, de sentent. excomm. in 6. quibus iuribus tamen requiritur; quod, si oporteat laicos Clericum capere, & ad iudicium trahere violentier; id fiat de mandato Prælatorum, saltem tacito, vti recte Suar. notauit cap. 34. num. 15. nam tunc non tam ipsi laici; quàm Ecclesiastici Prælati, quorum authoritati laici nituntur, contra Clericum procedere celsentur. Alioquin valde difficile erit intra terminos necessariæ defensionis consistere, & iurisdictionem in Clericos propria authoritate nõ vsurpare, quod laicis prohibitũ esse, supra dicebã Quare quod Couar lib. 2. resol. c. 20. prope finem, & in pract. qq. c. 33. in fin. Jul. Clar. in pract. crim. q. 36. n. 26. & q. 82. stat. 6. n. 1. Azcuedus tom. 1. lib. 1. tit. 3. leg. 9. n. 3. Borell. de prest. Reg. chat. cap. 71. num. 45. Duennas reg. 15. Plaza de delictis lib. 1. cap. 8. num. 9. Gomez in leg. 45. Taur. num. 48. Cenedo in collect. iur. can. part. 1. collect. 37. numero 17. Morla in emp. iur. part. 1. tit. 1. quest. 16. num. 17. Bobadill. in Polit. tom. 1. lib. 1. cap. 18. num. 17. Mexia in prag. taxa panis consil. 5. num. 58. Io. de Heuia in curia Philippica part. 3. §. 3. num. 9. & Ceuallos tract. de cognit. per viam violentie part. 2. quest. 4. num. 17. & ex Theologis Bannes in 2. 2. q. 67. art. 1. dub. 2. conclus. 5. Lorca in 1. 2. tom. 2. tract. de legib. disp. 25. membr. 4. Vasc. in 1. 2. tom. 2. disp. 167. cap. 4. num. 31. Rodríguez in

Summa tom. 2. cap. 237. num. 13. Io. de la Crux: in *part. 1. precept. 8. quest. 3. art. 1. dub. 1. concl. 3.* Coriolanus in *Bull. Cæna excommunic. 20.* Grassius in *decis. part. 1. lib. 4. cap. 18. num. 158.* Ortiz. in *Summa cap. 4. num. 9. & cap. 7. num. 1.* ac tandem Nauar. *consil. cit. 27. numero 1.* aiunt, nempe quod in Gallia, & Hispania consuetudo sit, ut clerici arma gestantes per legem ciuilem prohibita, à seculari Iudice vel Ministro, iis pœuener, sine obligatione restituendi, id aliter defendi non potest, nisi ut fiat cum consensu Prælatorum, saltem implicito, aut summi Pontificis concessione: nam licet Clerici talibus legibus ciuilibus, ob publicam ciuitatis quietem latis, obligentur quo ad vim directiuam, non tamen quo ad vim coactiuam, obligantur, ita ut à seculari Magistratu puniri possint.

2. Neque dicas tum Lorca, & Vasq. loca *suprà citata*, quod Ministri laici auferendo arma clericis non inducant poenam legis, sed efficiant, quod lex seruetur, & impediant transgressionem legis: nam ut rectè obseruat Salas: *de legibus, quest. 96. tract. 14. disput. 14. sect. 9. num. 106.* non spectat ad Iudices seculares propria autoritate efficere, ut leges ciuiles à Clericis obseruentur: cum nullam in eos iurisdictionem, præsertim coactiuam, habeant, uti *suprà* dicebam; sed ad id cogendi sunt per Iudices Ecclesiasticos, quare etsi arma Clerico eripere sine eius percussione, &c. (Sicut ad obuiandum delictum eundem capere, & ducere ad Episcopum) pertineat ad necessariam defensionem, quæ proinde seculari Magistratui aduersus Clericum iure conceditur, armorum tamen spoliatio, & armissio violentiam continet, & rationem poenæ habet, vel saltem rationem coactiuæ iurisdictionis habet, quam secularis Iudex propria autoritate, & sine

vlla expressa, vel saltem tacita commissione Prælatorum in Clericos exercere minime potest; quapropter in tali casu Magistratus ciuilis arma Clericis eripere eisdem vel restituere, vel ad Ecclesiasticum eorum Magistratum transmittere tenetur; atque ita docent Suar. *lib. 4. defens. cap. 34. num. 14.* & alij Doctores, quos citat, & sequitur Barbosa in *collect. tom. 1. lib. 3. tit. 1. cap. 2. num. 6.* & tom. 2. lib. 5. tit. 39. cap. 29. num. 4. quibus addo Madium *tract. de factis ordinib. cap. 14. num. 21.* Bonacinum *de legib. disput. 10. quest. 2. punct. 1. §. 1. num. 2.* Duardum in *Bull. Cæna lib. 2. can. 12. quest. 11. num. 91.* Belletum in *disquis. Cler. part. 1. tit. 2. §. 2. num. 38.* Martham *de iur. part. 4. cent. 1. cas. 7. num. 20.* Megalium in *3. part. lib. 3. cap. 11. num. 2.* Genuensem in *praxi, cap. 74. num. 6.* Ricciura *part. 3. decis. 299. per totam;* ubi queritur an Clericus scilicet arma, possit resistere cum armis Ministro Laico, volenti ipsum capere, & respondet, quod sic; ac tandem addo Vasq. 1. 2. *disput. 167. cap. 4. num. 31.* qui eandem doctrinam tradit, sed limitationem adiungit nisi armorum usus, tantumquam Reipublicæ perniciosus, ita prohibitus sit, ut neque domi retinere huiusmodi arma concessum sit: talem enim legem (inquit ipse) Magistratus ciuilis ob bonum publicum, etiam contra Clericos, iuste defendere poterit, & si alij melius limitationem istam non admittant ex eo, quia & talium armorum spoliatio, & priuatio vim coactiuam continent, & rationem poenæ habent, quam secularis Magistratus propria auctoritate sine vlla expressa, aut tacita Prælati concessione, in Clericos exercere non potest, uti *suprà* dicebatur. Vide Suar. in *defens. fidei lib. 4. quest. 34. num. 14.* At quidquid sit de hac limitatione, an sit vera.

vera, reiiciendos saltem omnino puto
ex *supra* dictis Ledesimam in *summa* tom.
2. tract. 8. cap. 9. concl. 33. Villalobos
tom. 3. tract. 10. difficult. 16. num. 2. Sal-
sedum in *addit. ad Diaz* cap. 68. Mor-
lam in *empor. iur. part. 1. tit. 1. quest.*
16. num. 16. & *seqq.* Cenedo in *collect.*
iur. part. 1. collect. 37. num. 19. asseren-
tes, quod clericus prohibitam venatio-
nem, vel piscationem exercens, possit
spoliari à Iudice seculari, vel eius Mini-
stro, anibus, canibus, vel aliis venatio-
nis instrumentis, &c. vide Doctores *su-
pra* cit. ac etiam Auguianum tractat. de
legib. lib. 2. controuers. 15. num. 31. vbi
rectè asserit, quod nullo pacto susti-
neri possit sententia eorum, qui docent,
quod arma, aues, canes, vel alia vena-
tionis instrumenta prohibita, quæ à Cle-
ricis auferuntur, possint per secularem
Iudicem capientibus adiudicari.

SVBSECTIO VI.

Propositur SVBCOROLL. IV.

SEquitur quartò, quod defendi sim-
plicitè etiam possit doctrina eiusdem
Abbatis in *civ. Cod. cum non ab Homine*,
num. 10. & *citat. cap. ut fama*, Nauaro.
cap. 17. num. 81. & 85. Syl. & Sà lois *su-
pra* citato: Nempe quod Clericus debi-
tor, si fugiat, vel fugam meditetur,
possit non tantum à Iudice seculari, sed
etiam à creditore priuato capi, ac deti-
neri ad hoc, vt Iudici suo sistatur, &
compellatur ad solutionem, dummodò
debitum sit. alicuius considerationis,
quod à Clerico debitore, si aufugere
permittatur, recuperari deinde difficile
possit: nam in hoc casu Clericus perin-
de se habet, ac si pecuniam alienam fu-

giens auferret; talem autem capi, & re-
duci posse, perspicuum est: quia contra
vim iniustam se defendere, cuiuslibet na-
turali iure permittitur, idemque dicen-
dum, si Clericus graui iniurià laicum
affecit, ob quam ille à Magistratu suo
Ecclesiastico incarcerandus, atque ad sa-
tisfactionem conpellendus foret: poterit
enim in hoc casu ad breue tempus, ver-
bi gratia per viginti horas, non autem
plus, vt contra Gasiam de Hispan. no-
bils. gloss. 9. num. 39. & Villadieg. in po-
lis. cas. 5. num. 60. dixit Megalio in 3.
part. lib. 3. cap. 11. art. 7. Bellet. in dis-
quis. Cler. part. 1. tit. 3. § 11. num. 2.
Naldus ver. Bulla Cæna num. 58. Gual-
lin. de defens. reorum tom. 1. lib. 1. de-
fens. 1. cap. 2. num. 5. & Osorio lib.
4. §. 3. & tradidit gloss. in l. capite, &
ibi Bart. de adulterio, Panormit. in cap.
cum non ab homine num. 11. de iudiciis,
& hanc esse communem opinionem te-
statur Farinac. quest. 8. num. 118. à lai-
co detineri, vel potius quamdiu tantum
necessarium erit ad iustitiam obtinen-
dam, nempe donec interim testes aduo-
centur, vel Iudici Ecclesiastico indicetur
ad fugam delinquentis impediendam,
sicuti docent Molina tract. 3. dispus. 56.
num. 2. & Campanali in diuers. iur. rub.
4. num. 27. Carolus de Grassis de effect.
Cleric. effect. 1. num. 557. Scaccia de lu-
dic. cau. tom. 1. libr. 1. cap. 39. num. 14.
& Palaus tom. 2. dispus. vi. punct. 6.
num. 14. qui non admittentes spatium
viginti horarum asserunt; quod statim
recto tramite Clericus ad Iudicem Ec-
clesiasticum deducendus sit. idem docet
Barbosa in sua collect. tom. 1. lib. 1. tit. 1.
cap. 2. num. 7. & tom. 2. lib. 5. tit. 39.
cap. 35. n. 5. vbi ait, quod Iudex laicus in
excommunicationem incurat, si, cum
possit statim, non tradit Clericum Iu-
dici suo Ecclesiastico.

SVBSECTIO VII.

Proponitur SVBCOROLLAR. V.

Sequitur quindò, quod defendi minime possit doctrina, quam tradit Bobadilla in *polir. tom. 1. lib. 2. cap. 10. num. 66.* Callistus Ramirez, in *tract. de lege Regia, §. 27. num. 12.* & Ioan. de Heuia in *curia Philipica part. 1. §. 5. num. 35.* Pereira de *manu Regia, capit. 12. num. 12.* Franciscus Pradilla *part. 2. cap. 8. numer. 4.* Marius Giurba *consil. crimin. 48. num. 16.* Antonius de Ballis *tract. var. lib. 5. prag. 1. titul. 10. num. 4.* Fuscus de *visitatione lib. 2. cap. 10. num. 25.* Humada in *leg. 65. tit. 5. part. 1. in gloss. 8.* Cevallos in *tract. de cognit. per viam violentie gloss. 6. numer. 65.* Azevedus *tom. 2. lib. 4. titulo 1. leg. 4. num. 12.* Cenedo in *question. Canonica, quest. 45. num. 24.* Salgad. de *proiect. Reg. tom. 1. part. 3. cap. 2. à num. 273. usque ad num. 280.* Sotomaior de *Tertiis tom. 7. cap. 41. num. 190.* Cutellius ad *leg. Feder. capit. 22. not. 25. numer. 5.* & alij Iuristæ apud ipsos in locis *suprà* citatis; nempe quod Episcopi, & quicumque alij Ecclesiastici, tanquam inobedientes mandatis Principum iustis, vel ex quibuscumque aliis delictis, licetè possint à Regno ab ipsis Principibus expelli. Ratio, cur hæc doctrina defendi minime possit, illa est, quia licet verum sit, vti tradunt *supradicti* Iuristæ, quod scilicet debeant Ecclesiastici obedire mandatis Principum iustis, & leges eorum seruare, quoniam partes Reipublicæ sunt, ad id tamen, vti *suprà* dicebam, non tenentur secundum vim coactiuam, seu coercitiuam, sed

solum secundum vim directiuam, ergo si iis non obediant, non possunt licetè Principes illos punire, & sic à Regno suo expellere; atque ita præter Moliniam *tom. 1. tract. 2. disp. 3. conclus. 6.* Vasq. in *part. 2. tom. 2. disp. 167. cap. 4.* Becanum in *summa Theolog. part. 2. tract. 3. cap. 1. sect. 11. n. 11.* & præter Doctores, quoscitat, & sequitur Bonacina in *tract. de legibus disput. 1. question. 1. punct. 6. num. 29.* & alios communiter Theologos, docet ex Iuristi Valenzuola in *defens. monior. Pauli V. part. 4. num. 101.*

Neque dicas cum Olibano de *iure fisci cap. 9. num. 28.* Bobadilla, Cevallos, Cenedo, & aliis Iuristis vbi *suprà*, hoc esse verum, si Principes à Regno Ecclesiasticos expellant per viam iurisdictionis contentiois, & iudicialis; quia sic in ordine ad illos Ius, & superioritatem iudicalem sibi assumunt; At secus, si expellant per viam iurisdictionis æconomice, & politice: quia tunc, cum in ordine ad eosdem Ius, & superioritatem iudicalem sibi non assumant, licetè possunt illos à Regno expellere, ad eum modum, quo licetè potest Paterfamilias à domo expellere Clericum famulum, si hic inobediens, vel domum ipsius perturbans sit.

Nam Respondetur, quod talis distinctio, & tale exemplum ad rem minime sit, & ratio est, quia famulus Clericus ab ipso Paterfamilias constituitur ad seruendum Domui suæ; quare hic licetè potest ad placitum suum expellere illum, non solum inobedientem, & domum ipsius perturbantem, sed etiam obedientem, & pacificum, neque est illam iniuriam inferre, cum famulus clericus ius nullum habeat commorandi in domo illius. At Clerici, Prælati, & Episcopi constituuntur à Papa in Regno ad seruitium & regimen Ecclesiarum, & ideo

& ideo si quando ij delinquant , non possunt licitè illos à Regno Principes expellere ; quia habent ius commorandi in eorum regno , non solum vt ciues , sed etiam vt personæ ad seruitium & regimen Ecclesiæ , constitutæ à Papa , ad quem spectat de omni iure illos , si quando deliquerint , punire , & castigare ; quare rectè dixit Bellettus in *disquis. cleric. tit. de favore clericorum personalis* , §. 5. num. 3. part. 1. quod non possit Princeps Clericum , si quam Ecclesiæ in ipsius dominio à Papa obtrinit licitè expellere , nisi de licentia eiusdem Papæ ; & hæc doctrina determinata iam est in Bulla Cœnæ can. 11. quapropter Principes expellentes Episcopos à diocæsis , terris , vel dominiis suis , &c. necnon mandantes , ratum habentes , & auxilium , consilium , aut fauorem præstantes incurrunt in excommunicationem vndecimam supradictæ Bullæ , vt communiter obseruant Theologi , præsertim Henriquez lib. 14. cap. 12. num. 6. & in glossa littera V. Suar. de censuris , disput. 21. sect. 2. num. 70. Filliucius tom. 1. tract. 16. cap. 9. num. 247. Reginaldus tom. 1. lib. 9. cap. 20. num. 313. Scottia in Bull. Pont. Epitom. 266. Theor. 420. Alterius de censuris , tom. 1. disput. 12. lib. 5. cap. 4. §. quod verum est. Sayrus de censuris , lib. 3. cap. 15. num. 8. Bellettus in *disquis. cler. part. 1. tit. 3. §. 2. num. 26*. Coriolanus in *Bullam Cœnæ excommunic.* 11. Gambacurra tract. de cas. refer. capit. 11. numer. 4. Megalys in part. lib. 3. cap. 11. num. 4. quest. 1. Duardus in *Bullam Cœnæ lib. 2. can. 11. quest. 9*. Soufa in *Bullam Cœnæ cap. 12. in notat. ad text. num. 3. & disput. 67*. & ante hos Nauarr. in *manuali cap. 27. num. 67*. quem sequitur ex Iuristis Marthæ de iuris part. 2. cap. 34. num. 24. quidquid in contra-
Toom. del Bene Dubit. Moral.

rium dicant Pereira de manu regia cap. 12. num. 12. & Salzedus in *Addition. ad practic. crimin.* Diaz. cap. 102. aded vt ex ipsis Iuristis talem sententiam consulere non audeat Ioseph Sellè de *inhibition. cap. 8. §. 3. num. 103. & 104.* & periculosam illam , vocet Ioann. de Heuia in *Curia Philippica part. 3. §. 3. num. 30*.

Confirmatur , quia Ecclesiastici de iure diuino habent , vt liberè possint vbiqumque habitare , & Ecclesiastica officia exercere , iuxta illud *Marc. 16. vntes in mundum vniuersum predicate Euangelium omni creatura* ; & præterea vsus Ecclesiæ habet , vt Ecclesiastici , cum sola licentia , & literis commendatitiis suorum superiorum liberè vbiqumque incedant , & inhabitent , & ad diuina celebranda , & sacramenta ministranda admittantur , iuxta decretum *Trid. sess. 23. cap. 16. de reform* quare sicut non potest maritus , tanquam Paterfamilias , expellere de Domo vxorem inobedientem , & perniciosam , ex eo quod illa ex matrimoniali vinculo habet ius cohabitandi vna cum marito , ita nec potest Rex , tanquam Paterfamilias expellere de Regno Ecclesiasticos inobedientes , & perniciosos , cum de iure diuino habeant , vt liberè possint vbiqumque habitare .

Quapropter merito in Bulla Cœnæ excommunicantur (vt supra dicebam) omnes quomodolibet mulstantes personas Ecclesiasticas , nec non executores , & subsecutores talis banni ; & sic ex quacumque causâ hoc illi faciant , excommunicatione hac ligantur ; recurrentum est igitur à Regibus , & eorum Ministris ad proprios Iudices Ecclesiasticos , vt ab his , qui in eos iurisdictionem exercere possunt , Ecclesiastici in exilium eiiciantur , non quidem simpliciter , sed

G causa

causa cognita, quia aliàs iniustitiam committerent, condemnando poena exilij reum non auditum de qua re vide *decisionem Frederici Imp. in tit. 1. §. si clerici*, de pace tenenda in *vsib. feud.* vbi determinat, coram suo Episcopo conveniendum, & adducendum esse Clericum violatorem pacis, & ab eodem puniendum: imò non excusarem ab hac censura Prælatos, qui ad instantiam Principum secularium oretenus, & causa non cognita, præcipere alicui Ecclesiastico, aut illum cogere, vt è finibus suæ Diocesis discederet, ex eo, qua talis est Principis voluntas, & mens: nam cum huiusmodi præceptum, seu preces fiant ad instantiam Principis secularis, sunt illi quodam modo executores; maxime quia tunc non faciunt id, vt Episcopi, sed vt priuati; atque ita tener expressè *Martha de iurisd. part. 4. centur. 2. cas. 140. num. 8.*

- 6 Neque istes cum Mirauete in *inform. pro iurisdictione Regia art. 22. fol. 69.* & alijs Iuristis (quibus consentire videtur *Rodrig. in addition. ad Bullam Cruc § 9. num. 84.*) quod non tenentur Principes impune relinquere in Regnis suis Episcopos, vel alios Ecclesiasticos, si sediciosos, & pacem, ac Rempublicam perturbantes illos viderint; cum id tendat in damnum boni communis, cui Principes ex officio prouidere tenentur.

- 7 Nam responderetur, quod in huiusmodi casibus Episcopi, ac cæteri Ecclesiastici à Papa, & ab eius Iudiciis (id iuste poscentibus Principibus ad bonum commune) reprimi, & puniri possunt; quin, & ab ipsismet Principibus à Regno expelli, de licentia tamen Pontificis; quod si Pontifex consuli non posset, & ex alio capite tanta esset necessitas, quod clarè, & euidenter periculum

esset in mora, tunc (vt rectè docuit *Molina tom. 1. tract. 2. disp. 3. 1. conclus. 4.* *Salas de legibus tract. 14. disp. 14. scil. 9.* *num. 111.* *Vgolinus in Bulla Cæna cap. 11. part. 2. vers. aut eos §. 1. numer. 3. in fine,* & *Tannerus in 2. 2. disp. 4. quæst. 4. dub. 1. num. 30.*) liceret Principi seculari aduersus Clericos, & Episcopos per modum iustæ defensionis facere id, quod recta ratio ad impediendum damnum Reipublicæ imminens, opus esse dictauerit; At locus si res ita sese non haberet; & ratio est, quia quando periculum non est in mora, non habet locum modus iustæ defensionis; nam ad iustam defensionem conditio necessaria est, vt fiat cum moderamine inculpatæ tutelæ, sed quando Princeps potest à Papa, vel Prælato Ecclesiastico defensionem petere, inculpatæ se defendit; ergo, &c. Vide, si placet, *Suar. contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 34. & quæ dicuntur infra dubiis. 23.*

Ex dictis sequitur etiam, quod non possunt Reges expellere Episcopum ab Episcopatu, si simoniacis electus sit; quia tam respectu causæ, quæ est spiritualis; quam respectu personæ, quæ Ecclesiastica est, illius cognitio spectat ad Papam, atque ita in terminis talis casus docet ex communi *Megalius in 3. part. lib. 3. cap. 11. num. 18.* contra *Bobadillam in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. numero 65.*

SVBSECTIO VIII.

Proponitur SVBCOROLLAR. VI.

Sequitur sextò, quod defendi non possit, quod docent nonnulli Iurista, inter quos *Villadieg. in polit. cap. 5. num. 90.* & ex Theologis *Ortiz.*

in *summa* cap. 4. num. 9. Valerus in *differe-
rentiis* utriusque fori ver. Clericus diff.
3. num. 3. & Ioannes Salas in *tract. de
empt. & vendit. dub.* 9. num. 2. nempe,
quod licite possit Princeps, & eius Mi-
nistri cogere Ecclesiasticos, vt frumen-
tum, & alia ad victum necessaria iusto
pretio vendant tempore penuriae ab-
sque eo, quod recurratur ad eorum Iu-
dicem Ecclesiasticum, non (inquam)
doctrina ista defendi potest; quia Ec-
clesiastici (vt dicebam) non subdun-
tur Principibus laicis secundum vim
coactiuam, seu coercitiuam; sed ad
summum secundum vim ditectiuam,
quare in tali casu recurrendum omni-
nò puto ad eorum Iudicem Ecclesiasti-
cum, per quem illi ad id compellan-
tur; atque ita docent Caballus *cent.* 1.
cas. 9. num. 10. Anton. de Ripol. *var.
resol. capit.* 11. de *empt. & vendit.* nu-
mer. 91. Molfellus in *summa* tom. 2.
tract. 12. cap. 5. num. 85. Bellett. in
disquis. cler. par. 1. tit. 5. §. 2. num. 9.
Madius *tract. de sacris ordinibus* cap. 14.
num. 38. & Duardus in *Bull. Cæna lib.*
2. can. 15. *quæst.* 17. numer. 45. & alij
communiter; & colligitur clarè ex *cap.*
non minus, & *cap. aduersus de immu-
nis, Eccles.* cap. *quamquam de consensu*
in 6. & ex *Bulla Cæna* can. 12.

2. Excipe casum (vt similiter *suprà* di-
cebam) si maxime, famis necessitas vr-
geret, & ex alio capite superior Ec-
clesiasticus requisitus exordesceret impiè,
non prouidendo; vel si superior Ec-
clesiasticus adiri non posset, & interim pe-
riculum magnum esset in mora; nam
in huiusmodi casibus vltro concedo,
quod Iudex laicus licite possit frumen-
tum Clericorum sequestrare, & illud
ab horreis illorum extrahere, & iusto
pretio vendere, non quidem per viam
iurisdictionis, quam in Ecclesiasticos

minimè habet, sed per viam iustæ de-
fensionis, ad vitandum scilicet pericu-
lum, quod ex tanta fame immineret
communitati; At secus dicendum, si tes
ita se non haberet, & tantum pericu-
lum non instaret: nam tunc ad Iudi-
cem eorum Ecclesiasticum, qui eos ad
id compellat, non autem ad Iudicem
sæculare, qui iurisdictionis in Ecclesia-
sticos, capax non est, recurrendum om-
nino puto.

Non obstat, quod adsit necessitas, seu
vtilitas publica; nam hæc operari
non potest, vt Iudici sæculari, qui inca-
pax est, tribuatur in Ecclesiasticos iuri-
dictio; præsertim cum per suos compe-
tentes Iudices Ecclesiasticos illi com-
pelli possint.

Non obstat secundò, quòd in hoc
Ecclesiastici Principibus laicis non obe-
dientes, mortaliter peccent, etiam
contra ius naturale, & diuinum; nam
per hoc sequitur solum, quod ad id
compellendi sint per Iudices Ecclesiasti-
cos, qui in ipsos iurisdictionem habent
non autem per Iudices laicos, qui iuri-
isdictionem in ipsos non habent; nec ha-
bere possunt. Sed de hac re vide etiam.
si placet, Guazzinum *de defens. reorum*
tom. 2. *defens.* 20. *cap.* 9. num. 10 vbi do-
cet, in omnem casum non posse cogi
Ecclesiasticos ad aliquid faciendum, vel
non faciendum tempore penuriae, vel
pestis, per Iudices laicos, sed per eorum
Iudices Ecclesiasticos, compelli debere.
Nec posse puniri poena comminata à
laico, sed alia arbitraria, & ratio est
clara, quia publica necessitas (præser-
tim quando periculum non est in mora)
non potest dare iurisdictionem laico,
super Ecclesiasticos, vt *suprà* dicebatur.
Vnde, vt notat Danza *cap.* 3. *de qualis.
officialium*, num. 14. tempore maximæ
penuriae in Regno Neapolis Iudices laici:

G 2. obti-

obtrinerunt à Nuncio summi Pontificis licentiam compellendi Ecclesiasticos ad frumentum reuelandum, & vendendum. Vide etiam Marchinum *de bello diuino, seu tract. de peste, part. 4. cap. 2.* vbi cum Marta *de iurisd. part. 4. cent. 1. cas. 74.* in simili casu docet, non posse Principem laicum tempore pestis astringere clericos ad obseruanda ipsius banna pro bono publico, & pro tuenda sanitate, promulgata, sed debere eum Episcopos pro executione prædictorum rogare; & ita declarauit sacra Cardinal. congregatio, *facto verbo cum sanctissimo sub die 21. Ianuarij 1631.* quapropter Episcopi tempore pestis, vel suam potestatem in Ecclesiasticos, quantum ad arcendam ab Vrbe pestem, & ad conseruandam sanitatem opus est. Magistratui sæculari delegent, vel laicis sanitati Præsidentibus admisceant assessorum Ecclesiasticum, qui in Ecclesiasticos iurisdictionem exercere habeat: idemque dic in ordine ad vendendum frumentum tempore caristia, & omni alio simili casu &c.

SVBSECTIO. IX.

Proponitur SVBCOROLL. VII.

Sequitur septimò, quod falsa sit doctrina, quam tradunt nonnulli Iuristæ, vt Bobadilla *in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 122.* & alij, nempe quod, si Ecclesiastici vendant vinum, frumentum & similia, vltra taxam à Principe taxatam, possint iuste à Principe, vel eius Ministris rebus dictis in pœnam spoliari, cum sic à lege Principis statutum est: falsa (inquam) sequitur, quod sit ista doctrina; quia, licet verum sit, quod

Ecclesiastici tenentur seruare legem taxantem pretia rerum, sicuti *suprà* dicebamus, & in terminis docent Sotus *de iust. & iur. lib. 1. quest. 6. art. 7.* Molin. *tom. 1. tract. 1. disput. 31. num. 13.* Nauarr. *in man. cap. 23. num. 887.* Salonijs *tom. 2. in 2. quest. 77. art. 1. conuers. 10.* & alij Doctores communiter, tamen ex dictis ad id tenentur ad summum secundum vim directiuam, non autem secundum vim coactiuam: ergo non sequitur, quod Ecclesiastici teneantur ad pœnam, ad quam tenentur laici; si dicta victualia vendiderint, vltra pretium à lege Principis taxatum; nec iudex laicus ex defectu Iurisdictionis potest in tali, & simili casu pœnam (quæcumque, seu quantulumcumque illa sit) ab Ecclesiasticis exigere; atque ita docent communiter Doctores, vt videre est apud Pesantium *tract. de immunit. disput. 5. in fine*, & apud Azorium *part. 1. lib. 5. cap. 13. quest. 4.* vbi ait, quòd Clericus suum vinum, vel frumentum, &c. cogitur Iure naturali, non ciuili Principis lege, tantidem vendere, quanti laicus; laicus vero eodem pretio vendere, non solum naturali, sed etiam ciuili iure, compellitur, & hinc est, vt si Principis lege sit pœna statuta in eos qui pluri vendiderint, eius pœnæ laicus sit reus, non sic autem Clericus: quod si verò Princeps expresse, vt ea pœna afficiantur etiam Clerici, qui pluri vendiderint, nihil valet ex ea parte lex; quia pœnam statuit in eos, à quibus eam exigere & sumere non potest.

Non nego tamen, quod Ecclesiastici etiam in tali; & simili casu, si contrauerint, puniri possint à Iudicibus suis Ecclesiasticis eadē pœna, qua puniuntur à Principe laici, vel potius mitiori, vt *suprà* ratione, & Doctorum auctoritate probabam.

SVBSECTIO

SVBSECTIO X.

Proponitur SVBCOROLL. VIII.

¹ Sequitur octauo, quod non sit admit-
tenda doctrina, quam docet Ioan. de
Neuia in *Curia Philippica pars. 3. §. 3. num. 11.* & Bobadilla in *poli. tom. 1. lib. 2. cap. 8. num. 117.* nempe, quod Prin-
ceps, vel eius Minister laicus inueniens
Ecclesiasticos exportantes è Regno pec-
uniam, frumentum, equos, &c. contra
legem Principis prohibentem sub
pœna commissi, possit ab illis talia au-
ferre sine fractione libertatis Ecclesia-
sticæ, & excommunicationis timore,
non (inquam) admittenda est doctri-
na ista; ratio, quia cum Ecclesiastici
non subdantur legibus Principis secun-
dum vim coactiuam, sed ad summum
secundum vim directiuam, vt *suprà* di-
cebam, non possunt illi comprehendi
sub tali statuto, & ordinatione; atque
ita in terminis docent passim Docto-
res, Azorius *part. 3. lib. 5. capit. 19. quest. 13.* Alterius *de censuris tom. 1. disput. 16. lib. 5. cap. 5. in fine.* Valerus
in *differentiis viriusque fori verb. Clerici diff. 3. numer. 4.* Megalius in *3. part. lib. 3. cap. 11. num. 36.* Bartholomeus à
S. Fausto in *speculo confess. disp. 33. quest. 20.* & alij apud ipsos in locis *suprà* ci-
tatis.

² Nec dicas cum Bobadilla compre-
hendi Ecclesiasticos, sub tali statuto,
quia tale statutum respicit bonum com-
mune, tam laicorum, quam Ecclesia-
sticorum, & affert hic Doctor exem-
plum de casu spoliationis armorum;
nam respondetur, quod licet respiciat
bonum commune, non tamen ex æquo

respicit Ecclesiasticos, & laicos; qua-
propter illi exempti esse debent à tali
statuto, cum seruiant Communitati
Laicorum.

Hinc in simili casu rectè dixit Lessius,
de iustitia, & iure *lib. 2. cap. 33. dub. 3. num. 25.* quod ad reparationem pontium
viarum publicarum, murorum vrbis, &
similium, quæ prius, & principaliter
spectant ad communitatem, non tenen-
tur Clerici contribuere; vt communiter
Canonistæ docent; quia non tangit il-
los principaliter, sed solum secundario,
nempe vt sunt membra communitatis;
alioquin nimis angustum, & prope nul-
lum esset in oneribus publicis priuile-
gium Clericorum neque contra hoc fa-
cit *l. ad instructiones Cod. de sacros. Ec-
clesiis*, vbi habetur: *ad instructiones di-
nerum, pontiumque, etiam diuinas do-
mos, & venerabiles Ecclesias libenter ad
scribimus*, &c. quia cum talis lex sit con-
tra immunitatem Ecclesiasticam, vim
non habet, nisi speciatim ab Ecclesia
approbetur, vt in hoc casu comuni-
ter Canonum, & Theologiæ Docto-
res docent; quidquid in contrarium
asserant nonnulli Iuristæ, vt Regens de
Ponte *de potestate Proregis tit. 4. num. 62.*
& alij, nec non ex Canonistis Innocen-
tius, Hostiensis, Glossa, & Cardinal.
Anchara. in *cap. non minus de Eccle-
siarum immunitate*.

Addere, quod licet prædictum statutum
respiciat ex æquo, tam Ecclesiasticos,
quam laicos, inde tamen non sequitur
aliud (vt patet ex dictis) nisi quod Ec-
clesiastici ad illud seruandum compelli,
& puniri debeant per Iudices suos Ec-
clesiasticos, non autem per Iudices sæ-
culares, atque ita docent etiam Ioan.
Anton. de Nigr. in *repet. Clem. vnice de
vit. & honest. Cleric. num. 115.* Guid.
Papa in *decis. 78.* & Regens de Ponte

loc. *suprà* cit. & alij Doctores: communiter, quapropter ad Prælatos Ecclesiasticos propter tale statutum seruandum recurrant Iudices sæculares.

¶ Porro ad casum similem, quem Bobadilla adducit de spoliatione armorum, Respondeo quod illa sententia non est vera, vt *suprà* subsect. V. dicebatur, præterquam quod esto, sit vera; dispar ratio est inter vtrumque casum: nam in casu armorum probabiliter timetur positivè damnum alterius, & perturbatio Reipublicæ, & sic per modum iustæ defensionis, non autem punitionis arma Ecclesiasticis à Iudice laico auferuntur, at in casu nostro non timetur positivè damnum alterius, sed solum impeditur bonum commune, ad quod non tenentur Ecclesiastici, vel si tenentur, tenentur solum directivè modo, quo *suprà* dicebam, ergò &c. quapropter solum concedo, quod per modum facti possint prædictæ res, donec Iudices Ecclesiastici moneantur, impediri, ne asportentur è Regno, dummodò postea Dominis Clericis, vel eorum Prælati restituantur, vt patet ex dictis, & melius patebit ex dicendis *infra* in sect. 20. subsect. 2. & in dubis. 29.

puniri à Principe, eiusque sæculari Ministro in bonis, vel in pœna pecuniaria, reiicienda (inquam) est ista doctrina; quia licet Ecclesiastici teneantur obedire statuti Principis iustis, & in bonum commune ordinatis, in iis rebus, quæ spectant ad regimen communitatis, si sacris canonibus, & Clericali statui non repugnent, tamen ad id ex dictis non tenentur directè, sed indirectè, id est, non ex vi legis, sed ex vi rationis naturalis; vel si directè, non tenentur secundum vim coactivam, sed solum secundum vim directivam; ergo si statuta illa Ecclesiastici transgrediantur, non possunt à Iudice sæculari puniri; sed vt puniantur ad Iudicem Ecclesiasticum recurratur, necesse est; atque ita in terminis docent Vasq. in part. 2. tom. 2. disp. 167. cap. 4. num. 29 & 30. Salas de legibus disp. 14. sect. quæst. 9. num. 106 Fillucius tom. 2. tract. 35. cap. 9. num. 94. Viganus tract. de immunit. Eccles. disp. 2. concl. 5. Bartholomæus à Fausto in spec. confess. disp. 6. quæst. 44. num. 3. Barbosa in collect. tom. 1. lib. 3. decret. iii. 17. cap. vt mensura de empt. & vendit. num. 3. citat Martham, & alios quam plures Doctores.

SVBSECTIO XI.

Proponitur SVBCOROLLAR. IX.

¶ Sequitur nonò, quod reiicienda sit doctrina, quam tradunt Chassaneus consuetud. Burgund. rubr. 1. §. 5. num. 90. Cenedo in collect. 37. num. 18. Mexia in prag. saxæ panis concl. 5. num. 29. & alij Iuris Doctores; nempe quod Ecclesiastici, qui falsa mensura triticum, vinum vel oleum, &c. vendiderint, possint

SVBSECTIO XII.

Proponitur SVBCOROLLAR. X.

¶ Sequitur decimò, quod reiicienda sit etiam doctrina quam tradunt ex Iuristis Salgado de protect. Regia part. 4. cap. 14. num. 100. tom. 2. Mexia in prag. taxa panis concl. 5. num. 23. Lassarte de gabellis c. 19. num. 84 nempe, quod superior laicus, quando Ecclesiastici tenentur solvere gabellas, collectas, vel contributio

tributiones, &c. possit eos ad illam soluendam compellere; quam doctrinam docet etiam ex Theologis Coriolanus in *Bull. cæn. excomm.* 16. ubi ait, quod possint Clerici coram Iudice seculari conveniri in censibus, & tribuitur: nam videntur potius res eorum, tanquam affectæ, conveniri, quam personæ, quamvis minus malè aliqui, etiam Iuristæ, hanc doctrinam restringant; nempe, dummodo Iudex laicus procedat contra bonam, & non contra personam Ecclesiasticam; sed simpliciter: rejicienda (inquam) est etiam ista doctrina: ratio, quia (vti supra dicebam) Ecclesiastici nullo modo, neque quoad personam, neque quo ad bona subduntur Principibus laicis secundum vim coactivam; ergo vt Ecclesiastici ad aliquid (quodcumque illud sit) compellantur, ad Iudices eorum Ecclesiasticos recurratur, necesse est.

Neque dicas, quod ad sit consuetudo in communi: nam Respondetur, quod talis consuetudo est corruptela, reprobaturque per canones; & merito, quia Iudex laicus incapax est iurisdictionis, præsertim coactivæ; in Ecclesiasticos, vt supra dicebatur. Vide, quæ diffusius dicentur *infra dubitatione XXVII.*

Neque dicas secundò, quod per hoc Iudex Ecclesiasticus non exercet iurisdictionem in personam Ecclesiasticam, sed solum in rem temporalem illius; nam Respondetur, quod quando onus, quod soluitur ex rebus est personale, re vera est ratione personæ; quare si persona est exempta, erit & exempta res personæ; cum onus imponatur ratione personæ; & accessorium sequatur naturam sui principalis.

Neque dicas tertio, quod bona Ecclesiasticorum sunt temporalia, & respiciunt Ecclesiasticum, non vt Ecclesia-

sticum, sed vt Dominum temporalem, seu vt Ciuem duntaxat: nam responderetur, quod Ecclesiasticus exemptus est, non solum vt Ecclesiasticus, sed etiam, vt Ciuis, & sic quod simpliciter exempta est illius persona: nam cum bona (vti rectè notavit Suarez contra Regem Angliæ *lib. 4. cap. 24. num. 11.*) semper adhæreant personæ, non est integre, & perfectè exempta persona, nisi illius bona etiam exempta sint; quapropter in *capit. unico de cler. coniug. in 6.* expressè statuitur, quod persona Clerici non possit à Iudice seculari in rebus molestari, ne concedatur per vnam viam, quod per aliam denegatur. Non nego tamen, quod in casu, quo res Clerici evidenter affectæ sunt onere gabellæ; possint per modum facti, seu per modum iustæ defensionis iuris sui detineri, ne asportentur, donec gabella iusta solvatur Iudicibus Ecclesiasticis consultis, vt supra etiam dicebamus, & dicemus *infra in sect. 20. subsect. 2. & in dubitat. 29.*

SUBSECTIO XIII.

Proponitur SYBCOROLL. XI.

Sequitur undecimò, quod falsa sit doctrina, quam docent Angelus in *leg. quor. res. Cod. de iudiciis*, Federicus de Senis *consil. 88.* Lancellott. *de ar. rent. part. 2. cap. 15. num. 97.* Aufrelius in *reper. Clem. 1. de officio ordin. num. 81.* Guilielmus de Benedictis in *cap. Rainuini verb. & uxorem decis. 2. num. 142.* Cassaneus de *consuet. Burgundie rubr. 1. §. 5. num. 82.* Franciscus Marcus *part. 1. decis. 215. num. 1.* & alij Doctores

Doctores, quos refert Iulius Clarus in *in pract. crimin. quest.* 38. num. 14. & Anguian. in *tract. de legibus*, tom. 1. lib. 3. *controuers.* 28. num. 11. nempe, quod Ecclesiasticus, si falsum testimonium dixerit coram Iudice laico, possit puniri ab isto in bonis, si non in persona; falsa (inquam) est ista doctrina ex iis, quæ *supra* dicebantur; & *infra* in sect. 2. addicentur, cum assignabitur ratio dicti quoad quintam partem, (quod scilicet Ecclesiastici, secundum viam coactiuam, seu punitiuam, non subdantur Principi laico, neque etiam quoad bona, quæ ipsi possident) atque ita in terminis casus positi docent Surdus *consil.* 396. num. 27. Decianus in *tract. crimin.* lib. 4. cap. 9. num. 22. Farinacius de *inquisit. quest.* 8. num. 26. Fachineus lib. 9. *controuers.* cap. 27. Afflictus *decis.* 230. Martha de *iurisdic. part.* 4. centur. 2. cas. 138. numero 9. Ceuallos in *tract. de cognit. per viam violent.* part. 2. quest. 67. Guttierrez *pract. question.* lib. 1. quest. 24. Salzedo in *pract. crimin.* Bernardi Diaz cap. 63. Duardus in *Bull. Cæn.* lib. 2. canon. 15. quest. 11. num. 34 Cabedo *decis.* 87. Layman lib. 4. *tract.* 9. cap. 4. num. 9. & colligitur ex cap. si diligenti, de foro competenti, cap. 1. de cler. coniug. & ex authent. statuumus, Cod. de Episcop. & Cleric.

- 2 An autem, saltem in defectu iustitiæ Ecclesiasticæ possit Iudex laicus in tali casu punire personam Ecclesiasticam; affirmat Escobar de *ratiocin.* cap. 7. num. 31. Morta in *empor. iur.* tit. 2. quest. 14. num. 4. & 5. & alij Iuristæ, quos citat & sequitur Menoch. de *retinend. possess. remed.* 3. num. 254. & Bobadilla in *polit.* tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 91. vbi docet, clericum coram Iudice seculari falsa testificantem, vel falsam scripturam præsentantem, non posse puniri à Iudice

laico, nisi in defectu iustitiæ Ecclesiasticæ, idemque docet num. 93. in aliis casibus; sed ex dictis contrarium est omnino dicendum; ratio, quia nunquam licitum est Iudici seculari negligentiam Iudicis Ecclesiastici supplere, cum ille inferiorem ad hunc iurisdictionem habeat, ita vt ipsi potius maneat necessitas obsequendi, quam authoritas imperandi, vt *supra* dicebatur, & expressè definitur in cap. qualiter & quando, de iudiciu, vbi clare prohibetur, ne ob defectum iustitiæ stantur clerici ad tribumalia secularia, atque ita etiam docet Suar. contra Regem Angl. lib. 4. cap. 24. Martha *part.* 4. centur. 2. cas. 146. & Canonistæ communiter, Guazim. *tract. de defens. reorum*, tom. 1. *defens.* 1. cap. 28. num. 9. Gratian. in *discept. forens.* tom. 2. cap. 238. num. 72. & seq. Aluarez de *privileg. pauper.* quest. 50. num. 21. & Bonacina in *Bull. cæn. disp.* 1. quest. 15. punct. 4 §. 4. num. 10. vide *supra* sub sectionem primam.

Non obstat cap. filius 16. quest. 7. vbi 3 dicitur, quod si Prælatas est negligens, possit Rex implorari; nam, vt *supra* sect. 19. subsect. 3. dicebatur, dictum caput correctum fuit per caput qualiter, & quando, vel dicendum intelligi, quod possit adiri Rex, non tanquam Iudex, sed tanquam protector, & defensor, vt scilicet roget, & moneat Prælatum, & bona interim taceatur, donec Papa consuli possit. Vide Suar. & Bonacinam in locis *supra* cit.

Item an ad effectum repellendi personam Ecclesiasticam à testimonio ferendo, possit Iudex laicus per viam exceptionis cognoscere de crimine illius; affirmant Guttierrez *quest.* 24. cit. num. 2. Iulius Clarus §. ult. quest. 38. num. 14. & alij Doctores, quos citat & sequitur Anguian. in *tract. de legibus* tom. 1. lib. 3. *controuers.*

controuers. 28. num. 11. negant verò Hostiensis in *cap. verum, de foro competenti.* & Ioan. Andr. in *cap. at si clerici, in principio* num. 21. sed de hac re quid ego sentiam, dicam alibi commodius, & magis ad rem.

5 Ex dictis tamen non inferas, quod propter paritatem rationis laicus deprensus falsum coram Iudice Ecclesiastico, &c. non possit similiter à Iudice Ecclesiastico puniri: nam meritò contrarium docent Couar. *pract. quest. c. 12. n. 8.* Afflict. *decis.* 219 Francus *decis.* 149. Capella Tholosana *decis.* 379. & ratio est, quia Iudex Ecclesiasticus habet iurisdictionem in laicum per accidens ratione perituri, & sic potest per accidens contra illum procedere; at Iudex laicus in clericum, qui coram ipso falsum testimonium dixit, &c. nullo pacto iurisdictionem habet, & per consequens nullo pacto poterit eum, neque in persona, neque etiam in bonis punire, ut *suprà* dicebatur, & *infra* etiam diffusè dicetur.

6 Item quod & Clericus, si falsum deposuerit, &c. coram Iudice laico, puniri possit per Iudicem suum Ecclesiasticum, vide Riccium *part. 4. decis.* 81. *per totam.*

SVBSECTIO XIV.

Propositur SVBCOROLL. XII.

1 Sequitur duodecimò, quòd admitenda non sit in praxi doctrina, quam docent Gurtierrez in *pract. quest. lib. 1. quest. 4. num. 2.* Ceuallos in *tract. de cognit. per viam violent. part. 2. quest. 11. num. 44.* Pereira de *manu regia, part. 2. cap. 39.* & Heuia in *Cur. Philipp. part. 3. §. 17. num. 13.* nempe quod luthom. del Bene Dubii. *Moral.*

de x secularis pro executione pœnæ statuti possit procedere, si non contra personas Ecclesiasticorum, saltem contra eorum pecora, & animalia, si in pascuis alienis, & prohibitis illa reperta fuerint; admittenda (inquan) in praxi non est ista doctrina; idque propter rationes, quas *suprà* dicebam, atque ita docet in terminis Sanchez in *opusc. tom. 2. lib. 3. cap. vnic. dub. 31. num. 2.* & citat Lopez & Castillo in *leg. 70. Tauri, num. 18.* ita etiam docet Barbosa in *collect. tom. 1. lib. 1. tit. 2. cap. 10. num. 6.* vbi ait, quod laicorum statuta pœnarum condemnationem, & exactionem imponentia aduersus eos, quorum pecora damnum dederint, aut in fructibus, vel in pastibus vetitis fuerint inuenta, non ligant Ecclesiasticas personas; quia indistinctè secularibus prohibetur, Clericos distingere, aut condemnare *cap. 2. de foro compet. tum quia causa hæc, quamuis sua natura merè temporalis sit, tamè ratione personæ Clerici, contra quem mouetur, manet Ecclesiastica, quidquid in contrarium resoluunt, Greg. leg. 24. tit. 15. pars. 7. Castil. leg. 70. Tauri, numer. 18. Auendan. de exequendis mand. part. 1. cap. 4. num. 30. & cap. 13. num. 7. & part. 2. cap. 14. num. 13. Gurtier. pract. lib. 1. quest. 4. Alder. Mascard. de gener. stat. interpret. concl. 1. num. 115. & seq. Bellet. *disquisit. Cleric. part. 1. tit. de fauore reali §. 6. num. 5.* Ceual. *commun. contra commun. quest. 897. num. 620. & seqq. & in tract. de cognit. per viam violentie in loc. suprà cit. & alij ex eo, quia quando onus impositum est rei, potest secularis iubere, vt executio fiat in re, quæ in suo territorio, & iurisdictione est, non habito respectu, an persona, cuius res est. pertineat ad suum forum, vel iurisdictionem arg. leg. viros 12. in princ. Cod. de Palat. sacrarum**

H larg.

larg. lib. 12. cap. si tributum 11. quest. 1. Bart. in leg. Imperator, ff. de publican. Bald. in l. de iis, vers. ego credo, Cod. de sacrosanct. Eccles. & in authentic. sed & periculum, Cod. sine censu. Guttierrez dict. quest. 4. num. 2. decis. Pedemont. 68. num. 34. Azucud. ad l. 12. num. 2. tit. 3. lib. 1. noua recop.

2. Confirmari potest, quia hoc pacto persona Clerici non condemnatur à Iudice seculari, nec eius statuto ligatur: nam in persona Clerici nulla dirigitur executio, sed onus reale rei impositum, à Clerico exigitur sicut aliud quodcumque tributum reale. Sed ratio hæc non conuincit; nam omnino oportet sententiam fieri, & condemnationem poenarum fieri in personam; quia animalia non sunt capacia quod conueniantur & condemnentur, arg. cap. 2. ibi, *rem, quæ culpa caret, in damnum vocari non conuenit hoc tit. cap. mulier, vers. queritur 15. quest. 5. ibi, nec ullo modo capax legis sit.* bonus text. in l. post principium, ff. si quadrupes pauperiem fecisse dicatur ergo fundamentum prædictum contrariæ opinionis secundum iuris rigorem stare non potest, vt bene aduertit Auiles ad cap. 17. Prætorum, gloss. 1. num. 12.

SYBSECTIO XV.

Proponitur SYBCOROLL. XIII.

1. Sequitur decimotertiò, quòd defendi non possit doctrina, quam docent Gutierrez de twielis, part. 3. cap. 1. num. 9. Io. de Heuia in Curia Philippica. part. 1. §. 5. num. 23. Salgado de prælect. Regia. tom. 2. part. 4. cap. 14. num. 105. Borellus de præstan. Regis cathol. cap. 71. num. 340. Mexia in pragmatica

taxæ panis, concl. 5. num. 35. & alij Iuristæ apud Carolum de Grass. de effectibus Cler. effect. 1. num. 855. & Bobadillan in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 130 nempe, quòd iudex laicus possit Clericum compellere ad restituendum depositum, quoties hic se obligauit in Tribunali Iudicis secularis illud restituere, defendi (inquam) non potest ista doctrina, propter rationes, quas supra dicebam: atque ita docent in terminis Bellettus in disquis. Cleric. part. 1. tit. 3. num. 37. Bonacina de legibus, disp. 10. quest. 2. punct. 1. §. 1. num. 26. Ambrosin. de immunit. Eccles. cap. 20. num. 53. Duardus in Bull. Cœn. lib. 2. can. 15. quest. 11. num. 36. Surdus lib. 3. consil. 396. n. 33. Ceuallos tract. de cognit. per viam violent. part. 2. quest. 76. num. 16. & Mattha de iurisd. part. 4. cens. 2. cas. 104. num. 9. & cas. 123. num. 4. & part. 1. cap. 50. num. 34. qui duo citati vltimo loco Doctores, quamuis admittant in praxi contrariam Aduersariorum sententiam, quoad causæ cognitionem (quòd etiam mihi non probatur) non tamen admittunt illam quoad effectum executionis; quapropter docent posse Iudicem laicum declarare, quod persona Ecclesiastica debeat depositum restituere: at simul docent non posse illum executionem huius sententiæ (ad restituendum scilicet depositum) contra dictam personam exercere, sed hoc ad Iudicem Ecclesiasticum spectare affirmant.

Hinc dicendum primò, quòd Iudex laicus neque possit facere realem executionem sententiæ à se latæ contra Clericum in casibus, quorum sibi à Iure cognitio permisa est: atque ita contra Salgad. docent Doctores ubi supra: vnde rectè aduertit Bellettus cum alijs in loc. supra cit. quòd si Clericus in causa reconuentionis condemnatur à Iudice

dice seculari, tunc executio facienda sit, non per Iudicem secularem, sed per Iudicem Ecclesiasticum; & quod dato, & non concesso, Iudex secularis possit ordinare depositum, & sequentium esse à Clerico per ipsum electo restituendum, executio similiter talis sententiæ per Iudicem Ecclesiasticum sit facienda.

3. Item dicendum secundò, quòd res litigiosa in Clericum lite pendente alienata, non possit ab eo per secularem Iudicem auocari, neque in eum directè fieri executio sententiæ latæ ab eodem Iudice seculari: atque ita contra Vrsillum *in addit. ad dec. 331.* docet in specie præter alios Vincentius de Franchis *decis. 549. num. 111.* vide Martham *ubi supra*, & Genuensem *in praxi, cap. 11.*

4. Item dicendum tertio, quòd non rectè dixerint Gulielmus de Benedictis *in cap. Rainutius, verb. & uxorem, decis. 2. num. 147.* Trentacinquius *qq. forens. lib. 1. q. 79.* Salgad. *num. 96.* Carolus de Grassis *de effect. cleric. effect. 1.* & Barbosa *in leg. si quis posteaquam, ff. de iudic. num. 165.* docentes, quòd eodem modo, quo cognitio causæ pertinet ad secularem, pertineat ad eundem executio in temporalibus; & quod Iudex, qui est competens ad condemnandum, competens sit etiam ad exequendum.

lit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 86. scilicet, quòd Iudex laicus possit punire personam Ecclesiasticam pœna pecuniaria, si reuerentiæ signa ei non exhibuerit, vel si coram ipso quomodocunque aliter deliquerit, defendi (inquam) neque potest ista doctrina. Ratio, quia Ecclesiastici (vti *suprà* dicebatur) Principibus laicis secundum vim, præsertim coactivam, seu punitivam, nullo modo subduntur, neque quoad personas, neque etiam quoad bona, quæ possident, quapropter *in cap. unico de cler. coniug. num. 5.* statuitur, quod exempta persona clerici nullo pacto in rebus suis molestari possit; & redditur *ibidem* ratio, ne scilicet concedatur per vnam viam, quod per aliam denegatur: atque ita etiam in terminis casus positi docet Genuensis *in praxi, cap. 8. num. 5.* Megalius *in 3. part. lib. 3. cap. 11. num. 35.* Layman *lib. 4. tract. 9. cap. 4. num. 13.* & cap. 5. num. 1. & Carolus de Grassis *de effect. cleric. effect. 1. num. 13.*

Non nego tamen, quòd licetè possit Iudex laicus capere personam Ecclesiasticam ad finem, vt is ad Iudicem suum Ecclesiasticum ducatur, si talis captura hîc, & nunc necessaria esset ad propriam, vel aliorum defensionem exercendam: quia tunc Iudex laicus, quod faceret, non faceret per modum iurisdictionis, sed potius per modum iustæ defensionis, quod licetè fieri posse *suprà* etiam multoties affirmabam.

SVBSECTIO XVI.

Proponitur SVBCOROLL. XIV.

1. Sequitur decimoquarto, quòd neque defendi possit doctrina, quæ tradunt Pereira *tract. de manu Regiæ, part. 1. cap. 7. num. 42.* & Bobadilla *in po-*

SVBSECTIO XVII.

Proponitur SVBCOROLL. XV.

- Sequitur decimoquinto, quòd neque defendi possit doctrina, quam do-

cer Tiraquellus. *de retract. lign.* §. 32. *gloss. unic. num.* 80. Petrus de Cenedo in *collect. iuris can. part. 1. collect.* 37. *num.* 4. Humada in l. 54. tit. 6. *part. 1. gloss.* 2. *num.* 18. Mexia in *pragm. taxa panis, concl.* 5. *num.* 70. nempe, quod Ecclesiastici, cum ad id re vera teneantur, possint per iudicem laicum compelli ad reparandam viam ante domus suas: nec non & compelli ad poenam impositam iis, qui effuderint amurcam, vel similia verita effundi per vias publicas: defendi (inquam) neque potest ista doctrina, idque propter easdem rationes, quas *suprà* dicebam: & docent Layman *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 6. *num.* 7. Vivaldus in *candelabro super Bullam Cœna, cas.* 18. *num.* 9. & Molina de *iustitia*, *tom.* 3. *tract.* 2. *disp.* 272. *num.* 5. ubi ait, quod si vicini omnes contribuant ad sternendam lapidibus viam, que est ante ianuas ipsorum, Ecclesiastici, qui habent domum, tenentur similiter contribuere: sed in tali even- tu non possunt sæculares per se ipsos compellere Ecclesiasticos, vt contribu- ant, si Ecclesiastici renuant: sed id ef- ficere debent per Episcopum, aut per alium legitimum iudicem Ecclesiasti- cum.

2 Neque defendi potest illa alia doctri- na, quod scilicet Ecclesiastici contra Principis legem contravenientes, te- neantur ad poenam effundentium amur- cam, vel similia verita effundi per vias publicas: quia cum Ecclesiastici non subdantur Principibus laicis secundum vim coactiuam (vt dicebatur) clarè se- quitur, quod neque etiam subdantur poenis per ipsos impositis.

3 Neque etiam defendi potest, quod docet Mexia *loco suprà citat. num.* 44. nempe, quod si graculi, aut vermes, aut locustæ, aut bruchi nascuntur in vineis, vel messibus alicuius Ecclesia-

stici, possit is per statutum cogi cum aliis, (in quorum vineis, vel messibus reperiuntur huiusmodi animalia) vt propriis expensis ea capiat, & occidat, & quod in tali casu omnes quantumvis privilegiati (ne aliis damnum sequatur) cogi possint, vt propriis expensis id exequantur.

Neque (inquam) defendi potest ista doctrina, quia cum Ecclesiastici (vt dicebam) Principibus laicis secundum vim coactiuam nullo modo subdantur, sequitur, quod licet ad id Ecclesiasti- ci teneantur, compelli tamen debeant per Iudicem Ecclesiasticum, & non per sæcularem; atque ita præter alios docet Molina in *loc. suprà citat.*

Excipe casum, si iudex Ecclesiasticus requisitus noller procedere, vel abesset & interim periculum magnum esset in- mora; nam tunc Iudex laicus non im- probabiter licitè posset ad id Ecclesiasti- cos compellere, veluti per modum cuiusdam iustæ defensionis; sicuti *suprà* in similibus casibus similiter dicebam; vide Ioann. Salas de *legibus diffus.* 14. *sectione* 9. & 11. *num.* 114 ubi ait, quod quando contributio facienda est æque primario in vtilitatem Clericorum, ac laicorum, verbi gratia pro reparatione aggerum, ne flumen vicinos agros Cle- ricorum, & laicorum inundet, tenen- tur quidem Clerici contribuere; non ta- men potest per se potestas laica illos re- cusantes compellere, sed per Ecclesiasti- cam, quod si id commodè fieri non pos- set (inquit ipse) putant quidam, non esse tunc omnino improbandam realem executionem per potestatem sæcularem; quamvis tandem contrariam opinio- nem, vt probabiliorē, sequatur ipse cum Lessio de *inst. & iure, lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 2. *num.* 24.

SVBSECTIO XVIII.

*Proponitur SVBCOROLLARIUM
decimumsextum.*

S Equitur decimosextò, quod neque defendi possit illa alia doctrina, quam docent alij; nempe quod Ecclesiasticus à Iudice seculari possit citari, & compelli ad testificandum in causa in qua non agitur de pœna sanguinis alicui inferenda: neque (inquam) defendi potest ista alia doctrina; ratio, quia testimonium alicuius authoritativè requirere, seu imperare, est actus iurisdictionis coactivæ, atque adeo ad proprium superiorem spectans; at Ecclesiastici omnino exempti sunt à tali iurisdictione Iudicum secularium (vti *suprà* dicebam) ergo &c. atque ita in terminis huius casus docent communiter Doctores: cum S. Thom. 2. 2. *quest.* 70. *art.* 1.

2. Quod si res postulare videtur, vt Ecclesiasticæ personæ testimonium in aliqua causa habeatur, duo modi teneri poterunt. Primus est vt Ecclesiasticus coram suo ordinario examinatus deponat, ac depositiones eius (si opus esse videbitur) ad iudicem secularē mittantur, sicuti docent Mascardus *vol.* 3. *de probat. concl.* 1358. *numer.* 61. Farinacius *in praxi crimin. part.* 2. *ubi de testib.* *quest.* 61. *num.* 86. ratio, quia Iurisdicção Ecclesiastica, & civilis, se inuicem adiuuare debent; sicuti docent Doctores *in cap. nouit. de iudiciis*. Secundus est, vt superior Ecclesiasticus det subdito suo licentiam testificandi coram Iudice seculari, sicuti docent Mascardus *loc. cit.* Farinacius *num.* 83. & Martha *de iurisd. part.* 4. *casu* 128. *n.* 1.

Quoniam autem in aliquibus locis, consuetudine iam obtentum esse videtur, vt Clerici sæculares à Iudice, vel à partibus rogati, ad testificandum in causis, præsertim civilibus, vltro accedant, non requisita prius Episcopi licentia, illud pro certo circa hanc consuetudinem aduertendum est, quod si Clericus falsum testimonium in iudicio dixisse putetur, causæ huius cognitio, ac criminis punitio Iudici Ecclesiastico omnino competat non autem seculari, de qua re vide (si placet) Gutierrez *lib.* 1. *pract.* 99. *quest.* 24.

SVBSECTIO XIX.

Proponitur SVBCOROLL. XVII.

S Equitur decimosseptimò, quod neque defendi possit doctrina, quam tradit Maranta *in pract. part.* 4. *dist.* 11. *n.* 63. & Bobadilla *in pol. rom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 193. quod scilicet possit Iudex laicus cogere Clericum, qui laicum spoliavit possessione, ad illam restituendam, ratio, cur defendi non possit, est, quia si Clericus, qui spoliavit, à possessione est eiiciendus, eiici debet, tanquam reus, & per vim coactiuam, ergo per Iudicem Ecclesiasticum, qui est competens eius Iudex, non autem per Iudicem laicum vt ex dictis patet.

SVBSECTIO XX.

Proponitur SVBCOROLL. XVIII.

S Equitur decimooctauo, quod neque defendi possit doctrina, quam tradit idem Bobadilla *ubi suprà num.* 194.
H 3 Ceuallos

Ceuallos tract. de cognis. per viam viol. part. 1. gloss. 6. num. 61. & part. 2. quest. 3. num. 9. & quest. 99. num. 16. quibus fauere videtur Rodriguez in summa tom. 2. cap. 66. num. 40. quod scilicet possint Reges, vt executores Concilij Tridentini cogere Clericos, & Episcopos, vt illud obseruent, sicut & vt reparent Ecclesias. Ratio cur defendi non possit, quia si Reges sunt executores Concilij, id intelligi debet, quoad laicos subditos, non autem quoad Ecclesiasticos, in quos nullam habent, nec exercere possunt, iurisdictionem, præsertim coactiuam, vt patet ex dictis.

1 Dicendum ergò, quod si quando Concilium in eorum Regnis non obseruatur à laicis, Reges compellere possunt illos, vt illud obseruent; si autem non obseruatur ab Ecclesiasticis, monere tantum debent de hac re Episcopos, Archiepiscopos, Nuncios, ac tandem (si ita necesse sit) summum Pontificem: ad hos enim spectat cogere Ecclesiasticos, vt Concilium obleruent, & non ad Reges, de quorum iurisdictione Ecclesiastici exempti sunt, vt ex dictis patet; atque ita in terminis huius casus docent ex communis Lotherius de Benefic. tom. 1. lib. 1. quest. 11. num. 81 & etiam Pereira in tract. de man. Reg. part. 1. cap. 8. num. 11. vbi ait, quod respicienda sit illa praxis, quæ maximè inualuit pluribus sententiis Senatus corroborata, quod scilicet ad Regium Tribunal supplicare liceat, quoties aliquod Concilij Tridentini decretum ab Episcopo non obseruatur, quasi Reges sint Concilij protectores: hoc enim repugnat ipsi Concilio sess. 25. de reformat. cap. 3. nec his casibus violentia inest, cui occurrì per secularem debeat.

3 Dicendum similiter est, quod non

possint Reges, & multò minus inferiores laici Magistratus, compellere Ecclesiasticos ad reparationem Ecclesiarum, vt patet etiam ex dictis; atque ita in specie contra Ceualli. Bobadillam in locis suprâ citat. Pereiram cap. 18. num. 9. & Degraffalium lib. 2. Regal. Francia iure 6. docent Martha de iuris. part. 2. cap. 48. num. 15. & seqq. Lotherius vbi suprâ, & alij.

Non obstat, quod Ecclesiastici teneantur ad reparationem Ecclesiarum; nam hinc non sequitur, quod Magistratus laici possint illos ad id compellere, quod si facerent, alienam iurisdictionem usurparent.

Non obstat secundò, quod Reges sint executores, & Protectores Concilij Tridentini; nam hinc non sequitur, vt patet, ex dictis, quod possint exercere iurisdictionem in Ecclesiasticos, ex ipsis exemptos.

Non obstat tertio, si dicas, quod Magistratus laici possint punire Ecclesiasticos in defectu iustitiæ Ecclesiasticæ: nam id est omnino falsum, vt suprâ dicebatur; & ratio breuiter est, quia laici habent iurisdictionem inferiorem ad Prælatos Ecclesiasticos, quapropter illis manet potius necessitas obsequendi quàm authoritas imperandi. Vide cap. qualiter, & quando de iudicijs, vbi prohibetur omnino, ne ob defectum iustitiæ Ecclesiastici trahantur ad Tribunalia secularia. Vide etiam Martham part. 4. centur. 2. cas. 146. Suar. contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 14. Gratianum in discept. forens. tom. 2. cap. 238. num. 72. & seq. Bonac. in Bull. Cæn. disp. 1. quest. 15. punct. 4. §. 4. num. 10. & Guazinum tom. 1. defens. 1. cap. 28. num. 9.

Non obstat quartò, capis. filijs 16. 7 quest. 7. vbi dicitur, quod si Prælati sit negligens, implorari possit Rex: nam

nam (vt alibi dictum est) caput hoc correctum fuit per caput *qualiter*, & *quando*: vel Respondetur, quod in casu illo speciali implorari possit Rex, non vt Iudex, sed vt Protector, & defensor, vt roget scilicet, & moneat Prælatum, & interim (dum Pontifex consuli possit) Ecclesiæ bona tueatur.

- 8 Petes, an Episcopi possint excommunicare Reges, si ipsorum hi iurisdictionem perturbent. Affirmant Alterius *de cens. tom. 1. disp. 10. lib. 3. cap. 5. Fagund. precept. 2. lib. 1. cap. 3. num. 21.* & alij apud ipsos; quamuis subdant, quod propter reuerentiam quamdam id ab Episcopis effici non debeat, nisi in casu, quod sic sceleris pondus, & qualitas postulare. At negant Auila *de cens. part. 2. cap. 4. disp. vnc. dub. 4. Laym. lib. 4. tract. 6. cap. 10. num. 4. Bonac. de cens. disp. 1. punct. 4. num. 15.* & Batbala *in collect. tom. 4. part. 1. Decreti, disp. 96. cap. duo sunt*, idque ex eo, quia priuilegium à summo Pontifice habeant, ne ab Episcopis excommunicari possint ob reuerentiam quamdam ipsis debitam, quorum opinio non est improbabilis.

- 9 Illud tamen mihi non probatur, quod docet Degraffalius *lib. 2. Regal. Francia, iure 9. Io. Ferrant. de iuribus Regni Francia, priuileg. 6.* & Paponius *de iur. Fran. lib. 1. tit. 4. Arrest. 9.* & alij, nempe, quod tale priuilegium extendatur etiam ad Regios officarios, & Consiliarios. Ratio autem, cur mihi id non probetur, illa est, quia dictum priuilegium est personale, propter Regum scilicet, & Imperatorum singularem reuerentiam: ergo, &c. atque ita in terminis docet etiam ex Iuristis, Io. Dionysius Portocarrero *in allegat. pro iurisdic. Inquisitorum, numer. 52.* vbi alios citat; quodque etiam Domini Inquisitores similiter

possint Regios officarios, & Consiliarios excommunicare, si ipsorum perturbent iurisdictionem, docet idem Portocarrero *num. 46. & 47.* & patet ex concordatis cum inquisitione Regni Siciliae apud Paramum *de origin. Inquis. lib. 2. tit. 2. cap. 11. num. 24.* Vide etiam Narbonam *in 3. part. Recopil. lib. 4. tit. 1. leg. 20. l. off. 22.*

Non obstat pragmatica quædam, 10 vulgò dicta *la Cathalana*, in qua habetur, quod Episcopi non procedant ad censuras contra officiales Regios inconsulto Rege, vel Protege: nam illa est contra immunitatem Ecclesiasticam, vt rectè aduertit Antonius de Pallis *in exposi. dictæ Pragmaticæ.*

SVB SECTIO XXI.

Proponitur SVBCOROLL. XIX.

SEquitur decimonondò, quod neque defendi possit doctrina, quam idem Bobadilla defendit *vbi supra, num. 99.* nempe, quod Reges possint Episcopos, vel alios Ecclesiasticos ad residendum obstrictos retinere pro gubernatione Regni, Consilio, officio, vel pro aliquo alio seruitio, & quod prædicti Ecclesiastici in tali casu excusentur à residentia, & fructus beneficiorum percipere possint: non (inquam) defendi potest ista doctrina: quia ex dictis non habent Reges in Ecclesiasticos aliquam iurisdictionem, præsertim coactiuam.

Sed difficultas est, an possint id efficere ex vi priuilegij alicuius à summo Pontifice obtenti, affirmant Boerius *decis. 17. Rebuffus in concord. tit. 11. de collat. §. 1. var. residentia* Petr. Gregorius *de benef. cap. 7. num. 9.* Ioan. Selua

de

de benef. part. quæst. 6. Ceuallos in commun. quæst. 585. num. 7. negant autem Gasia in trait. de benef. tom. 1. part. 3. cap. 2. num. 490. & alij, qui tenent, nunquam extitisse huiusmodi privilegium, & si forsan aliquando extitit, nunc reuocatum esse per Tridentinum, per Bullam Pij V. & Bullam Cœnæ.

2. At quidquid sit de hac re (de qua vide Sect. XI. Subsect. IV. Dubit. XXVII. & Bullam Urbani VIII. Super præsertatione Iurium sedu apostolica, &c. à quibuscumque præiudicialibus, quæ incipit: Romanus Pontifex) illud tamen dicendum est cum Sancio in selectis disput. 47. num. 26. Barbosa de potest. Episc. part. 3. allegat. 53. num. 17. & Sanctarello var. resolut. part. 1. quæst. 3. n. 7. quòd dato quòd tale privilegium concessum fuerit, & nunquam sit reuocatum, intelligendum sit, locum habere tantum, quando absque alicuius Episcopi, vel alterius Ecclesiastici præsentia Regnum, vel officium illud commodè gubernari non possit: tunc enim Pontifex licentiam dare potest, ut propter bonum commune Regni non resideant, qui aliàs residere tenerentur, quod si Regnum, officium, vel seruitium illud æquè commodè per alios administrari potest, non possunt, neque Reges, neque Episcopi à Pontifice privilegium ullum habere: ratio, quia in tali casu Pontifex dispensare non potest, cum non addit bonum commune, vel publica necessitas, & ex alio capite residentia sit de iure diuino, sicuti docent Val. tom. 3. disput. 10. quæst. 39. punct. 5. Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 6. num. 5. Azor. tom. 2. lib. 7. cap. 4. quæst. 1. Lessius de iust. lib. 2. cap. 34. dub. 29. num. 153. Comitoli in respons. mor. lit. 1. quæst. 59. Tanner. 2. 2. disput. 4. quæst. 6. dub. 7. num. 181. & alij multi.

An autem Episcopi, alique Ecclesiastici Regis feudatarii, vocati à Rege, debeant potius obedire Regi directo Domino feudi, quam Papæ, Respondeo potius Papæ, quin, & Metropolitano, ratio, quia maius est vinculum spirituale, quam temporale, cap. solita de maior. & obediens. atque ita docet Martha de iurisd. part. 4. cens. 1. cas. 18. n. 22. contra Olibanum de iure fisci cap. 10. num. 6. & Carolum Degraffalium Regalium Francia lib. 2. iur. 13.

Item, an vocati ad bellum à Rege, debeant cum illo ad bellum ire, Respondeo, quod non; quia dedecet, sed solum tenentur ei opem præstare, & auxilium ferre, iuxta conditionem feudorum; atque ita docent contra Petrum Antibolum de muneribus part. 3. num. 97. tom. 12. fol. 28. col. 2. Lancellot. in templ. iudic. lib. 1. cap. 2. de Rege, §. 3. num. 9. Olibanum cap. 8. num. 2. & Degraffalium iur. 14. docet Martha in loc. suprâ cit. num. 26. & cas. 17. num. 18. Intrigliolus de feudis quæst. 30. num. 24. & Petrus de Gregorio iur. de concess. feudi part. 8. quæst. 2. & alij.

SVBSECTIO XXII.

Proponitur SVBCOROLLAR. XX.

SEquitur vigesimum; quod neque defendi possit doctrina quam tradit Ortiz in summa cap. 6. num. 3. quod scilicet possint Reges prohibere vel curare, ne Episcopi abint à suis Ecclesiis ultra tempus à iure canonico statutum, item ne Ecclesiæ bona dissipent, nec decimas fructuum, præterquam consuetas, exigant, &c. ratio, cur doctrina ista defendi non possit, est quia hæc, & similia

similia Regum non sunt; cum laici in Ecclesiasticos potestatem, & Iurisdictionem, præsertim coactiuam, non habeant; & possint ex alio capite Papam monere, vt ipse curet, disciplinam Ecclesiasticam ab Ecclesiasticis obseruari, vt patet ex dictis; atque ita in terminis casus positi docent Azorius *lib. 2. lib. 11. cap. 7.* & Filluc. *tom. 2. tract. 28. part. 2. cap. 9. num. 136.*

SVBSECTIO XXIII.

Proponitur SVBCOROLL. XXI.

Sequitur vigesimoprimum; quod neque admitti debeat doctrina, quam docent nonnulli Iuristæ, quos citat, & sequitur Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 22. num. 18.* Cened. *in decret. collect. 37. num. 3.* & Bobadilla *in polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 127.* & alij, nempe, quod omnes Ecclesiastici ab Ordinarijs locorum exempti, quamuis sint immediatè subiecti Papæ, possint (si delinquant) conueniri coram Iudicibus laicis, si in Regno non habent superiorem, à quo puniantur; non (inquam) admitti debet doctrina ista; quia cum generaliter omnes Ecclesiastici à laica Iurisdictione sint exempti, multò magis talis exemptio competet Ecclesiasticis illis, qui ex speciali priuilegio habent, vt soli Papæ subdantur: nam per hanc exemptionem generali priuilegio Ecclesiasticorum non derogatur; sed potius additur, vt qui est hoc munitus, soli Papæ subdatur: alioquin specialis fauor in odium illius retorqueretur contra leg. *quod fauore cap. de legib. atque ita ex communi docet Megalius in 3. part. lib. 3. cap. 11. num. 37.*

Th. del Bene Dubit. Moral.

& ex Iuristis Borellus *in addit. ad specul. Belluga rubr. 11. §. videndum, in littera G.* vbi sententiam oppositam dicit iniquam, & propterea in praxi non seruandam.

SVBSECTIO XXIV.

Proponitur SVBCOR. XXII.

Sequitur vigesimosecundò, quod neque admitti debeat doctrina, quam habet idem Bobadilla *vbi supra numer. 65.* nempe, quod possint Reges expellere Episcopum ab Episcopatu, si simoniace hic electus fuerit. Ratio, cur non admitti debeat, est; quia, tam respectu causæ, quæ spiritualis, quam respectu personæ, quæ est Ecclesiastica, illius cognitio spectat ad Papam, vt patet ex dictis, atque ita in terminis nostri casus præter alios docet Megalius *in 3. part. lib. 3. cap. 11. num. 18.* Vide quæ *supra* dicebantur, præsertim in subsect. VII.

SVBSECTIO XXV.

Proponitur SVBCOROLL. XXIII.

Sequitur vigesimononò, quòd in nullo casu possint Principes sæculares coercere Ecclesiasticos, idque propter rationes iam dictas.

Adde, quòd neque possunt absque eo, quòd incidant in excommunicationem Bullæ Cœnæ, eos occultè processare, etiamsi haberent animum præsentandi processum summo Põtifici, vel Iudici Ecclesiast. Ratio, quia intentio præsentan-

di processum Iudici Ecclesiastico, non confert iurisdictionem ad capiendam informationem contra personas Ecclesiasticas: atque ita contra Grassium in *decis. part. 1. lib. 4. cap. 18. num. 135.* & Duardum in *Bulla Cœne, can. 15. quæst. 5. num. 2.* docent Filliucius *tom. 1. tract. 16. cap. 11. num. 312.* Soufa in *Bulla Cœne, cap. 20. disp. 95. concl. 2. num. 3.* Riccius in *praxi, tom. 4. resol. 460. nu. 5.* Bonacina in *Bulla Cœne, tom. 3. disp. 1. quæst. 20. punct. 1. num. 7.* & alij.

2. Non obstat, quòd informationem capere absque citatione, non dicitur processare, iudex autem laicus, qui occultè Ecclesiasticos processat, illos non citat: ergo, &c. nam responderur, quòd quamvis informationem capere absque citatione, propriè, & in rigore loquendo, non sit processare, est tamen aliquo modo in causis criminalibus Ecclesiasticorum se intromittere, quòd adhuc est contra libertatem Ecclesiasticam, & ad excommunicationem contrahendam sufficit. Vbi aduerte, quòd si quando in aliquo facto criminali Ecclesiasticus, & secularis iudex conuenerunt, eatenus potest iste circa Ecclesiasticos testium dicta recipere, quatenus id ad procedendum contra laicos necessarium solum fuerit, aliàs à censura Bullari non excusaretur, præsertim si informationem, non verbaliter, vt Praelato denunciaret, sed iudicialiter accipiat.

3. Excipe tamen casum, si non adesset aditus ad Praelatum, qui iuridicè se informare possit de facto criminali Ecclesiastico, & in tali facto Ecclesiasticus continuaret, & periculum esset in mora: nam tunc licitè possit iudex laicus occultè Ecclesiasticum processare, dummodo haberet animum præsentandi processum Papæ, vel alteri iudici Ec-

clesiastico: sicut licitè possunt iudices laici coercere Ecclesiasticos in casu, qui se habeat per modum iustæ defensionis, quæ de iure naturæ cuilibet competit, vt si v. g. Papa monitus nollet providere, vel illum moneri, tempus non permitteret, & periculum esset in mora, vt *suprà*, etiam dicebatur.

Hinc primò, si Ecclesiasticorum libertas (ipsis v. g. in laicorum cædes impunè vacantibus) in manifestam Reipubl. perniciem cederet, summique Pontifices moniti, adhibere nolent remedium, possent Principes sæculares subditis suis consulere, nihil immunitate, & priuilegio Ecclesiasticorum impediente.

Confirmatur, quia ciuilis Respublica cadebat esse sibi ipsi sufficiens: ergo sicut potest propterea propria auctoritate se ipsam defendere, & seruare indemnem à quacunque alia Republica seculari, ita & potest ab Ecclesiasticis: atque ita docent Guillelmus Benedict. in *cap Raynuius, vers. uxorem, num. 454.* Aufser. *de potestat. seculari super Eccles. personas, reg. 2.* Nauar. in *cap. cum contingat de rescrip. remed. 1. vers. 1.* Simanch. *cap. 42. num. 32.* Molin. *de iust. & iur. tom. 1. tract. 2. disp. 31. num. 10.* Fernandez *part. 2. cap. 6. § 1. num. 4.* & Salas *de leg. quæst. 94. tract. 14. disp. 14. sect. 9. num. 111.* qui rectè notat, quòd hi casus vix contingere possunt. cum Ecclesiastici in Rempublicam tantam potestatem non habeant.

Hinc secundò, si Papa faceret aliqua mandata in euidentem destructionem Ecclesiæ, possent similiter propter easdem rationes Principes sæculares facto, & vi resistere Papæ, & impedire executionem talium mandatorum: vide Viêt. in *relect. de potest. Papa*, & Azonium *part. 1. lib. 5. cap. 14. quæst. 5.* qui bene

benè notat, quod & talis casus etiam vix contingere potest.

5 Aduerte, quòd Papa potest, quin & debet leges sæculares iniussas, & bono spirituali aduersantes abrogare: & tunc subditi tenentur obedire potius mandatis Papæ, quàm mandatis Principum sæcularium: ita Molina *num.* 34. & Anguian. *num.* 74.

Item secundo potest, sic exigente fidei, Ecclesiæ, aut boni spiritualis communis conseruatione, deponere Reges. Vnde & transtulit aliquando imperium à Græcis ad Germanos.

Item tertio potest, si Princeps aliquis hæreticus, vel schismaticus efficeretur, aut si hæreticis, schismaticis, vel aliis infidelibus Ecclesiam oppugnantibus, auxilium præstaret, aut quid aliud efficeret, quod cederet in Ecclesiæ detrimentum, efficeret, uti aduersus illum gladio temporalis, & procedere vsque ad depositionem, & expulsionem à Regno. Ita Mol. *num.* 28. Vide etiam Maderum 2. 2. *quest.* 1. *art.* 10. *dub.* 3. Bobadillam *tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 5. Comitolum in *Apologi.* *cap.* 3 & Barbosa in *collect.* *tom.* 1. *lib.* 1. *tit.* 6. *cap.* 34. *num.* 3. & 4.

Item quarto potest ex causa rationabili Imperatoris Electores instituire, & institutos mutare. Vide Aug. de Ancho.

Item quinto potest Imperatoris electionem non confirmare, quin & illam improbare, si ipsi idoneus ille non videretur, & ex causa rationabili potest alium eligere, & electum, etiam confirmatum, deponere, quod & pluries factum est, de qua re vide i 5. *quest.* 6 & gloss. in *cap. venerabilem de elect.* Vide etiam Barbosa *ubi supra*, qui citat Suarium, Bellarminum, Peregrinum de Jure fisci, & Mastrillum, vide etiam August. de Ancho. qui subdit, quod ex

iusta, & rationabili causa, (v. q. propter electorum negligentiam, & discordiam, aut propter electi bonitatem, & condecientiã, aut propter Populi Christiani, & pacis prouidentiam, aut propter hæreticorum, schismaticorum, & similium hominum audaciam coercendam) potest Papa etiam per se ipsum Imperatorem eligere. Ratio, quia Imperator est minister Papæ, eo ipso quod est minister Dei, cuius Papa est Vicarius: Est minister Papæ, sed principalis agentis est eligere ministros, & instrumenta ad suum finem, qui in Papa est pax, & bonum Ecclesiæ. Ergo, &c. vnde militaris, cuius finis est victoria, eligit equestrem, & franofactiuam, vt ait *Ar.* 1. *Ethic.* dicitur tamen, quòd Imperator recipiat gladium à Deo 23. q. 4. *questum*, quia non recipit illum à Papa, vt est singularis persona, sed solum, vt est Vicarius Dei. Vide *infra* *sect.* 20. *subsect.* 4 & 5.

SVBSECTIO XXVII.

Proponuntur, & solvuntur circa Subcorollarium præcedens, difficultates quadam.

P Etes primò, an saltem posito quod velint, possint Ecclesiastici Iudici laico, vt Iudici, subiicere se quoad personam. Respondetur negatiue, etiam in ciuilibus; atque ita definitur in *cap.* 41. *inoluta* 11. *quest.* 1. *cap.* placuit 42. *ibidem*, & *cap.* si diligenti 12. *de foro compet.* & docent communiter Doctores apud Dianam *pars.* 1. *tract.* 2. *resolut.* 3. & ratio est, quia priuilegium exemptionis à laica potestate (sicut & priuilegium canonis) non est concessum Ecclesia

clesiasticis ratione personæ, sed ratione status; at nemo potest cedere huiusmodi priuilegio, vt patet *ex cit. cap. si diligenti de foro compet.* ergo, &c. quod etiam procedit, si Ecclesiasticus renunciaret eidem priuilegio, de consensu Episcopis; quia militat eadem ratio; ac ita docet Farinac. *de inquisit. quest. 8. numero 13.* Martha *de iur. par. 4. centur. 2. cas. 152. num. 8.* Carolus de Grassis *de effect. cleric. effect. 1. num. 652. & alij.*

2 Petes secundò, an possint eodem modo, quo *suprà* dicebatur, subiicere se illi, saltem quoad bona. Respondetur etiam negatiuè, quidquid in contrarium dubitauerit Azueus. *lib. 4. tit. 1. l. 1. num. 16.* & ratio est, quia bona Ecclesiasticorum; etiam patrimonialia, gaudent priuilegio exemptionis, Ecclesiasticis similiter concessio, ratione status, vt *infra* dicetur Dubit. 1. 4. & 25. & latè probat Barbosa *in collectan. tom. 1. lib. 3. tit. 49. cap. 4. num. 3.* Layman *lib. 4. tract. 9. cap. 6. num. 9.* & Diana *par. 1. tract. de Parlamentis. resolut. 22.* at non possunt Ecclesiastici (vt *suprà* dicebatur) tali priuilegio renunciare. Ergo, &c.

3 Petes tertio, an possint eidem, vt arbitro saltem, subiicere se, quoad bona, & personam. Respondetur in tali casu affirmatiuè; & ratio est, quia per id non est potestati laicæ in Ecclesiasticos iurisdictionem tribuere. Ergo, &c. quapropter si Ecclesiasticus nolit postea eius sententiæ, vel potius eius arbitrio stare, non poterit Iudex laicus per se ad id cohere Ecclesiasticum; atque ita docet Lessius *de iust. lib. 2. cap. 29. dub. 6. numero 52.* & Tannerus *in 2. 2. disput. 4. quest. 4. dub. 1. num. 29.* & alij. & ratio est, quia laicus in Ecclesiasticos nullam iurisdictionem habet, ex priuilegio iis concessio status concessio, cui cedere non possunt, etiam cum consensu Episcopis,

vt *suprà* dicebatur.

SUBSECTIO XXVIII.

Proponitur circa dicta in Subsectione præcedenti aduertendum.

A Duerte itaque hîc, quod cum traditur regula; *extingui priuilegium per renunciationem priuilegiatis*; intelligitur regula, si priuilegium in eius solius fauorem concessum sit: in hoc enim casu liberum vnicuique est, suo iure renunciare, sicuti dicitur *in cap. si de terra, de priuilegiis.* At priuilegiis, quæ principaliter in fauorem status, Ecclesiæ, vel communitatis concessa sunt, non possunt renunciare personæ priuatæ, nec etiam cum iuramento, vel consensu superioris, vt *suprà* in Subsect. præcedenti dicebatur, verbi gratiâ, non possunt Ecclesiastici renunciare priuilegio canonis, iuxta *cap. contingit de sentent. excommuni.* nec possunt renunciare priuilegio fori, iuxta *cit. cap. si diligenti de foro competenti*, vbi Abb. *num. 4. & in cap. cum accessissent, num. 2. de constitut.*

Adde, quod ob eamdem rationem Innoc. *in cap. accedentibus*, de priuilegiis, & *ibidem* Alexander de Neuo *super Abb. lit. C.* generalem regulam tradunt; quod capitulum, seu Conuentus non potest renunciare iuri acquisito per consuetudinem, statutum, aut priuilegium, si tale ius Ecclesiæ vtile, aut honorificum sit; v. g. vt in Canonicos non assumantur, nisi qui sunt in sacris ordinibus constituti; quapropter, si capitulum faceret contra talem constitutionem, consuetudinem, aut priuilegium, vnus solus posset se opponere

nere; imò si omnes contrà facerent, superion, id est, Episcopus posset, & deberet impedire, quatenus id in damnum Ecclesiæ cedit.

3 Quia eadem ratione Suarez *tom 1. de religione israel. 2. lib. 1. cap. 20. numer. 3.* docet, quod priuilegio immunitatis à decimis ordini Religiosorum concessò, à Prælato, & Conuentu non possit renunciari; quibus adde, quod nec exempti priuilegio exemptionis possunt renunciare, quia id cederet in præiudicium Principis, v. g. Papæ, qui eos ab aliorum ordinariorum iurisdictione liberos, suæ gubernationi, & protectioni immediatè subiecit, sicuti colligitur ex *cap. cum tempore*, ubi id notat Abb. de Arbitris.

4 Ex dictis itaque sequitur, quod tantum ea priuilegia per renunciationem expressam, vel tacitam (id est per actum priuilegio directè contrarium, scienter, ac liberè exercitum) tolli possunt à capitulo, vel Prælato, quæ Ecclesiæ vitia non sunt, vel saltem sunt indifferencia, iuxta *cir. cap. cum accessissent de constitut. & cap. pro illorum de præbend.*

SUBSECTIO XXIX.

Proponuntur exceptiones quædam.

1 V Erum id publicæ utilitatis causa receptum est, vt propter negligentiam Prælati contrà Ecclesiam currat præscriptio 40. annorum, iuxta *cap. 4. & 5. de præscript. & cap. accedentibus, de priuilegiis*, idque vt litium aliquis finis sit; & vt iura ac dominia non diu in incerto maneant, in præiudicium

communitatis.

Item secundò, quia priuilegium non debet esse iniquum, extinguitur; si cedere incipiat in graue detrimentum cõmunitatis, aut si quo alio modo per rerum mutationem iniquum euadat; vt vel per seipsum cesset, vel saltem à priuilegiante possit reuocari, sicuti colligitur ex *cap. suggestum, de decimis*, ubi notant Doctores reuocari priuilegium exemptionis decimarum, si postea in Ecclesiæ detrimentum vergere incipiat; & sicuti colligitur ex *cap. cum ad hoc, de clericis non residentibus*, ubi habetur, quod si Ecclesia patiatur defectum ministrorum, priuilegiati super non residentia, ad redeundum compelli possunt, fructuum subtractione.

Item tertio, quia priuilegium interpretandum semper est, vt non sit onerosum priuilegiato, vtque potius ei aliquid tribuat, quàm vt auferat, iuxta *regul. 61. in 6.* per quam dicitur, quod ob gratiam alicuius conceditur, non est in eius dispendium retorquendum priuilegium exemptionis, v. g. concessum Regularibus, non imponit, quominus ij, cum Prælati consensu, subiicere se possunt Episcopo, vt ab eo absoluantur à peccatis, ac censuris; & vt dispensetur cum eis in voto, iuramento, irregularitate, si accadat Episcopum, non autem Prælatum Ordinis, tali facultate ex priuilegio prædictum esse; atque ita præter alios docet Henriquez *lib. 7. cap. 2 §. numero 2. & lib. 14 cap. vlt. in fin.* Auila *part. 2. de censur. cap. 7. disput. 1. dub. 6. conclus. 2.* Molina *trañ. 3. disput. 61.* ubi subdit idem etiam esse dicendum, si manifestò appareat quod Prælatus Ordinis consensum irrationabiliter neget. Ratio, quia non videtur esse mens Summi Pontificis, exemptionis priuilegium ad talem casum extendere, quo in priuilegia-

ti detrimentum cedat, vti *suprà* dicebatur.

- 4 Eadem ratione dicendum est, quod quamvis indulgentiæ concedi non possunt, nisi subditis (sicuti constat ex *cap. quod autem, de pœnis. & remiss.* vbi eius rei ratio datur; quia sicuti à Iudice non suo ligari nemo potest, ita neque absoluti) exempti tamen participes fieri possunt indulgentiarum Episcopaliū. & in ea re, sicut & in dispensationibus votorum, iuramentorum, &c. subicere se iurisdictioni Dieceſani, idque ne priuilegium exemptionis, quod ipsis gratioſe concessum est, in eorundem dispendium cedat, vt *suprà* dicebatur.

- 5 Adde, quod propter eandem rationem Episcopi, & quicumque Prælati suis subditis licentiam dare possunt, vt ab alieno Episcopo datas indulgentias lucentur, quin & ipse Episcopus, aut Papa, cum communitati, cuius pars est, indulgentias largitur, non minus, quàm alij, particeps illarum fieri potest, sicuti explicat Sotus in 4. *distinſt. 21. quæst. 1. art. 4.* propè finem, & nos *dub. 4. sect. 27. subsect. 1.* dicebamus; & ratio breuiter pro nunc est; quia concessio indulgentiarum est actus iurisdictionis voluntariæ, quam in se ipsum homo potest exercere, vt *ibi* dicebatur; tum quia concessio indulgentiarum est merè fauor, & beneficium, in nullius detrimentum, sed in communitatis spirituale commodum cedens, vnde latè (vt inquit Doctores inter quos Suarez *tom. 3. disp. 56. sect. 2. num. 8.* Coninch. *tom. 2. disp. 12. dub. 4. contra Palud. in 4. dist. 10. quæst. 4. artic. 3. & Nauar. in comment. de indulgent. notab. 9. num. 8.*) interpretanda est, seruata tamen verborum proprietate.

SVBSECTIO XXX.

Proponitur, & explicatur primum exemplum cum primo Corollario.

EX dictis itaque concessio indulgentiarum, quia est fauor, & beneficium, latè interpretanda est; intelligitur autem hæc doctrina, non in casu, quod dubitatur de potestate concedentis indulgentiam tam amplam; tunc enim potius restringenda est indulgentiarum concessio; cum alioquin periculum sit, ne iuri diuino derogeretur, & per indiscrétas indulgentias disciplina Ecclesiastica eneruetur, sicuti dicitur in *cap. cum ex eo de pœnis. & remiss.* & in Tridentin. *sess. 25. in fine decreto de indulgent.* vbi traditur in indulgentijs concedendis moderationem iuxta veterem probatam consuetudinem, debere adhiberi, ne nimia facilitate Ecclesiastica disciplina eneruetur; sed intelligitur prædicta doctrina in casu, quod dubitetur de voluntate concedentis: vtrum scilicet voluerit dare indulgentiam amplam, vel strictam, secundum personas, temporis durationem, &c. vt tunc benignior interpretatio fiat; modò constat de potestate concedentis, & de sufficiente causa tam amplam indulgentiam concedendi: v. g. si Papa, vel Episcopus concedit indulgentiam alicui Ecclesiæ, intelligatur de perpetua, nisi restrictio facta fuisset per regulas Cancellariæ qua de re Nauarrus in *loc. suprà cit.*

COROLLARIUM II.

Secundò, si indulgentiam concedit populo Neapolitano, intelligatur concessa,

concessa, etiam Clericis, & concessa clero, intelligatur concessa etiam Episcopo, & Religiosis eius loci, præsertim quia in casu dubio, si materia est fauorabilis, nomine populi venit etiam clerus, & nomine Cleri, etiam Episcopus, ac Religiosi; quamvis non sic in materia odiosa; atque ita docet Sylu. *verb. Clerus*, l. n. 1. Sa n. 1. Annilla n. 2. & 3.

COROLLARIUM III.

TERTIO, si indulgentiâ concedit Ecclesiam visitantibus, intelligatur concessa, ut sæpius in die illam visitans, toties lucretur indulgentiam: quapropter etiam qui prima hebdomada lucratus est Iubilæum; potest & in altera hebdomada, repetendò opera in illo præscripta, iterum illum lucrari: atque ita contra nonnullos tradunt Henric. lib. 6. cap. 16. num. 3. & lib. 7. cap. 11. num. 1. Rodriq. tom. 1. sum. cap. 184. num. 14. & sentire videntur etiam Nauar. notab. 32. num. 46. & Bonzon lib. 1. cap. 15. dub. 23. similiter qui nuptias contrahiturus cum Caia, dispensationem absoluit propter difficultatem, v. g. continendi à supplicante allegatam, dispensationem super voto perpetuæ continentie, vel approbatæ Religionis impetrauit, potest impeditis postea his nuptiis, aliud matrimonium contrahere: atque ita communiter docent Doctores in tract. de legibus, quamvis secus dicendum, si dispensatio conferatur limitatè, ac respectuè, puta in ordine ad certum, seu determinatum matrimonium, cuius contrahendi causa, atque necessitas vrget, v. g. ne mulier decepta infamiam incurrat: tunc enim (cum dispensationis motiuum, seu causa cesset) talibus nuptiis impeditis, non poterit

aliud matrimonium contrahere sine noua dispensatione: similiter qui facultatem eligendi confessorem obtinuit, potest toties, quoties voluerit confessorem eligere, & illum mutare: atque ita docet Saar. de penit. disp. 27. sect. 2. Idque ex eo, quia cum tale priuilegium sit merè gratiosum, in detrimentum nullius vergens, non finitur finito actu, sicuti finitur alterius naturæ priuilegium, seu dispensatio, v. g. loquendi cum Moniali, in intrandi Monasterium, & similia: in odiosis enim sermo simpliciter prolatus intelligitur de prima vice, l. boues §. hoc sermone, ff. de verb. sign. & sic quamuis in materia fauorabili æquiualeat vniuersali, arg. l. cum inter veteres, vers. maximè, Cod. de fidei comm. lib. non sic tamen in odiosa: atque ita docent Barr. in l. si pluribus, ff. de legas. 2. Iason in l. duobus reis, §. si ei, qui, num. 75 ff. de iureiur. & in l. si quis mihi bona, §. infusum, num. 28 ff. de acquir. hered. Felin. in cap. innouamus, de treg. & pace, vers. fallu. 3. & §. licentia de ingrediendo, & cap. 1. num. 17. de rescript. Alex. in l. 2. num. 5 ff. de liber. & posthum. vbi Socin. num. 11. Iason num. 8. Gemin. in cap. ut circa de elect. lib. 6. in fine, Dec. conf. 343. num. 2. Albetic. de res lib. 2. stat. 9. 181. Ioan. Andreas de reg. iur. lib. 6. reg. 34. Tiraq. de contr. conu. §. 2. gloss. 1. num. 70. Sbroz. de offic. Vicar. lib. 2. quest. 110. Graff. tom. 1. conf. 22. de sent. excomm. num. 38. Maltrill. decis. 97. Riccius in collect. decis. part. 3. collect. 587. & Roderiq. qq. reg. tom. 2. quest. 6 qui propterea subdunt, quòd si quis habuit licentiam specialem loquendi cum Monialibus alicuius Monasterij, & antequam tali licentia vtatur, concedit Prælati facultatem generalem, vt quilibet tali die possit cum Monialibus illius Monasterij loqui, iste talis, loquendo in illa die, in

qua cuilibet licitum est cum Monialibus loqui, non possit postea iterum cum illis loqui, utendo sua licentia speciali. Similiter si Pontifex concessit Paulo licentiam specialem, ut posset ingredi clausuram Monialium, & antequam Paulus tali licentia uteretur, Pontifex concessit licentiam generalem, ut quilibet tali die ingredi posset dictam clausuram, si Paulus vigore licentiæ generalis ingressus est clausuram in illa die, non possit iterum ingredi virtute suæ licentiæ specialis. Similiter, si Pontifex concessit licentiam specialem Paulæ, ut posset ingredi Monasterium, ante cuius usum Antonia obtinuit licentiam, ut cum tribus honestis mulieribus, idem Monasterium ingredi posset, & inter alias elegit prædictam Paulam, post ingressum cum Paulâ, non possit iterum ingredi Paulâ virtute suæ licentiæ specialis; quæ de re vide præcipue Alberic. Io. Andr. Tiraq. Felin. Rodriq. & Graff. in loco supra cit. quorum doctrinam tamen

2. Limite primò, nisi prior licentia specialis fuisset de loquendo cum aliqua Moniali in particulari, & quis ex vi licentiæ generalis locutus esset cum aliis, non autem cum illa Moniali particulari: tunc enim posset iterum uti licentia speciali, & illam particularem Monialem alloqui, quia in tali casu non militat ratio assignata. Confirmatur, quia si post obtentam licentiam loquendi cum Paulâ, antequam tali licentia utatur, obtinet licentiam loquendi cum Antonia, per locutionem cum Antonia, non expirat licentia loquendi cum Paulâ: ergo similiter dicendum est in casu nostro, quod per usum licentiæ generalis, & ex vi cuius locutus est cum aliis Monialibus, & non cum illa Moniali particulari, quæ contineba-

tur in licentia speciali, non expirat licentia specialis; atque adeo hac uti possit.

Limite secundò, ut vera tantum sit; eadem corundem Doctorem *supra* dicta doctrina; quando in licentiis non est expressa causa ingressus, sed simpliciter est data licentia ingrediendi clausuram Monialium, vel si causa sint expressæ, tales tamen sunt, quæ possunt in eodem ingressu commodè expediri, ut si, v.g. in una licentia dicatur, pro consecratione Abbatissæ, & in alia licentia, pro visitatione alicuius imaginis, aut pro visitatione consanguineæ, &c. secus enim dicendum est, si causa essent diuersæ, & quæ in eodem ingressu commodè expediri non possent: nam tunc posset homo bis ingredi, quia effectus licentiarum non possunt in eodem ingressu obtineri, ut si, v.g. in licentia speciali fuerit expressa causa, quod Paulus, congregato Monialium Capitulo volebat contractum facere, vel negotium aliud graue tractare, quod commodè tractari non poterat in die licentiæ generalis, propter concursum populi.

Limite tertio, nisi in licentia speciali esset limitata certa dies diuersa omnino à licentia generali; quia quod facit ratio diuersitatis causarum, quæ simul commodè non possunt expediri, multò magis id facit temporis, seu dierum variatio.

Dices: si Paulus in casu nostro non posset iterum ingredi, esset quia per licentiam generalem videtur reuocata licentia specialis; sed hoc est falsum: ergo, &c. Minor probatur, quia licentia generalis vel est ius commune, vel priuilegium: si primum, ius commune non tollit priuilegium speciale, nisi expresse illi derogat, cap. 1. de constit. lib. 6. Si secundum, priuilegium non tollit aliud priuilegium

privilegium, nisi de eo mentionem faciat, ergo &c. maxime si primum privilegium est speciale, & secundum generale, vt ex communi docet Mandos. in tract. de privileg. ad instar gloss. 8. num. 7. & seq. & colligitur ex cap. veniens, de prescript. ubi gloss. & sequitur Rebuff. cap. 1. de rescript. num. 10. ergo in casu nostro licentia specialis prior non censetur reuocata per licentiam generalem posteriorem, iuxta illud commune axioma Iuristarum: *speciei non derogatur per genus*, qua ratione procurator specialis non censetur reuocatus per creationem procuratoris generalis, vt probat Costa de reuoc. cap. 9. cas. 13. num. 7.

- 6 Respondetur, quod ex rationabili, & præsumpta mente superioris, in casu nostro, vel per generalem licentiam censetur reuocata licentia specialis, vel licentia generalis non extenditur ad Paulum, vel si extenditur, in licentia generali intelligitur inclusa, seu confusa licentia specialis. Ratio, quia non videtur, quod licentia generalis in tali casu extendatur ad Paulum, arg. l. coheredis, §. qui patrem, ff. de vulg. & pupill. substit. & leg. doli clausula ff. de verb. oblig. non enim videtur superior, Paulum habentem licentiam specialem, vel le includi in licentia generali; vel si includitur, in licentia generali inclusa, seu confusa intelligitur licentia specialis, arg. leg. debitori, Cod. de pactis, & cum secundum Cod. fideicom. qui non solum videtur in licentia generali confundi specialis, sed etiam per illam reuocari, leg. liberis ff. de aliment. Vbi vltimò legatum in codicillis tollit primò legatum in testamento. Adde, quod Paulus ingrediens ex vi licentiæ generalis, videtur renunciasse licentiæ: speciali, quod locum habet non solum in

Thom. del Bene Dubit. Moral.

contrariis, & omnino impossibilitatibus, sed etiam in ambiosis, & odiosis, arg. cap. de multa, & cap. præterea de presb. & cap. gratia de rescript. lib. 6. & dato, quod non renunciasset per alterius licentiæ electionem, non potest, nisi semel, effectum consequi; quia, vt supra dicebatur, in odiosis, & restringendis quocumque modo quis consequatur effectum gratiæ licentiæ generalis effectum suum est consecutus: non potest amplius vti licentiæ speciali Ad probationem minoris respondetur, quod licet posterius privilegium generale non tollat privilegium prius speciale, quando sunt contraria; in quo casu procedit illud commune axioma Iuristarum in contrarium allegatum; tamen quando non sunt contraria, sed de eadem re; tunc in odiosis, posterius privilegium generale, vel non extenditur ad personam, cui concessum fuerat speciale, vel si extenditur, intelligitur privilegium speciale confusum, seu inclusum in generali. Dixi, in odiosis; vt est in casu nostro: nam in fauoribilibus, & ampliandis aliter dicendum est.

Dices secundò, saltem quando Paulus vtens licentia generali, effectum in licentia speciali intentum (quamvis commode illum consequi potuisset) consecutus non est, potest iterum ad eum consequendum ingredi: vt si v. g. causa expressa in licentia speciali fuisset ad visendam aliquam sancti imaginem, & in licentia generali diceretur, quod quisque ingredi posset ad videndam consecrationem, vel benedictionem Abbatissæ: tunc si Paulus ingrediens ad videndam consecrationem Abbatissæ, non visitet imaginem illius sancti, non videtur, cur non possit ingredi ex vi licentiæ specialis ad visendam illam imaginem concessæ, sicut dicebatur quod

K habens

habens licentiam specialem loquendi cum tali Moniali, v.g. Paula, si is ex vi licentiæ generalis omnibus concessit ad loquendum cum Monialibus, loquatur cum aliis, excepta Paula, potest postea vrens licentia specialia, loqui cum illa.

- 8 Responderetur, disparitatem esse; quia per hanc licentiam dispensatio fit in ipsa locutione, quæ erat prohibita, & ideo quamdiu quis cum ea Moniali non loquitur, licentia non dicitur habuisse effectum suum; at per licentiam specialem ingrediendi clausuram Monialium ad visendam imaginem, non dispensatur formaliter in ipsa visitatione, sed in ingressu: hic enim est prohibitus, & non visitatio imaginis præcisè; & illa est tantum ratio, seu causa dispensandi, unde hoc ipso, quod Paulus semel ingressus est Monasterium Monialium, censetur licentia, seu dispensatio effectum suum habuisse, saltem si per Paulum steterit, quin tunc viseret imaginem. Confirmatur: nam aliis si quis habens licentiam ingrediendi clausuram Monialium ad finem visirandi consanguineam infirmam, & ingrediatur semel, & illam non visitet, sed aliud agat, posset iterum ingredi, quod non est dicendum.

COROLLARIUM IV.

- 1 Quartò, si Pontifex indulgentiam concedit Ecclesiam visitantibus, intelligatur concessa etiam iis, qui cum ob hominum multitudinem ingredi non possint, foris stant, & orationem iniunctam perficiunt; atque ita docet Rodrig. *part. 1. summ. cap. 184. num. 6.* & Suar. *tom. 3. disp. 52. sect. 1. num. 7.* præsertim quia moraliter rem æstimando, tales visitant Ecclesiam, quando præsentiam suam exhibent quatenus possunt; quinimò addit Suar. *ibidem* in eiusmodi co-

cessione nomine Ecclesiæ venire etiam cœmeterium adiunctum; idque propter eandem rationem, quia scilicet sumus in fauorabilibus, quæ amplianda sunt; quamuis extra casum necessitatis in indulgentiis consequendis id semper agere conuenit, quod certius & securius est.

COROLLARIUM V.

Qvintò, si indulgentiam Ecclesiæ concedit, intelligatur indulgentia perseverare, etiam diruto templo. Excipe, si Ecclesia diruta, non iterum ædificetur: tunc enim locus priuatur indulgentiâ: cum non loco simpliciter, sed Ecclesiæ indulgentia concessa fuerit. At secus dicendum, si Ecclesia iterum ædificetur in eodem loco: tunc enim (vt dicebatur) Ecclesia retinet indulgentiam, sicut, & alia omnia priuilegia; præsertim, quia in tali casu censetur moraliter eadem Ecclesia, atque ita docet Suarez *vbi supra num. 8.* quin imò retinet etiam indulgentias, & priuilegia Ecclesiæ, si autoritate superioris tali pacto destruitur, vt sub eodem titulo, & Patrone in alium locum transferatur; atque ita docent *gloss. in regul. iur. 7. in 6. Innoc. in cap. 2. de noni operis mutilatione S. Anton. part. 1. titul. 19. cap. 1. §. 2.* Ludou. Bononius in *tract. de indulg. numer. 79.* Franc. Hottomanus *lib. illustr. quest. 9. 8.* & Suarez *lib. 8. de legib. cap. 5. in fine*, qui bene ibi explicat, retineri in prædicto casu indulgentias, & priuilegia, si non ratione situs, aut loci, sed absolute, Ecclesiæ sub proprio nomine, ac titulo suo, illa concessa fuerint.

SUBSECTIO

SVBSECTIO XXXI.

Proponitur, & explicatur secundum exemplum cum multorum casuum solutione.

Quod dixi de concessione indulgentiarum, quod scilicet latè interpretanda sit, quia est fauor, & beneficium, idem intelligas de omni simili alio privilegio, v. g. de privilegio concessio Religionum confessariis absolendi quoscunque Christi fideles, auditis eorum confessionibus, à quibuscumque peccatis, & à quibuscumque inde secundum iuris constitutiones resulantibus censuris, sententiis, ac poenis Ecclesiasticis, exceptis censuris, quæ in Bulla Cœnæ continentur, & exceptis casibus, quos Episcopi specialiter sibi reseruant, vel reseruabunt in futurum.

2 Censuræ autem Bullares habent se per modum sententiæ latæ ab homine; quia non feruntur, vt perpetuo durant per modum statuti, cum quotannis renouari soleant quamobrem mortuo Pontifice, earum vis expiraret, nisi, vt nunc fieri solet, specialiter caueretur, processus Bullares vim suam obtinere, etiam vacante sede, vsque ad tempus, quo à futuro Pontifice edantur de nouo qua de re Tolet. *libr. 1. capit. 18. in fine.*

3 Similiter secundò habent se casus reseruati ab Episcopo, quamobrem mortuo Episcopo de facto expirant exceptis (in ordine ad confessarios non privilegiatos) iis casibus, qui per ius consuetudinem, statutum, vel synodum diocesani Episcopo reseruatur; atque ita docent Piafeci in *praxi Episc. part. 2.*

cap. 1. arr. 3. num. 21. Rubeus in aphorismis. Episc. ver. casus reseruati, num. 4. Pasqualigus in suis decisionibus decis. 495. & Gauantus in Enchirid. Episc. Cod. ver. num. 16. videtiam Egidium Trullench. in Bull. Cæn. lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 2. num. 6. & ratio est, quia cum statutum duret post mortem, cap. fin. de offic. leg. reseruatio quoque durabit post mortem, & sic absolutio petenda erit à successore, seu à Capitulo, sede vacante, quamuis Sà ver. absolutio, num. 21. absolutè doceat, quod mortuo Episcopo quilibet confessarius possit absolvere ab omnibus casibus Episcopo reseruatis; quod mihi non probatur ex dictis, & è contra Præpos. in addit. ad 3. part. quest. 9. de reseruatione casuum dub. 1. num. 6. absolutè doceat quod mortuo Episcopo nullus confessarius possit absolvere ab illis; idque probat ex eo, quia (vt inquit ipse) id non potest affirmari de reseruatis per statutum, cum etiam mortuo Episcopo vim suam illud retineat; neque potest affirmari de reseruatis ab homine; quia, cum per reseruationem Confessariis subblata sit iurisdicção necessaria ad valorem Sacramenti, non potest ex iure, vel alio solido fundamento colligi, quod ea per Episcopi mortem illis restituantur; at ad hoc vltimum responderi posset; restitui à successore, vel à Capitulo (vacante sede) sibi non reseruante; quia reseruatio, cum sit ab homine, finit cum homine, & sic cessat effectus ipsius.

Similiter tertio, se habent casus reseruati à superiore Religionis, quamobrem cum is mortuus, vel officio suo functus fuerit, de facto cessant casus, quos sibi reseruauerat; atque ita in terminis docet Iacobus de Granado in *par. 2. const. 7. tract. 1. disput. 7. num. 6.*

vbi docet, quod si Prælati præcipiat vni subdito, aut toti conuentui, vel pro-
uincie aliquid, & ei subditi paruerint,
dum viueret, eo ipso, quod moritur,
vel ab officio amouetur, cessat obligatio
præcepti, sicuti cessat excommunicatio
ab homine, cum moritur, qui eam ful-
minauit.

- 4 Dices hoc esse verum in alijs Reli-
gionibus, non autem in nostra Cleri-
corum Regularium: quia per decretum
Capituli Generalis anno 1610. tit. de
Præposito, Vicario, & Vocalibus, § 6.
habetur, quod Decreta, seu Statuta à
Patre Generali, vel à quolibet alio
Præposito in sua domo facta mancant
in suo robore, & vnusquisque illa ser-
uet, (etiamsi ad Generale Capitulum il-
li se contulerint, munusque suum ab-
dicauerint) quousque à Generali Capi-
tulo, vel à successore speciatim abrogata
fuerint. Responderetur negando Antece-
dens; quia prædictum Decretum loquitur
de decretis, & statutis factis à Su-
perioribus, reservatio autem casuum,
quæ sit à Superioribus, non est neque
decretum, neque statutum; ergo &c.
quapropter Vicarij nostrarum domo-
rum præcedentis Præpositi casus sibi
referunt, si illos reservatos sibi esse
voluerint: atque ita in terminis nostri
casus docet Megalium in 1. part. lib. 1.
cap. 12. num. 5. & Pasqualigus decis.
497.

*Advertendum primum cum mul-
tis Corollariis.*

- 1 Aduerte, quod dixi in exemplo
posito, exceptis censuris, quæ in
Bulla Cæne continentur; quia summus
Pontifex nullum peccatum sibi refer-
uat (etiam hæresis, etsi contrarium pro-

babilitate alij sentiant, propter magnam
illius odibilitatem) nisi propter anne-
xam censuram sibi itidem reservatam,
sicuti præter alios notauit Caiet. in sum.
verb. casus, Nauar. cap. 27. num. 261.
Henriq. lib. 6. cap. 14. num. 1. & Tolet.
lib. 3. cap. 14.

COROLLARIUM I.

Vnde sequitur primò, quod si Pa-
pa, vel eius Pœnitentiarius ali-
quem absoluit à sola censura Bullæ, vel
alia censura Papæ reservata, inferior
Confessarius deinde in foro conscien-
tiæ absolvere potest à peccato illo, cui
talis censura annexa fuerat: atque ita
docet Henriq. vbi supra, & Suar. de pœ-
nit. disp. 29. sect. 2. num. 7. & alij.

An autem, si quis bona fide putans
non adesse censuram Pontifici reserva-
tam, confiteatur tale peccatum confes-
sario ordinario, valida sit huius pecca-
ti absolutio, ita vt iterum peccatum il-
lud confitendum non sit, etsi restet pœ-
nitens à censura aboluenda, suppono
enim cum Nauarro cap. 9. num. 4. Suar.
de censur. disp. 10. sect. 3. num. 9. Lay-
man lib. 5. tract. 6. cap. 12. n. 12. Tolet.
lib. 3. cap. 10. Coninch. de sacram. disp.
8. dub. 3. concl. 4. num. 104. contra Le-
desm. tom. 1. de sacram. pœnit. cap. 10.
dub. 1. Valsq. in 3. part. tom. 4. tract. de ex-
commun. dub. 4. num. 8. Megalium in 1.
part. lib. 5. cap. 19. quest. 4. in fin. & San-
cium in select. disp. 32. num. 11. quod ab-
solutio bona fide obtenant à peccatis, &
non à censuris, etiam reservatis, qui-
bus pœnitens fuerit innodatus, valida
sit, ita vt non teneatur is reiterare po-
stea talem confessionem, sed solum pe-
tere absolutionem à censuram, quæcun-
quæ illa sit; idque non solum si pœni-
tens ignorauerit dictam censuram, vel
fi

si sciens illam, Sacramentum poenitentiae receperit ex necessitate, ut v. g. ad vitandum scandalum, si habeat celebrare, vel communionem sumere; sed etiam si confessorius sciens peccata habere censuram, etiam referuatam, poenitentem, non obstante hoc, ex iustitia absoluerit, quamvis potestatem absoluerendi à tali censura non habeat. Ratio, quia Sacramenta ex Trid. infallibiliter producant semper effectum suum gratiae, si obex non ponatur, & per censuram poenitens priuatur iurisdictione actiua in aliis, non autem subiectione passiuà ad alios; seu quod idè est, non priuantur alij iurisdictione actiua in ipsum, aliquin non tam ipsorum excommunicatorum, sed aliorum, v. g. Confessoriorum, esset talis poena) videntur affirmare Duran. in 4. distin. 17. quæst. 15. & Caiet. in sum. verb. casuum referuatio, ob rationem iam dictam, quia scilicet peccati referuatio tota est per accidens, in quantum scilicet non potest poenitens absolui à peccato propter impedimentum censuræ referuatæ, quæ tamen in casu nostro ob bonam fidem, impedimentum non ponit; quapropter vltius subdit ibidem Caiet. (quem sequitur Coninch. de Sacram. disp. 8. dub. 12. num. 91. Layman. lib. 5. tract. 6. cap. 5. num. 11. Syl. verb. confessio 1. quæst. 49. in fin. Henriq. lib. 6. cap. 16. num. 5. & Suar. de poenit. disp. 31. sect. 4. num. 9) quòd si semel absolutus sit à referuatæ, quamvis inefficaciter quoad salutem (puta, quia non contritè) potest postea iterum confitendo, à simplici confessore absolui, etiam ab illis referuatæ: quia ex quo semel beneficium absolutionis est concessum, & executioni mandatum legitime in foro conscientiae, rationabile est, ut non habeatur amplius pro re-

seruato, utpote semel cognitum, & iudicatum ante Tribunal, cui erat referuatam; sed negant Suar. tom. 4. in 3. part. disp. 29. sect. 2. num. 8. & Sanchez lib. 2. mor. cap. 8. num. 5. moti ex eo, quia sicut à principio, & veluti in fieri connexa sunt censura, & peccatum; ita ut hoc in fieri referuetur dependenter ab illa, ita connexa sint in conseruari, seu in durare. At responderi posset ad istorum Authorum rationem, quòd referuetur peccatum dependenter à censura in conseruari, seu in durare, id est, non possit absolui peccatum, nisi prius censura absoluat, in quantum censura est moraliter imputabilis, ut ponat. scilicet impedimentum ad absolutionem peccati; at secus, si censura moraliter imputabilis non sit, ut est in casu nostro: ergo &c.

COROLLARIUM II.

Sequitur secundò, quòd si quis commisit peccatum, v. g. in Bulla Cœnæ contentum; sed ob ignorantiam, obliuionem, vel inaduertentiam, &c. scilicet non crassam, à censura Papali excusatus est, ab inferiore confessorio absolui potest: atque ita contra gloss. in eap. à nobis, de sent. excomm. Couar. cap. alma, part. 1. §. 10. num. 9. & Cordubam lib. 2. quæst. 25. docent Syl. verb. excomm. 10. quæst. 31. Nauar. cap. 27. num. 274. & lib. 3. consil. 10. num. 4. de sepult. edit. 2. Sanchez de matrim. lib. 9. disp. 32. num. 13. Suar. disp. 4. de cens. sect. 9. num. 19. Henriq. in loco supra cit. Coninch. de poenit. disp. 13. dub. 10. Layman lib. 1. tract. 4. cap. 20. num. 6. Pasqualigus decis. 376. & alij multi, & ratio, est quia excommunicatio est poena medicinalis; atque adeò non inferitur nisi contra contumacem, & Ecclesiae con-

temporem, & sic contra scientem; si-
cuti colligitur ex cap. 2. de constit. in 6.
Confirmatur, quia alioquin non me-
dicina esset; sed tantum obesset, si per
ignorantiam etiam incurreretur; Porro
quod dixi de excommunicatione; idem
quoque dico de omnibus aliis censuris,
ut interdicto, suspensione, &c.

- 2 Aduerte, quod si excommunicatio,
vel quacumque alia censura, aut poe-
na feratur contra scienter facientes, non
contrahit illam is, qui contra facit,
etiam ex ignorantia affectata talis poe-
na; atque ita contra gloss. *dem. 1. de
consang. Franchum cap. 2. de constit. in
6. Antonium 3. part. tit. 24. cap. 34. Ro-
sellam, excommunicatio 1. cas. 43. num.
2. Sylu. excommunicatio 9. cas. 41. num.
76. Tabien. excommunicatio 5. cas. 49.
num. 3. notab. 2. Graff. 1. part. decis. lib. 4.
cap. 9. num. 38. Hentiqu. lib. 13. de excomm.
cap. 23. num. 3. Suar. tom. 5. in 3. part. disp.
4. sect. 10. num. 1. Sanchez lib. 9. de ma-
trim. disp. 32. num. 40. Molinam tract. 3.
de iust. disp. 71. num. 13. Layman lib. 1.
tract. 5. cap. 5. num. 8. docent Sanchez
tacite se retractans lib. 2. Moral. cap. 10.
num. 38. Duardus in Bull. Cena lib. 2.
quest. 36. nam. 3. Anguianus de legibus
tom. 1. lib. 4. contr. 4. num. 18. Bonacina de
censur. disp. 2. quest. 5. punct. 4. num. 9. &
in Bull. cen. tom. 3. disp. 1. quest. 2.
punct. 4. num. 9. Fillucius tom. 2. tract. 2.
2. cap. 7. num. 205. Pasqualigus in cis. de-
cis. 376. num. 4. & alij.*

- 3 Probatur primò, quia verba legis
poenalis non sunt extendenda ultra pro-
prium significatum, sed potius sunt re-
stringenda, iuxta reg. odia, de reg. iur.
in 6. at qui ex ignorantia affectata ali-
quid facit contra legem, verè non facit
scienter contra legem; ergo non incur-
rit in poenam contra facientes scienter
latam à lege.

Non obstat, quod peccatum ex igo-
norantia affectata commissum, grauius
sit, quàm si ex certa scientia commit-
teretur; ex eo quia qui eligit nescire, ut
liberius delinquat, videtur grauius con-
temnere legem ut dicitur in 1. 2. quest. 6.
art. 3. Non obstat (inquam) nam dicitur
gravius, per relationem tantum ad
actum internum voluntatis, quo vo-
luit quis ex proposito ignorare, ut li-
berius legem violaret: eo enim actu vi-
detur magis legem contemnere; at verò
secundum se; & absolute considera-
tum; est minus graue, cum sit minus
voluntarium, quàm si ex certa scientia
committeretur: & ratio est, quia quod
scienter fit, est voluntarium in se, ac
directè; quod autem fit per ignorantiam
affectatam, est voluntarium tantum
in causa, & indirectè, scilicet in ipsa
ignorantia: cum igitur excommunica-
tio non puniat principaliter actum in-
ternum, sed actum externum, v. g. com-
estionem carnis secundum se conside-
ratam, quæ comestio ignoranter fit;
manifestè sequitur, velentem carni-
bus, ex ignorantia affectata, non con-
trahere excommunicationem contra
scienter carnem comedentes latam, &
hoc verum est, etiam si actus illæ vo-
luntatis, quo ignorantia affectatur, actu
perseueret, quando fit violatio exte-
rior legis; quia eadem est ratio utro-
bique.

Secundò probatur, quia quod dispo-
sitio loquens de scientia, comprehen-
dit ignorantiam affectatam, non est ex
proprietas sermonis, sed ex quadam
extensione, cap. eos, qui de tempor. or-
din. lib. 6. in verb. seu affectata ignorantia
quod verbum est ampliatiuum præce-
dentis sermonis, leg. si quis ita legauerit,
ff. de aur. & arg. leg. at in materia poe-
nali non debet fieri extensio de casu ad
casum,

casum, præsertim si non sit omnimoda ratio, *leg. penult. & leg. fin. Cod. de in-terd. maurim. inter tut. & pupill.* & etiam si ex larga significatione vocabuli, posset ille casus comprehendi, *leg. si uxor in princip. ff. ad leg. Iuliam de adul. ergo, &c.* vide Franc. Atet. in cap. per tuas de probat.

- 6 Tertiò probatur, quia ignorantia affectata non æquiparatur scientiæ veræ, sed scientiæ fictæ, *cap. cum inhibitis de claud. despons. ibi, cum non in expertes scientia, vel saltem affectatoris ignorantia videantur*, quod verbum videantur, importat fictionem, l. 1. ff. de vi, & vi arm. sed constitutio pœnalis loquens de casu verò, non comprehendit casum fictum, *leg. antequam. ff. ad senat. consult. Syll. & leg. seq. & notat Franc. Atet. in leg. 1. ff. de vulg. & pupill.* vbi pœna imposita hæredi non vindicanti necem defuncti, non comprehendit fideicommissarium, qui est hæres fictus, *leg. filius, ff. de eo, quod cer. loc. & facit, quod notat Bart. in leg. vult. Cod. unde vi*, vbi dicit, quod illa lex, quæ punit occupantem rem alterius, non comprehendit occupantem rem hereditariam, quæ fictè, & non verè est alterius, *leg. 1. §. 1. ff. de rer. diuis. & leg. hæres quæque ff. de acquir. hæred.* unde docet idem Bart. quem Doctor. sequuntur in *leg. si quis maior Cod. de transact.* quod pœna illius legis, quæ imponitur maiori venienti contra iuramentum, non ligat minorem venientem contra iuramentum suum, quia licet minor iurans reputetur maior, ratione iuramenti, *aut. iuramenta puber. Cod. si aduersus vendit.* id est per fictionem; & ideo lex illa non habet locum in eo, qui à iure fingitur maior, ergo, &c.

- 7 Non obstat, si dicas quodd quando ca-

sus verus, & casus fictus æquiparantur à lege antiqua, seu à iure communi, tunc etiam constitutio noua, quæ aliàs est strictè interpretanda, loquens in casu verò, comprehendant etiam casum fictum, *cap. cum dilectus, & cap. ad audientiam, de cler. non resident.* vbi Imola & Panormitan. Sed scientia & ignorantia affectata æquiparantur in dict. cap. eos, qui de tempor. ordin. lib. 6. Ergo, &c.

Nam respondetur cum Panormitan. 8 loc. cit. Maiorem esse tantum veram, quando constitutio noua disponit idem quod ius commune, quod æquiparat illos duos casus, verbi gratia, de iure communi est, quod Clerici non residentes fructus beneficiorum non percipiant, excipiuntur infirmi, & existentes in seruitio Papæ, & etiam duo Canonici existentes in seruitio Episcopi, cum hi residere censeantur, *cap. cum dilectus, & cap. ad audientiam, de Cler. non resident.* si deinde aduenit aliqua noua constitutio simpliciter disponens, vt Clerici non residentes, seu absentes, fructus beneficiorum non percipiant, non includet supra dictos casus à iure communi exceptos, quamuis infirmi & existentes in seruitio Papæ, vel Episcopi non verè sed fictione iuris, residere dicantur; quin imò verificabitur etiam in casu ficto, qui habetur pro verò, & sic adest casus, in quo constitutio loquens in casu verò, verificetur etiam in casu ficto, contra nos in *leg. 3. §. hac verba, ff. de neg. gest. & in cap. in nostra, ff. de iniur.* quod ideo est, quia ius commune in hoc æquiparat casum verum, & fictum; quapropter constitutio disponens idem, quod ius commune debet recipere omnes limitationes, & interpretationes iuris communis, vt ait Panorm. in dict. cap.

cum dilectus, & cap. ad audientiam. At secus est, quando constitutio noua esset præter, vel contra ius commune: nam tunc constitutio noua non verificatur in casu ficto, sed verba eius debent intelligi propriè, id est, secundum proprium significatum, & sic intelligitur illa *lex 3. §. hæc verba, & cap. in nostra cit.*

9. Quartò probatur, quia minor est ignorantia affectata, quam scientia vera, *cap. inhibitio, de clandest. desponsal. ibi, vel saltem affectatores ignorantia*, quod verbum, *saltem*, denotat diminutionem, *cap. penult. de donat. inter virum & uxorem*. sed dispositio pœnalis non debet extendi de maiori ad minus, l. si uxor, in princ. ff. ad legem Iuliam, de adul. ergo, &c.

Appendix ad ea quæ suprà.

1. Hoc autem, quod suprà dixi, verum est, siue ignorantia affectata sit iuris, siue facti; quia utrobique est eadem ratio; limitò tamen, quod id verum tantum sit in dispositionibus, seu legibus odiosis, non item in fauorabilibus. Ratio, quia omnes rationes suprà adductæ locum habent, solum in odiosis: huiusmodi enim dispositiones sunt restringendæ potius quam ampliandæ, & propterea non extenduntur de casu vero ad casum fictum. At in fauorabilibus secus videtur dicendum, quia hæc sunt potius ampliandæ quam restringendæ; & ideo non est mirum, si loquentes ipsæ de iis qui scienter aliquid faciunt, extendantur etiam ad eos qui ex ignorantia affectata operantur; nam cum scienter, & ex proposito ignorare velint, ad hoc, ut libetius actionem pro-

hibitam faciant, dicuntur aliquo modo scienter violare legem: licet enim legis illa violatio non sit eis scienter & expressè, ac directè voluntaria per modum effectus, est tamen scienter, ac directè, seu expressè voluntaria per modum obiecti, hoc est, scienter & expressè volita; vnde ex communi sententia Doctorum, leges fauorabiles loquentes in casu vero, extenduntur etiam ad casum fictum; Ergo dicendum, quod licet ignorantia affectata non sit verè scientia, sed ficta, lex fauorabilis tamen loquens de facientibus aliquid scienter, extendenda sit etiam ad eos qui faciunt ex ignorantia affectata.

Hinc primo qui ex ignorantia affectata legunt libros hæreticorum, non contrahunt excommunicationem contra scienter legentes latam in Bulla Cœnæ; atque ita docent Sanchez, Duard. & Bonac. in locis suprà citatis; quamuis alij ex eodem principio sentiant oppositum: nam cum prædicta lex Ecclesiæ prohibens sit principaliter (inquiunt ipsi) in fauorem fidei, & animarum, non est pœnalis seu odiosa, & sic restringenda; sed potius fauorabilis, & sic amplianda, sicuti præter alios docet Suar. in tract. de fide disput. 20. sect. 2. numero 10.

Hinc secundò, qui ex ignorantia, siue iuris siue facti, affectata operantur, non contrahunt pœnam contra facere aliquid præsumentes, aut ausu temerario facientes latam; v. g. qui ex ignorantia affectata violant clausuram Monialium, non contrahunt excommunicationem latam à Gregorio XIII. contra clausuram violare præsumentes; nec qui ex ignorantia affectata loquuntur cum Monialibus, contrahunt excommunicationem latam contra loquentes cum illis, sine licentia Ordinarij; quæ simili-

ter contra præsumentes lata est, saltem in aliquibus locis, vt Neapoli, &c. & ratio horum est, quia ex dictis, quamuis qui ex ignorantia affectata facit contra legem, videatur præsumere, ac ausu temerario facere contra legem, cum eligat nescire, vt liberius possit violare legem; tamen, quia præsumptio, ac temeritas ista non afficit formaliter actum externum, cui principaliter pœna imposita est à lege, sed afficit actum internum; sequitur, quod quamuis affectans eo modo ignorare, vt liberius delinquat contra legem, possit dici præsumptuosè, ac temere velle transgressionem legis, per modum obiecti; non tamen sequitur, quod cum facit actum externum, cui principaliter pœna imposita est à lege, præsumptuosè, & ausu temerario faciat contra legem; cum reuera, quando operatur, non cognoscat, se facere contra legem; quare meritò non contrahit pœnam latam contra facere aliquid præsumentes, vel ausu temerario facientes, quamuis alij ex eodem principio (vt *suprà* dicebatur) probabiliter sentiant oppositum; quia (inquiunt ipsi) vtraque censura prædicta, cum principaliter in fauorem animarum, & Religionis lata sit, non est pœnalis, seu odiosa, & sic restringenda; sed fauorabilis, & sic amplianda potius, ergo &c.

COROLLARIUM III.

⁴ Sequitur tertio probabiliter, quod si quis similiter commisit peccatum, v. g. in Bulla Cœnæ contentum, ob ignorantiam, obliuionem, vel inaduertentiam, &c. saltem non crassam, seu supinam reservationis, in reservationem Papalem non incurrit, & sic ab inferiori Confessario etiam absolui potest; atque ita ex Molina docet Sanchez *loc. Thom. del Bene Dubit. Moral.*

suprà cit. & ratio esse potest, quia reservatio est veluti pœna, at pœnam, saltem in foro interno, probabiliter non contrahit ignorans, sed solum contumax, & pœnæ contemptor; sicuti docent præter Sanchez *vbi suprà Nauarr. cap. 23. num. 43. & Coninch. disput. 13. num. 93.* vbi propterea cum eodem Sanchez *in loc. supra cit.* docet, quod neque contrahit quis irregularitatem ex delicto, si nesciat, vel actu non aduertat, delicto, etiam iure Ecclesiastico prohibito, irregularitatem annexam esse & quod dicitur de irregularitate ex delicto, idem quoque propter eandem rationem dicendum est de aliis pœnis, vt non petendi debitum coniugale, inhabilitatis, priuationis vocis actiue, & passiuæ, priuationis officij, & similia; & multò magis idem dicendum est de pœnis censurarum, quæ non inferuntur, nisi in inobedientes, & contumaces Ecclesiæ; multòque magis idem dicendum est, si delinquens, quauis aduertat, opus esse peccaminosum contra ius naturæ, non tamen aduertit, esse peccaminosum contra ius positium, seu esse prohibitum à iure positio. Itaque ad hoc, vt delinquens incurrat in pœnam iuris positui ex delicto, non sufficit vt cognoscat, & aduertat actu, opus esse peccaminosum, nec sufficit, vt cognoscat, & aduertat actu, esse prohibitum à iure positio; sed requiritur, vt cognoscat, & aduertat actu, opus esse prohibitum à iure positio, & præterea sub tali pœna. id est, cognoscat, & aduertat actu & prohibitionem, & pœnam iuris positui, qua de re vide præter Sanchez, & Coninch. *in loc. supra cit.* Syl. *ver. matrimonium 8. quest. 7. dist. 2.* Paludanum *in 4. dist. 42. quest. 1. art. 3. concl. 2.* Portel. *in addis. ad dubia Regul. ver.*

ignorantia, num. 21. & seqq. vbi citat Nauarrum, & Rodriq. vide etiam Curiel. in part. 2. quæst. 76. art. 4. dub. 5. Valentiam tom. 2. disp. 6. quæst. 6. punct. 1. corollar. 9. Henrici. lib. 13. cap. 23. numer. 2. Suarez de censur. disp. 4. sect. 9. num. 19. Auilam part. 2. cap. 5. disp. 5. dub. 5. & dub. 7. Sayrura de cens. lib. 1. cap. 18. numer. 37. Castrum Palaum tom. 1. tract. 2. disp. 1. punct. 17. numer. 8. Duard. in Bull. Corn. lib. 1. cap. 2. quæst. 5. num. 27. & Bonacinam de cens. disp. 1. quæst. 2. punct. 1. num. 13.

COROLLARIUM. IV.

¹ Sequitur quartò, quod si quis ex alio scapite, v. g. ex defectu ætatis à reservatione peccati similiter excusatus est, ab inferiori confessario etiam absolui potest, atque ita contra Lazarium tract. de blasphemia quæst. 9. num. 42. Homobonum de casib. referu. par. 1. c. 3. & Floronium de casib. etiam referu. cap. 3. num. 3. docent Paludanus in 4. dist. 34. quæst. 2. art. 1. Bellochius de cas. referu. part. 2. quæst. 1. num. 203. & quæst. 17. num. 66. Iacobus de Grass. tom. 1. consil. lib. 5. de adul. cons. 3. num. 13. & seqq. vbi ait, quod pueri succubi, & muliebria patientes, non comprehendantur sub casu referuato sodomie, quæ in aliquibus locis referuari solet. Ratio, quia sicut minor ætas in foro exteriori excusat à pœna ordinaria, ita & in animæ iudicio.

² Confirmatur primò, quia impuber ob defectum ætatis non statim post usum rationis subiicitur legibus, seu præceptis Ecclesiæ, sicuti nonnulli Doctores docent, inter quos S. Anton. part. 2. tit. 9. cap. 8. §. 2. vbi ait, pueros non subiici præcepto confessionis vsque ad decimum & dimidium annum, & ali-

quantulum vltra; & sceminas vsque ad nonum & dimidium, & aliquantulum vltra, Caietan. verb. commun. 9. vbi docet pueros non subiici præcepto confessionis, vsque ad decimum annum, & præcepto communionis vsque ad decimum quartum & decimum quintum. Sotus in 4. sentent. dist. 12. quæst. 1. art. 11. ad fin. vbi tradit, pueros non subiici vllis Ecclesiæ præceptis, nec etiam confessionis, vsque ad duodecimum annum, Henrici. lib. 8. de Eucharist. cap. 42. num. 4. vbi ait, pueros non subiici præceptis Ecclesiæ statim ac usum rationis habent; & in lib. 13. de excommunicatione, cap. 49. num. 2. in gloss. lit. N. vbi docet, dati pueris in diebus ieiunij lactinia, & carnes aliquo tempore post usum rationis, quamuis opposita opinio sit communis, & consulenda, de qua Salas de legibus, disput. 14. sect. 13. Suar. in 3. p. tom. 4. disput. 36. sect. 2. num. 3. Azor. tom. 1. lib. 7. cap. 2. quæst. 1. & cap. 40. quæst. 6. & Sanchez lib. 1. moral. cap. 12. n. 6.

Confirmatur secundò, quia impuber, quamuis subiiciatur centuræ canonis, si quis, suadente diabolo, tamen defectu ætatis non subiicitur censuris, aliisque pœnis latis ab homine; & sic cum in aliqua diocesi excommunicantur, qui non sunt confessi, non comprehenduntur pueri ante annos pubertatis, id est, ante quatuordecim annos completos, sicuti ex cap. 1. & cap. referent, de delict. pueror. docent Nugnus in addit. ad 3. part. quæst. 6. art. 5. dub. 1. Filijucius tom. 1. tract. 7. cap. 3. num. 72. Vasquez in 3. part. tom. 4. quæst. 90. art. 2. dub. 4. num. 3. Corduba in summa, quæst. 60. dist. 4. Sanchez lib. 1. moral. cap. 12. num. 7. & Sancius in select. disp. 26. num. 18. quinimò vt contra Vgolinum de censur. cap. 17. §. 3. numero 5. Suar. in 3. part. tom. 5. disput. 5. sect. 1. num.

num. 19. Azor. tom. 1. lib. 7. cap. 41. *quæ-
sitione* 10. Henriquez lib. 8. cap. 42. nu-
mero 8. & utrumque Sanchez loco *supra*
cit. docet Castus Palas tom. 1. tract. 3.
disput. 1. punct. 24. § 2. num. 9. neque
subiicitur impuber aliis censuris, pœnis-
que latiss. iure, excepta prædicta censura
lata ob percussione cleric. Rario, quia
ita in supradictis textibus habetur, & se-
quenda est communis decisio illorum,
cum odia sunt restringenda; unde cum
Auila de censur. part. 7. disput. 6. sect. 1.
dub. 13. & aliis Doctoribus contra Lay-
man lib. 1. tract. 4. cap. 10. num. 6 &
Sanchez ubi *supra*, num. 8 impuber si
occidat, vel mutilet, non contrahit irre-
gularitatem, quamquam si moriatur in
illa ætate, quinimò etiam ante usum ra-
tionis, sepeliri non potest in loco inter-
dicto; quia licet impuber non subiicia-
tur legibus, censuris, & pœnis Eccle-
siae, ut *supra* dicebatur, tamen huic
prohibitioni, quamvis per accidens sub-
iicitur ex eo, quia ipsa non tam respicit
sepeliendos quam sepelientes; atque ita
docent Salas de legib. disput. 14. sect. 13.
num. 126. Suar. de censur. disput. 35. sect.
1. num. 2. Henriquez lib. 13. de irregu-
lar. cap. 3. num. 4. in gloss. sit. Z. & San-
chez in loco *supra* cit.

4. Confirmatur tertio, quia si impuber
in excommunicationem Papæ reserua-
tam incurret, verbi gratia, canonis, si
quis suadente diabolo, propter percussio-
nem grauem, is ob defectum ætatis ab
Episcopo absolui potest, etiam post pu-
bertatem, cap. pueris, de sentent. excom-
munic. Ergo, &c.

COROLLARIUM V.

1. Sequitur quintum probabiliter, quod
si quis similiter commisit peccatum,
verbi gratia, in Bulla Cœnæ contentum,

sed ex quocumque alio capite à censura
excusatus est, verbi gratia, quia legem
quæ etiam naturaliter obliget cum pec-
cato, violauit ex graui metu mortis, vel
infamiae, &c. in quo casu peccantem à
censura excusari, contra Sanchez ubi *su-
pra* num. 4. docet Suar. lib. 3. de legib.
cap. 30. num. 14. Nauarrus cap. 27. num.
63. & in cap. ita quorundam notab. 11.
num. 18. de Iudeis Layman lib. 1. tract.
5. part. 1. cap. 5. num. 9. & alij ex eo, quia
ad censuram requiritur contumacia, &
interpretatiuus contemptus; qui au-
tem ex metu graui peccati, alioquin non
peccaturus, is non censetur contumax,
neque delinquere ex contemptu Eccle-
siae potestatis, sed ex mera infirmi-
tate naturæ. Ergo, &c. tum quia ius po-
situum ordinariè non obligat cum tan-
ta seueritate & rigore. Unde respondet
ad cap. sacris, de iis quæ vi, metu, & cau-
sa sunt, quod in oppositum esse videtur,
ab inferiori Confessario etiam absolui
potest, idque propter eandem rationem
quæ *supra* dicebatur.

At secus dicendum est, si quis, in 2
tali, vel in alio ex dictis casibus, à
censura non excusetur: nam tunc cum
ratione censuræ reseruata Põtifici, reser-
uetur etiam peccatum, non potest, non
solum licitè, sed nec etiam validè absolui
à peccato, nisi à Põfice, vel eius delega-
ro: quapropter infertur, quod stante de-
creto Clemēt. VIII. in quo abstulit Præ-
latis Regularibus facultatem reseruandi
alios casus, præter illos vndecim, de
quibus Layman lib. 5. tract. 6. cap. 11 non
possunt Prælati Regulares pœnam ex-
communicationis illis iniungendo cas-
sus alios sibi reseruare. Ratio, quia
ratione censuræ talis appositæ, alij cas-
sus, præter illos vndecim, sibi reserua-
rentur; qualis modus reseruandi esset
in fraudem prædicti decreti, illud pe-

nitus frustrando; atque ita docent Sanchez *lib. 6. moral. cap. 1. num. 15.* Mol-
 fef. *in summa tom. 1. tract. 7. capis. 20.*
num. 17. Megalius *1. part. lib. 1. cap. 12.*
num. 8. Peirinus *tom. 2. consil. 10. Vr-*
bani V III. §. 61. num. 10. Sigismun-
 dus *in tract. de elect. part. 3. capis. 4.*
dub. 123. num. 9. Ioan. Faber *de penis.*
in 4. distinct. 17. quæst. unic. disp. 27.
cap. 1. num. 29. quin etiam ita deter-
 minasse S. Cardinalium congregatio-
 nem *die 7. Iulij 1617.* testatur Alpho-
 nsius de Leone *tract. de offic. & potest.*
Confess. tom. 2. recollect. 11. num. 5. con-
 tra Suarium *1. p. tom. 4. disp. 29. sect. 3. nu-*
mero 13. Fagundez *præcept. 2. lib. 8. cap.*
4. num. 5. Coriolanum *de cas. reser. part.*
1. sect. 1. art. 6. num. 1. Villalob. *tom. 1.*
tract. quæst. diff. 58. num. 5. & Tambu-
 rinum *de iure Abbas. tom. 2. disput. 13.*
quæst. 3. num. 1.

rij locorum sibi specialiter referuarunt,
 vel in posterum referuabunt, tamen,
 cum dictum decretum loquatur de ca-
 sibus tantum, non habet locum etiam
 in censuris: nam à diuersis non fit illa-
 tio, *leg. Papinianum ff. de minor. & cap.*
ad audientiam de decimis: tum quia (ut
 rectè docet Nauar. *in summa cap. 27.*
num. 262.) censura non est casus, sed
 poena casus; atque ita docent Megalius
1. part. lib. 1. cap. 3. num. 10 & Diana
part. 3. tract. 2. resol. 13. contra Merol-
 lam *tom. 1. disp. 1. cap. 2. diff. 4. num. 575.*
 quamvis modò Regulares virtute etiam
 suorum priuilegiorum non possint nec
 à casibus, nec etiam à censuris Episco-
 po referuatis absoluerè propter declara-
 tionem S. Congregationis de mandato
 Pauli V. editam *sub 7. die Ianuarij*
1617. quæ reuocat quæcunque priuile-
 gia in contrarium ipsis concessa.

*Aduertendum secundò cum mul-
 tis Corollarjjs.*

Aduerte secundò, quod dixi etiam
 in exemplo posito; *exceptis casibus,*
quos Episcopi specialiter sibi referu-
ant, vel referuabunt in futurum, quia
 ita expresse habetur in quodam decreto
 Clementis VII. hac de re edito.

COROLLARIUM I.

Vnde sequitur primò, quod ex vi
 talis decreti possunt Regulares
 virtute suorum priuilegiorum absolue-
 re à censuris casuum, quos Episcopi
 specialiter sibi referuant, vel referua-
 bunt in futurum. Ratio, quia licet di-
 ctum decretum restringat Regularium
 priuilegia quo ad casus, quos ordina-

COROLLARIUM II.

Sequitur secundò, quòd possunt Re-
 gulares vti priuilegijs suis quoad
 commutationes, vel dispensationes
 votorum, restitutiones bonorum incertorum,
 relaxationes iuramentorum,
 quas aliquando sibi referuant Episcopi.
 Ratio, quia dictum decretum tantum
 loquitur de casibus, & ad summum
 etiam de excommunicationibus, quas
 sibi specialiter referuant Episcopi: ergo
 &c. atque ita præter alios docet Nauar.
in summa. cap. 27. num. 161.

COROLLARIUM III.

Sequitur tertio, quòd remota specia-
 li reservatione, quam sibi faciant
 Episcopi, possunt Regulares virtute
 suorum priuilegiorum absoluerè à cen-
 suris, & à casibus, qui de iure referuati
 sunt

sunt Episcopis , quale est , v.g. homicidium voluntarium , publica blasphemia, de quibus Syluest. *verb. casus, quest.* 4. Adde , quod per aliquos Doctores nulli sunt casus Episcopo in iure reservati: ergo &c.

COROLLARIUM. IV.

SEquitur quartò , quod remota similiter speciali reservatione , quam sibi faciant Episcopi , possunt Regulares absolvere ab aliis casibus Papalibus occultis , exceptis Bullaribus. Ratio , quia huiusmodi casus post Concilium Tridentinum sunt Episcopales: ergo &c. atque ita docet Sanchez *tom. 1. Moral. lib. 4. cap. 54. num. 27.* & Merolla *cir. disp. 1. cap. 2. num. 540.*

Vnde ulterius sequitur , quod Regulares absolvere possunt etiam à casibus , & censuris in iure latis , propter quas excusantur aliqui adire Sedem Apostolicam , ob aliquod impedimentum , quales sunt senes , impuberes , mulieres , membris destituti , valetudinarii , delictiosi , ac nobiles , habentes curam aliorum , filij sub patris potestate , serui , habentes capitales inimicitias , pauperes , qui non nisi mendicando (præter solitos) ire possunt Romam , & alij , de quibus *in tit. de sententia excommunic. hi enim omnes possunt absolui ab Episcopis , & à Regularibus , si ab Episcopis specialiter non fuerint sibi reservati ; idque tum ob rationem dictam ; tum quia mens Pontificum in suis decretis derogatoriis fuit tantum derogare privilegiis in casibus , in quibus ad eundam esset Sedes Apostolica , (quæ in prædictis casibus ad eundam non est.)* ergo , &c.

COROLLARIUM V.

SEquitur quintò , quod remota similiter speciali reservatione , quam sibi faciant Episcopi , possunt Regulares absolvere à casibus , & censuris synodali-
bus.

COROLLARIUM VI.

SEquitur sextò , quod quando possunt absolvere à casibus , & excommunicationibus generaliter latis ab homine , si similiter specialiter , seu speciali actione (vt *suprà* dicebatur) non sint sibi reservata ab Episcopis , idque propter eandem rationem dictam : quia scilicet excipiuntur tantum casus , & excommunicationes , quas Episcopi sibi specialiter reservant , vel reservabunt in futurum.

COROLLARIUM VII.

SEquitur septimò , quod possunt absolvere à casibus , & censuris contentis in dictis Dominorum Inquisitorum , dummodò tales censuræ non proveniant ex hæresi formali , vel ex aliis delictis contentis in Bulla Cœne Domini , vel non fuerint specialiter sibi reservatæ ab Episcopis , idque tum propter eandem rationem iam dictam : tum quia ex vi prædicti privilegij possunt Regulares absolvere à quibuscunque peccatis , & censuris , etiam Sedi Apostolicæ reservatis : ergo &c. Consequentia probatur primò , quia illa particula , *etiam* , indicat , quod Regulares possint absolvere , non solum à reservatis Sedi Apostolicæ , sed etiam à reservatis cuicumque alteri , qui sit Pontifex inferior. Secundò , quia plus est absolvere

à referuatis Pontifici, quàm à referuatis Doctoribus Inquisitoribus, ergò, si Regularibus ex vi prædicti priuilegij licet plus, licebit & minus, iuxta *reg. 9. iuris* in 6. Tertiò, quia ab excommunicatione lata ab homine, absolueri potest, qui tulit, vel eius superior, vel delegatus; sed Regulares virtute facultatis delegatæ possunt absolueri ab omnibus peccatis, & censuris, à quibus potest Pontifex, qui potest ab omnibus casibus, & censuris latis per Doctores Inquisitores; ergò ab iisdem poterunt etiam absolueri Regulares, qui habent à Pontifice iurisdictionem delegatam absoluendi ab omnibus casibus, & censuris, exceptis iis, quæ continentur in Bulla Cœnæ Domini, & quæ ab Episcopis specialiter referuatæ sibi fuerint: atque ita in terminis docent Portel. in *addis. ad dub. Regul. vers. sollicitate feminæ*, num. 24. & Freitas in *addis. ad tract. de confess. sollicit.* Roderic. Acug. *quæst. 21. num. 31.*

EX COROLLARIO VII

SVBCOROLLARIUM I.

Vnde absolui potest à Regularibus, quin imò à quolibet confessario approbato (si Episcopus, vel Inquisitor sibi non referuauerit) is, qui vi, & metu, vel dolo, fraudulenter finxit se, v.g. Maurum, Iudeum, Idolatram, aut hæreticum, & sic (grauiter contra externam fidei professionem peccando) exterius fidem negauit. Ratio patet ex dictis, quia in his casibus homo, cum non habeat errorem intellectus, non est verè, & formaliter hæreticus, & sic non est comprehensus in Bulla Cœnæ

Domini: atque adeo nec eius censura, & pœnis innodatus: ac ita contra Caictanum in 2. 2. *quæst. 94. art. 1.* docent communiter Doctores, Suarez in 3. *part. tom. 1. disp. 4. sect. 2. num. 22. & disp. 21. sect. 2. num. 3.* Sanchez lib. 2. *Moral. cap. 7. num. 8.* Fagundez *præcept. 2. lib. 8. cap. 8. num. 39.* Fillinius tom. 2. *tract. 22. cap. 6. num. 64.* Syluius in 2. 2. *quæst. 11. art. 3. conc. 2.* Homobon. *part. 1. tract. 7. cap. 1. quæst. 4.* Valer. *verb. hæresis, difficult. 2. num. 1.* Giptius de *cas. refer. cap. 6. cas. 4. n. 11. 8. & 84.* Zanard. *part. 2. præcept. 1. cap. 11. Grad. in 2. 2. contr. 1. tract. 15. disp. 13. num. 14.* & Mercerus de *Sacrament. in 3. part. S. Thom. quæst. 66. art. 9. num. 4.* vide etiam Bannez in 2. 2. S. Thomæ *quæst. 11. art. 4.* & Torreblancum de *magia, lib. 4. cap. 5. num. 8.*

Idem dico de iis, qui propositiones 2 hæreticas, blasphemias, & verba hæreticalia effuderunt, qui Sacrorum Imaginibus illuserunt, qui carnes tempore prohibito comederunt, qui Mahumeto cultum, ac reuerentiam exhibuerunt, &c. si fecerint hæc, & similia metu compulsi, aut spe lucri adducti, aut ira, vel alia quacunque passione commoti, nullum errorem ad pristinam fidem rectam in animo tenentes, vt *suprà* dicebatur.

Non obstat, quod huiusmodi homines in foro externo puniri possint à Doctoribus Inquisitoribus: nam id est ex eo, quia ab iis præsumuntur internum dissensum ex fide habuisse, & sic esse hæretici, cum signa talia externa dederint, & Ecclesia ex alio capite non iudicat de internis, sed solum de externis: quæ propter eandem rationem ab aliis etiam, qui peccatum eorum externum cognouerant, & aliunde nesciunt, eorundem animum Catholicum semper mansi

mansisse pro talibus haberi debent, atque adeo, & Inquisitori denunciandis: at in foro interno, cum re vera hæretici non sint, quia errorem intellectus non habent, (vt *suprà* dicebatur) à quolibet Confessario absolui possunt, quia propter rationem dictam non incidunt in censuras, & poenas Bullæ, nec in reservationem illius: censuræ enim, & poenæ delictum aliquod afficientes, cum vtpote odiosæ, strictam habeant interpretationem, non contrahuntur, nisi ob delictum verum, & ex omni parte perfectè consummatum.

SYBCOROLLARIUM. II.

- I** Vnde secundo non incidit in poenas hæreticorum, & sic absolui etiam potest à Regularibus, quin imò à quolibet approbato confessario (modò, quo *suprà* dicebatur, &c.) is, qui in fide est solum dubius, seu pendulus, id est, articulo alicui fidei, neque assentitur, neque dissentitur, quamvis determinatè: nam cum non adit dissentus, vel assensus positivus contra fidem, non est propriè hæreticus, nec est hæresis ex omni parte perfectè consummata: hæresis enim strictè, seu perfectè sumpta est error contrarius fidei seu assensus positivus falsus contra fidem, qui non est in eo, qui solum dubitat modo, quo *suprà* dicebatur, atque ita docet Canus *de locis* lib. 12. cap. 9. Sa *ver. hæresis*, num. 1. Sanchez lib. 1. moral. cap. 7. num. 12. Tannerus in 2. 2. disput. 1. quest. 8. dub. 6. num. 109. Portel. in addit. ad dub. regul. ver. hæresis num. 4. Putean. in 2. 2. quest. 17. art. 2. dub. 2. contra nonnullos, quos refert Sanchez *ubi suprà* & præterea contra Molses. in summa, tom. 1. tract. 8. cap. 8. num. 44. Laram in 2. 2. quest. 11. art. 3. disput. 42. num. 5. Coninch.

de dotib. super natur. disput. 18. dub. 7. num. 101. Fabr. *de sacr. ordinis dist. 25. quest. 5. disput. 3. cap. 4. num. 112.* Vilalob. tom. 2. tract. 1. dub. 10. num. 3. Sylviu in 2. 2. quest. 11. art. 1. Homobon. part. 2. tract. 12. cap. 9. quest. 16. & Malder. in 2. 2. quest. 12. art. 1. memb. 2.

Non obstat, quod Stephanus Papa 2 in cap. 1. *de hæret.* dicat dubium in fide esse hæreticum, seu infidelem: nam Respondetur, id esse vetum priuatiuè, & improprie, nō autem positiuè, & proprie: vel secundò, id esse verum præsumptiuè, & quoad forum externum, non autem verè, & quoad forum internum: vel tertio, id esse verum de eo, qui est dubius conscientia obiectiuè dubia: hic enim est propriè hæreticus, vt *infra* dicetur; non autem de eo, qui est dubius conscientia formaliter dubia: hic enim non est propriè hæreticus, vt *suprà* dicebatur. Explico, si proposita fidei propositione, intellectus, rationibus hinc, inde perpenſis, neutri parti assentitur, sed in ambiguo, seu pendulus manet, an sit vera, nec ne; non est propriè hæreticus, vt pote dubius conscientia formaliter dubia, & sic non incurrit hæreticorum poenas: at verò, si actu reflexo, ac determinato iudicio, affirmet, illam fidei propositionem esse dubiam, est perfectè hæreticus, vt pote dubius conscientia obiectiuè dubia, & sic incurrit hæreticorum poenas. Ratio, quia in tali casu ultra formale dubium, adest consensus, & iudicium positivum intellectus affirmantis rem fidei non esse certam, quod est aperte hæresis; atque sic, aliis relatis, docet Sanchez, *ubi suprà* contra Suar. in tract. *de fide disput. 19. sect. 4. numero 10. & seqq.*

Aduerte tamen hic, quod iis, qui inter

inter hæreticos nati, & educati orthodoxam Religionem ignorant, dubitare interim licet, donec instruantur, & argumenta, seu credibilitatem Fidei testè apprehendant, atque ita colligitur ex verbis S. Aug. *epist.* 162. & docet Valentia *tom.* 3. *disp.* 1. *quæst.* 10. *punct.* 4. Sanchez *lib.* 2. *Moral. cap.* 1. *num.* 8. & ratio est, quia alioquin relinquendo illi sectam, in qua nati, & educati sunt impudenter agerent; quapropter dubitatio, ac virtuale iudicium de incertitudine in talibus hominibus cum pertinacia iunctum non est, sicuti iunctum est in iis, qui nati, & educati sunt in fide; hijs tantum eximendus est scrupulus, si de catholica dubitare se, arbitrentur, eo quod hæreticæ cogitationes ipsis occurrere solent: nam cum eas seriò detestentur, & nunquam in animum venire sibi exoptent, insuper protestationem faciant, nunquam se eis consensum præbituros, non possunt de culpa argui, quin præbent apud Deum materiam magis merendi, quapropter præstat, quod ipsi plerumque tales cogitationes, seu tentationes contemnunt, tanquam inefficaces ad consensum extorquendum à se, quæ gratia Dei muniti sunt, quamvis in quibusdam hominibus huiusmodi tentationes à Deo permittantur, propter eorum scelera, præsertim impunitatis: quibus proinde suadendum, ut vitam corrigant, quia sic eorum fides, atque fiducia in Deum constantior erit.

SUBCOROLLARIUM III.

VNde tertio, non incidit in penas hæreticorum, & sic absolui etiam potest à Regularibus, quinimò à quolibet etiam approbato Confessario is, qui errorem contra fidem, etiam

positivum, cummodò non determinatè committit in interno, etsi perfectè explicet illum in externo. Ratio quia propter imperfectionem actus non est hæresis ex omni parte perfectè consummata. Confirmatur, quia propter eandem rationem non adest pertinacia, nec peccatum mortale, quod necessariò supponunt hæresis poenæ, quarum

Prima est excommunicatio maior, 1. quæ habetur in *cap. ad abolendam, cap. excommunicamus, 1. de hæres. & in cap. quicumque, eod. tit. in 6.* eaque nunc Pontifici reservatur in Bulla Cœnæ Domini, qua de re Sanchez *lib.* 2. *moral. cap.* 9.

Secunda est irregularitas, sicuti colligitur ex *cap. saluberrimum, & ex cap. convenientibus, 1. quæstion. 7.* qua de re Layman *lib.* 1. *tract. 5. de cons. part. 5. cap. 4. num.* 12.

Tertia est iuris infamia, sicuti habetur ex *cap. 2. §. hæretici, & ex cap. ut commissi, de hæres. in 6.* quæ poena extenditur ad eorum filios vsque ad secundam generationem ex linea paterna, & vsque ad primam generationem ex linea materna, *cap. statutum, 1. §. eod. tit. in 6.* Item extenditur ad eorum fautores, *cis. §. hæretici.* qua de re Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 13* & Sanchez *lib. 2. moral. cap. 26. num.* 1. ubi putat, ad hæc poenam requiri iudicis sententiam, saltem criminis declaratoriam.

Quarta est confiscatio omnium bonorum à die commissi criminis, *cap. cum secundum, de hæres. in 6.* qua de re Sylu. *verb. hæresis 1. num.* 14. Sanchez, *lib. 2. mor. capit. 14. & seqq.* Simanca de *cathol. instit. tit. 9. num.* 7. Vasq. *t. 2. disput. 169.* & Azor. *tom. 1. lib. 5. cap. 7. quæst. 8.*

Quinta est, quod hæretici, eorumque 6 fautores, si per annum in excommunicatione

catione persistant, fiunt intestabiles, ita ut liberam testandi facultatem non habeant; neque ad hæreditatis successiorem admittantur, *cap. excommunicamus, de heretic.* quæ poena contra percussores Cardinalium S. Romanæ Ecclesiæ etiam decernitur *in cap. falsicus, de pœnis, in 6.* requiritur tamen ad talem poenam incurrendam sententia criminis declaratoria ante quam si testamentum ab hæretico factum fuerat, valet, licet superueniente postea sententia infirmetur; sicuti etiam donationes, & aliæ alienationes. factæ ab hæreticis, & similibus criminosis (quorum bonâ ipso iure confiscationi subiacent) ante condemnationem de hæresi valent, licet postea rescindantur, ac reuocentur; quæ de re Sanchez *lib. 2. moral. cap. 24. num. 3.* Molina *tom. 1. tract. 2. de instit. disput. 95.* & alij, quamvis contrarium teneant Couarruu. *Clement. si furiosus, part. 1. §. 1. num. 6.* ubi tamquam probabilius defendit, seditam, cum infamis sit, & omnium bonorum dominio priuatus, etiam ante condemnationem testari non posse.

- 7 Sexta est priuatio patriæ potestatis in filios, etiam ante iudicis sententiam criminis declaratoriam, iuxta *cap. 2. §. ult. de heretic. in 6. punct. gloss. verbo defuerint.* qua ratione etiam serui, alique subditi personali obligatione soluantur, sicuti docet Sanchez *cit. cap. 24.* & habetur expressè *in cap. ult. de heret.* ubi sic legitur: *absolutos se mouerint à debito fidelitatis domini, & totius obsequij, quicumque lapsis manifestè in hæresi aliquo pacto, quacumque firmitate vallati, tenebantur.* Sed hæ, & aliæ huiusmodi pœnæ locum non habent in Lutheranis, & similibus hæreticis, qui licet ab Ecclesia Romana recesserint, tamen ob fœdus cum illis existens,

Th. del Bene Dubit. Moral.

summo Pontifice permittente, & tacite consentiente, filios suos in potestate retinent, alijque iuribus, & immunitatibus ciuilibus, quamuis non item Ecclesiasticis, vnâ cum Catholicis fruantur.

Septima est priuatio Ecclesiasticorum beneficiorum, ac dignitatum, item publicorum officiorum, *cap. ut commissi, §. priuandi, de heretic. in 6.* quæ poena priuationis ipso iure incurritur, sicuti ex communiore sententia docet Nauar. *lib. 5. consil. consil. 6. de heretic. edis. 2.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 26. numero 6.* Rodriquez *in summa, tom. 1. cap. 130. num. 3.* Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 13. quest. 8.* & Flamin. *de resignat. benef. lib. 3. quest. 1. num. 32.* quamuis contrarium satis probabiliter doceat Castr. *lib. 2. de heret. punitione cap. 9.* Vasq. *1. 1. disp. 172. cap. 2. numer. 11.* & Simanca *de cathol. Instit. tit. 46. num. 72.*

Octaua est (si hæresim abiurare non lint, aut sint relapsi) mortis supplicium; sicuti habetur *in Cod. Theodosiano, leg. 56. de heret.* & testantur Doctores apud Clarum *lib. 5. sent. §. hæresis, num. 7.* & ratio est, quia hæresis est crimen perturbans Rempublicam, non minus quam furtum, verbi gratiâ, homicidium, &c. quæ de re diffusè Becanus *cap. 1. §. quest. 6.*

Aduerte tamen hic, quod omnes pœnæ, quæ in iure contra hæreticos decretæ sunt, etiam ab Apostatis contrahuntur, non autem à contra; atque ita docent Canonistæ *in cap. 1. de Apostat. Sylu. verb. apostasia, num. 2.* Caietan. *eodem verb. Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 27. quest. 7.* Valent. *tom. 3. disput. 1. quest. 12. punct. 1.* & Sanchez *lib. 2. moral. cap. 7. num. 18.* & ratio est, quia apostasia à fide (quæ omnium grauissima est) habet se in ordine ad hæresim, tanquam quid-

M maine

maius ad minus, seu quid extensus ad minus extensum, non solum si consideretur per ordinem ad terminum à quo, quatenus scilicet est discessus à vera fide; quia Apostata dicitur, qui Christum & fidem Catholicam, quam suscepit, penitus abnegat, hæreticus verò non omnino, sed secundum vnum, vel aliquot articulos; sed etiam si consideretur per ordinem ad terminum ad quem; quia sic inuoluit vel Iudaismum, vel Paganismum, vel Atheismum; quæ infidelitates cum specie differant inter se, à redeuntibus ad Ecclesiam in sacramentali confessione absque dubio explicari debent.

SVBCOROLLARIUM IV.

VNde quartò non incidit in poenas hæreticorum, & sic absolui potest etiam à Regularibus, quinimò à quolibet approbato Confessario (modo, quo *supra* dicebatur) is qui errore contra fidem, etiam positivum, dummodò ex ignorantia, quamvis crassa, committit in interno, et si perfectè explicet illum in externo; quia cum absit pertinacia, non est propriè seu ex omni parte perfectè consummata hæresis; atque ita apertè colligitur ex *clement. 8. porrò, de summa Trinit. & fide Cathol.* ibi: *quisquis defendere, seu tenere pertinaciter præsumpserit, & docent communiter Doctores canon. de loc. theol. lib. 12. cap. 9. Nauarr. in summa, prelude. 1. num. 17. Henriquez lib. 13. cap. 7. num. 3. Curiel. 1. 2. quæst. 76. art. 4. dub. 1. §. 3. Zumel. ibidem disput. 1. Sanchez lib. 2. moral. cap. 7. num. 20. Suar. 1. alt. de fide, disput. 19. sect. 3. num. 8. Bannez 1. 2. quæst. 11. artic. 2. corollar. 2. & ibi Aragon. artic. 2. Cast. lib. 1. de iusta heretic. punit. cap. 9. & lib. 2. cap. 8. Torres de Trinit. quæst.*

32. art. 4. Cordub. in quæst. lib. 1. quæst. 17. Azorius tom. 1. lib. 1. cap. 14. quæst. 9. Valquez 1. 2. disput. 126. cap. 2. Rodriquez 1. p. sum. cap. 130. num. 2. Petr. Nauarr. de restitui. lib. 2. cap. 4. dub. 8. num. 197. & 208. & Pasqualigus in suis decisionibus, decis. 162. quamvis contrarium asserant Sotus in 4. d. 22. quæst. 2. artic. 3. Palat. in 3. d. 25. disput. 2. Lopez 2. part. cap. 20. Sayrus de censur. lib. 3. cap. 4. num. 15. & Tol. lib. 1. cap. 19.

Hæc autem pertinacia consistit in hoc, vt quis sciens & aduertens, testimonio, & authoritati Ecclesiæ proponentis, resistere velit; quæ resistentia fit per voluntatem non subdendi iudicium suum iudicio Ecclesiæ; atque ita sumitur ex August. lib. 4. de baptismo contra Donatistas, cap. 16. vbi ait eum qui errat in doctrina fidei, non esse hæreticum, donec instruat quid in ea re doceat Ecclesia, eligatque potius ei resistere, quam à propria sententia recedere; in quo concordant etiam S. Thom. ac ceteri omnes Scholastici; & probatur è contrario; quia quamdiu voluntas perseuerat in proposito subiiciendi iudicium suum iudicio Ecclesiæ, non potest quis errare pertinaciter, & sic nec esse hæreticus propriè. Ergo signum est, quod pertinacia contrariam voluntatem requirat, seu potius in illa formaliter consistat: tum quia hæresis propria importat errorem fidei contrarium. Ergo sicut fidei assensus petit, vt habita notitia Ecclesiæ propositionis, qua aliquam veritatem de fide proponat, voluntas accommodando se inclinet intellectum ad assentiendum, sic è contra hæresis propria petit, vt habita eadem notitia, voluntas opponendo se, inclinet intellectum ad dissentiendum; sed ignorans, etiam crasse, non opponitur testimonio, & authoritati Ecclesiæ proponentis.

nentis. Ergo, &c. quia tunc quis videtur opponi, & sic offendere auctoritatem alicuius, cum scienter dictis illius aduersatur: nam si ignoranter contra suum etiam magistrum opinetur, non dicitur eius auctoritati per incredulitatem derogare. Ergo similiter si quis ignorans etiam vincibiliter se contra sensum Ecclesiae proponentis aliquid opinari, contrarium credit, licet grauiter peccet peccato, quod ad haeresim reducitur, seu ad haeresim indirecte spectat, non est tamen proprie haereticus, seu infidelis.

3 Porro, ratio cur ignorantia vincibilis excuset hominem à peccato haereticis, non autem à peccato homicidij, illa est; quia scientia, seu cognitio in peccato homicidij non est circumstantia ex parte obiecti requisita, sed tantum conditio, quae requiritur, vt actus sit liber, & humanus: cum igitur ignorantia vincibilis non tollat voluntarium, vt in 1.2. *quest. 6. art. 8.* sequitur, quod manente voluntario, & substantia homicidij exterioris, sit peccatum eiusdem speciei, ac si homicidium esset directe volitum, & scienter perpetratum: at in peccato haereticis cognitio propositionis Ecclesiae est circumstantia substantialiter requisita ex parte obiecti, sicut locus sacer in sacrilegio: quapropter sublata hac cognitione, etiam si maneat, vt actus erroris sit humanus, voluntarium sufficiens, non tamen manet substantia erroris cum circumstantiis requisitis, vt sit peccatum propriae haereticis, seu infidelitatis.

4 Itaque pertinacia, quae ad haeresim propriam requiritur, sumitur ex hac circumstantia, quam dixi, nempe ex scientia, qua quis nouit suam opinionem esse propositioni Ecclesiae Catholicae contrariam; unde

5 Infertur primò non requiri ad per-

tinaciam, vt quis de suo errore, scienter admissio, moneatur, & ipse adhuc in illo velit persistere: sed sufficit, si scienter erret contra id, quod ab Ecclesia definitum esse arbitrat.

Infertur secundò, nec satis esse ad per- 6 tinaciam, vt quis de suo errore ignoranter admissio à viris grauissimis, etiam Inquisitoribus, vel à proprio Episcopo admoneatur: si enim ipse adhuc post monitionem existimet doctrinam suam non esse contra sensum Ecclesiae, eoque viros oppositum putantes errare, non est formaliter, & proprie haereticus: nam (vt dixi) nisi quis credat se contra Ecclesiae doctrinam opinari, non est pertinacia, & sic nec proprie haereticus, quantumuis, & à quouis admoneatur, (excipe, nisi existimet se opponi Pontifici, vel Concilio, quorum est rem de fide definire, & quibus aduersari est toti Ecclesiae scienter opponi) quamuis in foro externo haereticus praesumatur: atque ita habetur in *cap. ad abolendam de haeret. & docet Can. lib. 12. de locis theol. cap. 5.* Valent. 2.2. *disp. 1. quest. 12. punct. 1. diff. 4.* Vasq. 1. 2. *disp. 126 cap. 3. num. 7.* Sanchez lib. 2. *Mor. cap. 7. num. 25.* Salas 1.2. *tract. 13. disp. 7. sect. 7. num. 53.* Sayr. *de cens. lib. 3. cap. 4. num. 17.* Torres *de Trin. quest. 32. art. 4. & alij.* Vide etiam Bart. in *l. tutor, ff. de suspect. tutor.* Rebuffum in *prax. benefic. in Bulla Cane, excommun. 1. art. 1. verb. haereticus, vers. quare aliquis.* Penn. 1. *part. excomm. 26. quest. 12. num. 14.* Vgolin. *de cens. Pontif. refer. 2. part. c. 1 §. 1. num. 10.* & Pasqualum in *cis. decis. 162. & 163.*

S V B C O R O L L A R I V M. V.

Vnde quòd non incidit in penas haereticorum, & sic absolui potest
M 2 etiam

etiam Regularibus, quin imò à quolibet approbato Confessario (modo, quo *suprà* dicebatur) is, qui errore contra fidem, etiam ex ignorantia affectata, committit in interno, etiamsi perfecte explicet illum in externo. Moueor ad hoc etiam subcorollarium deducendum ex eo, quia in ignorantia affectata militat eadem ratio, quæ *suprà* de ignorantia crassa dicebatur; nempe quòd in peccato propriæ hæresis scientia determinationis Ecclesiæ, sit circumstantia substantialiter requisita ex parte obiecti, qua proinde sublata aufertur etiam substantia propriæ hæresis: atque ita docet Bannes 2. 2. *quæst.* 11. *art.* 2. Aragon. *ibid.* Azor. *tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 14. *quæst.* 9. Petr. de Ledesma *in summa*, *tom.* 1. *tract.* 1. *cap.* 6. *diffic.* 2. Valsq. 1. 2. *disp.* 126. *cap.* 2. Suarez *tract. de fide*, *disp.* 19. *sect.* 3. *num.* 18. Sayr. *in clau. Reg. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 34. Pesant. 2. 2. *quæst.* 11. *art.* 1. *disp.* 1. *conclus.* 5. dicens esse communem, Becan. *de fide*, *cap.* 14. *quæst.* 2. *num.* 16. & Sanctarel. alios referens *de hæresi*, *cap.* 1. *dub.* 5. *num.* 21. contra Can. *de loc. theol. lib.* 11. *cap.* 9. Valentiam 2. 2. *disp.* 1. *quæst.* 11. *punct.* 1. *diffic.* 4. *in solut. ad primum*, Zumel. 1. 2. *quæst.* 26. *art.* 4. *disp.* 1. Petrum Nauar. *lib.* 2. *de restit. cap.* 4. *part.* 2. *dub.* 8. *num.* 208. & alios, inter quos videtur esse Corduba *in question. lib.* 1. *quæst.* 17. §. 7. & Torres de Trinit. *quæst.* 32. *art.* 4. *in 2. part. comment. assert.* 1. sed vt distinctius in hac re procedatur.

² Aduerte primò, quod si quis, quæ Ecclesia proponit, affectet ignorare, solum ex negligentia, ac tadio illa addiscendi, absque dubio propriè hæreticus non est, & sic non contrahit hæreticorū pœnas. Ratio, quia in tali casu pertinacia, quæ ad hæresim propriam requiritur, non ad est: nam cum tali volunta-

te ignorandi, quid doceat Ecclesia, stat voluntas obediendi Ecclesiæ, quotiescumque de illius definitione constituerit.

Aduerte secundò, quod si affectet ignorare, etiam, sed solum, vt liberius, & absque conscientia scrupulo defendat opiniones, quæ sibi maxime placent, ne si forte contingat illas esse hæreticas, necessitetur mutare, nec etiam est propriè hæreticus, & sic nec etiam contrahit hæreticorum pœnas. ratio, quia nec in tali casu pertinacia quæ ad propriam hæresim requiritur, interuenit: nam & cum tali voluntate ignorandi stat etiam virtualis voluntas obediendi Ecclesiæ, quotiescumque de illius definitione constituerit: idè enim talis homo, quid doceat Ecclesia, vult ignorare, quia non vult ab illius sententia recedere; ergo excludit pertinaciam, & consequenter excludit etiam hæresim propriam; atque ita præter alios docet Suar. *in cit. disp.* 19. *sect.* 3. *num.* 18.

Aduerte tertio, quod si quis è contra affectet ignorare, quæ proponit Ecclesia, ad finem, vt liberius, & absque conscientia remorsu errer in fide, & ab Ecclesia recedat, est (sicuti docent Can. Valent. Zumel, & Petr. Nauar. *in locis suprà citatis*) propriè hæreticus, & sic contrahit hæreticorum pœnas; si tamen in externo etiam intentionem suam proferat. Ratio, quia in tali casu è contra adest verè pertinacia contra Ecclesiam, cum in tali casu nolit homo subiici Ecclesiæ quin sic recedere ab Ecclesia est magis voluntarium, saltem per modum obiecti, & talis ignorantia, vt in 1. 2. *quæst.* 6. *art.* 8. non minuit peccatum, sed potius auget peccatum; atque ita docet Sanchez *lib.* 2. *mor. cap.* 7. *num.* 23. Zumel 12. *quæst.* 76. *art.* 4. *disp.* 1. Reginaldo *tom.* 2. *lib.* 17. *cap.* 4. *quæst.* 2.

quæst. 2. num. 49. Idem dico, si affectet ignorare ex falsa opinione, quam habet contra Ecclesiam; quia, & in tali casu etiam adest verè pertinacia, cum & in tali casu etiam non sit paratus corrigi ab Ecclesia; quin imò contemnat authoritatem Ecclesiæ; atque ita docet Sanchez *in cit. cap. 7. num. 23.* Vasq. 1. 2. *disput. 126. cap. 2. ad fin.* & Turrian. *de fide, disp. 55. dub. 2.*

SYBCOROLLARIUM VI.

VNde sextò non incidit in pœnas hæreticorum, imò nec peccat, saltem mortaliter, is, qui per habitualement dispositionem, ita adhæret suæ opinioni, ut etiam si sciret, illam esse contra Ecclesiam, adhuc in illa persisteret, dixi *habitualement* quæ scilicet non proveniat ex actu præterito, & pravo affectu actuali, quo quis proposuit sequi suam sententiam, etiam si contraria esset Ecclesiæ; hæc enim est manifesta actualis pertinacia, & ad hæresim propriam sufficiens: sed per habitualement dispositionem intelligo naturalem quamdam dispositionem, per quam homo ita se habet ut si, id esse contra doctrinam Ecclesiæ cognosceret, nihilominus in sua sententia permaneret. Ratio Corollarij est eadem, quæ *supra* dicebatur, nempe quod cum in tali casu non adsit pertinacia actualis, non adest in tali casu actu, & sic ex omni parte perfectè consummatum peccatum hæresis, ergo &c. Confirmatur, quia generaliter per dispositionem habitualement non dicitur homo actu peccare: multi enim homines sunt in ea naturali dispositione, ut si occurreret occasio peccati, in peccatum laberentur, non tamen propterea sunt rei peccati.

2 Hinc mihi non probatur, quod docet Suar. *in cit. tract. de fide disput. 19.*

sestione 3. numero 16. ubi ait, ignorantiam vincibilem, etiam crassam excusare quidem à peccato hæresis propriæ, quando ignorantia est antecedens, seu causa actus; at secus, si sit concomitans, quin addit, neque ignorantiam invincibilem excusare, quando est concomitans, & rationem reddit, quia tunc illa ignorantia talis est, ut secum admittat, quinimò requirit voluntatem non mutandi sententiam, etiam si constet, Ecclesiam aliud docere: ab hac enim voluntate habet illa ignorantia, quod sit concomitans; & consequenter non est causa errandi, nec excludit modum assentiendi pertinaciter contra Ecclesiæ authoritatem; hæc ille. Verum hæc (inquam) mihi non probantur, & præsertim quod addit de ignorantia invincibili concomitante: nam cum ignorantia invincibilis concomitans causet non voluntarium, ut in 1. 2. *quæst. 6. art. 8.* non videtur, quo modo actus cum huiusmodi ignorantia factus, possit esse malus, & peccaminosus: de intrinseca enim ratione peccati, est ut sit voluntarium; neque id est indistinctè verum de ignorantia vincibili concomitanti; quia ex dictis ad peccatum hæresis propriæ non sufficit voluntarium in causa, seu indirectè; sed ignorantia vincibilis concomitans facit tantum voluntarium indirectè, ergo, &c.

Distinguendum itaque puto de affectu, seu dispositione ignorantis ignorantia concomitanti, ac vincibili: hæc enim duplex esse potest; vno modo habitualis tantum, ut si quis ignoranter tenens aliquid contra fidem, in ea habituali dispositione est, ut si sciret, id esse contra Ecclesiam, adhuc in sua sententia persisteret; ita tamen, ut cum hunc errorem in mente fouet, non habeat actu talem voluntatem; &

M 3 hæc

hæc dispositio prorsus excusat à peccato hæresis, quia (vt dicebatur) per dispositionem habitualement non peccat homo, donec in actum prodeat. Neque obstat, quod ignorantia sit vincibilis, quia hæc facit tantum indirec- tè voluntarium, quod non sufficit ad propriam hæresim, vt *suprà* dicebatur. altero modo potest esse illa dispositio actualis, vt si quis ignoranter, etiam iniuincibiliter, credens aliquid contra determinationem Ecclesiæ, habeat in voluntate hunc actum: etiam si scirem Ecclesiam aliud tenere, adhuc à mea opinione non discederem, & in tali casu esset homo verè, & propriè hæreticus, atque adeò, & poenas hæreticorum contraheret. Ratio, quia in tali casu adest vera, & propria actualis pertinacia, vt benè docet Suarez *in cir. diss.* 19. *sect.* 3. *num.* 13. & probatur, quia talis voluntas actu apponitur voluntati parendi Ecclesiæ, & auctoritatem illius infallibilem non admittit, quin etiam excludit, ergò, &c.

- 4 Hoc autem, quod modò dixi, verum est, etiam si contingat, opinionem suam non esse contra determinationem Ecclesiæ; vt si quis v.g. falsò existimans, aliquid esse definitum ab Ecclesia, contrarium ipse teneat. Ratio, quia cum sit in dispositione, suè affectu actuali persistendi in sua opinione, etiam si aduersetur Ecclesiæ, est etiam in tali casu in veta, & perfecta actuali pertinacia contra Ecclesiam, ergò, &c.

- 5 Confirmatur, quia hoc ipso, quo credit non esse vniuersaliter vera, quæ definita sunt ab Ecclesia, ab Ecclesia recedit, & negat Ecclesiam esse in proponendo infallibilem regulam; qui est vnus ex articulis fidei præcipuus, ergò, &c. atque ita (contra Salas 1. 2.

iracl. 13. *disput.* 7. *sect.* 7. *in fin.* tenentem, quod talis homo, quamvis ob conscientiam erroneam non minus peccet, quàm hæreticus, non tamen sit propriè hæreticus, quia, vt inquit ipse, nihil falsum credit) docent communiter Doctores, Henriq. *lib.* 13. *de excomm.* *cap.* 17. *num.* 3. Bañes 2. 2. *quæst.* 11. *art.* 2. & *ibid.* Arag. *art.* 1. Castr. *lib.* 1. *de iust. hæret. punct.* *capit.* 9. Cord. *in quæst.* *lib.* 1. *quæst.* 17. Rodrig. *in Bulla* §. 9. *dub.* 2. *num.* 20. Sayr. *de cens.* *lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 14. Alter. *ad Bullam Cœna.* *claus.* 1. *cap.* 2. *column.* 5. Sanchez *lib.* 2. *mor.* *capit.* 7. *num.* 30. & alij passim.

Appendix ad ea, quæ suprà dicebantur.

Porro, an iste talis in dicto casu incurrat excommunicationem Bullarem, & alias hæreticorum poenas, si exterius proferat, quod tenet ex conscientia erronea; quamvis affirmant Henriq. Sayr. & Sanchez *in loc. suprà cit.* moti ex eo, quia verè aliquid de fide exterius negat; nempe Ecclesiam esse certam fidei regulam; nihilominus oppositum sentio, ex eo, quia quamvis interius aliquid de fide neget, exterius tamen nihil contra fidem, & Ecclesiam asserit: quod (cum poenæ sint ab Ecclesia, & strictam habeant interpretationem) ad incurrendas poenas requiritur; atque ita docet præter alios Simanca *de cathol. instr.* *tit.* 31. *num.* 9. & in hoc sensu intelligi potest Salas *in loc. suprà cit.*

Item secundo, propter eandem rationem sentio, quod quamvis quis diuinæ reuelationi priuatim sibi factæ per

pertinaciter dissentiens (cum illam esse à Deo sufficientia indicia habeat) verè, & formaliter sit hæreticus quia sicuti omnis ille, qui ob auctoritatem Dei reuelantis, tanquam per vnicum formale motiuum credendi, reuelatam sibi propositionem prudenter, ac piè credit, fidei diuinæ actum elicit, ita huic formaliter oppositum actum infidelitatis exercet, quicumque reuelationi sibi à Deo factæ, & sufficienter applicatæ imprudenter, ac pertinaciter dissentit. tum quia reuelationem à Deo publicè, aut priuatim fieri, non ad essentiales, vt Sotus arbitratus est *lib. 3. de natura, & gratia, cap. 11.* sed ad accidentales tantum fidei, & consequenter infidelitatis differentia pertinere videtur) pœnas tamen hæreticorum non incurrat, quia ex dictis infidelitas, seu hæresis, propter quam pœna incurruntur, est error contra fidem catholicam ab Ecclesia propositam, & hæreticus, qui pœnas incurrit, est qui in sententijs, siue dogmatibus fidei ab Ecclesia contumaciter recedit; quod in nostro casu non est, ergo, &c. atque ita præter alios docet Corduba *lib. 1. question. 17 §. 1. dub. 2.* contra Vegan super Trident *lib. 9. cap. 3.* & Sanchez *lib. 2. mor. cap. 7. num. 13.*

3. Neque obstat, quòd pro se assert Sanchez; nempe, qui negat fidei articulum ab Ecclesia omnibus propositum, is pœnas hæreticorum incurrit; at qui reuelationi diuinæ priuatim sibi factæ pertinaciter dissentit, is saltem virtualiter negat præcipuum fidei Catholice articulum ab Ecclesia propositum, scilicet Deum in dicendo veracem esse; ergo &c. nam responderetur, cum, qui dissentit reuelationi sibi à Deo factæ (ita tamen, vt neque rei reuelatæ, neque ipsius reuelantis claram, & intui-

tiuam notitiam habeat) non negare Deum in reuelando veracem esse: sic enim Atheus omnino, & Aposthata esset, utpote ipsam formalem rationem, & fundamentum fidei abiiciens; sed negare sibi factam reuelationem (quam tamen esse à Deo sufficientibus indicijs cognoscere posset) veram, aut certam esse.

Item tertio, propter eandem rationem, sentio, quòd nec incurrat pœnas hæreticorum is, qui negat Conclusionem Theologicam, quæ ex vera propositione naturaliter scita, & ex altera de fide, per euidentem illationem sequitur; vt si quis, v. g. agnoscat, quòd Christus sit homo, neget tamen, quòd visibilis est. Mouet ad hoc etiam deducendum: quia vel negat is Conclusiorem Theologicam, vt deductam, & sic non est hæreticus: nam sic non tam negat firmitatem testimonij Dei dicentis, quam firmitatem formæ syllogisticæ, nempe quòd hæc non habeat illationis necessitatem (ob quam rationem nec est hæreticus is, qui negat Conclusionem Theologicam, vt deductam etiam ex duabus præmissis de fide; vt si quis, v. g. agnoscat per fidem omnem hominem esse redemptum; & Ioannem Baptistam fuisse hominem missum à Deo; neget tamen esse redemptum; quamvis in utroque casu præsumatur hæreticus; quia cum præmissæ naturaliter scitæ, & formæ syllogisticæ certitudo sit euidenter nota, meritò in foro externo præsumitur non negare hæc, sed potius negare præmissam reuelatam: ergo &c. vel negat is Conclusionem Theologicam, vt explicatam per præmissam naturalem, & per formam syllogisticam, tanquam per conditionem applicantem: & sic, quamvis re vera sit hæreticus, quia sic negat testimonium Dei dicentis, in quo

fundatur conclusio Theologica, vt explicata, seu sumpta materialiter; tamen quia sic non dicit adhuc aliquid contra Ecclesiam (suppono enim, quod non sit illa explicata, seu explicitè propoſita ab Ecclesia) non contrahit adhuc hæreticorum poenas, quæ ſolùm ſunt ab Ecclesia, vt ſuprà dicebatur. Vide Canum lib. 12. de locis, cap. 9. Bannes 2. 2. quæſt. 111. art. 2. §. circa hoc, Valentiam tom 3. diſp. 1. quæſt. 111. punct. 1. difficult. 3. Cordub. quæſt. 17. dub. 3. notab. 3. §. id etiam, & Sanchez lib. 2. Moral. cap. 7. num. 33.

SVBCOROLLAR. VII.

1 Vnde ſeptimò non incidit in poenas hæreticorum, & ſic abſolui poteſt etiam à Regularibus, quin imò à quolibet approbato Confefſario (modo quo ſuprà dicebatur) iſ etiam, qui hæreſim actu conſummauit perfectè in interno, dummodo eandem nullo modo conſummauerit in externo, id eſt, nullum ſignum in externo de hæreſi ſua dederit, & ſic reſtet hæreticus, licet proprius, purè tamen mentalis. Moueor ad hoc etiam ſubcorollarium deducendum, propter eandem rationem iam ſuprà dictam; nempe quod cenſuræ, & poenæ delictum aliquod afficientes, cum, vt pote odioſæ, ſtriſtam interpretationem habent, non contrahuntur, niſi ob delictum verum, & ex omni parte perfectè conſummatum.

2 Confirmatur, quia Eccleſia non habet iuriſdictionem in actus, qui non poſſunt. exterius cognosci, cum regimen, eius ſit viſibile, & ſic debeat verſari circa obieſta viſibilia; atque ita habet communis opinio Doſtorum, etſi contrarium ſenſerint Panorm. Ioan-

nes Andreas Ananias, Felin. & alij Canoniſtæ in cap. vlt. de hæreſi, Adrian. in 4. quæſt. 2. de confeſſione §. alij probant, Albertus Piglius lib. 6. de Eccleſ. Hierar. cap. 16. Albertin. de agnoſc. aſſer. quæſt. 33. Rojas de hæreſ. part. 1. num. 246. Azeued. in recopil. lib. 8. tit. 3. leg. 1. num. 152. Menoch. de arbitrar. caſ. 360. & ſpin. in ſpecul. teſtam. gloſſ. 7. princ. num. 3. & ſeqq.

SVBCOROLLAR. VIII.

Vnde octauò abſolui poteſt à Regularibus, quin imò, à quolibet approbato Confefſario (modo quo ſuprà dicebatur) iſ etiam, qui actu conſummauit hæreſim perfectè in interno, dummodo eandem, licet aliquo modo perfectè tamè non conſummauerit actu in externo, id eſt, dummodo, quamuis dederit de ſua hæreſi interna ſignum aliquod externum, tamen non dederit ſignum tale, quod ſecundum ſe, aut ex circumſtantiis ſit ſufficiens ad illam alijs perfectè explicandam, id eſt, nullus alius, ſi fuiſſet præſens, ex illo ſigno externo potuiſſet probabiliter illam apprehendere: hoc enim omninò requiritur ad excommunicationem, cæteræque hæreticorum poenas incurrendas, vt ſcilicet verba, aliæque ſigna, ex ſua natura, vel ex institutione, vel conſideratis hic, & nunc circumſtantiis perſonarum, loci, temporis, &c. Sufficiens ter manifeſtatiua ſint hæreſis internæ. Ratio huius Subcorollarij eſt eadem, quæ ſuprà dicebatur.

Confirmatur, quia ideò Eccleſia non punit hæreſim purè internam, quia non poteſt ea ab illo cognosci, præter quam ab habente illam; ergò idem dicendum, ſi ex ſigno externo non poſſit probabiliter illa ab alijs apprehendi,

ac proinde habenda est talis, ac si esset solum interna.

3 Ratio autem, cur Ecclesia, lex, vel præceptum humanum vllum non possit se extendere ad actus merè internos præciandos, ac puniendos, ad mentem S. Thom. 1. 2. *quest. 91. art. 4. & quest. 100. art. 9. & 2. 2. quest. 104. art. 5.* Getson. *part. 2. operum in reg. moralibus, §. solus Deus*, Caiet. *tract. de potest. Papa, & Concil. caput. 19.* Castr. *lib. 2. de iusta heres punit. cap. 18.* Nauar. *cap. 23. num. 38. & cap. 27. num. 56. & cap. cogitationis, dist. 1. de pœnis.* Suarez *de cens. disp. 4. sect. 2. & lib. 4. de legib. caput. 12.* Salos *disp. 11. sect. 1.* Vasq. *disp. 60. caput. 2.* Couarr. *reg. peccatum, part. 2. num. 7.* Mirandæ *in man. Pralat. tom. 1. quest. 26. art. 2.* & aliorum communiter contra glossi in caput. *cogitationis dist. 1. de pœnis.* Adriani. *in quodlib. 8. art. 1.* Pighium *lib. 6. de Eccles. Hierarchia cap. 16.* Iulium Clarum *lib. 1. sentent. §. vltim. quest. 91.* Medinam *Cod. de orat. quest. 15.* & Rosellam *ver. absolutio, 1. numero 28.*

4 Prima est, quia in cap. 1. 15. *quest. 6.* dicitur, quod non possit humano indicari examine, quem Dominus suo reservauit iudicio. & in cap. sicut, de simonia habetur, quod Ecclesia non iudicet de occultis, & in cap. tua nos, eod. tit. Innoc. III. ait nobis datum est de manifestis solummodo indicare, & in leg. 18. ff. de pœnis, quæ allegatur apud Gratianum *dist. 1. de pœnis.* dicitur, quod cogitationis pœnas nemo patitur; vbi glossi rectè monet, verum id esse, si stetur intra fines cogitationis; at secus si exequendi propositum manifestetur externo signo, vel conatu, quamuis sine effectu, vel successu: nam solum conatum in criminibus (præsertim graui-
Thom. del Bene Dubis. Moral.

bus) prohiberi, ac puniri, saltem pœna extraordinaria, seu arbitraria, iuxta criminis, & facti qualitatem, docent glossi. & Doctores in leg. *quisquis Cod. ad leg. Iuliam Maiestatis*, & Nauar. in cap. *si quis non dicam, de pœnis. dist. 1. num. 4.*

Secunda ratio est (quam indicat S. Thom. *quest. 100. art. 9.* quia frustra, & inefficaciter lex ad Communitatem fertur, si legislator cogere non possit, an obseruetur; neque possit ad eius obseruationem compellere (leges enim ferre, & secundum leges iudicare ad eandem potestatem spectat, eundemque ordinariè oportet esse legislatorem, iudicem, & legum vindicatorem) sed de actibus internis ex se latentibus non potest humanus legislator iudicare; ergo, &c. minor probatur, quia secretorum solus Deus cognitor, & iudex est, cap. *erubescant d. 32. & constat ex cap. Reg. 16.* vbi dicitur: *homines vident ea, quæ patent, Deus autem intuetur cor.*

Tertia ratio est (quam asserit etiam S. Thom. 2. 2. *quest. 104. art. 5.*) quia cum omnis humana potestas, siue iurisdic-tio in hominum societate fundetur, (quæ materialis, & sensibilis, est) conueniens videtur, vt solum se extendant ad actiones humanas, quatenus in exteriorem materiam transeunt, & signo aliquo manifestantur; ergo &c. Vnde S. Thom. *cit. art. 5.* ait, quod in his, quæ pertinent ad interiorem motum voluntatis homo non tenetur obedire homini, sed soli Deo; tenetur autem homo homini obedire in his, quæ exterius per corpus agenda sunt; quod intellige, etiamsi quandoque huiusmodi externæ actiones maneant occultæ per accidens; vt quia à nemine videntur, & sic testibus destituuntur: Ecclesia enim punit excommunicatione bullari hære-

N fin.

sim sufficienter explicatum signo externo, quamvis occulto, qua de re Nauar. cap. 27. num. 56. & cit. cap. cogitationis, num. 7. & in rubr. de iudic. num. 76. ubi ait, occultum esse duplex; vnum per se, quod sua natura non potest probari, quales sunt omnes interiores hominis actus, quorum cognitor solus Deus est; alterum per accidens, quod exterius expressum est, vt ex se deprehendi possit, licet à nemine deprehendatur. Hinc inulti soluantur casus, quorum est

Casus primus.

1. Qui præstat opus præceptum, quantum ex obiecto, seu secundum speciem bonum est, non violat legem humanam, etiam si finem, siue intentionem legislatoris non intendar, nec assequatur, quin re ipsa, & in indiuiduo opus malum, v. g. ob prauam finis circumstantiam, exerceat; atque ita docet S. Thom. *quest. 100. art. 9. & ibid.* Caiet. Medina, & alij; exemplum sit: Ecclesia præcipit ieiunium, id est, vnicam refectionem sine carnibus; finis autem huius præcepti est, vt gula frænctur, & caro spiritui subiiciatur si quis ieiunet vanæ gloriæ causa, aut vt gulam piscibus oblectet, ideóque intentioni legis repugnet, is non obstante hoc, quamvis peccet, saltem venialiter contra legem naturalem, ac diuinam, Ecclesiasticum tamen ieiunij præceptum non violat. Ratio, quia intentio, ac finis præcepti non cadit sub præceptum, imo, vt patet ex dictis, nec cedere potest sub præceptum; cum modus agendi ex virtute, & proposito honestatis omnino intrinsecus, & non apparens sit: vnde vltius sequitur, quod quamvis legislator humanus præcipiendo rem aliquam, efficere possit,

vt qui legem transgreditur, peccet contra eam virtutem, cuius intuitu lex lata est, non tamen potest efficere, vt qui legem obseruat, actum talis virtutis exerceat: nam hoc penderet ex speciali interna intentione operantis, quam legislator humanus non potest præcipere; vt supra dicebatur. Vnde sequitur etiam, quod cum Ecclesiasticus legislator, præsertim in censuris ferendis, aliquid extremum prohibet, attentio actû aliquo interno, prohibeat illud adiuncta conditione actus interni, tanquam conditione solum, sine qua non. Sic excommunicatur in clem. 1. de heret. qui ex odio, gratia, vel auaritia omittunt procedere contra aliquem in causa fidei; in quo casu talis conditio restringit censuram iuris, vt in conscientia non incuratur propter opus externum prohibitum, nisi solum ex tali affectu interno procedat; atque ita præter alios notauit Suar. lib. 3. de legib. cap. 29. num. 10. & lib. 4. cap. 13. num. 3. & 20. & de cens. disp. 4. sect. 2.

Casus secundus.

Qui præstat opus præceptum secundum substantiam, quamvis non habeat voluntatem implendi præceptum, quin habeat voluntatem contrariam, reuera tamen satisfacit; atque ita docet Suar. lib. 2. de relig. lib. 4. de horis, cap. 26. & 3. part. tom. 3. disp. 33. sect. 3. Valentia tom. 3. disp. 6. quest. 10. in fin. Sanchez lib. 1. mor. cap. 13. num. 9. & 12. Lessius de iust. & iur. lib. 2. cap. 7. dub. 10. contra Nauarrum de orae. cap. 16. num. 73. Azor. tom. 1. lib. 7. cap. 2. quest. 6. Medinam Cad. de orae. quest. 16. qui negant partem posterioris Corollarij, exempli gratia; si quis die festo Missam decenter audiat, non aduertens

aduertens esse diem festum, satisfacit; in quo conveniunt communiter DD. Item si Missam die festo. similiter decenter audiat, aduertens esse diem festum, habeat verò expressam intentionem, tunc non satisfaciendi præcepto Ecclesiæ, sed aliam postea Missam audiendi, satisfacit etiam, ita ut non teneatur aliam Missam audire; in quo tamen discordant aliqui Doctores eademque ratio est de horis Canonicis, & similibus: quod adverte pro scrupulis, qui cum videntur sibi inter orandum distracti, officium recitant, cum proposito postea iterum recitandi: hi enim in tali casu re vera repetere non tenentur, saltem quando distractio ipsorum fuit involuntaria. Ratio huius Corollarii est eadem, quæ *supra* dicebatur; quia scilicet lex tantum præcipit voluntariam operis executionem, non autem quasi reflexam implendi præcepti intentionem; quam, cum omnino intrinseca, & occulta per se sit, præcipere non potest: quare cum opus, quod præcipitur, impleas, etsi putes per ignorantiam, vel errorem te non implere, aut etiam nolis implere, non potes efficere, quin impleas; quia protestatio contraria facto vim ullam non habet, nec ut impleas Ecclesiæ præceptum, requiritur, (sicuti docent nonnulli, inter quos Suar.) vt intra tempus retractes actum, sed sufficit, si desistas ab actu; idque solum ne pecces, Ecclesiam per affectum contemnendo, quomodo solum peccares; vel etiam ex conscientia erronea, si in falsa persuasionem (quasi præcepto non satisfeceris) manens, errorem non deponas, vel aliam Missam non audias, horas canonicas iterum repetas, &c.

2 Neque obstat, si dicas, qui obligatus est, v.g. voto recitandi rosarij, si recitet

animo tunc non soluendi votum, tenetur iterum recitare. Item qui obstrictus debito pecuniarum, si dum pecunias soluit, non vult debito exoluisset gratis dare, tenetur iterum soluere: ergo sic in casu nostro: nam responderetur disparitatem esse inter debitum ex voto, aut promissione, & debitum ex lege, vel præcepto Superioris: debitum enim, seu obligatio voti, & cuiuscunque alterius promissionis provenit ex voluntate vouentis, & promittentis, qui sicut ab initio pro arbitrato suo debitorem se constituere potuit, sic etiam in eo debito, siue obligatione pro arbitrato suo similiter perseverare poterit: at debitum, seu obligatio ex lege, vel præcepto provenit ex voluntate legislatoris, vel præcipientis, unde extendi non potest ultra intentionem, & posse ipsius Legislatoris, vel præcipientis: quare cum Legislator hoc solum præceperit, quin imò ex dictis hoc solum præcipere potuerit, ut scilicet opus humano modo impleatur, sequitur quòd eo opere præstito, necessario obligatio extingatur.

Ceterum, si quis immemor rosarium se vouisse Deo, illud recitet, voto soluitur. Item si quis homini promiserit rem donaturus, postea donet immemor promissionis eximitur. Item si quis omisit recitare officium, & propterea est obligatus fructus beneficij pro rata pauperibus distribuere, postea elemosinas largiatur immemor talis obligationis, obligatione liberatur, & sic de similibus aliis, &c. At dispar ratio est, si ex titulo rigoroso iustitiæ debitor sis, v.g. ex empto permutato, &c. & immemor huius debiti tantundem liberaliter dones: nam in tali casu non videris obligatione solui; quia gratis dare, & ex tali debito dare, pugnant inter se, iux-

ta illud Apost. ad Rom. *si autem gratia, iam non ex operibus, id est, ex operum merito, alioquin gratia iam non est gratia, sed debiti retributio*; atque ita docet Lud. Lopez lib. 2. de contratt. cap. ult. § *supereit nunc*, Sanchez in loco supra cit. & Pasqualigus in suis decisionibus, decis. 455.

- 4 Aduerte tamen hic, quòd quamuis ab humana potestate non possint (vt supra dicebam) præcipi, vel prohiberi actus interni, per se, & directè, possunt tamen præcipi, vel prohiberi per accidens, & indirectè, seu concomitantè, quatenus scilicet requiruntur ad moralem substantiam actuum externorum. Ratio, quia cum homines, qui sunt membra Reipublicæ partim interno animo, partim externo, & materiali corpore consent, fit, vt & interiores hominis actiones non aliter sub Reipublicæ gubernationem cadere possint, nisi quatenus ad externas actiones diriguntur, easque aliquo modo informant, sitque etiam quòd ipsæ actiones externæ, ac materiales non alio modo præcipi, aut prohiberi possint, quàm vt ab internis profisciscuntur, & iis secundum esse morale informantur; & constituuntur: atque ita docent Syluest. verb. *obedientia*, quest. 1. Sor. lib. 10. de iust. & iur. quest. 5. art. 5. Medina quest. 100. art. 9 §. *ad vltimum argumentum*, Miranda in loc. supra cit. Suarez lib. 3. de legibus, cap. 13. num. 2. & segg. Vnde si ebrius, dormiens, aut mentis impos horas canonicas recitet, Missam die festo audiat, &c. non satisfacit præcepto Ecclesiæ; sed tenetur, postquam ad mentem rediit, iterum recitare, Missam audire, &c. Ratio, quia ex dictis leges, & præcepta homini imponuntur, vt ea humano modo, non autem more brutorum impleat: quare

sicuti opus præceptum non potest violari, nisi per actum, vel omissionem humanam, seu liberam, ita nec potest adimpleri, nisi similiter. Idem dicendum de inuito, seu coacto, quòd is etiam legem, aut præceptum Superioris non impleat: vt si quis vi retentus, Missæ, vel Concioni intersit. Ratio, quia coactio tollit voluntarium, ac liberum, sine quo lex, vel præceptum nec impleri, nec violari potest, vt supra dicebatur. Vide Sorum lib. 2. de iust. & iur. quest. 3. art. 9. Medinam cit. art. 9. Sanchez num. 2. Suarez lib. 4. de horis Canonicis, cap. 26. & Azor. tom. 1. lib. 7. cap. 2. quest. 6.

Potè doctrina hæc vniuersum vera est, si loquamur de formali impletionem legis, aut præcepti, ad quam, sicuti & ad formalem transgressionem, voluntarium omnino requiritur, quòd si de materiali executione legis, aut præcepti loquamur, per hanc absque actione propriè humana, seu libera potest satisfieri, v. g. si dormiens ex sola imaginatione decimas ad Parochum suum deferat, vel adactus ad altare primitias ponat materialiter, & in effectu satisfacit legi decimarum, & primitiarum, ita vt alias decimas, & primitias dare non teneatur. Ratio est, quia sicut homo sine culpa legem materialiter violare potest, v. g. rem alienam obincuratam ignorantiam auferendo: ita etiam sine merito legem materialiter implere poterit, vt apparet in exemplis propofitis, & etiam in eo, qui à carnis usu, vel altera refectione abstinet; quia per vim ab aliis id facere prohibetur: quædam tamen præcepta versantur circa actiones, quæ in sui executione voluntarium, & liberum intrinsecè includunt, vt propter a dormiente, ebrio, coacto, &c. non possint præstari, & sic nec possunt

sit ab illis legi satisfieri: & huc spectant exempla *supra* posita de auditione Missæ de Horarum recitatione, &c. quæ voluntariam animi attentionem requirere videntur.

Casus tertius.

1. Cum proponitur quæstio, an in casu, quod præceptum sub excommunicatione, vel alia iuris poena sit impositum, is qui inuitus, vel coactus illud implet, eam euitet? Ad illam responderetur ex dictis, quod si opus ab Ecclesia præceptum, spectata intentione legislatoris, in executione non requirit concursum actioni voluntariæ, qui illud coactus exequitur, euitat censuram, ac poenam; ut si, verbi gratiâ, primum, vel decimarum, solutio sub excommunicationis poena præcipiatur, & aliquis vi ductus illas soluat; atque ita docet præter alios, Sanchez *lib. 1. moral. cap. 13. num. 6.* quod si autem opus ab Ecclesia præceptum, spectata eius intentione, in executione reali intrinsecè requirit concursum actionis voluntariæ, sicuti accidit in auditione Missæ, &c. tunc qui inuitus, vel coactus Missæ interest, videtur poenam impositam contrahere. atque ita docet Sanchez *ubi supra*, & Salas *disp. 9. sect. 1. num. 34.* contra Sotum *cis. art. 9.* & alios.

2. Ceterum, qui opus qualecumque sub censura prohibitum inuitus intermittere, poenam statutam non incurrit; ut si verbi gratiâ, sub excommunicationis poena interdictum sit alicubi vesci carnibus in diebus prohibitis, & quis per vim ab illis vescendis in illis diebus arceatur; atque ita docet Sotus *loc. cit.* Suar. *cis. cap. 16. num. 9.* contra Medinam *cis. quæst. 100. art. 9.* Ratio, quia leges pœnales, ut *supra* dicebatur, intelliguntur

secundum effectum realem consummatum.

Locutus sum autem *supra* de inuito, seu coacto: nam qui metu, quamvis graui ductus, opus, quod in præcepto est, exequitur, is censuram euitat, quin satisfacit, & præceptum implet formaliter; ut si verbi gratiâ, puer metu Pedagogi commotus, Missam die festo attentè audiat. Ratio, quia metus non tollit voluntarium, vel liberum simpliciter, sed tantum secundum quid. Ergo, &c. atque ita docent Sotus *cis. lib. 2. quæst. 3. art. 9.* Sanchez *cis. cap. 13. num. 7.* Suar. *part. 3. tom. 3. disp. 88. sect. 3.* Salas *cis. sect. 2.* Azorius *tom. 1. lib. 10. cap. 12. quæst. 9.* quamvis contrarium sentiat S. Anton. *part. 2. tit. 9. cap. 10. § 2.*

Dices, quod si metus sit puero causa principalis audiendi Missam die festo, ita ut expressam intentionem habeat non audiendi Missam, si pedagogus abesset? item quid si oblectatio piscium sit causa principalis ieiunandi, ut si tam boni pisces non haberentur, noller quis ieiunare? Responderetur, quod in his casibus totum opus, quod ab Ecclesia præcipitur, impleatur, peccatur tamen interno affectu contra Religionem, vel temperantiae virtutem, cuius intuitu lex ab Ecclesia lata fuit. Ratio, quia Ecclesie lex directè tantum præcipit attentam Missam auditionem (simile dico de opere ieiunij) quam si puer præstitit, opus totum ab Ecclesie præceptum impleuit, ita ut non teneatur aliam Missam audire, &c. Verum eadem lex, dum præcipit Missam audiri, indirectè efficit, ut propositum, tam absolutum quam conditionatum, iudè etiam simplex affectus non audiendi Missam, si non tollat obiecti malitiam, sit prohibitus, atque adeo malus; atqui propositum habet, si pe-

dagodus abesset, vellem negligere Missam: si tam boni pisces non adessent, vellem non ieiunare, is interno affectu versatur circa obiectum prauum, & lege prohibuit, & non tollit malitiam obiecti. Ergo committit peccatum internum aduersus religionis vel temperantiae virtutem ab Ecclesiastica lege præceptam, quam legislator per suam legem hic, & nunc ex iusta causa potest inducere, vt *supra* dicebatur: simili ratione peccat is, quem postea sine rationabili causa poenitet quod Missam die festo audierit: quod sine bonis piscibus ieiunium seruauerit, &c. atque ita docet Suarez *lib. 3. de leg. cap. 13. num. 9. & lib. 4. cap. 13. num. 1.* & habetur in *cap. nulli, d. 19.* vbi dicitur: *nulli faveat, vel velle, vel posse transgredi Apostolica Sedis præcepta.*

Casus quartus.

Cum lex Ecclesiastica præcipit orationem externam, præcipit etiam consequenter internam animi intentionem, seu in Deum mentis eleuationem. Item cum præcipit sacramentalem confessionem præcipit consequenter etiam internam animi contritionem, vel saltem attritionem, &c. Ratio, quia neque essentia orationis potest consistere sine interna animi attentione, neque essentia sacramenti Confessionis consistere potest sine interno animi dolore, & proposito non amplius peccandi, &c. Item cum Superior præcipit Sacerdoti vt sacrificet, Sacramenta ministret, præcipit consequenter etiam vt habeat internam intentionem sacrificandi, baptizandi, à peccatis absoluedi, & sic de similibus aliis, &c. atque ita docent Maior in *4. d. 19. quest. 7.* Caietan. *2. 2. quest. 83. artic. 3.* & in *summa, verb. hora, §. ad*

tertium. Sotus lib. 10. de iust. quest. 1. artic. 5. Nauarr. *tract. de orat. cap. 13. num. 18. 19. & 20.* Suarez *tom. 2. de relig. lib. 4. de h. ris, cap. 16. & lib. 3. de legib. cap. 13. num. 10.* Lessius *lib. 2. de iustit. cap. 37. dub. 11. num. 67.* Azorius *tom. lib. 10. cap. 8. quest. 7. & cap. 12. quest. 9.* Sanchez *lib. 1. moral. cap. 13. numero 3.* & alij communiter: idemque etiam sentire videtur S. Thom. in *4. distinct. 15. quest. 4. art. 2. quasiunc. 4. ad 2.* & probatur, quia alioquin Ecclesiae Ministri non verè, sed simulatè orarent, & sacramenta ministrarent. Itemque fideles omnes non verè, sed per fictionem sacramenta postularent: & sic non satisfacerent Ecclesiae præcepto.

Contrarium tamen, & non improbabiliter, saltem ab extrinseco (dummodo adsit attentio, & deuotio externa, ad quam solum, inquirunt ipsi, potest Ecclesia subditos suos obligare) docent alij quamplures, atque graues Doctores vt gloss. in *clement. 1. de celebrat. Missarum, ver. fructuum* Durand. *lib. 4. sentent. distinct. 15. quest. 12.* Paludan. *ibid. quest. 5. art. 2. conclus. 4.* Anton. *part. 3. tit. 13. cap. 4. §. 7.* vbi pro hac sententia assertit Hostiensensem, Vimbertum, & Archidiaconum; ita etiam docet Med. *Cod. de orat. quest. 15. & 16. Syl. ver. hora, quest. 11.* Rosella *cod. ver. §. 3.* Angel. *§. 27.* Tabiena *§. 3.* Gabr. in *canonem missa, lect. 62. prepos. 1.* Couinch. *3. part. quest. 83. art. 6. dub. unic. num. 292.* Ioann. Valerus in *diff. viriusque fori ver. hora canonica diff. 1.* per totam; afferuntque ad hanc doctrinam explicandam exemplum, tum de præcepto recitandi horas canonicas, & audiendi Missam, tum etiam de præcepto annuæ confessionis, ita vt per talem confessionem, etiam sacrilegam, ne dum contra ius diuinum

diuinum voluntariè nullam, non solum vitetur pœna excommunicationis Constitutionibus Episcopalibus imposita, contra tale præceptum transgredientes (vt in terminis docet Henricus lib. 4. cap. 4. §. 1.) sed etiam satisfiat præcepto Ecclesiæ de annua Confessione; idque etiam si absolutio non conferatur, vel ob defectum contritionis confitentis, vel ob defectum, aut malitiam confessoris; sicuti præter alios docent Palud. in 4. distinct. 17. quest. 7. Gabriel. ibid. quest. 1. art. 3. dub. 5. Syl. ver. Confessio, 4. num. 3. in fin. Victoria num. 163. contra Guil. Parisiensem de sacram. pœnit. cap. 14.

Non potest tamen legislator, aut Prælati sub peccato obligare subditos ad habendam intentionem, vel aliam dispositionem accidentalem, seu non pertinentem ad substantiam moralem operis præcepti, v. g. vt ieiunia, & orationes fiant in statu gratiæ, vel vt orationes, & sacrificia Deo offerantur ad particularem aliquam intentionem; quia cessat prædicta ratio; atque ita docet Suarez lib. 4. de legib. cap. 13. numero 16. & de cens. disp. 6. sect. 3. num. 20. & alij.

3. Excipe Prælatos Regulares, quibus competit Maior potestas in subditos suos, ratione voti obediendi Prælato in omnibus, quæ secundum regulam, vel ordinis consuetudinem præcipiuntur, qua de re Suarez in ci. lib. 4. de legib. cap. 12. in fin. vbi monet differentiam esse inter obligationem Regularium ex voto obediendi, & obligationem aliorum ex lege civili, vel Ecclesiastica, quia lex fundatur in iurisdictione, quæ solum data est, quantum expedit ad bonum communis, & sic solum ad actus externos; quapropter si detur verbi gratia ab Ecclesia in ma-

trimonio dispensatio, si factum non fuerit sub spe dispensationis obtinendæ, vel sub intentione contrahendi cum coniuge coniugis mortui, aliter dispensatio data sit nulla; locum id habet tantum, si spes, vel intentio prodierit in externum; nam si non prodit in externum; licet interuenerit in interno, non officit dispensationi prædicto modo concessæ, atque ita notauit Hurtad. de matrim. disp. 23. diff. 1. & disp. 26. diff. 5. præceptum autem Prælati Regularis fundatur in voluntate vouentis, & pacto, seu promissione eius, quæ, quia principaliter fit Deo, & ab ipso vouente, de actu meræ interno fieri potest: adde quod materia voti latius patet, quàm legis: nam votum maximum est de consiliis, de quibus non est lex.

Simili ratione dicendum, quod, 4. quia iurisdicção non minus ad absolvendum à peccatis internis, quàm ab externis, conueniente ordine, à superioribus ad inferiores Confessarios descendit, vtraque potestas limitatè, seu cum restrictione conferri possit, & sic possint non solum peccata mortalia externa, sed etiam interna referuari, quamuis in vsu non sit, neque expediat, vt referuantur interna, quia interiorum peccatorum referuatio non ita necessaria est ad gubernationem Ecclesiæ, cum Ecclesia externa potissimum spectare debeat, qua de re Maior in 4. distinct. 17. quest. 5. pro part. 2. Barthol. Medina lib. 1. Instrum. cap. 100. Graff. part. 1. decis. lib. 1. cap. 13. num. 71. Llamas part. 1. meth. cap. 7. §. 14. Suarez de pœnit. disp. 29. sect. 3. Tinelius de casib. refer. cap. 5. num. 6. Henricus lib. 6. cap. 14. §. 3. Sanchez lib. 2. mor. cap. 8. num. 4. & Couinch. de pœnit. disp. 8. dub. 11.

Cæterum

6 Cæterum quo ad ea, quæ ad naturam corporis conferuandam, & propagandam spectant, homo etiam est sui iuris, & alteri homini non subiectus, sed soli Deo; atque ita tradit S. Thom. 2. 2. *quæst.* 105. *artic.* 5. *in corp.* Ratio, quia omnes homines natura sunt pares in his, quæ pertinent ad corporis conseruationem, & prolis generationem. Vnde non tenentur nec serui Dominis, nec filij patribus obedire in matrimonio contrahendo, vel virginitate seruanda, aut aliquo eiusmodi; sed in his, quæ pertinent ad dispositionem actuum, & rerum humanarum, tenetur subditus suo superiori obedire, secundum rationem superioritatis; sicut miles duci exercitus in his, quæ pertinent ad bellum, seruus domino in his, quæ pertinent ad opera seruilia; filius patri in his, quæ pertinent ad disciplinam vitæ, & curam domesticam.

Appendix ad ea quæ supra dicuntur in Subcorollario octauo.

1 **E**X octauo igitur Subcorollario præcedenti posito poenas hæreticorum non incurreret, si quis assentiens huic hæresi, verbi gratiâ, *Christus non est homo*, solum ista verba proferret, *non est homo*. Ratio ex dictis est, quia verba hæc non sufficienter hæresim indicant in externo, ita vt Ecclesia de ea cognoscere, & iudicare possit; quandoquidem qui talia verba profert, non exprimit, de quo subiecto loquatur; nisi forsan id ex adiunctis colligi possit, sicuti notauit Castr. *lib.* 2. *de hæret. punis.* cap. 18. Valsq. *tract. de benef.* cap. 4. num. 90. Sanchez *lib.* 2. *mor.* cap. 3. num. 8. & 10.

Item secundò poenas hæreticorum, non incurreret, si quis hæresim in mente decentem scriberet characteribus, qui à nemine, quàm ab ipso, intelligi possent; ideoque qui scripsit ex tali scriptura ab Ecclesia conuinci, aut iudicari non possent.

Item tertio, non incurreret, si quis interius hæreticus, exterius moueret caput, vnde nemo possent colligere, id fieri ad hæresim profitendam; nisi dixisset prius, se vti velle illo signo ad illam profitendam: tunc enim per id iam satis se explicuisset.

Item quarto non incurreret, si quis similiter interius hæreticus, libros hæreticorum legentem audiret, aut eorundem libros imprimeret, aut imprimi faceret, vt hæreticis faueret in eorum hæresi.

Item quinto, non incurreret, si quis etiam interius hæreticus, recitatiuè solum hæresim suam proferret, dicendo in mente habuî talem hæresim; nisi ex circumstantiis colligi possent, adhuc talem hæresim ipsum in mente fouere.

Item sexto, non incurreret, si quis similiter interius hæreticus, diceret, se hæresim quamdam aliquando sectatum fuisse, vel habere propositum illam sectandi (etsi de hac re meritò puniri posset, sicuti docet Simanca de *catbol. instit.* tit. 42. num. 9. & 10. Azor. *tom.* 1. *lib.* 8. cap. 10. *quæst.* 6. Sanchez *cit.* cap. 8. num. 21. & 22. Sayr. *de cens.* lib. 3. cap. 4. num. 131.) Ratio, quia nec talis præsentem hæresim indicat, sed tantum præteritam, aut propositum futuram; cum quo consistere potest, vt qui ita loquitur veram tunc fidem retineat, sicuti rectè notauit Sanchez *cit.* num. 22.

Item septimò, non incurreret, si quis hæresim, quam in animo conceptam gerit, in somno, vel ebrietate proferret: nam

nam discrimen est inter homicidium, & similia peccata, quæ opere externo consummantur. & inter hæresim, cuius malitia consummat in interno: qui enim in ebrietate hominem occidit, cum sciret, se tunc rixari, & verberare solere, & propterea à vino sibi abstinendum esse, irregularitatem, & excommunicationem incurrit; non autem is, qui in ebrietate hæresim profert, licet sciuerit, se, cum ebrius est, de fide disputare, & hæreticas suas opiniones proferre. Ratio discriminis est, quia hæresis in intellectu consistit, & perfitur; per signa autem exteriora manifestatur tantum; consequenter prolatio dogmatis hæretici non est peccatum externum hæresis, nisi ab interna intellectus hæresi procedat, & exprimitur, in ebrio autem non procedit ab hæresi mentali, sed solum ex imaginatione, & consuetudine, ergo, &c. At homicidium in externo opere consistit, ac perfitur; consequenter est verum peccatum externum homicidij, tamen si fiat ab ebrio, qui tunc nihil aduertit, siue intelligit, dummodo aduerterit prius, cum causam præbuit, ob quam indirectè, & imputatiuè censetur ipsi voluntarium.

8 Item octauo, poenas hæreticorum non incuteret, si quis similiter interius hæreticus re vera non dormiens, sed (sitione somni occulta per se, & purè mentali, non explicata signo vlllo, eam probabiliter indicante) somnum fingens, ita vt omnes astantes sibi persuadeant, eum dormire, hæresim suam internam exterius proferret; sicut nec qui proferret, amentiam ita aptè simulans, vt quamuis in externum proferat, hæreticus tamen ex verbis suis non colligatur, nec qui similiter interius hæreticus, in comœdiâ hæretici personam agens proferret hæreses, quas in mente

Tom. del Bene Dubii. Moral.

habet: ex circumstantiis enim comœdiæ per se hæreticus non apparet; in quo satis differt ab hæretico externo: nam hic ad summum est occultus per accidens, cum si pro tali non cognoscatur ab aliis, sit ex defectu audientium, non autem ex defectu sui, at in casu nostro nõ est ex defectu audientium, sed ex defectu sui; loquitur enim in circumstantiis, in quibus non manifestantur hæreses ipsius, sed potius eius, cuius personam in comœdiâ suscepit & ratio horum omnium est, quia sicuti signa imperfecta solent ex circumstantiis hæresim, & animum occultum perfectè significare, ita è contra perfecta signa possunt ob circumstantias eadem occultare. Confirmatur, quia nemo, quamuis fidei studio flagret, hæresim suspicatur in loquente, quem dormire, vel insanire credit, aut facere comœdum videt, sed omnia verba eius cum risu accipit: vt autem hæresis sit externa, opus est, vt ex signo aliquo possimus illam, tanquam quandam rem significatam prudenter colligere: nam si non per accidens, sed per se, non possumus mentem loquentis hæreticam interpretari, hæresis est per se occulta, & interna; interim dicendum tamen est, quod si quis humano modo posset prudenter colligere tales homines non dormire, non insanire, non comœdiam agere, sed simulare; tunc absque dubio essent hæretici externi, & Bullæ pœnas, ac reservationem incurrerent. Ratio, quia tunc hæresis esset occulte per accidens, non autem per se, sicuti nunc est in casibus positis. Vide Henrici, lib. 6. cap. 14. num. 6. lit. 1. Castr. de iust. hæretic. punit. cap. 18 Azor. lib. 8 cap. 10. quæst. 6. Granad. in 2. 2. contr. 1. tract. 15. disp. 13. num. 14. & Simanc. de catholic. instit. tit. 42. numer. 10. & Metollam tom. 1. disp. cap. 2. num. 387. & 401.

O S V B

SVBCOROLLARIUM IX.

Vnde nonò absolui potest à Regu-
laribus, quin imò à quolibet ap-
probato Confessario (modo, quo *suprà*
dicebatur)is etiam, qui actu consumma-
uit hæresim perfectè in interno, dum-
modò eandem, licèt aliquo modo, non
tamen omni modo perfectè actu con-
summaverit in externo, id est, consumma-
tione externa peccaminosa grauitè.
Moueor ad hoc etiam subcorollarium
deducendum propter eandem rationem
iam *suprà* assignatam: nempe, quia
censuræ, & pœnæ delictum aliquod
afficientes (cum vtprope odiose strictam
interpretationem habeant) non con-
trahuntur, nisi ob delictum verum, &
ex omni parte perfectè consummatum.
Adde, quòd ex dictis Ecclesia magis at-
tendit actum externum, quàm inter-
num: ergo &c. atque ita docent Suarez
de cens. disp. 4. sect. 3. num. 4. Præpos. in
3. part. quest. 1. de cens. in communis, dub.
6. num. 45. Auila part. 2. cap. 5. disp. 3.
dub. 5. Corduba lib. 4. quest. 13. Simanca
de Cathol. instit. tit. 42. num. 9. Azor.
tom. 1. lib. 8. cap. 10. quest. 5 Sanchez
de matrim. lib. 3. disp. 2. num. 5 & lib. 2.
Mor. cap. 8. num. 7. & seqq. Sà verb. hæ-
resis, num. 2. & Becan. de fide, cap. 15.
quest. 1. num. 8. quapropter quando in
iure fertur censura propter aliquod de-
lictum, semper (nisi aliud exprimat)ur
intelligenda est de delicto in genere suo
ex omni parte perfectè consummato: at-
que ita colligitur ex. *cap. perpetua san-*
ctitatis de elect. in 6 vbi habetur, quòd
scienter indignum eligentes non incur-
rant iuris pœnas, nisi adeo in eo persi-
terint, vt ex votis ipsorum electio se-
quatur: vbi apertè innuitur pœnam non
incurri ob delictum, quod in genere

suo non sit omnino perfectè consum-
matum: vnde & dici consuevit, quòd lex
imponens pœnam strictè sit interpre-
tanda, & meritò, quia odia sunt sem-
per restringenda.

Hinc qui percutit Clericum, si verè
non percutit, vel quia errauit, vel quia
impeditus fuit, &c. non contrahit ex-
communicationem Canonis, *si quis sua-*
dente Diabolo. Item qui percutit ali-
quem, si non sequitur mors, non con-
trahit censuram (si censura lata est ob
homicidium) quousque sequatur mors,
quæ si simpliciter non sequitur, quam-
uis miraculosè impedita, simpliciter
censuram non contrahit: quia quam-
uis ante mortem actio ex parte delin-
quentis sit consummata, non tamen est
consummata, prout significatur nomine
homicidij, quod propriè significat actio-
nem delinquentis, prout coniunctam
cum morte. Item qui scribit ad aliquem,
non contrahit censuram latam ob scri-
bendum ad illum, quousque ad illum
scriptura perueniat; sicut qui profert
hæresim in extèrno absque consensu
hæretico interno, non contrahit ex-
communicationem latam contra hære-
ticos, quia non est perfectè hæreticus,
vt *suprà* dicebatur: & ob eandem ratio-
nem, qui consulit, aut mandat opus, cui
est annexa censura, censuram non con-
trahit, quamuis ex consilio, aut manda-
to sequatur opus, nisi extendatur illa
ad consulentes, & mandantes; quia qui
consulit, aut mandat opus, non efficit
in rigore opus, imò addo, quòd quan-
do censura fertur ob consilium, aut
mandatum, censura non contrahitur,
ni sequatur opus, & non ante, quàm
sequatur opus: excipe, nisi censura prin-
cipaliter feratur ob consilium, aut man-
datum: quia tunc statim contrahitur,
etiam ante secutum opus, & quamuis
num

nunquam sequatur opus, ita fertur excommunicatio *in cap. de homicidio in 6.* contra eos, qui mandant aliquem occidi per assassinos, quamvis excommunicatio ista non amplius habeat locum: ita etiam fertur excommunicatio *in Clem. de pœnis, cap. 1.* contra Religiosos mendicantes, qui animo retrahendi populum à solutione decimarum, aliquid docent in concionibus, subintellige animo id efficiendi exterius expressis; & ita etiam fertur excommunicatio in Bulla Gregorij XIII. contra eos, qui cum aliquo influxu, seu effectu suadent duellum; quam excommunicationem (etsi non contrahant principales, nisi sequatur duellum, sicuti probabiliter docent Sanchez *lib. 2. Moral. cap. 39.* & Megalius *in 3. part. lib. 4. cap. 4. quæst. 2.*) contrahunt tamen suadentes, etiamsi non sequatur duellum, dummodò tamen ex vi suasionis ipsorum fuerit accessus utriusque principalis ad locum destinatum duello, & per ipsos suadentes non steterit, quominus sequatur duellum, secus si per ipsos steterit, quæ de re vide Sanchez *ubi supra*, Filiucium *tom. 2. tract. 15. cap. 1. quæst. 5.* & Bonac. *tom. 3. disp. 2. quæst. 3. punct. 48.*

Appendix ad ea, quæ supra dicebantur.

EX nono igitur subcorollario præcedenti posito pœnas hæreticorum non incurrit, qui hæresim suam manifestat solum ad petendum consilium, vel ad illam Confessario explicandam: vel qui hæresim suam inter peccata scribit, ut eam confessioni subiiciat: & ratio ex dictis est; quia tales actus non sunt mali; sed potius laudabiles, quos

Ecclesia non intendit punire, quin neque impedire. Item hæreticorum pœnas non incurrit, qui hæresim suam iocose tantum, & non assertive profert, & præterea non est talis, de quo hæresis præsumi possit; quia huiusmodi actus, utpote non mortiferus, non est, ut tantæ pœnæ subiiciatur. Item nec incurrit, qui profert indeliberatè, & absque vlla aduertentia; quia huiusmodi actus non est humanus, ac proinde talis, ut ad tantam pœnam contrahendam sufficiens sit. Item nec incurrit, qui profert etiam cum deliberatione, quæ tamen solum sufficiat ad peccatum veniale: vel (ut docent Henricus *lib. 6. cap. 14. num. 6. lit. I.* Sanchez *ubi supra, num. 17.* & Hurtad. de Mendoza *de fide, vol. 1. disp. 83. sect. 3. §. 21.*) qui tantum prodit per opus externum, quod præscindendo ab actu interno peccatum mortale non est: ut si quis, v.g. (inquiunt ipsi) motus hæresi interna comedit in diebus prohibitis carnem in modica quantitate, quæ non sufficiat ad peccatum mortale; sicuti incurrit is, qui motus eadem hæresi interna, carnem comedit in quantitate notabili, & adsint circumstantiæ, in quibus hæc, & nunc indicium sufficiens hæresis possit oriri. Ratio, quia factum externum prius (inquiunt ipsi) non est mortale (sicut posterius) nisi per relationem solum ad actum internum, quod ad pœnas incurrendas non est sufficiens: & hoc verum esse subdunt ipsi; etiamsi singulis diebus prohibitis modicam partem carnis comederet; quin imò etiamsi à principio singulis diebus prohibitis modicam partem carnis comedendi voluntatem expressam haberet: cui doctrinæ neque obstat, quod præceptum Ecclesiæ de non vescendo carnibus sit negatiuum: nam præceptum naturale de non furando

(subdunt iidem) negatium est, & tamen in hoc excusat à mortali paruitas materia: ergo & in illo: non enim est maior obligatio præcepti positivi, quàm naturalis: quare dicendum (inquiunt ipsi) quòd non incurtat poenas hæreticorum, qui signa dat hæresis internæ in quantitate tam leui, vt non sit ex se sufficiens ad peccatum mortale contrahendum: quia excommunication, & reueruatio non est de peccato mortali interno, sumpro solitariè; sed de peccato mortali interno, provt est coniunctum cum peccato mortali externo, quod explicet internum; & confirmant: quia excommunicationem Canonis, si quis iudante Diabolo, non incurrit Cletici percussor, si percussio sit levis, & venialis, esto mortalis existat per relationem ad prauum actum internum.

2. At hæc doctrina, & exemplum mihi non quadrant: nam fieri potest, quod aliquando tales circumstantiæ concurrant, vt etiam exigua carnis comestio sit sufficiens protestatio hæresis; vt si verbi gratià, inter alios cibos proponatur caro, hac expressa intentione, vt qui Lutherani sunt, à Catholicis discernantur: in quo casu occultus hæreticus, si sine contraria protestatione, vel modicum carnis comedat, quauis peccat quidem venialiter contra Ecclesiasticam legem, ex motiuo temperantiæ latam, peccabit tamen mortaliter, & excommunicationem incurrit, quatenus hæresim suam sufficienter manifestat, ac profitetur: quare discrimen est inter externum peccatum percussoris, & externum peccatum hæresis, quo illud in prauo proposito executione, hoc verò in internæ animo completæ hæresis manifestatione consistit, sicuti præter alios rectè notauit Vivaldus in *explanat. Bullæ casu* 1. num. 3. & sic retorquetur con-

tra aduersarios argumentum; nempe quod sicut excommunicationem incurrit, qui propositum percutiendi Clericum sufficienter exequitur, ita etiam incurrit, qui hæresim animo consummatam sufficienter significat, & profitetur; secus si significet, & profiteatur insufficienter & imperfectè, vt *suprà* dicebatur.

Hinc soluitur quæstio, an excommunicationem incurrat, qui verbi gratià, Lutheri hæresim animo occultè tenens, idcirco à Missæ sacrificio, vel sacra communione abstinet, aut eorum sanctissimo Sacramento genu non flectit, aut caput non denudat, &c. nam ex Caietan. 2. 2. *quæst.* 11. *arsc.* 4. Azorius *tom.* 1. *lib.* 8. *cap.* 9. *quæst.* ult. Sanchez *lib.* 2. *moral.* *cap.* 8. *num.* 16. & Toletan. *lib.* 1. *cap.* 19. Respondetur, quod si attentis circumstantiis personæ, loci, temporis, &c. talis ommissio censeri potest virtualis professio sectæ hæreticæ, excommunicationem incurritur: secus autem si circumstantiæ adsint, vt huiusmodi ommissio obliuioni, aut alteri iustæ excusationi probabiliter adscribi possit: etiam si re ipsa ex hæretico animo proficiat.

Hinc soluitur etiam altera quæstio, 4 an excommunicationem incurrat, qui tenens similiter, verbi gratià, hæresim Lutheri, die ab Ecclesia interdicta, carnem comedat; quippe existimans huiusmodi prohibitionem Ecclesiæ illegitimam, & Christianæ libertati repugnantem esse: nam respondetur, quod carnis comestio in die interdicto secundum se indifferens est, & non protestatiua hæreticæ sectæ: attamen per circumstantias personæ, loci, temporis, &c. determinari potest ad hæreticæ sectæ professionem, siue in parua, siue in magna quantitate fiat, vt *suprà* dicebatur; etsi in magna quantitate facilius

res

res locum habebit; quod fortassè intelligunt Henriquez, Sanchez & Hurtad. de Mendoza, distinguentes de comestione carnis mortifera, & non mortifera, seu in magna, aut modica quantitate contra præceptum Ecclesiæ eam prohibentis.

SVBCOROLLARIUM X.

VNde decimò absolui potest à Regularibus, quinimò à quolibet approbato Confessario, modo, quo suprà dicebatur, is etiam, qui quamvis certò consummaverit hæresim perfectè in interno, dubitat tamen an eandem consummaverit perfectè etiam in externo, vel è contra; quamvis certò consummaverit perfectè in externo, dubitat an consummaverit perfectè etiam in interno, verbi gratià, si cum certò protulerit Spiritum sanctum non procedere à Filio, dubitet an tunc in mente ita etiam senserit. Ratio huius Subcorollarij est eadem quæ suprà dicebatur.

Confirmatur, quia cum reservatio sit odiosa, peccata mortalia in reservatione Prælati non censentur comprehensa, nisi certò fuerint opere perfectè consummata, sicuti docet Sylv. *verb. casus, quest. 5.* Henric. *lib. 6. capis. 14. num. 5.* Graff. *part. 1. decis. lib. 1. cap. 13. num. 71.* Finellius *cap. 5. cas. reserv. num. 4.* ubi afferunt exemplum de incestu impuberum, & eorum qui extra vas semen emiserunt: & ratio est, quia crimen non intelligitur, nisi demonstretur, *argum. l. in bello, §. facta, ff. de capitiis, & postliminio reuersis, et l. 2. de probat.* & non intelligitur nisi sit perfectè consummatum, iuxta *cap. hac autem, iunct. gloss. dist. 1. de penit.* attentatio enim, verbi gratià, homicidij non est propriè homicidium; neque conatus ad incestum, est propriè incestus. Certe-

tum si ipsa quoque criminis attentatio expressis verbis referueretur, certum est apud omnes, quod reservatio sit valida. Ratio, quia de peccatis etiam internis reservatio fieri potest, ut *suprà* dicebatur, & docent Maior in 4. *distinct. 17. quest. 5. prop. 2.* Graff. Henriquez, Finellius in loco *suprà* cit. Medina *lib. 1. cap. 10.* Sanchez *lib. 2. moral. cap. 8. n. 4.* & alij passim.

Confirmatur vndecimò, quia propter eandem rationem iam dictam, quando dubitatur an peccatum sit reservatum, & sic absolui posse etiam à Confessariis, qui non habent potestatem suprà casus reservatos, sicuti habet communis opinio Doctorum contra Armill. *verb. casus, num. 13.* Freitas in tract. de modo audiend. *Confess. 2. part. cap. 8. casu 2.* & Cordub. in *regul. sancti Francisci. cap. 7. quest. 4. punct. 1. casu 5.* & ratio huius communis opinionis est, quia cum reservatio, ut *suprà* dicebatur, odiosa sit, strictè interpretanda est: atque ita præter alios docent Henriquez *lib. 6. de sacrament. cap. 26. num. 7.* Suar. in 3. *partem tom. 5. disput. 40. sect. 6. num. 5.* & tom. 2. de *relig. lib. 4. de voto. cap. 5. num. 15.* Sanchez *lib. 1. moral. cap. 10. num. 74.* Sà *verb. casus reservatus, num. 5.* Bonacin. de *sacrament. penit. quest. 7. punct. 5. §. 4.* Graff. *tom. 1. conf. 2. de penitenti. & remiss. num. 13.* & seq. Zecch. de *casib. reserv. cas. 13.* Galest. in *margar. cas. conf. verb. casus reservatus.* & alij passim.

Nec mihi probatur limitatio, quam adhibent Sanchez & Bonac. in loco *suprà* cit. scilicet nisi esset pro illius peccati commissi veritate presumptio fori exteri; quia tunc stante tali presumptione possessio est pro certitudine peccati: pro eo enim est possessio, pro quo est fori externi præsumptio, & tali præ-

scriptioni standum est in utroque foro, donec de veritate in contrarium constiterit, v. g. (inquiunt ipsi) si quis protulit exterius hæresim, dubitat autem modo, an tunc in mente ita etiam senserit, censetur hæresis reservata, idque ex eo, quia (cum verba sint naturaliter signa intentionis, & nemo præsumatur dicere, quod in corde non habet, nec aliter, quam in eo habet, *leg. labeo, ff. de supell. legat.*) præsumptio, ac possessio in tali dubio est, quod hæresis exterius processerit ex vero interiori consensu in ipsam hæresim: tum quia in tali dubio homo iudicaretur hæreticus in foro externo, ergo idem dicendum in foro interno; consequentiam probant, quia in utroque foro idem iudicandum est, quando forum externum in falsa præsumptione non innititur, sicuti ex communi docet Bald. in *auth. ingressi C. de sacros. Eccles. n. 49.*

Non (inquam) talis limitatio mihi probatur, quia ex dictis non debet casus censeri reservatus, nisi certo constet de reservatione; nec sufficit, quod præsumatur reservatus; quia cum reservatio, (vt *suprà* dicebam) sit odiosa strictè interpretanda est; & sic, quando Pontifex reservat sibi hæresim, intelligi debet de hæresi certa non autem de hæresi præsumpta. Confirmatur à simili: nam quamvis, quando quis est certus, se emisisse votum castitatis perpetuæ, aut Religionis approbatæ, dubitat autem, an habuerit tunc animum se obligandi, teneatur votum servare; quia possessio, ac præsumptio stat pro voto, nihilominus tale votum non censetur Pontifici reservatum, vt concedit idem Sanchez *lib. 4. mor. cap. 40. num. 26. & cap. 44. num. 3.* idque non alia ratione, nisi quia, cum reservatio sit odiosa, restringenda est ad ca-

sus reservatos certos, ergo idem propter eandem rationem dicendum est in casu nostro: & hinc apparet responsio ad super adductas rationes aduersariorum.

Dices, si quis percutit clericum, dubium autem postea est, an percussio sit gravis, & sic reservata Pontifici; vel levis, & sic talis, à qua Episcopus absolvere possit, iuxta *cap. perveni de sententi. excommun.* non potest in tali casu Episcopus absolvere (sicuti habetur in *extranag. Perleclis, nondum typis mandata*, quam ad verbum referunt Nauar. *cap. 27. num. 91.* & Molin. *tract. 3. de inst. disput. 57.*) ergo sic, &c. in casu nostro.

Respondetur: transeat antecedens; at nego consequentiam; & disparitas est, quia in dicta *extranag.* percussio clerici reservatur Pontifici expressè, non solum, quando est certum, sed etiam quando est dubium, an fuerit gravis. Vnde potius retorquetur contra aduersarios argumentum; nempe quod per reservationem casus, non veniat reservatus casus dubius, nisi exprimitur.

Instabis: etiam in decreto Clementis VIII. contra privilegia Regularium reservantur casus Bullæ Cœnæ, quamvis sint dubij, siue iuris, siue facti, ergo, &c.

Respondetur: distingo Antecedens; in decreto priori, concedo, in decreto posteriori moderatorio prioris, vbi dempta sunt verba ista; nego. Quare similiter retorquetur contra Adversarios argumentum.

Aduertendum III.

Aduerte tertio, quod Regulares tamen degentes in vna diocesi possunt

possunt absolvere casum, & excommunicationem specialiter reservatam à poenitentis ordinatio alterius diocesis; dummodo non sit reservata ab ordinario, in cuius diocesi audiunt Confessiones. Ratio, quia quilibet potest absolvere iuxta leges fori locorum, in quibus versatur; alioquin enim tenerentur scire omnes casus reservatos Episcoporum, quod esset onus intolerabile: atque ita docent Suarez in 3. part. 4. *disput.* 30. *sect.* 1. num. 1. Henric. lib. 6. cap. 14. num. 8. *lit. R.* Reginaldus tom. 1. lib. 8. cap. 5. *sect.* 3. num. 69. quamvis contrarium teneat Comitulus in *respons. moral.* lib. 1. *quest.* 28. num. 2. & alij, quorum opinio est probabilis, quando poenitens venit in fraudem, Dixi, quod sit probabilis in tali casu talis opinio, quia & probabilis est etiam opinio opposita nostra; cum dici possit, quòd & in prædicto casu poenitens non veniat in fraudem, sed subtrahat se à lege, & utatur iure suo, sicut & utitur confessarius, qui eum absoluit, iuxta regul. 55. ff. *nullus videtur dolo facere, qui iure suo utitur.* Vide Dianam part. 2. *Miscell.* 3. *resol.* Layman 56. *de legib. capit.* 11. in fin. Sanchez lib. 3. *de matrim. disput.* 18. num. 29. & lib. 1. *moral.* cap. 12. numer. 35. Suarez lib. 2. *de f. f. u.* cap. 13. num. 6. ubi propterea docent, quod potest quis egredi ex oppido suo, & conferre se ad locum (ubi lex non obligat) ut solvatur à loci sui lege, v. g. de servando festo, de ieiunando, de contrahendo matrimonio coram testibus, ac Prælato, & de similibus.

Aduertendum IV.

Aduerte quartò; quod Regulares possunt etiam absolvere à casibus

Episcopo specialiter reservatis eos, qui de proximo Religionem ingredi volunt, si fortè casibus illis fuerint irretiti; neque obstat Decretum sac. Congregationis iussu Clementis VIII. editum, & eius declaratio ab eadem Congregatione edita anno 1602. 26. Novembris, ubi Regularibus inhibetur absolvere vi privilegiarum poenitentes à casibus locorum ordinarijs specialiter reservatis; quia tam Decretum prædictum, quam prædicta declaratio loquuntur de iis Confessarijs, qui secularium Confessiones audiunt, sub quibus secularibus non comprehenduntur illi, qui Religionem de proximo sunt ingressuri, iuxta illud, quod dicitur in *lege Mule. Cod. de milite. testament. proximè accingendæ habetur pro accincto*: atque ita fuit responsum Romæ ad mentem Clementis VIII. sicuti testatur Bartholomæus de Vecchis in *praxi novit. disput.* 9. *dub.* 7. num. 5.

Aduertendum V.

Aduerte quintò, quòd si fortè quis ex Regularibus absoluat quempiam à casibus bullaribus reservatis Papæ, vel à casibus specialiter reservatis Episcopo, & sic incidat ex decreto prædicto Clementis VIII. in excommunicationem Papæ reservatam (ad quam contrahendam ex dictis non sufficit ignorantia, etiam crassa, siue iuris, siue facti, illa sit; sed requiritur scientia; cum feratur contra absolvere præsumentes) absolui poterit contra Comitulum lib. 6. *quest.* 9. (si specialiter ab Episcopo reservata non fuerit) ab alijs Regularibus vigore suorum privilegiorum. Ratio, quia excommunicatio hæc Clementis VIII. de qua loquimur, non includitur in casibus Bullæ Cœnæ,

Cœnæ, quin neque in quinque alijs casibus Papæ reservatis, ergo &c. Consequentia probatur, quia exceptio firmat regulam in contrarium, nempe in casibus non exceptis. Vide Layman lib. 1. tract. 5. part. 2. cap. 5.

SUBSECTIO XXXII.

*Proponuntur secundi Exempli
positi Corollaria.*

COROLLARIUM I.

I HIs itaque prænotatis, possunt primò Regulares ex vi prædicti privilegij (cum latè, vtpote fauorabile; ex dictis interpretandum illud sit) tollere per absolutionem, non solum censuras propriè dictas, quæ ob contumaciam inferuntur; sed etiam suspensiones, & interdicta iuris, quæ ob delictum merè præteritum imposita sunt, seu ad tempus, puta biennium, triennium, &c. seu in perpetuum, & sine spe remissionis, qualis est, v.g. suspensio, vel potius depositio à Pio V. lata in sodomiam exercentes; qui sicut & alij incidentes in quinque alios casus Papales, si occulti sunt, ab Episcopis absolui possunt, ex commissione ipsi facta in Tridentino sess. 24. cap. 6. de reformat. & à Confessariis Religionum ex virtute dicti privilegij, modò quoad hoc ultimum, reuocatum illud non sit: quare videri poterit Rodriq. tom. 1. qq. regul. quest. 8. art. 10. Sanchez lib. 3. de matrim. disput. 26. num. 7. & lib. 8. disp. 31. num. 17. & in summa, lib. 2. cap. 39. Henric. lib. 7. cap. 26. num. 3. Suarez de pœnit. quest. 30. sect. 2. num. 14. Peregr. de duello, quest. 37. & in compendio pri-

nileg. verb. absolutio quoad seculares, §. 1. in fin. Sayrus tom. 1. lib. 3. cap. 21. num. 21. & Floron. à fol. 14. vsque ad 28.

COROLLARIUM II.

Secundò possunt Regulares absolute ita amplè (vt dicebatur *suprà*) independentè à iurisdictione Episcoporum: Episcopi enim tam amplam iurisdictionem audiendi confessiones omnium fidelium, vndeunque accedentium, còsque à censuris, etiam reservatis, absoluendi, dare non possunt; sed eam Regulares accipiunt ex vi prædicti privilegij à summo Pontifice, cum dependentia tamen ab approbatione Episcoporum, & cum dependentia à consensu, & voluntate Superiorum suorum tanquam à conditione sine qua non, quare de re vide Clem. dudum, §. statuimus, de sepul. Palud. in 4. d. 17. q. 4. art. 3. concl. 5. Rodriq. tom. 1. regul. 99. quest. 60. art. 3. Henric. lib. 6. cap. 6. num. 6. lit. V. Mirand. tom. 1. quest. 45. art. 12. Llamas part. 1. cap. 7. §. 4. Ioannem de Lugo disp. 21. de pœnit. sect. 3. num. 53. & Pasqualigum decis. 444. & decis. 500.

Corollarij secundi subcorollarium primum.

Hinc sequitur primò; quòd Prælati Regularibus suis semel approbatis, & expositis iurisdictionem, ob causam etiam non notoriam, iterum auferre possunt, quamvis si Prælati alicui Confessario suo interdicit, ne confessiones audiat, non ideo per hoc statim existimandus est, iurisdictionem auferre velle; sed prohibitionè tali solum efficere, vt illicitè non autem inualidè (ad hoc, vt damnum animarum leuitetur exerceatur. Excipe, nisi vel contra

contrarium Prælarus exprimat, vel ex circumstantiis, aut causa propter quam prohibuit, aliud præsumi debeat; puta si ob infirmitatem cum ab officio suspendit, aut deposuit, qua de re Henricus *loc. cit.* Rodriq. *art.* 13. ubi tamen bene admonet, quod si talis suspensio publice notoria non sit, absolutiones, quæ à semel legitima auctoritate exposito conferuntur, validæ etiam censendæ sint, ex eo, quia error communis cum titulo colorato tribuit iurisdictionem, sicuti habetur in *l. Barbar. ff. de offic. Prælati.* & passim docent DD. in *c. nihil de elect.* & ratio est vt euitentur (sicuti *suprà* dicebatur) incommoda, quæ alioquin in communitate sequerentur. Vnde propter eandem rationem docent Basiliius Pontius de *matrim. lib. 3. cap. 22. num. 46.* Ioann. Sancius in *seleclis, disp. 44. num. 3.* & Molfesius in *sum. tom. 1. tract. 7. cap. 13. num. 21.* quod etiam error communis sine titulo colorato, tum in foro externo, tum etiam in foro conscientie iurisdictionem tribuat: & consequenter repetenda non sit confessio facta cum Confessario, qui cum falsa licentia Ordinarii (& siq. intrusus) confessiones aliorum excepit; itémque à fortiori possit poenitens, si sciat Confessarium iurisdictione priuatum esse (quod ipse Confessarius, & populus ignoret) petere, si sic ipsi expediat, ab illo absolutionem, quia validè propter rationem dictam (præsertim quia in isto vltimo casu adest titulus coloratus) illa conferetur.

2. Adde, quod non solum error communis; sed etiam probabilis opinio Doctorum iurisdictionem tribuit, etiam si opinio illa fortè sit falsa: atque ita docet Henriquez *libro secundo de poenitentia, capite decimoquarto, numero tertio & quarto.* & Sanchez *lib. 3. de matrimonio.* Th. del Bene *Dubii. Moral.*

monio, disp. 20. num. 65. vt si probabile sit, v. g. talem posse absolueret à reſeruat-
tis, vel à censuris, matrimonio assiste-
re, excommunicare; Confessorem eli-
gere, priuilegium non esse reuocatum,
& similia, & ille ex hac opinione ope-
retur, valida sunt acta, Ecclesia sci-
licet supplente defectum, si fortè de-
fectus subſit: & ratio est, quia cum lici-
tum sit operari ex opinione probabili,
si omnia illa essent irrita, grauius incom-
moda etiam in communitate sequerentur:
vnde dicendum, quod non peccabit
Sacerdos simplex absoluens consti-
tutum in periculo mortis, præſente Sa-
cerdote approbato: neque Parochus ex-
cipiens in aliena Dicecesi confessiones,
absque noua Episcopi approbatione;
nec Sacerdos approbatus absoluens ex
opinione probabili à reſeruat-
tis, &c. cum de his omnibus sit opinio proba-
bilis, quin imò, vt ait Panormit. in *cap. nihil 44. de elect.* quem refert, & sequi-
tur Rosella *verb. Confessor 3. in fin. Syl. verb. eod. 1. quæst. 19.* Sanchez *num. 56.*
valent acta in vtroque foro, etiam si
populus dubitet, an superior sit offi-
cio priuatus: & ratio est, quia cum an-
tea fuerit habitus pro superiori, non
debent subditi propter dubium super-
ueniens, cum in officio perseueret, cum
reicere: in dubio enim nemo est suo
iure spoliandus, cum in dubio melior
sit conditio possidentis.

Ex dictis patet, quod etſi illi, qui
habent titulum coloratum, & multo
magis, qui illum non habent, peccent
vsurpatione iudicii (quia quantum in
ipsis est, vsurpant potestatem, quam non
habent) tamen illorum sententia, si ad-
sit error communis, non est irrita; quia
(vt dicebatur) dum hoc attentant, Ec-
clesia propter bonum commune iurif-
dictionem extraordinariè in ipſo actu

P subministrat

subministrat. Hinc multi soluuntur casus, quorum est

Casus primus.

Quod valida sunt acta Prælati qui accepit Prælaturam in excommunicatione, irregularitate, vel alio impedimento occulto (ratione cuius collatio sit irrita, vel interuentu simoniæ realis completæ, aut confidentialis) si communi errore facti habeatur pro vero Prælato v. g. valida est sententia excommunicationis, & absolutionis ab eo lata, & collatio beneficij, & delegatio iurisdictionis, & similia.

Casus secundus.

Quod idem dicendum est de eo, cui collata est potestas delegata, præsertim ad vniuersitatem causarum, vt rectè docet Palud. in 4. d. 17. quæst. 6. art. 2. quales sunt Commissarij, Vicarij, Foranij, Pœnitentiarj, &c. quia horum iurisdicção non minus, quàm eorum, qui habent potestatem ordinariam, spectat ad communem vtilitatem, cum plures causæ ad ipsos deferantur. An autem idem dicendum sit de eo, qui est delegatus ad causam particularem, quidam negant, quia non agitur, inquiunt ipsi, de bono communi, at probabilius etiam affirmatur, quod tenet Paludan. *ubi supra*, & alij Doctores qui eandem doctrinam de delegato ad confessiones tradunt. Probatur, quia in cap. famis aperte agitur de delegato, & quidem, vt videtur, ad causam particularem, tum quia quamuis singuli tales non deputentur, nisi ad causas certas, nec de quorumlibet quæstionibus cognoscere possint, tamen quamplurimum interest Reipublicæ, vt horum etiam acta valeant, cum

sape, & variis casibus deputentur. Non obstat, quod dicitur in l. fin. Cod. si non à compet. iud. esse dic. ubi sic habetur, & in priuatorum causis huiusmodi forma seruetur, ne quemquam litigatorum sententia, non à suo Iudice dicta, constringat: Nam intelligitur, quando non est occultum, non esse verum Iudicem: quod generaliter in omnibus causis, etiam publicis, verum est.

Casus tertius.

Quod idem dicendum est, etiam si superior conferens officium, vel iurisdictionem, sciat impedimentum alterius, aut collationem esse inuálidam, modò adsit communis error populi, vt *supra* dicebatur: nec opus est vt ipse possit impedimentum auferre, vt rectè docent Paludan. & Caietan. in locis *supra cit.* & patet cum Episcopus confert illegitimo, vel occulto homicidæ beneficium parochiale; requiritur tamen, vt supremus Princeps possit illud auferre, & personam capacem efficere: nam si sit impedimentum iuris diuini, vel naturalis, *supra* quod Princeps non potest, nihil fiet, vt si v. g. sit scœmina, vel non sit sacerdos is, cui potestas absoluendi commissa est; tunc enim communis error, etiam cum titulo colorato, nihil iuuabit. Ratio, quia potestas humana hunc defectum non potest supplere, nec vllò modo talibus hanc potestatem conferre.

Casus quartus.

Quod idem dicendum est, etiam si litigatores, vel quorum causa agitur, impedimentum nouerint. Ratio, quia hæc iurisdicção concessa est generatim propter errorem communem; ergo priuata scientia illam non impedit, quapropter absolutio

absolutio data à Parocho, quem nosti occultè simoniacum, vel ex alio capite iurisdictione priuatum, valet, vt passim Doctores fatentur, nisi fortè tu alterius copiam haberes, & extra necessitatem illum induxeris, & sic illi confitendo, pecces mortiferè; quia tunc absolutio, etsi non sit irrita defectu iurisdictionis, erit tamen irrita defectu tuæ dispositionis, quæ ad valorem sacramenti requiritur.

Casus quintus.

- 1 Quod idem dicendum est quando alicui iurisdictione occultè est sublata, & ille nihilominus pro superiore per communem errorem habetur, quod quatuor modis potest contingere. Primò, si ipso iure beneficium vacet. Secundo, si per sententiam ei sit abrogatum, vel si sit potestas delegati reuocata. Tertiò, si delegans sit mortuus. Quarto, si iurisdictione delegantis sit suspensa.
- 2 De primo modo ita docet expressè Paludanus *vbi supra*, Panormitan. *in d. cap. nihil*, Nauar. *in cap. placuit*, num. 180. Aragoni. *quæst. 60. art. 6.* Syluest. *verb. Confessor*, 1. *quæst. 19.* & passim Canonistæ: & ratio est, quia in tali casu adest error communis, quin & titulus etiam publici officij coloratur, vt quia ab Episcopo institutus: nec refert, quod titulus, & possessio iuris sint ei adempta, quia omnò occultum est; quin non ita sunt adempta, vt non maneant de iis aliquæ reliquæ: tetinet enim possessionem facti, vt Nauar. ait, omitto, quod hoc necessarium non sit vt ad mentem Molfesij, Pontij, & Sancij *in selectis questionibus supra* dicebatur.
- 3 Non obstat *cap. dudum 21. de elect.* vbi insinuat, absolutiones datas ab eo, qui simul plures parochiales Eccle-

sias retinebat absque dispensatione, fuisse irritas, cum obtenta secunda, vacet prior, iuxta dispositionem Concilij generalis, *cap. de multa, de prebendis*, non obstat (inquam) quia publicè notum erat, illos vacare, quod si id occultum fuisset, ratione erroris communis non fuissent irritæ, vt ibidem aduertit Panormitan. & alij; nec refert quòd id proveniat ex errore iuris, modò error iuris causet errorem facti; quia tunc militat eadem ratio, quæ *suprà* dicebatur.

De secundo modo, licet contra quosdam, ita docet Paludanus *in loc. supra cit.* vbi id affirmat de eo cui commissio est occultè reuocata, ita etiam docet Henriquez *lib. 3. de penitent. cap. 6.* vbi dicit, *valere absolutionem, si non scitur de reuocatione*, & *lib. 2. cap. 4.* vbi ait, *valere confessiones factas virtute Bullæ, vel facultatis, quæ nescitur esse reuocata.* ita etiam docet Sanchez *lib. 3. de matrimon. disput. 20. num. 58.* citans pro se Baldum, Iasonem, Corneum, Mascardum, Henricum & Manuelem, qui Sanchez *in primo tomo summa cap. 60. num. 3.* dicit, valere confessiones Religiosis semel approbatis factas, quamuis occultè facultate audiendi illas sint priuati.

De tertio modo ita etiam docet idem Sanchez citans pro se multos Doctores; & probatur, quia quamuis morte vel priuatione officij delegantis expiret potestas delegati, re adhuc integra, *l. more §. ff. de iurisd. omni. iud. cap. licet 30. cap. gratum 20. cap. relatum 19.* de officio delegati, tamen quamdiu hoc communiter ignoratur, est eadem ratio, quæ in supradictis dicebatur; ergo &c. non enim hic est magis priuatus, quam in primò, & secundo casu, & tamen ibi valent acta; ergo & hic.

6 Confirmatur, quia potestas Vicarij generalis magis pendet à iurisdictione Episcopi, quam potestas delegati à delegante: nam à Vicario ad Episcopum non datur appellatio, eo quod sit vnum tribunal, vna iurisdicção, & veluti vna persona, vt apertè colligitur *ex cap. 2. de consuetud. in 6. vbi per Officalem Episcopi intelligitur Officialis (vt exponit ibi gloss. communiter recepta)* quem vocamus Vicarium generalem; & à delegato ad delegantem datur appellatio, vt *ibidem* gloss. affirmat, eo quod diuersum tribunal habent, & diuersi Iudices reputantur; vnde mortuo Episcopo expirat potestas Vicarij, etiam causa integra, vt docent Ioan. Andreas, & Hostiens. *in cap. 1. de offic. Vicarij in 6.* & tamen valent acta Vicarij, & literæ dimissoriæ ab eo datæ, si communiter mors Episcopi ignoretur, sicuti præter alios docet Henric. lib. 3. *de penit. cap. 13.* neque desinunt valere prædictæ literæ, etiamsi postea re integra, sciatur mortem Episcopi præcessisse, vt docet idem Henric. *de ordine cap. 22.* & Sanchez *in loc. supra cit.* Ergo &c.

7 De quarto modo idem dicitur, nam si suspensio primaria, quæ est in ipso delegante, non inualidat acta ipsius, dum communiter ignoratur, multò minus inualidabit acta delegati, qui solum secundatio suspensus est (si similiter res communiter ignoretur) ergo &c.

Casus sextus

1 Quod idem dicendum est, non solum in foro contentioso, sed etiam in foro Sacramentali; atque ita docent Palud. Caiet. Nauar. Pontius, Sanchez *in locis supra cit.* & alij passim, & ratio est, quia bonum commune hic etiam ita postulat; & Ecclesia defectum iurisdictionis non

minus hic, quam in foro externo supplere potest, & vult, concurrente errore communi, ergo &c.

Neque obstat, quod expressum ius hac de re non habeatur, quia quod iura disposuerunt in vno casu, id meritò intelligendum est in alijs, si par, vel maior ratio adsit, vt est in casu nostro. Confirmatur, quia supposita potestate Ordinis, in omnibus vtriusque fori est omnimoda paritas; nec plus requirit hoc forum, quam illud: sufficit enim in vtroque eadem iurisdicção quare proposita potestate Ordinis, quicumque potest absolvere, & ligare in foro externo, potest etiam in interno, vt rectè præter alios notauit Paludan. *in loco supra cit.*

Casus septimus.

Quod idem dicendum in iis, quæ geruntur ex officio publico; quamuis non sint actus iurisdictionis, vt in instrumento tabellionis, in electione, & præsentatione ad beneficia, & officia, in actu Parochi assistentis contractui matrimonij, &c. hic enim non est, actus iurisdictionis, sed exhibitionis tantum præsentia sui, tanquam testis iure requisiti. Vnde alij soluuntur casus, quare sit

Casus octauus.

Quod validum est matrimonium, et si Parochus matrimonio assistens, sit administratione interdictus (sive in genere, ob imperitiam, ne ministret sacramenta, sive in specie, ne assistat matrimonio) vel sit suspensus. vel excommunicatus, etiam non toleratus, vel per sententiam officio priuatus, modo non sit actualiter depositus, sed titulum

tulum, ac possessionem beneficij retineat; atque ita contra Auilam docet Ledefina *quæst.* 45. *de matrim. art. 5. punct.* 3. *dub.* 3. Henricq. *lib.* 11. *cap.* 3. *num.* 4. & 5. Rodriq. *sem. 1. cap.* 219. *concl.* 10. Sanchez *de matrim. lib.* 3. *disput.* 21. *num.* 4. Coninch. *disput.* 27. *dub.* 7. *conclus.* 7. & Pontius *de matrim. lib.* 5. *cap.* 17. *num.* 13. (vbi idem docet de Vicario ad nutum amouibili; adducitque pro hac sententia Cardinalium declarationes) & ratio est, quia assistere matrimonio: vti *suprà* dicebatur) non est actus iurisdictionis; vel administrationis (cum etiam ab inuito, seu coacto valide præstari possit) sed est tantum actus testimonij, ex iuris dispositione ad matrimonij substantiam requisitus.

3 Confirmatur, quia verba correctoria Concilij Tridentini, strictè interpretanda sunt, retenta verborum proprietate, qui aliter, quam præsentè Parocho, &c. ergo quamdiu verus Parochus manet, assistere, & matrimonio auctoritatem præbere, saltem validè, poterit.

4 Contrà verò validum non est matrimonium, si Parochus excommunicatus, aut alio modo censuratus non toleratus, alteri Sacerdoti, etiam non censurato assistendi licentiam concedere intenter, sicuti docent Ledefina *cir. dub.* 4. & Coninch. *conclus.* 8. contra Henricq. *lib.* 11. *cap.* 3. *num.* 5. *in comment. lit. Q.* & Sanchez *cir. disput.* 21. *num.* 7. & ratio est, quia dare alteri licentiam, qua is, aliquin non qualificatus, reddatur idoneus ad legitimum valorem actus, non est substitutio restis, vt aduersarij contendunt, sed est exercitium iurisdictionis, (sicuti notauit Nauar. *consil.* 14. *de clandest. dispensat. num.* 6. *ad tertium*) quod exer-

citium censuratus non toleratus exercere non potest, sicut nec dare licentiam audiendi confessiones, vel ministrandi sacramenta, & similia; validum tamen ex dictis matrimonium est, si ipse Parochus non sit excommunicatus, vel alia censura detentus, & substituat, vt assistat; alium sacerdotem excommunicatum, aut alia censura innodatum, etiam non toleratum; nam, vt dicebatur, id effici potest, saltem validè, quin addo, & licitè, in casu scilicet necessitatis, vt si v.g. tempore pestis ipse Parochus non possit assistere, nec substituere alium sacerdotem, quàm notorium clerici percussorem, aut censuratum alium toleratum, sicuti præter alios rectè notauit Chapeauille *cap.* 6. *quæst.* 3.

Casus nonus.

Quod item validum est matrimonium, etsi Parochus, dummodo sit proprius, vel vtriusque, vel saltem alterius sponsum, (quæ de re videtur potest Sanchez *lib.* 3. *de matrim. disput.* 19. & 25. *num.* 14. vbi docet, si vnus sponsum vagus sit, posse eius matrimonio quemcumque Parochum assistere; quia vagorum quicumque Parochus censetur esse proprius in loco, vbi illi pro tunc temporis versantur, quod verum est, si loquamur de matrimonij valore: nam licitè non potest Parochus vagorum matrimonijs assistere, nisi potius ab Ordinario licentiam obtinuerit, ob Trident. constitutionem *sess.* 14. *cap.* 6. vbi Parochis præcipit, ne vagorum matrimonijs intersint, nisi prius diligentem inquisitionem fecerint, & re ad Ordinarium delata ab eo licentiam id faciendi obtinuerint) in Parochia aliena assistat matrimonio;

P ; atque

atque ita docent Hentiq. *lib. 11. cap. 3. num. 2* Rodriq. *tom. 1. cap. 219. conclus. 5.* Sanchez *cit. disp. 19. num. 11.* contra Nauartum *cap. 25. in fin. & lib. 4. consil. 4. & 14. de clandest. desponsat. edis. 2.* idque ob eandem rationem, quæ *supra* dicebatur: quia scilicet assistere matrimonio est tantum actus exhibitionis præsentie sui, tanquam testis iure requisiti.

2. Confirmatur, quia lex correctoria debet esse strictæ interpretationis; sed Tridentini constitutio correctoria est iuris antiqui; ergo non est extendenda, sed potius strictè interpretanda, salua verborum proprietate, quæ huc seruatur, quandoquidem Concilium requirit tantum proprii Parochi præsentiam, quæ etiam extra Parochiam bene consistit, cum non agatur de exercenda iurisdictione, ut *supra* dicebatur, vel si agatur, non agitur de exercenda iurisdictione contentiosa, sed ad summum voluntaria, quæ etiam in alieno territorio potest exerceri: ergo &c peccat tamen Parochus, si in aliena Parochia spontis suis solemniter, ac publicè assistat, ut communiter Doctores *in materia de matrimonio.*

Casus decimus.

1. Quod item validum, quin & licitum, est matrimonium, etsi Parochus assistens non sit Sacerdos: quamvis ex decreto Tridentini alteri, quam Sacerdoti, assistendi licentiam dare non possit: atque ita docet Nauar. *lib. 4. consil. 6. & quest. de clandest. desponsat. edis. 2.* Hentiq. *lib. 11. cap. 3. num. 5.* Ledesma *quest. 45. de matrim. artic. 5. punct. 3.* Sanchez *lib. 3. disp. 20. num. 3. & 10.* & Pontijus *de matrim. lib. 5. cap. 17.* ubi refert pro hac sententia quandam Cardi-

nalium declarationem, & probatur ex ratione, quæ *supra* dicebatur: quia scilicet assistere matrimonio est tantum actus exhibitionis præsentie sui, tanquam testis iure requisiti; ergo &c. 1. Confirmatur ex verbis Concilij: *qui aliter quam præsentia Parocho, vel alio Sacerdote, de ipsius Parochi licentia, &c.* & sensus est, quod matrimonium contrahi debeat coram Parocho, vel alio quodam licentiam à Parocho, vel Ordinario habente, dummodo is Sacerdos sit. Vbi aduerte, quod tamen si particula *alius* eiusdem qualitatis personam 3 referre solet: quia est repetitiua similitum, id tamen non semper verum est; ut cum dicunt *crucifixi sunt cum eo alij duo laïones*: Concilium autem ita locutum est, quia communiter Parochi solent esse Sacerdotes: unde *in cap. omnis, de pænis. & remissione*, requiritur licentia Sacerdoti proprii, ut quis alteri Sacerdoti confiteri possit, & tamen ubi Doctores communiter docent talem licentiam à quocunque Parocho, vel proprio Pastore, etsi Sacerdos non sit, concedi posse, sicuti etiam notauit Sotus *in 4. dist. 18. quest. 4. art. 3.* Sanchez *cit. disp. 20. num. 3.* & in simili docuit Suar. *p. 3. tom. 3. disp. 72. sect. 2. col. 3.*

Casus undecimus.

Quod Parochus non sit irregularis, 1 etsi excommunicatus assistat matrimonio; quia assistens is matrimonio (ut *supra* dicebatur) exercet tantum actum exhibitionis præsentie sui, tanquam testis iure requisiti, non autem actum iurisdictionis, vel actum ordinis, quem solum exercendo fieret irregularis; autem irregularis fiat, si sponso benedicat, commodius dicitur *alibi*; videtur tamen in tali casu peccare mortaliter, quia

quia communicat in sacris : atque ita docet Pontius *lib. 5. cap. 17. num. 12.* quamvis oppositum etiam dici possit cum Sanchez *de matrim. disp. 21. ex eo* , quia communicat in re necessaria, præsertim in casu, quod urgeat matrimonium, ut in articulo mortis, ob salutem morientis, vel ob bonum prolis, &c. quando etiam sine peccato absolvere potest, quamvis censuratus, & non toleratus : quia in tali casu Ecclesia suspendit censuram, cum positiva lex non obliget cum tanto rigore : imò & non contritus, si ita ardeat angustiis temporis, ut non possit attendere ad habendam contritionem de peccatis. Vide *Yasq. tom. 1. disp. 207. de Eucharistia, cap. 1. num. 3. & 4.* & Ioannem de Lugo *vbi infra disp. 9. sect. 2. in fin.* Vnde nec peccabit Parochus, si etiam assistat metu mortis inductus, & multò minus peccabit, si assistat censuratus toleratus non se ingerens, sed requisitus : nam cum nulla (sicut rectè tradunt Sorus *in 4. dist. 22. quest. 1. art. 4. concl. 1.* Sanchez *de matrim. lib. 7. disp. 9. num. 18.* Ioann. Præpositus *in 3. part. quest. 7. de impedimentis matrimony, dub. 24.* & Ioann. de Lugo *de sacrament. disp. 8. sect. 14. num. 225.*) culpa sit, petere, etiam Sacramentorum administrationem ab huiusmodi excommunicatis toleratis : ex eo, quod Concilium Constantiense fidelibus absolute concesserit facultatem communicandi cum talibus, tam in sacris, quam in politicis rebus. Consequens est neque ipsos excommunicatos, præcisè ob censuram, peccare, si rogati Sacramenta etiam ministrent, modò non se ingerant, ut *suprà* dicebamus : nam quamvis ipsis excommunicatis toleratis in dicta extratragante nulla gratia directè facta sit, ideoque ipsi peccent, spectato iure communi, si fidelium

communioni, seu in sacris, seu in politicis negotiis, extra casus concessos, se ingerant, indirectè tamen, & per accidens etiam ipsi excommunicati tolerati (idèmq; dico de suspensis, interdictis, &c. si ab Ecclesia tolerentur) ex Constantiensis illo decreto commodum reparant. Primò enim, ne gratia, seu licentia aliis fidelibus facta cum excommunicato tolerato communicandi inutilis, aut noxia sit, necesse est dicere, etiam ipsi excommunicato ad communicationem legitime inducto, permisum esse communicare, quin imò addo, interdum obligari, ut si v.g. Parochiani à Parocho administrationem Sacramenti, vel subditi à Iudice excommunicato administrationem iustitiæ exigant, modò per illos non ster, quominus (si id fieri potest) ab excommunicatione, vel alia censura, ante præstitum officium absoluantur. Secundò quia ius concedat subditis, ut à iudice excommunicato, vel suspensio, &c. tolerato iustitiam, & à Pastore ordinario absolutionem, &c. petere possint, ne frustratoria sit hæc concessio, seu indulgentia, dicendum est, huiusmodi toleratis exercitium iurisdictionis suæ nequaquam ademptum esse, sicuti notavit Couar. *in cap. alma, part. 1. §. 7. num. 9.* Suarez *de cens. disp. 11. sect. 4. num. 9.* Auila *part. 2. cap. 6. disp. 3. dub. 2. concl. 3.* & Nauar. *lib. 5. consil. 15. de heret. quest. 2.* vbi rectè resoluit licitum esse à Parochis in hæresim, aut schisma notoriè lapsis, antequam denunciati sint, Sacramenta omnia suscipere, quod non rectè refutat Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 11. quest. 7.* ex S. Thom. *2. 2. quest. 39. art. 1.* vbi ait, eiusmodi hæreticos iurisdictione priuatos esse : nam id procedit, spectato iure veteri, non autem spectato iure nouo : ergo &c.

Appendix ad ea quæ supra dicebantur.

1 **P**orro quod dixi de Parocho, si excommunicatus, suspensus, vel interdictus, siue toleratus, siue non toleratus sit, idem dico de omni alio, qui instar Parochi matrimonio assistere potest; cum certum sit, præter Parochum, etiam propriam Episcopum, vel alium Episcopali iurisdictione præditum, eiusque in spiritualibus Vicarium generalem, item Legatum Sedis Apostolicæ in provincia ad quam destinatus est, ac denique in omnium fidelium matrimoniis Summum Pontificem assistere, vel assistendi licentiam dare posse; si quidem nomine ordinarij Pastoris veniunt hi omnes, quibus addo Capitulum Sede vacante, cum succedat illud in iurisdictionem Episcopi, sicuti colligitur ex *cap. cum olim, de maior. & obedi.*

2 Idem etiam dico de testibus, si similiter censurati, etiam non tolerati sunt, sicut & Parochus; quorum præsentia tamen, sicut & Parochi, debet esse moralis; ut scilicet intelligant quod agitur; ideoque testificari possint, matrimonium consensu utriusque initum esse, *argum. l. 109. ff. de verbor. signific.* vbi habetur: *coram Tizio aliquid facere iussus, non videtur præsentem eo fecisse, nisi is intelligat; itaque si furiosus, aut insanus sit, vel dormiens, non videtur coram eo fecisse; idemque dicendum de illo, qui præsens corpore est, sed animo nihil omnino aduertit, sicuti docet Sanchez de matrimon. lib. 3. disp. 39. num. 5.*

3 Non tamen requiritur, Parochum, aliosque testes ad id vocatos, seu rogatos, esse; sed sufficit, si casu matrimonio interueniant, *argum. l. 11. ff. de testib.*

vbi habetur: *ad fidem rei gesta facientiam, etiam non rogatus testis intelligitur.* Et *argum. cit. l. 109.* vbi dicitur: *scire autem testis, non etiam velle debet, num & iniussu eo rectè sit, quod iussum est;* atque ita ex communi docet Nauarr. *consil. 11. de clandest. desponsat. edit. 2.* esset tamen peccatum mortale, Parochum, quippe qui personam Ecclesiæ repræsentat, vi autem dolo inducere, ut matrimonio assistat; excepto casu necessitatis, si is sine iusta causa renuat, & ad Superiorem recursus non adsit: nam tunc astutia aliqua, sine mendacio, eum adduci liceret, sicuti rectè notauit Cóninch *disp. 27. dub. 4. in fin.*

Non requiritur secundò, testes habere 4 eas qualitates, quæ in causis tam ciuilibus, quam criminalibus iure ordinario necessariæ sunt, verbi gratiâ, non requiritur quod non sint impuberes, feminae, infames, infideles, parentes, liberi, serui, &c. sicuti non requiritur quod non sint excommunicati, vel alia censura detenti, siue tolerati, siue non tolerati, ut *suprà* dicebatur; atque ita docet Henriquez *cit. cap. 3. num. 9.* Rodriq. *cit. cap. 219. conclus. 18.* Petrus Ledesma *cit. quæst. 45. art. 5. p. 3.* Veracruz in *append. speculi, dub. 7.* Sanchez de *matrimon. lib. 3. disp. 41. num. 5.* & Cóninch *disp. 27. dub. 4. conclus. 2.* & ratio est, quia Tridentini constitutio cum sit iuris veteris correctoria, non debet extendi, præsertim cum procedat contra valorem matrimonij, cuius causa fauorabilis est. *cap. vlt. de sentent. & re iudicata.* Confirmatur, quia propter eandem rationem in fidei fauorem huiusmodi testes admitti consueverunt, *cap. in fidei, de heret. in 6.*

Adde primò, quòd testes alioquin inhabiles, seu exceptione remouibiles, validè adhibentur, ut instrumentarij ad

rei gestæ probationem, ex partium consensu, sicuti docet gloss. in *Ambrosio. de testib. §. neque igitur, verb. & suppli-*
cis, Sanchez in *loc. cit.* & Coninch *numero 4.* quin etiam validdè adhibentur ad actus iudiciales, si à Iudice, vel parte adversa non repellantur, sicuti colligitur ex *cap. 1. de except. in 6.*

6 Adde secundò, quòd authoritas Episcopi aliorum testium defectum supplet, argum. *cap. cum esset, de testam.* præsertim si Parochus testium nomina, ac locum contracti matrimonij in libro describit, sicuti iubetur in Tridentini decreto *de reformat. matrimon. cap. 1. sess. 24.* quare propter has easdem rationes dicendum est, quod si de matrimonij valore postea in iudicio lis oritur, ordinariè sufficiant etiam huiusmodi testes ad fidem rei gestæ faciendam, sicuti docuit Sanchez *cit. disput. 41. num. 6.* licet aliter sentire videatur Covarr. in *epitom. part. 2. cap. 8. §. 12. num. 17.*

7 Adde tertiò, quod etiam si contrahentes principales excommunicati, vel alia censura censurati sunt, etiam non tolerari, adhuc matrimonium validum est, etsi non licitum: atque ita docet Pontius *lib. 5. cap. 17.* & ratio est, quia excommunicatio non est vnum ex impedimentis ab Ecclesia statutum in contrahentibus, sicut nec in Parocho, & testibus, ut *suprà* dicebatur; idque in favorem matrimonij, cuius causa favorabilis est, *cit. cap. ult. de sentent. & re iudicata.*

8 Atque hinc patet responsio ad ea, quæ Auila, alique adversarij adducunt in contrarium à pari, quod scilicet actus, quos exercet excommunicatus non toleratus, ratione publici officij, sint nulli: itemque nulli sint contractus, in quibus de substantia requiri-

Totum del Bene Dubit. Moral.

tur præsentia notarij, si hic similiter excommunicatus, non toleratus, sit, ergò sic à pari in casu nostro: nam facilè respondetur ex dictis, disparitatem esse: quia non extrat hic, sicuti *ib.*, ius irritans matrimonium, si contrahentes, Parochus, vel ceteri testes excommunicati, vel alia censura censurati, non tolerati sint. Adde, quod doctrina de notario excommunicato non tolerato, non est vera in foro interno, sed solum in externo: quare cum matrimonio, non obstante excommunicatione notarij, subsistat in foro interno, consequens est, ut sit sacramentum in foro interno: & sic non mirum, si propterea agnoscatur etiam in foro externo.

Porro, an sacerdos Catholicus assistere possit matrimonijs Hæreticorum, quos in sua Parochia habet: qui casus in Germania frequens est. Respondetur affirmatiuè, (præsertim si excuset necessitas, ut *suprà* dicebatur) ratio, quia non prohibetur id propter vitandam communicationem: nam Hæretici post Concilium Constantense, nec in sacris, nec in politicis negotijs vitandi sunt, nisi denuncientur, vel sint publici Clericorum percussores: neque propter reuerentiam sacramenti, quod Hæretici indignè suscipiunt: quia Parochus, vel sacerdos assistens matrimonio, non est matrimonij minister, sed tantum testis: ut *suprà* dicebamus. Unde, si in statu peccati assistat matrimonio, non peccat: sicut nec quando Eucharistiam ministrat, quia non fuit sacramentum, sed applicat iam factum: ut ex Valsq. docet Ioan. de Lugo *ubi infra sess. 9. num. 155.* Adde, quod non rarò contingit, ut sacerdos assistat matrimonio aliquorum, qui notorij peccatores sunt; quando non patiuntur si-

Q bj

bi persuaderi, vt ad sacramentum dignè suscipiendum se disponant. Vide Ioan. Præpositum in 3. *part. quæst. 7. de impedimentiis Matrimonij dub. 24.* & Ioannem de Lugo de sacramentis *disp. 8. scilicet. 13. & 14.*

cum consensu sui. Superioris confessiones audiret. Ratio, quia Pontifex prædictum priuilegium absoluendi in forma tam ampla non concedit Regularibus, nisi dependenter à consensu suorum Superiorum, vt *suprà* dicebatur. Ergo, &c.

COROLLARIUM II.

SVBOROLLARIUM II.

Sequitur secundū, quod si Regularis sacerdos ab Ordinario approbatus sit ad audiendas Confessiones in sua diœcesi, incio, vel inuito Prælato Ordinis sui; quamuis non possit licitè (quia in omnibus à Prælato sui voluntate, & imperio dependere debet) validè tamen ea potestate absoluendi pœnitentes, quam ipsi Episcopus, aliūve Ordinarius delegat, vti possit. Ratio, quia in tali casu adsunt omnia ad Ministerium huius sacramenti requisita; videlicet Ordo sacerdotalis, approbatio Episcopi, & iurisdicctio Episcopi delegata, ergo, &c.

Excipe, nisi in Religionibus recepta sit constitutio Iulij III. facta ad instantiam Generalis Ordinis Prædicatorum, per quam eiusmodi absolutiones irritæ declarantur apud Mirandam *loco citato.*

Vbi tamen aduerte quod (etiam in casu, quod prædicta Iulij III. constitutio recepta non sit, sicuti re vera recepta vt plurimum apud Religiones, in beneficium pœnitentium, non est) non potest prædictus Regularis Sacerdos, non solum licitè, sed nec etiam validè absoluere ab aliis casibus, à quibus virtute prædicti priuilegij Regularibus à Pontifice concessi, absoluere posset, si

COROLLARIUM III.

Tertiò, possunt Regulares ex vi prædicti priuilegij absoluere ab alia omni excommunicatione, aliisque censura dummodo ab Episcopis specialiter reseruata, vel particulatim inflicta non sit, quamuis Sedi Apostolicæ reseruata; atque ita docet præter alios Eman. Rodriguez *tom. 1. regul. 99. quæst. 20. art. 4.* additque *art. 8.* cuiusmodi priuilegium absoluendi ab omni censura, etiam Sedi Apostolicæ reseruata, extendi ad censuras, quæ futuro tempore à Pontifice sibi reseruabuntur, iuxta doctrinam glossæ in *cap. quia circa, de priuilegiis.* & ratio est, quia priuilegium indefinitè concessum, si alteri non est onerosum, sed est merum beneficium Principis, amplè accipiendum, & ad futura etiam extendendum sit.

COROLLARIUM IV.

Quartò, possunt Regulares absoluere à censuris, etiam extra sacramentum Pœnitentiæ, id est, possunt absoluere etiam eos qui ipsis sacramentaliter non continentur, non obstante quod in prædicto priuilegio dicatur, *confessionibus auditis*, atque ita contra Nauarr. in *summa, cap. 26. num. 31.* & Suar. *tom. 8. disput. 7. scilicet. 5. num. 36.* docent Henriquez *lib. 7. cap. 13. num. 2.* & *cap. 36. num. 6.* Rodriguez *quæst. 61. artic. 7.* Auila *part. 2. de censur. cap. 7. dub. 13.*

Diana

Diana parti. 3. tract. 2. resolut. 9. & 20. & tract. 4. resolut. 63. Coninch *de sacrament. disput. 14. dub. 16. num. 253.* & etiam idem Nauarr. *lib. 5. consil. 11. numero 2. de prusleg. edit. 2.* & Suar. *de legib. lib. 8. cap. 6. num. 15. & 16.* Probatur, quia etsi priuilegium loquatur tantum de foro poenitentiali, non tamen propterea necessarium restringendum est forum sacramenti; cum vinculum censuræ in foro conscientie tolli possit iniuncta poenitentia salutari, sine absolutione sacramentali; & ratio horum est, quia priuilegium, siue gratia à Principe data, interpretanda est secundum naturam rei, quæ conceditur, sed absolutio ab excommunicatione, vel alia censura non dependet à peccatis: potest enim aliquis absolui à censura in foro conscientie, ita ut interim non absoluitur à peccatis, quomodo certum est, ait Aui- le, Henrquez *cir. num. 2. in comment. lit. O.* & etiam Suar. *in cit. disput. 7. sect. 4. num. 19.* Parochos ab excommunicatione non reſeruata absolvere posse; ergo idem præſtare poterunt delegati, nisi ipsis potestas limitetur, qualis limitatio in casu nostro non apparet; quia verba priuilegij intelligi debent accommodatè, nempe ut singula singulis respondeant, secundum naturam rei subiectæ; ideoque absolutio à peccatis requirat antecedentem peccatorum confessionem; non item absolutio à censuris; si quidem ab iis tantum absolvere ordinariè non solemus nisi audita prius confessione. Ergo, &c.

2. Confirmatur, quia sæpè fieri solet, quòd Confessarij etiam delegati separèt absolutionem à censura, & absolutionem à peccatis; ut si, verbis gratia, Prælati quempiam à censura absolutum, ad alterum Confessarium pro confessione faciendi mittat; vel idem Confessa-

rius quempiam hodie à censura, post aliquos verò dies eundem magis dispositum, à peccatis absoluat. Ergo, &c.

Confirmatur secundò, quia quamuis 3 priuilegia iuri communi derogantia, odia iuris dicantur, & sic restringenda sint, tamen id locum non habet, quando priuilegium (ut est in casu nostro) in fauorem publicum concessum est; tunc enim non odium, sed fauor, & Principis beneficium censetur, ideoque latè (quantum eius verba patiuntur) interpretandum est, sicuti rectè docet gloss. & Abbas *in cap. fin. num. 1. de simon.* quod multò magis procedit, quando huiusmodi facultas non particulari alicui, sed toti Ordini (ut etiam est in casu nostro) concessa est: tunc enim multò magis est fauorabilis, & sic multò magis extendenda, sicuti rectè præter alios docet Tamburin. *de iur. Abbat. tom. 2. disput. 19. quest. 2. num. 2.* qui citat Lessium, & Sanchez neque obstat, quod in priuilegio dicatur, *confessionibus auditur*, quia cum (sicuti supra dicebam) aded distent inter se absolvere à peccatis, & absolvere à censuris (idemque dico de comunatate, seu dispensare vota, irregularitates, iuramenta, petitiones debiti, &c.) ut hoc non indigeat confessione, non est censendus Pontifex velle totum priuilegium coarctare per illum ablatum: absolutum, *confessionibus auditur*; sed singula singulis referenda sunt; ita ut verba illa referantur ad absolutionem à peccatis, quæ immediate sequitur, ut supra dicebatur; siquidem, quamuis regula sit, ut clausula posita in vna parte propositionis (siue in principio, siue in medio, siue in fine illa) ponatur, putetur referri ad omnia membra dictæ propositionis *ex cap. secundo requiritis, de appell. id tamen intelligitur*, quando omnium est

eadem ratio, quæ non est in casu nostro, vt patet ex dictis: & hæc omnia confirmantur magis ex eo, quia antiquam in literis S. Pœnitentiariæ poneretur illa clausula, *audita confessione, nec aliter, nec alio modo*, satis probabiliter (vt notat Filliuc. *tom. 1. tract. 10. pars. 2. cap. 10. num. 353.*) asserbant nonnulli dispensationes emanatas ex dicta S. Pœnitentiaria potuisse fieri extra confessionem; & ita docebat præter alios Salas *de legibus, disp. 20. sect. 10. num. 98.* Sanchez *de matrim. lib. 8. disp. 34. num. 29.* & Paulus *tom. 1. tract. 10. disp. 6. punct. 15. §. 1. num. 6.* quod hodie impeditur est à S. Pœnitentiaria, quia dictæ literæ ipsius S. Pœnitentiariæ emanant in fauorem particularium personarum, & ideo non mirum, si summus Pontifex tales gratias velit cumulare, & cum illo onere, & conditione concedere, quod non est in casu nostro, sed potius oppositum: sicut rectè docebat Tamburin. *in loco supra cit.*

- 4 Porro, quod dixi de censuris, idem multò magis intelligas de dispositionibus super irregularitate, voto, iuramento, petitione debiti, &c. quarum facultates, etiam delegatæ, faciùs extra Sacramentum pœnitentiæ exerceri poterunt, quia à Sacramentali absolutione nullo modo dependent, qua de re videt præter Doctores *suprà* citatos Sotum *de iust. lib. 7. q. 4. art. 3.* Sanchez *lib. 4. mor. cap. 54. num. 16.* Villalob *tom. 2. tract. 34. diff. 29. num. 7.* Tamburin. *de iure Abbatis, tom. 2. disp. 19. quest. 2. num. 5.* Sancium *in selectis, disp. 14. num. 2.* Batiolam *in aphorism. lib. V. verb. votum*, dixi tamen multò magis idem de dispensationibus intelligas: nam Confessarij Religionum sine scrupulo possunt, ac solent dispensare in votis, iura-

mentis, debiti petitione, irregularitate (vt ex violatione censuræ) &c. sine ordine ad sacramentalem confessionem: at non faciliè solent absolvere à censuris, nisi vel audita confessione, vel saltem cum ordine ad confessionem faciendam. Ratio, quia id tutius, & vltatius est: ergo &c.

Aduerte tamen hic, quod dicto priuilegio Regularibus concessio absoluedi omnes fideles modo, quo *suprà* dicebatur, &c. non comprehenduntur Religiosi, quibus secundum propria statuta, extra suum ordinem, aut alteri, quam ei, quem Prælati ad hoc munus destinauit, confiteri permillum non est; atque ita ex communi tradit Rodriq. *tom. 1. quest. 62. art. 4.* & probatur, quia per priuilegium generale non censetur derogari consuetudini, vel statuto particulari, nisi exprimat, tum quia aliquin obseruantia regularis in collapsum iret, & multa scandala sequerentur, ergo, &c.

Aduerte secundò, quod de Religiosis iter faciendis; an scilicet alieno Sacerdoti possint confiteri, & an cuiusque exposito regulari, vel sæculari, an verò alicui ex suo Ordine, eique, qui in monasterio, vel Collegio (vbi hospitantur) pro confessionibus Regularium expositus est, confiteri debeant, id ex consuetudine cuiuscunque ordinis, vel ex Prælatorum voluntate iudicandum est; qua de re videatur Rodriq. *quest. 62. art. 5.* & Llamas *part. 1. meib. cap. 5. §. 14.* illud verò in omnibus Ordinibus receptum esse videtur; quod si plures eiusdem Ordinis Religiosi iter faciant, vnus alteri (qui confessiones audire solet, vel saltem Sacerdos est) confiteri possit, item, quod si Religiosi præsertim Sacerdotes, iter faciant, aut extra Monasterium aliquandiu

quamdiu morentur in loco, ubi copiam non habent Confessarij ordinis sui, ex præsumpta licentia Prælari confiteri possint alteri Sacerdoti Regulari, aut seculari (etiam non approbato,) propter ipsorum priuilegium, vt ex communi docet Nauarr. *cap. 4. num. 7. Sà verò. confessor, numer. 6. Rodriq. cit. quest. 62. art. 4. Diana part. 3. tract. 2. resol.* saltem ea peccata, quæ in Ordine illo reservata non sunt; atque ita docet Rodriq. *in loc. supra cit. artic. 5. dixi, saltem non reservata*, quia de reservatis est hinc, & inde opinio, in praxi vtraque mihi probabilis, qua de re vide Doctores, quos pro vtraque opinione refert Diana *in loc. supra cit. resol. 119.*

COROLLARIUM V.

A Censura autem iuris, vel sententia generalis, quam Author sibi reservauit; item ab ea, quæ in aliquem nominatim, seu per particularem Iudicis sententiam inflicta est, (siue reservata hæc, siue non reservata ab Authore explicite fuerit) non possunt Regulares, nec Iudex inferior vllus absolue- re; atque ita habetur *in cap. nuper de sent. excomm. & ex communi docent S. Bonavent. in 4. dist. 18. quest. 6. cum aliis scholasticis ibidem; & Abbas in cap. ex frequentibus numer. 7. de instit. cum Canonistis.*

2 Excipe mortis articulum, in quo quiuisset Sacerdos, etiam excommunicatus non toleratus, ab omnibus censuris, tam ab homine, quam à Iure latis, etiam in Bulla Cœnæ Domini, vt hæ- resus, &c. absolue- re potest, non solum, si non sit præsens, nec adit accessus ad eum, ad quem de Iure competit abso- lutio, in quo conueniunt Doctores,

sed etiam probabiliter, si sit præsens, si- cuti contra Doctores quos citat, & se- quitur Sanchez *lib. 2. mor. capit. 13. numer. 7. & contra Vasquez in 3. part. tom. 4. quest. 93. art. 1. dub. 4. num. 18. Nugnum in addit. ad 3. part. tom. 2. quest. 8. art. 6. dub. 3. Auilam de cens. part. 2. cap. 6. disp. 3. dub. 1. concl. 4. Coninch de Sacram. disp. 8. dub. 2. nu- mer. 16. Reginaldum in praxi tom. 1. lib. 1. cap. 7. numer. 61. Puteanum in 3. part. S. Thom. part. 2. quest. 3. concl. 1. Bonacinam de sacram. disp. 5. quest. 7. punct. 1. num. 10. & de cens. disp. 9. quest. 3. punct. 3. numer. 3. Sanctarel- lum in tract. de hæresi capit. 6. dub. 1. numer. 2. Santorium de cas. Pap. & Episc. num. 146. Benzonium in tract. de fug. lib. 1. disp. 1. quest. 6. docebi- mus iterum nos infra subsect. 35. & do- cent Nauarr. Vega Henriq. Rodriq. apud Sanchez, ubi supra num. 6. Item Angles. in 4. tom. 2. quest. de confess. art. de ministro diff. in articulo mortis Episcop. Zerola in praxi de penis. cap. 15. num. 4. Finellius de cas. reseru. cap. 7. in fin. Petrus de Ledesina tom. 1. tract. de sacram. penis. cap. 14. diffi. 1. Co- mitolus lib. 1. quest. 21. num. 2. Corio- lan. de cas. re part. 1. sect. 2. art. 16. num. 7. & 8. Valet. ver. excomm. diffin. 13. num. 1. Villalob. tom. 1. tract. 27. claus. 1. §. 2. num. 7. Barbosa de potest. Episc. part. 2. allegat. 25. num. 1. Conradus part. 1. quest. 12. Ludouic. de S. Iuan. part. 1. tract. de penis. quest. 6. art. 6. dub. 4. Sà verò. absolutio, num. 3. & alij & ratio esse potest, quia cum in articulo, seu in periculo mortis, cesset ex Trid. ses. 14. cap. 7. omnis reservatio casuum, & censurarum, consequens est, vt pro tunc temporis cesset etiam reſervator, ergo, &c.*

Confirmatur primo, quia subdit;

Q 3 *ibid.*

ibid. Concilium, in tali tempore propter rationem dictam omnes sacerdotes posse quoslibet poenitentes à peccatis, & censuris absolueri; in quibus verbis cum Concilium absolute, & indistinctè dicat, *omnes sacerdotes pro tunc temporis ea potestate gaudere*, videtur omnibus illis parem iurisdictionem illo articulo concedere: nam ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, præsertim in fauoribus, & fauoribus animæ.

4 Confirmatur secundò, quia par est, vt pro tunc temporis monituro omnis satisfactio concedatur, ergò, &c.

5 Aduerte tamen hic, supradictum hæreticum v. g. in articulo mortis, vt *suprà*, absolutum, debere postea, si non obierit, præsentare se summo Pontifici; quia cum hoc onere in articulo mortis absolutus censetur, vt si scilicet superuixerit, sub poena reincidentiæ in similem censuram, habeat se sistere coram summo Pontifice, non vt iterum absoluator, quia iam est absolutus sed vt mandatis eius obediat; atque ita docet Henric. *lib. 13. cap. 29. num. 4.* Suarez *tom. 4. disp. 30. sect. 3. num. 6.* Barbosa *in collect. tom. 2. lib. 5. art. 39. cap. 11. num. 5.* & alij communiter quamuis in casu, quod censura non habet onus satisfaciendi causæ, propter quam incurritur, vt est in casu nostro, oppositum non improbabiler doceant Nauar. *cap. 26. num. 27.* Auila *de cens. par. 2. cap. 7. disp. 3. dub. 4. concl. 2. §. 2.* Gamba rupta *in tract. de cas. refer. cap. 2. num. 65.* & probabile putet Fillinc. *tom. 1. tract. 13. cap. 7. num. 141.* At quidquid sit de hac opinione, illud tamen interm dicendum est, quod esto opinio Henric. Suarj, Barbosa, quæ est communis, sit absolute vera, non oportet, vt talis

hæreticus ad summum Pontificem recurrat, sed sufficiet, vt ab Episcopo vel Inquisitore (qui à casu hæresis absolute possunt; vt *infra subsect. 35.* dicitur) denuo absoluator. Ratio, quia prior absolutio, modo quo *suprà* ad mentem Henric. Suarj, & Barbosa data, non impedit, quo minus poenitens nouam absolutionem absolutam obtinere possit ab eo, qui eam absolutam præstare potest; atque ita docet Henric. *lib. 6. cap. 10. num. 3. in gloss. lit. G. Bonacin. de cens. disp. 1. quest. 3. num. 15.* & alij.

Dixi, quod quiuvis sacerdos, etiam excommunicatus non toleratus, ab omnibus censuris, tam ab homine, quam à iure latis, etiam Bullaribus, & hæresis absolueri possit; idque verum est, etiam si sacerdos ille posuit in articulo mortis à peccatis sacramentaliter non absoluat. Ratio, quia absolutio ab excommunicatione, aliisque censuris, & multò magis dispensatio ab irregularitate, aliisque poenis ex delicto contractis, non pendet ab absolutione à peccatis, sicuti in Corollario præcedenti *suprà* dicebatur: nam quamuis causa, siue occasio (cur talis à censuris absolueri potestas sacerdotibus omnibus in mortis articulo committeretur) fuerit, quia ea sæpe necessaria est ad sacramentalem absolutionem conferendam, nihilominus per se, & simpliciter, atque sine necessaria connexionione ad sacramentum poenitentiae, concessa videtur, sicuti verba Tridentini Concilij significant, & nos *suprà* dicebamus ex eo, quia cum talis concessio gratiam & fauorem contineat, late interpretanda est, quod similiter de Parochis, aliisque dicendum, posse eos ex concessione citati *cap. nuper*, ab excommunicationibus, non reſeruatis scilicet; extra sacramen-

‘sacramentum poenitentiae etiam absol-
uere. Vide Nauarr. in cap. 17. num.
272. Suarez de cens. disp. 7. sect. 4. nu-
mero 19. & sect. 6. num. 7. & Sa ver. ex-
communicatio num. 1. Vide etiam, quae
suprà in Corollario praecedenti dice-
bantur.

Appendix ad ea, quae suprà
dicebantur.

Porro nonnulli Doctores vt gloss.
Abb. in cap. à nobis 2. de sentent. ex-
commun. Sylus. ver. absolutio, r. num. 8.
Arnilla num. 39. Auila de cens. part. 2.
cap. 7. disp. 1. dub. 1. Ledesma tom.
1. de excomm. cap. 8. dub. 4. & alter
Ledesma part. 4. quest. 26. art. 1. lo.
de la Cruz part. 2. de excomm. dub. 4.
concl. 1. Sancius in select. disp. 44. num.
7. Reguinus de absolutione quest. 124.
Valerius 1. ver. absolutio 4. diff. 13. &
alii, quos ipse citat, docent, in defe-
ctum sacerdotis, etiam alium inferio-
rem Clericum, imò, & laicum, à cen-
sura excommunicationis, &c. in mor-
tis articulo absolvere posse (sicut & in-
dulgencias applicare) ad hoc, vt defun-
ctus possit sepeliri in loco sacro, &
pro ipso publice Missa celebrari.

At contraria sententia videtur mihi
magis recepta, & probabilior, quam
docent Palud. in 4. distinct. 20. quest.
1. art. 2. Sot. distinct. 18. quest. 4. art.
4. Nauar. cap. 26. num. 26. & in cap. 1.
prin. num. 84. distinct. 6. de poenit.
Covar. in cap. alma, part. 1. §. 11. num.
9. Suarez de cens. disp. 7. sect. 6. num.
6. Gasillas de benefic. tom. 1. part. 12.
capit. 1. num. 11. Villalob. tom. 1.
tract. 16. diff. 20. num. 14. Conineh.
disp. 14. dub. 16. num. 236. & ratio est

quia licet Ecclesia talem potestatem
cuique Clerico, imò etiam cuique fide-
li laico; quamvis haeretico, & prae-
ciso, & (vt docent Sayr. lib. 1. cap. 5. &
Filliuc. tract. 11. cap. 2.) etiam infide-
li, vel foeminae, committere possit, ta-
men re ipsa commississe, nullo iure, vel
consuetudine Ecclesiastica ostendi po-
test, ergò, &c.

Confirmatur, quia ad maiorem aeti-
mationem censurae pertinet; si eius ab-
solutio non ab alio, quam à Sacerdote,
sine concessione speciali conferatur,
praesertim, quia raro accidit, vt Sacer-
dos haberi non possit, qui excommu-
nicatum absoluat; quòd etiam si ali-
quando accidat, poterit tamen tunc mori-
turus per contritionem à peccatis suis
liberari: atque post mortem à censuris
absolui, saltem improprie, in quan-
tum sufficiat, vt pro ipso ab Ecclesia
orari possit.

Non obstat cap. sanctum, d. 4. de 4
consecr. adductum pro priori sententia
à gloss. in cap. pastoralis, §. praeterea, de
offic. Ordinarii in quo ex S. August. re-
fert, quòd quum fidelis aliquis, qui ex
numero poenitentium erat, cum infide-
libus navi veheretur, acciderit, vt
vñus illorum à poenitente baptismum
peteret, hoc ipsi collato, poenitens vi-
cissim à recens baptizato reconcilia-
tionem petiit, & accepit.

Nam responderetur reconcilia-
tionem illam non fuisse veram absolutionem
à censuris, multòque minus sacramen-
talem à peccatis, sed fuisse de peccato-
rum orationem hominis, iam mem-
bri Ecclesiae per baptismum effecti, vt
scilicet Deus attendens animum, ac do-
siderium poenitentis, etiam sine Sacer-
dotis ministerio, reconcilia-
tionem tri-
bueret; atque ita explicat Author de ve-
ra, & falsa poenit. cap. quem poeniter,
diff.

dist. 1. de penis. ubi sic ait: qui confiteri vult peccata, ut inueniat gratiam, quarat Sacerdotem scientem ligare, & solvere: & paulò post: tanta est vis confessionis, ut si deest Sacerdos, confiteatur proximis: saepe enim contingit, quod penitens non potest confiteri coram Sacerdote, quam desideranti nec locus, nec tempus offert, nisi ille, cui confitebitur, potestatem soluendi non habet, sit tamen dignus venia ex Sacerdotis deservio, qui socio confiteatur turpitudinem criminis: sic ille.

COROLLARIUM. VI.

A Censura itaque iuris, vel sententiae generalis, quam auctor sibi reservauit; item ab ea, quae in aliquem nominatim, seu per particularem Iudicis sententiam inflicta est (siue reservata, siue non reservata ab Authore explicitè fuerit) est solum absolute potest, qui eam tulit, vel eius superior, vel successor, vel delegatus, atque ita habetur in *cap. pastoralis*, §. *praeterea*, ubi id notat Abb. num. 1. de off. ordin. ita etiam habetur in *Can. 47. Concil. Nicani*, ubi sic habetur: nullus Episcopus soluat, quem alius Episcopus ligauit, quamdiu ille, qui ligauit, vixerit. vide etiam *Can. 5. & 16. Concil. Carthaginensis 6.*

De Authore.

- 1 De Authore, inquam, seu de eo qui censuram tulit, patet ex regula recepta illa: *eiusdem est soluere, & ligare*, & patet ex eo, quod dicitur in *cap. verbum*, *dist. 1. de penis. par. est in soluendi, & ligandi*, quod verum est, dummodò iurisdicção in illo duret.
- 2 Secus dicendum primo, si extincta sit Iurisdicção per depositionem, vel

impedita per censuram excommunicationis, suspensionis, &c. non tolerantam.

Dixi, non tolerantam: nam quamuis actus proficiscentes ab excommunicatione, vel suspensio, &c. non tolerato (quia priuatur omni Iurisdicção) nulli, ne dum illiciti sint, actus tamen proficiscenses ab excommunicato tolerato sunt validi, nisi per oppositam prius exceptionem infirmati fuerint; quin sunt; & liciti, si ad eos non se ingerat, sed exerceat requisitus ab aliis, non excommunicatis, v. g. valida est praesentatio, electio, vel collatio alicuius muneris, dignitatis, vel Beneficij, &c. facta ab excommunicato, vel suspensio, &c. tolerato, nisi per appositam prius exceptionem infirmata fuerit; idemque dicendum de dispensatione in voto, iuramento; item de absolutione à peccatis, censuris, & aliis eiusmodi actibus iurisdicçãois, quae ob fauorem, vel petitionem alterius non excommunicati exerceri licetè potest, & aliquando debet, ut *suprà* dicebatur, & ex communi docet Suarez de *conf. dist. 14. sect. 2.* Auila *part. 2. cap. 6. dist. 6. dub. 3.* & Coninch *disp. 14. dub. 10.*

Quin etiam ex officio Iudicem excommunicatum, vel suspensum, &c. toleratum, actus Iurisdicçãois directiuae, & coactiuae validè exercere posse, v. g. inobedientem excommunicando, existimat Coninch, ubi *suprà* num. 9. & Guttierrez *lib. 1. can. 99. cap. 1. num. 82. in fine*, moti ex eo, quia Iudex, quamdiu ab Ecclesia toleratur; exercitium iurisdicçãois retinet; tum ex eo, quia ad bonum publicum spectare videtur, ut Iudicis tolerati acta publica subsistant, & valeant, arg. *cap. ad probandum, innot. gloss. de sent. & re iudicata.*

Sed contrarium probabilius videtur mihi dicendum cum Suare *cir. sect. 2. num. 15.* nempe non esse validam excommunicationis sententiam laram à Iudice notoriè excommunicato tolerato, seu non vitando : & ratio est, quia incurfus censuræ supponit inobedientiam, & contumaciam, quæ inuoluat peccatum mortale, quod non est, quando non obeditur præcepto excommunicari, aut suspensi, &c. etiam tolerati; quia etsi possumus, non tamen tenemur, cum illo communicare. Secundò, quia in extrauagante Constantiensi nullum ius, fauor, aut licentia data est ipsis excommunicatis, nisi quatenus cedit in gratiam, beneficium, commodum, vel petitionem reliquorum fidelium: ergo actus iurisdictionis coactiuæ, quos Iudex ex officio exercet in subditum inuitum, non minus nunc inefficaces, seu irriti sunt, quàm erant priùs ante dictam extrauag. Constantiensem, & ex his patet responsio ad primum argumentum: ad alterum autem respondetur, quòd ad publicum bonum spectet, vt acta excommunicati tolerati subsistant, & valeant: distinguo; si impedimentum eius, qui publicum officium gerit, occultum sit, concedo: si publicum, nego: atque ita notauit gloss. in *cis. cap. ad probandum.*

Secus dicendum secundo, si in iudice delegato finitum sit tempus delegationis, iuxta *cap. quæreni, de offic. delegati*: nam tunc etiam auctor, qui censuram tulit, non potest ab illa absoluerè, quæ de re Nauar. in *cis. cap. verbum, resp. ad secundum*, & Suar. *de cens. disp. 7. sect. 2. num. 7.* vel si certa ipsi causa delegata tulit sententiam definitiuam, quamquam etiam tunc ad eius executionem totius anni spatium conceditur, vt proinde, si reus à Iudice delegato ante, vel

To. del. Bene Dubit. Moral.

post sententiam definitiuam excommunicatus sit; atque intra annum à definitiuâ sententia numerandum, deposita contumacia sententiæ parere velit, adhuc ab illo absolui possit; sed post annum ad delegantem remitti debet, sicuti habetur in *cis. cap. quæreni, de offic. deleg.* & explicat *ibidem*, gloss. & Abb. *num. 7.* Nauar. *in summa, cap. 27. num. 40.* & Conich. *de re s. disput. 14. dub. 16. quest. 14. num. 256.*

Secus dicendum tertio, si superior censuram ferentis ex certa scientia expressè, vel tacitè (puta per illius confirmationem) ad se reuocet, sibi que propriam faciat; & sic absolutionem illius sibi reseruet, quia tunc inferior, qui eam tulit, auferre neque etiam potest, sicuti docent Doctores in *cap. ex frequentibus, de instit. Syhest. verb. absolutio 2. quest. 4.* Nauar. *loco suprà cit. & Suarez disp. 7. sect. 2. num. 14.* exemplum huiusmodi auocationis generalis habetur in *cap. tua nos de sent. excomm.* vbi habetur, vt incendiarij, si nominatim excommunicati, & publicè denunciati sint, pro absolutione ad Sedem Apostolicam mittantur. Vide gloss. *ibidem, verb. publicari in fin.*

Hinc sequitur primò, quod quamuis 8 ad Conciliorum nationalium, quæ conuocatis eiusdem nationis Episcopis, & Archiepiscopis, à Primatè, seu Patriarcha indicuntur, & prouincialium, quæ olim bis in anno, vere, & autumnò, per prouincias singulas ab Archiepiscopo, siue Metropolitano, conuocatis Coepiscopis celebrari debebant, sicuti constant *ex can. 1. Concil. Nicani primi. & epist. 4. Leonis 1. cap. 7.* vel saltem semel in anno, iuxta epistolam decretalem Hilarij Papæ ad Episcopos Galliæ, secundum Tridentinum autem *sess. 24. cap. 2. de reform.* quolibet saltem trien-

R

nio

nio institui deberent) & dioccesalium, quæ authoritate Episcopi, conuocatis eiusdem Diocesis Prælatiis, & Parochiis, quot annis ex Tridentini ordinatione celebranda essent; ad quæ Concilia Prælati etiam, alioquin exempti, qui tamen generalibus Capitulis non subiciuntur, accedere tenentur, authoritatem in natione, prouincia, vel diocesi obtinendam consensus, vel approbatio Summi Pontificis non requiratur, dummodo nihil in iis contra vniuersales canones, vel Ecclesiæ vniuersæ consuetudines decernantur, tamen si Pontifex aliquod ex illis, seu aliquam legem in illis latam approbet, aut confirmet, eo ipso, quod & de quolibet superiore legem inferioris approbante, aut confirmante, dicendum est, ad se reuocat, & propriam sibi facit, vt deinde inferior Pontifex legem illam abrogare, vel in ea dispensare non possit; atque ita docent Sanchez *lib. 8. de matrimon. disput. 27. num. 30.* & Azorius *tom. 1. lib. 5. cap. 15. quest. 7.* quod tamen intelligerem ego, si confirmatio legis, quam ei Superior dat, substantialis sit; quia scilicet ab Inferiore cum tali authoritate condi. non posset; vt si verbi gratiâ, Pontifex alicuius ex dictis Concilij canones, siue statuta velit in tota Ecclesia seruari, secus autem dicendum, si sit approbatio solum accidentalit, & ad maiorem securitatem, ne ab aliquo statutum oppugnari possit; sicuti rectè notauit Suar. *lib. 6. de legib. cap. 26. num. 16.*

9 Sequitur secundò, quod si Superior confirmet statutum concernens fauorem aliorum, aut fauorem publicum, non possit deinde ab inferioribus, qui illud considerunt, infringi, aut mutari, quia, vt dicebatur, Superior, ad quem spectat cura boni communis, & subditorum, illud confirmando, fecit quasi

proprium; atque ita docent Bart. *in l. omnes populi, ff. de iustit. & iur.* & Abbas *in cap. cum accessissent, num. 2. de consuet.* quod tamen intelligerem ego, si statutum non sit a Superiore confirmatum in gratiam & fauorem ipsorum statuentium: nam in tali casu possunt ij recedere, eique perinde, atque alteri gratiar, seu priuilegio sibi concesso renunciare, *arg. cap. per illorum, de prebendis.*

Aduerte tamen hic, quod si è contra 10 Inferior, verbi gratiâ, Episcopus excommunicationem, quam in aliquem infert, Superiore, verbi gratiâ, Pontifici referuet: quamuis virtute talis renunciationis factæ, non possit ipse postea ab illa absoluer, non tamen sequitur quod nec possit Archiepiscopus, seu Metropolitanus, in casibus sibi permisis à iure. Ratio, quia etli quilibet possit sibi præiudicare, non tamen potest alteri; & sic, etli possit fauori suo renunciare, non tamen potest in præiudicium alterius. Vnde vassallus non potest in præiudicium domini, siue eius consensu, alterius iurisdictioni consentire. Item non possunt Ecclesiastici priuilegiis suis renuere. Item non potest pater donationi inofficiosa renunciare. Item non firmat iuramentum contractum in præiudicium tertij. Item tandem clausula *motu proprio* non operatur in præiudicium alterius, nec adimit ius in re acquisitum alteri, atque ita præter alios docet Io. Maria Nouarius *in questionib. forens. part. 1. quest. 66.* contra Campanil. *in diuers. iur. can. rub. 11. cap. 15. numero 132.*

Dixi, in casibus sibi permisis à iure, 12 quia quamuis Coepiscoporum subditos Archiepiscopus iurisdictionem non obtineat, sicuti constat ex cap. nullus Primas, cap. conquestus, q. quest. 3. & cap. 1. de offic. legari, cap. duo simul, de offic. Ordinarij,

Ordinary, quare ait Abbas *in cap. cum ad quorundam, num. 4. de excess. Prælatorum*: quod Archiepiscopus, seu Metropolitanus nihil possit in diocesi Suffraganeorum, tamen potest in illos iurisdictionem exercere in casibus expressis à iure.

- 12 Primò, si ab Episcopo ad Archiepiscopum appellatum sit, iuxta *cit. cap. conquestus, innot. gloss. & cap. pervenit 11. quest. 1. & cit. cap. duo simul, & cap. 1. de offic. legati*. non tamen ob solam negligentiam Episcopi, nulla interposita à partibus appellatione, ad Archiepiscopum devoluitur iurisdicção, ut ait Abbas *in cit. cap. duo simul, & cap. pastoralis, de offic. ordin. & in cap. nullus, num. 2. de iur. patron. ubi rectè docet, si Episcopus requisitus in aliqua re consensum sine causa rationabili denegat, posse adiri Archiepiscopum; non vt ipse consensum suppleat, sed vt Episcopum compellat ad consentiendum.*

- 13 Secundò, dum provinciam visitat, quod liberè facere potest communi iure, etiamsi nulla Episcopi negligentia intercedat, sed cum limitatione Concilij Tridenti: *sess. 24. cap. 3. de reformat.* quia tunc potest etiam provincialium confessiones audire, iuxta *cap. vlt. de censur. in 6.* Item iubere crucem ante se ferri, & populo benedicere; idque etiam in locis provinciarum alioquin exemptis, iuxta *clement. Archiepiscopo, de privileg.* Item concedere indulgentias intra suam provinciam, cum limitatione tamen Concilij Lateranensis, iuxta *cap. nostro, de penitent.*

- 14 Porro, si Archiepiscopus provincialia statuta condere velit, Episcoporum synodum eius rei causa cogere debet, ut *suprà* dicebatur, in eaque præsidere tanquam Decanus in Capitulo, sicuti constat *ex cap. nullus Primus, & aliis*

questionib. quest. 3. at: quod in provinciali Synodo decretum fuerit, reuocare, immutare, vel in eo dispensare non potest. Ratio, quia ipse est inferior Synodus, siue Concilio Episcoporum, à quibus propterea iudicari potest; atque ita docet Nauarr. *lib. 1. consil. 6. de maior. & obed. edis. 2. Sanchez lib. 3. de matrim. disput. 17. num. 36. & Suar. lib. 6. de leg. cap. 15.*

De Superiore.

De Superiore, inquam, quod à censura Iudicis inferioris absolueri possit intelligi debet, non de quolibet, sed de eo tantum, qui plenam & ipse iurisdictionem obtinet in eos, qui censura legati sunt, qualem habet summus Pontifex in omnes excommunicatos, & Prælati Religionis Superior in omnes subditos Prælati inferioris: quare Provincialis v. g. absolueri potest, quem Prior, Præpositus, aut Guardianus excommunicauit, sicut & potest causam ab inferiore Prælato inchoatam ad se aduocare; atque ita docet Suarez *cit. sect. numer. 18. Sylu. verb. absolutio, 2. in princ. Auila de cens. part. 2. cap. 7. d. pui. 1. dub. 11.* vide etiam Pasqualigum in suis *decisionibus decif. 57.* At verò ligatos censura Episcopi non potest Archiepiscopus, seu Metropolitanus absolueri, nisi ad ipsum appellatum sit, & tunc vocatis partibus, ac cognita causa appellandi, si ea in dubium reuocetur, sicuti habetur in *cap. Romana, §. cum autem, & seqq. de appellat. in 6.* & docet Pasqualigus in *loc. suprà cit.* idemque dicendum de Legato sedis Apostolicæ, qui licet aliquo modo superior sit Episcopi, non tamen est Superior in ordine ad subditorum causas, quippe quæ in prima instantia coram Episco-

po ex Tridentino terminari debent. Episcopus etiam non potest absoluer. Regulares excommunicatos à proprio Prælato ex causa pertinente ad regularem disciplinam; quia correctio Monachi primo loco ad Abbatem pertinet, ait gloss. in cap. quanto, verb. si Prælatus, de offic. Ordinarij, & colligitur ex cap. reprehensibilis de appellat. quamvis si Regulares exempti non sint, ab iniusta sententia Prælati ad Episcopum appellare non prohibeantur; sicuti notavit Abb. in cit. cap. reprehensibilis, num. 11. & per sensum contrarium colligitur ex cap. ad nostram de appellat.

Limite doctrinam suprà traditam, nisi alicubi consuetudo sit, ut causa à Prælato inferiore cœpta, & præventata, Superior in ea intromittere se non debeat, si ad ipsum appellatum non sit, sicuti notavit gloss. in cit. cap. quanto, Sylu. & Suarez in locis suprà cit. Porro statutum est in cap. cum ab Ecclesiæ de offic. Ordin. ut Prælatus Superior, v.g. Episcopus inferioris Prælati, v.g. Archidiaconi, vel Archipræbyteri (cui ratione beneficij sui iurisdicção competit) sententiam non relaxet, nisi cum conscientia eiusdem, & congrua satisfactione imposita reo: verum si relaxatio, seu absolutio aliter fiat, rata censeri debet, etsi illicita sit, secundum gloss. ibidem quam communiter receptam testatur Couart. in cap. alma, part. 1. §. 12. num. 3. & Sylu. loc. suprà cit.

De Successore.

De Successore, inquam, quod absolueri possit à censura, quam Antecessor tulit, habetur clarè in cap. si Episcopus, 11. quæst. 3. & in cap. 1. de maior. & obed. in 6. ubi dicitur: Episco-

pali sede vacante, potest Capitulum, seu is, ad quem Episcopalis iurisdicção tunc temporis noscitur pertinere iis, quibus posset Episcopus, si viveret, ab excommunicationis, sententia, sine iuris, sine hominis fuerit, absolutionis beneficium impartiri. Et ratio est, quia potestas per censuram ligandi, & soluendi competit Prælato ratione beneficij, muneris, aut dignitatis suæ, quæ cum illius morte, aut depositione non extinguuntur, sed transeunt ad successorem; idemque locum habet in Iudiciis delegatis, si vnus alteri in delegatione succedit, iuxta c. pastoralis, §. præterea de offic. Ordin. ubi habetur, quod si delegatus Papæ, qui reu contumacem excommunicauerat, mortuus sit, non possit excommunicatus extra mortis articulum, vel ab Ordinario loci (cùm Delegatus, quantum ab hoc, sit maior Ordinario) vel ab alio quouis, præter Romanum Pontificem, absolui, nisi fortè Delegatus talis extiterit, cui alius succedat in onere, & honore.

De Delegato.

De Delegato, inquam, quod possit absolueri à censuris, si qui tulit Iudex Ordinarius, aut Delegatus subdelegandi potestate præditus, talem illi absoluendi facultatem committit, clarum per se est, ut autoritates, vel rationes ad id probandum necessariæ non sint:

Vbi aduerte, quòd si Papa, aliufve Ordinarius alicui mandet, ut certum hominem excommunicet, sine alia commissione causæ, non potest eum deinde absolueri, eo quòd non Iudex delegatus; sed merus executor censetur, sicuti notavit Nauar. cap. 27. num. 44. Auila part. 2. cap. 7. disp. 1. dub. 9. cas. 4. Suarez cit. sect. 2. num. 8.

Aduerte secundò, quòd potestas absoluendi

soluendi à censuris referuatis delegari potest variis modis: interdum enim facta est delegatio particularis determinatae personae, & in ordine ad certam causam, v.g. committo tibi, vt causa cognita, hunc ab excommunicatione absoluas: interdum verò est delegatio generalis, vt quae fit omnibus Episcopis, aut Confessariis, aut cetis Confessoriorum ordini: eaque vel ad certum tempus, ob publicam aliquam censuram, & sicut fieri solet in Iubilæo, &c. vel per modum priuilegij perpetui, quale est priuilegium Religiosis concessum absoluendi à quibuscunque censuris iuris, iis exceptis, quae in Bulla Coenae Domini continentur, & quae specialiter ab Episcopis referuatae fuerint, in qua generali concessione (qualis etiam in Iubilæis fieri solet) absque dubio comprehenduntur censurae, quas Episcopi diocæsano statuto, vel generali sententia sibi referuant, vt *suprà* diffusè dicebatur: & ex communi testatur Suarez *d. sp. 7. sect. 5. num. 14.*

- 12 Præterea interdum delegatur absolutio à censuris, vt valeat solum in foro conscientiae, cuiusmodi est priuilegium Regularium *suprà* dictum: interdum verò, vt valeat in vtroque foro, tam interno, quam externo; quòd si autem in Bulla nihil exprimitur, sed absolute conceditur facultas absoluendi à censuris in dubio sumi debet de vtroque foro Ratio, quia gratia, seu beneficium Principis latissime interpretandum est, *leg. beneficium, ff. de constit.* quamuis interdum ex circumstantiis, & subiecta materia coniectura fieri debeat, non fuisse mentem Pontificis delegare potestatem absoluendi à censuris cum praedictio fori externi; sed tantum in fauorem animae; vt cum in Bulla Iubilæi, aut Cruciatæ datur potestas Con-

fessariis absoluendi ab omnibus peccatis, & censuris, intelligi debet in ordine ad forum internum tantum, sicuti docet Couar. *in cap. alma, part. 1. §. 11. num. 16.* Auila *part. 2. cap. 7. disp. 3. dub. 12.* Gutierrez *lib. 1. can. 99. cap. 2. num. 10.* contra Medinam *in summa, lib. 2. cap. 12. & Suarez disp. 7. sect. 5. num. 21* & ratio est, quia sicuti virtute Bullae absolutus à peccatis, tamen in foro externo accusari, & puniri potest, vt docet glossa *in cap. de his, de accusat.* & Couar. *2. resol. cap. 10. num. 3.* ita etiam si quis virtute eiusdem Bullae à censura absolutus est, tale beneficium ad forum externum non extenditur: quia forum conscientiae, & forum externum iudicij valde distincta sunt: siquidem in illo præcipue spectatur salus animae, & compensatio diuinæ offensae, in hoc verò ad publicam etiam vindictam, & Reipublicae satisfactionem attendi debet, sicuti præter alios docet Miranda *tom. 1. man. Prelat. quest. 46. art. 7.* vbi rectè docet, quòd absolutio in foro conscientiae dicitur, non quòd fieri debeat in secreta confessione; sed quòd fiat sine strepitu iudicij, & sine derogatione iuris alterius, ac denique duntaxat, vt anima, quæ excommunicationis, vel alterius censurae vinculo ligata erat, absoluta maneat coram Deo.

Petitio unica, eiusque Resolutio.

Petes, an & quatum absolutio à censura in foro conscientiae data, pro foro etiam externo prodesse possit?

Respondetur, quod qui in foro conscientiae per Bullam, Iubilæum, aut priuilegium ab excommunicatione v.g. absolutus est, is in facie Ecclesiae si

excommunicatio ipsius notoria fuit, perinde à factis, & alijs rebus, quæ excommunicato prohibentur, abstinere debet, ac si absolutus non esset, quamdiu de legitima eius absolutione publicè non constat; quapropter si interim publicè celebrare præsumit, ab Ecclesiastico iudice, perinde, ac irregularis, puniri poterit, quamvis si velit Iudex, huiusmodi absolutionem in foro conscientie datam, etiam pro foro externo possit acceptare, atque accusationem Fiscalis, quod reus in excommunicatione celebravit, repellere; atque ita docet Henricq. *lib. 13. cap. 27. num. 5. lit. E.* & Auila *de cens. part. 2. cap. 7. disp. 3. dub. 12.* idèunque (vt monet Nauar. *lib. 2. conf. ult. de iudic. num. 7. edit. 2*) dicendum est de dispensationibus concessis pro foro conscientie tantum.

- 2 Quod si excommunicationis censura occulta fecit, tunc non prohibetur, qui ab ea in foro conscientie absolutus fuit, publicè etiam celebrare; At si accidat, eius excommunicationem postea innotescere, & causam ad forum externum deuenire, poterit propter crimen, cuius causa censuram contraxerat, puniri, & satisfactio eidem imperari, sed non debet tanquam irregularis propter celebrationem condemnari, dummodò de absolutione fidem facere possit, per Confessarij, vel testium testimonium, sicuti docent Nauar. *lib. 2. conf. 3. de fide instrument. edit. 2.* & Suar. *disp. 7. cit. scil. 5. num. 26.* eademque ratio esse videtur, si excommunicatio notoria fuit, dummodò tamen absolutus in foro conscientie, occultè, & sine scandalo celebravit; etsi hic cautius agendum sit, præsertim si causa ad forum iudiciale deducta fuerat: nam tunc absolutio, & multò

magis celebratio cedit aliquo modo in in præiudicium externi fori, vt proinde Iudex talem absolutionem non admittere cogatur, sed celebrantem, tanquam irregularem punire possit; quapropter priuilegiatus non debet facilè sine consensu Ordinarij absoluerè à censuris notorijs, si eæ ad forum iudiciale deductæ sunt, vel probabiliter deduci poterunt, sicuti præter alios docet Henriquez *lib. 13. cap. 28.* & Coninch. *de sacrament. disp. 14. dub. 16. num. 207.* Ratio, quia absolutio danda non est, antequam parti læsæ (& sic Ecclesiæ, si Ecclesiæ, aut status clericalis notoria v. g. Clerici perussione læsus fuit) satisfactum sit: nam Reus, postquam absolutionem à censura v. g. excommunicationis consecutus est, non ita facilè, & efficaciter ad præstandam satisfactionem, & emendationem, urgeri poterit.

Simili ratione dicendum, quod 3 quamvis virtute Bullæ, iubilæi, &c. liceat absoluerè pro foro conscientie excommunicatos nominatim, vel publicos Clericorum percussores, vel alium, cuius excommunicatio deducta est ad forum contentiosum, & lis in tali foro adhuc finita non est (sicuti contra Doctores quos citat, & sequitur Auila *de cens. part. 2. cap. 7. disp. 3. dub. 10. conclus. 1.* & contra Valq. *in 3. part. tom. 4. tract. de excomm. dub. 20. num. 8.* & Vegam *in summa tom. 1. cap. 6. cas. 52.* docent Sanchez *lib. 6. mor. cap. 17. num. 44.* Acoſta *quest. 50.* Sayrus *de cens. lib. 2. cap. 10. num. 29.* & Henricq. *lib. 8. cap. 60. num. 4.* ubi expressè ait, nominatim denunciatum posse pro foro interno absolui per Bullam, eique virtute Bullæ, sicut & virtute priuilegij Regularium absoluto, si petat communionem in loco, ubi cessat

cessat scandali periculum, licere ministrari: & ratio est, quia cum in Bulla absolutè sine restrictione, & limitatione facultas absolvendi à censuris concedatur, restringenda, & limitanda non est; præsertim quia ex alio capite talis absolutio non perturbat simpliciter iurisdictionem Iudicis, coram quo lis pendet: nam solum est illa pro foro interno; & sic potest Iudex contra illum procedere in foro externo ita, ac si nunquam absolutus fuisset in foro interno) non sit tamen facilè danda talis absolutio; quia, etsi non simpliciter, tamen aliquo modo (vt dicebatur *suprà*) perturbat illa iurisdictionem fori externi; quamvis aliqui sentiant oppositum quia putant, talem absolutionem prodessè etiam in foro externo; atque ita docent Medina in *summa lib. 1. cap. 12.* Rodriguez in *Bull. §. 9. num. 55. in fin.* Io. de la Cruz in *direct. consc. part. 2. tract. de excommuni. dub. 5. conclus. 3.* & alij, qui & volunt in tali casu, quod Confessor absolvens det absolutionis schedulam, vt per eam reus se defendat in foro externo; vel (vt docuit Nauar. apud Acostam in *expl. Bull. quæst. 50. per totam*) postquam Confessor absoluit, tradat pœnitenti coram Notario, & testibus schedulam absolutionis, in qua affirmet, illum à censuris absolutum esse, virtute Bullæ, & satisfacta parte; & Notarius in fine schedulæ testetur, à confessore prædicto, tali tempore, die, ac loco illam absolutionis schedulam pœnitenti datam fuisse.

5 Contrarium tamen, vt *suprà*, his non obstantibus docent communiter Doctores; absolutionem scilicet Bullæ, Iubilæi, & multò magis priuilegij Regularium non prodessè in foro externo; & consequenter ita absolutum debere, vt scandalum euitet, gerere se in pu-

blico, tanquam si excommunicatus esset; quamvis possit secreto sine scandalo Missam audire (quin & dicere) sacramenta recipere, & cum alijs colloqui, explicando se per Bullam, vel Iubilæum, &c. absolutum esse; atque ita ex communi contra *suprà* citatos Doctores docent Auila *part. 2. cap. 7. disp. 3. dub. 12.* Acosta *ubi suprà* & Villalob. *tom. 1. tract. 27. claus. 9. §. 2. num. 24.* qui citat Couarruiam, Gutierrez Lopez, Henriquez, & alios.

Aduertenda quædam.

Aduertunt hîc primò, prædicti Doctores quod contra ita absolutum per Bullam, aut Iubilæum, &c. Iudex non tenetur in foro externo procedere; sed si benignus esse velit, possit acceptare talem absolutionem, etiam pro foro externo, & repellere accusationem fiscalis accusantis illum, quod celebrauerit v. g. &c. vel temperare, in fereuda contra eum sententia, rigorem, & pœnam vide Henric. *lib. 13. cap. 27. num. 5.* Auilam, & Acostam, *ubi suprà*.

Aduertunt secundò, quod *suprà* dicta procedant solum quo ad absolutionem censurarum ab homine, non item quoad absolutionem censurarum à iure; & sic quod virtute Bullæ, vel Iubilæi &c. absolutio data à censuris latis à iure, valeat etiam in foro externo. Ratio, quia summus Pontifex ait, super censuras ab homine latas non cadere in foro exteriori absolutionem virtute Bullæ; ergo cadet super censuras latas à iure; quare virtute Bullæ absolutus à censuris latis à iure, debet secundum *suprà* dictum Nauarri Concilium petere à Confessore absolutionis schedulam, qua, si opus fuerit, se defendat in foro exteriori, quo minus possit ipsum fiscalis

calis Curie vel alter accusare, & pœnas excommunicationis exigere; nam per absolutionem Bullæ liberatus est, etiam in foro exteriori; cum illa quo ad censuras latas à iure, prosit (vt *suprà* dicebatur) non solum pro foro interno, sed etiam pro externo; vide Acoftam *in loc. suprà cit.* & Fillucium *tom. 1. tract. 11. cap. 9. num. 291.*

- 3 Aduertunt tertio, quod si quis excommunicatus excommunicatione exigente satisfactionem partis, obligatus sit confiteri talem censuram; per generalem absolutionem, quæ datur ad cautelam, non maneat absolutus à dicta censura. Ratio, quia præsumendum non est Confessorem velle absoluerè tali censura, quam si pœnitens manifestaret, & Confessor sine satisfactione partis absolueret, grauiter peccaret. Vide Auilam *part. 2. cap. 7. disp. 3. dub. 9. concl. 2. in fin. & dub. 14* quamuis opinionem contrariam etiam putet ipse probabilem.

- 4 Aduertunt quarto, quod si tamen quis excommunicatus similiter excommunicatione exigente satisfactionem partis, scienter, vel aduertenter absoluat, non satisfacta parte, non teneatur, quasi nulliter absolutus fuisset, iterum ab illa absolui. Ratio, quia per illam clausulam, *prius satisfacta parte*, non intendit summus Pontifex (vt ex multis probat Sanchez *de matrim. tom. 1. lib. 3. disp. 33. num. 3.*) inducere nouam formam, & limitare potestatem absoluentis, sed tantum admonere Confessarium de sua obligatione, vt scilicet absoluat excommunicatum, si realiter satisfecerit, vel si non potest realiter satisfacere, det cautionem satisfaciendi, modo, seu ordine, quo *infra* dicitur: atque ita docent Sanchez *ubi suprà*, Auila *part. 2. cap. 7. disp. 3.*

3. *dub. 9. concl. 2.* qui citat Pegn. & Acoftam, ita etiam docet Barbofa *in collect. tom. 2. tit. 40. cap. 23. num. 3.* & Valerus *in diff. virius/que for. verb. absolutio, diff. 5. num. 5. contra Henric. lib. 7. de indulg. cap. 13. num. 2.* Suarez *in 3. part. tom. 5. disp. 7. sect. 6. num. 41.* Sayr. *de cens. lib. 2. cap. 18. num. 10.* Filluc. *tom. 1. tract. 11. cap. 9. num. 295.* & Coninch. *de Sacrament. disp. 14. dub. 16. num. 211.* Vnde sequitur supradictam excommunicationem, iniunctam cum peccati sacrilegio, quamuis valide (vt dicebatur) à censuris absolutum, posse licite absolui à peccatis ab alio ordinario Confessore, qui poterit se gerere cum illo, tanquam cum non excommunicato; & quantum ad satisfactionem obseruare regulas generales circa debitores in ordine ad eorum creditores.

Aduertunt quinto, quod cum dicitur, *satisfacta prius parte*, nomine *partis*, intelligatur tantum ille, cui per delictum, propter quod inflicta fuit excommunicatio, facta est iniuria (siue persona publica si sit, siue priuata) non autem intelligatur Iudex, cui ipso iure applicatur pœna pecuniaria. Vnde absolui poterit pœnitens per Bullam, vel Iubilæum, &c. antequam soluat iura Iudici, vel Tabellioni. Vide Sorum *in 4. d. 22. quest. 2. art. 3. post 3. concl. Henric. lib. 13. cap. 28. num. 1.* & Bonacinam *de cens. disp. 1. quest. 3. punct. 9.*

An autem absolui possit etiam antequam satisfecerit Ecclesiæ, vel monasterio, satisfacto tamen percusso clerico, vel Monacho?

Affirmant Auila *de cens. part. 2. cap. 7. disp. 3. dub. 11. concl. 2.* quia licet percussus Clericum, vel Monachum faciat iniuriam etiam Ecclesiæ, vel Monasterio, satisfacto tamen, vel remittente iniuriam percusso, censetur satisfacta

facta pars, ergo, &c. & ratio est, quia quando damnum infamiae (vt notat Nauar. in cap. inter verba, corol. 21. num. 376. & in summa, cap. 18. num. 46.) tangit principaliter infamatum, & minus principaliter bonum publicum, sufficit tunc condonatio tantum eius, ad quem damnum spectat principaliter, sicuti habetur in cap. quatinus pactum, iunct. gloss. de pactis in 6.

8 Negant autem Riccius in decis. Curia Archiepisc. Neap. part. 1. decis. 86. num. 4. & part. 3. decis. 34. num. 3. & Bonacina de censur. disput. 2. quest. 4. punct. 5. & ita fuisse decisum in Curia Archiepiscopali Neapolitana, testatur idem Riccius in casu cuiusdam, qui percussit Monasterij conuersum, vbi fuit resolutum, talem debuisse satisfacere Abbati, & Monasterio; quia iniuria facta Monacho, censetur facta Abbati, & Monasterio, iuxta l. in personam, ff. de pactis, & ibi Doctores, atque Gomefium tom. 3. variar. resolut. cap. 6. num. 5. idem dicitur de clerico, vt videre est apud Bonacinam in loco supra cit. vbi subdit satisfaciendi modum, qui in tali materia debeat adhiberi: vtraque hæc opinio Doctorum est mihi probabilis. At in eo conueniunt omnes, quod si iniuria principaliter illata sit Ecclesiae (sicuti contingit in casu extractionis rei ab Ecclesia) in tali casu, cum iniuria illata sit principaliter loco sacro Ecclesiae, & non personæ abstractæ ab Ecclesia, satisfactio præstari debeat Rectori Ecclesiae. Vide Alphonsum de Leone in tract. de potest. confess.

9 Aduertunt sextò, quod nomine satisfactionis intelligatur restitutio honoris, vel famæ, vel bonorum, ita vt poenitens debeat satisfacere in totum, vel si non potest in totum, debeat satisfacere in partem; quod si non potest, neque in

totum, neque in partem, vel simpliciter, vel propter detrimentum famæ, vel status, vel etiam propter grauem iacturam suorum bonorum, vendendo ea notabiliter vilius quam valent, licet tunc poterit absolui absque vlla reali satisfactione, dummodo creditor etiam æquale detrimentum non patiatur; in quibus & similibus casibus non potens is realiter satisfacere, non sufficit quod præstet cautionem iuratoriam, sed dare debet pignoratitiam, vel fideiussoriam, disiunctiue, ita vt sufficiat, sicuti contra Caietan. verb. excommunicatio, cap. 77. docent Henriquez lib. 1. §. cap. 28. num. 1. & Auila de cens. part. 2. cap. 7. disput. 3. dub. 5. conclus. 1.) dare fideiussoriam, quamuis dare possit pignoratitiam; quod si neutram hanc dare poterit, dare debet, iuxta c. p. soles, de sent. excommunic. in 6. cautionem iuratoriam de satisfaciendo, cum primò potuerit: quod ego tamen intelligerem in foro externo: nam in foro interno, cum in tali foro poenitenti credatur, sufficere deficiente possibilitate firmum propositum satisfaciendi, cum primò potuerit sine aliquo iuramento. Vide Nauar. cap. 27. num. 278. Henriquez lib. 7. cap. 13. numero 2. in gloss. lit. I, & cap. 28. num. 3. in gloss. lit. A, & Valer. verbo absolutio, diffi. 5. num. 3. & diffi. 11. in fin. aded verum est, vt contra Suar. in 3. part. tom. 1. disput. 23. sect. 5. num. 27. docuerit Sanchez lib. 2. moral. cap. 10. num. 19. quod etiamsi in Bulla, Iubileo, vel priuilegio excipiatur solus mortis articulus, vt scilicet tunc solum quis, non satisfacta parte, absoluitur, adhuc posita impotentia ex parte poenitentis, absolui is possit extra talem articulum, modo seu ordine, quo supra dicebatur: & ratio esse potest, quia credendum non est, Pontificem per illam

clausulam *satisfacta parte*, voluisse excludere à beneficio absolutionis eum, qui non potest satisfacere; cum verisimile non sit conditionem impossibilem à Pontifice postulari, *argum. clement. mulierum, & clement. nolentes, de hereticis*, ubi similes conditiones in hunc sensum, & non in alium, accipiuntur.

- 10 Confirmatur quia (vt contra Aulam *part. 2. cap. 7. in fin.* docent Zarnardus *part. 2. præcept. 2. capit. 11. in fin.* Rodriq. *tom. 2. cap. 34. numer. 6.* Peirinus *tom. 1. consil. 4.* Gregor. XV. §. 9. *num. 24.* & Sanctarellus *de heresi capit. 9. dub. vn. num. 16. in fin.* & Nauarro testante *de praxi S. Penitentiarie*, potest quis in foro conscientie, ante quam denunciaret, absolui, si firmum propositum habeat denunciandi (quamuis in edicto Inquisitorum dicatur, vt prius denunciaret) ergo, &c. vide etiam Sancium *in selectis disput. 11. num. 62.* Portel. *in addis. ad dubia Regul. verb. sollicitare feminas numer. 24.* & Ortiz. *in summa cap. 24. num. 11.*

Confirmatur secundò, quia (vt ex communi docet Nauarr. *cap. 26. in fin. argum. cap. clericos de cohabit. cleric. & mulierum*, potest, quin & debet, peccarens absolui, absque eo, quod iuret, vel voueat, se in posterum satisfacturum, vel non admissurum amplius tale peccatum, ergo, &c.

Appendix ad ea, quæ supra dicebantur.

- 1 Ceterum quod præter hos, qui numerati sunt, nemo alius à censura per sententiam particularem lata absolueri possit, inde probatur; quia iudicialis causa per rei citationem, quæ ne-

cessariò sententiam censuræ antecedere debet, coram proprio Iudice coepta est. Ergo si alius Iudex quicumque (præter superiorem, successorem, vel delegatum) se intromittat, & reum absoluerit, manifestò eius iurisdictionem violabit. Verum, si ligatus excommunicatione, seu ab homine, seu à iure inflicta, satisfacere paratus sit, sed longissimè distet ab Authore, cui absolutio reservatur, potest interdum ab inferiore absolui, præstita cautione, quòd quamprimum poterit, conspectu eius, ad quem iure ordinario spectat absolutio, se præsentare velit, sicuti colligitur ex *cap. qua fronte, de appellat. & tradit. Nauarr. lib. 5. consil. 45. num. 2. & consil. 49. num. 6. de sentent. excomm. edit. 2.*

Quæ autem dixi de censura iuris, vel sententiæ generalis, quam author sibi reseruauit, & de censura lata per sententiam particularem (etiam si non reseruauerit) non habent locum in censura lata ab homine per sententiam generalem, si eam author sibi non reseruauit: ab hac enim absolvere potest omnis ille, vel iure ordinario, vel ex priuilegio concessum est absolvere à censuris, iure, seu statuto impositis, sicuti *suprà* dicebatur, & docent post Imolam *in cap. graue, de præb. &c. ex frequentibus, de iustitia Nauarr. in cit. num. 44. & in cap. ita quorundam, gloss. vlt. de Indis. Couar. part. 1. §. 12. num. 4. Henriquez lib. 13. cap. 28. num. 5. Aulapart. 2. cap. 7. disput. 1. dub. 9. Tol. lib. 1. cap. 16. numer. 7. Coninch. disput. 14. dubit. 16. conclus. 15. contra gloss. & Hostiensensem in cit. cap. ex frequentibus de Institut. & Vgolinum tab. 1. cap. 3. §. 4. num. 4.* Et ratio est, quia censura, ita generaliter lata, non continet propriè sententiam Iudicis, quam

quam rescindere alius non possit, siue violatione iurisdictionis, vt *supra* dicebatur, sed continet potius præceptum sub tali poena, seu censura impositum; ideoque æquiparatur ex parte censura iuris, siue statuti, sumpto argum. *ex cap. nuper de sententia excom.* vbi excommunicationis sententia bimembris tantum traditur, vna Iudicis, & altera iuris, & quod ab illa absolueri debeat Iudex, qui eam tulit, ab hac verò possit quicumque ordinarius, si author eam sibi non referuauit.

- 3 Hinc sequitur, quod si quis alicui Episcopo subditus, siue ratione domicilij, siue ratione solius delicti, ab illo propter crimen, & contumaciam nominatim excommunicatus fuit, tamen si postea aliò proficiscens domicilium mutet, vel Religionem ingrediat, non potest ab altero Episcopo, vel Prælato Religionis absolutionis beneficium consequi; eo quod prior Episcopus, qui excommunicauit, propter causam in suo tribunali cœptam, & nondum absolutam, ius in excommunicatum adhuc retineat, sicuti colligitur *ex capis. proposuisti de foro compet. vnde generalis hæc regula sumitur; quod prauentus à Iudice, forum ipsius in ea causa declinare non potest.* At verò è contra, si quis in propria diocesi excommunicationem iuris, vel sententia generalis contraxit, ac postea domicilium alio transfert, potest is ab Episcopo huius domicilij absolutionem consequi; quin etiam à Parocho eiusdem domicilij, talis excommunicatio ibi referuata non sit, sicuti colligitur *ex citat. cap. nuper.*, eademque ratio est, si cuius Neapolitanus dum negotij causa Mediolani maiorem anni partem moratus, censuram excommu-

nicationis ibi generaliter lata contraxit & postea in patriam redijt: nam potest & is etiam ab Archiepiscopo Neapolitano absolui, quin etiam à proprio Parocho si similiter hic referuata non fuerit, sicuti notauit Coninch. *disposit. 4. dub. 16. quest. 15. num. 258.* vide quæ dicentur *infra subsect. 35.*

SVBSECTIO XXXIII.

Proponitur, & explicatur tertium

Exemplum cum multis Collarijs.

QUod de concessione indulgentiarum, & de priuilegio concessio Religionum Confessarijs absoluendi quoscunque Christi fideles à quibuscunque peccatis, & à quibuscunque inde resultantibus censuris, & pœnis, quod latè scilicet interpretanda sunt, quia sunt fauor, & beneficium idem etiam intelligas de priuilegio à Trid. *sess. 24. capis. 6. de reform.* Episcopis concessio dispensandi super omni irregularitate proueniente ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario, & exceptis alijs delictis deductis ad forum contentiosum.

Ratio, quia quamuis huiusmodi priuilegium dispensandi, sicut & prædictum priuilegium absoluendi & alia multa Principis gratia, seu beneficia, iis concessa, quibus lege communi, & ordinaria non competunt, sint præter ius, siue (vt alij loquuntur) vltra ius; priuilegium autem præter ius, seu vltra ius, ex eo, quia iuri communi derogat, plerumque strictæ interpretationis esse debet (sicuti habetur *in cap. porro, cap. sanè de priuilegijs*, & docent In-

noc. Abbas in cap. quod dilectio, de consang. & affinit. Nauarr. cap. 12. num. 79. Syluest. verb. priuilegium, quæst. 3. Sanchez. lib. 8. de matrim. disp. 1. num. 1. Suarez lib. 8. de legibus, disp. 27. num. 5. & ratio est, quia priuilegium huiusmodi, licet sit fauorabile, quatenus ad priuilegia- tum refertur, tamen quatenus à iure communi exorbitat, odiosum censi debet, & consequenter, cum fauor iuris communis præferatur fauori priuato, sit, quod priuilegium à iure communi exorbitans, strictam potius interpretationem habere debeat tamen ab hoc dicto, seu ab hac regula (vt habet communis opinio Doctorum) excipitur primò, si priuilegium in fauorem causæ publicæ, piæ, religiosæ, alteriusve fauorabilis (sicuti contingit in casu nostro) datum sit, de qua re Sylu. cit. quæst. 3. Tiraquel. de priuilegiis pie causæ, priuileg. 162. cap. 27. num. 7. ubi docent priuilegium exemptionis Clericorum à iurisdictione Principum secularium, & Religiosorum à iurisdictione Ordinariorum, amplè interpretandum esse in Religionis fauorem: quia summa ratio est, quæ pro Religione facit, sicuti habetur in l. sunt persone, ff. de religio. & sumptib. funerum. Adde, quod priuilegia, vel dispensationis, non vni personæ; sed toti communitati in perpetuum concessæ, æquantur legibus publico iuris corpori insertis, quæ latam interpretationem habent, sicuti docet præter alios Sanchez lib. 8. disp. 1. num. 3. Henric. lib. 7. cap. 22. num. 16. Excipitur secundò, si priuilegium; quauis sit contra ius commune, motu proprio Principis, concessum sit: tunc enim amplam etiam habet interpretationem, veluti quod proprium Principis beneficium est, & ex certa scientia datum censetur, arg. cap. si motu, de præ-

bend. in 6. & docet Abbas in cap. ult. num. ult. de translat. Episcop. Suarez in cap. 27. num. 8. videatur etiam cap. quia circa de priuileg. cap. olim de verb. significat & lex 3. ff. de constit. Principum.

COROLLARIUM I.

ITaque ob rationem dictam (quod scilicet prædictum priuilegium à Tridentino Episcopis concessum latè interpretandum sit) possunt ex vi illius dispensare super omni irregularitate proveniente ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario, & exceptis aliis delictis deductis ad forum contentiosum (id est, exceptis iis, super quibus trahitur quis ad Tribunal, quousque absoluitur ab instantia) tum non solum Episcopi consecrati, sed etiam confirmati, etsi nondum consecrati. Item Abbates, & Priores, qui in Diocesi aliqua iurisdictionem Episcopalem habent, ita Hurtad. de irregularis. disp. 2. diff. 20. Item Prælati exempti ab Episcopi iurisdictione: ita Sanchez cit. lib. 8. disp. 2. num. 12. Henric. lib. 14. cap. 18. num. 2 lit. P. & indicat Nauarr. cap. 12. num. 75. contra Suar. loco cit. num. 7. & ratio est, quia Prælati exempti iurisdictionem Episcopali æqualem in suo territorio habent: quare & Confessarios etiam approbare possunt, teste Suar. 3. part. tom. 4. disp. 28. sect. 5. Item, qui Episcopo in iurisdictione æquiparantur, nempe Capitulum Sede vacante, ita Sanchez loco cit. num. 10. Rodriq. tom. 1. regul. quæst. quæst. 61. artic. 9. contra Suar. de cens. disp. 41. sect. 2. num. 13. & ratio est, quia Capitulum Sede vacante, omnem ordinariam Episcopi iurisdictionem exercere potest, sicuti videre est apud Abb. in cap. verum, num. 9. de foro compei. & Rodrig. loco cit. sed hæc

hæc dispensandi, & absoluendi facultas Episcopis ratione suæ dignitatis perpetuo iure concessa, censenda est ordinaria: ergo &c.

COROLLARIUM II.

Secundò possunt dispensare super irregularitate proveniente ex omni delicto non notorio; aut famoso., id est, non parenti maiori parti viciniæ Collegij, Monasterij, aut alterius communis, in qua ad minus decem personæ habitent, quamvis à tribus, aut quatuor (ita ut iudicialiter per testes probari possit) in occulto sciatur: qua de re Nauar. *cap. 27. num. 254* Auila *part. 7. disp. 10. dub. 6.*

Vbi aduerte, dici etiam occultum crimen, si fiat dotal coram multis, vel noctu, vel secundum quosdam cum stabularij in itinere blasphemant, qua de re Gratius *de casibus reformatis.*

COROLLARIUM III.

Tertio possunt dispensare super irregularitate orta ex delicto etiam notorio, dummodò notorium sit crimen tantum sumptum materialiter, occultum autem sumptum formaliter, ut si notorium sit factum, quia scilicet multi præsentés erant, tamen nescierunt hi id esse prohibitum, ideoque crimen sumptum formaliter occultum remansit, v.g. si Diaconus solemniter infantem baptizavit coram multis nescientibus Diaconum commissionem legitimam non habuisse, aut sine commissione tale ministerium ipsi prohibitum esse: atque ita præter alios docent Auila *loco supra citato*, & Rodriq. *part. 1. summ. cap. 166. concl. 3.*

COROLLARIUM IV.

Quartò possunt dispensare super irregularitate proveniente ex delicto occulto, si ubi ipsi dispensant, occultum sit, etsi notorium, aut famosum alibi; atque ita contra Suarez docet Auila *part. 2. disp. 1. cap. 7. dub. 11.* qui citat Sanchez, & alios Doctores Iuristas Salmanticenses consultos de hac re.

COROLLARIUM V.

Quintò licet dispensare non possint super irregularitate orta ex delicto, quamdiu illud sub foro contentioso versatur (etsi, ut docet Henriquez *lib. 14. cap. 7. num. 5.* non videatur illud plenè probari posse) tamen dispensare possunt, postquam iudicium est finitum; siue quia Reus sit absolutus, esto iniquis, & falsis remedijs, ut falsis testibus, absoluti nem obtinuerit, sicuti docet Rodriq. *cap. 167. concl. 4.* Henriquez *lib. 14. cap. 4. num. 5.* Auila *part. 7. disp. 10. dub. 6.* moti ex eo, quia in tali casu crimen manet occultum, cessat ratio deducti ad forum contentiosum; siue quia Reus sit cum sufficienti satisfactione punitus, dummodo delictum publicum, aut famosum non sit, sicuti contra Rodriq. *cap. 168. concl. 16.* docent Auila *dub. 7.* & alij graves Theologi apud Gutierrez *lib. 1. canon. 99. cap. 3. in fin.* mori ex eo, quia Concilium vetat dispensari super delicto ad forum contentiosum deducto, ad finem, ne iudiciarius processus impediatur, aut imminuatur, quæ ratio cessat, si iudicio finito Reus punitus in Ecclesia toleratur, ideoque delictum occultum manet; quin imò

addo, quod & dispensare etiam probabiliter possunt, quotiescumque iudicium est finitum, & delictum puni-
tum, licet iam ob id supponatur deli-
ctum notorium. Ratio; quia in tali
casu etiam non turbatur per dispensa-
tionem tribunal iudicis, quod vitare
intendit Tridentinum per dictam excep-
tionem; atque ita præter alios docet
Hurtad. *de irregular. disput. 2. diffi.*
20. vide etiam Auilam *in loco supra*
citat.

Non obstat, quod delictum sit no-
torium, seu publicum; quia Conci-
lium requirit, idè esse secretum, vt
viteretur publicum scandalum, quod ces-
sat per punitionem, ergò, &c.

COROLLARIUM VI.

SEXTò possunt dispensare super irre-
gularitate orta ex mutilatione illi-
cita; atque ita docet Rodriq. *10m. 1.*
summ. cap. 181. concl. 1. Sà ver. irre-
gularitas ex deformat. illicita, numer. 7.
Auila part. 7. disput. 6. sect. 5. dub. 4.
& alij contra Medinam *lib. 1. summ.*
cap. 11. num. 12. Henriq. cap. 9 num. 3.
lit. Z, Sanchez 1. moral. cap. 10. nu-
mer. 49. & ratio est, quia Triden-
tinum excipit tantum homicidium,
qualis non est mutilatio, ergò &c. Ad-
de quod exceptio firmat regulam in
contrarium. Adde secundò, quod hu-
iusmodi exceptiones facultatis Ordina-
riæ (cuiusmodi est ista dispensandi su-
per omni irregularitate) non sunt ex-
tendendæ vltra verborum proprietatem,
sed potius restringendæ; sicuti patet ex
dictis; & notauit Finellius *cas. 3. num.*
16. Vnde licet homicidium, & muti-
latio in iure æquiparentur, quatenus
spectat ad causas incurrendi irregulari-
tatem, non tamen æquiparantur, quo

ad cætera. Ratio; quia illud; non
item hoc, reperitur expressum in iure,
ergò, &c.

COROLLARIUM VII.

SEPRIMò possunt dispensare super ir-
regularitate proueniente ex homici-
dio occulto; si quis scilicet necem ho-
minis non directè intendit, sed indire-
ctè, seu in causa v. g. si quis mulierem
gravidam incautè percussit, & abortum
induxit.

Item secundò, si quis graui ligno, aut
lapide volens solum percutere, occi-
dit.

Item tertio, si quis volens occidere;
clericum A; & adhibita diligentia, ne
occidat Clericum B. occidit Clericum
B. seu putans occidere Clericum A. oc-
cidit Clericum B. quem adhibita debita
diligentia certò putabat esse Clericum
A. in quo casu neque etiam incurrit ex-
communicationem, si quis suadente
Diabolo, sicuti docet Suarez *de cens.*
disput. 22. sect. 1. num. 14. & ratio est,
quia licet in dicto casu homicidium
Clerici sit volitum, non tamen est vo-
luntarium; excommunicatio autem an-
nexa est, non homicidio Clerici volito,
sed voluntario, ergo, &c. Vnde
etiam sequitur, quod si quis velit occi-
dere vtrumque Clericum A. & B. & in-
cidens in Clericum A. putando inuincibiliter
esse Clericum B. illum occidat,
quem etiam occidisset, si cognouisset
eum pro Clerico A. neque etiam incurrit
excommunicationem. Ratio, quia
in hoc casu est ignorantia concomi-
tans, quæ licet non faciat inuolunta-
rium, facit tamen non voluntarium, &
sic eximit ab excommunicatione, quæ
annexa est Clericidio voluntario. Vnde
etiam sequitur, quod si vtrumque Cle-
ricum

ricum A. & B. occidat, sed A. putans esse inuincibiliter B. & B. putans esse inuincibiliter A. nunquam etiam excommunicationem incurrit: vtrumque enim Clericidium per Ignorantiam concomitantem est non voluntarium: verumtamen est, quod in his casibus, præter Clericidium internè volitum, tenetur is confiteri actum externum: nam licet occisio non sit voluntaria, conatus tamen occidendi illum Clericum, qui ex errore adesse putatur, est voluntarius (est enim ex odio talis Clerici vt præcogniti) excommunicatio autem non est annexa conatui percutiendi, vel occidendi Clericum, sed percussioni, vel occisioni Clerici, quæ in talibus casibus non est voluntaria, ergo, &c.

4 Item quartò, si quis regulam è templo improuide deiecit, & hominem occidit.

Item quintò, si quis iniquè alterum verberari mandauit, & prohibuit, vt occideretur; mandatarius autem terminos mandati excedens homicidium effecit, iuxta *capit. ult. de homicid. in 6.*

5 Item sextò, si quis ad rixam prouocatus, accessit animo percutiendi tantum, postea autem, ne à prouocante occideretur, occidit; & idem dico de similibus aliis casibus, licet proueniant ex opere, cum quo frequenter coniuncta est hominis occisio: atque ita docent Nauarr. *cap. 27. num. 240. & lib. 5. consil. 27. de homicid. edit. 2. Suar. dispus. 44. sect. 1. num. 4. Henriq. lib. 14. cap. 19. num. 2. Sà verbo homicidium, num. 6. Auila par. 7. dispus. 6. sect. 5. dub. 5. contra Caietan. 2. 2. quest. 64. artic. 8. Couar. part. 2. clement. initio, num. 1. & Azor. tom. 3. lib. 2. cap. 14 & ratio est, quia ex dictis per homicidium vo-*

luntarium indispensabile intelligi videtur tantum, quod est simpliciter ac perfectè voluntarium: huiusmodi autem dicta homicidia, cum non sint ex proposito directo, ac formali occidendi, non sunt simpliciter ac perfectè voluntaria; sed veluti mixta ex voluntario & casuali (sicuti docet S. Thom. *ii. quasi. 64. art. 8. & Nauarr. cit. cap. 27. num. 219.* Ergo, &c.

COROLLARIUM VIII.

O Ctaud possunt dispensare super irregularitate orta ex homicidio occulto, causa defensionis facto, etsi cum excessu moderaminis inculpatæ tutelæ, atque ita docent Nauarr. *cit. cap. 27. num. 240. & consil. 36. de homicid. edit. 2. Henriq. cap. 19. num. 3. Auila dub. 5.* Et ratio est, quia huiusmodi homicidium etiam non est simpliciter & perfectè voluntarium. Ergo, &c. Idemque dico de homicidio facto ex subita ira: quapropter & super tali homicidio etiam dispensare possunt, sicut in specie notauit Hurtad. *dispus. 2. de irregular. difficul. 20.*

COROLLARIUM IX.

N Ond, possunt dispensare super irregularitate proueniente ex homicidio occulto, quod commisit is, qui verbi gratiâ, ex commiserationis affectu motus infirmum vertit, vt liberet eum ab angustiis mortis: atque ita docet Auila *in fine dispus. 6. contra Henriq. cap. 19. num. 3. & ratio est, quia ex dictis etiam, per homicidium voluntarium indispensabile intelligi videtur solum, quod simpliciter, & perfectè voluntarium est: & præterea fit animo crudeli, vel inimico. Ergo, &c. videatur etiam*

etiam Victoria de sacrament. ordin.
num. 139.

COROLLARIUM X.

DEcimò, etsi non possint dispensare cum homicida perfectè voluntario occulto, quoad ordines minores, seu accipiendos, seu exercendos, neque ad beneficium simplex (cùm id in Tridentino clarè prohibeatur iis verbis: *Omni ordine, ac beneficio careas*, sicuti notauit præter alios Nauarr. num. 240. Lopez part. 2. instrum. cap. 93. Sayrus lib. 7. thes. cap. 7. num. 14. Auila part. 7. dispul. 6. sect. 5. dub. 3. contra Sà verbo irregularitas ex defectu illicita, num. 7. Henriquez lib. 13. cap. 57. num. 1. & lib. 14. cap. 19. num. 11.) tamen in homicidio casuali mixto, siue indirectè voluntario, quamuis notorium sit, dispensare possunt, saltem ad Ordines minores, & beneficium simplex, non curarum: atque ita docent Doctores in cap. 2. de clericis pugnant. in duello. Syluest. verbo homicidium 3. quæst. 8. Nauarr. cap. 27. num. 240. Sayrus num. 10. Henr. num. 2. Auila cir. sect. 5. dub. 2. ex cit. cap. 2. & cap. ad audiendam, de homicid. & ratio est, quia huiusmodi iura per Concilium Tridentinum nullatenus mutata sunt, quantum spectat ad homicidium indirectè voluntarium. Ergo, &c. quin addunt Nauarr. & Auila in loc. suprà cit. quod Episcopi, & qui in diocesi iurisdictionem Episcopalem habent (vt suprà dicebatur) dispensare possint etiam cum eiusmodi homicida ad retinendum beneficium curatum, antea obtentum.

SVBSECTIO XXXIV.

*Proponitur circa tertium exemplum
positum Aduertenda
quadam.*

ADuerte tamen hic, quod qui habent priuilegium dispensandi super omni irregularitate, excepto homicidio, bigamia, &c. ij dispensare possunt in irregularitatibus prouenientibus ex homicidio indirectè, vel imperfectè voluntario; & in eo, quod factum est causa defensionis, quamuis cum excessu moderaminis inculpatæ tutelæ, sicuti constat ex iis quæ in subseccione præcedenti dicebantur, & videri potest Caietan. 2. 2. quæst. 64. art. 8. Item dispensare possunt in irregularitate proueniente ex homicidio iusto, ob defectum perfectæ lenitatis, vt in Milite, Iudice, Allessore, Accusatore, Aduocato, Teste, &c. sicuti docet Caietan. verbo irregularitas, Armilla eodem vers. numero 13. Henriquez cap. 13. num. 5. lit. R. & cap. 19. num. 2. lit. F. Auila sect. 5. dub. 1. Rodriq. tom. 1. reg. 99. quæst. 24. art. 8. & ratio est, quia ex dictis nomine homicidij indispensabilis, id est, super cuius irregularitate dispensationem Papa in omnibus priuilegiis sibi referuare solet, intelligitur solum homicidium voluntarium iniustum. Dixi, iniustum: nam si verbi gratia, clericus contra canones in bello iusto pugnasset, & propterea manu occidisset, possent cum eo dispensare ij, qui habent priuilegium dispensandi, super omni irregularitate, excepto homicidio, bigamia, &c. sicuti docent Rodriq. & Auila in loc. suprà cit. quamuis si facultas dispensandi priuilegiatis

giatis concessa tantum sit pro foro conscientiae, ea illi non facile uti debent, si factum notorium sit: quia in externo foro Episcopi talem dispensationem admittere non coguntur; vide quae Nauar. tradit lib. 5. consil. 39. de homicid. adii. 2. & quae supra subsect. 32. dicebantur.

2 Hinc tamen non inferitur, quod Episcopi, seu qui Episcopalem iurisdictionem habent, ex vi facultatis sibi à Tridentino concessae dispensandi super omni irregularitate proveniente ex delicto occulto, dispensare etiam possint cum Milite, Iudice, Accusatore, &c. & in similibus aliis irregularitatibus absque delicto contractis, ob lenitatis defectum; atque ita ex communi docent Nauar. cap. 27 num. 194. & cit. consil. 39. de homicid. Henric. cap. 19. num. 4. lit. L. Avila cit. dub. 1. §. ex dictis, Rodriq. in summa, part. 1. c. 174. conclus. 3. Hurtad. de irregular. dispus. 2. diffie. 20. contra Couarr. in clement. part. 2. §. 3. in fine, & aliquos alios innominatos apud Hurtad. in loc. supra cit. & ratio est, quia talis irregularitas non provenit ex delicto, super quam possunt Episcopi, si delictum sit occultum, sed ex defectu perfectae lenitatis. Ergo, &c.

3 Aduerte secundò, quod Religionum Praelati ex vi suorum privilegiorum magnam potestatem habent dispensandi cum suis, super omnibus irregularitatibus, excepta ea, quae ex homicidio voluntario, aut bigamia vera, vel interpretatiua provenit, sicuti videre est apud Rodriq. tom. 1. regul. 99. quest. 24. art. 2. & seqq. quomodo Henric. lib. 12. cap. 6. num. 11. Avila dispus. 8. dub. 4. conclus. 8. existiment etiam in bigamia illos per privilegia sua dispensare posse, quin & in homicidio, ad Missae tamen celebrationem, praeterim quia Mendic.

Thom. del Bene Dubis. Moral.

cantes speciale privilegium habent à Martino V. concessum, dispensandi cum suis super irregularitate ex homicidio non notorio, sicut videre est apud Rodriq. cit. quest. 24. art. 12.

At quidquid sit de istis privilegiis, illud tamen omnibus fatendum est, quòd per professionem in Religione approbata tollitur irregularitas, quae est ex defectu natalium, quantum spectat ad ordinis susceptionem, etsi non etiam quantum spectat ad praelationem, ut sumitur ex cap. 1. de filiis Presbyter. ubi dicitur, quod si illegitimè nati ad sacros ordines non promoveantur, nisi aut monachi fiant, aut in Congregatione canonica regulariter vivant; praelationem verò nullatenus habeant. quae de re vide Sotum in 4. dist. 25. quest. 1. art. 3. Henriquez lib. 14. cap. 8. num. 10. Avilam part. 7. dispus. 10. dub. 3. & Medinam in instrum. cap. 11. §. 12.

Item fatendum est, quod si in privilegio dispensandi super irregularitatibus excipiat bigamia, non est intelligendum de similitudinaria, quia haec indispensabilis non censetur; sicut praeter alios notat Layman lib. 1. tract. 5. part. 5. cap. 6. num. 6. Item si excipiat homicidium voluntarium, non intelligitur de imperfectè, & indirectè, sed tantum de perfectè, & directè, volito; quodque sit (licet occultum) iniustum, seu malum quoad substantiam, ut patet ex iis, quae supra in primo adnervando dicebantur.

Aduerte tertio, quòd cum in privilegiis, quin etiam in Bulla Cruciate, vel Jubileo, &c. datur facultas absolviendi ab omnibus censuris, poenis, & sententiis, non venit facultas tollendi irregularitatem ex defectu (ut omnes conveniunt) nec etiam venit facultas tollendi irregularitatem ex delicto, & ratio est,

T quia

quia irregularitas non tollitur absolutione, seu solutione, sed dispensatione; tum quia talis irregularitas non est censura, neque poena, neque sententia; cum solo iure inducatur, ergo, &c. atque ita docent Molina de iust. & iur. tom. 4. tractat. 3. disp. 8. Henriquez lib. 14. cap. 17. num. 4. in gloss. lit. L. Reginald. tom. 2. lib. 30. tract. 2. cap. 3. sect. 3. num. 24. Suarez in 3. part. tom. 5. disp. 40. sect. 3. num. 3. Filliucius tom. 1. tract. 11. cap. 1. num. 9. Tolet. lib. 1. cap. 85. num. 7. Grassius de casibus reservatis lib. 2. cap. 17. num. 35. Sanctarellus de iubil. cap. 7. dub. 5. Beia part. 1. cas. 17. Zerola in praxi Episcop. part. 1. verb. irregularitas, num. 13. & part. 2. eod. verb. num. 7. Chapeuilla de casibus reservatis part. 1. cap. 4. dub. 5. Fabrus de sac. ordin. disp. 25. quest. 1. disp. 3. num. 35. Sanchez lib. 6. moral. cap. 17. num. 43. Miranda tom. 2. quest. 33. art. 11. conclus. 3. Parilaus de resignatione benef. lib. 8. quest. 7. num. 213. Homobonus part. 1. tract. 5. cap. 6. quest. 36. qui citat Caietanum, Nauartum, Sotum, Viualdum, Sayrum, & Maiolum; ita etiam docet Auila de cens. part. 7. disp. 10. dub. 4. conclus. 2. qui citat Villadieg. Lopez & Ledesina, ita etiam docent Acolta in bulla quest. 48. Hurtadus de irregul. disp. 2. d. difficult. 20. & alij contra Baries, Salonium, Aragonium in 2. 2. quest. 64. art. 8. Sotum in 4. d. 22. quest. 3. art. 1. Nugn. in 3. part. tom. 2. tract. de Bulla § ultimo. Medina part. 2. quest. 99. art. 4. Ledesinam romano 1. tract. de cens. cap. 1. conclus. 3. Corduba quest. 28. Fernandez part. 3. cap. 9. § 14. num. 1. Vegam in spec. curat. tom. 2. cap. 12. num. 313. & in summa tom. 2. cap. 15. cas. 8. Guttierrez lib. 1. cap. 37. num. 6. Salas de legibus tract. 15. sect. 1. concl. 2. num. 16.

Carb. de legib. lib. 8. disp. 5. Naldum in summa vers. irregularitas, num. 25. Ioan. de la Cruz part. 2. tract. de irregular. dub. 15. concl. 2. & Rodriguez in Bulla § 9. num. 19.

Aduerte quartò, quod Religionum 7 Prælati itémque de consensu ipsorum ceteri religiosi Confessarij, possunt ex vi suorum priuilegiorum (quando absolunt siue similes Regulares, siue etiã Sæculares) vti formula dispensandi ab omni irregularitate; quin & dispensare cum iisdem super irregularitate contracta ob violationem censuræ, sicuti videre est apud Peregrinum in compendio priuilegiorum vers. absolutio, & vers. dispensatio.

Aduerte quintò, quatenus spectat ad 8 corporis vitium, quod quum teste Auila part. 7. disp. 3. dub. 3. in tractatu de irregularitate doctrina tradatur, quod si nimis magna sit corporis deformitas, ita vt populo Christiano scandalum generare possit, Papa non dispenset, sècus si deformitas non sit magna, qualis est, v. g. macula albuginis in oculo, iuxta cap. 2. de corp. vitiat. cum quo tamen, si Religiosus fieri vult, dispensari posse, docet Syluest. ver. corpore vitiatu, quest. 4. §. 6. Angelus numero 2. quamuis melius sentiat Maiolus lib. 18. cap. 20. quod si magna sit deformitas, casus sit Papæ reservatus; & quod num deformitas illa sit magna, necne spectet ad arbitrium Episcopi, qui facilius etiam ad ordines admittere potest eum, qui Religionem ingredi vult; Itemque quum ibidem teste Maiolo lib. 1. cap. 18. doctrina etiam tradatur, quod si talis deformitas, verbi gratia. oculi cæci, aut maculosi, superueniat Clerico post Sacerdotij suscepcionem sine culpa eius, celebrare possit, donec ipsi ab Episcopo prohibeatur; quamuis tutius

tatus sit, vt petatur arbitrium Episcopi, qui considerata causa, licentiam plerumque dare poterit, saltem vt priuatim celebretur, vel etiam publice, si scilicet non tam magna sit deformitas, vt scandalum possit generare, (idemque dico de claudicatione, gibbo, &c.) & ratio est, quia longè maior deformitas requiritur, ob quam aliquis, postquam ordinatus est, à ministerio repelli debeat, quàm vt ad ordinationem admitatur; quum (inquam) in tractatu de irregularitate doctrina, vt supra, tradatur, dicendum consequenter est, quòd si valdè magna deformitas sit, ita vt Papa dispensare non soleat, Prælatus priuilegiatus non possit dispensare ad ordines suscipiendum, vel susceptis vtendum, quod si autem deformitas tanta non sit, quin Papa soleat dispensare, puta si sit oculi deformitas, claudicatio, seu priuatio pedis, vt cum ligneo pede ad altare accedere oporteat, cum tali dictus Prælatus dispensare possit, saltem vt susceptis ordinibus uti, & sacerdoti celebrare liceat; atque ita docet Rosella *vers. vitiatum, num. 1.* Maiolus *lib. 1. de irregular. cap. 18.* Auila *part. 7. disp. 3. duob. 3.* qui cum Syluest. *vers. corpore vitiatum, quest. ult. m.* Angelo *vers. eod. num. 1.* eandem facultatem, in hoc claudicationis casu, dispensandi cum sacerdote religioso concedunt Episcopo, cauenda tamen est in vsu harum dispensationum Ordinariorum offensio, populi admiratio, vel scandalum.

2 Aduerte sextò, quod si Sacerdos, qui occultum homicidium commisit, si non celebret, in suspicionem sceleris venit cum vitæ periculo, vel gravi dispendio famæ, aut bonorum, debet in tali casu in primis operam dare, vt quamprimum à summo Pontifice dispensationem obtineat, interim

tamen post peractam poenitentiam celebrare potest, quoties necessitas sic exigit, ad vitandam infamiam, vel aliud vitæ, aut bonorum graue periculum; atque ita docet Nauar. *cap. 27. num. 239.* Castro *lib. 2. de lege pœnali, cap. 15.* Molina *tract. 3. disp. 79.* Gu-tierrez *lib. 1. canon. 99. cap. 13. numer. 21.* & ratio est, quia lex naturalis, & diuina de defendenda propria fama, &c. præstat legi humanæ de abstinendo à sacro in irregularitate: nam lex illa fortius ligat, quàm ista, quæ quinimò non obligat cum magno rigore; eadèque (etli contrarium doceat Couarr. *cap. alma part. 1. §. 2. num. 41. in fine*) ratio est de alijs irregularitatibus, & censuris: vnde quamuis excommunicatio interdicta sit susceptio, siue vsus passiuus sacramentorum, *cap. cum illorum cap. si quem de sentent. excommun. tamen*, si excusat grauis necessitas, ad euitandum periculum mortis, mutilationis, infamiae, iacturæ bonorum, scandali, & similibus, poterit is, non obstante occulta censura licetè, i.e. dum validè sacramenta suscipere, v.g. si vrgeat prædicta, vel similis alia necessitas ad excommunicandum, celebrandum, &c. poterit, qui habet casus reseruatos cum censura, simplici Confessario omnia peccata, tam non reseruata, quàm reseruata (ad hoc vt Confessio sit integra) confiteri; vel (ne habeat bis eadem peccata, scilicet reseruata, confiteri, quod est magnum onus, & à nemine impositum) confiteri tantum non reseruata, & reticere reseruata; vel si hoc etiam facere non velit, elicere, tanquam non habens copiam Confessoris, solum actum contritionis, & sic communicare, vel celebrare &c. Vide Durandum in *a. dist. 17. quest. 19.* Richardi *ibid. art. 2. quest. 8. ad 2.*

8. ad 2. Adrian. *quest. 4. de Confessione* Alensem *part. 4. quest. 18. membr. 4. art. 1. §. 2. ad ult.* Angelum, *ver. Confessio*, 1. §. 7. Caiet. *verf. absolut. impedimenta*, & in *opuscul. quest. 1. de qualis. Confess. Suar. in 3. part. tom. 4. disp. 31. sect. 3. num. 6. & tom. 5. disp. 10. sect. 3. num. 9.* Nauar. *cap. 9. num. 3.* Couar. in *cap. alma mater, part. 1. §. 2. num. 5.* Petrum de Soto *sect. 10. de Confess. Filiucium tom. 1. tract. 4. cap. 7. num. 213.* Vegam *tom. 1. cap. 11. num. 273.* Chapeuill. *de cas. refer. cap. 8.* Sancium in *sect. disp. 32. num. 10.* Ioannem de Lugo *de sacramento Eucharistia disput. 14. sect. 5.* Layman *lib. 1. tract. 5. part. 2. cap. 2. num. 1.* Villalob. *tom. 1. tract. 9. diff. 40. numer. 7.* quamvis alij non improbabiler contrarium sentiant, vt Palud. in *4. distinct. 17. quest. 6. art. 1. & alterum Ledesmam de penis. cap. 20. dub. 2.* Vafq. in *3. part. tom. 4. de excommunic. dub. 4. num. 8.* & Tolet. *lib. 3. cap. 8. §. tertius casus.* Item si Diacono recenter ordinato, qui se ab ordine suspensum nouit, offeratur in Missa Episcopi Euangelium canere, quod commodè sine infamia, scandalo, vel alio periculo graui, &c. (vt *uprà* dicebatur) declinare non potest, poterit is, nihil impediende censura occultata, Euangelium canere; idemque dico de alijs similibus casibus: Vide Layman *loc. suprà cit. par. 5. cap. 3. in fine.*

- 10 Adde, quod si Sacerdos, qui occultum homicidium commisit, non habet facilem recursum ad Papam, potest Episcopus ob rationem dictam in tali casu cum illo dispensare, vt scilicet in susceptis Ordinibus ministrare liceat; atque ita docet Syllu. *ver. dispensatio, num. 15.* Henriq. *cap. 19. num. 1. & 2.* Auila *part. 7. disput. 6. sect. 5. dub. 3.*

conclus. 1. quamvis tunc Episcopus non tollat simpliciter irregularitatem, sed tollat solum eius effectum suspensioni similem, vt nimirum interim Sacerdos celebrare possit, donec culpa, & defectus occultus manet, & à Papa dispensatio impetrabitur.

SVBSECTIO XXXV.

Proponitur, & explicatur IV. exemplum.

QUod dixi de concessione indulgentiarum; item de priuilegio concessio Religionum Conuersarij absoluedi quoscumque Christi fideles à quibuscumque peccatis, & à quibuscumque censuris, ac penis inde resultantibus, exceptis, &c. Item de priuilegio Episcopis concessio dispensandi super omni irregularitate proueniente ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario, &c. quod latè scilicet talia priuilegia interpretanda sint, quia sunt fauor, & beneficium; idem intelligas etiam de priuilegio à Tridentino *sess. 24. cap. 6. de reform.* Episcopis concessio absoluedi in foro conscientie subditos suos à quibuscumque casibus occultis, etiam si sedi Apostolicæ referuati fuerint.

Vnde quamuis ex vi referuationis à Bullæ Cœnæ à casibus eiusdem Bullæ Cœnæ, & annexa ibi excommunicatione nemo, quamuis Episcopali, aut maiori dignitate Ecclesiastica præditus præter summum Pontificem, eiusque specialiter delegatum absolueret possit, tali tamen Bullæ referuatione, non est prædicto priuilegio à Tridentino Episcopis concessio derogatum, ita vt non possint

possint in posterum in foro conscientie absolueri subditos suos a casibus Bullæ Cœnæ, si illi occulti fuerint; idque propter rationem, quam *suprà* dicebamus.

3. Confirmatur; quia vitanda est, quantum fieri potest, correctio iuris, præsertim Concilij Tridentini, quod tantæ autoritatis est, & tanti æstimatur à summis Pontificibus, qui post illud Ecclesiam gubernarunt; cum ergo tam disertè prædictum Concilium det Episcopis facultatem absoluendi ab hæresi occulta, & cæteris casibus occultis in Bulla Cœnæ contentis, non est credendum Episcopis eam facultatem fuisse reuocatam virtute Bullæ Cœnæ postea promulgatæ, si cum ista consiliari potest; quod autem consiliari possit, probatur; quia sic sentiunt tot graues Authores *infra* citandi, quorum in explicando ius magna autoritas est. Secundò, quia licet in Bulla Cœnæ nouissimè à Gregorio XV. edita perspicuis, disertisque verbis negetur facultas absoluendi à casibus in illa contentis, & consequenter ab hæresi, etiam virtute clausulæ Concilij generalis, quamuis in illa in genere, vel in specie oppositum concessum fuerit; tamen adhuc dici potest, quod Bulla Cœnæ tantum prohibeat absolutionem hæresis, & aliorum criminum in ipsa contentorum, quando publica sunt, non item quando occulta; & ideo non deroget facultatem Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est.

4. Neque obstat, si dicas, Pium V. Gregor. XIII. & Clementem VIII. contrarium declarasse: nam respondetur cum Fagundez, & Soula in locis, *infra* citandis, quod de eorum declarationibus Pontificijs non constet authenticè; & cum res sit ita grauis, &

illam scientibus Pontificibus controuersa, deberent illam expressius; aliquo speciali decreto declarare; quod adhuc factum non est, ergò &c. Adde quod cum aliunde tam perspicue constet de facultate Tridentini, & non constet de illius reuocatione, non cogimur credere illam esse reuocatam.

Neque obstat secundo, si dicas, in generalis Inquisitionis Prætorio Romano sæpe pronuntiatum esse quod iam non possint Episcopi absolueri ab hæresi occulta: nam respondetur, sic ibi pronuntiatum esse secundum oppositam sententiam, quæ probabilissima est: sed quoniam nondum nobis præcepit eam amplecti, licitum est adhuc contrariam etiam reputare probabilem, sicut & reputarunt alij non modicæ notæ Doctores mox *infra* citandi.

Neque obstat tertio, si dicas, extra 6 re de hoc duo responsa Congregationis Cardinalium, in quibus (vt videre est apud Suarez in loc. *infra* citando) declaratur, facultatem Tridentini Episcopis ablatam esse: nam respondetur similiter, responsa esse quidem magnæ autoritatis, sed non sufficere ad tollendam contrariæ sententiæ probabilitatem.

Quapropter sententiam hanc in Episcoporum fauorem contra Doctores, quos citat & sequitur Barbosa de potest. Episcop. part. 2. allegat. 40. num. 21. & Ricciullus in tract. de iure pers. lib. 5. cap. 14. num. 9 & contra Suarium part. 3. tom. 4. disp. 30. sect. 2. & tom. 5. disp. 21. sect. 3. num. 5. Toletum lib. 1. cap. 41. Syluium in 2. 2. quest. 1. art. 3. queritur 2. in fin. Fabrum de sacrament. Ordin. distinct. 15. quest. 1. disp. 3. cap. 4. num. 126. Ricciium part. 3. decis. 280. num. 1. Gratianum in disceptat.

tom. 3. cap. 414. num. 20. Bellocchium de casib. reserv. part. 2. quest. 1. numero 273. Homobonum de excom. Eccles. part. 2. tract. 12. cap. 4. quest. 16. & de statibus part. 1. cap. 8. Garf. de benefic. part. 11. cap. 10. num. 115. Megalium part. 1. lib. 1. cap. 23. numero 10 & 15. Torreblancam de magia lib. 3. cap. 10. num. 17. Valerum verba hæsis, diff. 5. num. 1. Villalobum part. 1. tract. 9. dub. 6. num. 2 & 5. Sanctarellum in tract. de hæresi, cap. 5. dub. 5. num. 21. Scortiam in Consil. Pontif. epistol. 166. theor. m. 431. Ragucium in lucerna Paroch. quest. 125. num. 5. Nouarium in singul. conclus. 3. num. 1. Antonurium lib. 1. cap. 25. num. 9 & Floronum de casib. reservat. part. 1. ca. 4 & 22. num. 2. & 4. docent probabiliter Bañes 2.2. quest. 11. art. 4. post 2. conclus. Lorca ibidem quest. 11. art. 4. disput. 45. num. 10. Nauarr. lib. 1. consil. tit. de constitut. consil. 1. quest. ult. Simancas tit. 3. numer. 6. Guttierrez lib. 1. questionum canonie. cap. 13. ad fin. Granad. in 2.2. S. Thom. controuers. 1. tract. 15. disput. 14. sect. 2. nam. 8. & seq. Nugnus tom. 2. in addit. ad 3. part. quest. 8. art. 5. dub. 10. in fin. Ledesma in summa. tom. 2. tract. 1. cap. 6. conclus. 20. difficult. 7. Sà verb. Episcopus, num. 37. Henriquez lib. 6. cap. 14. num. 7. & in gloss. M. & lib. 13. cap. 27. num. 5. lit. Q. Auila part. 2. cap. 7. disput. 1. dub. 6. Rodriguez tom. 1. regul. 99. quest. 20. art. 10. Sanchez lib. 2. moral. cap. 15. num. 27. Fagundes de præcept. Eccles. tract. 2. lib. 8. cap. 8. num. 32. & 33. Puteanus in 2.2. quest. 11. art. 4. dub. 2. Portell. in addit. ad dubla Regul. verbo Episcopus, num. 1. Souza in Bull. Corn. cap. 23. disput. 100. conclus. 3. num. 7. & Sancius in select. disput. 50. num. 12. quorum sententiam iurius in praxi sequi possunt Episcopi in

regionibus ab vrbe distantibus gubernantes, sicuti speciatim de absolutione ab hæresi occulta docuit Nauarr. lib. 5. consil. 11. de priuileg. edit. 2. vbi subdit, quod cum Tridentinum in loc. cit. facultatem absoluedi ab hæresi occulta Episcopis tantum, non etiam eorum Vicariis generalibus concedit, intelligendum id sit de iure ordinario, ac veluti ex officio, generaliter ad omnes casus; ita vt interim nihil obstat, quominus Episcopus Vicario suo, vel alteri idoneo viro talem facultatem specialiter ad casum particularem huc, & nunc occurrentem, committere possit argum. cap. ult. de offic. ordinarij, in n. gloss. vbi dicitur: si cui ex officio, vel privilegio dignitatis sua competis absolvere, aliumve iurisdictionis actum exercere, potest id etiam per alium facere: correctio enim iuris antiqui sine necessitate introducenda non est; quare hanc Nauarri sententiam cum alijs secutus est Azorius tom. 1. lib. 8. cap. 10. quest. 11. Sà, verb. Episcopus num. 17. Emanuel Rodriguez cit. quest. 20. art. 11. Henriquez lib. 6. capit. 14. num. 7. & in gloss. lit. O. Sanchez in cit. cap. 15. num. 23. Granad. in loc. suprâ cit. num. 7. & complures alij contra Loream in 2.2. disput. 45. num. 29. Molinam de iustitia, tract. 5. disput. 18. num. 1. Garf. de beneficiis, tom. 2. part. 1. cap. 10. num. 113. Guttierrez lib. 1. can. 99. cap. 13. num. 19. & Suarez in 3. part. tom. 4. disput. 30. sect. 2. num. 9. & 15.

Addendum primum.

Adde primò, quod Episcopi absolueri possunt ab hæresi, etiam si eorum quinque, vel sex (ita vt probari possit in iudicio) illam quis protulerit, dummodò tamen crimen sit occultum; id est,

est, non pateat maiori parti Commun-
nitatis, quæ saltem decem personis con-
stet: atque ita contra Rodriq. in *add. 1.*
ad Bullam Cruciatæ, §. 9. num. 69. *suprà*
dicebamus, & docet Granad. 2. 2. S.
Thomæ, *contra 1. tract. 15. disp. 14. sect. 2.*
num. 6. & Fagundez *ubi suprà*. Vide
etiam Portel, *addit. ad dubia Regul. verb.*
dispensare, num. 9.

Addendum secundum.

Adde secundò, quòd Episcopi absol-
uere possunt ab hæresi omnes, qui quo-
modocumque ad suam diocesim perti-
nent, siue quia domicilium in illa ha-
beant, siue quia ibi sint tanquam pe-
grini; siue quia ipsi Episcopi existentes
extra diocesim velint alicui sibi subdi-
to, in hæresim lapsò, absolutionis be-
neficium impedire. Vide, quæ mox *infra*
dicentur, & Granad. *in loco suprà cit.*

Addendum tertium.

Adde tertio, quòd Episcopi absolue-
re possunt ab excommunicatione hæ-
resis, etiam extra Sacramentum Con-
fessionis: nam cum dicitur, quòd pos-
sint in foro conscientie, per talem par-
ticulam non intelligitur forum Sacra-
mentale, audita confessione; sed tan-
tum denotatur, vt absolutio (si contingat
hæresim in iudicium deduci) in fo-
ro externo non profit: atque ita docent
Claudius Solerius *de potest. Confess. cap.*
30. §. 1. Homobon. *de exam. Eccles. part.*
1. tract. 5. cap. 5. quest. 31. & alij, quos
citatur, & sequitur Sanchez *lib. 2. mor.*
cap. 11. num. 13. qui etiam subdit num.
17. posse Episcopum in tali casu absol-
uere subditum in absentia: quia talis
absolutio non est Sacramentalis, qua-
lis est à peccatis: & etiam si subditus sit

extra diocesim, quidquid in contra-
rium asserat Suar. 3. *part. tom. 5. disp. 41.*
sect. 2. num. 10. & 11. item etiam si ipse
Episcopus cum subdito extra diocesim
inueniatur: quia nihil obstat, quomi-
nus iurisdicctio non contentiosa: sed vo-
luntaria, in territorio alieno exercea-
tur: cum per exercitium talis iurisdic-
tionis territorium alienum inuadi, seu
violari non videatur: qua de re Abb.
in cap. nouis. num. 3. de offic. legati, Na-
uar. *cap. 27. num. 6* & Sayr. *lib. 1. thes.*
cap. 6. propriè finem. Vide, quæ diceban-
tur *suprà subsecciónem 32. corollar. §. & 6.*

Addendum quartum.

Adde quartò, quòd Episcopi possunt
etiam dispensare super irregularitatē ex
occulta hæresi prouenientem; atque
ita contra Ricciolum *lib. 5. cap. 16. num.*
5. docent Sanchez *lib. 2. mor. cap. 25.*
num. 17. & Vgolin. *tract. de irregular.*
cap. 36. num. 5. quinimò Petrus Cor-
neio *in 3. part. S. Thom. tract. 5. de ir-*
regular. disput. 9. dub. unic. quest. 4.
subdit, quod ob peccatum hæresis se-
cundum se, seclusa infamia, non incur-
ratur irregularitas; & merito, quia in-
famia iuris, & quæ inde nascitur irre-
gularitas, non contrahitur ob solam cri-
minis admissionem, si crimen occultum
maneat, seu in publicam notitiam non
deueniat, sicuti contra S. Antoninum
part. 3. tit. 28. cap. 6. §. 7. Sylu. *verbò*
irregularitas, quest. 14. & Suar. *dispur.*
48. sect. 1. num. 17. cum ait, quod talis,
qui occultè commisit crimen, cui infa-
mia ipso iure annexa est, teneatur absti-
nere ab ordinibus tanquam irregularis,
si cesset periculum se infamandi, &c. do-
cent ex probabiliori opinione gloss. *in*
cap. inquisitionis, de accusat. Abbas *in*
cap. ex tenore, de tempor. ordinat. Co-
uar.

uarr. 3. *resolns. cap. 3. num. 2.* Nauar. *cap. 27. num. 248.* Henriquez *lib. 13. cap. 36.* & *lib. 14. c. 5. num. 2.* Auila *p. 7. disput. 4. dub. 7. conclus. 1.* Coninch. *disput. 18. dub. 7. numero 56.* Hurtad. *de irregularis. disp. 2. diff. 4.* qui etiam regulam tradunt *ex cap. ult. de tempor. ordinat.* quod per nullum crimen occultum, excepto homicidio, adde tu violationem censuræ Ecclesiasticæ, irregularitas contrahitur.

Addendum quintum.

Adde quintò, quod Episcopi quidam in partibus septemtrionalibus ob casuum frequentiam, & difficultatem adeundi Romam, per se, vel per Vicarium suum absolvere consueuerunt subditos suos ab hæresi, etiam manifestæ.

Addendum sextum.

Adde sextò, quod Becanus testatur *2. 2. cap. 15. quæst. 2. num. 6.* Bullam Cœnæ Domini in multis Germaniæ Proinciis non esse vsu receptam, saltem quoad omnia, quæ ibi continentur. Vide Azorium *part. 1. lib. 5. cap. 4. quæst. 1.* Puteanum *in part. 2. S. Thom. quæst. 11. art. 4. dub. 2.* Filliuc. *tom. 1. tract. 11. cap. 1. quæst. 5. num. 11.* Valer. *in differ. virin. que fori. v. r. peccatum diff. 30. num. 3.* & eundem Becanum *in p. 2. tract. 3. cap. 6. quæst. 8. num. 4.* ubi probabiliter contra communem opinionem Doctorum subdunt, quod neque Bulla Cœnæ Domini, ubi non est vsu recepta, obliget in conscientia; idque ex eo, quia, vt leges humanæ, tam ciuiles, quam Pontificiæ obligent in conscientia, requiritur non solum promulgatio, sed etiam consensus, & acceptatio Populi;

dependentèr à qua præsumitur semper Princeps leges suas ferre, & promulgare: quinimò Valentia *tom. 2. disp. 7. quæst. 5. punct. 5.* & alij non improbabiler addunt, quod si Princeps sub alia conditione ferre, & promulgare leges suas intendat, id est, independentèr à consensu & acceptatione Populi; & sic independentèr à consensu, & acceptatione Populi intendat per illas obligare, lex non sit valida; quia cum illa sic magnam possit in populo perturbationem excitare, non est propter bonum commune, & sic iusta; quod ad essentiam legis requiritur, & consequenter, qui eam, siue in prima; siue in secunda opinione supradicta, etiam siue sufficienti causa, non acceptant, non peccant mortaliter, nisi exinde magnum incommodum Reipublicæ proueniret; quando contra ius naturale solum, non autem contra ius positium, eiusque pœnas peccarent. Vide etiam Megalium *in 2. 2. lib. 2. cap. 6. quæst. 3. num. 115.* & 117 Bonacinam *de legib. disput. 1. quæst. 1. punct. 4. num. 39.* Villalob. *tom. 1. tract. 2. dub. 16.* contra Suar. *de legib. lib. 13. cap. 19. num. 8.* & alios complures.

Addendum septimum.

Adde septimò, quod Doctores, Inquisitores etiam absolvere possunt ab hæresi non solum in foro externo, sed in interno: atque ita docent Bañez, Henriquez, Campegius, Rodriquez, Tolerus, Gutierrez, Paramus, & Grassius apud Sanchez *lib. 2. mor. cap. 12. num. 3.* & segg. & apud Ricciullum *in tract. de iur. person. lib. 5. cap. 15. num. 3.* ita etiam docent Puteanus *in 2. 2. S. Thom. quæst. 11. art. 4. dub. 2.* Homobonus *part. 2. tract. 11. cap. 6. quæst. 11.* Loriclius *in thes. vers. hæresim §. 12.* Villalob. *tom. 2.*

tom. 2. tract. 1. diff. 12. num. 6. Freitas in addit. ad tract. de confess. follic. Episcopi, Acugn. quest. 21. num. 18. & Garfias de benef. tom. 2. part. 11. cap. 10. num. 121. qui ibidem idem etiam tradunt de Inquisitoribus Hispaniæ, & consequenter Regni Siciliae, quidquid in contrarium alicrant Suar. in tract. de fide di. p. 21. sect. 4. num. 15. Sanchez cit. cap. 12. num. 3. & seqq. Riccius part. 3. decis. 579. num. 5. Farinac. de hæresi, quest. 192. num. 92. & 54. Zech. in summa part. 1. tit. de fide, rubr. de hæresi, cap. 11. num. 18. Valerus ver. hæresis diff. 3. num. 3. Sanctarellus de hæresi cap. 5. dub. 7. num. 31. Nouarius in sing. conclus. 4. num. 2. & Ricciullus ubi supra: vide etiam Barbosam de potest. Episc. part. 2. allegat. 40. num. 28. in fine.

Et possunt Doctores Inquisitores absolueret ab hæresi, ita, vt facultas hæc absoluerendi non sit penes totum Consistorium solum, sed etiam apud quemlibet Inquisitorem, sicuti contra Henric. & alios docet Freitas ubi supra à quapropter quilibet Inquisitor cuilibet Confessario potest talem absoluerendi potestatem delegare, sicuti contra Campegium in addit. ad Zanchin. cap. 34. & alios docent Sanchez ubi supra, num. 5. & Freitas num. 16. & Homobon. tract. 12. cap. 2. quest. 4. qui etiam docet, ad hanc in foro conscientie absolutionem, & delegationem impertientiam non requiri in Inquisitore ordinem sacerdotalem, quia talis facultas non conceditur Inquisitori in ordine ad confessionem

Sacramentalem, nec tanquam quid annexum ordini, sed Officio vt supra de Episcopis etiam dicebatur: vide subsecutionem 32. Collat. 5. & 6.

Tb. del Bene Dubit. Moral.

Addendum VIII.

Adde octauo, quod nonnulli Doctores (inter quos Peregrinus in compendio privileg. part. 2. tit. absolutio quoad fratres, §. 2. & inclinare videtur Suar. de relig. tom. 4. tract. 9. lib. 2. cap. 20. num. 11. & Cortolan. de casib. refer. part. 1. sect. 1. art. 13. num. 6.) asserunt, quod etiam Prælati regulares absolueret possunt subditos suos ab hæresi occulta, quamuis hodie dicendum sit oppositum propter decretum Urbani VIII. datum Romæ de 27. Nouembri 1618 in quo reuocantur in ampla forma omnia Regularium priuilegia absoluerendi à casibus contentis in Bulla Cœnz, vt est hæresis, &c. arque ita docent Sanchez lib. 2. mor. cap. 17. num. 7. Auila de cens. part. 7. disp. 10. dab. 6. notab. 3. Vega tom. 2. cap. 125. cas. 12. Megal. conf. 21. num. 6. Tamburin. de iur. Abbat. tom. 2. disp. 14. quest. 17. num. 3. Nouarius in sing. iur. pont. concl. 3. num. 10. vide etiam Alphonsum de Leone de offic. & potest. Confess. tom. 2. recollect. 11. num. 209. quapropter idem dicendum est etiam de aliis casibus in Bulla Cœnz contentis, sicuti docent Graff. in appen. lib. 1. cap. 7. num. 21. Zanard. part. cap. 17. Naldus ver. Nonitius, num. 7. Vecch. in praxi Noui. disp. 9. dubi. 6. numer. 3. Tamburin. in loc. supra citat. quest. 15. num. 3. Ioan. de la Cruz lib. 1. capis. 6. dub. 15. concl. 1. & alij multi contra Suar. de relig. tom. 4. tract. 8. lib. 2. cap. 21. Hieronymum Rodriq. in compend. quaestionum R. gul. resol. 3. num. 3. Peirinum in privileg. minim. tom. 1. constit. 4. Sixti IV. §. 5. num. 6. & sequen. Portel. in addit. ad dub. R. gul. ver. Abbas num. 8. vide etiam Emanuelem Rodriq. in quaestiones Regul. tom. 1. quest. 10. art. 9. V Vegaro

Vegam *tom. 1. cap. 49. cas. 1. & Miranda tom. 2. quæst. 9. art. 10.*

Quod si quis Regularis in casum bul-
la-rem occultum, ut in hæresim occul-
tam, incidat, poterit is absolutionem
petere ab Inquisitore, vel de licentia sui
Regularis superioris subicere se Episco-
po, ut ab illo secundum opinionem Do-
ctorum probabilem, quam *suprà* dice-
bam, absolutionem, saltem ab excom-
municatione obtineat, sicuti præter
alios docent Sanchez *lib. 2. mor. cap. 11. num. 10. & lib. 4. cap. 39. num. 32. & 33.* & Finellius *de cas. refer. cap. 7. num. 6.* quod facere etiam potest regularis, si
superior, seu Prælati sui talem licen-
tiam petitam ipsi iniuste denegaret; quia
per epicheiam credendum est, volunta-
tem Pontificis, & Religionis esse, ut
Episcopus in tali casu Religiosum ex-
emptum absolvar; atque ita docet Mo-
lina *de iust. & iur. tom. 4. tract. 3. disp. 61. num. 1.* Sanchez *cit. lib. 4. cap. 39. num. 30.* Suar. *in 3. part. tom. 4. disp. 30. sect. 2. numer. 3.* & Pontius *de ma- trim. lib. 8. cap. 5. num. 14.* quidquid
in contrarium asserat Megal. *in 1. part. lib. 1. cap. 13. num. 10.*

Addendum nonum.

Adde nonò cum Freit. *in addit. ad tractat. de Confess. sollicit. Acugna quæst. 21. num. 18.* quod (cum Confessarius non possit cogere, ut hæreticus occultus prodar se Inquisitori, vel Episcopo, &c. quia nemo, sic dictante lumine natura, tenetur prodere se ipsum, *cap. aliquando de poenit. dist. 1.* & sic nemo tenetur denunciare se ipsum, Fernandez *part. 1. cap. 19. §. 5. num. 5. & part. 4. cap. 6. num. 5. §. 1. Riccius part. 3. decis. 278. num. 1.* Acugna *quæst. 10. num. 4. & quæst. 21. num. 2.* & ibi Freitas *in*

addit. num. 13. & 21. Portel. *in addit. ad dub. Regul. ver. sollicitare, num. 15.* Zanard. *part. 3. in fin. Molfes. in summa tom. 1. tract. 7. cap. 24. num. 24.* Megal. *1. part. lib. 1. cap. 5. num. 30.* Valer. *ver. hæresis, diff. 1. num. 4.* Zerola *part. 1. verb. hæresis, quæst. 35.* Homobon. *part. 2. tract. 11. cap. 4. quæst. 4.* Loric-
chius *tom. 1. verb. denunciatio, num. 3.* & Sanctarell. *de hæresi, cap. 11. dub. un. num. 19.* qui citat Pegnam, Siman-
ch. & Suarez. Quin secundo propter
eamdem rationem neque tenetur denun-
ciare complices, quia sic virtualiter de-
nunciaret etiam se ipsum, Suar. *in tract. de fide, disput. 20. sect. 4. num. 18.* qui
citat Pegnam, & Simanch. Megal. *1. part. lib. 1. cap. 5. num. 30.* & Por-
tel. *in addit. ad dub. Regul. ver. denun-
ciatio, num. 1.* Unde si v. g. femina in
confessione, vel occasione confessionis
sollicitata, in turpia consentiret, non
tenetur confessorem sollicitantem de-
nunciare, Portel. *ubi supra, & in verb. sollicitare, num. 15.* quamvis contra-
rium quoad hoc doceant Acugna *quæst. 10. num. 10.* Bonacina *in tract. var. dis-
put. 6. punct. 3. num. 10.* Peirin. *tom. 2. const. 4. Gregor. XV. §. 3. num. 12.*
qui tamen recte monent quod non te-
netur mulier proprium consensum ma-
nifestare, nec potest super hoc ab Epi-
scopo, vel Inquisitore interrogari, quin
in casu, quod poenitens, qui consentit,
consensum suum manifestaret; non de-
bet consensus iste, tanquam res ad Tri-
bunal Inquisitionis non spectans, in
actis scribi. Quin terriò neque tenetur
denunciare filium, vel patrem, matrè-
ve, uxorem, vel maritum, patrem,
vel sororem, quia ius positivum non
obligat cum tanto rigore; Alenſis *part. 3. quæst. 23. membr. 4. art. 2. dub. ult.*
Roiſ *ſing. 22. num. 2. & ſing. 5. num. 29.*

Cante

Canteta in *quæst. crim. rubr. de hæret. ver. ex qua quidam glossa*, & Riccius *part. 3. decis. 178. numer. 8. & decis. 279. num. 8. Valerus ver. hæresis, diff. 1. num. 4. contra Farinacium de hæresi, quæst. 197. §. 2. num. 40. Suar. tract. de fide disp. 20. sect. 4. num. 11. Azorium part. 2. lib. 2. cap. 2. quæst. 13. & Sanctarellum de hæresi cap. 9. num. 15. Excipe, nisi hæresis in perniciem publicam tendat, ut si filius, vel pater, &c. dogmatizaret, & alios doceret, quia tunc bonum commune debet præferri priuato, Simanchas *iii. 29. num. 4. Genensis in praxi, cap. 18. num. 9. & Filliuc. tom. 2. tract. 40. cap. 8. num. 233. Quin* quartò propter eandem rationem, neque tenetur denunciare alios, si ex tali denunciatione sibi, filio, patri, vel Matri, Marito, vel uxori, fratri, vel sorori, aut alteri sibi coniunctissimò notabile damnum in vita, fama, vel bonis fortunæ rationabiliter timeat, Sanctarellus *de hæresi cap. 9. num. 16. qui citat Pegnam, & Scacciam Homobonus in tract. de cas. refer. part. 2. cap. 1. Peirinus tom. 2. const. 4. Greg. XV. §. 9. num. 28. Fagundes tract. 2. lib. 4. cap. 3. num. 31. vide etiam Lazarium in tract. de Blasphem. quæst. 12. numer. 64. Molfesium in summa tom. 1. tract. 7. cap. 24. num. 24. Portel. in addit. ad dub. Regul. ver. sollicitare, num. 21. Acugn. quæst. 19. Pegna part. 2. quæst. 53. comment. 78. Sigismundum Scaec. cap. 56. num. 14. in fin. Farinacium de hæresi quæst. 1. & 97. num. 53. Freit. in addit. ad tract. de confess. sollicit. qu. 10. num. 15. in fin. & quæst. 19. num. 15. Homobonus de exam. Eccles. part. 1. tract. 7. cap. 7. quæst. 32. Royas sing. 3. num. 12. & 30. ver. 7. ampliatur. Excipe ut supra, nisi hæreticus in magnum Reipubl. danum dogmatizaret, animas seducendo, vel corpora offendendo &c.**

nam tunc bonum commune bono priuato, etiam proprio, & totum parti homo anteferre tenetur, Genensis in *praxi Archiepisc. cap. 18. num. 8.*

Adde, inquam, nonò cum Freitas, quod si Inquisitores, & Episcopus facultatem, ut hæreticus occultus ab ipso Confessario absoluaatur; nolent imperitari, putantes talem facultatem se non habere, vel propter aliam rationem, &c. in tali casu hæreticus occultus, quamuis debeat, postquam per Confessarium ab Episcopo, vel Inquisitore facultatem, ut ab hæresi absoluaatur, obtinere non potuerit, mittere Roman, interim potest, dum talis facultas expectatur, obseruare ea quæ de occulto excommunicato, non data de præsentì copia Confessoris, tradunt Nauarr. *cap. 27. num. 139. & Henriquez lib. 6. cap. 15. num. 7. videlicet potest, si infamiam scandalum, vel graue malum sibi, vel aliis, ut supra dicebatur, probabiliter timeat celebrare, si sit Sacerdos, & Eucharistiam sumere; si laicus, eliciendo prius actum contritionis, quem si elicere non confidit, potest confiteri, & absolui à Confessore, iuxta doctrinam, quam tradit Reginaldus tom. 1. lib. 8. cap. 7. num. 87. & alij, quos citat Sancius in select. dispur. 32. num. 11. quidquid in contrarium ipse Sancius sentiat, præsertim quia nonnulli alij Doctores docent, quod etiam scandalo, & grauis infamiae, vel alterius damni periculo remoto possit supradictus hæreticus occultus, si pro viribus suis ab Episcopo, & Inquisitore absolutionem procurans obtinere non potest, & propter paupertatem, aut aliud impedimentum Romanam adire vel mittere non valet, Missam celebrare, si sit Sacerdos, & Eucharistiam sumere, si laicus; etiam si, ut dicebatur, scandalum, & infamiam, vel al-*

terius damni grauis periculum non adfit, dummodo tamen prius fuerit contrarius probabiliter; atque ita ex Nauarro docet Fagundez *tract. 1. lib. 3. cap. 12. num. 12.* contra Suar. in 3. *part. tom. 5. disput. 9. sect. 3. num. 3.*

Et hæc quæ modò dixi, intelligenda sunt extra mortis articulum; nam in mortis articulo puto quemlibet Sacerdotem simplicem habere iurisdictionem absoluedi directè à peccatis omnibus, etiam quæ Papæ, vel Episcopo alioquin referuata sunt, sicuti in *Subsect. 3. 2. Corollar. 5.* dicebatur, & docent communiter Doctores ex Tridentino *sess. 14. cap. 1.* vbi habetur, quod in Ecclesia Dei custoditum semper fuit, vt nulla sit reseruatio in articulo mortis; atque ita omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibuscumque peccatis, & censuris absoluerè possunt; circa quæ verba Tridentini sunt

Aduertenda quadam.

Aduerte itaque primò, quod cum Concilium dicit, quemlibet Sacerdotem à censuris in mortis articulo absoluerè posse, intelligendum sit de iis tantum censuris, quæ Sacramentorū susceptioni, & Ecclesiasticæ sepulture obstant, cuiusmodi sunt excommunicatio, & personale interdictum, à quibus mortuus interdum absolui potest, quamuis sacramentalem absolutionem non recipiat, quia, verbi gratia, amens est, &c. non item suspensio ab ordine, officio, aut beneficio, & multò minus irregularitas; atque ita docent Zambran. *cap. 4. dub. 4. num. 17.* & Sanchez *lib. 2. moral. cap. 13. num. 12.*

Aduerte secundò, quod cum Concilium verbis vniuersalibus vtatur, omnes Sacerdotes absoluerè posse, comprehen-

dantur etiam Sacerdotes non approbati, aut non expoliti; item suspensi irregulares, degradati, excommunicati, etiam non tolerati; atque ita docent gloss. in *cap. non est, de spon. salibus.* Paludan. in 4. *distinct. 17. quest. 3. art. 3. conclus. 7.* Maior in 4. *distinct. 19. quest. 1.* S. Anton. *part. 3. tit. 14. cap. 19. condit. 14.* Sylu. verbo *Confessor 1. quest. 20.* Tabien. verbo *absolutio 1. num. 32.* Armilla *ibid. num. 12.* Zambran. *cap. 4. dub. 4. num. 20.* Henriquez *lib. 6. cap. 11. num. 18.* Suar. *part. 3. disput. 72. sect. 4. & 10m. 4. disput. 26. sect. 4. num. 5.* contra Io. Medinam *Cod. de confess. quest. 28. Grad. alium, Conarr. cap. alma, part. 1. §. 6. conclus. 8.* Sotus in 4. *distinct. 18. quest. 4. art. 4.* Nauarr. *cap. 26. num. 26.* qui, saltem hæreticum denunciatum omni absoluedi potest, etiam in articulo mortis, priuatum esse arbitrantur; quod mihi non probatur; quia Concilium apertè dicit in mortis articulo nullam esse peccatorum reseruationem, sed eorum absolutionem omnibus Sacerdotibus perpetua Ecclesiæ consuetudine concedi. Admitto tamen quod constitutus in mortis articulo non peccet, si hæretico Sacerdoti, quamuis ab illo periculum peruerfionis non timeat, ob hæresis detestationem sacramentaliter confiteri reuelat, modò speret de peccatis suis esse contritus, quæ de re Palud. *u. loc. supra cit.*

Porò quod dixi de absolutione sacramentali, eam scilicet à Sacerdote non tolerato, etiam hæretico; propter necessitatem suscipi posse, idem multò magis dico de susceptione baptisimi; de aliis verò sacramentis est alia ratio, quia tantæ necessitatis non sunt, quæ de re Azorius *tom. 1. lib. 8. cap. 11. quest. 12.* verumtamen si in mortis articulo (quod vix vniquam contingit) sacramentum Pœni

Pœnitentiæ suscipi non potest ab hæretico, aut alio excommunicato non tolerato, sacrum viaticum accipere, si alius non adsit, qui illud administret, non est illicitum. Ratio, quia lex Ecclesiastica in tali necessitate non obligat, cum obligare illa non soleat cum magno rigore.

- 3 Aduerte tertio, quod per mortis articulum (in quo omnes Sacerdotes, ex Ecclesiæ concessione, absoluerè possunt) non sit intelligendus tantum quasi ultimus vitæ spiritus; sed quoduis, etiam probabile, mortis periculum, siue ex infirmitate, à prima scilicet die infirmitatis periculosa, vt doloris lateris, &c. siue ex superuentura perpetua, vel diuturna amentia, siue ex ludicis decreto, siue ex aliis causis, vt ex imminenti belli conflictu, partu periculoso, puta si primus est, vel si mulier antè difficiles partus experta fuit, sicut docet Abb. in cap. quod in te, de pœnit. remiss. colum. 2. Item ex navigatione periculosa, aut valde longa, in qua non erit copia confessoris, sicut docet Palud. in 4. d. 20. quest. 1. art. 2. concl. 3. Syluest. verb. Conf. flor. 1. quest. 6. dist. 7. Couar. cap. alma, part. 1. §. 11. num. 8. Nauar. cap. 26. num. 31. Henric. lib. 6. cap. 9. & 11. Sayr. lib. 2. thes. cap. 20. num. 28. Finell. cap. 8. num. 8. Molina in 1. dist. 3. de iust. disp. 6. 1. num. 5. Auila de cens. part. 5. disp. 4. sect. 5. dub. 5. Sancius in seiecl. disp. 22. num. 5. Suar. disp. 26. sect. 4. Rodriq. tom. 1. reg. 96. quest. 62. art. 7. & Sanchez lib. 2. mor. cap. 13. num. 7. arg. si quis suadente, 17. quest. 4. & cap. eos, qui de sent. excom. in 6. contra Sotum in 4. d. 18. quest. 4. art. 4. §. queris autem, & alios.

- 4 Limbo autem cum Couar. & Sanchez in locis supra citatis, vt necessaria sitin casibus positis, periculum mortis, non futura occasione confitendi Sacer-

doti exposito propinquum, & non improbabile esse, puta, quia frequenter hominibus in tali id accidere consuevit, cuiusmodi periculum est in omnibus peste infectis, (sicut docet Chapeauille c. 1. quest. 1. §. 3.) cum subitò, & præter opinionem ex tali morbo mori soleant.

Limitat etiam ex Corduba Sanchez vbi supra, vt aliquis non propria sponte, sed ex causa urgente, seu mortali necessitate coactus tale periculum adeat, quod mihi non probatur: quia ratio, cur Ecclesia in mortis periculo omnibus Sacerdotibus absoluedi potestatem concedat, est, quia peccator in tali casu, tum iure diuino positiuo, tum etiam naturali, charitate erga se ipsam ad confitendum obligatur, quæ ratio obligationis æquè locum habet, quamuis aliquis sine necessitate, ac propria sponte mortis periculum subeat (v.g. in iusto bello, maris navigatione) ergo &c.

Aduerte quarto, quod quamuis alii 6 qui docent, quod in articulo mortis, vel periculo mortis Sacerdos simplex, seu nulla iurisdictione præditus, neque licet, neque valide (si confessoris ordinaria, vel delegata iurisdictione prædictus adsit, aut facile aduocari possit) absoluat, quod moti ex responsione quadam Greg. XIII. apud Molinam loc. cit. tum ex cap. Presbyter 26. quest. 6. sumpto ex Concilio Carthag. 3. can. 32. vbi habetur, quod Presbyter in- 3-consulto Episcopo non reconciliet pœnitentem, nisi absente Episcopo vltima necessitas cogat: tum ex Tridentino in loco supra citato, vbi Sacerdoti simplici, potestas absoluedi à quibuscunque peccatis in mortis articulo conceditur iure extraordinario, ob rationem necessitatis, ne hac occasione (si absolutio deegerit) aliquis pereat: ergo cessante necessitate, cessat hæc extraor-
dinaria

dinaria potestas per regulam, quam tradidit Abbas in cap. cum venerabilis, de consuetud. in fine : cum aliquid conceditur propter necessitatem, durat concessio, quatenus vrget necessitas.

- 6 Confirmatur, quia Tridentinum in loco *suprà* citato, eodem modo loquitur de absolutione à quibuscunque peccatis, de absolutione à censuris, sed certum est ex cap. eos, qui de sent. excom. in 6. & extranag. 1. §. decernimus, de excommunic. quod à censura excommunicationis reservate nemo in mortis articulo absolvi potest, si facile sit recursus ad Superiorem, ad quem de iure absolutio spectat : ergo similiter à peccatis nullus Sacerdos iure extraordinario in mortis articulo absolvi potest, nisi ob defectum Ordinarij, aut legitimi Sacerdotis.

- 7 Porro, quod dicunt de simplici Sacerdote, multò magis dicendum putant de excommunicato, & suspenso post denunciationem; quia hi omnes (inquunt ipsi) omnino iurisdictione, in penitentia etiam foro, priuati sunt, excepto casu necessitatis, quamobrem expressè docent Suarez 3. part. tom. 4. disp. 26. sect. 4. num. 4. & Sanchez lib. 2. mor. cap. 13. num. 7. non toleratum Sacerdotem inualidè absolvi, si adsit Sacerdos toleratus, etiam simplex, & non expositus.

- 8 Item, quod dicunt de simplici Sacerdote (ei scilicet præferendum esse Sacerdotem expositum, seu iurisdictione præditum) similiter dicendum putant de Sacerdote exposito inferiore, v.g. de Parocho, ei scilicet etiam in mortis articulo præferendum esse Sacerdotem superiorem, siue Prælatum, quatenus spectat ad peccata ei reservata, ita vt eo præsentè, vel si facile aduocari, aut licentia ab ipso peti possit, inferior ab-

solvere non possit : ita Zambran. cap. 4. dub. 4. Henric. lib. 6. cap. 11. num. 4. Sanchez cit. num. 7. & Suarez disp. 30. sect. 3. num. 1. vbi ait, quod quamuis Tridentinum Concilium dixerit in articulo mortis nullam esse reservationem, id tamen intelligendum sit in absentia reservantis, quia aliàs nulla est vera necessitas, ad quam alij Sacerdotes censentur iurisdictionem consequi, quæ illis, per se loquendo, ablata fuerat.

Quamuis (inquam) aliqui sic doceant, 9 moti ex responsione Greg. XIII. tum ex cap. Presbyter : tum ex Tridentino in locis *suprà* citatis, & opposita tamen sententia, de qua *suprà* in subsektione 32. corollar. 5. est etiam probabilis : nam quoad responsionem Gregor. XIII. de ipsa non constat authenticè, & quo ad rationes desumptas ex cap. Presbyter, & Tridentino Concilio patet ad ipsas ex his, quæ in cit. subsektione 32. corollar. 5. dicebantur.

Appendix ad ea, quæ *suprà* dicebantur.

EX dictis itaque, quatenus spectat ad censuras Papæ reservatas Bullares, & multò magis quoad alias quinque non Bullares, ea reservatio non tam stricta est, quin ob plures causas relaxetur, & ad Episcopalem iurisdictionem deuoluatur, & hæc causæ in iure canonico circa Clerici percussionem in specie explicantur, vt videre est in cap. de castro, cap. an noscitur, de sent. excommunic. quarum

Prima causa est ætatis infirmitas, si nimirum impuberes excommunicationem incurrant : hi enim etiam post pubertatem ab Episcopo absolui possunt,

cap.

cap. pueris, de sent. excommun.

- 3 Secunda est, sexus infirmitas; mulieres enim etiam in excommunicacionem lapsæ à Diocesano absolui non prohibentur, *cap. mulieres, & cap. quamuis, eod. tit.* Vnde quamuis facultas absoluedi Episcopis concessa à Concilio Tridentino *sess. 24. de reformat. cap. 6.* quoad ad absolutionem ab hæresi esset reuocata per Bullam Cœnæ Domini, quod non est certum, sed solum, ad summum, probabile, vt *suprà* dicebatur, adhuc mulieres, & multò magis Moniales tanquam personæ adire Sedem Apostolicam impeditæ, ab Episcopo, vel alio, cui Episcopus commiserit, ab hæresi, cæterisque Bullæ casibus, & censuris absolui poterunt: atque ita in terminis docet Homobonus *part. 3. tract. 15. cap. 7. quest. 20. resol. 2. & citat Duardum.*

- 4 Tertia est, quoduis canonicum, seu legitimum impedimentum sedem Apostolicam adeundi: qua ratione excusantur pauperes, qui tanto itinere mendicandi consuetudinem non habent, senes, valetudinarii, membris capti, *cap. ea noscitur, & cap. quamuis, de sent. excommun.* qui capitales inimicitias habent, vt sine vitæ periculo iter aggredi non possint, *cap. de cætero, eod. tit.* qui sui iuris non sunt, vt serui, & filij familias, si eorum domini, vel parentes professioni repugnent; qui ob curam administrandi familiam, gerendi officium publicum, vel ob periculum infamiae scandalii, vel ob aliam grauem similem causam, absolutionis accipiendæ gratia, Romam adire impediti sunt, iuxta *cit. cap. de cætero, & cap. quamuis eod. tit.* Item qui sunt magnæ potentie, aut ita delicati, vt laborem Romam adeundi sustinere non possint, hos enim Episcopus, si pe-

riculum mortis vtgeat, absoluere statim potest; alioquin verò (vt explicat Nauar. *in summa, cap. 27. num. 88.* licet paulò aliter explicet gloss. *ver. laborem veniendi*) status personæ, & veritas negotij prius summo Pontifici explicanda est, & secundum consilium eius tales potentes de commissio sceleris corrigendi erunt, *cit. cap. mulieres*, cæteri autem, si legitimo aliquo ex dictis impedimento detenti fuerint, ab Episcopo statim absolui poterunt; nec tenentur, etiamsi possint, Nunciū, vel Epistolam mittere Romam: nam id in iure expressum non inuenitur, quinimò apparet oppositum in præcatis iuribus, vbi Ordinarijs locorum hæc facultas demandata fuit, vt sic impleta dicatur, pro tempore impedimenti, obligatio ad Curiam accedendi personaliter: vide Barbosam *de officio Episc. allegat. 41. num. 7.*

Neque obstat, quod aliquando ob id nonnulli ad Curiam mittant, vel scribant: nam id efficiunt, vel ob recundiam comparendi coram proprio loci Ordinario, vel quia ad id se teneri opinantur.

Porro circa huiusmodi canonica impedimenta distinguendum est, an perpetua sint, vel temporalia, si enim impedimentum perpetuum est, Episcopus impeditum absolute, & sine onere se præsentandi Apostolicæ sedi, absoluere potest; si autem est temporale (excipio pueros, qui etiam post pubertatis ætatem absolui possunt ab Episcopo, vt *suprà ex cit. cap. pueris, de sent. excommun.* dicebatur) absoluedus iurare debet, quòd, cessante impedimento, Apostolicæ sedi se præsentabit, non vt iterum ab excommunicatione absolua-
uatur, sed vt de satisfactione præstanda Ecclesiæ, ac parti læsæ, mandatum acci-
piat

cipiari sicut docet Nauar. *cap. 26. num. 26. Sayr. lib. 3. cap. 28. num. 36. Sanchez lib. 2. moral. cap. 13. num. 27. & habetur in cap. de castro, cap. ea nesciunt, & cap. quamvis, de sentent. excommunicat.*

- 7 Quod si absolutus præsentare se personaliter, vel per procuratorem intra tempus à Iudice præfixum, vel cum primò in commodè potest, postea intermiserit, in eandem excommunicationem reincident, *cap. eos, qui de sentent. excommunicat. in 6. & explicat Nauar. cap. 22. num. 89. & num. 113. Henriquez lib. 13. cap. 29. num. 3. idem locum habet in omni absolutione ab excommunicatione referuata, quæ datur ob impedimentum, seu causam necessitatis; quod scilicet absolutus teneatur postea sub poena reincidentiæ præsentare se Superiori, ad quem de iure spectat absolutio, iuxta *oii. cap. eos, qui, vide quæ, supra in subiect. 32. corollar. 5. & 6. dicebantur.**

- 8 Limitat tamen doctrinam hanc Nauar. *ap. 26. Henriquez cit. num. 3. lit. Z. Sà ver. excommunicatio, num. 8. nisi, priusquam elapsus est terminus, absolutus plenè satisfecerit parti læsæ, aut cum ea concordauerit. Ratio, quia tunc cessat causa, ob quam superiori præsentare se debet: sed hæc limitatio non videtur conformis capitulo quamvis de sentent. excommunicat. neque rationi: nam, ut parti læsæ satisfiat, non est ratio adæquata huius obligationis comparandi, sed vt debita Ecclesiæ, etiam læsæ, obedientia, & satisfactio præstetur: quamobrem tamen si nulla pars læsa sit, vel ei ante absolutionem sit satisfactum, adhuc hoc onus comparandi imponi debet, sicut docet Suarez *tom. 4. diffus. 30. sect. 3. numer. 6. & Sanchez lib. 2. moral. capit. 13. nu-**

mer. 29. vide praxis. subiectionem 32. coroll. 5. & 6.

Illud tamen fatendum est, quod si 9 Sacerdos quicumque, ob necessitatem in mortis articulo, à peccatis superiori referuatis aliquem absoluit, cessante tali periculo, opus non est, vt absolutus postea compareat coram Superiore, cui iure Ordinatio absolutio à talibus peccatis referuata est; atq; ita docent ex communi Palud. in 4. *aijstut. 20. quæst. 1. art. 2. concl. 3. Sylu. ver. Confessor. 1. quæst. 20. Nauar. cap. 26. num. 26. & nos in cit. subiect. 32. corollar. 5. dicebamus & ratio est, quia in mortis articulo omnes sacerdotes, non indirectè, & per concomitantiam, sed directè & per se, ab omnibus peccatis absoluendi potestatem habent.*

Excipe, nisi (vt *suprà* dicebatur) 10 peccato annexa sit censura superiori referuata: tunc enim ex dictis cessante mortis periculo, absolutus sistere se debet superiori, ad quem de iure Ordinatio absolutio spectat, non vt iterum absoluator, sed vt mandatum eius accipiat, iuxta ea, quæ *suprà* dicebantur, & iuxta *cii. cap. eos, qui, de sentent. excommunicat. in 6. & extramag. inter censuras. 5. incendiarios, de priuilegiis. quare consultus est, in mortis articulo, confiteri priuilegiato, qui potestatem habeat à censuris referuatis absoluendi, tanquam delegatus Papæ, sine onere postea comparandi.*

Cæterum quæ dixi de Clerici percussore; quod scilicet, si accedere ad sedem Apostolicam legitime impeditus est, ab Episcopo absolui possit, iuxta *cii. cap. de castro, & cap. ea nesciunt de sentent. excommunicat. ea in alijs casibus Papalibus etiam locum habent; atque ita docent Canonistæ communiter, Innoc. in cap. 2. de eo, qui furtimè, Abb. & Felin.*

& Felin. in cap. *Monachi*, de *sentent. excommun.* Sylu. ver. *absolutio*, 3. in fin. & 4. num. 5. Couar. in cap. *alma* part. 1. §. 11. num. 15. Nauar. cap. 27. num. 86. & 212. Henriquez lib. 6. cap. 11. num. 5. & cap. 16. in principio, Suarez de cens. disput. 22. sect. 1. num. 64. quare regula hæc communiter traditur, quod casus papalis, impedimento adeundi Papam superueniente, fit Episcopalis: & ratio regulæ est, quia sic congrua subordinatio inter Prælatos Ecclesiæ requirere videtur.

12. Excipitur tamen, secundum opinionem probabilem, mortis articulus; quando (vti dicebatur) omnes sacerdotes, nullo obseruato ordine, à casibus papalibus absoluendi ius habent: præterquam si in iure specialis commissio Episcopis facta reperitur, & vti est in casu percussionis Clerici, iuxta cap. si quis suadente, 17. quest. 4. & cap. ea nescitur de sentent. excommun. & docet Suarez de cens. disput. 22. sect. 1. num. 61. Couar. in cap. *alma*, part. 1. §. 11. num. 8. Sanchez lib. 2. moral. cap. 13. num. 9. modo ad Episcopum aditus sit, in alijs verò casibus papalibus cessat reservatio in mortis articulo: ideoque quiuvis sacerdos tunc absolueret potest, atque ita docet Sylu. ver. *absolutio*, 1. num. 8. Suarez tom. 4. disput. 30. sect. 3. Sanchez loc. cit. licet contrarium sentiant Zambran. cap. 4. dub. 4. num. 14. & alij: sed de hac re vide quæ supra in subsect. 32. corollar. 5. & 6. dicebantur.

Petitio unica, eius resolutio.

1. Petes, an impeditur ire Romam pro absolutione casus papalis, potens Thom. del Bene Dubit. Moral.

tamen adire Legatum Papæ, vel alium specialiter priuilegiatum, ab Episcopo absolui possit? Respondeo affirmatiuè cum Henriquez lib. 6. cap. 10. num. 1. Auila part. 2. cap. 7. disp. 1. dub. 6. Suarez tom. 4. disp. 30. sect. 3. num. 5. & ratio est, quia iura in signum specialis reuerentiæ requirunt, vti pro absolutione Pontifex adeatur, ergò si is adiri non potest, cessat reservatio papalis, & casus deuoluitur ad proprium Ordinarium.

Confirmatur, quia reservatio casuum papalium, cum derogat iuri Episcopali, strictam habet interpretationem. Ergo, &c.

Contrarium tamen docent Nauar. 2. cap. 27. num. 89. & 90. Coninch de cens. disput. 16. num. 242. & Sanchez lib. 2. moral. cap. 13. num. 11. moti ex eo, quia casus reservatus deuoluitur ad inferiorem ratione necessitatis: at necessitas non est, si adsit aliquis, qui iure ordinario, vel speciali absolvere potest. Ergo, &c. in confirmationem talis sententiæ adducit Coninch vbi supra, cap. *quamuis*, de sentent. excommunic. in quo tamen, sicut & in cap. *ea nescitur*, nihil aliud habetur quàm Clericorum percussores non ab alio quàm à Romano Pontifice, vel eius Legato absolutionis beneficium obtinere posse, præterquam si canonico impedimento, quominus Romanum Pontificem adire possint, retro trahantur, vbi cum nulla mentio fiat de Legato Apostolico, canon ille potius fauere videtur priori sententiæ, quam propterea probabiliorem puto, sed contrariam tutiorem.

Ex doctrina tamen Nauarri lib. 1. 3. consil. 1. quest. 14. de constitut. edit. 2. locorum consuetudinem spectandam huc esse arbitror: nam Episcopi in regionibus ab vrbe distantioribus, in quibus

bus nullus adest Legatus Sedis Apostolicæ, præscripsisse possunt iurisdictionem absolventi à quibusdam casibus Papalibus, qui frequenter contingere solent, verbi gratiâ, à notoria Clerici percussione, hæresi, &c. sine onere, quod reo imponi debeat, comparandi coram Romano Pontifice, eiusque Legato, præsertim si reus Ecclesiæ, & parti læsæ sufficienter satisfaciatur, vel satisfacere paratus sit.

- 4 Vt verò Episcopi ad privilegiatos, puta Regulares, quasi hi maiorem ipsis Episcopis absolventi potestatem habeant, eiusmodi excommunicatos subditos suos pro absolutione mittant, difficile aliquibus videtur, sicuti notavit Nauarr. lib. 1. consil. 11. de privileg. edu. 2.

SYBSECTIO XXXVI.

Proponitur circa dicta in exemplis positis prima difficultas, eiusque solutio.

- 1 O Biicies primò, saltem prædictæ gratiæ, seu privilegia, non valent post mortem concedentis, Ergo, &c.
- 2 Respondetur: Nego antecedens: nam gratia etiam singulari personæ concessa per mortem concedentis, etiam reintegra non extinguitur: atque ita docent Nauarr. consil. 2. de offic. delegati, edit. 2. Sà verbo gratia, num. 1. Garcias part. 6. de benefic. cap. 2. Molina tract. 5. de iustis. & iure, disput. 19. & alij ex cap. si super, de offic. delegati, in 6. & ex cap. si cui nulla, de prabend. in 6.

Intelligi autem debet responsio hæc de gratia facta, non autem de gratia faciendâ.

Porro gratia facta dicitur, quotiescumque facultas seu licentia alicui in ipsiusmet fauorem à Superiore concessa est, quamvis executio ab alia persona dependeat; verbi gratiâ, si detur alicui à Papa gratia expectatiua ad beneficium vacaturum: vel si quis impetret à Papa literas, quibus mandet Episcopo vt ipsi de beneficio provideat, vel cum ipso super impedimento matrimonij precum vetitate inspecta, dispenset, vel si quis impetret, siue à Papa, siue ab Episcopo licentiam eligendi sibi Confessarium, &c. huiusmodi enim concessionem, seu gratiâ, postquam à Principe processerunt, censentur ex parte concedentis factæ, & sic morte ipsius non expirant, quamvis realis executio illarum nondum facta sit; atque ita præter alios docent Henriquez lib. 7. cap. 21. num. 5. & segg. Sanchez lib. 8. cap. 2. 8. quæst. 2. Suar. lib. 8. de legib. cap. 31. Garcias de benefic. part. 6. cap. 2. & Pasqualigus in suis decisionibus, decis. 493. ubi rectè docet, quod benedictiones concessæ à Pontifice, applicari possint etiam mortuo Pontifice.

Gratia autem faciendâ dicitur, cum ei in cuius fauorem gratia tendit, nihil directè concessum est à Principe, sed alteri mandatum, vt talem gratiam illi conferat, seu concedat: tunc enim non est gratia facta, sed mera commissio, seu mandatum faciendâ illam; verbi gratiâ, si Papa, vel Episcopus directè Sacerdoti alicui committat, vel mander, vt cum quadam persona, causâ cognita, dispenset, vel ei beneficium conferat, &c. tunc mortuo committente, si res sit integra, Commissarius mandatum exequi non potest, nisi talis dispensandi, aut conferendi facultas Commissario, principaliter in ipsiusmet fauorem data fuisset; in tali enim casu haberet rationem gratiæ

gratiae factae, quae (sicuti *suprà* dicebatur) per mortem concedentis non expirat; quod aduette pro iis, quibus à Papa, vel Episcopo delegata est licentia audiendi confessiones, vel absoluedi à referuatis: nam ex dictis huiusmodi licentia morte delegantis non expirat; cum inter gratias, non autem inter rescripta iustitiae, seu delegatae iurisdictionis contentiose numerari debeat, sicuti *infra* melius dicetur, & docent praeter alios Sanchez *cit. quæst. 2. num. 72.* Henriquez *lib. 6. cap. 6. num. 7.* Sà verbo gratia, *num. 4.* Suar. *tom. 4. disp. 26. num. 6. & 9.* & Garcias *cit. cap. 2. num. 319.*

4 An autem idem dicendum sit de licentia à Parocho alicui Sacerdoti concessa audiendi similiter confessiones, quod scilicet illa non expiret morte Parochi concedentis?

Respondeo cum Garcia *num. 325.* distinguendo: si Parochus potestatem habet delegandi talem facultatem in certa parte Parochiae, & delegat, non expirat, ut *suprà* dicebatur: si autem Sacerdoti illi, solum ut cooperatori, seu Vicario suo tribuit facultatem, expirat; cum enim, mortuo principali, cesset alter esse illius cooperator, seu Vicarius, expirat etiam huius potestas, quamuis alij adhuc in hoc casu (ut *infra* notabitur) contrarium sentiant; ut propterea dixerit Suar. *loc. supra cit. attendendam esse in hac re consuetudinem locorum.*

6 Sed ut melius intelligatur supradictae Dubitationis resolutio, an scilicet iurisdicctio ab Ordinario, verbi gratia, Papa, Episcopo, vel Parocho alicui delegata ad confessiones audiendas, mortuo, vel deposito illo expiret; distinguendum puto inter delegationem generalem, seu indeterminatam, & inter delegationem

specialem, seu determinatam, respectu scilicet certarum personarum.

Nam quatenus spectat ad priorem, 7 quamuis Paludanus in *4. d. 17. quæst. 4. art. ult. concl. 5.* S. Anton. *pari. 3. tit. 17. cap. 9.* & Philarch. *tom. 1. de offic. Sacer. d. pari. 2. lib. 2. cap. 14.* doceant, quod facultas audiendi confessiones, vel absoluedi à casibus referuatis (praesertim talis, quae alicui non ratione officij conceditur: ideoque non in quasi ordinariam transit) morte concedentis expiret: quia etiam iurisdicctio in foro eterno contentiosa (inquunt ipsi) quamuis generatim, & ad vniuersitatem causarum alicui delegata, mortuo delegante, expirat: sicuti ex communi docet Abbas in *cap. relatum, num. 7. de offic. & potest. Iudicu delegati.* ducto arg ex *cap. ne aliqui, de haeret. in 6.* vbi fauore fidei specialiter decernitur, ut officium Inquisitorum haereticae prauitatis non expiret per mortem Pontificis committentis, etiam quoad negotia, quae nondum coepta fuerint; tamen oppositum dicendum est cum Nauarro in *cap. placuit, num. 162. & seq. disp. 6. de penit.* Henriquez *lib. 6. cap. 6. num. 7.* Sà verb gratia, *num. 4.* Sanchez *lib. 8. de matrim. disp. 28. num. 72.* ducto argumento ex *cap. si cui de prabend. in 6.* vbi habetur, si cui, nulla personarum facta expressione, gratiose concessa sit facultas in certa Ecclesia personis idoneis prouidendi beneficia, huiusmodi facultatem, etiam re integra, non expirare per mortem concedentis: cum sit gratia, seu priuilegium principaliter concessum in fauorem priuilegiati: & eadem ratio est de facultate audiendi confessiones alicui Sacerdoti generatim, & absolute concessa; quia licet remotè tendat in utilitatem poenitentium, sicut & facultas prouidendi beneficia in utilitatem pro-

uidendorum ; proximè tamen , ac directè vtraque est gratia , fauor , & beneficium eius , cui talis facultas conceditur , gratiam autem , seu beneficium Principis decet esse mansurum , *reg. 16. in 6.* ergo &c.

- 7 Neque obstat , quòd in *dist. cap. si cui* , & in *cap. si super de offic. delegati in 6.* & in similibus iuribus sermo sit de facultate alicui delegata à Sede Apostolica , quia decisio eorum non nititur in plenitudine potestatis Papalis ; sed quòd sit gratia facta absolute ei , cui committitur. Vnde id æquè locum habet in aliis ordinariis , vt in Episcopo , & Parocho , si cui Sacerdoti facultatem absoluendi suos subditos absolute concedant , sicuti docent Doctores *suprà citati* contra Philiarium in *cir. cap. 24.* vbi docet , quòd inferiores Papa sine cognitione causæ , & consensu Capituli non possunt in perpetuum concedere gratias , quæ præiudicant , cuiusmodi sunt facultates confessiones audiendi , & Confessorem eligendi , quæ proinde eorum morte , vel amotione expirant : sic ille , quod nullo iure probat ; neque ratio ei suffragatur : nam cum huiusmodi facultates iure ordinario competant Episcopo , non est , cur is non possit alteri committere , & quidem sine Capituli consensu ; quandoquidem per huiusmodi gratias nullum successoris præiudicium assertur : cum is , si voluerit , quandoque voluerit , gratiam reuocare possit , sicuti rectè notauit Sanchez in loco *suprà citato* : neque praxis suffragatur Philiarci sententiæ : nam mortuo Episcopo Pœnitentiarius , aliique confessorij ab ipso expositi , pergunt sua facultate vt , donec à Capitulo , vel successore reuocetur : quin & Saccellani , seu cooperatores à Parocho ad audiendas confessiones assumpti , eo

mortuo , saltem in aliquibus locis , suo officio funguntur , donec à successore amoueantur , qua de re videri poterit Coninch. *disp. 8. dub. 10. num. 72.*

Ad oppositam rationem aduersariorum respondeo id esse speciale in delegato ad iustitiam siue iurisdictionem contentiosam ; quod scilicet mortuo delegante , illius potestas expiret , si res integra sit , id est , si delegatus nondum iurisdictione vti cœperit , sicuti habetur *cap. sanè , cap. relatum , cap. gratum , cap. licet vndique de offic. Indic. delegati.* Et ratio est , quia iurdictio ad iustitiam delegata habet rationem mandati , & non gratiæ , mandatum autem expirat morte mandantis : tum quia delegatus ad iustitiam vices delegantis gerit , cuiusque personam repræsentat , *cir. cap. sanè , & vlt. ff. de offic. eius , cui mandata est iurdictio* : ergo , cum mortuo delegante extinguatur iurdictio ipsius , consequenter etiam extinguitur in delegato ; quia extrinsecus iure auctoris , extinguatur ius acceptoris , vt habetur in *l. vectigal. ff. de pignoribus* , & docet Abbas in *cir. cap. relatum , num. 6.* Sanchez *disp. 18. num. 30. x cap. quænnis de offic. delegati in 6.* At delegatus ad confessiones audiendas iudicium in foro pœnitentiæ exercet , non in persona delegantis , sed in persona Christi per ordinis potestatem : tum iurdictio absolute delegata ad confessiones audiendas , non habet rationem mādati , sed gratiæ , & beneficii , cuius ius efficaciter acquiritur ipsi delegato , in eoque perpetuò manet , donec reuocetur ergo &c.

Hinc primò , si Episcopus , v.g. Decano Ecclesiæ Collegiæ iurisdictionem in prima , vt vocant , instantia gratisè concessit , vt sit accessoria eius officio , illique quasi iure ordinario competens , non extinguitur morte concedentis , cum

cum sit gratia, fauor, seu beneficium: quamuis à successore reuocari possit, si per modum meræ gratiæ; & non per modum contractus, aut transactionis concessum fuit.

- 10 Hinc secundò, facultas alicui ab Episcopo, vel alio Prælato concessa eligendi sibi confessorum non expirat morte concedentis, cum sit gratia, & priuilegium, non mera delegatio, seu mandatum, vti *suprà* dicebatur, & docet Nauarr. in *cit. cap. placuit*, num. 163. Sanchez *disp. 18. num. 74.* Henricq. *lib. 7. cap. 21. num. 6.* Sà *verb. gratia*, num. 4. quamuis contrarium sentiant Syluest. *vers. Confessor 1. quæst. 7.* Corduba *lib. 5. quæst. 9. 36.* & Philarchus loco *suprà cit.*

Hinc tertio, idem dicendum de alijs gratijs ab Episcopo concessis, v. g. suscipiendi Ordines ab alieno Episcopo, celebrandi in priuato Oratorio, assistendi in matrimonijs; velsendi ouis, & lacticiis in Quadragesima, &c. sicuti *suprà* etiam dicebatur, & docet Nauarr. in *cit. num. 163.* Sanchez *num. 76.* & Sayrus *tom. 1. Theauri, lib. 7. cap. 14. num. 7.*

- 11 Quatenus verò spectat ad specialem commissionem absoluendi vnâ, vel plures personas determinatas, distinguendum est an talis facultas concessa sit in fauorem absoluentis, an verò poenitentis: nam si primum, non expirat morte concedentis, cum sit gratia, & beneficium; atque sic docet Sanchez *num. 73. & 81. dulto argum. à sensu contrario, ex cap. si cui de prebend. in 6. in fine*, vbi habetur: *secus, si super prouisione certa persona faciendâ, non ob suam, sed eius, cui prouideri mandatur, gratiam, vel fauorem, illa quidem expirat omnino, si concedens re integra moriatur.* vbi gloss. communiter recepta generalem regu-

lam tradit: quod quando est gratia eius, cui scribitur, non expirat morte concedentis, secus quando est alterius, pro quo scribitur. Si secundum (quod plerumque accidit, & in dubio præsumitur) nempe quòd commissio, seu rescriptum de danda absolutione, dispensatione, &c. personis determinatis, in earumdem fauorem principaliter facta sit; tunc iterum distinguendum est: vel commissio est necessaria, habens se per modum præcepti, & non expirat, etiam re integra, morte concedentis; atque ita docet Tabiena *verb. gratia*, §. 6. Suarez *de censur. dispur. 41. sect. 2.* Henriquez *lib. 7. cap. 21. num. 7.* Rodriq. *tom. 1. quæst. 46. art. 7.* Sanchez *num. 87.* v. g. si Papa, vel Episcopus, &c. alicuius supplicatione motus, mandet inferiori Ordinario, vt supplicantem absoluat ab excommunicatione, aut à casibus reseruatis, &c. vel vt dispense cum illo in impedimento matrimonij, in petitione debiti, in voto, vel iuramento, &c. sed ante cœptam executionem, qui mandauit moriatur, tunc non obstante hoc, restat locus executioni. Vel est delegatio voluntaria, quæ se habet instar facultatis, & hæc, si executio nondum cœpta sit, expirat morte delegantis; atque ita habetur expressè in *cit. cap. sicuti nulla*. Et ratio discriminis est, quia in commissione necessaria ius acquisitum est ei, qui est absoluendus, aut cum quo est dispensandum, ideoque est gratia facta per absolutam commissionem committentis; solumque existit commissarij executio, quam is necessariò facere tenetur. At in commissione voluntaria nulli ius acquisitum est: non enim commissario; cum non in eius fauorem delegatio facta sit, neque ei, cum quo dispensandum

est, quia liberæ voluntati delegati relinquatur, velintne dispensare, nec ne, ideoque est gratia facienda, non facta; & sic illa (nisi delegatio facta sit auctoritate sedis, seu dignitatis, quæ nunquam moritur) perit per mortem delegantis: hæc verò non perit, re integra, vt patet ex *suprà* dictis, & docet gloss. in *cit. cap. si cui, ver. moritur*, & Sanchez *num. 71*.

SUBSECT. XXXVII.

Proponitur secunda difficultas, eiusque solutio.

Objicies secundò: sequeretur, posse validè acceptari donationem post mortem donatoris, cum donatio sit gratia, & gratia ex dictis non exipret morte concedentis, sed hoc est falsum, ergò &c. Vt autem vis huius argumenti melius intelligatur.

1 Suppono ex materia de contractibus, donationem (ne dum promissionem) ordinariè non parere obligationem naturalem, aut civilem ante validam acceptationem: sicuti docent communiter Doctores teste Gomezio *tom. 2. cap. 14. n. 3. & cap. 9. n. 1. & seqq.* & patet ex *leg. ff. de pollicitation. leg. Absenti 10. ff. de donat. & leg. nec ambigi, 6. Cod. eodem.*

3 Vnde sequitur primò, ante validam acceptationem semper reuocari posse donationem; quod clarè colligitur, tum ex prædictis iuribus, tum ex alijs, vt ex *leg. multum interest 6. Cod. si quis aliter. vel sibi, & ex leg. si pater 4. ff. manumissis, vindicta*; idemque locum habet in omnibus alijs contractibus, sicuti videre est in *leg. contractum 16. Cod. de fide instrumentorum & alibi*: & ra-

tio est, quia obligatio non nascitur, nisi mutuo duorum consensu, *leg. 1. ff. de pactu*: quapropter priusquam alterius consensus accedat, alter potest suam oblationem reuocare.

Sequitur secundò, mortuo donatario ante validam acceptationem, inuvalidam esse donationem: quia amplius acceptari illa non potest. Neq; dicas posse acceptari ab hæredibus; nam de rigore iuris non potest: ratio, quia ad illos directæ non fuit: videtur tamen posse ex quadam æquitate, quia hæredes repræsentant personam defuncti: & præterea præsumendum est talem fuisse mentem donatoris, vt si scilicet defunctus beneficio illius frui non posset hæredibus ipsis, nisi de contrario constet, prodesset, quod intellige, si hæredes sint, filij, secus si extranei.

Sequitur tertio, si donatio defertur per nuncium, & contingit nuncium mori ante insinuationem, vel traditionem, censeri tacite reuocaram donationem, quia per mortem mandatarij soluitur mandatum, vt patet ex *l. mandatum, § 7. ff. mandati*, quare consensus donatoris, qui ei commissus, & per eum ad donatarium deferendus erat, quasi euanesceat; & sic fit, vt non concurrant duorum consensus in vnum: quod tamen intellige: si nuncio commissum erat, vt verbis, & traditione reali rem perageret secus si solum literas deferendas habuit: hæc enim, si ad manus donatarij peruenierunt, sufficiunt ad donationem insinuandam, vel deferendam; quapropter ipse vicissim poterit per literas, vel alio modo, quo *infra*, eam acceptare.

Dixi, donationem & promissionem ante validam acceptationem non parere obligationem naturalem aut civilem, ordinariè; quia à Doctoribus excipiuntur quedam promissiones, & donationes,

nes, quæ obligant ante ullam acceptationem; nempe quæ fiunt ciuitati, vel vniuersitati, Ecclesiæ, vel Hospitali: nam quamuis in iure non inueniatur expressè, nisi de promissione facta Ciuitati, ad instaurandas ruinas, vel ob honorem ab ea receptum, recipiendumvè, vel ad faciendum aliquod opus, si hoc iam fuerit inchoatum; de quibus, ff. de pollicitat. per totum; Doctores tamen id extendunt ad promissiones, & donationes aliàs dictas; ratio, quia promissiones & donationes ad pias causas videntur æquari promissionibus, & donationibus factis Ciuitati, si priuilegia spectentur, vt patet ex l. illud 19 & l. vt inter. 23. Cod. de sacros. Ecclesiis. Vnde Felin. in cap. 1. de pactis, num. 7. citans pro se Bartholum, Baldum, Panorm. & alios, Coaruuias in cap. quamuis pactum, par. 2. §. 2. num. vlt. & Molina disp. 263, docent huiusmodi dictas promissiones, & donationes esse validas ante omnem acceptationem, etsi alij (qui quod promissio, & donatio non habet vim obligandi ante acceptationem, prouenire arbitrantur, non tantum ex iure ciuili, sed etiam ex iure naturali, vel gentium) doceant ius ciuile non efficere, vt promissio facta ciuitati vim habeat absolutam ante acceptationem (nihil enim tale colligitur ex vlla lege toto titulo de pollicitationibus) sed efficere solum, ne possit reuocari pro libito; sicut ex natura rei posset, & de facto potest in aliis promissionibus, & donationibus, vt patet ex l. 3. cod. tit. quapropter fit, vt talis promissio semper possit acceptari, & peti quæ petitio videtur necessaria, tanquam conditio sine qua non, vt promissor teneatur soluere; sicuti in iisdem legibus indicatur; non enim tenetur promissor promissionem ciuitati indicare, seu insinuare; quia nulla lex id præcipit. Idem-

que dicendum videtur de promissionibus ad causas pias factis, nisi ex intentione promittentis habeant vim voti: tunc enim sponte solui debent, quia licet promissio, vel donatio purè interna facta homini non obliget, quin neque externa, nisi fuerit acceptata, vti *suprà* dicebatur; facta tamen Deo obligat, vt pote facta cordium inspectori, sicuti communiter dicitur in materia de contractibus, & videri potest S. Thom. 2. 2. *quest. 88. art. 1.* Itaque in opinione istorum nascitur ex omni promissione solum quædam obligatio, veluti conditionata, & suspensa, donec acceptetur, vel reuocetur, quam reuocationem ius posituum potest impedire, & de facto impedire in dictis promissionibus, & donationibus, & sic ius ciuile non tribuit propriè promissioni vim, quam iure naturali, vel gentium non habet, nisi posita valida acceptatione, tanquam conditione, sine qua non, sed solum impedire, vt dicebatur, ne possit reuocari, sicut potest in aliis promissionibus, & donationibus.

Dixi secundò, *donationem, & promissionem non parere obligationem naturalem, vel ciuilem, ante validam acceptationem* quia si donatio facta est absenti; vt possit validè acceptari, & sic obligationem pariat, requiritur primò quod donator absenti per epistolam, vel nuncium, cui id commiserit, eam deferat, vel insinuet: opus est enim, vt duorum voluntates concurrant in vnum, vt *suprà* dicebatur, & colligitur ex l. absenti 10. ff. de donation. & ex l. 1. ff. de contrahenda emptione. Vnde si alius quispiam præcurrens, cui id commissum non fuit, donationem illi insinuet, non sufficit, vt validè possit acceptari; atque ita docent communiter Doctores, vt refert C. l. 4 §. donatio, *quest. 12.*

& colligitur *ex gloss. in leg. nec ambigi 6. de donat.* & ratio est, quia cum promissor non intendat per hunc hominem, consensum, & obligationem suam in alterum dirigere, non potest alter acceptando aliquid iuris acquirere: nam cui nihil validè offertur, nihil potest validè acceptare; cum autem promissor nuncium mittit, tunc in verbis nuncij suum consensum, & obligationem ponit, vt per eum ad absentem deferatur; & sic dum absens coram nuncio acceptat, duorum consensus concurrunt in vnum; quod ad rationem pacti, & obligationem est necessarium, vt *suprà* dicebatur, & ex communi docet Gomezius *tom. 2. cap. 9. num. 2.*

8 Secundò requiritur, quòd si donatio per nuncium deferenda, vel facienda est absenti, absens eam coram nuncio acceptet; nec sufficit, si eam acceptet coram aliis, vt ex multis probat Sanchez *lib. 1. de matr. disput. 7. num. 35.* & ratio est, quia aliquin duorum consensus non concurrunt in vnum, nec vicissim innotescunt, quapropter acceptatio debet imprimi illi, qui eam offert, id est, ipsi promittenti, vel eius nuncio, qui eius locum supplet: hoc ipso enim quòd aliquis designatur ad absentem, vt offerat ei promissionem alterius, constituitur etiam ad recipiendam eius acceptationem; vel si promissio est onerosa, ad recipiendam eius repromissionem.

9 Vnde non videtur vera sententia Syluestri *verb. matrimonium 1. quest. 12.* & aliorum, qui docent, quòd quando matrimonium contrahitur per nuncium, vel literas, sufficiat, vt absens exprimat consensum suum aliis: debet enim ex dictis consensus absentis exprimi illi, qui eum petit, & qui sub conditione illius sibi rependendi, in alterum

consentit, nisi constet aliam esse promittentis mentem: quod addo, quia non est de essentia contractus, vt consensus absentis, cum quo contrahis, tibi innotescat, quandoquidem si mens tua est, vt statim contractus valeat posito alterius consensu, etiam antequam ille tibi innotescat, contractus valebit; quod tamen non præsумitur, nisi clare expresseris.

Si verò per literas donationem tuam absenti offeras: vt acceptatio eius sit valida, ita vt retrocedere non possis, requiritur, quod ea tibi vicissim per literas, vel per nuncium ad te missum, innotescat: atque ita docet Sanchez *ubi supra*, & ratio est, quia requiritur acceptatio exterioris expressa, ita vt promissor eam possit intelligere: tum quia aliquin non concurrunt consensus duorum in vnum: tum quia antequam tibi innotescat consensus alterius, potest ille suum consensum reuocare: ergo & tu poteris tuum, quod maximè locum habet in promissionibus respectivis, quæ requirunt repromissionem: hæ enim omnes tacitam hanc conditionem habent: *si is, cui promittis, similiter repromittat, seseque obliget, sicut & tu*; quod fit signo externo ad promissorem directo. Quamvis in gratuitis promissionibus, & donationibus, non putem necessarium, vt literarum acceptionis, vel nuncius ad donatorem pervenerint: quia non interest eum, qui gratis donat, scire suam donationem acceptari, sicut interest eum, qui sub onere aliquid offert, & repromissionem expectat nosse alterum repromittere, cuius rei signum est, quia donator non est multum de eo cognoscendum sollicitus; secus verò est in eo, qui contractum onerosum init; tum denique; quia qui gratis donat, non videtur beneficium suum ad hoc velle

velle restringere, vt non habeat vim nisi literas de acceptatione acceperit; sed potius cupit illud statim ac debito modo acceptum fuerit, efficax esse.

- 11 Tertiò requiritur, quod non reuocetur donationem ante acceptationem donatarij: si enim reuocetur antè, & nuncio, quem misisti, id innotescat, non potest nuncius quidquam efficere, sicuti habetur in l. si vero 12. §. si mandauero, ff. mandati. & ratio (vt ibi dicitur) est, quia extinctum est mandatum, ac proinde extincta est omnis potestas insinuandi, vel tradendi. Si autem non innotescat ante executionem, tunc distinguo: vel ille habet se solum instar nunciij referentis donationem alterius, aut rem tradentis, vel habet mandatum faciendi donationem. Si primum, facta reuocatione, nihil fit: quia deest omnino consensus ex parte donantis: ille enim nuncius solum habet officium nunciandi, vel tradendi, non autem tribuendi aliquid iuris. Si secundum, valent eius acta, non quidem ad transferendum dominium, sed ad tribuendum donatario ius ad rem, & ad iniciendam obligationem donatori ad consensus, sicuti colligitur ex l. mandati sem 13. & l. inter causas 26. ff. mandati: tenetur enim mandator ratum habere, quod ex vi mandati bona fide eius nomine gestum est, qua de re vide diffusus Gomezium tom. 2. cap. 4. num. 3.

- 12 Respondetur nunc ad argumentum: Nego minorem, & concedo sequelam maioris, nempe, quod quando donatio facta est ex parte donatoris, & missa est epistola, vel nuncius, qui illam absenti insinuet, vel rem tradat, validè acceptari possit, etiam si contingat ante insinuationem donatorem mori; atque ita docet Sanchez lib. 1. de matrimon. disp. 6. num. 5. Molina lib. 4. de primogenia.

Th. del Bene Dubit. Moral.

cap. 2. num. 77. & ratio est; quia donatio est gratia quedam; quando autem gratia facta est ex parte concedentis, potestas executoris non expirat morte concedentis, vt supra dicebatur, & expressè habetur in cap. si super gratiam 9. de offic. deleg. in 6.

Confirmatur, quia donatio illa ex parte donantis fuit valida, etsi reuocabilis (vt expressè dicitur in l. nec ambigi, Cod. de donation.) & manet virtute in literis, vel nuncio impressa, vt ad donatarium transeat; vnde perseverat post mortem donatoris, ac proinde potest post mortem donatoris acceptari.

Confirmatur secundò, quia donatio mortuo donatore, non potest reuocari per heredem, etiam si nondum fuerit acceptata, sicuti docent communiter Doctores, Couarr. lib. 3. variar. cap. 14. num. 17. Clarus §. donatio, quest. 12. & alij multi; ergo signum est illam posse validè acceptari post mortem donatoris: si enim non posset, non esset cur adimeretur hæredi potestas illam reuocandi.

Contrarium apud Sanchez loc. supra cit. tenent quidam Doctores, quorum fundamentum est, quia mandatum morte mandantis expirat: verum hic non est propriè mandatum donandi, sed donatio ipsa, vt supponebam; quapropter illorum ratio spectat ad calum hunc alium, qui sequitur.

Quod si donatio ante mortem donatoris non est facta, sed solum mandata fieri; vt si quis, verbi gratia, misit rem per nuncium, vel Procuratorem cum mandato, vt suo nomine det absenti; tunc si antequam ille munere suo fungatur, contingat donatorem mori, non potest donatio validè acceptari; vnde res illa restituenda erit hæredibus donatoris. Ratio est, quia ante mortem dona-

Y tio

xio facta non fuit, sed solum mandatum de donando; mandatum autem extinguitur morte mandantis, ut habetur in *dist. inter causas* 26. ff. *mandati*, quapropter Procurator ille non potest donationem nomine sui mandatoris facere, & si fecerit, erit nullius valoris, sicut & acceptatio. Quod tamen intellige, si mandatum non fecerit in fauorem cause pie: nam huiusmodi mandatum non extinguitur morte mandantis, sicuti notauit Molina ex Couart. *lib. 1. variar. cap. 14. num. 16.* Ratio est, quia quisque in extremo suae vitae, cum opera pietatis tunc maxime homini necessaria sunt, sic voluisse praesumitur.

17 Confirmatur etiam si pater 4. ff. *de manum. vind.* ubi mandatum de manumittendo seruo non expirat morte mandantis, fauore libertatis. Ergo multo magis idem dicendum est fauore pie causa, & salutis animae propriae.

18 Ex dictis sequitur, quod si culpa nunciij donatio tempestiue ante mortem donatoris facta non fuerit, nuncijs ad duplicem restitutionem teneatur; haeredibus defuncti, ratione rei, quae tunc illorum est; donatario, ratione damni, quod eius culpa donatarius contexit; atque ita docet Molina *disp. 263.* & ratio est, quia posito tali mandato, tenebatur nuncijs lege iustitiae diligentiam adhibere, ut mandatum ex mente mandantis tempestiue in commodum mandatarij adimpleretur.

19 Aduerte tamen, quod si a verbo donationis, num. 21. & verbo mandatum, num. 2. & quidam alij sentiunt, nec mandatum donandi, expirare morte donatoris, eo quod huiusmodi mandatum etiam sit gratia quadam, quae sententia non est improbabilis, & iuxta illam non tenetur nuncijs haeredibus, sed solum donatario, ut per se patet.

SVBSECT. XXXVIII.

Proponitur SVBCOROLLARIUM principale XXIV.

Sequitur vigesimoquarto: quod non possint Principes, eorumque ministri discutere facultates, & potestates nunciorum, atque ita ex communi contra Couartum. *pract. 99. cap. 34. num. 4.* & Bobadillam in *polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 207.* docent Pesantius de *immunit. Eccles. disp. 20.* Azor. *pa. 1. lib. 5. cap. 14. quest. 6.* Bonacin. de *legib. disp. 10. question. 2. punct. 1. §. 1. num. 15. & alij.*

Neque obstant, quae pro se in loc. cit. adducit Couar. nam ad summum illa probant, Nunciorum potestatem discutere debere per Iudices Ecclesiasticos, qui in Regno reperiuntur, ut per Episcopos, Archiepiscopos, &c. cum ex commissione summi Pontificis debeant Nuncijs exhibere Regibus, vel eorum Magistratibus literas, suarum legationum, ad hoc, ut eis innotescat legitima ipsorum legatio, & auctoritas, sicut colligitur ex *capit. nobilissimum. distinct. 97.*

Item sequitur secundò, quod non possint Principes, eorumque ministri in Regis Cancellariis retinere, & examinare licentias, vel Bullas Apostolicas seu iustitiae, seu gratiae illae sunt; praesertim si id non faciant cum reuerentia, & subiectione, solumque, ne sint dolose, vel subrepticiae, sed faciant maxime in fauorem vniuersi, & damnum alterius, vel ad vexandum negotiatores in non expediendo regium exequatur, atque ita contra Cevallos in *tract. de*

cognit.

conit. per viam violent. in prolog. num. 157. gloss. 6. num. 6. & gloss. 8. num. 33. Io. de Neua in Curia Philipp. pari. 1. §. 5. num. 5. Cenedum in quest. canon. quest. 15. num. 21. & seqq. Sesse de inhibition. iust. Couart. pract. 99. cap. 10. & 36. Driedonem; Soto maiorem in loc. infra citand. & alios, quibus aliquo modo fauere videntur Henriquez lib. 14. cap. 12. num. 6. in gloss. lit. Q. Grassus in decis. pari. 1. lib. 4. cap. 10. num. 120. Maldertus 2. 2. quest. 1. art. 10. Rodriquez dub. 8. in addit. ad §. 9. Bullæ Cruciatæ fol. 159. Elamas pari. 1. cap. 7. §. 19. Io. de la Cruz lib. 1. cap. 6. art. 2. dub. 2. conclus. 1. docent ex communi Theologorum sententia Pefantius tract. de immuni. Eccl. disp. 17. num. 3. Reginald. rom. 1. lib. 9. cap. 22. num. 338. Azor. pari. 1. lib. 5. cap. 14. quest. 4. Alterius docent rom. 1. disput. 15. cap. 2. Filiucius rom. 1. tract. 16. cap. 8. num. 193. & seqq. Zerola correctus pari. 1. ver. liere Apostolica, Duard. in Bull. Can. lib. 2. cap. 15. quest. 5. Bonacina de legib. disput. 10. quest. 2. punct. 1. §. 1. num. 15. Acofta in expof. Bull. Cruc. quest. 96. Soufa in expof. Bull. Can. cap. 13. disput. 76. conclus. 1. numero 2. 4. & 9.

4 Confirmatur ex verbis Bullæ Cœnæ, ibi; capi, & retineri faciunt, & ibi, qui impediunt, & prohibent simpliciter, vel sine corum beneplacito, & consensu, vel examinare executioni mandari.

5 Confirmatur secundò, quia potestas recognoscendi, & examinandi literas, seu Bullas Apostolicas, an sint veræ, vel falsæ; an legitimæ, vel subrepticiæ, est purè, & merè Ecclesiastica ex ipso obiecto: ergo non potest cadere, nisi in personas Ecclesiasticas, vt Episcopos, Archiepiscopos, Patriarchas,

Nuncios, legatos, &c. non autem in personas laicales.

Confirmatur tertio, quia laici, etiam Principes nullo modo possunt se intrinicare in iudicandis alijs rebus Ecclesiasticis, cap. bene quidem, distinct. 96. & cap. decernimus de iudicys; & præcipue in recognoscendis, seu examinandis sententijs, & censuris, quas tenentur statim acceptare, & exequi, quin, & præbere pro earumdem executione, Episcopis auxilium brachij; secularis, vt patet ex Trident. sess. 25. cap. 5. de regul. ergo neque possunt se intrinicare in recognoscendis literis Apostolicis. Adde, quod cum laici sint incapaces huiusmodi Ecclesiasticæ facultatis, non possunt, possessione quacumque longissima, illam præscribere: nam præscriptio tribuit ius subiecto capaci, non autem tribuit ipsam capacitatem, si eam non inuenit in subiecto, vt supra dicebatur sess. 19. subsect. 4.

Confirmatur quarto, quia Catholicus Ferdinandus Rex, vt id in Regnis suis facere possit, obtinuit (vt videre est in quodam diplomate apud Azeluedum rom. 1. lib. 3. tit. 6. leg. 17.) licentiam à Pontifice, ergo signum est non posse Reges iure proprio literas Apostolicas recognoscere; sed si id facere velint ad euitanda incommoda in Regnis suis, tenentur obtinere licentiam à S. Pontifice, sicuti fecit Ferdinandus Rex, cui petenti in prædicto diplomate Pontifex concessit, vt deputare possit personas aliquas ad examinandas, & recognoscendas literas Apostolicas.

Confirmatur quinto, quia negari non potest, quin per istam praxim, quam aduersarij descendunt, maximum grauiamen Bullis Pontificiis imponatur, cum executioni illæ mandari non possint, sine examine, & approbatione Regiæ

Cancellariæ: ergo &c. quapropter merito S. Pontifex expresse in Bulla Cœnæ reputat per id Ecclesiasticæ iurisdictioni violentiam inferri, & ibi aduersus contraueniens censuras fulminat, cumque in Tridentino *sess. 25. cap. 20.* hortetur Reges, ac Principes, ne permittant Ecclesiasticas personas à Iudicibus sæcularibus in aliquo grauari, nunc quàm maximè grauantur, si processus citationum, ac causarum beneficialium, &c. examinentur à Iudicibus sæcularibus, cum per hoc coram istis illæ litigare cogantur: ergo &c.

9 Neque dicas; dari potest casus, quod dubitetur de subreptione, vel falsitate litterarum Apostolicarum: ergo tunc saltem possunt, quin debent, illæ recognosci, & discuti: nam respondetur, vt *suprà*, distinguendo: per Iudices Ecclesiasticos, vt per Episcopos, Archiepiscopos, & nuncios Apostolicos, concedo, per Iudices sæculares, qui iuris, & potestatis Ecclesiasticæ sunt incapaces, nego.

10 Neque dicas secundò cuilibet datum est se defendere, & illæsum seruire; & Rex ius habet ex priuilegio à Pontifice sibi concessio, vt v. g. nulli extraneo beneficium, aut pensio Ecclesiastica concedatur, & ex alio capite sæpè compertum est, hoc ius subreptitiis literis derogari; ergo iure ipso naturali videtur Regi, eiusque Ministris concessum, posse hoc damnum, & iniuriam præcauere: atque adeo non videntur contra voluntatem Pontificis procedere; sed potius ei se conformare: non enim credendum est velle Pontificem subreptitiis literas effectum habere. Respódetur, si certò constet de subreptione litterarum, clarum est nullam esse obediendi obligationem, nullumque peccatum committi in impedienda executione illa-

rum; sed quia priusquam id per Regios Ministros examinetur, non constar (licet sæpe contingat) subreptitiis illas reperiri, ideo dicendum, quod ob defensionem proprij iuris non habeant illi hanc examinationem præstare: non enim videtur esse locus defensionem, nisi prius de iniuria constet. Adde, quod vel illa iniuria est nota ex se, vel solum ex declaratione Regij Tribunalis: non primum: nam quousque literæ non examinentur, non potest constare de subreptione illarum; non secundum, quia nemini datum est ius sibi dicere in causa propria: tum quia illa declaratio est ab incompetenti Iudice, nempe sæculari, in materia Ecclesiastica: tum quia ad præmittendam hanc declarationem debebat iam de iniuria constare, cum in hac declaratione iurisdiclio Ecclesiastica vsurpetur: ergo &c. Hinc Pontifex rationes omnes, & exprimens rationes omnes, quæ pro parte opposita facere possent, his non obstantibus (vt videre est in Bulla Cœnæ, maximè quoad illa verba, etiam prætextu violentiæ, seu, vt aiunt, ad nos informandos) excommunicat omnes, & quascumque personas, quæ quocumque prætextu retardauerint in suis Cancellariis Bullas Apostolicas.

Neque dicas tertio ob stare *cap. 2. §. 11. 20. & 27. de rescript. cap. si motu proprio de prebend. & cap. fin. de filiis presbyter. in 6.* nam responderetur, nolle quidem S. Pontificem, sua rescripta executioni mandari, si veritati non nitantur, non tamen inde sequi, illa à iudicibus laicis examinari posse, quamobrem si dubitetur de valore litterarum Apostolicarum, vel de earum inualiditate constet, Iudices laici de hoc apponere possunt coram Ecclesiastico Iudice, cuius est Apostolicas literas examinare, discutere, & recognoscere, vel etiam summo Pontifici

Pontifici supplicare, modo supplicationem coram sede Apostolica legitime prosequantur.

- 12 Quod si detur casus, ut aditus ad iudicem Ecclesiasticum non adit, vel ille nolit declarare subreptionem literarum & in mota sit periculum magni damni, si literæ Apostolicæ subreptitiæ executioni mandentur, potest tunc Princeps per modum iustæ defensionis illarum executionem impedire, & interim S. Pontificem certiotem facere. Idem dico de legibus Principum secularium in defensionem sui iuris patronatus stantentibus, ne literæ Apostolicæ executioni mandentur sine consensu ipsorum: nam neque istæ leges iustæ sunt, si fiant sine participatione, & nutu Pontificis: quinimo nec locum habent, quando Pontifex expressè derogat iuripatronatus laicorum; hoc enim, ut communiter docent Doctores in *cap. cum dilectum, de iur. patronat.*, & Couar. in *pract. quaest. cap. 36. num. 1.*) si velit, potest facere, nec iniuriam, vel vim laicis infert, cum suo iure utatur; quamvis re ipsa Pontifex huiusmodi laicorum iuripatronatus raro derogat. Ratio autem ulterius, cur nulla laica potestatem etiam Regia, literæ Apostolicæ impediri possint, est; quoniam potestas laicorum Principum est civilis, & non spiritualis, & Ecclesiastica, quæ cum ei dominetur, & præsit, non potest ab ea, cum sit inferior, impediri, interpretari, vel discuti. Illud tamen pro laicis Iudicibus remedium est, ut apud Iudicem Ecclesiasticum de subreptione talium literarum opponant; vel etiam quando Pontifex expressè derogat iuripatronatus, coram Iudice competenti Ecclesiastico, servato iuris ordine, ad Pontificem appellent, & libellos supplices eidem offerant, ne literæ Pontificiæ executioni mandentur;

dummodò id faciant opera, & ministerio Iudicum Ecclesiasticorum, & postea vnde appellationem prosequantur.

Neque dicas, quod Reges, eorumque Ministros examinare literas Apostolicas, ex tolerantia, & sic ex tacito consensu, & præsumpta mente Pontificis; nam Respondetur, tolerantiæ istam esse tantum permissivam, ad evitanda incommoda maiora, non autem esse approbativam, cum in Bulla Cœnæ quotannis Pontifex expressè reclamet. Vide nouissimè Blondum *de cens. disp. 5. art. 26. num. 1.* Vide etiam quæ dicebantur *suprà sect. 19. subsect. 3. ac 4.* & quæ dicuntur *infra dub. 27.* vide tandem *Bullam Urbani VIII.* Super præsertione iurium Sedis Apostolicæ, & inferiorum Ecclesiarum, personarumque Ecclesiasticarum, à quibuscumque præiudicialibus, quæ incipit: *Romanus Pontifex.*

Restat solum dicere id Ministros Regios efficere ex concordatis, vel ex privilegio à Pontifice Regibus concessio: atque ita docent Bañes *in 2. 2. quæst. 61. art. 1. dub. 2. concl. 6.* Iacobus de Grassiis in *decis. aur. part. 1. lib. 4. cap. 10. num. 120.* & Caltus Palaut *rem. 1. disp. unic. punit. 9. num. 10.* At respondetur, viderint ipsi Regum Ministri, an tale privilegium Regibus concessum sit; cum sic eius tenorem docere tenerentur, præsertim, quia multi, etiam ex Iuristis, ut Ceuallos Sotomaior *tom. 3. de Tertiis, cap. 41. num. 184.* & alij negent illud. Item dato, quod olim concessum fuerit, viderint ipsi etiam, an non renovatum sit, cum quotannis in Bulla Cœnæ Domini omnia privilegia, & consuetudines contra immunitatem Ecclesiasticam (quæ reuocare absque dubio potest) tanquam corruptelas, & abusus summus Pontifex reuocet; de qua re vi-

de diffusè *cit. sect. 19. subsect. 3. & 4.* vide etiam *cit. dub. 27. & cit. Bullam Urbani VIII.* super præseruatione iurium Sedis Apostolicæ, &c. à quibuscumque præiudicialibus, quæ incipit : *Romanus Pontifex.* Tandem dato, quòd tale priuilegium olim concessum sit, & nunquam reuocatum, illud tamen omnino dicendum est, quòd Regium exequatur requiritur tantum quoad rescripta priuata, obtenta inter partes, vel ad instantiam alicuius, non autem quoad leges generales, & statuta vniuersalia, prout sunt Bullæ, & Extrauagantes Pontificiæ, sicuti rectè præter alios obseruauit Rao in respons. ad dubia circa immunit. Ecclesiast. fol. 32. & ratio est, quia si dictæ Bullæ generales exequutoriis indigerent, vniuersalis Ecclesiæ regimen in præceptis rueret.

15 Confirmatur, quia hucusque (vt idem Author *ibidem* obseruat) nulla inuenitur Bulla, & Constitutio generalis Pontificiæ executoriis mandata. Vnde somniant quidam, qui dicunt Bullam Gregorij XIV. de immunit. Ecclesiarum, non subsistere, seu non valere, vbi Regium exequatur non habet.

Item sequitur tertio, quòd non possint Reges prohibere, ne inhibitoriæ, quæ ad Magistratus Regios mittuntur, ab Ecclesiasticis promulgentur, priuilegium ipsi Regibus offerantur, vt de ipsorum facultate publicetur: atque ita docent Doctores in loco *suprà citato.*

16 Neque obstat, quod docet Pereira de manu Regia, part. 2. cap. 65. cui fauere videtur Rodriq. in addit. ad Bullam Cruciatæ, §. 9. num. 87. nempe in executione talium literarum, quibus sæculares Magistratus inhihentur inesse violentiam, & perturbationem publicarum functionum, si iniuste fiant, quapropter iustissime tales inhibitoriæ ad

ipsum Regem deferri debent, vt ipse, qui pro comuni vtilitate creatus extiterit, sua manu regia licentiam Ecclesiasticorum compescat, vt se illi intra suos limites contineant: nam Respondetur, quòd ex prætenfa violentia conantur Iudices laici ingerere se in causis Ecclesiasticis, quasi Ecclesiastici non haberent superiores competentes ad eorum compescendam licentiam, si fortè adesset, & quasi frustrà Pontifex in singulis Regnis Metropolitanos, & Nuncios constitueret. Adde, quod si Episcopi in casu aliquo occurrenti inhibere sæculares Iudices vellent, executio tota à beneplacito Regio penderet, in præiudicium magnum Ecclesiasticæ immunitatis.

Item sequitur quartò, quod non possint Reges prohibere, ne Episcopi procedant ad censuras contra officiales Regios, inconsulto ipso Rege, vel Protege: atque ita docent Doctores *vbi supra. in loco supra citato.*

Neque obstat pragmatica quædam, vulgò dicta la Cathalana, vbi hoc ipsum Episcopis prohibetur: nam responderetur pragmaticam illam esse contra immunitatem Ecclesiasticam, vt aduertit etiam Antonius de Ballis in *exposit. dictæ pragmaticæ.*

SVBSECTIO XXXIX.

Proponitur SVBCOROLLARIUM XXV.

SEquitur vigesimoquintò, quod si Sclericus & laicus simul delinquat, vt in concubinato, &c. tota causa aduersus vtrumque reum ad Ecclesiasticum Iudicem pertinere debeat. Ratio, quia genera

generalis regula adest, tradita à Doctõ-
ribus in l. nulli, Cod. de iudiciis, quod
si plures simul delinquant, omnes ab
eodem Iudice iudicandi sunt; quate cum
laicus Iudex sit minus dignus, & impo-
tens, ne dum incompetens: Iudex au-
tem Ecclesiasticus sit dignior, & non
impotens, quamvis ordinariè incom-
petens, ad istum Iudicem potius quàm
ad illum pertinebit in hoc casu utrum-
que reum iudicare, atque ita contra Co-
uarruniam in pract. questionum, cap. 34.
num. 1. Gutierrez lib. 1. pract. questio-
num, quest. 6. Matcum Antonium Cuc-
chum Institus. lib. 3. tit. 9. num. 16. Ut-
sillum in addit. ad Afflictum, decis. 213.
num. 7. Aymonem consil. 232. lib. 2. Ru-
pelium in forens. institus. lib. 3. cap. 11.
Olascum decis. Pedemonian. 103. num.
10. Cevallos pars. 2. quest. 69. num. 7.
Mexian super pragmat. iuxta panis, con-
clus. 5. num. 74. Francum decis. 113. nu-
mero 6. Villadieg. cap. 5. §. 10. num. 45.
& ex Theologis contra Sanchez in opu-
scul. tom. 1. lib. 3. cap. vnic. dub. 30. num.
5. Molinam de iustis. & iur. tom. 4. tra-
ctatu 3. disput. 49. num. 24. Bonacinam
tom. 3. in Bull. Cæna, disput. 1. quest. 16.
punct. 5. num. 20. & Castrum Palaum
tom. 2. disput. vnic. punct. 6. num. 11.
docent multi Doctores, ut videre est
Menochium, de arbit. iudicium, quest.
casu 371. num. 12. & Marcham cit. part.
4. casu 44. num. 7. præsertim in casu
quo Iudex Ecclesiasticus præuenit in
captura, Marian. Socinus in cap. 2. num.
30. de mutuis petitionib. & consil. 12. nu-
mera 19. vol. 1. Bartholom. Socinus in
l. cum Senatui, num. 11. ff. de reb. dub.
qui in praxi ita fuisse obtentum se vidis-
se testatur. Felin. in cap. 1. num. 6. de pra-
sumpt. Parisius consil. 154. num. 1. volum.
4. Riminaldus Iunior in l. impetium, nu-
mero 83. de iurisdic. omnium Iudicum,

& consil. 202. num. 12. & 39. volum. 2.
consil. 261. num. 43. volum. 3. Card. Al-
banus consil. 13. num. 6. Baiardus in ad-
dit. ad Clarum: quest. 36. num. 50. Fari-
nacios quest. 8. num. 151. Maynardus
de privileg. Ecclesiastic. part. 1. artic. 17.
num. 10. Duardus in Bull. Cæn. can. 17.
quest. 11. num. 48. Bellettus part. 1. tit.
de favore Cleric. personali, §. 16. num. 1.
Ambrosinus tract. de immunit. Ecclef.
cap. 20. num. 9. Tamburinus de iure Ab-
batum, tom. 1. disput. 15. quest. 19. num.
31. Fagnanus in respons. pro cens. Pauli
V. part. 3. fol. 85. Scaccia lib. 1. de iudic.
causarum, &c. cap. 11. num. 24. ubi as-
serit, quod, quidquid dixerint aduersa-
rij docentes, & testantes de consuetudi-
ne in contrarium, ita viderit ipse setua-
ri in praxi ex decreto sacre Congrega-
tionis anno 1591. die 10. Decembris, &
merito, quia magis dignum trahit ad
se minus dignum, ut supra dicebatur:
tum quia ita patet ex cap. per iuas, de
arbitr. cap. quanto, de iudic. l. si com-
munem, ff. quædam. seruis amitt. & ex
l. eum qui adis, ff. de vscap. tum quia
causæ continentia diuidenda non est ex
l. nulli, Cod. de iudic. & ex cap. 1. de
caus. possess. & proprietat. tum quia da-
to, quod commodè uterque Iudex sum-
iurisdictionarium punire posset, non ta-
men vitaretur absurdum, quod de faci-
li euenire posset, si scilicet diuersæ, &
forsitan contrariæ sententiæ fetrentur,
verbi gratia, si Ecclesiasticus puniret
Clericum, laicus autem absolueret, vel
è contra; cum tam Clericus quàm laicus
de eodem delicto inquirerentur, &
æquales contra utrumque probationes
adessent.

Non obstat quod, contra nostram
sententiam videatur facere Bulla Pij IV.
die 26. Maij anno 1565. nam dicta Bul-
la fuit correctæ, & redacta ad terminos
iuris

iuris communis, & Concilij Tridentini per aliam Bullam Pij V. die 20. Iunii, anno 1566. vt testè notat Scaccia loco *suprà cit.*

Non obstat secundò *l. si quis uxori, ff. de furis*, quam pro se adducunt aduersarij: nam, vt benè aduertit Ambrosinus vbi *suprà*, cum vxor de furto non teneatur pro rebus subtractis à viro, si alius, qui ei opem præstitit ad furandum, hanc immunitatem haberet, inipunitus euaderet; quare non mirum, si priuilegio vxoris non gaudeat, vt ibi dicitur, & ita secundum nostram sententiam fuisse decisum anno 1591. per S. Cardinalium Congregationem testatur Scaccia vbi *suprà*, in casu cuiusdam Clerici, & laici, qui erant inquisiti de violentia illata cuidam mulieri: nam ambo fuerunt remissi ad Iudicem Ecclesiasticum.

3 At quoniam (vt monet Menoch. *loc. citat.*) opinio hæc non seruatur in praxi; cum passim Iudices seculares contra concubinas, & mulieres suspectas procedere soleant; quinque hæc omnino aduertenda sunt.

4 Primum est, quod nullo modo licitum sit Iudici laico, vel eius ministris in Domum Parochi irruere, & mulierem inde extrahere; quia hæc esset violentia vsurpata aduersus ipsos Clericos, vel saltem contra illos iurisdictionem coactiuam exercere; quod ipsos facere nullo modo posse, clarè patet ex iis, quæ *suprà* dicebantur.

5 Secundum est, quod probanda non sit consuetudo quorundam Iudicum laicorum, qui expensas factas in captura, & custodia mulierum suspectarum, postea exigunt à Clericis, tanquam in expensarum causam præbuerint: nam in primis Clericus concubiniarius harum expensarum causa per se

non exitit, cum mulierem ipse capi non iusserit; sed solum per accidens suo delicto, ad id occasionem præbuit; Vnde sequitur, quod hæc expensarum exactio potius habeat rationem pœnæ, quæ Clericis à seculari Iudice inferri non potest, sicuti *suprà* dictum est.

Adde, quod per hanc condemnationem in expensas, iudicium fertur, saltem indirectè, de crimine Clerici, non citati, nec auditi; & interdum innocentis; idque non sine publica infamatione; quæ omnia excedunt Iudicis secularis potestatem, ergò, &c.

Tertium est, quod quando in ali-quo casu causa decisa fuit per duos Iudices, vnum laicum, & alterum Ecclesiasticum, appellatio facienda sit coram Ecclesiastico, quia (vt *suprà* dicebatur) dignior trahit ad se minus dignum; & quia cum in dicta appellatione agatur de actu ipsorum Iudicum, quorum Iudex non potest esse laicus, appellatio necessariò interponenda est coram Ecclesiastico, atque ita docet Felinus *cap. 1. de prescript. num. 6.* Ambrosin. *de immunit. cap. 20. numer. 6.* Bonacin. *in Bull. Cæn. disp. 1. quest. 16. punct. 5. num. 20.* quamuis contrarium non recedè sentiat Couarrua. *lib. 2. var. capit. 22.*

Quartum est, quod quando incidit 7 questio, cuius sit iurisdicção, Ecclesiasticus sit Iudex: quia in tali casu maior cognoscere debet, vt patet *ex cap. si Iudex de sentent. excommunic. in 6.* & docet Ripa *in capit. decernimus de iudic. Alex. conf. 8. col. 3. lib. 1.* Felinus, & Decius *in pastoralis de rescript. Couar. cap. 33. pract. questionum num. 1.* vbi testatur ita in Hispania seruari. Gutierrez *pract. questionum lib. 1. quest. 6. num. 2.* Fagnan. *in respons. pro censur. Pauli V. part. 4. fol. 121.* & Sanchez

in opusc. tom. 1. lib. 2. cap. 4. dub. 52. num. 2. & dub. 55. num. 31.

- 8 Quintum est, quod in dubio tenenda sit opinio, quæ fauet Ecclesiæ, quia Ecclesia est fauorabilis: tum quia ita habetur in capis. fin. de sentent. & re iudic. & in leg. sunt personæ, ff. de relig. & sumpt. funer. & ita ex antiquis docet Felinus in capis. 1. num. 104. de constit. Iason in leg. filiusfam. §. di. ni num. 82. & in repet. numer. 110. ff. de leg. 1. Decian. lib. 3. consil. 80. numero 22. Hondedeus lib. 1. consil. 3. numero 24. Bellettus part. 1. tit. 6. §. 4. numero 13. & Maynard. de privileg. Eccles. contra Venetos, part. 2. artic. 22. numero 61.

- 9 Porro ex eodem principio supra dato decidere possem multos alios casus; at, ne sim longior, hos decidisse sufficiat: nam cætera, quæ spectant ad materiam de immunitate & libertate Ecclesiastica, infra in locis suis diffusè dicentur.

SECTIO XX.

Proponitur quarta Ampliationis quoad quintam partem probatio.

- Ratio dicti quoad quintam partem, quod scilicet Ecclesiastici sæcularium Principum legibus, quoad vim coactivam, non subdantur; neque etiam quo ab bona, quæ possident, illa est; quia si bona non habent obligationem per se, propriam sibi, seu realem, necessariò sequuntur statum & conditionem personæ; ita ut si persona eximitur, eximantur & bona personæ; si quidem fieri non potest, ut Thom. del Bene Divis. Moral.

Iudex de bonis processum iudicii, atque sententiam formet, nisi personam vocando, examinando, eidem iubendo, &c. quæ sine iurisdictione in personam fieri non possunt; quare certum est, inquit Abbas in loc. infra citando, quod si persona est exempta, etiam & res personæ exempta sit; atque ita præterea habetur in cap. nullus clericus, cap. nullus Episcopus, cap. placuit 1. & 2. causa 11. quæst. 1. cap. 2. cap. at si clerici, de iudiciis, cap. si diligenti, de for. compet. cap. sacularis eod. in 6. & in Authentic. statuimus, Cod. de Episcop. & Clericis; quare hanc esse communem Doctorum sententiam, testatur Abbas cap. qualiter, de iudiciis, num. 8. Mynfingerus centur. 1. obseruat. 22. num. 2. Martha part. 4. casu 125. & alij communiter.

Non obstat quod nonnulli Iuristæ, ut a videre est apud Fabrum §. ult. num. 8. de satisdat. Mynsing. centur. 1. obseruat. 22. num. 2. & centur. 4. obseruat. 95. & Gaill. lib. 1. obseruat. 37. contrarium sentiant; nempe quòd Clerici in causis realibus, coram sæculari Iudice conveniri possint, ex eo quod (ut inquirunt ipsi) quisque sortitur forum in loco ubi res sita est, vel ubi celebratus est contractus, l. ult. Cod. ubi in rem actio, Cod. ult. de for. compet. Nam responderetur, quod id uniuersim verum non sit, & quod regula illa varias limitationes habeat, quarum ea certissima est, nisi scilicet persona privilegiata, & exempta sit à foro sæculari, sicuti de facto sunt Ecclesiastici, uti supra dicebatur: nam in tali casu seruandum est, quod in eadem lege vltima dicitur, quod scilicet actor rei forum sequitur, siue in rem, siue in personam sit actio.

SUBSECTIO I.

Proponuntur ex præcedenti doctrina Corollaria quedam.

EX dictis sequitur primò, quod confirmetur magis doctrina toties tradita, nempe quod in casibus, in quibus (vt *suprà*) Ecclesiastici non possunt à Potestate laica puniri in personis; non possunt etiam puniri in ipsorum bonis, quæcùmque bona illa sint, etiam patrimonialia: Ecclesiastici in patrimonialibus etiam gaudent iisdem privilegiis, & exemptionibus, quibus gaudent eorum personæ: & ratio est, quia bona patrimonialia etiam sunt accessoria personæ, quare cum potestas laica non habeat authoritatem in Ecclesiasticos quoad personas, neque authoritatem habet in illos, quoad eorum bona, quæcùmque illa sint, etiam patrimonialia, vt pote accessoria personæ, & hinc in *Clem. 1. de vita, & honestate Cleric.* expressè habetur: quod Clerici gaudent privilegio clericali, non solum in personis, sed etiam in bonis, & Abb. in *cit. cap. qualiter, de iudiciis* dixit quod si persona est exempta, exempta sunt etiam bona personæ: & ratio est clara; quia sicut iurisdictionem importat punire Ecclesiasticos in persona, ita etiam iurisdictionem importat punire illos in pœnâ pecuniaria, vel in eorum bonis.

2 Confirmatur quia cum quis punitur in bonis talis pœna vt plurimum saltem pro aliqua parte, applicatur fisco, & cum pœna applicanda est fisco, causa dicitur criminalis sicuti docet gloss. in *l. 3. ff. de sepul. viol.* & ibi Bart. sed per Bullam Cœnæ nullo modo potest po-

testas laica Ecclesiasticos cognoscere in causa criminali ergo, &c.

Secundò sequitur, quod Ecclesiastici iurisdictionem laicam aut alia Regalia vsurpantes, non possint à potestate laica bonis temporalibus priuari, idque propter easdem rationes: & confirmatur, quia expressè hoc prohibetur in Bulla Cœnæ in iis verbis: *quive redditus, & prouentus ad quas cunq; personas Ecclesiasticas pertinentes vsurpant, vsurpare autem idem est, quod occupare, vt docet Caiet. & habetur in Clem. 1. vers. vsurpare*: atque ita contra Garfía de *Hisp. pan. nobilit. gloss. 9. num. 32.* Borell. de *præstantia Regis Cathol. cap. 71. num. 55.* Peguer. in *pract. crimin. cap. 24. num. 7.* Sello de *inhibitis. cap. 8. §. 3. num. 100.* Olibanum de *iure fisci cap. 12.* Bayetol. in *allegat. pro iurisd. §. officij artic. 5. num. 127.* Oforium lib. 4. in *præiud. §. 2.* Bobadillam in *politi. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 60.* & alios in istas, quos refert, & sequitur Ramirez *tract. de lege Regia, §. 27. num. 15. in gloss. lit. F.* & Pradilla *part. 1. cap. 3. num. 4.* docet ex communi Theologorum sententiâ Megalius in *3. part. tit. 3. cap. 11. num. 12.* vbi recte excipit, nisi id fiat cum expressa sedis Apostolicæ licentia, ita etiam docent Martha de *iurisd. p. 4. cas. 101.* & Duard. in *Bull. Cœnæ lib. 2. cap. 17. quas. 5.* vbi ex Martha in loco *suprà cit.* docet, non licere laicæ potestati (cuius iurdictio ab Ecclesiasticis vsurpatur) eorum bona vel fructus sequestrare, aut (quod plus est) occupare, etiam si bona sint ex patrimonialibus, ex eo, quia Ecclesiastici in patrimonialibus gaudent iisdem privilegiis, quibus gaudent eorum personæ ita etiam docet Sanchez in *opus. tom. 1. lib. 2. cap. 4. dub. 55. num. 2. & 31.* & lib. 3. cap. *unic. dub. 31. num. 2.* vbi generaliter ait, potestatem laicam non posse

se procedere, neque contra personam Clerici, neque contra bona Clerici, ex eo, quia bona sunt accessoria personae: ita etiam docet Bonacin. in Bull. Cœn. disp. 1. quæst. 18. punct. 3. num. 12. ubi recte tradit, quod iurisdicção laica ab Ecclesiasticis usurpata non confert laicis ius usurpandi, vel occupandi bona Ecclesiasticorum, ad seruandam æqualitatem in iudiciis: ita etiam docent alij Theologi passim.

4 Non obstat, quod ex doctrina Innocentij in cap. cum olim, si. 1. de restit. spo. liat. & in cap. dilectus, de Pœn. competat. Ordinario iurisdicção in extraneos, suam iurisdicçãoem impoedientes, iuxta cap. de offic. delegat. nam respondetur, quod procedere id non potest, quoad Ordinarios Iudices laicos contra Prælatos Ecclesiasticos, cum non liceat Inferiori iudicare, & punire suum superiorem.

5 Tertiò sequitur quòd Ecclesiastici iurisdicçãoi laicæ resistentes, & impoedientes, non possint à potestate seculari, non solum capi (vt expressè prohibetur in Bulla Cœnæ, excipe, si aliter iurisdicção laica defendi non possit: tunc enim liceret ratione iustæ defensionis) sed nec etiam puniri in pœna pecuniaria, vel in bonis, idque propter easdem rationes, atque ita contra Bobadillam in polis. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 84. & Villadieg. polit. cap. 5. num. 77. docet Megalius in 3. part. lib. 3. cap. 11. num. 23. ex eo, quia Ecclesiasticorum bona gaudent (vt sæpius dictum est) priuilegio personæ, & Sanchez in opusc. tom. 1. lib. 3. cap. vnic. dub. 3. 1. num. 3. ex eo, quia bona Ecclesiasticorum sunt accessoria personæ; vnde dub. 21. damnat iudices laicos illos, qui puniunt pœna pecuniaria Clericos, qui in officio seculari deliquerunt, de qua re tamen nos infra diffusè dicemus.

Quartò sequitur, quòd, si Ecclesiasticorum animalia damnum inferant, non possint per iudicem laicum capi, vt damnum ab illis illatum reparetur, idque propter easdem rationes, atque ita docet Lopez part. 7. tit. 15. leg. 24. & Castillo in l. 70. Tauri num. 18. ubi docent, quod Ecclesiastici in tali casu puniri debeant per iudicem suum Ecclesiasticum, ita etiam docet Sanchez ubi supra ex eo, quia bona sunt accessoria personæ, atque adeo cum potestas laica habeat iurisdicçãoem in personam, neque iurisdicçãoem habet in bona personæ; sed de hac re vide diffusius sect. 19. subsect. 12.

Quintò sequitur, quòd non possit 7 potestas laica, seu Princeps laicus occidere bannitum in territorio Ecclesiæ, quin inòd neque in territorio alterius Principis laici; quia cum vtutrumque territorium sit extra iurisdicçãoem suam, non extenditur ad illud ipsius auctoritas: atque ita contra Finellium de cas. refer. cas. 4. num. 41. & Grassium part. 1. lib. 2. cap. 61. num. 57. docent Azorius tom. 3. lib. 2. cap. 2. quæst. 3. Sà vers. homicidium, num. 10. Layman lib. 3. sect. 5. tract. 3. cap. 2. num. 3. Filliucius tom. 2. tract. 28. cap. 2. num. 24. Bonac. de cons. tract. disp. 2. quæst. vlt. sect. 1. punct. 2. Reginald. tom. 2. lib. 2. 1. cap. 2. num. 18. Homobon. tom. 1. part. 2. resp. 118. & alij passim.

Excipe primò, nisi adesset licentia expressa, vel tacita, vel rationabiliter præsumpta, alterius Principis, in cuius iurisdicçãoe moratur bannitus, quia tunc cessat iurisdicçãois alienæ usurpatio.

Excipe secundò, nisi reus esset bannitus à Papa: quia hic habet iurisdicçãoem illimitatam per vniversum Orbem, saltem indirectè; quare non mirum, si potest mandare occidi à se præscriptum

reum in alieno territorio, cuiusunque illud sit, saltem, cum sic expedit ad bonum spirituale, vel finem supernaturalem.

Excipe tertio, si occidatur grassator, qui vias publicas tenet: quia tunc fit ab occidente in iustam defensionem suam, & aliorum, quibus ille mortem, & damna machinatur; & præterea fieri videtur in iustam vindictam auctoritate publica Principis, cuius est territorium: ubi etiam aduerte, quod & proponere potest Princeps præmium occidenti bannitum, cum proponat sic præmium ad rem, quæ est sibi licita, vti notant, *ubi supra*, Doctores, quidquid in contrarium dubitare videantur *Sot. de iust. lib. 5. quest. 1. arr. 3.* & Bonac. *in loco supra citat. num. 3.*

8 Sexto sequitur, quod si Ecclesiastici transgrediuntur legem civilem, non possit potestas laica ab illis exigere poenam à tali lege impositam, siue illa sit poena priuationis rerum, quæ quasi in commissum ceciderit, siue sit poena pecuniaria, vt si, v. g. contra legem civilem prohibentem vendant Ecclesiastici rem *suprà* pretium taxatum; vel extra Regnum annonam asportent; vel quibuldam vestibus induantur, vel ad piscandum, aut venandum canibus, auibus, aliisve quibusdam instrumentis vtuntur, vel arma quædam, præsertim tempore noctis, portent, &c. non possit (inquam) potestas laica in his, & similibus casibus Ecclesiasticos talibus rebus spoliare, & priuare, quasi illæ in commissum ceciderint, vel poena pecuniaria eos punire, idque propter easdem rationes: & confirmatur, quia infligere poenam à lege impositam, siue poena sit priuatio rei, quasi in commissum ceciderit, siue sit poena pecuniaria, est actus iurisdictionis, quam nullo pacto

in Ecclesiasticis potest laicus exercere: ergo &c. atque ita contra Villadiegum *in insti. Polis. cap. 5. §. 20. num. 66.* Pereiram *de manu Regia, part. 2. cap. 39. num. 15.* Rebuffum *tom. 2. consti. tit. de mercat. min. vendi, in rubr. gloss. 13. num. 1.* & alios Iuristas, quos citat, & sequitur Camillas. Borellus *in summi. decis. tit. 43. de foro competent. num. 34.* & 35. docet Suarez *in defens. fidei, lib. 4. quest. 34. num. 14.* & de legibus, *lib. 3. cap. 34. num. 17.* Sanchez *in loco supra cit.* Martha *de iurisdic. part. 4. cent. 1. cas. 7.* Becanus *in summa Theol. tom. 2. tract. 3. cap. 6. quest. 11. num. 2.* Tanner. *in 1. 2. disp. 5. quest. 6. dub. 2. num. 26.* Malder. *ibidem, quest. 96. art. 5. §. de Ecclesiasticis*, Soula *in Bulla Cane, cap. 20. disput. 95. num. 4.* Bonac. *etiam in Bulla Cane, disp. 1. quest. 16. punct. 5. num. 27.* Barbosa *de iure Ecclesiast. lib. 2. cap. 4. num. 140.* Merolla *tom. 2. disp. 4. cap. 3. diffi. 2. num. 608.* Baldellus *tom. 1. lib. 5. disp. 57. num. 8.*

Non obstat, quod id Ecclesiastici, faciendo operentur contra canones, vel contra legem sui Prælati Ecclesiasticam: nam hinc tantum sequitur, quod à potestate Ecclesiastica: non autem à laica puniri debeant.

Non obstat secundo, quod id Ecclesiastici faciendo, operentur contra legem, quamuis civilem, latam tamen ob bonum commune, & sic contra legem, qua ipsi etiam ligantur. nam hinc tantum sequitur, quod illa ligentur secundum vim directiuam tantum, non autem secundum coactiuam etiam, nisi per suos Prælatos.

Non obstat tertio, si dicas, quod Ecclesiastici prædictis rebus priuentur, quasi in commissum ceciderint, sine forma iudicij: nam si in commissum cadunt, cadunt ex vi legis prohibentis, & sic

& sic per modum pœnæ impositæ à lege civili prohibente, cui nullo pacto Ecclesiastici subduntur secundum vim coactiuam. Adde, quod tunc maior coactio efficitur, quando pœna à lege imposita exigitur sine controuersia iudiciali, sicuti testè notauit Suarez *de legib. lib. 3. cap. 34. num. 17.* quidquid in contrarium dixerit Palaeus *tom. 1. tract. 3. disp. 1. punct. 14 §. 6. numer. 9* & Lublinus *ver. Bull. Cœn. cas. 17.*

- 10 Non obstat quartò, si dicas, id non effici per modum iurisdictionis, vel aliqualis punitionis, sed per modum iustæ defensionis: nam id verum esset, si pro illa occasione tantum, Ecclesiastici rebus suis priuarentur; at postea ipsis, vel ipsorum Prælati eadem redderentur: Vnde Episcopi in aliquibus locis dant facultatem ministris laicis, vt si Clericos cum armis prohibitis notu inueniant, capiant, & ad ipsos deducant: quia sic euitantur scandala, & consulitur bono communi: quod mihi non improbat.

Non obstat quintò, si dicas, ita consuetudinem esse in aliquibus locis: nam consuetudo ista saluari non potest, nisi nitatur in consensu, saltem implicito, Prælatorum, vel in summi Pontificis concessione sed de hac re tamen vide, quæ diffusè dicebantur *in sect. 19. per suas subsecciones sequentes*, & quia dicentur *in dubitat. 27. per totam.*

doctores limitanda est primò, nisi bona, quæ ab Ecclesiasticis possidentur, in ordine ad laicum obligationem habeant per se, sibi que propriam, quod accidit, si à laico v. g. Imperatore, Rege, &c. in feudum data fuerunt, vel ipsimet Ecclesiæ, vel alteri, v. g. Comiti, &c. alteriue Vassallo, qui postea Ecclesiæ donauit, cum enim iste Vassallus non potuerit plus iuris in Ecclesiam transferre, quàm ipsi competeat iuxta *reg. 79. in 6.* consequens est, quod Dominium directum semper maneat penes primum conferentem, ad quem proinde propriè pertinet de controuersis super feudo exorientibus iudicare: sicuti habetur expressè *in cap. ex transmissa, cap. verum de for. compet. vbi Abb. num. 13. & in cap. dilectus, num. 4. de presb. Mynsing. cent. 5. obser. 8. Gail. lib. 1. obseruat. 30. & 37. Surd. lib. 3. conf. 396. S. Anton. part. 3. tit. 9. cap. 2. §. 3. Ambrosius de immunit. capit. 20. num. 56. Baiardus in Clarum lib. 4. §. feudum, quest. 90. num. 8. Duard. in Bull. Cœn. can. 15. quest. 11 num. 68 Martha casu 198. & Suar. lib. 4. defens. cap. 14. num. 12.* qui etiam meminerunt regalium feudorum, qualia Episcopis, & aliis quibusdam Prælati Germaniæ ab Imperatore concedi solent, vt simul sint Imperij Principes: ideoque ratione horum bonorum Imperatori subiiciuntur: perinde, ac Principes seculares: quia nihil obstat, quin idem homo diuersis respectibus, diuerso iure, & qualitate censeatur: quare in controuersis, quæ ratione feudalium Dominiorum oriuntur, Episcopus non ad Papam, sed ad Imperatorem appellet, necesse esse, monent Doctores: *in citat. cap. verum, & cap. solita de maior. & obedientia*; & ratio est, quia cum Dominus laicus cognoscit in causa feudali

SVBSECTIO II.

Proponuntur doctrina limitationes quadam.

- 1 Doctrina tradita in præcedenti sectione 20. secundum omnes Do-

potius iudicat de re sua, quàm de Clerico, cùm tantum in tali casu sit Iudex respectu causatum, quæ oriuntur occasione feudi; tum quia Clericus in dicto casu non subiicitur in iudicio Domino feudi: vt Clericus, sed solum, vt Barro: atque ita docet Abb. in cit. cap. verum, num. 13. quin imò idem Abb. in cit. cap. dilectus, num. 4. tradit, quod si & Ecclesia habeat feudum à laico, censetur etiam, vt laicus.

2 Vbi adverte primò, quòd quamuis non improbabiler Paulus Squillante de priuileg. Cler. cap. 7. dub. 14. num. 105. & alij penes ipsum prædictam doctrinam solum admittunt, quando Clericus pro feudo coram Iudice seculari conuenitur de petitorio solum, & sic quando de proprietate sola agitur: nam quando iudicio possessorio Clericus impetitur, causa possessionis (inquiunt ipsi) coram Iudice Ecclesiastico agenda est, contrarium tamen ex dictis Bonacina in Bulla Cane, tom. 3. disp. 1. quest. 16. sect. 1. punct. 6. num. 6. & alij docent: quin ita fuisse decusum refert Ioan. Baptista del Thoro in compend. dec. Neapol. verb. Cler. fol. 93.

3 Aduerte secundò, quòd Bald. in l. de his, Cod. de Episc. & Clericis docet, quod si tributum, vel pensio quæcunque adhæreat ipsi rei, Iudex laicus (si iniuste ipsi negetur) providere sibi potest occupatione fructuum, vel possessionum, quæ sub sua iurisdictione sunt, modò nihil attentet contra personam Clerici; quia obligatio inhærens fundo est secundum se sine ordine ad personam: unde, quæ dicuntur infra in dubitat. 29.

4 Aduerte tertio, quòd Suarez cit. lib. 4. cap. 34. num. 26. cum Bosello de præst. reg. cap. 71. num. 34. Anguiano de legib. lib. 2. contr. 21. num. 58. Cenedo in Collectis iur. can. part. 1. collect. 57. num. 16.

Bobadilla in polis. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 99. Ceuallos in tract. de cogn. per viam violent. part. 2. quest. 65. num. 14. Pereira de manu Regia, part. 2. cap. 48. num. 4. Escobar, tract. de ratiocin. cap. 7. num. 7. & aliis defendit consuetudinem, secundum quam Imperator in vassallos suos Clericos, & Rex in Ministros, & Consiliarios Clericos inquirat, eoque pecuniariis pœnis, depolitione ab officio, aut feudi priuatione punit, quia tunc non considerantur (inquit ipse) nisi sub respectu merè ciuili, & maxime, quia sub illa conditione, & pacto ad ea ministeria, &c. acceptantur, quòd pactum neque contra exemptionem Ecclesiasticam, neque contra bonos mores esse videtur; (loquitur autem Suarez in casu, quo feudum iure proprio agnationis ad Clericum pertinet: nam si ad ipsum pertineat ratione Ecclesiæ, quam administret, certum est, quòd Clericus priuari illo non possit propter crimen ipsius: cùm delictum personæ in detrimentum Ecclesiæ redundare non debeat.)

At contrarium, & probabilius docent Innocent. in cit. cap. verum, de foro competente. Abbas ibidem num. 17. vbi ait, si aduersus vassallum Clericum agatur de crimine, ob quòd feudo priuari mereatur, eius cognitio non ad dominum feudi laicum pertinet, neque Clericus feudo autè priuari potest quàm ab Ecclesiastico Iudice condemnatus sit. Ratio, quia de crimine Clericorum Iudex laicus, neque directè, neque indirectè cognoscere potest. Duardus in Bull. Cane lib. 2. can. 15. quest. 11. num. 273. vbi docet, quòd Clericus trahi non potest ad forum seculare, etiam ratione officij sibi concessi à Principe seculari, si in eo delinquat; nec etiam ratione cuiuscumque artificij, si quam exerceat artem,

artem, quæ Consules habeat, ac Primates, apud quos illius artificij iurisdicção residet: Megallius in 3. part. lib. 3. cap. 11. num. 26. & 32. Bonacina de legibus, disp. 10. quæst. 2. punct. 1. §. 1. num. 24. Ambrosinus de immunit. Ecclesiast. cap. 20. num. 54. Paulus Squillante de privileg. cleric. cap. 7. dub. 3. num. 87. Erasminus Cochier d. iurisdicção. tom. 2. part. 3. quæst. ult. num. 1. & 2. Zanardus in direct. Confess. tom. 3. cap. 50. & Carolus de Grassis de off. cleric. eff. 1. num. 82. ubi testatur se fuisse obseruatum in causa cuiusdam Equitis Hierosolymitani, qui sæculare officium quoddam exercuerat.

6 Hinc Doctores isti tenent, Iudicem laicum in Bulla Cœnæ excommunicationem incurtere, si trahat Clericum ad suum tribunal, etsi eum trahere intendat, prætextu officiorum sæcularium, quæ Clericus exercuit; & ratio assignari potest, quia Bulla generaliter loquitur; & solum excipit casus in iure expressos; exceptio autem firmat regulam in casibus non exceptis: tum quia, licet Clericus nequeat officia sæcularia sine Superioris dispensatione suscipere, cap. Sacerdos, ne Cleric. vel Monach. nihilominus privilegium clericale retinet, & exemptus est à laica potestate, cap. fin. de vita & honestate Clericorum. Quapropter Clericus, qui officium tutoris, vel curatoris, vel administratoris bonorum exercuit, vel aliud quodcumque, & in eo delinquit, non potest in iudicium à laico ad reddendam rationem vocari, licet enim delinquat assumendo huiusmodi officium, non tamen fori privilegium amittit. Ergo, &c.

7 Neque dicas, Episcopus solum potest cognoscere, & punire officiales suos laicos, verbi gratiâ, Carterarios, Fiscales, Commissarios, actorum Magistros; No-

tarios, Lictores, &c. sicuti ex communi contra Paponium de Iure Franc. lib. 2. tit. 4. Arret. 8. docent Riccius in praxi tom. 1. resolut. 471. & Barbosa de possess. Episcoporum. part. 3. allegat. 107. num. 11. & seq. Ergo sic è contra, &c. nam respondetur: disparitas est, quia laici (licet laici) hoc ipso, quod sunt officiales Episcopi, gaudent privilegio fori Ecclesiastici, utpote quia sunt de familia Episcopi. Vnde non mirum si eorum delicta omnia habeat solum Iudex Ecclesiasticus, & non laicus, cognoscere, ac punire, adeò ut si Iudex laicus velit se in illa intromittere, possit ab Episcopo excommunicatione vinciri.

Neque dicas secundò, quod Clericus in tali casu, solum in bonis, non autem in persona punitur; nam respondetur, ut supra, quod cum persona sit exempta, sunt etiam exempta bona personæ: quare merito Duardus loc. cit. num. 31. inuehitur in illos Iudices, qui puniunt Clericos poena pecuniaria, & pro poena corporali eos ad Episcopos remittunt: bona enim Clericorum sequuntur privilegium personæ; sicuti suprà dicebam: & notavit Sanchez in opuscul. tomo 1. lib. 3. cap. unic. dub. 21. numero 11. Duard. loc. supra cit. num. 52. Genuesis in praxi cap. 8. num. 5. Souza in Bull. Cœna, cap. 20. dispnt. 95. numer. 4. & prius Abb. in cit. cap. qualiter, de iudiciis, ubi ait, certum esse, quod si persona est exempta, sit & exempta res personæ: quare sententiam hanc docet etiam ex iuristis Martha de iurisdicção. part. 4. censur. 2. casu 127. num. 5. vide etiam Riccium in praxi, tom. 2. resolut. 413. num. 2. Barbosam in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 50. cap. 2. num. 4. Francisc. Marc. part. 3. decis. 479. num. 4. & 5. & Caballum resolut. crim. casu 64.

Vide etiam Antonium de Marinis 9 quotidian.

quodidiam. refolut. cap. 35. num. 15. vbi notat, quod stando in priori sententia, limitanda illa foret, vt si ibi compilato processu comparuerit Clericus debitor, & in officio deliquisse, sint Iudicis secularis partes, non ille ad soluendum condemnare debeat Clericum; sed tantum declarare quantitatem, in qua debitor apparet, & hac declaratione facta Iudex Ecclesiasticus adeundus sit pro illius executione; & ratio est clara, quia (vt sæpe dictum, & probatum est) executio sententiæ contra Clericum in casibus permissis, non ad Iudicem laicum, sed ad Ecclesiasticum spectat de iure.

- 10 Secundo limitanda est prædicta doctrina, si scilicet bona immobilia à laico Domino donata fuerint Ecclesiæ cum reservatione iurisdictionis, &c. nam in tali casu talis conditio, tamquam iusta, omnino seruanda est; sicuti docent Doctores in *cap. verum, de condit. apposi- tis, cap. præterea 2. de iure patronatui;* & in specie notauit Molin. *tract. 5. disp. 6. & Suar. lib. 4. defens. cap. 14. num. 13.* vbi ait, quod seruanda est conditio, quoties bona à principio data fuerunt Clericis, vel Ecclesiis sub ea conditione, vt semper sub eodem foro maneant, sub quo tunc existerant, & ratio est, quia Dominus plus transfere non voluit, quilibet autem est in re sua moderator, & arbitri *l. in re mandata, Cod. de man. & l. Polla, Cod. de hie, qui vt indig. contra instir. de his, qui sunt sui, vel al e. iur. 9. 1.* quare Molin. *loc. supra cit.* subdit, quod sæpe huiusmodi dominia iurisdictionis secularis oppidorum translata fuerunt à Magnatibus in Religiones, & alias Ecclesias; neque potuit ad illas, sine speciali alia Principis concessionem, transire maior iurisdic- tio in illa oppida, quam Magnates illi in ea habuerint; sicuti *supra* nos etiam dicebamus.

Tertiò limitanda est eadem doctrina, si scilicet bona immobilia, antequam venirent ad ius Ecclesiæ, vel Ecclesiasticorum, onus aliquod certum, & inuariabile annexum habebant, v. g. aliquem censum, vel seruitutem Principi debitam, vel onus reparando viæ publicæ adiacentis, &c. nam in tali casu tale onus, etiam ab Ecclesiasticis præstandum erit. Ratio, quia res quæque cum suo onere transit, *cap. consiat, & cap. cum non sit, & cap. pastoralis de decimis.* Vide Sylu. *verb. immunitas 1. num. 19. & Lessium de iust & iure, lib. 2. cap. 33. dub. 3. num. 19.* Porro cætera, quæ spectant ad materiam de immunitate, & libertate Ecclesiastica, infra diffusè in locis suis dicentur.

SECTIO XXI.

Proponitur COROLLARIUM VIII.

Licitè etiam potest Princeps (si sic) Lexigit bonum commune, cui ille hic, & nunc, cum vrgeat necessitas, aliter providere non possit) sumere bona subditorum, quibus postea de proprio (si habebit) vel (si non habebit) de communi, grauando proportionaliter Vassallos omnes, satisfaciatur; ratio est eadem, quam in principio dicebam, quia scilicet publica utilitas præferatur priuatæ, quæ includitur in illa, & in casibus necessitatis attendendum est beneficium publicum, & non particulare, quin neque attendendum particulare damnum; cum sic expediat Reipublicæ, & corpori communitatis: Vnde introducta fuit præscriptio, & vsu capio bonorum, atque sic (quod scilicet licitè possit Princeps facere, vt *supra* dicebam) habetur

habetur in ff. de nata restit. l. quaris, de euellionibus, l. Lucius, de legatis secundo, l. qui solidum, §. primo de rei vendic. l. item si verberatum, in l. finali, Cod. si contra ius, vel utilit. public. & in cap. que in Ecclesiis de consuetudine. vbi Innocent. & alij; idemque docent Iacobus de Arena, Cynus, Andr. de Barul. in l. ex omnibus, Cod. de decur. lib. 10. Alex. conf. 190. 2. volum. Dec. in consil. 520. & in cap. qua in Ecclesiis num. 20. de consil. Isernia, cum latè cumulatè Restaur. Castal. in tract. de imper. quest. 98. vol. 16. tract. Belluga in spec. Princ. rubr. 46 num. 2. & 4. Regens de Ponte de potest. Pror. tit. 1. num. 26. & iij. 4. num. 36. & communiter Canonistæ in tit. cap. qua in Ecclesiis, de consil. ac legistæ in l. præscriptione, Cod. si contra ius, vel utilit. publ. & in l. fin. & l. quoties de precibus imperat. offerren.

² Licet sic exigat commune bonum Ecclesiæ licitè potest summus Pontifex auferre bona Christianorum; siue quia summus Pontifex in tota Christianitate iurisdictionem, & potestatem temporalem immediatè à Deo sibi commissam habet in habitu, & (quando oportuerit) in actu, sicuti docent Doctores quos refert Christophorus de Anguiano tract. de legibus tom. 1. lib. 2. contr. 17. num. 15. Comitulus in tract. Apologet. cap. 3. Pereira de manu Regia prel. 1. num. 1. Martha de iurisdic. part. 1. cap. 18. Pefantius in tract. de potest. Pontifici, disp. 2. & sequ. vbi hanc sententiam probat ex multis iuribus, & præcipuè ex extrauag. vnam Sanctam Bonifacij VIII. & sicuti docent Doctores illi, qui tenent, quod Principes, & Reges potestatem suam à Summo Pontifice recipiant, ex quibus sunt Peregrinus de priuil. fisci, Thom. del Bene Dubit. Moral.

lib. 1. tit. 2. num. 37. Valenzuela in defens. monior. p. 5. num. 226. Ioseph Sessè de inhibition. cap. 8 §. 1. num. 2. Alphòsus Azcuedus in Recopilacion. libr. 4. tit. 1. leg. 11. num. 16. & alij.

Siue quia Summus Pontifex in terris Principum Christianorum, si non habet directè, habet tamen indirectè, ex vi Pontificalis officij sufficientem potestatem super omnia negotia secularia, quando id Ecclesiæ expedierit ad ipsius Ecclesiæ quietem, & defensionem conservandam seu ad bonum spirituale, ac finem Ecclesiasticæ potestatis supernaturalem assequendum sicuti docent Sot. in 4. dist. 25. quest. 2. art. 1. Molin. de iust. & iur. tom. 1. tract. 2. disp. 29. concl. 3. Bellarm. contr. 3. lib. 5. cap. 6. Malderus in 2. 2. qu. 1. art. 10. dub. 8 Azorius part. 2. lib. 11. cap. 3. quest. 6. Suar. de legibus lib. 3. cap. 22. Tannerius in 1. 2. disp. 4. quest. 4. dub. 1. num. 33. Rebellius part. 2. lib. 14. quest. 23. sect. 1. num. 2. & 3. & sect. 5. num. 29 Anguian. tract. de legibus, citat. tom. 1. lib. 2. contr. 17. numer. 29. & seqq. Maynardus de priuil. g. Ecclesi. part. 1. art. 6. num. 1. Salgado de protect. Regia tom. 1. part. 1. cap. 1. prel. 1. n. 55. Ceuallos tract. de cognis. per viam violentie in prolog. num. 9. & 12. Paramus de origin. Inquis lib. 3. quest. 1. Syluius in 2. 2. quest. 66. art. 1. Pereir. de manu Regia, prel. 1. num. 4. & seqq. Barbosa in collectan. tom. 2. lib. 4. tit. 17. cap. 13. num. 37. Morla in empor. iur. part. 1. tit. de iur. quest. 4. Turrecremata in summa libr. 2. cap. 13. & Bobadilla in pol. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 2. & seqq. & alij Doctores qui respondent ad extrauag. vnam Sanctam Bonifacij VIII. (vt videre est apud Christophorum de Anguiano loc. supra cit.) quod mens Pontificis in supradicta Extrauag. non fuerit, velle se Reges, & Principes Christianos subii-

A a cere

cere Imperio Ecclesiæ, magis, quàm prius subiecti erant, sed tantum demonstrare, quod ultra gladium spirituale, sit etiã in Ecclesia gladius temporalis, non quidem directè, sed indirectè, exercendus, quando oportuerit, quoniam autem nonnulli sentiebant, vtrumque gladium directè, esse apud Romanum Pontificem. Impetiumque ab illo Principes obtinere, idque tanquam certum definitum esse in *dicta extranag. vnam Sanctam*. Ideo Clemens V. ad tollendum sensum istorum statuit in *extranag. meruit*. Bonifacium VIII. in *dicta extranag. vnam Sanctam* non generalis præiudicium Regnis, & Regibus neque intensisse Bonifacium in illa præiudicium vllum illis inferre: neque eosdem sibi subiecisse magis, quàm prius subiecti erant, ita vt *dicta extranag. meruit*. nihil noui constituerit, sed solum magis declarauerit prædictam *Extranag. vnam Sanctam*, quæ ex tot Interpretum commentariis aliquantulum obscura videbatur, & ad id, quod dicitur, quod Principes, & Reges potestatem suam à summo Pontifice recipient,

- 4 Respondent, negando assumptum; sicut & negat etiam contra Ceuallus & nonnullos alios Iuristas, quod illi Reges & Principes immediatè recipiant à Deo; docentque, quod immediatè recipiant à publico, seu Communitate; atque ita præter alios docent Bellam. in *Respons. ad duos l. bellos cuiusdam Theologi, fol. mibi 4. Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 29. dub. 11. num. 94* Basilii Pontius de *matrim. lib. 6. cap. 6. numer. 5.* Suarez contra Regem Angliæ *lib. 3. cap. 2. Tannetius in 2. 2. dispus. 5. quest. 5. dub. 1.* Comitulus in *iraël. Apolog. cap. 3. num. 2.* Beltranus in *propugnaculo Ecclesiæ libertatis assert. 1. §. 7. num. 20.* Maynardus de *privileg. Ecclesiæ*

part. 1. art. 5. num. 9. Seruantius in *defensione potest. & immunit. Ecclesiæ. propos. 1. & 10.* de Maderiaga in *iraël. de senam, cap. 39. §. 2.* vbi subdunt, quod recipere potestatem immediatè à Deo sit priuilegium singulare summi Pontificis: quia cum potestatem, quam in se habet summus Pontifex, habere non possit ab hominibus, (iuxta illud: *nemo dat, quod non habet*) necesse est dicere, quod illam habeat à Deo; hæc autem ratio locum non habet in Regibus, & Principibus in Ordine ad populos, & communitates.

Non obstat, quod dicatur homines eligere Pontificem: nam eligendo, seu nominando Pontificem, nullam hi potestatem, seu auctoritatem tribuunt electo, sed solummodo illum veluti præsentant Deo, à quo potestatem Pontificiam recipiat, ita vt huiusmodi electio sit tantum conditio, sine qua Deus potestatem Pontificiam in hominem non transferret; non autem sit ratio, seu medium, quo electores ipsi potestatem electo tribuant, sicuti in Regibus, & Principibus electione contingit; idemque dicendum de depositione summi Pontificis, quod scilicet sit conditio sine qua, secundum opinionem satis probabilem, quam alibi dicemus) Deus potestatem Pontificiam ab illo non auferret; quia per quas causas aliquid nascitur, per easdem etiam dissoluitur.

Adde, quod dato, quod Reges, & Principes suam potestatem immediatè recipiant à Deo, dicendum adhuc tamen est, quod illam recipiant cum subordinatione ad summum Pontificem, vices Dei gerentem, & idem in opinione eorum, (qui docent Principes, & Reges potestatem suam recipere à Republica, seu Communitate) est dicendum; idque propter rationes *suprà* alla

allatas de bono communi vniuersalis Ecclesiæ, propter quod sunt omnia, & ad quod à Deo ordinata sunt omnia.

- 7 Item, ob similem causam communis boni vniuersalis Ecclesiæ, licitè potest summus Pontifex auferre bona patrimonialia Clericorum, vti notauit Anton. de Butrio in cap. 1. de summa Trinitate, in Clementin. Belluga in spec. Principum, rubr. 46. num. 4. & multò magis licitè potest auferre bona Ecclesiarum, ac beneficia, &c. ita vt ex quacumque rationabili causa licitè possit, res vnius Ecclesiæ v. g. capere, & dare alteri; & licitè etiam ex quacumque iusta causa possit, priuare clericos suis beneficiis, & dare cuicumque voluerit; sicuti notauit Archid. in cap. oportebat 60. distinct. & nom. in cap. 2. de prabendis lib. 6. & Belluga vbi supra, & ratio est, quia Pontifex in rebus Ecclesiasticis habet maius Dominium, & maiorem potestatem, quàm ipsemet Rex, & quilibet alius Princeps sæcularis, habet in bonis subditorum sæcularibus: non potest autem Pontifex sine maxima causa priuare Clericos omnes omnibus beneficiis quia hoc esset facere contra vniuersum statum Ecclesiæ, quod ita facile cadit in Papæ potestatem, vti notatur in cap. proposuit, de concess. prebend. quapropter quod habetur in dist. capit. proposuit, & in cap. cuncta per modum questionum 3. cum si; quod scilicet Papa omnia possit, seu quod habeat plenitudinem potestatis, non solum non habet locum in iis, quæ sunt iuris naturalis, & diuini (in his enim, vt plurimum Papa nullam potestatem habet, nisi interpretandi, & declarandi, cap. sunt quidam 25. quest. 1. quamuis potestatem dispensandi habeat aliquando, vt in votis, iuramentis, & similibus obli-

gationibus, & debitis erga Deum contractis huiusmodi scilicet obligationum vinculum nomine Dei tollendo, seu relaxando si salus animarum, qui est finis spiritualis gubernationis, sic exposcat de qua revideri potest Caiet. 2. 2. quest. 88. art. 12. & Lessius de iust. & iur. lib. 2. cap. 40. dubit. 17. sed nec etiam in iis, quæ sunt iuris positioi, si ex dispensatione contra ius positium destrueretur, vel decoloraretur status vniuersalis Ecclesiæ: vt etiam si Papa dispensaret, quod omnes Clerici possint vxorem ducere, sicuti notant Doctores cap. primo, de constit. & in dist. cap. sunt quidam, & propterea Abb. in cap. à nobis, de sentent. excommun. docet, quod Papa potest omnia, clauetamen directa, & quod auctoritas illa, quodcumque ligaueris super terram, &c. Matth. cap. 16. intelligitur, dummodo iuste liget, &c. Ex dictis sequuntur multa, vnde sit

SVBSECTIO I.

Proponitur SVBCOROLLAR I.

SEquitur primò, quòd possit summus Pontifex leges Principum iniustas, & bono spirituali repugnantes, abrogare, & omninò de medio tollere; ita vt tunc Principum subditi obedire teneantur potius mandatis Pontificis, quam Principum sæcularium atque ita docent Molina, & Anguian. locis supra cit. ille numer. 34. & iste numer. 74.

SVBSECTIO II.

Proponitur SVBCOROLLAR. II.

1 Sequitur secundò, quod (si sic exigat bonum commune Ecclesiæ, vt propter electorum v. g. negligentiam, vel eorum discordiam; aut propter electi bonitatem; aut propter Christiani populi, & publicæ pacis prouidentiam; aut tandem propter hæreticorum, schismaticorum, & huiusmodi hominum audaciam coercendam, &c.) possit Pontifex per seipsum Imperatorem eligere: atque ita docent August. de Anch. Peregrinus, Masfrillus, Suarius, Bellarminus & Barbosa, quos *suprà* citabam; & ratio vltiùs, est quia Imperator hoc ipso, quod est minister Dei (à quo 23. *quest.* 111. 1. *quæsit.* dicitur gladium recipere) est etiam minister Papæ, qui est Vicarius Dei, sed principalis agentis est, eligere ministros, & instrumenta ad finem (qui in Papa est pax, & commune bonum Ecclesiæ) ergo, &c. quapropter Aristot. 1. *Ethic.* docuit, quod militaris (cuius finis est victoria) eligit equestrem & strenuatum.

2 Neque dicas haberi in *dub.* 23. 1. *qui*, quod Imperator recipiat gladium à Deo. Etgo, &c. nam respondetur quod Imperator non recipit gladium à Papa, vt Papa est singularis persona; sed vt est Vicarius Dei, & consequenter si gladium Imperator recipit à Deo, necessariò recipit illum à Dei Vicario, qui Papa est: & ratio est, quia à Deo recipere illum non potest Imperator (cùm sit homo) nisi humano modo; & sic per hominem, qui est Vicarius Dei, scilicet Papa.

Item ob similem causam boni communis Ecclesiæ, potest Pontifex Imperatorem, sicut & eligere, ita & electum non confirmare, & confirmatum depone-³re; quinimò & Imperatoris Electores instituire, aut institutos mutare; atque ita docent *suprà* adducti Doctores in locis *suprà* citatis; quapropter Stephanus II. petens (Ecclesia oppressa ab Aistulpho Rege Longobardorum auxilium à Constantino & Leone filio eius Imperatoribus, & non obtinens illud ab iis, transulit Imperium ad Carolum Magnum Pepini filium, vt dicit gloss. in *cap. venerabilem, de elect.* & Carolus post annos quindecim coronatus est à Leone Papa, quem Carolus prædecessor substituerat Ludouico Regi Francorum, quem deposuerat, vt legitur *XV. q. VI. alim.* & Gregor. V. tempore Ottonis Imperatoris, conuocatis, & requisitiis Alemaniarum Principibus, septem Electores instituit officiales ipsius Curie Imperialis; quatuor scilicet laicos, vt Regem Bohemiarum, Ducem Saxoniarum, Comitem Palatinum, & Marchionem Brandeburgensem, & tres Ecclesiasticos, vt Archiepiscopum Moguntinum, Coloniensem, & Treuerensem.

Porro de Alemania solum tales Electores Pontifex assumpsit, ait Atch. 1. quia inde fuerunt Principes qui Ecclesiam liberarunt à Longobardorum, & Romanorum seruitute. Secundò, ratione deuotionis illius populi ad sanctos Apostolos Petrum & Paulum, vt ostendit eorum continua peregrinatio. Tertiò, quia sic voluit Gregorius inde natus, & consanguineus Ottonis: nam sicut Romani ante Christi aduentum, propter Reipublicæ zelum, & legis, iustitiæque obseruationem, meruerunt Imperium, vt patet ex secundo Machabaor. & ex Augustin. 5. *de ciuit. Dei, cap.* 12. ita
cùm

cum postea vitii se dederint, merito Imperio, & Imperatorem eligendi potestate fuerunt priuari, vt rectè dixit August. de Anch. quamvis ad hanc diem Imperator Rex Romanorum vocetur: quare sicut Alemanis à Papa hoc concessum est, ita si contrarium Ecclesiæ expedire videretur, denegari illud iisdem à Papa posset, & aliis concedi, *ext. de clem. venerabilem*, vbi etiam patet, quod si duo ad Imperium eligantur, potest Pontifex alteri fauere, vt illum præeligat, vtpote magis idoneum ad Ecclesiæ defensionem, vel quia ei fama, vitæ integritas, & iustitia magis suffragantur. Idem dicendum, quod possit præstare Pontifex, quando pars vocata, & expectata nollet eligere, aut nollet ad eligendum conuenire. Ratio est, quia Sedes Apostolica suo defensore, & Advocato carere non debet: quare cum Lotharius & Conradus electi fuissent in discordia, Papa Lotharium coronauit.

5 Similiter ob similem causam boni communis Ecclesiæ, posset Pontifex prouidere de Imperatore per hereditatem successoriā; quando scilicet videret, quod in vniuersali Ecclesiæ expediret, & ratio vltèrius est, quia modus eligendi Imperatorem est de iure positiuo, in quo Pontifex habet plenitudinem potestatis; quin imò, vt docet August. de Anch. hoc esset Ecclesiæ magis expediens, primò, quia si Imperator sciret Imperium suis filiis deberi, magis conaretur ad Imperij augmentum, & conseruationem, secundò, quia non ita facillè rebellarent fideles, assueti obedire Imperatori, & Ecclesiæ, cuius est ille minister familiaris. Tertio, quia ex morte Imperatorum, & electorum discordia, plerumque Ecclesia suo caret defensore, & bella nascuntur, & Imperator contem-

nitur. Attamen ex alio capite, vt rectè dixit Arch; hoc in praxi ponendum minimè est, quia inde multa scandala sequi possent, à quibus abstinendum est, etiam in malis tolerandis, nedum in promouendis maioribus bonis, sicuti habetur *in dist. 3.* Quod autem modò dixi de electione Imperatoris, idem quoque dico de electione summi Pontificis. Vide, quæ *suprà* dicebantur *in sectione 19. subsect. 26.*

SVBSECTIO III.

Proponitur SVBCOROL. III.

S Equitur tertio, quod summus Pontifex (sicut, & quilibet alius secularis supremus Princeps) licitè possit infideles, sibi subditos, priuare dominio in seruos suos, si hi Christiani efficiantur; atque ita docet S. Thom. 2.2. *quæst. 10. art. 10.* & habetur ex praxi Ecclesiæ, quæ statuit *in cap. fraternitatem, dist. 54. & cap. 1. & 2. de iudicis*, vt serui ludæorum (tam vernaculi, quàm empti ad seruitutem) liberi fiant eo ipso, quod fidem Christi suscipiunt; sin autem empti sint ad mercationem, teneatur Dominus eos intra sex menses venales exponere, vt emi possint à Christianis, & sic fidem suscipere; & ratio (vt *suprà* dicebam) est; quia Princeps Reipublicæ (siuè Ecclesiasticus, siuè secularis ille sit) licitè potest subditos suos priuare dominio, non tantum rerum, sed etiam personarum, si id ad bonum commune opus esse videatur. Adde, quod si serui Infidelium, etiam non subiectorum Christianis Principibus, periculum peruersionis patiantur, possunt à dominio

suorum dominorum Ecclesiastica potestate absolui : nam tunc indirectè tantum (quod summus Pontifex potest, vt *suprà* dicebatur) exercetur iurisdic-tio in ipsos infideles, quatenus scilicet id necessarium est ad tuendum finem Ecclesiasticæ potestatis concessæ à Deo.

SVBSECTIO IV.

Proponitur SVBCOROL. IV.

SEquitur quartò, quòd summus Pontifex (sicut & quilibet alius sæcularis Christianus Princeps) quamvis non possit Paganos, ac Iudæos ad Christi fidem amplectendam directè cogere (instituto, v. g. contra eos bello, vel proposita eis pœna mortis, carceris, bonorum spoliationis, &c. si id non efficiant) sicuti habetur *in cap. sicuti de Iudæis*, & docet S. Thomas 2. 2. *quest. 10. art. 8.* aliisque communiter, & ratio est, quia in illos supremus Christianus Princeps iurisdictionem, & potestatem directè non habet : tum quia Ecclesiæ praxis ostendit voluntatem Dei non esse, vt homines ad fidem Christi audiendam, vel amplectendam directè compellantur, cum ad diuinum honorem, & suauem Euangelij propagationem, Ecclesiæque ædificationem valdè intersit, vt Christi fides liberè suscipiatur, eoque constantius retineatur; quamvis (inquam) summus Pontifex, sicut & quilibet alius Christianus Princeps, non possit Paganos, ac Iudæos ad Christi fidem amplectendam directè cogere, sequitur tamen, inquam, quòd possit eos cogere indirectè, idque duobus modis, primò negando illis ius habitandi in

Regione sua, nisi Euangelij prædicationem audire velint, cum habitandi ius illis non debeat, sed illud absolute negari possit. Secundò, imponendo illis maiora, quàm aliis subditis tributa (modò sint intra limites iustitiæ) donec Christiani fiant : atque ita sumitur *ex cap. iam verò 23. q. 6.* & docet S. Anton, *part. 2. tit. 12. cap. 2. §. 1.* & suadet ratio, quia si non directè, saltem indirectè, vt *suprà* dicebam, summus Pontifex, sicut & quilibet alius supremus Christianus Princeps, in illos potestatem, & iurisdictionem habet.

SVBSECTIO V.

Proponitur SVBCOROLL. V.

SEquitur quintò, quòd summus Pontifex (sicut, & quilibet alius Præ-latus Ecclesiasticus) etsi non potest Infideles illos, qui fidem Christianam nunquam professi sunt, spiritalibus pœnis ad fidem compellere, sicuti *ex Apost. 1. ad Corinth. 3.* colligitur: & ratio est, quia Ecclesiasticæ iurisdictioni nunquam se illi subdiderunt; possit tamen spiritalibus pœnis ad illam cogere hæreticos, & Apostatas: ratio, quia cum hi Christi fidem in baptismo professi, & per hanc, veluti ianuam, in Ecclesiam ingressi, eiusdem iurisdictioni se subdiderint, sequitur quòd ab ea postea impiè recedentes, ad obsequium fidei, & obedientiam Ecclesiæ meritò compellantur: atque ita habetur *in cap. de Iudæis, d. 41. cap. excommunicamus de hæreticis*, adeo, vt qui relapsi, vel incorrigibiles reperiuntur, sæculari Magistratui traditi, pœna mortis afficiantur, iuxta *cap. ad abolendam, §. illos, & cit. cap. excommunicamus, §. 1. de hæreticis*, & docet S. Thom.

Thom. 2. *quest.* 10. *art.* 8. & *quest.* 11. *art.* 3. & agnoscit S. August. lib. 2. *retract. capit.* 5. *tract.* 11. in *Ioann. capit.* 3. lib. 1. *contra Epist. Parmen. capit.* 7. *epist.* 48. *ad Vincentium, epist.* 50. *ad Bonifacium*; & si aliquando is aliter sentierit.

SUBSECTIO VI.

Proponitur SUBCOROL. VI.

Sequitur sextò, quòd summus Pontifex, sicut & quilibet secularis Christianus Princeps, etsi non potest inuadere, aut bello persequi Paganos externos, suæ iurisdictioni non subiectos, propter infidelitatem, idolatriam, & similia illorum peccata, si Christianis, aut aliis innocentibus iniuriòsa illa non sint, sicuti ex communiori docet Victoria *releñt. de India Insularis, part.* 1. *num.* 39. & 40. *Couar. reg. peccatum, part.* 2. §. 10. *num.* 4. Valent. *tom.* 3. *disp.* 1. *quest.* 10. *punct.* 7. Becan. *ap.* 13. *quest.* 6. Molina *tom.* 1. *tract.* 2. *disp.* 106. *contra Castrum de iusta heretic. punit. lib.* 1. *cap.* 14. S. Anton. 3. *part.* tit. 22. *cap.* 5. §. 8. & suadet ratio, quia ad omnem punitionem, aut vindictam iustam requiritur, vel iurisdictioni, vel illata iniuria: & sic ubi utraque deest, iusta punitio, seu vindicta inferri non potest: etsi, inquam, non potest summus, sicut & quilibet secularis Christianus Princeps, inuadere, aut bello persequi Paganos externos, seu non subiectos, si eorum peccata Christianis, aut aliis innocentibus iniuriòsa non sint, possit tamen id efficere, si eorundem peccata contra Christianos, aut alios innocentes iniuriam aliquam quomodocunque continent, ut si, v.g. impiis suis ritibus in-

nocentes damno afficiant, rapiendo, vel immolando infantes: atque moniri à Christianis desistere nolint; qua de re Molina *ci. disp.* 106. Secundò si Christianam fidem contumeliis, atque blasphemis prosequantur, aut Christianos peruertere conentur, ut colligitur *ex cap. in nonnullis, de Iudeis, & Saracenis*. Tertiò, si Christianis Euangelij Prædicatoribus, cum ex Dei voluntate, atque imperio mittantur, ut in omnem terram exeat sonus Euangelicæ doctrinæ, secundum Christi prouisionem,

h. 24. num. 14. & *cap.* 28. *num.* 19. aditum in regiones suas dare, vel suis subditis fidem ex Prædicatoribus audiendi, & amplectendi liberam potestatem concedere recusent: atque ita docet S. Thomas *quest.* 10. *art.* 8. Victoria *releñt. de Indis, part.* 2. *num.* 15. Becan. *cap.* 13. *quest.* 4. *concl.* 3. vbi ait Ecclesiam posse concedere alicui Principi Christiano curam, & potestatem introducendi & conseruandi idoneos Prædicores in prouinciis Infidelium, & vlciscendi iniurias huiusmodi Prædicatoribus ab Infidelibus illatas; imò etiam belli titulo concedere potestatem occupandi Infidelium Prouincias, in quibus non permittitur libera Euangelij prædicatione.

Locus autem sum de Infidelibus externis, & Christianæ iurisdictioni non subiectis: nam qui subiecti sunt Christiano Magistratui, ij compelli possunt, ut naturæ legem obseruent; ideòque ut abstineant a falsorum Deorum cultu, & omni impietate sacrilega, &c. sicuti constar *ex leg. nemo, Cod. de Paganis, clement. vn. de Iudeis, & Saracenis*, & docet S. August. *epist.* 48. *ad Vincentium*, S. Thom. *in 2. 2. quest.* 10. *art.* 11. Molin. *tom.* 1. *tract.* 2. *disp.* 106. *conclus.* 2. & Valent. *tom.* 3. *disp.*

diff. 1. quest. 10. punct. 6. ad 4. Item fas est Christiano Principi Paganos, atque Iudæos propter similia peccata contra legem naturæ, & ne Christiani damna ab illis patiantur, terris suis omnino expellere. Item Iudæorum causæ, seu controuersiæ civiles decidi debent apud Iudicem Christianum, secundum legem ipsorum Mosaycam, v. g. vt filius excludat filiam ab hæreditate patris, vt colligitur ex *cap. 27. num. iunct. gloss. ordinaria*, sin verò casus lege Mosaycam determinatus non est, vel si Iudæus cum Christiano litigat, tunc controuersia dirimi debet secundum ius Cæsareum, commune Regni, leg. *Iudæis, Cod. de Iudæis.*

SUBSECTIO VII.

PROPOSITUR SYBCOROLLARIUM VII.

Sequitur septimò, quod Pontifex sicut possit derogare iuripatronatus; conferendo scilicet beneficia non præsentatis siue patronatus sit Ecclesiasticus, siue laicus: atque ita docent communiter Doctores in *cap. cum dilectus de inrepatronatus*, vt est videre apud Couar. in *pract. cap. 36. num. 1.* & ratio vterius est, quia hoc ius conceditur à Pontificibus principaliter propter bonum Ecclesiæ, vt secundariò in honorem ipsorum fundatorum: ergo quando summus Pontifex iudicat Ecclesiæ expedire, vt non expectet patronorum præsentationem, vel vt alteri beneficium conferat, poterit libere illud aliis conferre. Ratio, quia semper debet magis haberi ratio finis principalis, quam secundarij: tum quia ex

eo, quod aliis Pontifex hoc ius præsentandi concesserit, non censetur seipsum in omni eueni voluisse spoliare sua conferendi beneficium potestate: sed sufficit, quod solum regulariter, & via ordinaria præsentationes aliorum admittat: quod maximè verum est in iuripatronatus, quod ex nuda concessionem, absque fundatione, ab aliquo obtinetur.

Aduerte tamen ex Couarr. *loco supra citato num. 2.* quod si patronatus est laicus, non censetur ei derogatum, etiam si Pontifex de facto conferat beneficium alteri: nisi disertè in literis id per clausulam derogatoriam exprimat: vt docent Doctores in *cap. 2. de prabendis in 6.* & colligitur ex *cap. super eo de officio delegati*: neque sufficit, vt in literis collationis dicatur: *conferimus Titio, exempli gratia, hoc beneficium, ad cuiuscunque præsentationem & collationem pertineat*: sed expressè debet Papa derogare patronatus laico, vt habet *deciso Roma 331.* teste Couar. *supra num. 2.* Quod si ad Regem Ducem, vel Marchionem, &c. pertineat, debet id ipsum exprimi, vt habetur in *regul. cancellar. 43.* Si autem patronatus sit Ecclesiasticus, potest ei Pontifex derogare per simplicem beneficij collationem, etiam si nulla mentio eius derogationis in literis prouisionis fiat, vt iidem Doctores docent in *dilecto cap. 2. de prabendis*, & ratio asseretur *infra à in secundo Aduertendo.*

Ex his infertur, quod Apostolicæ reservationes (quæ sunt propter crimen, vel quia contingit beneficia vacare apud sedem Apostolicam vel ob aliam rationem, &c.) ex iuris communis, vel Cancellariæ Regularum dispositione non comprehendunt beneficia iuripatronatus laicorum, quoad

quoad eorum præsentationem tollendam: bene tamen quoad institutionem, quæ Prælati competit: hæc enim tunc petenda est à Papa, sicuti docet glossa *regul. 40. Cancellar. sub finem*, quod tamen Couarr. *suprà numero 5.* intelligit de Episcopatibus, Abbatibus, Prioratibus, Decanatibus, & aliis dignitatibus, quæ summo Pontifici per regulam 2. & 3. *Cancellaria*, referuntur, non autem de beneficiis minoribus, quorum præsentatio pertinet ad laicos: hæc enim beneficia eo, quod sint iurispatronatus laicorum, ab omnibus reservationibus sunt exempta, etiam quoad institutionem à Prælati faciendam.

4. Aduerte secundò, quod si patronatus partim sit laicæ, partim sit Ecclesiasticæ personæ, neque censetur facta ei derogatio, perinde ac si tantum esset patronatus laicorum, sicuti communiter sonant Doctores, teste Couarr. *cap. 36. questionum practic. num. 4.* & ratio est, quia par non est, ut laicus ratione socij Ecclesiastici incommodum in re indiuidua sentiat, & quamuis laicus gaudet iure Clerici, quo ad tempus præsentationis sex mensium, non tamen debet pati incommodum derogationis ratione socij Clerici, ne laici à fundatione, & dotatione Ecclesiarum, & beneficiorum offensionibus huiusmodi renouentur; vnde etiam eorum patronatus maiora sunt concessa privilegia, quàm patronatus clericorum, vti rectè notat Couarr. *vbi suprâ*. Simili modo, si duo patroni sint laici, & totidem Ecclesiastici, censetur patronatus laicus quo ad derogationem; seu tamen si Ecclesiastici sint plures, verb. grat. tres, & laici duo; tunc enim patronatus in derogatione censetur Ecclesiasticus: nam Ecclesiastici (quo-

rum consensus sufficit, cum sint maior pars) tenentur admittere derogationem; quod si omnes sint laici, v. g. quinque, non erit rata derogatio, nisi maior pars consentiat, rempè tres ad minimum: horum enim consensus sufficit, etiam in præsentando.

Aduerte tertio, quod si iurispatronatus solum privilegio, vel præscriptione acquisitum sit, potest Pontifex ei derogare sine expressa clausula derogatoria, etiam si sit laicorum; modò tamen non constet à laico esse fundatum: imò etiam legatus à latere poterit tale beneficium sine præsentatione conferre, vti docet communis Doctorum opinio teste Couarr. *suprà num. 5.* ratio est, quia talis patronatus censetur potius debet Ecclesiasticus, quàm laicus, cum originem ex Ecclesiasticis trahat, cui (vt mox dicam) potest legatus à latere derogare.

Aduerte quarto, quod legatus à latere, & consequenter nuncius Apostolicus cum potestate legati à latere, possit derogare patronatus Ecclesiasticorum, non tamen laicorum, vti docet communis sententia Doctorum in *cap. dilectum de officio delegati*, & in *cap. cum dilectum de iure patronatus*, vbi vtrumque habetur, & ratio desumitur ex iis, quæ dicebam *suprà in secundo Aduertendo*.

Aduerte quintò, quod Episcopus, neque Ecclesiasticæ, neque laicæ personæ patronatus derogare potest; si tamen Episcopus præueniendo patroni præsentationem, conferat beneficium, collatio non est irrita; verùm secuta patroni præsentatione intra tempus à iure præscriptum, collatio illa resoluitur, & euanesceat, vt patet ex *cap. decernimus 6. questione septima*, si autem intra illud tempus patronus nemi-

nem præsentauerit, vel se non opposuerit, collatio manebit valida. Ratio, quia iam ad Episcopum est deuoluta; & prior collatio non fuit irrita, nisi secuta intra tempus à iure definitum, patroni præsentatione; quare si hæc non sequitur, illa confirmabitur, & manebit valida.

SVBSECTIO VIII.

Proponitur SVBCOROL. VIII.

1 SEquitur octauo, quod ex causa rationabili licite possit Pontifex dispensare, quod quis retineat plura beneficia residentiam requirentia, & ratio desumitur ex iis, quæ *suprà* dicebamus; causæ autem iustæ dispensandi, præcipuè sunt duæ, ad quas aliæ reuocantur. Prima est Ecclesiæ necessitas, vel magna utilitas; vt si desint alij, vel desint idonei, vel sit quis valde potens (sic filiis Principum dantur interdum Episcopatus, etiam ante ætatem, vt Ecclesiæ contra hæreticos defendantur) item si quis putetur magis profuturus absens quam alius præsens. Secunda est, si alicui viro magno vnum beneficium non sufficiat ad honestè viuendum iuxta suum statum, & alterum, possit ei sine Ecclesiæ incommodo dari; hæc tamen secunda causa reducitur ad primam; nam quod personæ sublimis & literatæ pluribus honorandæ sint, quando vnum non est sufficiens, iuxta Concilium Lateranense *cap. de multo*, id non debet fieri nisi propter Ecclesiæ utilitatem, quod confirmatur ex S. Bernardo *epist. 271. ad Comitē Theobaldum*, vbi hoc expressè docet.

2 Neque dicas, quod *Trid. sess. 24. cap.*

17. id fieri prohibuerit; nam respondetur, quod Concilium neque potuit, neque voluit prohibere, quin ob legitimas causas, Pontifex possit in hac re dispensare, nam Pontifex est *suprà* Concilium & SS. Pontifices olim dispensarunt vt Gregorius I. vt patet *l. 2. epistolarum cap. 52.* qui quemdam Episcopum, Agnellum nomine, ob certam Ecclesiæ necessitatem duos Episcopatus habere voluit illud tamen verum est, quod si non putetur subesse legitima causa dispensandi, is, qui per dispensationem obtinuit plura residentiam requirentia beneficia, non est tutus in conscientia, sed tenetur alterum resignare, vt docent fere omnes Theologi, S. Thomas *quodlib. 9. art. 15.* Maior in *4. dist. 24. quest. 4.* Adrianus in *4. quest. de pluralitate præbenda. um*, quæ incipit. *Quia in promissis*, Caiet. *ver. beneficiorum multiplicatio*, Sot. *lib. 3. de iust. quest. 6. art. 3.* & Tolet. *lib. 5. cap. 71.* idemque docent multi Iurisperiti, & Canonistæ: & ratio est, quia Papa non est dominus beneficiorum, sed dispensator, at dispensator non potest pro suo arbitrio distribuere bona dispensanda, sed iuxta rationabilem voluntatem eorum, qui ea dispensanda reliquerunt, & eorum, in quorum utilitatem relictæ sunt, quæ in proposito est Ecclesiæ vniuersalis: tum quia est contra ius diuinum naturale, vt vnus habeat plura beneficia residentiam requirentia (nisi aliqua iusta causa id excuset, vt docet Caiet. *suprà*) atqui Pontifex non potest dispensare in iis, quæ sunt iuris diuini naturalis, nisi interueniat iusta causa, quæ turpitudinem tollat, vt patet in votis, iuramentis, quin etiam & in indulgentiis; sed de hac re vide, si placet, Bernardum *epist. ad Robertum nepotem*, & *epist. 7. ad Adam Monachum*.

3. Aduerte tamen collationem secundi beneficii, tertij, & ceterorum esse validam, & conferre verum titulum, vt patet ex multis canonibus: nam ad nullum eorum iure naturæ persona est inhabilis: tenetur tamen resignare aliquot ex illis, quæ vel non sunt ei iuxta suum statum necessaria, vel in quibus legitima causa non intercessit, fructus tamen interim perceptos non tenetur restituere, si muneri suo, saltem per Vicarium, satisfecerit; quod si non satisfecerit, tenetur ad fructuum restitutionem, vel Ecclesiæ, vel ad pias causas.

4. Neque dicas secundò, ergo potest Episcopus etiam conferre duo beneficia residentiam requirientia sine dispensatione Pontificis, si is videat Ecclesiæ suæ id profuturum, vt eidem personæ duo beneficia conferantur; nam respondetur, quod lex semper obligat inferiorem, quamdiu ex eius custodia nihil euidenter sequitur contra legislatoris intentionem; sed nunquam, aut saltem rarissimè, euenit aliquid contra intentionem Tridentini ex eo, quod vni non dentur duo beneficia: nunquam enim euidenter est id esse contra maius bonum Ecclesiæ, & ædificationem proximorum, quas duas res intendit Tridentinum per huius præcepti custodiam, & obseruationem, ergo &c.

Aduerte tamen, quod sunt aliquot casus in quibus etiam post Tridentinum potest licitè Episcopus dare plura beneficia, sine dispensatione Pontificis.

5. Primus est: quando sunt beneficia simplicia, etiam Canonicatus, quorum neutrum sufficit ad honestum vitæ statum, & alterum non requirit residentiam, siue ex sui institutione, siue ex tunc præscripta consuetudine.

6. Secundus, si Ecclesia Cathedralis, vel parochialis, vel dignitas insufficiens sit

ad sustentationem, poterit simul cum ea obtineri beneficium simplex non requirens residentiam; & vterque casus satis colligitur ex verbis Tridentini *sess. 24. cap. 13. & 17.* vbi aduerte, ante Tridentinum potuisse etiam plura curata beneficia possideri, si scilicet ita erant exigua, vt non possent proprios sacerdotes sustentare, vt patet *ex cap. eam te de aiato, & qualis.* nunc verò id non licet absque dispensatione Pontificis, vt patet *ex sess. 24. cap. 17.* vbi qui habet plures parochias, cogitur sub graui poena alteram resignare, etiam si neutra per se sufficiat; dixerim tamen iuxta superius tradita, quod si illæ essent valde vicinæ, ita vt vnus possit vtrique satisfacere, & non possent facile inueniri, qui parochiæ vni soli velint deseruire, possunt tunc duæ eidem committi, iuxta *capit. clericus 21. quæst. 1.*

Tertius, si dignitati, vel Canonici-⁷ tui accessorie annexa sit parochialis, quæ per Vicarium administrari solet. Ratio est, quia beneficium alteri perpetuò vnitum censetur vnum cum illo, & illius naturam assumit. Vnde Parochiale annexum simplici assumit naturam simplicis, quod etiam post Tridentinum locum habet, vt præter alios docet Nauarr. *loc. infra citando.*

Quartus, si vnum beneficium detur⁸³ in titulum, alterum in commendam ad sex menses, etiam si esset Parochiale, vt patet *ex capit. nemo de electione in 6.* saltem cum Ordinarij dispensatione. non tamen potest dari vnum in titulum, & alterum in commendam perpetuam sine iusta causa, & dispensatione Pontificis, quia commenda perpetua æquiualeat titulo; vt rectè probat Nauarr. *cap. 23. num. 126.*

SVBSECTIO IX.

Proponitur SVBCOROLLAR. IX.

Sequitur nonò, quod si est necessarium, vel valde expediens ad commune bonum Ecclesiæ, possit licite Pontifex bona Ecclesiastica ad alios vsus, etiam in Principes sæculares, nedum in alias dioceses vel Ecclesias, talia bona transferre: sic videmus interdum bona Ecclesiastica Principibus sæcularibus concedi, ad Ecclesiæ vtilitatem absque tamen iusta causa hoc facere Pontifex non potest, quia ex communiore, & probabiliori opinione Doctorum non est illorum bonorum dominus, sed administrator, ac proinde seruare debet dispensatoris fidelis leges, quarum principalis est publica Ecclesiæ vtilitas: Atque ita contra Flaminium Parisium *lib. 2. de resignat. quest. 4. num. 34.* Redoanum *de spoliis quest. 1. num. 21.* Gonzal. *ad regul. 8. in proemio §. 1. num. 33.* Archidiaconum, & alios, quos citat, & sequitur Sopranus *in appendice ad Filliucium in tract. 44. de alienat. rer. Ecclesiast. cap. 3. num. 3. & 10.* docent Sarmient. *de reddit. 4. part. cap. ult. num. 1.* & Valquez *in opusc. de reddit. Eccles. cap. 2. §. 1. dub. 1.* qui tenent, quod dominium bonorum vniuscuiusque beneficii sit apud vnumquemque suum beneficiatum, cum enere tamen, & obligatione non alienandi, sed transmittendi illa successoribus sine detrimento, & deterioratione: mouentur, quia bona Episcopatus dicuntur de patrimonio talis Episcopatus *cap. indicatum 89. dist.* tum quia non potest assignari sufficiens ratio, cur beneficiatus non sit dominus sui be-

neficii, ergo, &c. Ita etiam contra eosdem Doctores suprà docent Molina *tractat. 2. disp. 29. conclus. 2. & Less. lib. 2. de iust. & iur. cap. 4. dub. 7.* qui tenent, quod dominium bonorum Ecclesiasticorum sit penes cœterum personarum cuiuslibet Ecclesiæ, ad quam illa bona pertinent, v. g. bona Ecclesiæ Neapolitanæ penes Clerum, & Capitulum Neapolitanum, & sic de aliis, &c. mouentur, quia huiusmodi bona vocantur dos, & patrimonium talis Ecclesiæ, tum quia dicuntur esse sub dominio Ecclesiæ, *cap. 1. de testam. in fin.* tum quia empti nomine Ecclesiæ acquiruntur Ecclesiæ, ergo, &c. Ita etiam contra eosdem docent Innocent. *in cap. cum super elect. de causa possess. & propriet.* & alij, qui tenent, quod dominium bonorum Ecclesiasticorum sit penes Congregationem vniuersalem fidelium. Ita etiam tandem contra eosdem docent alij complures Doctores, qui tenent, quod dominium bonorum prædictorum sit penes Deum, non solum, vt est vniuersalis, sed etiam vt est particularis dominus, quatenus ipsi peculiariter offeruntur, & dicantur; tum quia patrimonium Dei, & res Dominicæ dicuntur, *can. 40. Apostolorum*, ergo, &c. Vide Nauarrum *comment. de spoliis clericorum, §. 2. & 3.* vide etiam, quæ dicuntur *infrà dubit. 24. sect. 4. & dubit. 27. sect. 14.*

Hinc licet Papa canonici iuris solemnitaribus, absolute loquendo, astrictus non sit, sicuti alij Prælati obstringuntur; tamen naturali, ac diuino iure prohibetur prohibitas alienationes efficere; cum bonorum Ecclesiæ (vti dicebam) non dominus, sed solum administrator à Christo constitutus sit, non ad dissipandum, sed ad dispensandum; vnde rectè distinguit Nauarr. *cir. §. 3. num. 8. in ult. §. 15. num. 4.* quod

quod alia alienatio rerum Ecclesiasticarum facta à Papa est iusta, & valida, quæ videlicet rationabili causa nititur; alia est valida, & non iusta, si absque iusta causa res vnius Ecclesiæ in aliam Ecclesiam, aliūve pium vsum transferatur; alia denique neque iusta, neque valida; si res Ecclesiæ sine rationabili causa in vsus profanos alienentur; v. g. si laicis, sine iusta causa donentur.

SVBSECTIO. X.

Proponitur SVBCOROLLAR. X.

Sequitur decimò, quòd quando bona sunt incerta, vel incertum est debitum, quia scilicet creditores ignorantur, licet possit Pontifex compositionem admittere, siue debitum sit ex delicto, vt in vsuris, furtisque minutis; siue absque delicto, vt in debitis ex contractu, vel in inuentis: & ratio vltimius est, quia quando ignoratur bonorum proprius dominus, restituenda sunt illa in vsus pios, non quidem iure naturæ, sed iure positiuo, vt docet communior Doctorum opinio apud Less. *de iust. & iur. lib. 2. cap. 14. dub. 6. & 7.* sed in iure positiuo potest Papa dispensare: ergo &c. sublata ramen obligatione hac restituendi, licet potest homo ea sibi retinere.

SVBSECTIO XI.

Proponitur SVBCOROLL. XI.

Sequitur vndecimò, quòd si creditores noti sunt, non possit Papa nec

validè, nec licetè hominem à restitutionis obligatione liberare, nisi subsit causa legitima, ea tamen supposita possit & validè, & licetè. Prior pars probatur: quia non potest Papa validè, & multò minus licetè, sicut nec alius Princeps, vt *suprà* dicebam, absque iusta causa rem vnius alteri donare; non enim est dominus, nec dispensator bonorum, quæ subditi possident: sed tantum est defensor iuris, & boni communis, iudexque, & vindex criminum. Posterior pars probatur: quia Pontifex, quamuis non habeat supremam potestatem directam in bonis temporalibus Clericorum, & Christianorum, vt *suprà* dicebam, habet tamen in iis supremam potestatem indirectam: nempe quatenus opus est ad regimen spirituale: quare posita iusta causa potest, & validè, & licetè de bonis illorum disponere; & sic potest, & validè, & licetè imponere multas pecuniarias, & Confiscationes bonorum pro criminibus, & consequenter condonare, etiam huiusmodi restitutiones faciendas: quod nota propter ea, quæ debentur hæreticis, siue ex delicto, siue ex contractu: cauendum tamen est scandalum, de qua re vide *cap. cum secundum leges de hæret. in 6. Innocentium IV. in cap. qua in Ecclesiarnum, de consuet. & Syluestrum verb. restituit. 7. quæst. 2. §. 5.*

Quod autem potest Pontifex, idem potest & Princeps secularis respectu suorum subditorum: iam enim iusta lege illorum bona addita sunt Fisco, etsi multoties ob potentiam non potest fieri executio.

SVBSECTIO XII.

Proponitur SVBCOROL. XII.

1 Sequitur duodecimò , quòd in causis civilibus, ac minoribus criminalibus, quibus de pecuniaria multa agitur, Princeps, quin imò in virtute eius quilibet Iudex, siue Ecclesiasticus, siue secularis ille sit, quando certò nouit, alteram partem falsis probationibus niti: quamuis teneatur tunc omni industria prius curare, vt falsitas detegatur, vel vt processus impediatur: si tamen id efficere non potest, possit ex illis probationibus contra eum, quem per priuam scientiam certò nouit causam iustam habere, sententiam ferre. Ratio est, quia Princeps supremus, qualiscunque ille sit, siue Ecclesiasticus, siue secularis, & in virtute ipsius quilibet alius Iudex inferior, habet, vti *suprà* dicebam, auctoritatem disponendi de bonis suorum subditorum, eaque de vno in alium transferendi, prout bono communi expediens fuerit, vt patet ex legibus vfucapionum, & prescriptionum: at hic videtur esse iusta causa, atque adeo concessa hic Iudicibus talis potestas, quandoquidem plurimum Reipublice interest, vt secundum publicas allegationes iudicia publica terminentur, ne forma illorum cum populi scandalo peruertatur, tum quia non suppetit ratio, qua incommodum particularis cuius in tali casu auertatur: ergo supremus Princeps, siue Ecclesiasticus, siue secularis ille sit, statuere potest, vt Iudex, etiam inferior, in tali casu formam publicam iudiciorum sequatur; quamuis inde fiat, vt bonis spoliare debeat illum, quem priuatim innocen-

tem, & bonam causam habere cognouit.

Confirmatur, quia hæc bona, si scandalum absit, recuperari possunt non enim per sententiam istam materialiter iniustam ita illis homo priuatur, vt eorum dominium amittat, vt rectè docent Sor. *lib. 3. de iust. quest. 4. art. 5.* Aragon. *quest. 60. art. 5.* & alij Doctores, quoniam non est ea mens Principis, nec iuste esse potest, cum sententia falsis probationibus nitatur, id enim esset abique necessitate calumniatoribus fauere; quare potest homo ea occultis modis recuperare ab eo, cui sunt adiudicata & rectè concludit Sorus, quòd sententia iniusta (materialiter) ius nec aufert, nec confert: idèoque si is, cui solutio facta est, eiusve hæredes postea errorem intelligunt, tenebuntur in conscientia restituere; quandoquidem sententia Iudicis in falsa presumptione fundatur: presumptio autem cedit veritati.

Quod autem modò dicebam, intellige de bonis fortunæ, non item officii, & beneficiis: nam cum quis per sententiam legitimo iuris ordine datam his priuatur, verè amittit simul cum possessione etiam dominium: atque adeo possunt valide alteri conferri; vt testè dixit *in loco suprà cit.* P. norm. *in cap. 1. de concessione prebenda*, Innocentius *in cap. quia plerique de immunit. Eccles.* & alij Doctores, ratio est, quæ hæc sunt bona publica de quibus Ecclesia, vel Papa liberius, vti *suprà* dicebam, potest disponere, quam de bonis priuatorum: itaque quando causa subest, potest non solum eorum possessione; sed etiam dominio hominem priuare, hic autem iusta causa subesse videtur: tum ne dominia sint incerta, quod sæpè certus numerum perturbat:

tum

tum quia is, qui spoliatus est, non potest clam ea recuperare, sicut alia bona, sed debet à collatore accipere, qui nihil faciet, nisi publicè de eius innocentia constiterit; quod si continget de ea posse constare, potest Ecclesia ei aliter compensare, illud beneficium ei conferendo; in bonis autem fortunæ, sufficit si Princeps spoliaret possessione, sicuti *suprà* dicebamus.

4 Hinc patet primò, quod potest dari congrua disparitas inter causas Civiles, & Criminales: nam cum Respublica, vel supremus Princeps possit (vti *suprà* dicebatur) disponere de rebus, de quibus sunt causæ civiles, non autem de vita, & membris; de quibus sunt potissimum causæ criminales, optima ratio desumitur, quare possit Princeps statuere in illis, vt seruetur forma iudiciorum contra priuatam scientiam, non autem possit in istis: quapropter non potest Iudex in his (sicuti potest in istis) condemnare Reum, qui per Testes legitime est probatus criminiosus, v. g. homicida, &c. si eum per priuatam scientiam certò nouerit, esse innocentem.

5 Confirmatur primò, quia ob nullum Reipublicæ bonum (etiam si in proximo periculo versetur) licet directè innocentem occidere, (vt videre est apud Lessium *lib. 2. de iustitia & iur. cap. 9. dub. 7.*) ergo multo minus licebit hoc ob periculum rectorum; & cui alia ratione potest occurri, vt est in casu nostro: & ratio vltimus est, quia humana auctoritate directè, & ex proposito occidere innocentem, est intrinsecè malum, sicut cognoscere non suam, ergò sicut non potest homo redde-
dere debitum mulieri, quam certò nouit, non esse suam, etiam si sexcenties proberetur, esse ipsius uxorem; ita non potest

hunc mortè condemnare, quem nouit culpa vacare.

6 Item sicut Iudex matrimonium, quod secundum publica allegata validum apparet, ipse verò inualidum esse nouit, nullo modo suadere, ne dum præcipere potest; vt alteri putatio coniugi carnaliter adhæreat: cum hæc sit copula ab intrinseco mala, cuius potestatem Ecclesia nemini vult, nec potest facere: ita à pari Princeps, Communitas, vel gentium ius, neque volunt, neque possunt Iudici dare potestatem, vt hominem, quem certò is innocentem esse scit, ad mortem damnet; & licet verum sit, quod Ecclesia, & quæuis Communitas, vel supremus Princeps, velit Iudicem in publicis iudiciis, etiam grauioribus, seu Criminalibus, procedere secundum publicas allegationes, id verum est ex præsumptione, quod eæ veræ sint: nam si contrarium Iudici manifestum appareret, non potest esse locus præsumptioni, quod eæ veræ sint.

7 Ob eandem rationem; neque Iustitiæ Minister, siue Carnifex, &c. mortis sententiam exequi potest in reum eodem natum, quem certò nouit, innocentem esse idemque dicas de milite, si certò scit bellum esse iniustum: nam ipse in bello se habet, vt Principis minister ad exequendam poenam, vt alibi dicebatur.

Hinc tamen non inferas, quod ipsi etiam Innocenti secundum publicas allegationes condemnato, licitum sit suæ defensionis causa, publicè potestati resistere: cum id sine scandalo fieri non possit, si eius innocentia publicè non apparet: de qua re nos alibi, & videri etiam potest Couar. *lib. 1. resol. cap. 2. num. 13. Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 34. dub. 4. in fine*, Suarez de legib.

8 *gib. lib. 5. cap. 10. num. 3.* Neque dicas contra id, quod *suprà* diximus, quod homo in casu nostro probatur esse in culpa: nam respondetur, quod hoc nihil detrahit eius innocentie, nec facit eum ex non digno dignum poena: quapropter ob id nullo modo potest puniri.

Neque dicas secundò, quod Iudex in tali casu intendit seruare iudiciorum ordinem, & bonum publicum, cui per accidens coniuncta est occisio innocentis: sicut qui occidit alterum causa defensionis sui, intendit conseruationem sui, cui per accidens, & indirectè coniungitur occisio inuaforis; nam responderetur; quod seruare iudiciorum ordinem, & bonum publicum in hoc casu, non est quid: distinctum ab occisione huius hominis, sicuti est in exemplo posito: directè enim per huius occisionem intenditur hæc conseruatio; imò condemnatio, & occisio huius hominis formaliter putatur esse conseruatio ordinis iudiciorum, & consequenter boni publici; quod non est ibi, imò contrarium; quare ad exemplum adductum constat disparitas: *præterea*

9 Confirmatur secundò: quia si Iudex certò sciret se non habere auctoritatem in reum non posset eum iudicare, etiamsi multi testarentur illam ipsum habere, & ipsi mortem minarentur, nisi faceret, sicut neque posset reum iudicare, si sciret facturum illius non mereri penam, iuxta legem, &c. ergo neque etiam poterit, quando certò scit reum esse innocentem. Consequentia probatur; quia ad condemnandum aliquem morte, non minus requiritur veritas criminis in reo quàm vera potestas in iudice, & vera æquitas in lege, secundum quã debet iudicari; ergò &c. Atque ita docent Nicolaus Litanus in cap. 23. *Exod.*, explicans

ly innocentem, & iustum. Adrianus quodlib. 6. art. 3. Angel. *vers. indicare, num. 7.* Rosella *ver. Iudex, num. 16.* Petrus Navarra cap. 3. num. 161. Hostiensis, Calderinus, & Panorm. in cap. *pastorali, cap. super questionum de officio delegati*, Syluius 2. 2. *quæst. 66. art. 2. concl. 2.* Malderus item 2. 2. *1. tract. 6. cap. 1. dub. 13. Sà ver. Iudex, num. 13.* & multi alij, quos citat Couarruias lib. 1. *var. cap. 1. num. 13.* & subdunt *ibidem* Doctores hi, quod iudex non possit Innocentem illum condemnare ad mortem, etiamsi officium suum deberet amittere, imò etiamsi ipse alioquin occidendus foret à populo, ex eo, quia hominem innoxium per se, ac directè occidere (nisi Deus iubeat) per se, & intrinsecè malum est, sicuti fornicari, *vt supra* dicebatur.

Idem quoque dicendum videtur de poena mutilationis, vt præter alios, teste Sylu. *ver. Iudex. 2. quæst. 5.* docet Raimundus in sua glossa. & ratio est, quia etiam in hac poena homo non est subiectus dispositioni Reipublicæ, vel Principis, ita vt Respublica, vel Princeps possit eam innocenti inferre, sed solum ob veram culpam.

Non nego tamen, quod contrarium (& non improbabiler, saltem ob auctoritatem vnius S. Thomæ 2. 2. *quæst. 67. art. 2.* præsertim in casu, quod ex depositione officij magnum incommodum iudici obueniret) teneant Caiet. Bañes, Salonijs, & Aragonius *ibidem*, Sotus de iust. lib. 5. *quæst. 5. art. 2. Valentia tom. 2. disp. 5. quæst. 11. punct. 2.* Sayrus in *Clauis Regia lib. 12. cap. 8. num. 13.* Tannerus *tom. 3. disp. 4. quæst. 4. dub. 2. num. 51.* Strouerdof. de iust. & iur. *quæst. 67. art. 2. concl. 2.* Diana *pari. 5. 1. tract. 4. resol. 22.* & multi alij Theologi, item Couarr. *loc. supra cit. num. 6.* & alij multi Iuristæ; quos ipse citat, qui

omnes

omnes docent, quod, quamvis Iudex in tali casu teneatur omnes vias, & rationes inire, quibus posset reum innocentem liberare, (vt impediendo accusationem si potest: scire, & per intervalla examinando Testes, an aliquid varient: extrahendo iudicium; aperiendo Carcerem, si commodè, & sine scandalo potest, &c.) etsi his modis iuvare non potest, teneatur causam remittere ad superiorem, & deposita Iudicis persona, assumere officium testis apud superiorem, si putet cum hac ratione liberati posse; si tamen (inquiunt ipsi) his modis non potest illum liberare, & pars aduersa vrget condemnationem rei, potest Iudex, quinimò & tenetur, illum (quamvis priuatim nouerit innocentem) secundum allegata, & probata condemnare, etiam ad mortem, si sic opus fuerit, seu sic causa postulauerit & ratio ipsorum potissima est, quia Iudex non iudicat, vt persona priuata, sed vt publica: ergò non debet sequi scientiam priuatam, sed publicam.

- 82 Confirmant Caietanus, & Couar. *locus cit. num. 10.* quia in cap. *Pastoralis*, §. *quia vero de officio*, & potest. iudicis delegati, ita habetur: attendentes, quod non cognitio, sed executio tantum demandatur eidem: respondemus, quod cum Ordinarius teneatur obsequi delegato, etsi sciat sententiam illam iniustam exequi nihilominus tenetur eandem, ergo si minister tenetur exequi sententiam (quam nouit esse iniquam) vt sequatur Iudicem, multò magis tenebitur Iudex, vt sequatur allegata, & probata.

Sed ad rationem horum Doctorum responderi potest, quòd ex illa bene sequitur, quòd Iudex ex priuata scientia non possit autoritate iudiciali condemnare, & absoluerè, non tamen inde consequens est, quòd is teneatur se-

Thom. del Bene Dubit. Moral.

qui publicam scientiam in condemnando, quando certò nouit illam scientiam non esse aliud, quam iniquum errorem, & calumniam, alioquin quod pro iustitia seruanda introductum est, ad iniuriam detorqueretur.

Ad Confirmationem autem Caieta-¹³ ni, & Couar. respondetur, quòd Pontifex *ibi* loquatur de eo, qui merus est executor, & nullam habet causæ cognitionem: hic enim vltro concedo, quòd tenetur exequi delegati sententiam, quam scit esse iniustam, videlicet contra ius rei; quia cum non appellet, videtur cedere iuri suo, vel agnoscere crimen, si enim putet sibi iniuriam fieri per sententiam delegati, debet ab eo appellare ad Papam; non tamen potest eam exequi, si sciat esse nullam, vt si esset lata auctoritate falsarum literarum, vel per falsa instrumenta, vel per dolum Aduersarij, &c. tunc enim debet supersedere executioni; ita glossa *ibi*; & ratio huius doctrinæ illa est: quia sicut intrinsecè malum est te iubere occidendum, quem certò scis esse innocentem, ita intrinsecè malum est te hæc iussa exequi Confirmatur, quia ex communi Doctorum opinione, qui certò nouit bellum esse iniquum, non potest ascribi, & militare, quod est sententiam Principis contra hostes exequi, etiamsi Princeps iubet: ergo similiter, si sciat certò hunc inique damnatum, non potest sententiam executioni mandare: secus si non esset moraliter certus de innocentia, vel iniqua damnatione: tunc enim potest, quin & debet superiori credere.

Secundò patet, quòd si quis in iudi-¹⁴ cio peteret, v. g. hæreditatem ex testamento, quod Iudex priuatim nouit esse supposititium, attamen id nullis iudicijs probati potest, Iudex possit ei hæredi-

C c tatem

ratem adjudicare: imò ad hoc tenetur, & cogetur à Principe, quamvis Lyranus, Angelus, Panorm. in locis *suprà* cit. & quidam Canonistæ doceant oppositum: sentiunt enim, quod non possit Iudex etiam in civilibus, sicut in criminalibus, contra eum, quem priuatum nouit iustam causam habere, sententiam ferre; sed hæc istorum Doctorum sententia facili refellitur ex his, quæ *suprà* dicebantur. Itaque postquam Iudex vndique adhibuit diligentiam, ut eum liberaret, & non potest: quia pars aduersa vrget; potest, quin & tenetur Iudex contra eum, quamvis certò sciat, quod iustam causam habeat, sententiam ferre, secundum allegata, & probata, ad eum modum, quo S. Thom. Caiet. & Couar. in locis *suprà adductis* philosophantur in criminalibus, & ratio huius rei patet ex dictis.

SECTIO XXII.

Proponitur COROLL. IX.

Licitè etiam potest Princeps, si propter imminentes necessitates bellorum sic vrgeat necessitas, cui ille pro bono publico aliter consulere non possit, eudere pecuniam de vili materia, ut de ferro, vel corio, &c. & præcipere, quod illa per Regnum, tanquam bona, expendatur; (quamvis necessitate transacta teneatur Princeps compensare damnum, quod ex ea causa vassallis obuenit) ratio huius doctrinæ est eadem, quam *suprà* dicebam; quia scilicet publica utilitas præfertur priuati, & in casibus necessitatis attendendum est publicum beneficium, & non particulare damnum: atque ita in terminis huius casus docent Andr. in verb. *vesti-*

galia, num. 2. 3. *qua sint regalia*, Regens de Ponte de potest. Prærog. tit. 4. num. 36 & alij Doctores.

Item ob similem causam boni communis licitè etiam potest Princeps augere valorem pecuniæ, & sic in terminis docent Innocent. Ioan. Andr. Isern. in cap. *quanto*, de iur. iur. & Regens de Ponte in loco *suprà* cit. vbi, & in praxi id positum esse multoties testatur.

Aduerte tamen, quod in casuposito, sicut crescit, & decrescit æstimatio pecuniæ, ita etiam crescunt, & decrescunt pretia rerum, & ita aduertunt Isern. & Regens de Ponte in locis *suprà* cit.

Aduerte secundò, quod si facienda sit restitutio pecuniæ creditæ, debet solui valor pecuniæ, prout valor erat tempore contractus, non autem prout valor est tempore restitutionis; atque ira contra nonnullos aduertunt similiter Isern. & Regens de Ponte *vbi supra*, & ex Theologis Petrus Nauarra lib. 3. cap. 2. & alij, & ego mox *infra* dicam in sectione sequenti: & ratio pronunc breuiter est, quia in nummis ad differentiam aliarum rerum, ordinariè non spectatur, nisi pretium, non autem ipsa materia: ergo non debet restitui, nisi pretium æquale, de qua re vide quæ diffusè tradit Layman lib. 3. tract. 3. part. 1. cap. 5. etsi nobiscum ipse non sentiat, saltem in totum.

SECTIO XXIII.

Proponitur circa dicta difficultas cum eius solutione.

Propterea, an licitum semper sit in mutuo pacisci, ut res restituatur in eadem mensura, etiamsi pretium eius tempore

pore restitutionis creuerit; verbi gratiā, si mutues mihi decem modios tritici valentes nunc viginti aureis, an possis exigere à me totidem modios, etiamsi pretium crescat ad viginti quinque aureos.

2 Respondet Sotus *lib. 6. de iustitia, quest. 1. art. 2.* affirmatiuè, nempe quod in mutuo semper possit exigi eadem mensura, seu idein pondus rerum: & ratio ipsius est, quia in mutuo spectatur proportio, seu æqualitas corporum, quæ permutantur, non autem æqualitas pretiorum; nam si pretiorum æqualitas spectaretur, esset potius emptio, & venditio quàm mutuum.

3 At ego respondeo cum distinctione, quod si est dubium, vtrum res tempore restitutionis valuerit pluris, vel minoris possit mutuator exigere parem mensuram rei, æquè in se bonæ, eamque suo tempore accipere, etiamsi interim pretium eius valdè creuerit. Ratio est, quia tunc par est vtriusque conditio: sicut enim mutuator potest lucrari, ita potest & amittere. Vnde si lucretur ille, non prouenit id ex obligatione mutui (quasi lucrum illud supra sortem exigatur ex pacto) sed per accidens, & casu fortuito, eo quod res tempore redditionis facta sit maioris æstimationis, & sic admitto sententiam Soti.

4 Si autem certum est, vel probabilius, rem tempore traditionis valituram pluris, quàm modò valeat, non potest mutuator ad parem mensuram reddendam mutuatarium obligare, sed tantum ad eam, quæ tunc temporis adæquabit pretium rei ab ipso mutuante traditæ; vt si decem modij, qui tunc valent viginti aureis, restituendi sint eo tempore, quo valebunt viginti quinque, non potest mutuator exigere, vt restituatur decem. Ratio est, quia non potest quis pacisci,

vt aliquid reddatur vltra id quod æquiualeat rei suæ, at decem modij tempore redditionis pluris valebunt quàm valet res ipsius, quàm modò tradit. Ergo, &c. Excipe, nisi rem suam mutuator vsque ad illud tempus constituisset seruare; aut saltem de hac re adhuc anceps esset: tunc enim ratione lucri cessantis posset is quid amplius exigere quàm res ipsius modò valet; hic tamen detrahenda esset æstimatio custodiæ faciendæ vsque ad illud tempus; & æstimatio periculi corruptionis, tantoque minus exigendum.

Molina tamen *de iust. & iur. diffus.* 311. sequens Sotum *in loc. supra cit.* putat non esse contra iustitiam, si exigit mutuator etiam in hoc casu parem mensuram, modò non obliget mutuatarium, vt differat solutionem vsque ad illud tempus; & ratio vterius esse potest; quia tunc mutuatarius sibi imputare debet quod expectauerit donec pretium creuerit.

At adhuc probabilius est quod *suprà* dicebam; in casu scilicet, quod erat certum, pretium fore augendum, & mutuans constituerat rem consumere, aut alienare ante illud tempus; nam præter rationem *suprà* adductam, non apparet quo iure in tali casu possit mutuans æqualem mensuram petere: hoc enim esset clarè aliquid lucrari supra æstimationem sortis, ex pacto mutui.

At si tandem certum est, vel saltem probabilius, rem valituram minoris, potest mutuator maiorem quàm dederit, mensuram exigere (provi id magis vel minus certum fuerit) vt fiat æqualitas: idque siue rem illam esset venditurus, aut quomodocumque consumpturus, siue seruaturus in futurum. Ratio, quia qui dat mutuum, potest in re sua spectare non solum naturalem bonita-

tem, sed etiam pretium, quanti res illa valet, & sic exigere, vt restituatur sibi quid æquale non solum in bonitate, sed etiam in pretio, quanti res ipsius valet.

Confirmatur, quia in omnibus aliis contractibus potest exigi æquale in pretio: ergo etiam in mutuo, cum utrobique militet eadem ratio. Quare, si verbi gratia, tibi mutuo decem modios, dum valent viginti quinque aureis, possum pacisci, vt restituas mihi duodecim modios & dimidium, si tempore restitutionis singuli modij non valebunt nisi duobus aureis, quia illi duodecim cum dimidio æquales sunt æstimatione meis decem.

6 Dixi, si tempore restitutionis non valebunt nisi duobus; quia non possum te obligare, vt ad illud tempus differas restitutionem, etsi possum te obligare vt illam non differas vltra certum terminum, & intra illum soluas ea mensura, quæ adæquet pretium mensuræ quam nunc tibi trado.

Hinc tamen non inferas, quod non esset contractus mutui, sed emptionis, & venditionis; nam responderetur, quod si esset contractus emptionis, & venditionis, non possem exigere, vt reddas mihi rem eiusdem speciei: si enim pretium frumenti mei est vigintiquinque aureorum, debeo illo in venditione esse contentus, nec possum ulterius obligare emptorem, vt vendat mihi vicissim frumentum vsque ad illam summam, pretio tempore traditionis currente: hæc enim obligatio exigeretur supra iustum pretium; est igitur formalis contractus mutui, etsi implicite venditionem, & emptionem contingat.

Dices, si rem illam eras seruaturus in illud vsque tempus, quo minoris erat valitura, non censetur tibi pluri nunc

nunc valere, quam tunc valebit. Ergo non potes nunc pro ea plus exigere quam tunc valebit, quidam concedunt totum.

At ego nego consequentiam: quia etsi toto illo tempore, quo manebas in proposito seruandi illam, non pluri valebat, tamen hoc ipso, quod mutasti propositum, statuendo illam nunc alienare per mutuum, potes illam æstimare secundum præsentem valorem, quem modò habet; ac proinde huic æquale quid exigere.

Aduerte tamen hic, quod si in contractu fuit conuentum de restituenda maiore mensura, vel de exequando pretio, sed tantum de restituendo mutuo, non potest mutator postea, cum pretium decreuerit, maiorem mensuram exigere. Ratio est, quia in mutuo ita vsu receptum est, vt mutuarius non censeatur obligatus, nisi ad reddendam rem similem in specie, & parem in bonitate, ac mensura; nisi ratione mutationis pretij aliter conuentum fuerit: nam hæc est conditio puri mutui, cui ex natura sua nulla implicite miscetur emptio, & venditio; atque ita docent Sotus vbi *suprà*, aliique multi Doctores quamuis Petrus Nauarra lib. 3. cap. 2. num. 257. oppositum non improbabiler, doceat ex eo, quia alioquin non seruaretur æqualitas pretiorum, quæ in cæteris omnibus permutationibus seruari consuevit: tum quia si, verbi gratia, mutuo tibi centum aureos, dum singuli valent duodecim regalibus, & postea decrescit pretium eorum vsque ad vndecim, non satisfacis, si mihi restituas idem pondus auri; sed maius dare debes, ergo ita similiter dicendum est, vbi materia distinguitur à pretio.

Sed ad primum Nauarræ argumentum

tum respondeo, quod in mutuo nudo non spectetur æqualitas pretiorum, sed bonitatis naturalis, & mensuræ, quamuis, si mutuans velit, possit habere tunc rationem pretij, & sic spectare æqualitatem pretiorum, quod si tamen non fecit, sibi imputet.

Ad secundum respondeo, quod alia est ratio nummorum, alia frumenti, olei, similiūque rerum, & in nummis enim ferè semper non spectatur; nisi pretium, vnde non debet restitui nisi pretium æquale: at in aliis rebus primariò spectatur ipsa materia; nemo enim petit mutuum frumentum, oleum &c. propter pretium frumenti, olei, &c. sed propter ipsum corpus, & substantiam frumenti, olei, &c. vnde appareret disparitas ad argumentum.

SECTIO XXIV.

Proponitur Corollarium duodecimum cum multis casibus.

Icité etiam potest Princeps ex eodem principio *suprà* posito (si sic scilicet exigat aliquo modo bonum commune) reuocare sententias in rem iudicatam transactas; atque ita habetur etiam *ex reg. texti. in leg. diui fratres. ff. de pæn. & tradunt gloss. Bald. & Doctot. in leg. fin. Cod. sensenti. resc. non pos. Roman. & in leg. imperium ff. de iurisdict. omn. Ind.*

2 Item ex eodem principio irritare, seu cassare potest Princeps sententias Iudicum, quamuis ritè, & rectè latas; atque ita docet Ang. *in leg. 1. de sententi. pass. Afflict. in cap. 1. que sint reg. num. 46. Restau. Castal. in tract. de imper.*

*quest. 110. priuile. 141. & in priuile. 300. tradit, quod Princeps possit res iudicatas, rescindere, & Afflict. num. 48. dict. cap. 1. que si regal. docet, quod Princeps possit restituere ad appellandum aduersus rem iudicatam; & Luc. de Pen. in leg. fin. de pass. publ. num. 47. tradit, quod possit Princeps tollere sententiam, & Aym. de antiq. temp. in princ. n. 51. docet, quod possit Princeps mandare reuiforem sententiæ in rem iudicatam transactæ; & ratio horum omnium, præter rationem *suprà* toties assignatam, vltèriùs illa est quia hæc omnia sunt de iure ciuili, & Princeps est *suprà* ius ciuile; ergò potest illud tollere cum omnibus suis effectibus, atque ita docet Isern. *in cap. 1. de Vassall. decrep. asat.* inferens ad acquisita alteri per condemnationem delinquentis, quod cum postea Princeps indulgendo crimen, restituit delinquentem ad omnia, restituat eum ad acquisita alteri mediante sententia, non autem ex facto, aut contractu hominis de qua re vide etiam Alex. *in leg. gallus, §. & quid si tantum ff. de liber. & posthum. & Felin. in cap. inter quatuor, de maior. & obed. And. & alios.**

Item ex eodem principio petito (si sic scilicet exigat aliquo modo bonum commune) potest Princeps dispensare, quod Vniuersitates ex causa aliqua vrgenti vendere possint territoria (in quibus Ciues, & sic Baro etiam, vt primus ciuis, vsum habent) etiam si Ciues contradicant; quia cum talis Principis dispensatio, seu concessio consistat in vrgenti necessitate, & publico beneficio Vniuersitatis, ita exigat publica vtilitas, quæ (vt dicebam) præfertur priuatæ, cum priuata insit in publica; & quod expedit Vniuersitati, sit idem, quod expedit priuatis

Ciuihus, qui, vt Ciues, ad omnia Vniuersitatis onera tenentur, atque ita in terminis nostri casus docent Andr. in cap. 1. ex quib. caus. feud. amitt. num. 15. Auedan. de exequ. mand. cap. 12. num. 25. de Franch. decisi. 197. & Regens. de Ponte in tract. de potest. Prorog. su. 10. vbi id in praxi positum esse multoties, testatur. Adde, quod in casu dicto præiudicium, quod infertur, modicum esse videtur, at in modicis potest Princeps, etiam ex ordinaria potestate, præiudicare; vt rectè dixit Andr. in rubr. qua sint reg. num. 3. argum. text. in leg. in rebus §. possunt, ff. commod. Vnde dicere consueuimus, quod modicitas præiudicii inducit aliud ius, de quo non curat Prætor, ergo, &c.

4 Item ex eodem principio (si sic scilicet exigit bonum commune) concedere potest Princeps saluum conductum, seu securitatem delinquentibus, iuxta text. in leg. relegari ff. de pæni. de quo per Barr. ibidem, & diffusius per Restaur. Castal. vbi supra, primum leg. 139 quare multoties bannitis (quamuis multa, & grauius delicta commiserint) si consimiles facinorosos homines occidant, vel viuos capiant, & conducant ad Tribunal, conceduntur indultus; idque etiam si non adsit partis offensæ remissio; quia sic exigit bonum commune; cum alioquin Regnum malefactoribus nimis abundet, & populi continuis iacturis in bonis, & in personis affligantur; atque ita tradunt communiter Doctores in cap. qua in Ecclesiis de consuet.

5 Vbi tamen aduerte, quod huiusmodi indultus coarctari, & cum clausula aliquando concedi solent, vt scilicet tales homines, quibus fiunt indultus, non accedant ad loca delictorum, & vbi partes offensæ degunt, quæ praxis in multis locis seruatur; sicuti notat Farinac.

in tit. Inquisit. lib. 1. quest. 6. num. 5 & Thesaur. in decisi. Pedemont. 21. sed de hac re, & de Principe indulgente propter res prosperè gestas, vel propter aliam causam rationabilem; etiam sine remissione partis offensæ, & de remissione penarum corporalium in pecuniarias late tractat Andr. in tit. qua sint regal. in ver. & bona committentium post num. 75.

Item ex eodè principio potest, quin & consuevit Princeps cōcedere pro debitis ciuilibus indultus Colonis, ad hoc vt hi culturæ, & messi commodè vacare possint; quia bonum commune exigit; vt prædicto tempore à nemine illi vexentur; atque ita habetur in leg. 1. vbi Andr. de Barul. & in l. coloni, l. 2. Cod. de agricol. & censu lib. 10.

Item ex eodem principio potest, quin & consuevit Princeps concedere prouisiones, quæ salua guardia vulgò dicuntur, vassallis Baronum, ne contra illos procedatur, etiam pro delictis antiquis inconsulto Principe, ad hoc ne indebitè à Baronibus vexentur; atque ita docet in terminis Auend. vbi supra, part. 1. cap. 11. & citat pro hac sententia Paulum de Castr. & alios multos Doctores.

Item ex eodem principio potest Princeps homines reos, præsertim post delictum manentes in trirēibus, vel ante sententiam existentes in carcere, cogere ad trirēmes, soluto tamen pretio, seu salario. Item & cogere populos ad dandos sibi milites, remigantes, & similes. Item & diruere domus, quæ faciunt capturam Vrbs. Item & comburere segetes, ne ex his viuere possint hostes obsidentes, & similia. Vide Mol. rom. 1. dispur. 25. & 121. Reginaldum lib. 21. & Regentem de Ponte de potest. Prorog. tit. de elect. official. & tit. de regal. impositionibus.

An autem in casu, quod huiusmodi milites,

milites, vel remigantes, idemque dico de legatis, qui mittuntur, capiuntur ab hostibus, teneatur Rex in conscientia soluere pretium pro redemptione illorum. Respondeo non teneri Regem, si quis ex iis accessit voluntarie, quia tunc videtur cessisse iuri suo, teneri autem è contra Regem, si accessit is necessitò, vel vocatus à Rege: atque ita docet Bart. in l. si servus communis, §. quod verò, ff. de furt. Bald. in cap. 1. an agnat. in fin. Vincent. de Franch. decis. 146. Alber. in leg. inter causas §. non omnia, ff. mand. ibi in addit. vbi subdit, intelligi hoc vlti. num. tamen debere, si nulla culpa ex parte capti intercesserit: idemque dixit Ioann. de Plat. in leg. 1. in fin. Cod. de re mil. lib. 12. & Lucas de Pen. in l. fin. in fin. Cod. de nau. non excus. vbi ait, quod si naues sumptæ fuerint à Rege inuitis dominis, tenetur Rex dominis nauium compensare damnum, quod illæ passæ fuerint.

- 10 Item tandem ex eodem principio (si scilicet ita exigit bonum commune licitè potest Princeps, (etiam non remittente parte) poenam reo remittere, quia si propter bonum commune, quod antefertur priuato, potest licitè Princeps auferre rem alterius, poterit & auferre ius alterius, quod si tamen ita non exigit bonum commune, nullo pacto potest licitè Princeps (non remittente parte) poenam reo remittere, quia sicut in isto casu non potest licitè auferre rem alterius, ita nec ius alterius: quin imò tenetur ex officio, & debito iustitiæ distributiæ, ius suum reddere vnicuique, si tamen pars remittit, potest tunc etiam Princeps licitè remittere, dummodo id publicæ utilitati viderit non obfuturum: ratio, quia Princeps tenetur non solum parti satisfacere, sed etiam Reipublicæ, ad cuius bonum spectat, ne delicta re-

stent impunita. Vide S. Thom. in 2. 2. quæst. 67. art. 4. in corp. & Regentem de Ponte de potest. Præleg. tit. 1. §. 4. num. 6. & seq. vbi subdit, quod de facto non nullæ gratiæ absque remissione partis, à Rege factæ, tãquam irritæ ordine supremi Italiæ Concilij, reuocatæ fuerint: de quibus videri potest præter Regentem de Ponte loc. suprà cit. Ioan. Vinc. de Ann. in repet. cap. 1. de l'assall. decrep. etat. num. 252. Caraueta in ritu 272. Mag. Curia Neapolis, & Lucas de Pen. in l. 1. num. 57. Cod. de desertoribus libro 11.

SECTIO XXIV.

Proponitur SVBCOROLL. XIII.

Licitè etiam potest Princeps (si sic scilicet exigit aliquo modo bonum commune) operari, & iudicare contra leges ciuiles, & in illis dispensare, non solum si leges ciuiles respiciant solum subdiros, Principem autem nullò modo complectantur, sed etiam si Principem complectantur, & spectent ad communem Reipublicæ gubernationem, idque siue leges illæ ius alteri non conferant, vt quod fur vapulet, &c. siue etiam conferant, quales sunt leges præscriptionis, & leges, quæ præcipiunt parti læsæ pecuniam aliquam à læsore dari; vel habentibus hæc, vel illa merita; hæc, vel illa beneficia conferri, &c.

Prima pars huius Corollarij probatur: quia si leges humanæ solum subditos respiciunt, & nullo pacto Principem complectuntur ex aliqua scilicet rationabili causa) ex se constat, quod iis Princeps nō teneatur, verbi gratia, si lex extet, quod nullus induatur serico, &c.

Secunda

2 Secunda pars probatur, quod scilicet si leges scriptæ, quæ Principem complectuntur, spectantque ad communem Reipublicæ gubernationem, nullum tamen alteri ius conferunt, possit Princeps contra leges illas operari, & in illis dispensare: verbi gratia, si quis innocens probetur esse nocens: quod possit Princeps in tali casu ex plenitudine suæ potestatis illum non condemnare iuxta leges scriptas, secluso tamen scandalo (imò etiam si esset nocens, dummodo sit Reipublicæ utilis: vel necessarius) Item quod possit Princeps conferre alicui priuilegium, ne bona illius præscribi possint, quo priuilegio existente non daretur alteri locus acquirendi ius in bona illius, & teneretur inferior Iudex iudicare de bonis illius non iuxta leges scriptas, sed iuxta priuilegium à Principe datum, adeò ut si illud non seruaret Iudex inferior, peccaret mortaliter per usurpationem iudicij, & sententia ipsius inualida esset. Probatur (inquam) secunda hæc pars Corollarij: quia in hoc differt Princeps ab aliis inferioribus Iudicibus, quod hi sunt tantum meri executores, & Ministri legum, habentes solum auctoritatem ipsis taxatam, per leges; Princeps autem est legislator, & conditor, ac legitimus legis interpret, (cum eius sit interpretari, cuius est condere) residetque in ipso suprema plenitudo potestatis ciuilis. Vnde sic formo pro secunda, hac parte Corollarij argumentum: dispensare in lege humana ex causa iusta, idem est quod interpretari legem, & declarare, non fuisse animam legislatoris comprehendere talem casum cum tali iusta causa in illa lege, sed supremi Principis est interpretari legem, ergò, & dispensare in lege ex iusta causa. Minor per se

patet. Maior probatur, quia idèd ex communi Doctorum consensu requiritur ad dispensationem iusta causa, quia dispensatio est quædam legis interpretatio, qua exponitur legislatorum (cum de eius prudentia, & aequitate non dubitetur) non intendisse lege sua completi illum casum, in aquo adeò iusta causa se offert ad ipsum excipiendum ab illa lege: ergò, &c.

Confirmatur, quia per omnes ad dispensandum in lege tria sufficiunt, primò, quod lex sit dispensabilis, id est, non sit ex natura sua immutabilis, qualis est lex naturalis, & diuina: Secundò authoritas in dispensante: Tertio causa iusta: at lex merè humana, ad differentiam legis naturalis, & diuinæ, dispensabilis, & mutabilis est: in Principe est plenitudo authoritatis ciuilis, & causa supponitur esse iusta, ergò &c.

Hinc sequitur, quòd quòtiscunque potest Princeps in lege scripta dispensare, poterit etiam iuxta suam prudentiam, & non secundum legem scriptam iudicare: at, quoniam dixi iustam causam requiri, ut possit Princeps dispensare in lege, & aliter, quàm lex præcipit, iudicare, notandum hæc est, quòd causa iusta ad dispensandum requisita debet esse bonum publicum. Ratio, quia causa, & effectus debent commensurari inter se; at lex est regula publica, auctoritas Principis est etiam publica, collata ei ob bonum publicum, non ad destruendum, sed ad ædificandum: ergò & bonum, ob quod potest Princeps dispensare in lege; debet etiam esse publicum, ut si, v.g. commisit quis miles strenuus, & Reipubl. utilis, homicidium, poterit Princeps cum eo dispensare in lege de occidendis homicidis, & imponere ei aliam poenam, vel omnino condonare,

donare, bono publico sic exigente: sic Saul merito dispensauit cum Ionata milite strenuo, & salutis populi tunc maxime necessarii: at si homicida sit, v. g. dilectus Principi, non tamen necessarius, aut utilis Reipubl. non potest Princeps cum illo dispensare; sed iudicare eum debet debet secundum legem scriptam, cum cesset in tali casu causa publica, & bonum commune.

Tertia pars corollarij probatur, quod scilicet, si leges scriptæ, quæ Principem complectuntur, spectantque ad communem gubernationem Reipublicæ, ius alteri conferant, possit etiam Princeps contra leges operari, & in illis dispensare. Probatur, inquam, hæc tertia pars Corollarij, quia cum Princeps sit custos boni publici, quotiescumque videt bono communi ita expedire, potest, quin & debet, bona Ciuium in illud referre, & sic ob bonum publicum bona alicuius Ciuis alteri adiudicare: atque adeo non stare prædictis legibus, etiam ius illæ alteri conferant.

SVBSECTIO I.

*Proponuntur circa COROLL. XIII.
Aduertenda quadam.*

ADuerte, quod vt sit verum, quod modò dixi, in tertia parte corollarij, requiritur bonum commune sic exigere, quod rarissimè, & fortè nunquam euenturum arbitror, aliter teneretur Princeps sub pœna peccati mortalis obseruare in suis iudiciis, & sententiis leges scriptas, præsertim si leges scriptæ ius alteri conferant, v. g. vocat Paulus Petrum in iudicium, quasi iniquè possidentem bona ipsius: at ostendit Petrus

Tam. del. Bene Dubit. Moral.

se illa bona fide possedisse toto tempore legis, & verè in illis præscripsisse, teneatur iudex, etiamsi supremus Princeps ille sit, ferre sententiam pro Petro, nec potest dispensare cum Paulo in lege præscriptionis: atque ita docet S. August. *lib. de vera Relig. cap. 3* & Arist. *5. Eth. cap. 6. & 3. Polit. cap. 10. & 12.* & ratio est, quia contra ius naturale est, vt cum quis legitimo contractu effectus est dominus alicuius rei, aut ius legitimum in illam habet: expoliatur illa re, aut legitimo iure, quod in illam acquisiuit, cum talis expoliatio ipso inuito sit furtum formaliter, & Princeps, quantumuis supremus, non possit dispensare in furto, nec ferre sententiam contra ius naturale: atque adeo non potest spoliare eum, qui iam rem aliquam possidet, aut ius in illam per legitimum contractum habet; sed qui rem aliquam possidet, aut ius in illam virtute alicuius legis Ciuilis habet, habet rem illam, vel tñs in illam, veluti per legitimum contractum, cum possit lex ciuilis de vno in alium dominium bonorum, & ius in illa transferre: ergo in huiusmodi legibus, quæ conferunt ius alteri, non potest, neque supremus Princeps dispensare; sed debet necessariò secundum illas ius dicere, & sententiam ferre.

Confirmatur, quia si posset supremus Princeps pro libito suo dispensare in huiusmodi legibus, & non iudicare secundum illas, posset similiter, quando duo litigant de aliqua re tollere illam habenti ius in ipsam, & adiudicare eam non habenti ius in illam; at hoc per omnes esset furtum formaliter, & maxima iniquitas: ergo & illud, ex quo sequitur istud. Consequentia probatur; quia sicut hic litigans habet ius in rem, quam iuste postulat, vt suam iusto titulo;

D d lo;

lo; ita & qui rem aliquam, vel ius aliquod habet virtute alicuius legis, habet. illud iusto titulo, cum lex civilis conferat in huiusmodi rebus iustum titulum

3 Confirmatur secundò; quia lex præscriptionis, & aliæ similes leges, non minus conferunt nunc hominibus dominium, & ius in bona temporalia, quàm contulerit eis à principio ius gentium, quo facta fuit diuisio rerum; sed non potest Princeps spoliare eum, qui bona possidet per illam primam diuisionem rerum, quia iam sunt illius facta propria, estque ille illorum factus dominus: Ergò neque potest Princeps spoliare eum, qui aliqua bona, vel ius in illa bona possidet virtute alicuius legis, quia sicut iure naturæ antequam fieret rerum diuisio nihil alicuius erat, at facta illa rerum diuisione, quæ alicui appropriata sunt, ita facta sunt illius, ut committat furtum formaliter, & violet ius naturæ quicumque alius illa bona inuito illo accipit, ita quoque licet, antequam hæ leges ius, & dominium alteri conferentes conderentur, non esset iure naturæ, neque alia via quis dominus eorum, quæ præscripsit, postquam tamen huiusmodi leges conditæ sunt, & virtute illarum aliquid ille acquisiuit, est furtum formaliter, & contra ius naturæ eum illa re, vel illo iure expoliare. Itaque si aliter in oppositum non exigit bonum commune: tenetur Princeps leges scriptas (præsertim si hæ ius alteri conferant) in suis iudiciis obseruare, alioquin mortaliter peccabit.

4 Aduerte secundò, quod Princeps in tali casu non solum peccabit mortaliter, sed peccabit grauiss, quàm peccat homo priuatus, cum rem alterius subripit. Ratio, quia custos iustitiæ grauiss peccat iniuste agens, quàm ille ad quem non pertinet ex officio custodia iustitiæ,

sed Princeps, sicut & quicumque alius inferior Iudex, est ex officio custos, & minister iustitiæ, ergò, &c.

Aduerte tertio, quod Princeps in dicto casu non solum peccabit mortaliter, seu grauiter (& grauiss, quàm peccat homo priuatus, cum rem alienam subripit) sed etiam tenebitur ad restitutionem. Ratio, quia Princeps, sicut, & quilibet alius inferior Iudex, est custos iustitiæ, & boni suorum ciuium: ergò si sine iusta causa in lege dispenseret, unde alteri damnum sequatur, est ipse iniustus author illius damni, at quicumque iniuste infert alteri damnum, tenetur ex iustitia damnum illud refarcire, ergò, &c.

An autem talis circumstantia personæ publicæ in confessione explicanda sit: affirmat vterque Medina Complutensis, & Salmaticensis, hic in *summa*, ille in *Cod. de Confessione*, at negat, & probabiliss (dummodo scandalum absit) Henriquez *lib. 2. cap. 6. num. 3. in gloss. lit. O*, ratio quia talis circumstantia publici officij solum aggrauat peccatum intra eandem speciem iniustitiæ, ergò, &c. Ex dictis sequuntur multa, ideo sit.

SVBSECTIO II.

Proponitur SVBCOLLAR. I.

EX dictis sequitur primò, quod, si leges scriptæ continent ius naturale, & semper secundum eas iudicare debet Princeps, etiam supremus. Ratio, quia nunquam licet à iure naturali recedere, cum contrarium huius iuris semper sit iniquum; quinimò sicut ius naturale est indispensabile, ita sunt, & indispen-

indispensabiles leges illud continent.

2 Confirmatur, quia iudex etiam supremus, debet iudicare, quod iustum est, *Sap. 1.* at iustum in huiusmodi legibus contentum semper est idem, & immutabile, ergo semper iuxta ipsum iudicare ille debet.

3 Confirmatur secundò, quia ius naturale, quamvis medio dictamine recte rationis excipiat, re vera tamen habet (sicut & natura ipsa) Deum autorem ergò si quis iudicat aliter, quàm leges istæ, ius naturale continentes, postulant, violat ius naturale & diuinum simul.

4 Confirmatur tertio, quia (cum iustum, quod istæ leges continent, sit ex natura rerum, & intrinsecè bonum) qua ratione non potest Princeps mutare naturas rerum, & facere bonum, quod est intrinsecè malum, vel è contra, ita non potest iuste iudicare, nisi sententiam ferat iuxta istas leges.

SVBSECTIO III.

Propositur SVBCOROL. II.

Cum multis casibus.

1 Sequitur secundò, quod si observatio legis scriptæ ratione loci, temporis, vel alicuius alterius circumstantiæ aliquid inducit contra ius naturale, non possit Iudex, etiam inferior iudicare secundum illam legem scriptam, sed teneatur iudicare secundum æquitatem, & dictamen rationis, quam vocamus *epicheiam*. Ratio est eadem, quam *supra* dicebam; quia scilicet nunquam licet à iure naturali recedere, cum contrarium huius sem-

per sit iniquum; vnde rectè dixit S. Thom. 1. 2. *quæst. 69. artic. 4. & 6.* quod lex iniqua, aut simpliciter, aut ex aliqua circumstantia, non est lex, neque regula, quæ valeat nostras actiones rectè dirigere, sed est corruptela, quemadmodum horologium, quod non consentit cum motu solis, non est horologium, sed potius perturbatio horarum.

Verbi gratiâ, præcipit lex, ne ciuitatè obfessa, portæ illius vilo modo aperiantur, euenit postea casus, quod ciues fugiant hostes suos, nec aliter ab iis immunes esse possunt, nisi apertis portis se in ciuitatem recipiant, non debet Iudex etiam inferior, iudicare secundum istam legem scriptam, quæ in tali casu aded obest ciuibus, & bono communi, atque aded, & iuri naturali etiam.

Item secundò, lege sancitum est homicidium suspendi: commisit autem homicidium artifex Reipublicæ necessarius aut vir eruditus, vel ingeniosus, bono communi perutilis: dispensat propterea (cum sic exigar bonum commune) Princeps cum homicida isto in lege de suspendendis homicidis; nam debet, quinimò non potest Iudex inferior in tali casu iudicare secundum legem scriptam, sed tenetur iudicare secundum iustam illam Principis dispensationem.

Item tertio minatur Tyrannus mortem, si hodie ieiunaueris, posito tamen, quod is non aget in contemptum fidei, vel religionis, sed ex sua infania, &c. non teneris seruare legem ieiunij: quia si adesset legislator, non obstringeret contra ius naturæ te in tali casu ieiunare cum discrimine vitæ; hæc autem, & similia cognoscimus per *epicheiam*. id est, per æquam, & iustam interpretationem, de qua S. Thom. 1. 2. *quæst. 69. art. 4. & 6. & quæst. 120.*

5 Ex eodem principio posito non tenetur mulier audire sacrum die festo, si vir austerus minatur ei malum graue, si ex domo, quacumque de causa egrediatur.

Item secundò, non tenetur Sacerdos abstinere à sacrificando, quia adest, verbi gratià, excommunicatus, etiam vitandus; vel quia altare lapideum, vel vestes factas ad sacrificandum necessarias non habet, vel quia ieiunus non est, vel quia est suspensus, excommunicatus, irregularis, &c. si scilicet ex tali abstinencia magnum malum imminere sibi videret; atque ita docent Sotus in 4. *distinft.* 22. *quest.* 1. *art.* 4. Medina 1. 2. *quest.* 96. *artic.* 4. Sanchez *lib.* 1. *moral. cap.* 12. *num.* 8. Vasq. 1. 2. *disp.* 161. *cap.* 4. Auila *part.* 2. *de censur. cap.* 6. *disp.* 11. *conclus.* 4. & 5. Suar. *lib.* 3. *de legibus, cap.* 30. *num.* 16. & *disp.* 6. *de censur. sect.* 1. *num.* 4. Coninch 3. *p. tom.* 2. *disp.* 13. *dub.* 12. & alij Doctores passim.

6 Item tertio, non tenetur homo cum periculo magni damni abstinere se à communione, seu in sacris, seu in politicis negotiis, cum excommunicato, etiam vitando: vel si ipse sit excommunicatus, abstinere se à communione cum non excommunicatis: atque ita docent iidem Doctores in *locis supra citatis*.

Item quarto, non tenetur homo abstinere se, si grauis mali metum patiatur cum consanguinea matrimonio contrahere, tacita intentione (quantum in me est, si nihil aliud impediatur) quamuis non possit licite cum illa consummare, antè impetratam à Papa dispensationem, quia esset copula fornicaria, & incestus formaliter; atque ita docent Sanchez *lib.* 7. *disp.* 5. *de matrim. num.* 4. Suarez *cir. capit.* 30. *num.* 13. Vasquez *cir. disp.* 161. *cap.* 3. & idem sentire videntur Sotus, & Me-

dina *locis supra citatis* contra Caietan. 1. 2. *quest.* 96. *articul.* 4. & Nauarr. *capit.* 27. *num.* 141. qui huius dicti priorum partem negant.

Item quinto, non tenetur Carthusianus ad legem de carniū perpetua abstinencia, si nullus aliū cibis suppetit, quia lex naturalis dicitur vitam alimento seruandam; quare potius in tali casu peccabit mortiferè Carthusianus si abstinere velit, sicuti rectè probat Ioannes Maior in 4. *dist.* 38. *quest.* 24. & Vasquez 1. 2. *quest.* 162. *cap.* 4. licet contrarium doceat Lessius de *inst. & iur. lib.* 4. *cap.* 3. *dub.* 1. *num.* 12.

At quidquid sit de hoc, quando alij 8 cibi suppetunt, conueniunt Doctores, quod fas Carthusianis non sit, cuiuscumque ægritudinis occasione carnibus vesci. Ratio, quia si alij cibi haberi possunt, carniū esus non est medium absolutò necessarium ad vitam seruandam; diutius autem vitam prorogare delicatiori cibo nullus tenetur, si id à vitæ instituto suo sit alienum, & maius, publicumque bonum virtutis, ac regularis obseruantie impediatur, vel diminuat; tunc enim paruam longioris vitæ iacturam perpeti, vel permittere, à ratione naturali alienum non est, sed potius temperantia, ac fortitudinis opus Deo naturæ auctori maxime gratum: ad quòd proinde Carthusiani iuxta regulam suam laudabiliter possunt se obligare. Vide Ioannem Gersonem *pari.* 2. *operum, tract. de abstinencia Carthusiensium*, & Victoriam *relect. de temperant. num.* 8. & seqq. & ratio horum omnium est, quia lex humana ordinariè non obligat cum magno incommodo, & rigore, verbi gratià, cum periculo mortis, mutilationis, grauis infamiae, aut magnæ bonorum iacturæ; sicuti docent communiter Doctores contra Caietan.

1. 2. *quest. 96. art. 4.* & sumitur ex *cap. consilium*, de *observatione ieiunij*, ibi cum non subiaceat legi necessitas, & *regul. 6. in 6.* nemo potest ad impossibile obligari, quod autem valde difficile est, moraliter impossibile censetur, hinc *Isidorus lib. 5. et ymol.* ait: legem humanam oportere esse possibilem secundum hominum naturam & consuetudinem. Vnde mens legislatoris censi debet, ut legis suæ obligatio in tali casu cesset, alioquin lex esset iniusta & intolerabilis, sc̃que ipsam euerteret.

9. Hinc discrimen oritur inter legislatorem Deum, ipsumque Christum, & inter legislatorem humanum; quod iste legum ferendarum potestatem limitatam habet, quam vitrā extendere non potest. Deus autem, ipsēque Christus potestatem habet absolutam, & illimitatam, iuxta illud *Matth. 28. data est mihi omnia potestas in calo, & in terra.* quare absolute nos ad legum suarum observationem adstringere potest Deus, ipsēque Christus, etsi ordinariē diuinæ leges non cum tanta severitate positæ sint, etiam in veteri Testamento, ut de Sabbatho observando, abstinētia à sanguine, à carne suilla, &c. ut testatur *S. Thom. 1. 2. quest. 100. art. 8.* *Sotus lib. 1. de iustit. quest. 6. art. 4.* *Victor. relect. de temper. num. 6.* & *10. Valq. 1. 2. disp. 161. cap. 2.* *Suar. lib. 3. de legib. cap. 30. assert. 3.* *Lessius lib. 4. de iustit. & iur. cap. 3. dub. 2. num. 10.* & colligitur ex *lib. 1. Machabeorum, cap. 2. num. 38.* & *1. Regum, cap. 21.* multoque magis in nouo Testamento de suscipiendis sacramentis, per se loquendo; nam per accidens, ratione scandali, vel ratione proprii spiritualis detrimenti vitandi, si scilicet in speciali casu susceptio sacramenti ad salutem alicui necessaria esse videatur, aliter res sese habere potest: le-

ge, si placet, hac de re diffusius *Suar. in 3. part. 1. 3. disp. 31. sect. 3.*

Dixi autem ordinariē; nam quotiescumque ex legis, vel præcepti humani observatione maius Reipublicæ commodum speratur, aut ex illius neglectu maius incommodum timetur, quam æstimari debeat priuatum periculum vitæ, famæ, aut bonorum amittendorum: tunc lex, aut præceptum, cum bonum commune præferatur priuato, ut *supra* dicebam, cum tanto periculo etiam obligare potest, sicuti notauit *Carbo lib. 7. de legib. disput. 6. pos. 2.* *Sotus supra cit. quest. 6. art. 4. & in 4. distinet. 12. quest. 1. art. 4.* *Medina 1. 2. quest. 96. art. 4.* & *Valq. cit. cap. 2.* sic enim belli Dux militi præcipit ut stationem seruet cum vitæ periculo; & summus Pontifex Sacerdoti, ut cum simili periculo Christi fidem infidelibus prædicet.

Item si legis positivæ transgressio cedere videatur in contemptum Legislatricis potestatis, aut fidei, & Religionis Christianæ detrimentum, tunc ipsa etiam naturæ lex obligat ad observationem legis positivæ, quamvis cum proprio vitæ dispendio; sicuti rectè notauit *Sotus cit. quest. 6. art. 4.* *Medina l. C. Valq. in fine, disp. 161.* *Suarez de censur. disp. 6. sect. 3. & cit. cap. 10. num. 7.* & *Coninch. 3. part. tom. 2. disp. 13. dub. 12.* cuius rei exemplum habes in *Eleazar 2. Machab. 6.* & in eandem sententiam *S. August. dixit lib. de bono contumy, cap. 16. Satius est fame mori, quam idololatriæ vesci.* subintellige cum scandalo, vel cum Religionis contemptu, secundum Apostolum 1.

Corinth. 10.

SVBSECTIO IV.

Proponitur SVBCOROLLAR. III.

Sequitur tertio, quod Princeps possit facilius, & multoties dispensare in criminalibus, quam in civilibus, quia in criminalibus dispensatio saepius sine aliorum damno, & iniuria locum habet, in civilibus autem raro, aut ferè nunquam; in civilibus enim semper agitur, cuius res sit, mea, an tua, semperque in his sunt vnus, qui postulat rem suam, & alter, à quo postulatur: vnde fit, quod nisi in his feratur iudicium iuxta leges, inferatur alteri damnum cum iniuria, sitque sententia illa in praedictum tertij, quod neque Principi liceat, vti *suprà* dicebam; debet enim Princeps, etiamsi sit supremus, iuste iudicare, & ius suum vnicuique reddere, praecipue ipse, quia quod maiorem habet in Republica auctoritatem, eo magis positus est à Deo ad aequitatem exercendam, & leges seruandas.

SVBSECTIO V.

Proponitur SVBCOROLLAR. IV.

Sequitur quarto, quod si leges scriptae contineant ius merè positium, ordinariè secundum eas iudicare debeat Iudex praesertim, si supremus non sit: ita S. Thom. 2. 2. *quest. 60. art. 5.* & alij Doctores passim.

Dixi, praesertim si supremus non sit, quia supremus Princeps potest interdum (vti *suprà* dicebam) dispensare in lege positua, legisque rigorem, & penam relaxare, vel mitigare, quando ita

Reipublicae expedire ipsi videbitur; hoc autem non potest Iudex inferior, nisi ex tacita, vel expressa Superioris concessione. Quare Constant. Imperator in l. 1. *Cod. de legibus*, ait: *inter aequitatem, et ius, quae interpretatum interpretationem nobis solis, & oportet, & licet inspicere: ubi Rubrica: Iudex non debet recedere à iure scripto propter aequitatem non scriptam, nisi auctoritate Principis, ad quem hoc pertinet, scilicet liminare ius scriptum:* & ratio est manifesta, quia Iudex in iudicando non potest excedere limites potestatis suae: at verò Princeps Iudicibus suis committit potestatem secundum leges, tum naturales, & omnibus gentibus communes, tum proprias Regni iudicare; cum lex sit norma, & regula, secundum quam Iudex iudicare debet, alioquin iacerent leges tantà sapientià, & auctoritate constitutae, tantà temporum diuturnitate, ac vñ comprobatae, praesertim Caesarum, quae propter aequitatem, & iustitiam ab aliis etiam Romano Imperio non subditis Regnis, in honore, & existimatione sunt, & multae in Ecclesiastico foro receptae, si inspectis extrinsecis causarum circumstantiis, ex aequo, & bono, sicuti Iudici videtur, liceat iudicare: id enim quivis in legum studio etiam non versatus, dummodo ingenio & prudentià polleat, praestare poterit.

Dixi, ordinariè, quia interdum potest, etiam Iudex inferior, recedere à lege scripta, iudicando scilicet contra verba legis; vt si constet mentem Legislatoris aliam fuisse, nec cum voluisse casum hunc verbis legis suae esse comprehensum, tunc enim Iudex inferior vti debet *epiicheia*, quia magis tenetur sequi Legislatoris mentem (quae est anima legis) quam corticem verborum, alioquin summum ius summa iniuria esset.

Adde

Adde, quod in tali casu (quidquid alij in contrarium dixerint) nec tenetur is Legislatorum, vel Superiorem consulere, quia non est opus inquirere de mente, quando constar de mente; & confirmatur ex l. nulla ratio, ff. de legib. & l. non dubium, Cod. de legibus.

4 Item, si non constar, sed probabilius tamen est aliam fuisse mentem Legislatoris, & res non patitur moram, ut Superior consulatur, debet etiam tunc Iudex inferior non sequi verba legis; quia semper intentio Legislatoris præferenda est verbis legis, quod si superior facile consuli potest, consulendus est: ratio, quia lex infringi non debet, (ne quidem quoad verba) nisi in casu, quod constar aliam fuisse Legislatoris mentem, si de ea constare potest, quod si de ea non potest constare, tunc sequendum id, quod probabilius videtur.

5 Porro, si utrinque est æquale dubium, & Princeps consuli non potest, tenetur inferior Iudex secundum verba legis iudicare, ita communiter Doctores, & ratio est, quia lex est veluti in possessione suæ auctoritatis; unde in pari dubio non potest Iudex, cum ex officio sit custos legis, eam suæ auctoritate spoliare.

6 Hinc intelligitur, quomodo Princeps sit liber, & solutus à legibus, ut non teneatur secundum illas iudicare iuxta leg. *Princeps*, ff. de legibus, & è contra quomodo liber, & solutus ab illis non sit. Item intelligitur; quando possit Princeps in legibus dispensare, & quando non, iuxta can. *summo-*
pere 11. *quæ-*
stion 3.

SECTIO XXVI.

Proponitur eiusdem primæ difficultatis posita tertia solutio.

Respondetur itaque tertiò (& multò magis ad rem) distinguendo Antecedens argumenti: Rex, vel quilibet alius supremus Princeps tenetur stare contractui, distinguo; si notabiliter læsus non est, concedo, si notabiliter læsus est, nego; quia in tali casu potest habere beneficium restitutionis in integrum; ut *supra* dicebatur, præsertim si dictam notabilem læsionem passus sit Rex (quamvis scienter) necessitate ductus, ut subveniret bono communi, ad quod præsentanea pecunia tunc ille indigebat; præsertim secundò si qui contraxerunt cum Rege cum dicta notabili læsione Regis, magnum, & exorbitans lucrum fecerint, percipiendo etiam fructus quoad excessum illum, in quo Rex notabiliter læsus fuit (& maxime per multum tempus) cum debuerint prius Vassalli in illa necessitate subvenire Regi (mutuando ei saltem pecuniam) si sine suo magno incommodo mutuare potuerint; præsertim tertiò, si hæc Regis in integrum restitutio cedat in beneficium commune, ut si v. g. quod recuperat per sui in integrum restitutionem in beneficium Regni convertit; & præterea ob id Regno novum in posterum evitat gravamen, quod alioquin, propter urgentem aliquam necessitatem, necessario imponendum esset.

Atque hinc intelligitur; quod nonnulli Iuristæ, ut Sanctorus Baua in *Resol. pro tract. salu*, fol. 12. & 14. & Doctores

Doctores dicunt, nempe quod Rex stet in quasi possessione recedendi à contractu, & à promissis, & practicatis in capitulis Regni; intelligitur enim, quod hi Doctores dicunt, primò secundum primam responsionem in principio huius dubitationis positam, si contractus sit gratuitus, vel sit priuilegium alio: mod ex mera Regis liberalitate concessum; non autem intelligitur, si contractus sit onerosus, & ex utraque parte obligatorius intelligitur. Secundo, iuxta secundam Responsionem etiam in principio huius dubitationis traditam, si scilicet causam rationabilem (quia sic scilicet exigit bonum commune) recedendi à contractu Rex, seu Princeps supremus, habeat, secus si non habeat, intelligitur. Tertiò, secundam tertiam responsionem mox ultimò positam; si Rex notabiliter in contractu læsus fuerit; secus autem, si læsus non fuerit: nam in casu, quod contractus est onerosus: & causam rationabilem recedendi à contractu Rex non habet, vel saltem notabiliter in contractu læsus non est, necessariò tenetur stare contractui. Ratio, quia licet Rex quodammodo non subdatur iuri positio, quia est *suprà* illud; quapropter (vt dicit Ifern. in cap. 1. de *Vassallus*, decrep. anat. & Regens de Pontetii. 10. de donis, & *expensis vniuers.*) potest Rex ius positium tollere cum omnibus eius effectibus, subditur tamen iuri naturali, & diuino; cum quilibet Rex, utpote creatura, creatori necessariò subdatur. Confirmatur, quia alioquin nemo amplius cum Rege conheret, nec pactitaret, maxime in Parliamentis generalibus: atque ita præter Innoc. cap. *novis de ind.* Ant. de Bur. in capit. cum *Al. de consuet.* Ludouic. Roman. in *consil.* 251. & 352. Syl. in

verb. *Princeps*, Molin. tom. 3. *disp.* 667. Bald. de *usib. feud.* in rubr. de *natura feud.* & in *consil.* 326. vol. 1. Matth. de Afflict. in *consuet.* Regni ea, quæ ad decus. Ias. in *consil.* 10. vol. 3. Philip. Corn. in *consil.* 70. vol. 2. Bellug. in *spec. Princip.* rubr. 1. & rubr. 46. præter alios Doctores quos ad satiætem citat, & sequitur Borrellus in *addit. ad rubr.* 1. Belluga, lit. N. docent Vasquez in *opuscul.* de *restitut.* cap. 6. §. 1. dub. 2. Ramonij *part.* 1. *consil.* 24. num. 81. & alij Doctores passim quod si autem contractus gratuitus sit, seu sit priuilegium, ex mera liberalitate Regis concessum, vel rationabilem (quia sic scilicet exigit bonum commune) recedendi à contractu Rex causam habeat; vel notabiliter Rex læsus fuerit, non tenetur Rex (provt dicit Baua) stare contractui, contra id quod dicitur per argumentum in principio præsentis dubitationis positum.

SECTIO XXVII.

Proponitur contra eamdem dubitationis resolutionem in principio positam secunda difficultas, eiusque solutio.

Secundò obijciens. Rex iurat stare contractui; ergò saltem ratione iuramenti, tenetur stare contractui, cum iure naturæ teneamur cauere, ne Deum faciamus testem falsi.

Responderetur, nego Consequentiam; quia sicut ex rationabili causa tolli potest, etiam à potestate seculari, obligatio iuramenti, impediendo, ne illam ab initio

initio iuramentum inducat, vt si Princeps statuatur iuramentum contractui, vel promissioni alicui adiectum, esse irritum, & nullum; quemadmodum Trident. *sess. 25. cap. 16. de Regular.* irritum reddit iuramentum adiectum renunciationi bonorum, si fiat hæc ante bimestre, quod præcedit professionem & in Regno Lusitanæ *de iure regio noua Recopil. l. 4. tit. 74.* irriti redduntur omnes contractus, obligationes, conuentiones promissiones, remissiones, & distractus iuramento confirmati: si alioquin ad forum secularium eorum cognitio pertinebat, nisi cum Regis facultate iuramentum appositum fuerit, & simili fere modo in Regno Castellæ irriti etiam redduntur omnes contractus, exceptis, quibusdam paucis, vt refert Molin. *disp. 149.* quod ideo factum est, ne lites super huiusmodi contractus traherentur ad forum Ecclesiasticum: iuramentum enim facit, vt causa, quæ aliàs merè est ciuilis, fiat forimixta, vt patet *ex cap. fin. de foro comper. in 6.* sicut (inquam) ex rationabili causa tolli potest, etiam à potestate seculari obligatio iuramenti, impediendo, ne illam ab initio iuramentum inducat, ita & tolli potest (quidquid in contrarium dixerit Couar. *in cap. quamuis, part. 1. §. 3. num. 22.* Rodriq. & tom. 1. *summ. cap. 192. num. 9.*) obligatio iuramenti, illam iam inductam tollendo per auctoritatem superioris, etiam secularis, idque etiam si iuramentum factum in fauorem tertij acceptatum sit, dummodo tamen legitima causa subsistat illud tollendi, ex eo quia non potest superior ius alterius tollere sine iusta causa.

3 Causæ autem iustæ sunt: primò, si metu, vel fraude extortum est iuramentum: secundò, si alia iniustitia, vel iniuria intercessit; vt cum usurarius exigit

Th. del Bene Dubit. Moral.

iuramentum de soluendis usuris: item quando quis in contractu grauiter læsus est, & coactus aliquo modo illum iuramento confirmare, vel non aduertens læsionem sponte illum confirmauit: terriò, in iustam pœnam: quatiò, si bonum commune ita postulat, vt si filiusfamilias sub patria potestate existens mutuo pecuniarum accepit sine consensu Patris; (qui propterea ex beneficio senatus consulti Macedoniani non tenetur ad solutionem, etiam post mortem Patris) & cum iuramento renunciet tali senatusconsulto Macedoniano; de qua re vide Lessium *lib. 2. de iust. & iur. cap. 2. dub. 2. numer. 9.* item si quis cum Iuramento promittit non accusare, non denunciare, non contra testari, & similia.

Ratio autem, cur obligatio iuramenti tolli possit per auctoritatem superioris, etiam secularis, ex iusta causa, illa est, quia in iuramento semper tacitè subintelligitur conditio, *nisi superior sua auctoritate ex legitima causa remittat*: vnde dici consuevit in iuramento censi exceptam auctoritatem superioris; qui enim aliquid promittit alteri etiam iurando (cum iuramentum, utpotè accessorium sequatur naturam promissionis, vt potè principalis) tacitè semper subintelligit conditionem: *nisi superior sua auctoritate ex legitima causa remittat*,

Sicut & aliam similem; *si velis, nisi remittas, nisi superior, cui materia subest, contradicas, &c.*

E e SVB

SVBSECTIO I.

Propositur COROLLAR. I.

EX dictis in præcedenti sectione sequitur primò quod quando metu, fraude, vel aliqua alia iniustitia iuramentum extortum est superior etiam secularis, qui sua autoritate potest remittere solutionem, potest etiam & remittere iuramentum, sicut enim si is, qui extorsit, remittat, evanescit obligatio iuramenti, ita etiam eadem evanescit, si eius superior, qui potest eum cogere ad remittendum, condonet: hæc enim condonatio Superioris supplet vicem condonationis, quam faceret inferior.

2. Hac ratione itaque huiusmodi iuramenta remittere, seu relaxare potest primò summus Pontifex, & etiam Episcopus, vel qui auctoritatem quasi Episcopalem habet; maxime si ille, qui sic exegit, est ei subiectus; quia Superior subditos suos cogere potest, ut ab iniuria abstineant, eamque relaxent, retinere autem alterum iuramento obstrictum, assidua iniuria est, assidueque afflictio; quod si Superior cogere illum potest, ut relaxet, etiam sua auctoritate relaxare potest, sicut quando subditus lege iustitiæ tenetur ad solutionem, vel restitutionem, potest Superior ex bonis subditi restituere, si subditum ob absentiam, vel potentiam cogere ad hoc non potest.

Si autem, qui extorsit, non est subditus, est maior difficultas: quia condonatio mea non potest supplere condonationem alterius, qui mihi non subest, cum ego in illum ius non habeam: nihilominus videtur dicendum te posse

relaxare, si is, qui iniuriam passus est, sit tuus subditus: tunc enim ratione iniuriæ subdito tuo illatæ, ius in alterum habes, quo illum ad iniuriam tollendam compellere possis, præsertim si superior illius id facere recuset, quo casu etiam ex bonis illius subdito tuo restitutionem facere posses, si damnum ei esset secutum.

Imò non videtur esse opus; ut superior illius, qui extorsit iuramentum, interpelletur, ut subditum suum compellat ad iuramentum relaxandum, quia cum tu ratione iniuriæ subdito tuo illatæ, satis ius habeas ad illum compellendum, si non potes compellere ob absentiam, vel potentiam, potes ipsemet condonare, hinc Doctores in cap. *debitores de iure iurando* generatim docent, quod iuramentum, quo quis usurario promissit solvere usuras, ab Episcopo relaxari potest.

Quod autem dixi de Superiore in ordine ad subditum, si læsus est, idem intelligas de Superiore in ordine ad se ipsum, si ipse læsus fuerit: quòd scilicet possit in tali casu subimet ipse relaxare iuramentum. Ratio est, quia non debet Superior esse deterioris conditionis, quam subditus: quapropter Doctores in materia de voto docent, quod Prælati potest etiam directe sibi dispensare in votis propriis. Dixi *directè*, quia non est dubium, quin possit in directe, nimirum dando alicui ex subditis potestatem; qua in ipsius voto dispenset: sicut enim Prælati sacerdoti subdito potest dare potestatem, qua ipsum absoluat à peccatis, etiam reſervatis, ut colligitur ex cap. *fin. de penit. & remiss.* scilicet si Episcopus incidit in casum Pontifici reſervatum, à quo ipse alios absolovere potest, dare possit subdito potestatem, ut ab illo ipse

ipse absoluat(ur) idemque cōtra Iacobum de Grassiis in *append. ad decis. aur. lib. 3. cap. 8. num. 22.* & Alterium de *cenfuris*, tom. 2. *disput. 8. cap. 3. concl. 4. ver.* 3. propter eandem rationem dico de Vicario Episcopi, & Vicario Superioris regularis, quod si scilicet incidat is in casum suo Superiori reservatum, possit etiam dare alteri potestatem, ut ab illo ipse sine licentia sui Superioris absolvetur, si potestatem tamen subdelegandi à Superiore habeat: sicuti sacra Cardinalium Congregatio declaravit Trident. Concil. in *Concl. in sess. 24. de reform. cap. 6.* & docent communiter, Doctores Palud. in *4. distict. 38. quæst. 4. art. 2. concl. 4.* Sylva, ver. *Confessor*, 1. *quæst. 9.* Henriquez *lib. 14. cap. 18. num. 3.* Suarez tom. 4. *disput. 41. sect. 2. num. 9.* Maiolus de *irregular. lib. 5. cap. 21. num. 7.* Sayrus de *cenfur. lib. 7. cap. 9. num. 5.* Sanchez de *marrimon. lib. 8. disput. 3. num. 3.* & in *summa* tom. 1. *lib. 2. cap. 11. num. 11.* & *lib. 4. cap. 37. num. 41.* Vgolin. de *potest. Episc. cap. 39. num. 2.* Floron. de *casib. refer. part. 1. cap. 3. §. 1. num. 3.* Ricc. in *praxi part. 1. resol. 445. num. 2.* Bellett. in *disquisit. Cler. part. 1. tit. de disciplina Cleric. §. 1. num. 54.* Naldus *vers. casu num. 6.* Sà ver. *Confessor. num. 16.* Layman *lib. 1. tract. 4. capis. 22. num. 33.* ubi ait, quod nihil prohibet, quominus alter alteri iurisdictionem committere possit erga seipsum exercendam: sic enim Papa v. g. dat Confessario suo iurisdictionem à peccatis absolviendi ipsummet Papam, ut docet S. Bonavent. in *4. distict. 19. art. 3. quæst. 2.*) ita etiam poterit Prælatus Sacerdoti subdito dare potestatem, qua liberet ipsum ab obligatione voti; ne Superior sit (uti *suprà* dicebatur) deterioris conditionis, quam

subditi.

Et doctrina hæc communis de voto à Doctoribus communiter tradita, probatur ulterius sic, quia sicut Prælatus potest ex iusta causa dispensare cum suis subditis in legibus, & etiam Superiorum, ut in lege ieiunij, esus carniū audiendi sacri, recitandi officij, & similibus, ita ex iusta causa per omnes potest dispensare sibi in iisdem; ergo sicut potest dispensare in votis subditorum, potest etiam in votis suis. Consequentia probatur, quia hic non plus iurisdictionis requiritur in se ipsum, quam ibi.

Secundò, potest se eximere, quando causa subest, ab obligatione, quam iure naturæ contrahit occasione legis propriæ: ergo & ab obligatione, quam adfert votum proprium.

Tertiò, Papa, Episcopus, &c. potest sibi ipsi conferre indulgentias, absolviendo se à debito poenæ, etiam iniustæ, ut docet Henric. *lib. 6. cap. 8. & lib. 7. cap. 32. num. 3.* Suarez 3. *part. tom. 4. disp. 52. sect. 1.* & *lib. 6. de legibus, cap. 12. & lib. 6. de voto, cap. 11.* Sanchez *lib. 8. de marrim. disp. 3. num. 12. resp. ad confirmat. 4. argum. contra R. chard. in 4. dist. 20. art. 4. quæst. 3.* & Palud. *quæst. 4. art. 3. concl. 5.* ergo, & potest se absolvere à debito voti.

Quartò, si quid obstarat, cur minus posset Prælatus in voto sibi dispensare, id esset defectu iurisdictionis in ipsum: quia nemo potest in se ipsum iurisdictionem exercere: unde nemo potest se ipsum à peccatis absolvere, censuris ligare, aut liberare; sed hoc non obstat: ergo &c. Minor probatur, quia non magis requiritur hæc iurdictio in dispensatione votorum, quam in dispensatione legum, collatione indulgentiarum, & obligatione per suas leges; sed defe-

Actus iurisdictionis in se ipsum non impedit, quominus quis hæc possit in seipsum præstare, ut patet ex *supra* dictis: ergo &c. Secundò, quia quòd iurisdicção postulet distinctionem personarum, est, vel quia est coactiua, quæ exercenda est in inuitum, ut est potestas, v.g. inferendi censuram, &c. vel quia est contentiosa, inter partes ius distribuens (non enim videtur æquum, ut quis in sua causa sibi ius dicat contra ius aduersarij se opponētis: sic enim esset sibi simul Iudex, & reus) vel quia pertinet ad abolitionem Sacramentalem, quæ iure diuino postulat distinctionem Iudicis, & Rei: sed iurisdicção, quæ requiritur ad dispensationem voti, nihil horum est: ergo non est, car requirat distinctionem personarum,

- 7 Confirmatur ex S. Thom. in 4. dist. 20. *quest. vnic. art. 5. ad 3.* vbi docet neminem posse seipsum excommunicare, quia excommunicatio fertur per modum sententiæ, quam nemo in seipsum ferre potest, cum iam idem non possit esse Iudex, & reus, posse tamen sibi dare indulgentias, quia indulgentia non datur per modum sententiæ; sed per modum cuiusdam dispensationis: ergo ad mentem S. Thomæ clarè sequitur posse etiam se eximere ab obligatione sui voti, quia hîc est propriè dispensatio.

Confirmatur secundò, quia si in dispensationibus, requireretur distinctio personarum, sicut in inferendis, & tollendis censuris, non posset quis esse particeps dispensationis & beneficii à se collati Communitati, sicut non potest incurrere censuras à se illatas Communitati, quod est contra S. Thomam vbi *supra* communiter à Doctoribus receptum: ergo &c.

Confirmatur tertio, dispensatio votorum nihil aliud est, quàm quædam

condonatio nomine, & auctoritate Dei facta; sed condonatio non requirit distinctionem personarum: ergo &c. vnde qui habet; v.g. auctoritatem condonandi omnibus Regi aliquid debentibus, potest etiam sibi condonare: & qui habet aliquid distribuendum, potest etiam sibi applicare, & se numerare inter eos, quibus facienda est distributio, si eadem causa in ipso locum habet; & sic quæstor sibi ipse soluere potest; & pauper elemosinas sibi applicare,

Confirmatur quartò, quia ut docet 8 Panorm. *cap. ex literis, num. 11. de prebationibus*, in iurisdictione voluntaria potest quis sustinere vices plurimum personarum, dummodo exercitium vnius actus non impediatur exercitium alterius actus, idque probat ex l. si consul. ff. de adopt. vbi dicitur, quòd filiis familias, si Præles sit, possit seipsum apud seipsum emancipare, vel in adoptionem dare, &c. ex l. vna, ff. de offic. Consul. vbi consul potest apud se manumittere seruum suum, & sic representare personam Consulis, & personam Domini: & ratio est, quia idem secundum diuersas qualitates, & officia potest seipso esse superior, & inferior, ut patet in Pontifice, qui simul est Princeps secularis; in Episcopo, qui simul est Canonicus; & in Rege, qui simul est Dux, vel Comes coronæ subiectus, seu vassallus. Idem patet in omni Prælato, & superiore, quia in eo (ut ita dicam) est qualitas superioris, & qualitas personæ priuata. Itaque gratias, & beneficia, quæ superior in alios inferiores diffundit, potest etiam diffundere in seipsum: nam ut superior habet veluti vim actiuam, & ut persona priuata, habet veluti potentiam receptiuam, nec mirum: nam in naturalibus etiam idem potest agere in se ipsum, & esse agens,

& patiens, vt patet in actibus vitalibus, &c.

9 Confirmatur quintò, quia dispensatio non requirit maiorem distinctionem; quàm actus iustitiæ; sed eiusdem ad seipsum secundum diuersas rationes, & officia potest esse obligatio, & actus iustitiæ, vt patet, cum quæstor, vt debitor, nomine Regis soluit sibi, vt Creditori, & cum Christus, vt homo satisfecit sibi, vt Deo, ergò, &c.

10 Obiiciis: Collator non potest sibi ipse beneficium conferre vt habetur in *fin. de institut.* quia vt ibi dicitur inter danthem, & accipientem debet esse distinctio personalis, similiter Patronus non potest se ipsum presentare, vt habetur in *cap. per nostras 26. de iure patronatus*, ergò, &c.

Respondeo, argumentum hoc probare plus, quàm intendit; quare signum est, quod non valeat; si enim valeret, non posset Prælatatus sui voti dispensationem alteri committere; sicut nec collator potest committere suam potestatem alteri, qui ipsi beneficium conferat, vt docet ibidem ex communi Panorm. *num. 6.* itaque dicendum, quod hoc peculiariter statutum sit in beneficiorum collatione, & presentatione. Ratio, quia nemo debet se ingerere Ecclesiasticæ prælationis officii, quantumuis sit idoneus, vt habetur in *cur. capit. per nostras*; tum quia esset perniciosum exemplum, si quis prouideret sibi, qui alius conferre tenetur, vt ait Panorm. *supra*. potest tamen quis se ipsum eligere, nisi fortè sit solus elector, quia id non est iure prohibitum: non enim a se solo tunc ius accipit, sed etiam a coelectoribus, & præterea rarissimè vsu venit, vt sic promoueatur.

11 Obiiciis secundò, *leg. 1. ff. de amb.*

& consensu. Tutorum. Respondeo, legem istam ad rem non facere: solum enim ibi dicitur, in rem suam tutorem autorem fieri non posse, id est, non posse dare pupillo auctoritatem in negotio, quod ad ipsum tutorem principaliter pertinet, non autem dicitur (vt Aduersarij contendunt) neminem posse præstare auctoritatem in suo facto: id enim falsum est, vt patet in exemplis allatis, & multis aliis; quamuis sit verum, quando agitur de alterius præiudicio rationabili. Vide Panorm. *loc. supra cit.*

Itaque ex dictis non solum Pontifex potest in votis propriis, & sic propter eandem rationes in iuramentis, & votis iuratis, ex causa iusta sibi dispensare, sed etiam Episcopus, idque in omnibus, in quibus possunt cum suis subditis, quia rationes omnes supradictæ in iis locum habent: idem dicendum de Prælati Regularium, qui toti Conuentui præsunt, vt sunt Priores, Præpositi, Guardiani, Rectores, &c. imò etiam Vicepriores, & Vicrectores, qui in absentia illorum regunt, quia hi omnes habent iurisdictionem, quasi Episcopalem in suos, & sunt Pastores ordinarij suorum, sicut Episcopi secularium, vide Sorum *lib. 7. de inst. quest. 4. art. 3.* Nauarr. *capit. 12. num. 75.* Sylu. *ver. votum 4. num. 3.* & distinctius Sanchez vbi *supra*; de *matrim. lib. 8. disput. 3. num. 6.* & seqq. & ex parte Suarez in *locis supra cit.* Molinam *disput. 148.* vbi dicit, quod Superior Monasterij, quas facultates, & dispensationes potest aliis concedere, iisdem possit secum vti, quando aliud in ea Religione non est statutum. Vide etiam Layman *lib. 1. tract. 4. cap. 12. num. 1.* & 32. Sà *ver. Religio*, vbi ait, quod Prælati in Religione possint se-

cum dispensare, sicut cum subditis, quam sententiam dicit esse rationabilem Fumus *ver. Monachus*, num. 9. idem colligitur ex Caiet. 1. 2. *quest. 96. artic. 5. dub. vlt. Sylu. ver. lex* num. 14. Soto lib. 1. *de iust. & iur. quest. 6. artic. 1. & aliis*, qui docent, Superiorem posse secum dispensare in lege ieiunij, & aliis, in quibus potest cum subditis; idque ne sit: (vt *suprà* dicebatur) deterioris conditionis, quam subditi; quare ad mentem istorum Doctorum poterit etiam Superior sibi dispensare in votis, iuramentis, & votis iuratis, cum sit in omnibus his eadem ratio.

- 13 Item secundò huiusmodi iuramenta, metu scilicet, vel per aliam iniuriam extorta remittere, seu relaxare possunt Regulares, quibus per privilegium Sedis Apostolicæ concessum est, relaxare vota etiam iurata, & iuramenta, quorum remissio non est in præiudicium tertij; nam quando iuramentum per iniuriam extortum est, nullum ius propriè acquiritur extorquenti, aut alteri, in cuius favorem extortum est; ac proinde iuramenti relaxatio in tali casu non censetur esse in eius præiudicium, id est, in eius damnum iniquum: atque ita docent Petrus de Ledesma *de matrimonio, quest. 47. art. 3. dub. 3.* & alij passim.

- 14 Item tertio huiusmodi iuramenta, metu scilicet, vel per aliam iniuriam extorta remittere, seu relaxare potest potestas etiam secularis, vt *suprà* in *sect. præcedenti* contra Couar. & Rodriq. in *locis suprà citatis* dicebamus: non quidem directè, vt sentire videntur Molin. *cir. disp. 149. Mynsiger. cent. 3. obseruat. 99. Andreas Gaill. lib. 1. obseruat. 25.* sed indirectè, sicuti docent Suarez lib. 2. *de iuram. cap. 41. num. 16. Sanchez lib. 3. cap. 22. num. 13. Gutierrez in anth.*

Sacramenta puberum, num. 46. & alij: ita vt directà relaxatio vinculi iuramenti, quæ fit per modum dispensationis, vel absolutionis, ad Ecclesiasticos tantùm Prælatos pertineat, cum sit quædam remissio ex parte Dei facta per eius Ministrum, cuiusmodi potestas omnino Ecclesiastica, & spiritualis est, & in hunc sensum forsitan loquuntur Couar. & Rodriq. in *loco suprà citato*, negantes, quòd potestas secularis possit remittere iuramenta; indirecta autem iuramenti relaxatio, quæ fit ratione materiæ, vel supplendo vicem eius, cui iuratum est, & qui remittere debebat, ad ciuilem, seu secularem potestatem pertinere possit, dummodò materia temporalis sit, & persona, cui remittitur subdita, de qua re vide diffusius *infra* in *subseclione quarta sequenti*.

Ex dictis inferas ad sententiam, quam cum Molina *cir. disp. 149.* & Sanchez *cir. cap. 22. num. 10. suprà* tradebamus, quidquid in contrarium sentire etiam videantur Couar. *pari. 2. §. 1. num. 18.* & Gutierrez *loc. cit. num. 152.* quod potestas ciuilis, seu laicalis, si Reipubl. bonum ita postulet, adeo aliquam promissionem, vel contractum prohibere possit, vt et si iuramentum subditi sui accedat, nulla omnino ex eo obligatio oriatur. Primò, quia potestas ciuilis debet esse sufficiens ad prohibendum, & remouendum ea, quæ fini suo, & bono Communitatis obnoxia sunt, cuiusmodi sunt quorundam pactorum obligationes; alioquin enim deluderetur publica potestas, & iustitia, si improbi homines, quod vna via, siue obligatione pacti consequi non possunt, alia via, siue obligatione iuramenti consequerentur. Secundò, quia potestas ciuilis iuramenti iam contractam obligationem indirectè remittere, seu relaxare potest,

ut *suprà* dictum est: ergo & poterit prohibere, seu impedire, quo minus contrahatur à principio.

- 16 Ex dictis, inquam, infetas ad sententiam, quam cum Molina, & Sanchez contra Couar. & Rodriq. *suprà* tradidimus; quod sententia hæc intelligi non debet de directa prohibitionem obligationis iuramenti, cum illa spiritalis, & laicali potestati subiecta non sit, sed solum de prohibitionem indirecta, quæ duobus modis locum habere potest. Primò, si laica potestas, iusta lege lata, executionem; siue solutionem rei taliter promissæ prohibeat, illicitamque reddat, ad improborum hominum fraudes, & iniurias arcendas: tunc enim huiusmodi iuramentum erit de obiecto illicito, atque adeò non obligatorium, qua ratione prodigus, cui bonorum administratio à Magistratu interdicta est, iuramento se obligare non potest ad alienandum, soluendum, &c. sicut ex probabiliori Doctorum opinione docet Couar. in capis *quammus pactum*, par. 2. §. 3. num. 11. *argum. leg. si quis cum scires. ff. pro emptore.*

- 17 Secundò, quotiescumque secularis potestas recipientem, seu exigentem iuramentum, ratione fraudis, violentiæ, vel alterius causæ iustæ compellere potest ad eius relaxationem, etiam lege publica lata impedire poterit, quo minus obligatio iuramenti erga huiusmodi homines, saltem efficaciter, aut sine exceptionis, vel actionis remedio contrahatur: qua ratione civilis potestas prohibere videtur, atque impedire, ne ex contractu Tutoris cum pupillo, etiam accedente iuramento, obligatio, vel solutio sequatur.

SVBSECTIO. II.

Proponitur SVBCOROLLAR. II.

EX dictis in sect. eadem XXVII. 1
sequitur vndecimò, quod superior, etiam laicus, potest remittere, seu relaxare iuramentum, in poenam, quando scilicet is, cui præstitum est iuramentum, ita meretur; siue quia iniquè exegit illud, siue quia commisit aliquid, ob quod meretur bonis spoliari, hoc modo Iudex, etiam secularis, ad puniendum vsurarium, qui absque Principis permissu vsuras fecisset, posset relaxare iuramentum ipsi vsurario præstitum de vsuris soluendis. idem dicendum de iuramenti vi, vel fraude extortis, ut patet ex leg. 2. Cod. si adversus vendis. in qua dicitur: per vim autem, aut per metum extorta sacramenta, etiam à maioribus, nullius esse momenti, iubemus, ubi generatim videntur omnia huiusmodi iuramenta irrita reddi, ac proinde non agere relaxatione Iudicis, probabilius tamen puto, non esse irrita; neque legem illam ab Ecclesia eo sensu receptam; nam in cap. si verò, de iure iur. dicitur, requiri absolutionem à talibus iuramentis, dicuntur autem nullius momenti, quia talia iuramenta præstita in irritum reuocari possunt, etiam per iudicem secularem, præcedente tamen causæ cognitione; quia extorquens meretur, ira puniri.

Excipe iuramentum de non accusando maleficum, seu delinquentem; hoc enim iuramentum videtur statim irritum reddi, quia sic bonum publicum iustitiæ videtur postulare, & ratio est, quia alioquin non posset hæc accusatio
fir.

sine periurio fieri, nisi quis ante recurrat ad Episcopum, quod tamen *ibi* non videtur lex intendere.

- 3 In poenam quoque relaxatur iuramentum subditorum, quo obstricti sunt Principi, vel alteri superiori, quando ille priuatur per summum Pontificem, vel per alium superiorem, officio, vel dignitate, ratione cuius ei erat præstitum iuramentum, vel quando suspenditur ab officij executione, sic absoluitur (vt habetur in *cap. absolutos, de hereticis*) à debito fidelitatis, dominij, & obsequij illi, qui manifestè lapsus in hæresim, iuramento quacunque firmitate vallato, tenebantur astricti, vt sunt subditi, serui, & Vassalli idem dicendum est de iis, qui publicè excommunicatis hoc modo obstricti erant. *cap. Nos sanctorum, in quest. 6. ex Gregor. VII.*

SVBSECTIO III.

Proponitur SVBCOROLL. III.

- 1 EX dictis in eadem sect. 27. sequitur tertio, quod superior, etiam laicus potest remittere, seu relaxare iuramentum, ratione boni publici, sicuti est in casu nostro, item quando quis cum iuramento alicui spontè, vel coacte promissit, non accusare, non denunciare, non contra testari, & similia: nam nisi talia iuramenta possent relaxari, non possent crimina detegi, & puniri, iudicia exerceri, innocentia defendi, iniquitas opprimi, &c. quæ omnia sunt contra bonum publicum, ergo, &c.
- 2 Itaque huiusmodi iuramenta ob prædictas causas relaxare potest primò summus Pontifex, Episcopus, & qui auctoritatem quasi Episcopalem habet, secundò

privilegiatus: tertio etiam Princeps sæcularis indirectè tamen modo *suprà* explicato, quia ratio officij Principis sæcularis etiam postulat, vt possit tollere obligationes, quæ eiusdem rectam administrationem possent impedire, vt *suprà* dicebatur.

SVBSECTIO IV.

Proponitur circa dicta Aduertendum primum cum solutione multorum casuum.

A Duerte tamen hîc, quod quamvis iuramenti cognitio (quando agitur de viribus, & valore iuramenti, vel in dubium probabile vertitur, an iuramentum sit licitum, an obliget in conscientia, an possit relaxari, &c. ad forum Ecclesiasticum pertineat, vt patet ex *cap. fin. de foro competenti in 6. & ex cap. venerabilem, §. utrum verò de elect.* & notat ibi Abb. num. 13. Sanchez lib. 1. de matrim. disp. 32. num. 18. Andr. Gail. lib. 1. obseruat. 25. num. 1. & nos in subsect. sequenti dicemus; tamen, quando manifestè constat de iniuria, vel iniustitia exactoris, aut pœna locum habet, aut quando constat huiusmodi iuramentum bono publico noxium esse, potest ex dictis etiam Princeps sæcularis, & aliquando iudex inferior, non solum præcipere, vt exactor illud remittat, sed etiam sua auctoritate illud remittere, & relaxare. Ratio, quia hæc potestas non est (vt *suprà* dicebatur) per se spiritalis, sed generatim fundata in potestate gubernandi, sine qua potestate gubernatio civilis prorsus esset imperfecta, ac manca, & plurimis incommodis non posset subuenire.

Confir

1 Confirmatur, quia Princeps secularis (vt *suprà* etiam dicebatur) ab initio potest obligationem iuramenti impedire, ne nascatur; ergo, & natam, ex iusta causa, potest de medio tollere: hæc enim duo sunt eiusdem rationis, & potestatis. Adde, quod contractus ipsi, qui iuramento confirmantur, potestati Ciuili subduntur, & sic cum illos potestas ciuilis irritat, statim cessat, & ruit iuramentum, quod ipsos confirmabat: nam cessante, & ruente principali, necessarium cessat, & ruit accessorium eius, atque ita contra Couar. *cap. quantum, part. 1. §. 3. num. 22.* & Rodr. *tom. 1. summ. cap. 192. num. 9.* docen Mynsingerius *cent. 3. obseruat. 99.* Andr. Gaill. *lib. 1. obser. 25.* Gutierrez in *amb. Sacramenta puerum, num. 46.* & Pereira *de manu regia, cap. 19.* & ex Theologis Molin. *de iust. & iur. tom. 1. tract. 2. disput. 149. num. 13.* Sanchez in *summa tom. 1. lib. 3. cap. 22. num. 10.* & seq. Vasq. *de testam. cap. 3. dub. 2.* Suar. *lib. 2. de iuram. cap. 41. num. 16.* Pontius *de matrim. lib. 12. cap. 8. §. 1. num. 39.* & Fagundez *de præcept. Eccles. tract. 1. lib. 3. capis. 7. numer. 17.* & alij quàm plures.

3 Cùm autem dixi, quod Princeps etiam secularis, & aliquando iudex inferior, possit sua auctoritate iuramentum remittere, seu relaxare, id verum est non directè (vt docere videtur Molina, Mynsingerius, Andr. Gaill. & alij) quia, vt *suprà* dicebatur, directæ relaxatio iuramenti, cùm fiat per modum dispensationis, vel absolutionis, ad Ecclesiasticos tantum Prælatos pertinet: sic enim est quædam remissio ex parte Dei facta per eius Ministrum, cuiusmodi potestas omnino Ecclesiastica, & spiritalis est, sed est verum solùm indirectè (vt docent Gutierrez, Suar. & Sanchez)

Thom. del Bene Dubit. Moral.

ratione scilicet materiæ, quæ cum sit temporalis, laicæ potestati subiecta est, vel supplendo vicem eius, cui iuratum est, & qui remittere debebat.

Ad hunc modum relaxandi iuramenta pertinet, primò, si laica potestas aliquem ab officio, vel dignitate remouet, ratione cuius subditi ei obedire iuramento obstricti erant: nam in tali casu, nonobstante tali iuramento, non tenentur illi obedire, vt *suprà* dicebatur.

Secundò, si laica potestas ob iustam causam aliquid præcipit, vel prohibet, ei, nonobstante contrario iuramento suo subditi obtemperare debet; v.g. quod ciuitatis gubernationem accipiat, *l. ult. ff. ad Municip. al.* quod ciuitate non egrediatur: quod ad talem locum non accedat, &c.

Tertiò, si is (cui iuratum est) propter vim, fraudem, aut iniustitiam quancumque, vel propter aliam causam pertinentem ad Reipublicæ bonum, cogi potest (vt *suprà* dicebatur) ad relaxandam obligationem iuramenti: Superior (illo etiam inuito) talem remissionem, seu relaxationem facere potest: quia factum Superioris in tali casu reputatur factum partis, vti docent Doctores in *l. si ob causam C. de electionibus*: requiritur tamen in tali casu partis citatio: hæc enim substantialiter requiritur, quotiescùmque actus iudicialis cedit in graue præiudicium partis, vti habetur in *leg. de vnoquoque. ff. de re iudic. in leg. nam ita. ff. de adoption. & docet Couarr. 1. rescl. cap. 4. num. 5.* Sanchez *lib. 3. cap. 23. numero 28.* & Gaill. *libro 1. obseruat. 109.*

Quartò, si Reipublicæ bonum ita postular, promissionem, vel contractum prohibere potest potestas ciuilis, vt etiam iuramentum subditi accedat, nul-

F f

la dominò ex ea promissione, vel contractu obligatio oriatur: quin imò si laica potestas, iusta lege lata, executionem, siue solutionem rei taliter promissæ prohibet, illicitamque reddit (ad improborum, verbi gratia, hominum iniurias, vel fraudes arcendas) tunc eiusmodi iuramentum erit de obiecto illicito, ideoque nullo modo obligatorium, vt *supra* dicebatur.

- 8 Vnde prodigus, cui bonorum administratio à Magistratu interdicta est, iuramento se obligare non potest ad alienandum, soluendum, &c. sicut ex probabiliori docet Covar. in cap. *quamuis pactum*, pars. 2. §. 3. num. 11. *argum. leg. si quis cum sciret*, ff. pro emptore.
- 19 Vnde secundò, quotiescumque secularis potestas eum, cui factum est iuramentum, ratione fraudis, vel ob aliam causam rationabilem compellere potest ad eius relaxationem; potest etiam lege publica lara impedire, quominus obligatio iuramenti erga huiusmodi homines (saltem efficaciter, aut sine exceptionis, vel actionis remedio) contrahatur.
- 10 Vnde tertio potest Civilis potestas prohibere, atque impedire, ne ex contractu Tutoris cum pupillo, etiam accedente iuramento, obligatio, vel solutio sequatur; de quibus vide *substitutionem primam superiorem*.

rio per se, & immediatè tendit ad Deum, quare si iuramentum, & votum soli Deo, seu intuitu tantum pietatis, fiant, ad eorum obseruationem, solus iudex Ecclesiasticus, & nullo pacto laicus, compellere, vel in iisdem, ob iustam causam, dispensare potest; sicut ex communi docet Abb. in cap. *licet*, num. 3. de voto, & Sanchez lib. 3. moral. cap. 13. num. 16. quemadmodum propter eandem rationem quotiescumque de iuribus, seu valore iuramenti agitur, vel in dubium probabile vertitur, utrum licitum sit, nec ne; obligatorium, nec ne; huius rei cognitio ad solum Iudicem Ecclesiasticum spectat, vt in *subscit. procedenti* dicebatur: at si iuramentum interponatur super contractu, vel alio negotio ad seculare forum pertinente; tunc ex dictis ratione huius Iudex laicus etiam compellere potest subditos suos ad iuramenti obseruationem, si de obligatione constet; sicut & compellere eisdem ad eiusdem iuramenti relaxationem, vel simpliciter, vel saltem ad effectum agendi, quatenus id ad terminationem litis, & publicæ iustitiæ conseruationem, necessarium est; indirecè tamen modo quo *supra* dicebatur: qua ratione testatur Andreas Gaill. cit. *obseruat.* 23. Cameræ Imperialis consuetudinem esse, vt ipsam Cameræ relaxationem iuramenti faciat, præcisè ad effectum agendi contra recipientem iuramentum, actione iniuriarum, vel damni dari, &c.

Illud tamen fatendum est, quod non solum Iudex laicus ad obseruationem iuramenti super contractu, vel simili negotio interpositi laicos suos compellere potest, sed etiam possit Iudex Ecclesiasticus; sicut habetur expressè in cap. *ultimo de foro compet.* in 6. ubi Doctores adnotant, quod iuramentum non mutar

SVBSECTIO V.

Proponitur Aduertendum II.

- 1 Aduerte secundò, quod obligatio iuramenti (sicut & voti) est spiritualis. Ratio, quia vtraque obliga-

mutat forum; sed addit forum foro:& sensus est, si contractus, v.g. iuramento confirmatus est, potest quidem iurans ratione contractus politici coram seculari Iudice conveniri, vt is totam litem definiat; sed potest etiam conveniri coram Iudice Ecclesiastico, ratione interpositi iuramenti, cuius obligatio pertinet ad forum Ecclesiasticum spectat: quate in tali casu materia iuramenti est mixti fori. Similiter etiam iuramentum propter turpitudinem laici recipientis, v.g. vlturarij, ab eodem remittendum est, ad id etiam Ecclesiasticus Iudex compellere potest; sicuti constat ex cap. 1. iuncta Gloss. verb. iuramenta, de iureiur. & docet ibidem Abbas num. 3. Couar. 1. resol. cap. 4. num. 5. §. verum, & Sanch. lib. 1. de matrim. disp. 3. 2. n. 18.

SECTIO XXVIII.

Proponitur tertia difficultas eiusque solutio.

Tertio obiicies: Rex hoc ipso, quod exigit beneficium restitutionis in integrum, ex eo, quod laesus est, tenetur restituere omnem pecuniam, quam accepit ab iis, qui cum ipso contraxerunt cum alagis: ergo &c.

Respondetur, nego Antecedens: sed sufficit, quod ad limites iustitiae, (cum sic non violetur aequalitas) contractum aeducat, soluendo, verbi gratia, quorundam proportionatum, & iustum interesse, vel pro hoc iusto & proportionato interesse, assignando aequivalentia corpora, siue ex emptis, siue ex aliis, quae rationabiliter voluerit Rex, praesertim si Rex hic, & nunc non sit in posse, vt pecuniam illam restituat; vel si

sit, est in necessitate, vt illam infumat ad subueniendum necessitatibus Regni, vt bellorum, &c. praesertim secundò, si qui contraxerunt cum Rege magnum luctum fecerunt in damnum Regis, & Regni, & ex alio capite teneantur vassalli subuenire Regi, si Rex in necessitate est ad subueniendum bono communi; praesertim tertio, si Rex, quod recuperat, in beneficium commune conuertit, & praeterea per hoc euitat nouas impositiones, & gabellas, alioquin necessitatio imponendas, cum sic vergeat Regni, nedum Regis necessitas.

SECTIO XXIX.

Proponitur quarta difficultas eiusque solutio.

Quartò, obiicies: saltè Rex per hoc quod exigit beneficium restitutionis in integrum, & non restituit pecuniam iis, qui cum ipso laeso contraxerunt, rescindendo scilicet totaliter contractum cum illis, amittit fidem, ita vt cum ipso in posterum nemo contrahere velit; quod cedit in magnum praedicium, etiam Regni: ergo &c.

Respondetur: nego Regem per hoc amittere fidem in contrahendo, vt patet in pupillis, Ecclesiis, locis piis, & aliis, quibus de iure conceditur beneficium restitutionis in integrum in casu, quod laesionem magnam in contrahendo patientur: & ratio à priori est, quia cum concessione beneficij restitutionis in integrum saniorabilium locorum, & personarum nunquam inuoluitur laesio, & aggravatio alterius partis; sed semper ibi instituitur, vt seruetur aequalitas; etsi aliquando merito in poenam illa non seruetur.

DUBITATIO QUINTA.

An Rex, ut subueniat sua, vel Regni necessitati, possit in bona conscientia reducere contractus ad limites iustitia, non solum quos ipse cum Mercatoribus contraxit cum alagys, & lesione magna ipsius, sed etiam quos similiter contraxerunt ipsius incerti, & ignoti Vassalli; & sic exigere à Mercatoribus non solum id, in quo ipse latus est ab illis, sed etiam id, in quo ipsius incerti, & ignoti Vassalli lati sunt ab iisdem.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis resolutio.

IDETUR dicendum quod non, quia id in quo lati sunt vassalli, spectare videtur de iure ad ipsos vassallos, utpote ad partem laesam. Ergo, &c. Et confirmatur, quia multoties Regis ministri fuerunt causa talis damni vassallis, cogendo quodam modo illos per difficiles solutiones ad contrahendum sic cum mercatoribus, id est, cum alagiis, & damno notabili ipsorum.

Respondetur tamen affirmatiue: si vassalli, qui lati sunt, incerti sint, & notati. Ratio est clara: quia Rex, cum sit

supremus Princeps in temporalibus, eius proprium munus est, de temporalibus suorum subditorum disponere, prout expedit ad bonum commune, sicuti in Dubitatione prædicta dicebatur: quod maxime locum habet, quando ipsi domini (cum ignorantur) de illis disponere non possunt. itaque potest Rex in beneficium commune, tamquam in causam maxime piam, bona illa destinare.

Confirmatur: quia potest Rex determinare de thesauris, & aliis bonis domino carentibus. Ergo & de bonis, incertisque debitis: nam boni hæc incertorum dominorum, post diligentem inquisitionem censentur tamquam adscripta, id est, quæ domino carent: cum non magis illis prodesse possint, quam si illorum non essent, & omnino domi-

no caterent: ergo si Rex de his disponat, nullam facit dominis iniuriam.

Hinc in quibusdam locis Fiscus Principis occupat bona eorum, qui intestati moriuntur, & nullum hæredem intra decimum gradum relinquunt. Et in Hispania animalia certorum dominorum oberrantia, si domini post diligentem inquisitionem inuenti non fuerint, applicantur quibusdam Magnatibus. Idem fit de cæteris inuentis in Gallia, teste Couarruua *ad reg. peccatum, part. 3. §. 1. num. 5.* quæ omnia iniquissima essent, si de his disponere Rex non posset.

- 3 Dices: Sotus *lib. 5. de instit. quest. 3. art. 3. ad 2.* & Petrus Nauarra *lib. 4. cap. 2. num. 75.* qui pro se citat Ledesinam, Mercatum, & Barthol. Medinam, putant inuentorem, si post diligentem inquisitionem dominus inuentus non fuerit, posse inuenta (habentia scilicet dominum, sed incertum) sibi retinere, neque obitare ullum ius positium Ecclesiasticum, aut diuinum, quo hæc necessarium sint pauperibus eroganda; quia (vt inquit ipsi) talia bona, hoc ipso, quo per sedulam inquisitionem, tempusque ad id sufficiens, dominus non potest deprehendi, censentur adespota, ac proinde iure naturæ fiunt occupantis, sicut thesauri, & alia quæ nullius sunt; & si tacita quædam obligatio illis annexa est, vt si dominus compareat, restituantur.

Respondetur, id esse verum, remota dispositione Principis; non autem si sit dispositio Principis in contrarium, vt est in casu nostro.

- 4 Adde, quod opposita sententia contra Sotum & Nauarram est fere communis, & probabilior: nempe, quod talia bona pauperibus, vel aliis piis operibus, sint impendenda: eamque tenet S.

Thomas 2. 2. *quest. 62. art. 5. ad 3.* & passim Theologi in 4. *distint. 15.* Sylu. *verbo inuentum*, num. 2. vbi dicit, omnes Canonistas ita sentire. Nauarr. *cap. 17. num. 170.* Couarr. *ad regul. peccatum*, 3. *part. §. 1. num. 1.* & segg. qui etiam non approbat *suprà* tactam consuetudinem illam applicandi hæc Magnatibus: & ratio huius sententiæ contra Sotum & Nauarram est, quia passim apud pios viros est consuetudo; vt piis operibus hæc impendantur; quæ consuetudo videri potest habere vim legis: orta enim est ex praxi communis sententiæ, quæ vsque ad Sotum viguit; vnde magnum scrupulum plerique, si hæc sibi retinuerint, concipiunt: tum quia est magis consentanea iuri communi: nam *in authent. omnes peregrini*, *Cod. communia*, de *success. statuitur*, si peregrinus intestatus decesserit, ad hospitem nihil perueniet, sed bona ipsius per manus Episcopi loci, si fieri potest, hæredibus tradantur, vel in causas pias erogentur, &c. tum quia hæc videtur esse domini voluntas, vt sic ei res sua aliquo modo proficiat, & quisque de rebus suis perditis ita fieri rationabiliter cupit.

Aduerte, quod cum domini adsint, 5 qui sciri possint, non est tolerabilis consuetudo, quæ in quibusdam locis dicitur esse; vt scilicet bona naufragorum in littus eiecta, habeantur tanquam adespota, & occupentur à Gubernatore loci: nam præterquam quod talis consuetudo est contra ius naturæ, vt potest alieni occupatio, & magna in mileros crudelitas; & etiam contra ius Cæsareum *auth. Nauigia*, *Cod. de furtis*; quinimò si sint bona Christianorum, occupantes excommunicantur in *Bulla Cæna*; & meritò, quia id est afflictionem addere afflictis, & maximo damno affectis modicum, quod benigna fors ad

solatium extremæ miseriæ indulserit, eripere, de quo vide Nauar. *cap. 27. num. 60. & 118.* & Couar. *ad reg. peccatum, part. 3. §. 1. num. 5.*

6 Secunda ratio responsionis affirmatiuæ nostræ est, quia potest Princeps debitorum aliorum bonorum, & illa retinentes, in penam iniustitiæ, vel etiam in fauorem pauperum, & multò magis in fauorem causæ communis, maximè piæ, reddere incapaces, ne possint illorum dominium acquirere, & retinere.

7 Tertia ratio est, quia talia bona ex tacita dominorum voluntate videntur in causas piæ eroganda, uti *supra* dicebam; quare tertio sic arguo: bona incerta (id est habentia dominum ignotum) & incerta debita, siue ex contractu, siue ex delicto, restituenda sunt in pauperes, vel in causas piæ eroganda, si non iure naturali, saltem iure positiuo, vel consuetudine, sicuti testatur communis Doctorum sententia apud Couar. *ad reg. peccatum, part. 3. §. 1. num. 3.* Ioann. Medin. *Cod. de restit. quest. 3. caus. 10* & apud Nauar. *in summ. cap. 17. num. 92. & 93* & quidem de incertis ex delicto probatur ex *cap. cum tu, de usuris*, ubi Alex. dicit libet, ut ea, quæ usuris iniquè acquisita sunt, si non supersunt illi, quibus debentur, aut eorum heredes, dentur pauperibus, & *usurarius, contraque heredes Ecclesiasticis pœnis ad hoc cogantur*; quod Doctores communiter extendunt ad incerta debita ex aliis delictis, ut ex furto, rapina, damno dato, & iniquis contractibus, &c. idque merito, quia eadem, vel etiam maior est in his ratio, ne hominibus iniquis integrum sit ex iniquitate, & iniuriis discedere, & de debitis ex contractu, v. g. ex deposito, commodato, mutuo, venditione, &c. probatur, quia est de his non extet canon, tamen ubique est consuetudo

piorum, ut hæc in piæ causas expendantur, quando dominus inueniri nequit, ad hoc ut animæ eius proficiat; quæ consuetudo videtur orta ex quadam conuenientia, quia debitor ex conuenientia tenetur hæc restituere eo modo, quo potest, nempe, ut vel ipsæ res, vel utilitas ex illis ad dominum perueniat; quod fiet, si dentur pauperibus, vel in causas piæ erogentur, ad salutem domini viuæ, vel mortuæ; quia sicut (uti *supra* dicebam) hæc videtur esse rationabilis domini voluntas, ut sic ei res sua aliquo modo restituatur, & rationabiliter quisque de rebus suis perditis, ita fieri cuperet: at nomine pauperum veniunt non solum mendici, sed etiam quibus necessaria ad decentem statum desunt: & etiam quæuis opera pia (ut ex communi docet Nauarra *cap. 17. num. 93.* ergo multo magis veniet Princeps in casu nostro, cum in tali casu non solum necessaria ad decentem statum, sed etiam necessaria ad conseruationem boni communis, Princeps non habeat: quare in dicto casu absque difficultate poterit Princeps disponere de bonis incertis, & de incertis debitis, in beneficium commune, seu in causam piæ communem, quæ est omnium causarum maximè pia.

Dices: Petrus Nauarra *lib. 4. cap. 2. 8. num. 47.* & alij Doctores tenent, quod bona incerta, & incerta debita non iure naturali, sed iure positiuo sint pauperibus, vel piis causis impendenda: ergo cessante lege positiuâ, vel consuetudine vim legis habente, illa non necessariò sunt in pauperes, vel in causas piæ eroganda: atque adeò cum solum lex inueniatur de iis, quæ ex delicto debentur, ut de usuris, sequitur, quod quæ debentur ex contractu, possint tanquam ad espota, post diligentem inquisitionem

quisitionem, ab inuentore retineri. Respondetur, transeat, quod hæc horum Doctorum sententia sit probabilis, præsertim cum non constet consuetudinem esse in contrarium: at procedit illa, si non addit dispositio Principis in contrarium, de qua nunc sermo est.

Adde, quod opposita sententia, nempe quod bona incerta, & incerta debita (etiam ex contractu) sint in pauperes, vel in causas pias eroganda, est fortasse probabilior, sicut etiam communior, & magis pia sententia; cum ubique vigere videatur consuetudo piorum, ut hæc in pauperes, vel pias causas expendantur, quando Dominus inueniri non potest, orta ex conuenientia (vti *suprà* dicebam) ut omni meliori modo, quo potest, vel res ipsæ, vel utilitas ex illis ad dominum perueniat; quod fiet, si dentur in pauperes, vel in causas pias ad salutem domini viui, vel mortui: ergo iure naturæ hæc in pauperes, vel in pias causas sunt eroganda: unde multò magis in hac secunda sententia poterit Princeps de incertis bonis, incertisque debitis disponere in bonum commune, quæ est causa causarum omnium maxime pia.

Ad rationem dubitandi in principio positam respondebitur *infra* commodius in dubitatione sequenti.

SECTIO II.

*Proponitur Appendix ad dicta
in sectione præcedenti.*

VT autem sciatur doctrina de obligatione restituendi bona incerta,

incertaque debita, siue ex contractu, siue ex delicto, in casu etiam, quod non adest dispositio Principis, supponendum est, quod si is, qui hæc bona habet, verè pauper est, poterit ea, tanquam vnus è pauperibus, sibi retinere; atque ita docet Scot. *distinct. 15. quest. 3.* Caietan. *quest. 62. articul. 5.* & alij: ratio est, quia non debet esse peioris conditionis, quam alij pauperes; præsertim si non intercessit ipsius culpa in re illa acquirenda, vel debito contrahendo, quod si culpa intercessit, meretur quidem ea re priuari, tamen paupertas est sufficiens ratio, cur possit ei per confessarium, vel etiam per propriam auctoritatem applicari: non enim est necesse, ut detur pauperiori, vel sanctiori (quamuis id expediat) sed satis est, si detur pauperi nomine, seu titulo paupertatis. Vbi autem illi res hoc modo applicata fuerit, non tenetur postea ditior effectus alijs pauperibus restituere; quia sibi causa paupertatis applicando, bene eam distribuit, iuxta generalem intentionem eius, cuius est de bonorum incertorum distributio statuere, Pontificis scilicet, & domini incerti.

Dices, quod si dominus postea com-
paruerit. Respondeo primò, si alijs pauperibus post debitam diligentiam distribuisti, ad nihil amplius teneris; non enim teneris ratione rei, cum in tua potestate amplius non sit, neque teneris ratione iniuste acceptionis; quia etiamsi iniuste acceperis, tamen hæc culpa iam est absterfa per restitutionem factam iis, & eo modo, quo potuit, & debuit in tali casu fieri.

Secundò, si eam tibi, tamquam pauperi assignasti, teneris restituere Domino cognito, modò adhuc extet in se, vel in pretio; idque etiamsi sine tua culpa

culpa eam habueris. Ratio, quia tenetur ratione rei, dummodo non sis in tanta necessitate, ut propterea eam tibi possis retinere.

- 4 Tertiò, si ea nec in se, nec in pretio extet, ad nihilum teneris, præsertim si sine culpa eam acquisueras, ratio, quia qui bona fide rem alienam consumpsit, non tenetur; nisi quatenus ex illa factus est ditior.

- 5 Quartò, si per culpam rem acquisueras, adhuc probabilius est te non teneri domino comparente, si post debitam inquisitionem animo restituendi factam, tibi tamquam pauperi applicasti, eamque consumpsisti, ita ut, nec in se, nec in pretio apud te extet. Ratio, quia nec ratione rei acceptæ teneris (ut quæ nec in se, neque in pretio extat) nec ratione iniuste acceptionis; quia culpa absterfa est per voluntatem restituendi, & diligentiam præstitam, ut domino restitueres, & per restitutionem, quam tibi, tamquam pauperi, fecisti.

ri, censetur in utilitatem domini restituta, & Dominus tenetur talem restitutionem ratam habere.

Secundò quia per hanc applicationem transfertur dominium, ergo, &c.

Sed hæ rationes non conuincunt: facile enim ad illas Respondetur.

Ad primam, quod non tenetur Dominus habere ratum, nisi donec rem suam inueniat; quia cum hac tacita conditione debet fieri applicatio, videlicet, ut si dominus postea compareat, ei restitatur.

Ad secundam, negatur transferri dominium, ni postea possideatur tempore ad usucapionem, vel prescriptionem necessario, ut rectè docent Couar. & alij Doctores, iura enim alium modum transferendi dominium non tradunt; quod si tamen in aliqua Prouincia esset constitutio ordinans, & sic dominium transferatur, non esset constitutio illa damnanda: quia dispositio talium bonorum subest authoritati Principum, nisi quatenus Pontifex eam sibi reseruauerit.

Aduerte secundò, quod dixi in Appendixe; si is, qui hac bona habet, verè est pauper. quia si solum est pauper pro loco, vel tempore, tenebitur postea iuxta communem sententiam veris pauperibus restituere: nam ex ordinatione Ecclesie, & consuetudine piorum virorum veris pauperibus incerta bona sunt distribuenda. Porro pro loco pauper est qui alibi bona habet; pro tempore autem, qui nouit artem, vel industriam, qua facile sibi necessaria ad statum comparare potest, vel aliunde ea proximè expectat.

Aduerte tertiò, expedire, ut quis in hac distributione præsertim quando sibi rem alienam reseruatur utatur consilio Episcoporum, vel Parochorum, vel prudentis Confessarii

SECTIO III.

Proponuntur circa dicta in Appendixe præcedenti Aduertenda quadam.

- 1 Aduerte primò, quosdam Doctores sentire, rem semel debito modo pauperi applicatam (etiã si tibi ipsi applicueris) non debere domino postea comparenti restitui, etiã si in sua specie extet; atque ita insinuat Nauarra lib. 4. cap. 2. numer. 57. & docet aperte Henriquez de indulgentiis, cap. 34. num. 8.

Primò, quia dum applicata est paupe-

Conseffatij, quia facillè amor proprius in hoc negotio decipere potest, absolute tamen id non est necessarium: nam sufficit, vt prudenter fiat. Vide Sylu.

ver. (*Rescriptio* 8. *quest.* 5. *Medinam quest.* 3. *causa* 10. & *Nauar. cap.* 17. *num.* 92. qui notat, in quatuor casibus Episcopu posse se interponere in tali euentu.

DUBITATIO SEXTA.

An si Vassalli lasi à mercatoribus, sint noti, & certi, possit Rex in bona conscientia ad finem, vt subueniat sua, vel Regni necessitati, facere idem, quod suprà dicebam in dubitatione praecedenti.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis resolutio.

RESPONDETUR etiam affirmatiue. Ratio est, quia licet non possit quis à deceptore, vel vsurario, vel fure accipere vllò titulo res alienas, quæ in specie extant, vt iura, actiones, vestes, catenas, lectos, &c. etiamsi tales homines eas alienando, non fierent impotentiores ad soluendum; quia cum ipsi talium rerum dominium non habeant, non possunt illud in alium transferre; id tamen intelligitur, quando inuito domino dono acciperentur, vel emerentur, secus verò, si id fieret ex consensu domini, saltem

Tuom. del Bene Dubit. Moral.

tacito, & praesumpto, quia ex communi excusantur propterea, qui dono accipiunt, vel emunt pignora, & alia, quæ vsurarij passim in oppidis publicè vendunt, ex eo, quia mutuatarij, postquam ea reliquerunt pro vsuris, habent pro derelicto, & non solent curare, ad quos perueniant, etsi rogarentur, libenter facerent potestatem dono illa accipiendi, vel emendi, &c. ergò multò magis id dicendum est in casu nostro, cum Princeps, quod recuperat à mercatoribus, conuertat in beneficium commune Regni, & sic in beneficium etiam ipsorum laicorum; & præterea per id euitet nouum grauamen, nouamque gabellam communitati, atque adeo, & ipsis laicis, alioquin necessariò imponendam.

Confirmatur, quia multi Doctores, vt Petrus Nauarra *lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 58. Gg & alij

& alij probabiliter docent, rem haberi etiam pro derelicto, quando dominus ita eam proicit, vel relinquit, vt nulla ei (sicut est in casu nostro) spes superfit, industriâ, vel aliquo casu, eam recuperandi, itaque tunc, si quis illam aliquo modo eripiat, vel saluet, efficit suam: contrarium tenent alij, vt Less. *de iust. & iur. lib. 2. cap. 5. dub. ult. in fine*, qui non existimant id esse verum, nisi dominus aliquo modo, saltem implicito, significauerit se eam occupanti concedere, vel si æstimatio industriæ sit fere par illi rei: at opinio prior est etiam probabilis, ergo, &c.

3 Confirmatur secundò, quia multi alij Doctores docent, pro derelicto etiam haberi rem illam, quæ, v.g. fluctibus procul est abrepta, vel alio modo (vt est in casu nostro) amissa, & dominus sciens, vbi sit querenda, non curat eam recuperare, ex eo, quia eam parui facit, vel quia essent magnæ expensæ faciendæ, vel subeundum magnum incommodum, vel experienda magna difficultas, ne dum moralis impossibilitas, vt est in casu nostro: & ratio horum omnium est, quia dominus in tali casu rem talem non videtur velle habere in bonis suis, ob incommodum tale coniunctum: ergo &c.

4 Confirmatur tertio, quia nonnulli alij Doctores, vt Nauar. *in summ. cap. 17. num. 99.* & alij probabiliter docent, quod possis tibi retinere rem alterius, si ea certò fuerit domino peritura, nisi tu illam eripuisses, vt saccharum, frumentum, farina, papyrus, & similia: ergo multò magis poteris tibi illam retinere, si ea iam moraliter suo domino peritit, vt est in casu nostro. Contrarium docent alij, ex eo, quia, vt habetur in l. Pomponius, ff. de acquirendo dominio, quælibet res nostra, quantumcum-

que periclitetur, manet semper nostra, quamdiu non est consumpta, si scilicet cupimus eam nostram manere: vt si, v. g. ouis nostra ex faucibus lupi eripiat, aut domus ab incendio liberetur, nostra manet semper, dum extat: vnde quod docet Nauarra loco *suprà* citato posse te retinere rem alterius, si cum aliquo vitæ periculo eam ex vndis eripuisti, non est, inquit ipsi, absolute verum, nisi quando rationabiliter credi potest dominum res huiusmodi, siue eiectas, siue ex naufragio periclitantes, permittere ei, qui se periculo voluerit exponere; vt si, v. g. res illæ statim essent peritura, & non sine discrimine vitæ possent recuperari, ita vt periculum fere tanti æstimeretur, quanti res ipsæ: tunc enim etsi dominus ius habet rem vindicandi; tamen recuperator potest exigere æstimationem sui laboris, & periculi: vnde si dominus, inquit ipsi, nihil dicat, poterit retinere rem tanquam ratione periculi recuperatori concessam; secus autem si res aliter se habet, vt in casu nostro: at opinio prior est etiam probabilis: ergo &c.

Ad rationem dubitandi in principio Dubitationis præcedentis positam respondeo, & quidem si Vassalli læsi notabiliter à mercatoribus sint incerti, & ignoti, patet ex dictis in dubitatione præcedenti. Porro si Rex culpa sua fuit causa, vt vassalli, qui notabiliter læsi sunt à Mercatoribus, contraherent cum tanto damno, & læsione, non nego, quod tenetur is, ratione iniustæ actionis, compensare illis damnum, saltem cum ad meliorem fortunam perueniret: quippe quod propria culpa subditis suis intulit tale damnum: atque ita docet Molina *tract. 2. tom. 3. disp. 667.* & videri potest S. Anton. *part. 2. tit. 1. cap. 13. §. 2.* & Layman *lib. 3. tract. 3. part. 1. c. 3.*

SECTIO II.

*Proponitur Appendix ad dicta in
sectione præcedenti.*

Dixi autem *suprà*, non posse quempiam à deceptore, vel vsurario, vel fure, &c. accipere villo titulo res alienas, quæ in specie extant, vt iura, actiones, vestes, catenas, lectos, & similia, etiam si homines non fierent impotiores ad soluendum, nisi id fiat consensu domini illarum rerum, saltem tacito, & præsumpto: at non nego propterea quod non possit contra quilibet ab huiusmodi hominibus quolibet titulo, etiam gratuito, accipere res illas, quarum ipsi dominium habent. Ratio est, quia hæ res non sunt alienæ; sed ipsius deceptoris, vsurarij, vel furis, &c. neque aliis sunt illæ vlla reali obligatione obnoxie (non enim res deceptoris, vsurarij, vel furis, &c. sunt tacite hypothecæ pro deceptione, vsurariis, vel furtis, &c. vt quidam olim putarunt: nusquam enim in iure positiuo talis hypotheca constituta reperitur: neque de iure naturali adest in illis vlla relicta hypotheca, quapropter quod furis bona pro furtis hypothecata non sint, docent communiter Doctores apud Nauar. in *summa*, cap. 17. num. 263. Syluestrum *verb. vsura* 6. num. 1. Couar. *leg. 3. variat. cap. 3. num. 6.* & alios) ergo potest fur earum dominium valide in alios transferre. Consequentia probatur, quia dominus rei alteri non obligat, habens illius liberam administrationem, potest eius dominium in alium transferre, vt omnes nemine discrepante, Doctores docent: ergo &c.

SECTIO III.

*Proponitur difficultas circa dicta
in Appendice præcedenti.*

Petes; quid si per eam donationem, vel alienationem deceptor, vsurarius, vel fur, &c. fiat impotens ad soluendum?

Respondent multi Doctores in tali casu eum, qui aliquid accepit, teneri ad restitutionem. Ratio, quia accepit in fraudem creditorum, ac proinde iniuste: sed vtendum est distinctione, quare sit.

SECTIO. IV.

*Proponitur primum dictum pro
difficultatis solutione.*

Dico primum, si non inducis deceptorem, vsurarium, vel furem, &c. ad donandum, vel alienandum, sed ipse sponte tibi donat, vel vendit, non teneris ad restitutionem in foro conscientie, etiam si scias ipsum per hoc fieri impotentem ad soluendum: ita Petrus Nauar. *lib. 3. cap. 4. num. 218* & Molina: *disp. 327.* colligitur apertè ex *l. ult. §. 4. ff. qua in fraudem credit.* & patet ex ratione *suprà* allata; quia illæ res, vt *suprà* dicebam, nemini sunt obstrictæ, ac ipse est earum dominus; & ex alio capite nulla lege est inhabilis ad transferendum earum dominium: ergo si vendit, vel donat, transfert re ipsa dominium: nec obstat, quod ille peccet donando, quatenus hoc reddit. se impo-

Gg 2 tentem.

tentem ad soluendum creditoribus; quia tu non es causa, cur velit donare; sed supposito, quod ipse sponte velit donare, tu acceptas, utens iure tuo: non enim iustitia, vel charitas postulat, ut negligas tuum commodum, etiamsi inde per accidens alteri tantundem damni sequatur.

2. Hinc beneficiarius, quia est dominus omnium beneficij fructuum (etsi cum onere, & obligatione, ut superflua in pios usus expendat) validè, etiam superfluum beneficij fructuum, dominium in alium transfert, siue per donationem inter vivos, siue etiam per ultimam voluntatem, ubi viget consuetudo beneficiarios esse habiles ad testandum: quam consuetudinem in multis locis vigere, dicit Covarruias *in cap. cum in officio 7. de testamentis*, peccat tamen mortifere beneficiarius, sic disponendo de superfluis, de iis enim quæ ex proventibus beneficiorum congruenti sustentationi subtrahit licitè, nedum validè, potest testari, etiam ad causas profanas: sicut & de patrimonio, & de aliis, quæ suo labore & industria congregauit, ut ex communi docent Nauarr. *tractat. de redditib. Ecclesiast. quest. 3.* Lessius *de iust. & iur. cap. 4. dub. 6.* & alij: ratio, quia licet sit dominus omnium beneficij fructuum, est tamen eorum dominus cum onere & obligatione, ut superflua in pios usus expendat, ut *suprà* dicebam: At quia tamen, nonobstante tali onere, dominus est validè, etsi illicitè, non obstante tali onere, de iis disponit: nam aliud est dispositionem esse illicitam, aliud esse irritam: etsi enim ex præcepto Ecclesiæ, & fundatorum intentione, teneatur expendere superflua in pios usus, non tamen decernitur irritum si contrarium fecerit: sicut cum quis de superfluis suis disponit in usus

prophanos, cum ea in elemosynam, urgente graui necessitate proximorum, conferte tenetur, dispositio valet, etiamsi ipse mortifere peccet; & hinc fit, quod hæredes validè beneficiario succedant: accipiunt enim ab illo, qui validè poterat disponere, neque beneficiarij fructus, quamuis superflui, per se sunt obligati pijs vñibus, sed omnis obligatio erat personalis, ad solum beneficiarium donantem vel testantem pertinens; quæ propterea non transit ad donatarios, nec hæredes: vnde fit, ut donatarij, & hæredes non peccent, ea accipiendo à beneficiario, titulo donationis, vel hereditatis, sed solus ipse beneficiarius donans, vel testans, ita expressè vel tacitè disponendo de superfluis beneficij.

An autem peccent donatarij, & hæredes beneficiarij, si ipsum beneficium ad donandum, vel testandum de superfluis induxerint, dicam mox *sect. 6. & 7. sequenti.*

Vbi aduerte, quod cum dixi in aliquibus locis vigere consuetudinem, beneficiarios testari posse de fructibus beneficij, intelligitur de beneficiariis non religiosis: beneficiarij enim Religiosi testari non possunt, nisi ex concessione Summi Pontificis; qui sicuti potest facere potestatem donandi inter vivos ad pias causas, ita etiam potest facere potestatem condendi testamentum ad causas pias: vide Covarr. *de testament. cap. 2. num. 17. & 18.* hæc autem facultas concedi non solet nisi Religiosis habentibus beneficium aliquod regulare, vel sæculare; vel Religiosis dependentibus extra Monasterium, & sua industria victum querentibus, vel quibus aliquid certi quotannis à Monasterio assignatur, ut se inde sustentent, sicuti docet Nauarr. *comment. 2. de Regular. num. 58.* vide Lessium *de iustit. & iur. lib. 2. cap.*

cap. 41. dub. 8. num. 71.

- 4 Hinc secundò, quia maritus (quamvis donatio inter coniuges decernatur iure nulla, sicuti docet communis sententia Doctorum, ex l. cum hic statim, ff. de donat. inter virum & uxorem, & cap. fin. eodem tit. idque ne coniuges mutuo amore bonis se spoliarent) hereditatem, legatum, vel fideicommissum sibi delatum, & nondum acceptatum, validè repudiat, vt perveniat ad uxorem : vt habetur in l. sponsus, §. si maritum, ff. de donat. inter virum & uxorem. & docet Gomez. tom. 2. cap. 4. numer. 23. & 24. & ratio est, quia in tali casu maritus nihil donat, seu nihil ipsi detrahitur ex bonis, vel iuribus iam quaesitis : sequitur quod vxor validè acceptat, idque propter eandem rationem supra dictam.

- 5 Hoc tamen quod modò dixi, intellige, si vxor aliàs erat successura, vt quia marito erat substituta, vel quia ab intestato debebat succedere, vt rectè notat Gomez. supra : tunc enim non accipit vxor immediatè à marito, sed iure proprio : quod habebat, marito non acceptante : alioquin si ipsa nullum ius habebat, & maritus repudiet in fauorem vxoris, erit potius cessio quàm repudiatio : nam ipsa ius immediatè accipiet à marito ; & sic cessio talis in fauorem vxoris non valet, quia est donatio formaliter ; nam continet tacitam acceptationem naturæ prioris : hoc ipso enim quo maritus cedit, censetur tacitè, & natura priùs acceptasse, vti colligitur ex l. si auiæ, Cod. de iure deliberandi.

- 6 Sic etiam non valet, si mihi donatum iubeam dari vxori : quia hoc ipso, quod id mando, supponitur tacitè me acceptasse : idem enim operatur tacitum, ac expressum, vt colligitur ex l. 1. ff. de rebus eorum, qui sub int. vbi dicitur, si

minor erat prædium obligans illud pignori, donec soluat integrè pretium obligationem non valere, quia hoc ipso quo dominium quaesitum est minori, incipit non posse obligari : censetur enim quaesitum tacitè, & priùs natura, quàm possit oppignerari.

Dices : legatarius rei certæ statim per mortem legantis acquirit dominium legati : nam vt habetur in l. à Titio, ff. de furtis, ea quæ legantur rectà viâ ab eo, qui legavit ad eum cui legata sunt, transferuntur : vbi Bartolus dicit hoc dominium transire fidei à die mortis, verè autem à die hereditatis aditæ ; ergo repudiatio talis legati est alienatio, & donatio, ac proinde non valet.

Respondetur : nego consequentiam : quia hoc dominium non est omnino perfectum, & absolutum antè acceptationem, sed habet hanc imperfectionem, quod sit repudiabile, adeò vt si repudietur, retrorahatur repudiatio, & fingatur nunquam acquisitum, vt expressè habetur in l. si quid in fraudem patroni, vbi dicitur : quamvis legatum retrò nostrum sit, nisi repudietur ; attamen cum repudiatur retrò nostrum non fuisse, palàm est. Idem cernitur in hereditate respectu hæredis sui : hic enim statim accipit dominium hereditatis absque aditione, (vnde & ad suos hæredes transmittit) sed reuocabiliter, ita vt possit repudiare, vt constat ex l. apud hostes, Cod. de suis, & legitim. hæredibus, & ex l. si fratres, Cod. de iure deliberandi. Vide Gomezium tom. 1. cap. 9. num. 17. & 20. Valet igitur in supradictis casibus repudiatio, etiam si bona omnia repudiantis sint creditoribus hypothecata, aut fisco iure addicta ob crimen ; aut quamvis fiat in fraudem creditorum, quibus potuisset repudians soluere, si non repudiasset : quinoniam in

Gg 3 hoc

hoc postremo casu Gomezius *tom. 1. cap. 4. num. 22* putat, repudiantem etiam licite, nedum valide, repudiare (& sic licite, ne dum valide acceptare acceptantem) forsan quia creditoribus sunt obligata tantum bona, non autem persona debitoris, quæ, ut docet S. Thomas *2. 2. quæst. ult. art. 6.* libera est pro ære soluendo: vnde idem S. Thom. & Caiet. *ibidem.* Sylu. verbo *Religio*, *2. quæst. 4.* Paludan. *in 4. distinct. 38. quæst. 4. art. 3. conclus. 3.* Angel. verbo *Religiosus*, §. 6. S. Antonin. *part. 2. tit. 11. cap. 2. §. 1.* & alij contra Medinam *Cod. de restitut. quæst. 3. causa 8.* Nauar. *comment. 1. de regular. num. 8.* Valentian *tom. 3. disp. 5. quæst. 6. part. 7.* Petrus Nauarr. *lib. 4. cap. 4.* Mol. *tom. 3. poster. dispus. 757.* & Layman *lib. 3. tract. 2. cap. 12.* docent, quod non teneatur debitor manere in sæculo, ut soluat cui debet, sed sufficit si bonis cedat creditoribus. Item, quod debitor, si professionem fecerit, non teneatur artem exercere, nec etiam honesto consueto labore laborare, ut soluat creditoribus, quia in professione cessit bonis suis, quæ solum obligata erant creditoribus pro ære soluendo: atque ita præter Doctores *suprà* citatos, docet etiam Sanchez *lib. 4. moralium, cap. 19. num. 14.* contra Innocent. *rubric. de obligatis ad rationem*, Abb. *cap. cum 1. & A. num. 27. de sentent. & re iudic.* Medinam, Nauarr. *in locis suprà cit.* Molinam *conclus. 2.* Azorium *tom. 1. lib. 12. cap. 1. quæst. 5.* & Layman *in loco suprà citato.*

9. Opinio hæc Gomezij non est improbilis; ac probabilior est opinio contraria, nempe, quod repudians (sicut & consulens, nisi ignorantia excuset, ut docet Sanchez *de matrim. lib. 6. dispus. 4.*) in ultimo casu posito peccet mortaliter contra iusticiam. Ra-

tio, quia eadem virtute obligantur ad finem, & ad media fini necessaria, sed debitor obligatur ad finem, nimirum ad solutionem creditoribus; ergo ad acceptationem hereditatis, quæ hic, & nunc est medium ad solutionem omnimodè necessarium: in utraque tamen sententia repudiatio est valida; & sic qui acceptat, acceptat valide; quinimò & licite, si non induxit ad repudiandum, ut *suprà* dicebam. An acceptet licite, etiam si induxit ad repudiandum, dicam: mox *infra in dicto 2. & 3. sequenti.*

SECTIO V.

Proponuntur circa dictum possum Aduersenda quædam.

ADuerte primò, si titulo gratuito accepisti a deceptore, usurario, vel fure, &c. iure ciuili concedi creditoribus actionem, qua possint illud à te repetere: & quidem si sciueris illum ea donatione fieri impotentem, cogaris restituere, etiam si neque res extet, neque ex ea factus sis ditior, ut patet *ex leg. quod autem, ff. qua in fraudem credit.* quod si titulo oneroso accepisti, si quidem sciueris illum sic reddi impotentem (si venderet domum, vel agrum, ut insuaret in conuiuia, in ludum, &c.) cogaris reddere, non restituto pretio, nisi quatenus inde aliquid extat in bonis debitoris, ut patet *ex leg. 78. & vltima, ff. qua in fraudem credit.* si vero nesciueris, non datur actio creditoribus ad rescindendum, ut expressè habetur *in distinct. leg. quod autem, eod. tit.* ubi dicitur: *si quid in fraudem creditorum factum sit, sita men is, qui copis, ignorauit*

ranit, cessare videntur verba editti.

Aduerte secundò, hanc actionem concedi creditoribus, solum per vnum annum, qui computandus est ab illo die, quo primò sciuerunt alienationem esse factam, vt patet ex legibus *suprà citatis.*

SECTIO VI.

Propositur secundum dictum.

Dico secundo, si vi, aut fraude induxisti deceptorem, vsurarium, furem, vel debitorem, &c. ad donandum, vel alienandum, vel repudiandum, &c. peccasti, & teneris ad restitutionem: est communis opinio Doctorum, & probatur, quia fraus, vis &c. vel exercetur circa creditorem (vt si quis, v. g. illum vi detineat, vel minetur, ne petat, vel ne sollicitet; aut si quis, v. g. literas intercipiat, vel fraude eum auertat a re prosequenda) & sic manifestè fit illi iniuria, ex qua sequitur damnum: nam contra voluntatem suam modo iniusto impeditur à prosecutione, ad quam ius habet; & sic damnum, quod inde sequitur, censetur meritò per iniuriam illi illatum; vel exercetur circa ipsum debitorem (vt minando, verbì gratia, vel fraude persuadendo ei, ne soluat, vel restituat creditoribus (& sic etiam fit iniuria creditori. Ratio; quia violatur ius ipsius, quod habet ad illud bonum. Adde, quod si quis voluntatem alicuius, qui proposuit, vel deliberat tibi dare aliquid (etiam si debitor tuus non sit) per vim, aut fraudem directè impediatur aliòue inflectatur, veram tibi iniuriam facit: nam ius tuum in libertate collatoris constitutum, violat, ergò, &c.

SECTIO VII.

Propositur tertium dictum.

Dico tertio, si sine vi, aut fraude, sed suasionibus, precibus, blanditijs, muneribus, &c. deceptorem, vsurarium, furem, vel debitorem, &c. induxisti ad donandum, alienandum, vel repudiandum, &c. putans eum per hoc fore impotentem, teneris ad restitutionem, si hæc impotentia sit causa non soluendi. Ratio est, quia per omnes Doctores, qui causam damni dat ei, qui habet ius in re, vel ei, qui habet ius ad rem, damnum ei dedisse videtur: ergò &c. quòd si ista impotentia non sit causa, cur non soluitur, non teneris; vt si ipse ea esset industria, vt faciliè possit tantumdem lucrifacere: tunc enim non impotentia, sed negligentia esset causa non soluendi: quo euentu potes licitè petere ab illo donationem, vel condonationem, &c. Pari modo si iam ante statuerat non soluere (vt fit in multis vsuariis furibus, &c.) tunc enim, & si tua inductione fiat impotens, tamen non teneris ad restitutionem: quia hæc inopia non est causa non soluendi, sed propositum illud firmum prauum non restituendi.

Confirmatur, quia creditores nihil à talibus expectant, vnde non censent tibi fieri iniuriam, si quis à talibus aliquid sibi donari, vel condonari petat.

Aduerte tamen illum, qui induxit alium ad donandum &c. videns eum sic reddi impotentem ad soluendum, ita, vt industria non possit supplere, debere esse paratum ad restituendum, quando

quandocumque viderit illum velle solvere suis creditoribus, & per impotentiam (cuius ipse sua inductione est causa) impediri à prosecutione talis effectus. Ratio est, quia in eo casu ipse est causa non soluendi: cum sit causa impotentiae, propter quam debitor non soluit suis creditoribus, qui etsi non habent ius in re, habent tamen ius ad rem, ut *suprà* dicebam: idem dicendum, si creditores bona illius sint publica auctoritate occupaturi; quia tunc esset causa, cur creditores minus in bonis eius inuenirent. Idemque dicendum, si possent agere contra debitorem in iudicio, & non agerent, quia debitor factus est impotens: nam tunc ipse similiter esset causa, cur creditores contra debitorem non agerent, & ius suum non prosequerentur in iudicio.

SECTIO VIII.

Proponitur quartum Dictum.

Dico quartò si usurarius, fur, vel alius similis debitor, &c. non est

soluendo, nihil potest ab eo accipi per ultimam voluntatem, ut per Testamentum, Codicillum, fideicommissum, vel donationem causa mortis; sed totum in foro conscientiae restituendum est creditoribus. Colligitur ex dict. leg. quod autem, §. 9. ff. quæ in fraudem credit. & l. ultim. §. etsi Cod. de iure deliberandi, & probatur, quia nemo post mortem suam habet potestatem lucrandi, & compensandi creditoribus, si quid ex bonis ipsius, quod creditoribus dandum erat, in alios collatum fuerit: ergo par non est, ut de rebus suis possit pro eo tempore cum damno creditorum disponere.

Confirmatur, quia idem potest res suas alienare, dum vivit, quia quamdiu vivit, manet ipse persona obligata, quæ adhuc lucrari potest: ergo cum post mortem non possit ipse persona manere obligata, aut aliquid lucrari, vnde solvatur creditoribus, non potest etiam in illud tempus aliquid in fraudem creditorum alienare.

DUBITATIO SEPTIMA.

An, si Rex aliunde potest sua, & Regni necessitati subuenire, gratias, & pensiones, etiam ex causa remunerationis, aliquibus assignatas, diminuendo, vel etiam suspendendo, donatiuum, seu tributum à Vassallis petere possit, in casu quod Vassalli, & Uniuersitates sunt multum grauata.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis Resolutio.

RESPONDEO negatiue; & ratio est, quia publica vtilitas præfertur priuata, præsertim cum in publica includatur priuata, vt alibi dicebatur.

2. Secundo, quia gratiæ, & pensiones, etiam ex causa remunerationis concessæ, intelliguntur concessæ cum conditione, quod soluantur, si Regni necessitas aliter non requirat: & ratio est, quia Princeps pro seruanda iustitia, & pro seruando Regno, habet dohanas, gabellas, & alios Regni redditus, vt ex communi docet Iser. in cap. 1. in verb. vestigalia ante num. 15. qua sint regal. & in tit. de stat. & consuet. in verb. Prouincia, num. 39. ad hunc enim finem omnes redditus Regni del. Bene Dubit. Moral.

ni instituti sunt, vt ex iis iustitia administretur, & Regnum defendatur, vt ex communi docet etiam Andr. in consil. Reg. super incisionibus, Afflic. in consil. Reg. Magistri Camerarij, & in cap. 1. §. illicitas de pac. iur. fir. & in rubr. & in cap. 1. de pac. ren. post Luc. de Pen. in l. neminem, Cod. de suscept. & arc. in l. annonam, Cod. de mil. ann. erog.

Hinc officialibus administrandam iustitiam deputatis Rex tenetur de redditibus Regni soluere salarium, vt dixit Iser. communiter receptus in consil. Regni cum circa iustitia.

Item hinc Rex est debitor iustitiæ, vt dixit ex communi idem Iser. in cap. quoniam inter diuina col. pen. de prob. feud. alien. debetque custodire, & protegere Regnum, vt ex communi etiam docet idem Andr. in tit. de stat. & consuet. in verb. ipso iure, num. 6.

Item hinc etiam iustificantur Regni impositiones; quia cum hoc onere, & conditione in principio iis populi con-

Hh sentie

sentierunt, & ad eorum solutionem se obligarunt.

- 4 Quare cum Rex redditus Regni, quos habet, submissos habeat huic oneri, & conditioni; sequitur, quod cum de illis disponit, & illos in alium finem transfert, dispositio, & traditio Regis, nihil aliud de iis transferat in eum, qui accepit, quam quod est apud Regem concedentem: atque ita habetur in l. traditio, ff. de acquirend. rerum domin. & concordat. reg. text. in leg. nemo plus iuris, de reg. iur.

Confirmatur, quia alioquin totum cederet in præiudicium; & iniuriam subditorum, quod velle Rex nullo modo præsumitur, vt rectè Andr. in cap. 1. num. 5. de vassall. decrep. at. at.

- 5 Confirmatur secundò, quia dum disponitur de re aliqua, transit illa cum sua causa, vt habetur in l. si conueneris, la secunda, §. si fundus, ff. de pignor. act. quapropter cum alienatur, transit cum pignore, si pignori erat submissa, vt habetur in leg. bonum, §. pignori, ff. de ad. l. adit. quam legem allegat ad propositum Bart. in leg. ubi autem, §. sed & ff. de induit. adiect. Imò, vt docet Bart. ibi, & ego supra dicebam, causa necessitatis sustentationis semper intelligitur insita in origine institutionis Impositionum; quæ causa necessitatis sustentationis, & origo principaliter semper attendi debet, vt habetur in leg. 1. §. quod si nemo, ff. quod cuiusque vniuers. nom. & ratio est, quia prædicta causa præcedit, & est anterior cæteris omnibus dispositionibus: quin imò has omnes resoluit, vt docet Bart. in loco supra cit. igitur pensiones, etiam remunerationis, non intelliguntur alio modo concessæ, quam sunt apud concedentem: atque ita habet text. in cap. 1. §. pro fædo, de leg. Conrad ubi Doctores: vnde

si Rex reuera aliud ius non habet, quam dispositionem eius, quod remanet, deducto eo, quod publicæ utilitati deferuit pro Regni conseruatione, id tantum intelligitur concessisse, & non quod est in publicas necessitates destinatum: atque ita habetur in leg. qui tabernas, ff. de contrah. empt. in leg. vxor patru, Cod. de legat. & tradit Afflict. in decis. 334. & alij Doctores.

SECTIO II.

Propositur tertia, & quarta ratio.

Tertiò probatur, quia Rex in pensionibus concedendis, etiam ex causa remunerationis, intentionem (vt dicebatur) habere censetur, vt illæ soluantur solum si Regni necessitas aliter non requirat: ergo &c. Antecedens vltèrius probatur: quia si Rex de hac re, dum illas concedebat, interrogatus fuisset, sic vtique respondisset: vnde habetur hoc pro expellò, sicuti dicitur in leg. tale pactum, §. fin. de pactis. quia impliciti, & expressi eadem est virtus: ubi gloss. & Doctores extendunt dispositionem illius legis ad concessionem, & priuilegia, quæ Rex concedit, vt latius ibi tradit laf. num. 16. non enim credendum est, quod (si Regi fuisset dictum, an vellet, quod pensiones, quas concedit, præferantur prouisionibus faciendis pro armatione, & sustentatione Tritemium, pro munitione Castrorum, pro stipendiis militum, & similibus, in defensionem Regni, & in rectam gubernationem populorum) respondisset velle omnia hæc in collapsu ire: sed potius, velle in tali casu nihil cedere; quia in tali casu nihil cedere poterat, nec debebat.

Confir

Confirmatur, quia alioquin seruitia Regi præstita (ob quæ pensiones conceduntur) non fuissent ad conseruationem Regni, sed potius ad destructionem illius: ergo dicendum est, quod pensiones intelligi debent concessæ sub onere, & conditione, vt soluantur solum, si Regni necessitas aliter non requiratur.

2. Quartò probatur, quia qui donat, in tantum tenetur ad id, quod donat, in quantum potest moraliter, id est, in quantum potest honeste, & commodè, ita vt iuxta qualitatem suæ personæ non egeat, sicuti habetur *in leg. in condemnatione, vbi gloss.* & Doctores *de re iudic.* ergo &c. & licet in patre, patrono, & similibus hæc regula intelligatur, non deducto ære alieno, tamen in donante intelligitur, quod teneatur, in quantum potest commodè in eo, quod remanet ære alieno deducto, sicuti habetur *leg. sunt qui, cum leg. seq. & l. inter eos, §. his quoque, ff. de re iudic. & in leg. qui id, ff. de donat.*

3. Quin imò in tali casu, qui donat, ita tenetur, in quantum potest commodè, deducto ære alieno, ne egeat, iuxta qualitatem suæ personæ, vt non inspiciatur tempus concessionis, vel obligationis (cum hoc beneficium à lege concedatur miserationis causa ex inopia inopinata, & ex aliis accidentibus de nouo superuenientibus) sed inspiciatur tempus exactionis, siue petitionis, aut rei iudicatæ, vt habetur *in l. rei iud. ff. sol. matrim. in l. verum, §. tempus, ff. pro socio, in l. si à Domino, §. eodem tempore, ff. de petend. hered. & in leg. in pupillo, ff. de solut. cum concord.*

4. Dices, id quod dictum est, non habere locum in donatione facta propter seruitia præstita, vt in casu nostro: ergo. Antecedens probatur, quia donatio propter seruitia præstita est donatio re-

muneratoria, quæ non dicitur propriè donatio, sed potius facta pro satisfaciendo debito. Respondetur, nego Antecedens: & distinguo probationem: si seruitia præstita, ob quæ facta est donatio, non sint facta ex debito officij, vel ex alia obligatione, concedo; si sint facta ex debito officij, vel ex alia obligatione, nego. At ita est in casu nostro: nam licet Rex explendo munus suum debeat subditis suis gratum, id liberalem se præbere, vltra eorum merita, vt habetur *in l. fin. Cod. de offic. Præfekt. Afr.* hinc tamen non inferitur, quod donatio à Rege facta subditis suis ob seruitia præstita, dicatur donatio remuneratoria: sed potius quod dicatur donatio pura: quia ad seruitia illa præstanda ex officio tenebantur subditi; atque ita docet Rip. *in leg. si unquam, Cod. de reuoc. donat.* Tiraq. *ibidem, num. 106.* Bal. Salic. Paul. de Cast. Ias. Corn. & alij communiter *in l. si donatione, Cod. de collat.* vbi rectè dixit Decius, quod etsi donans ob seruitia præstita teneatur de euictione rei donatæ, id tamen intelligendum sit, si seruitia præstita fuerint talia, quod pro eis præstandis daretur actio aduersus donantem, non solum ex obligatione antidotali, sed etiam ex obligatione ciuili, & strictè sumpta: idem etiam docet Loffred. *in cap. Titius, 2. col. vers. 3. potest restringi, si de feud. def. mil.* & Regens de Ponte *in conf. 59. 1. vol. num. 15. & seqq.* vbi testatur sic sæpe decisum: idque ex eo, quia cum, qui inseruiunt Regi, inseruiant vt stipendiarij, & subditi, correspondendo obligationi, quam habent Regi ex debito officij, donationes eis à Rege factæ ob seruitia præstita, non remuneratiuæ, sed potius puræ donationes respectu Regis dicendæ sunt: idem etiam docet Ioan. Francis Capiblanco *in*

traff. de iure, & auctor. Baron. vbi ad hoc probandum multos alios adducit Doctores, infertque doctrinam hanc non solum ad milites stipendiatos, sed etiam ad officiales, quod scilicet donationes iis etiam à Rege factæ ob seruitia præstata, non remuneratoriæ donationes, sed potius puræ donationes dicendæ sunt.

SECTIO III.

Proponitur quarta, & sexta ratio.

Q Vintò probatur, quia quæ sunt destinata pro victu Regis, pro dignitate regia, & pro sustentatione Regni (vt sunt Dohanæ, gabellæ, & alij Regni redditus) vel sunt simpliciter inalienabilia (vt multi Doctores docent apud Andr. *in capit. nec Dominus de prob. feud. alien.*) ad euitandam (vt iniquiunt ipsi) vexationem, & exuilecerationem populorum, & ne Rex cogatur postea extendere manus ad iniquitatem, auferendo bona subditorum, illòsque in dies nouis, & nouis donatiuis, & impositionibus grauando, etsi alij, vt Bertachinus 1. *part. de gabellis, quæst. 9.* Molin. & Vasq. *in opus. de restit. capit. 6. §. 1. dub. 1.* contrarium sentiant, & satis probabiliter, de qua re, nos *infra dub. 12.* dicemus; vel saltem sunt (vt docet Andr. *in loc. supra cit.*) inalienabilia secundum quid, in terminis scilicet text. *in capit. intellectio, de iure iur.* nempe, si indè graue præiudicium Regno, & regie dignitati sequatur; in quo casu (vt inquit idem Andr. *vbi supra*) adeò sunt inalienabilia, vt non valeat consuetu-

do in contrarium. Ratio, quia totum in ruinam, & perniciem Regni cederet: idem etiam docet Luc. de Pen. *in leg. quicumque, Cod. de omn. agr. deserv. col. 6. num. 13.* ex eo, ne (vt inquit ipse) diminutis redditibus bonorum domanialium, quæ pro vita Regum, & sustentanda Republica inuenta sunt, cogantur postea Reges ad bona subditorum, calcata iustitia, manus extendere; & adducit Bullam Innocent. VI. excommunicationis poenam imponentis; igitur occurrente casu imminentis publicæ necessitatis, ita vt Rex aliundè de suo non habeat, potest ille impositiones omnes, etiam ex causa remunerationis, concessas suspendere, quin imò & tollere. Consequentia probatur, quia priuilegia omnia hanc clausulam insitam habent, vt concessa intelligantur, rebus in eodem statu permanentibus, sicuti habetur *in leg. cum quis, ff. de solut. & in capit. suggestum de dec.* & ratio est, quia statu mutato, & urgente necessitate, priuilegium incipit esse iniquum, vt propterea tunc obseruandum non sit, vti habetur *in l. ex facto, ff. de vulg. & pupi.* vbi communiter Doctor. Hinc gloss. *in dist. capit. suggestum* dicit, quod secundum diuersitatem temporum, & rerum varietatem, priuilegia varianda sunt; quapropter extat regula iuris; *quod id, quod non est licitum in lege, necessitas facit licitum*, quæ sunt propria verba text. *in cap. quod non est extra, de reg. iur.* vnde cum aliis communiter deducit Iason. *in l. si ex toto, de leg. 1.* quod à collectis immunitatis priuilegium cessat, si bellum postea Regno superueniat.

Sextò probatur, quia Rex ob necessitatem potest capere bona subditorum, & restituere ea illis, quando potest, & ex

ex eadem causa potest differre debitas solutiones, cum hoc importet ius Regis & his periculis subiecti sint, qui cum Rege contrahunt, vt *suprà* alibi dicebatur, & docet Andr. *in rubr. que sint, regalia num.* 13. & ratio est, quia sic exigat bonum commune quod priuato antefertur: ergo multò magis ex simili causa poterit Rex suspendere, differre, ac etiam tollere pensiones, etiam ex causa remunerationis, concessas.

SECTIO IV.

Propomitur septima ratio.

SEPTIMò probatur autoritate Doctorum: quia ita docet Alexand. *in consil. volum. 2. num.* 22. 26. 30. & sequentib. neque obstat, inquit ipse, quod concessiones sint ex causa remunerationis: nam, vt succurratur, responderet idem, publicis necessitatibus, possunt concessiones suspendi, & tolli: quod consilium allegat & sequitur Ias. *in l. ex hoc iure, num.* 54. *ff. de iust. & iur.* ita etiam docet Andr. *in cap. similiter 2. addit. de cap. qui cur. vend.* vbi ait, quod in censibus, vidualibus, tributis, & redditibus ciuilibus sunt prohibite diminutiones; & quod remissiones, donationes, & concessiones sunt nullæ, etiam si ex certa scientia sint factæ: subditque quod Princeps, qui non augeat, sed diminuit enormiter, non sit Princeps, quia non agit vt Princeps, scilicet in beneficium commune: ita etiam docet Ifern. *in cap. 1. de prohib. feud. alien per loib.* vbi ait, quod supradicta omnia sint simpliciter inalienabilia: ita etiam docet Luc. de Peñ. *in l. quicumque, de omnib. agr. deserti. & in l. fin. Cod. de*

pet. bonor. subl. vbi textus sic habet: *pari forma res ciuiles, & ad ius publicum pertinentes ab omni petitione muniendas esse censemus; quæ & locum etiam habent in impositionibus pro sustentatione, & stipendio militum factis, vt habetur in l. omnes, Cod. de fund. parim. lib. 11.* quia (vt dicit ibi Luc. de Peñ.) expedit Reipublicæ talia retineri in patrimonio Regis, ad hoc, vt deseruiant publicis necessitatibus: quapropter alienatio eorum est in magnum præiudicium communitatis; ideoque text. *in l. 2. Cod. de privileg. schol. lib. 12.* tradit, quod priuilegia omnia intelligi debent concessa, ita vt sub prætextu ipsorum, nec flagitiorum crescat autoritas, nec publica vacillet utilitas: per quem textum Doctores docent, quod priuilegia omnia intelliguntur concessa, dummodo non lædatur publica utilitas: idemque tradit text. *in §. quod autem, in authentic. vt iud. sine quoque suffragio, vbi gloss. & Doctores, & quoad pensiones in specie Andr. & alij in cap. 1. de nor. feud.* docent, quod semper intelliguntur concessæ, dummodo dominus non egeat: & quod præferuntur omnes, qui cum domino contraxerunt, etiam post pensiones concessas: & quod propterea domino egente, sunt illæ suspendendæ, quod etiam innuit text. *in dist. cap. 1. & tradit Præpos. in cap. 1. de feud. cogn.* vbi ait, quod si Dominus inuestiuit se de feudo Camera, & supernenerunt creditores, vt necesse habeas eis solvere, deducitur ad alienum, ne ipse dominus egeat; quia hoc est natura talis feudi de Camera; & Zalius *in tract. feud. part. 12. num.* 37. *in 10. volum. tract.* docet, quod pensio non soluitur, si Camera æte alieno prematur; plus addit Massitiens. *lib. 5. non. recollet. leg. Hispan. tit. 10. lib. 6. gloss. 2. num.* 30. nempe, quod pensio

Hh 3 annua

annua à Principe concessa potest per eundem Principem, vel etiam per Proregem, ad libitum reuocari: ac tandem in casu, quod Rex aliunde potest suæ necessitati subuenire, gratias scilicet, & pensiones, etiam ex causa remunerationis concessas diminuendo, vel etiam suspendendo, non possit donatium, seu

tributum à vassallis petere, si Vniuersitates sunt multum grauatae, docent in terminis Valenzuela *consil.* 99. *punct.* 2. *num.* 29. & *seqq.* Scipio Rouitus in *consultatione de donatiis*, *num.* 4. & *seqq.* post *consil.* 200. Carolus de Tappia *decis.* 23. *num.* 33. & Rastellius *de regim. Princip.* lib. 3. in *princip.* *num.* 4.

DUBITATIO OCTAUA.

An si Rex non potest aliunde sua, & Regni necessitati, subuenire modo aliquo ex dictis in Dubitationibus antecedentibus, donatium, vel tributum à Vassallis petere possit.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis resolutio.

RESPONDEO affirmatiue: vide text. in l. 1. *Cod. de superindict.* vbi gloss. lib. 10. eadem gloss. in l. fin. in *vers.* idoneos, *Cod. de ann. & tribut.* eodem libro, in l. *vestigalia*, ff. *de publican.* in l. 1. *totio tit.* *Cod. nona vestigalia institui non poss.* in cap. *innotamus*, *de censibus*, vbi gloss. & Doctores text. notabilis, in l. *comparationi*, *Cod. de excusat. muner.* lib. 10. Abbas in cap. *super quibusdam*, *de verbor. significat.* Innocent. in dict. cap. *innotamus*, vbi Butrius post Hostiens.

Item. in verb. *vestigalia*, & in verb. *extraordinaria collatio*, & utrobique Afflict. & idem Afflict. in rubr. *qua sint reg.* & in *decis.* 261. & ibi Adden. vide etiam Cyn. Salicet, & Bald. in l. *neminem*, *Cod. de sacrosanct. Eccles.* & eundem Bald. in cap. *conquerente*, in *fin.* de offic. ordin. Capic. in §. *firmiter*, de prohibend. feud. alien. & cum S. Thoma in opuscul. ad Ducissam Brabantia, ex Theologis Molina de iust. & iur. tract. 2. disput. 667. & seq. Valq. opuscul. de restitut. cap. 6. §. 2. dub. 1. & 2. Suar. de legib. lib. 5. cap. 14. & 15. Salas de legib. quest. 96. tract. 14. disput. 15. sect. 10. num. 118. Valentia tom. 3. disput. 5. quest. 6. puncto 5. Medina *Cod. de restitut. quest.* 13. Alphonsus à Castro lib. 1. de lege punalis, cap. 9. Rastellius lib. 3. de regimin. Princip.

Princip. pag. 132. Turrianus in 2. 2. 10. mo 2. disput. 44. dub. 1. & 2. Aragon. in 2. 2. quest. 77. art. 3. Reginald. tom. 1. lib. 10. cap. 25. num. 372. Ledesma 10. mo 2. tract. 7. cap. 2. Malderus 2. 2. tractatu 5. cap. 6. dub. 2. Tanner. 2. 2. disp. 4. quest. 6. dub. 12. num. 343. & 344. Molfes. in summ. tom. 2. tract. 12. cap. 22. num. 38. 39. & 62. Syluius 2. 2. quest. 66. art. 8. conclus. 1. Aragon. 2. 2. quest. 62. art. 3. Villalobos in summ. tom. 2. tract. 7. dub. 13. num. 4. & 5. Bonacina tract. de contractib. disput. 2. quest. 9. punct. 1. Bartholom. à S. Fausto in specul. Confess. disput. 33. quest. 2. & alij passim, tam Theologiæ, quàm Iuris Doctores.

2 Ratio autem Responſionis est, quia in tali casu sic exigit bonum commune, & iusta causa per omnes petendi donatium, & imponendi tributum, est necessitas communis, vel cetè magna utilitas boni communis, si ei alia ratione Princeps subuenire non potest, ut si etiam v.g. necessarium is habeat ad securitatem viarum, ad stipendia militaria, & ad reparationes urbium, vel viarum, aut ad quæcumque alia similia opera publica instauranda (quo etiam spectat Principis conueniens sustentatio: nam & hæc etiam ad bonum publicum pertinet) ergò, &c.

3 Confirmatur, quia Princeps tenetur populum regere, ius dicere, hostes arcere, tranquillitatem, & prosperitatem temporalem totis viribus procurare: ergò vicissim tenetur populus necessarios ad hæc Principi sumptus subministrare. Conſequentia probatur, quia dignus est operarius mercede suæ; & hac ratione tributum dicitur iustum stipendium Principis; & potest Princeps, si opus fuerit, cogere populum ad id præstandum, ut dicitur

infra in dub. 18.

Confirmatur ſecundò, quia causa iusta, ppter quam Episcopus licite potest petere à Clero subsidium charitativum, est Ecclesiæ necessitas, aut magna utilitas, qualis est, v.g. ut magna eius onera debitorum solvantur, ut contra hostes defendantur; vel si opus sit multis sumptibus pro Ecclesiæ fabrica, pro protectione ad Concilium, &c. qua de re vide Remig. Gonnij de Charitat. subsidio, quest. 5. Bellencit. quest. 16. Azor. tom. 2. lib. 9. cap. 14. quest. 4. ergò sic, &c.

SECTION II.

Proponuntur ad dubitationis resolutionem positam quadam requisita.

VT autem doctrina modò *suprà* 1 posita locum habeat; requiritur primò, quòd verè Rex non possit aliunde suæ, & Regni necessitati subuenire. Ratio, quia alioquin reuera in necessitate non eſſet, atque ita docent Doctores *in locis supra cit.*

Requitur ſecundò, quod prius 2 stringat statum suum, quatenus sine dedecore potest, modo explicato in tertia, dubit. qua de re vide *ibi*: vide etiam Medin. *Cod. de reſtit. quest. 13. Less. lib. 2. de inst. & iur. cap. 33. dub. 6. Valsq. opusc. de reſtitut. cap. 6. §. 1. 2. Layman lib. 3. tract. 3. part. 1. cap. 3. Raſtell. de regim. Princip. lib. 3. fol. 131. Dian. tom. 1. tract. 3. de parlam. resol. 4. & Regentem de Ponte cum aliis Iuristis, quos ipse adducit, & ſequitur in tract. de poteſt. Prorog. tit. 4. de regalib. impoſition. Ratio, quia bonum*

num

num commune anteferte debet priuato.

- 3 Requiritur tertio, quod prius etiam suspendat gratias, & pensiones, etiam ex remuneratione, concessas; idque propter eandem rationem, vt precedenti dubitatione diffusè dicebatur.

Requiritur quarto, quod Regnum habeat vires sufficientes ad noua grauiamina sustinenda; quod in omni casu simili semper suppono, & in suo loco diffusè probabitur.

- 4 Requiritur quinto, quod causam petendi donatium, vel tributum constet esse iustam: vel (si de ea sunt diuersæ opiniones) habeat saltem Princeps probabiles rationes, ob quas possit prudenter statuere se hic, & nunc posse ob talem causam, donatium, seu Tributum exigere: nam si tales rationes non habet; vel certè non considerat, sit ne iustum, necne, quod agit, sed cæco more procedit, non potest illud exigere, cum nesciat, an ius exigendi habeat: & sic exigendo iniuriam Populo infert, & nisi postea constet causam fuisse iustam, ad restitutionem tenetur. Ratio, quia quod mala fide acquiritur, semper restitutioni obnoxium restat. Vide Suar. *de legib. lib. 5. cap. 15.*

- 5 Requiritur sexto, quod tributum non sit maius, quàm causa postulat: ex qua parte enim excedit, est iniquum, quia quo ad eam partem non est necessitas; atque ista docent Doctores in locis *suprà cit.*

- 6 Requiritur septimò, quòd non continuetur diutius, quàm causa exigit: ex quo enim tempore diutius continuatur, est iniustum, idque propter eandem rationem, quæ *suprà* dicebatur. Excipe, nisi noua causa similis, & æquè iusta, postea superuenierit, qua

de re vide, vbi *suprà* eisdem Doctores citatos.

Requiritur octauò, quòd Princeps 7 donatium, vel tributum, quod exigitur, postea non insumat in alienos vsus, vt in prodigas largitiones, & alias expensas inutiles, siue priuatas publicas. Ratio, quia ad has populus non tenetur contribuere, sed solum ad id, quod necessitas boni publici requirit: atque ita docet Angelus *ver. pedagogium §. 6.* Caietanus *verb. vectigalia*, Suarez *de legibus, lib. 5. cap. 15.* Molfes. *in summ. tom. 2. tract. 12. capis. 22. num. 62.* Medin. *Cod. de restit. quest. 13.* & Petr. Nauarr. *lib. 3. cap. 1. num. 255.* vbi ait, quod si aliter fiat, tunc necessitas publica assumitur pro forma: re ipsa verò fraus est, & rapina, pauperumque oppressio: quod maxime (inquit ipse) locum habet in vectigalibus, & tributis nouis, quorum causa, an & qualis fuerit, cognoscitur, aut saltem coniecturari facile potest. Vide, quæ dicuntur *infra* in dubitatione sequenti.

SECTIO III.

*Proponitur circa donatini, vel
tributi exactorem diffi-
cultas, eiusque
solutio.*

Petes, an in dubio, si tributum sit iustum, vel iniustum, peccet, & ad restitutionem teneatur exactor?

Respondetur cum Caietano. *in loc. supra cit. §. occurrunt*, si dubium est, an tributum sit iustum, vel iniustum) aliis scilicet affirmantibus, aliis verò negantibus.

tibus) exactor, qui est subditus Principis, & obedientia compulsus exigit, non peccat, nec ad restitutionem tenetur: idque ex communi sententia Doctorum: quia obedientia excusat in dubio, sicuti subditus, qui compellitur exequi sententiam, quam ei non constat esse iniustam; vel compellitur ire ad bellum, quod non constat ei esse iniustum, excusatur per omnes à peccato mortali, & ab obligatione restitutionis, etiamsi postea sententiam, vel bellum iniustum fuisse, deprehendatur. Ratio est, quia in dubio melior est conditio superioris, qui ius impetrandi possidet; quare meritò inferior in dubio iudicium suum superiori debet submittere, & obsequium debitum ei non subtrahere; secus tamen esset, si sciret Superiorem suum dubitare, & dubitanter imperare. Ratio, quia sciret tunc non habere illum ius imperandi: si verò non est subditus, aut non compellitur, non potest ad talia dubia tributa exigenda se spontè offerre, nisi tantam sciat Principis probitatem, & prudentiam, vt meritò possit in iudicio illius acquiescere; alioquin mortiferè peccabit, exponens se periculo cooperandi iniustitiæ, & ad restitutionem tenebitur, nisi postea deprehensus fuerit, causam iustam fuisse; ratio, quia in tali casu mala fide exegit, & lata culpa damnum intulit. Contrarium & non improbabiler sentiunt alij vt Nauarra *de restit. lib. 2. cap. 3. num. 278.* Suarez *trakt. de charitate disp. 13. sect. 6. num. 11. & Tanner. in 2. 2. disp. 2. quest. 6. dub. 4. num. 49.* qui vniuersaliter docent, quod quicuis subditus, siue compellatur, siue non compellatur, possit in omni negotio Principi in dubio credere, si de iniustitia non constat; quia in dubio qui-

Thom. del Bene Dubit. Moral.

libet tenetur quemlibet, præsertim Principem, bonum præsumere: hæc opinio est probabilis, sed nostra est probabilior,

An autem talis exactor sit excommunicatus in Bulla Cœnæ, quando dubitatio de iustitia tributi oritur ex dubitatione de potestate imponentis.

Respondeo, in opinione eorum, qui dicunt quod exactor in tali casu non peccat mortaliter, certum est, quod non sit excommunicatus. Ratio; quia excommunicatio maior supponit peccatum mortale, sicuti docent Caiet. *in summ. ver. precepti transgressio*, Palud. *in 4. dist. 18. quest. 1. art. 2.* Nauarra. *cap. 27. numer. 9.* Gabr. *in 4. dist. 18. quest. 2. corol. 2.* Soto *dist. 22. quest. 1. art. 2. concl. 1.* Couarr. *cap. alma, part. 1. §. Auila part. 2. cap. 5. disp. 1. dub. 2.* aliique communiter, & sumitur ex cap. nemo Episcoporum, cap. nullus Sacerdotum 11. *quest. 3.* & Trid. *sess. 25. cap. 1. de reformat.* & ratio est, quia pœna debet esse commensurata culpæ cap. *Felicis de pœnis, in 6.* Sed excommunicatio maior grauissima pœna est, vtpote gladius spiritualis, ac neruus Ecclesiasticæ disciplinæ, teste Trid. *cit. cap. 3.* ergo grauem, seu mortalem culpam exigit.

Idem etiam de aliis censuris docet ex communi Ægid. *disp. 13. dub. 8. num. 68.* & ratio est, quia aliæ censuræ etiam (sicuti ferri solent) magnis commodis spiritualibus priuant, quare vt potè graues pœnæ graue peccatum etiã requirunt, atque ita contra nonnullos docent Suar. *de censur. disp. 4. sect. 4.* Vaq. *1. 2. disp. 1 § 8. capit. 5. num. 48.* Sanchez *lib. 6. moral. cap. 4. num. 54.* & alij quam plures Doctores.

Hinc sequitur, quod quotiescumque aliquis ob ignorantiam, vel animi pas-

I i sionem

sionem, vel ob considerationem, vel obliuionem legis, aut præcepti (ignorantia enim, inconsideratio, & obliuio æquiparantur, cum æque tollant voluntarium, saltem perfectum) à grauitate mortalis culpæ excusatur, à censure etiam excommunicationis, suspensione & personali interdicto, saltem totali, excusari debet; nec non, & probabiliter, ab irregularitate ex delicto, etiam propter eandem rationem, vt inter alios docuit Sanchez, *lib. 9. dist. 32. num. 17.*

- 7 In opinione autem eorum, qui doceant, quod exactor mortaliter peccat, adhuc dicendum est, quod non sit excommunicatus, nisi à parte rei is, qui imposuit, deprehendatur potestate caruisse. Ratio, quia Ecclesia sub censura non punit peccatum puratiuum, seu ex conscientia erronea, sed peccatum, quod sit reale, tam quoad formale, quam quoad materiale peccati.

Quod si is, qui imposuit, verè caruit potestate, exactor cum dubio exigens, ab initio excommunicatus censi debet quia mala fide exegit, quæ imponi non poterant, & ita accomodantur ei verba Bullæ Coenæ, & capit. *quamquam de censibus in 6.* vide Nauart. *cap. 27. num. 61. & 70.*

SECTIO. IV.

Proponitur ad dubitationis resolutionem supra positam Addendum primum.

ADde primò, quod ratio, cur solum is, qui in terris suis Superiorem non agnoscit, vel qui à supremo Principe, vel legitima præscripta consuetu-

dine, potestatem imponendi vestigalia, & tributa consecutus est, donatiuum petere, vel tributum imponere possit, absque eo, quod peccet, ad restitutionem teneatur, & incurrat excommunicationem Bullæ Coenæ (quam incurrant alij, siue in terris suis nouas gabelas imponant, siue veteres augeant, siue etiam impositas exigant, de qua re vide *cap. quamquam de censibus in 6.* & Nauart. *cap. 27. num. 61.* Molin. *tract. 2. tom. 3. priore disput. 666.* & Alphons. à Casto *lib. 1. de lege pænali cap. 10.* & sic quod vestigialis, & tributum impositio inter regalia numeretur, iuxta *lib. 2. feudor. capit. 16.* quæ sint regaliæ; ratio (inquam) illa est, quia Principes, seu Magistratus supremi solum à subditis accipere debent sumptus necessarios; Proreges verò, duces, & Gubernatores, ceterique similes, ab ipsis Principibus supremis, à quibus constituuntur, & dependent,

SECTIO V.

Proponitur Addendum secundum.

ADde secundò, quod licet in genere iusta, & legitima causa petendi donatiuum, vel imponendi tributum, sit necessitas, vel magna Reipubl. utilitas, cui alia ratione subuepiri non possit; quo etiam spectat Principis sustentatio, considerato statu, dignitate, ac meritis eius in Rempublicam; vt *supra* dicebatur, in specie tamen iustæ causæ (quæ omnes reducuntur ad supradictas duas in genere) multæ sunt, quarum.

Prima est, ob ademptionem possessionis Regni: sicut enim pro noua Episcopatus possessione datur Episcopo sub-

dium

dium charitativum, ita pro noua Regni possessione datur Regi donatiuum, atque ita docet Regens de Ponte in *cir. tract. de donis, & expensis Vniuersitatis num. 2. cum seqq.* & probatur tam de iure communi, quam de iure municipali Regni Neapolis; de iure communi, quia ita habetur in *l. unica, Cod. publica latinitate, lib. 12.* vbi gloss. & Doctores de iure municipali, quia ita habetur in *constitutio. Regis, quamplurimum*, quæ constitutio, quamvis loquatur de Barone adipiscente possessionem terræ, extenditur tamen ad Regem, qui Regni possessionem adipiscitur, atque ita docet gloss. & Isernia in *d. constitut.* & Regens de Ponte in *tract. de potest. Proreg. tit. 4. de regal. impos. num. 46.*

3. Secunda causa est, ob exercitum construendum contra hostes Regis, vt in *dicta Regni constitut.* habetur: expedit enim Regno hostes expelli: atque ita præter alios docet Frecc. de *subfeudis, lib. 2. in 2. auctor. Baronis, num. 24. verb. versatur in hoc*; quod etiam procedit regulariter, quando bellum exercetur extra Regnum: expedit enim Regno, vt bellum exerceatur distanter à Regno; atque ita docet Regens de Ponte in *tract. cit. tit. 4. de Regal. impos. num. 47.* Valquez in *opusc. de restitu. cap. 6. §. 3. dub. 2. num. 70.* Turrian. 2. 2. *disput. 46. dub. 1. num. 5. cum seqq.*

4. Tertia causa est, si Regi proles nascatur, idque tam de iure communi, quam de iure municipali; de iure communi, vt probat gloss. in *leg. placei, in verb. extraordinariam*, & in *verb. canonicum de sacrosanctis Ecclesiis*, vbi Lafon num. 19. de *iure municipali*, vt habetur in *dicta Constitut. Regni*; ibi pro faciendo filio milite, vel pro maritanda, aut monacanda filia: nam hoc ipso, quod Regi proles nascitur, destinatur

illa ad militiam pro fidei, & Regni defensione, si mas est; si autem femina, ad matrimonium carnale, vel spirituale; quod & procedit ante natiuitatem prolis, quia cum agatur de fauore prolis, illa pro nata habetur, vt sancitur in *leg. quod dicimus, ff. de verb. signif. & in leg. qui in viera, ff. de statu hominum*, quin ita in præxi positum in nonnullis Regni Neapolis generalibus Parliamentis; exactio tamen donatiui fieri non debet ante prolis natiuitatem. Ratio, quia fieri potest, quod non nascatur, & ex alio capite ratio haberi debet ad id, quod euenire potest *leg. si quis domum, §. idem querit, ff. locati, & §. illud quasitum*, vbi gloss. in *stitut. de rerum diuis* & explicat. Bart. in *leg. inter stipulantem, §. sacram. num. 7. de verb. obligat. in l. si idem, §. si unam, num. 5. de iurisdict. omni. iud.* & Valenzuola in *conf. 99. par. 3. num. 52.*

Quarta causa est, si Rex ab hostibus capiatur, vt habet *d. l. constit.* quam plurimum, tunc enim pro redimenda persona Regis Donatiuum præstari debet à Regno: expedit enim Regno liberum suum Regem habere, à quo defendatur, & à quo iustitiæ administrationem recipiat, & abundantiam rerum.

Quinta causa est, si Rex expensas fecerit pro hospitio Papæ, Imperatoris, vel Regis, vt tradit Frecc. in *dicta 2. auct. Baronis, per totam*, & Belluca in *rubr. 43. & 46.* Ratio, quia, & tunc sic exigere videtur bonum commune, sunt & alia in specie causæ, propter quas Regi donatiuum à Regno præstari debet, vt videre est (ne sim longior) apud Gabrielem in *4. disp. 1. §. quest. 5. art. 3. concl. 3. S. Anton. part. 2. tit. 1. cap. 13. §. 2. Regentem de Ponte in cir. tract. tit. 4. & 5. num. 28.* & Molfesum in *summe, tom. 2. tract. 12. cap. 22. num. 69.*

SECTIO VI.

Proponitur addendum tertium.

ADde tertiò , quòd si Princeps sine iusta aliqua ex dictis causa: atque adeo sine necessitate populum grauet nouis tributis, aut quomodocunque petat aliquid , quod vassalli rogati ob metum recusare non audent , non solum peccat peccato rapinae , seu concussionis (vt loquitur Richard. in 4. dist. 25. art. 3. quæst. 2. ex S. August. de verb. Domini, serm. 19. relato in cap. milit. re 23. quæst. 1. quicunque sibi stipendia publicè decreta consequitur, si amplius querit, tanquam calumniator, & concussor, Ioannis sententia Luc. 3. condemnatum) sed etiam (vt ex communi docet S. a. verb. gabella, num. 7.) obligatur ad restitutionem, quæ restitutio facili fieri potest in casu , quod collecta pecunia in Fisco Principis conseruatur: poterunt enim tunc, vel tributa ordinaria minui, vel extraordinaria, quæ futuro tempore propter aliquam occurrentem necessitatem exigì possent, omnino intermitteri, & pecunia antè collecta ad talem vsum applicari: sin verò pecunia, tributum nomine collecta, à Principe, vel antecessoribus eius consumpta sit, tunc difficile est quidem restitutionem facere: sed tenetur Princeps parcius viuere, & restringere statum suum, quatenus sine dedecore potest (vt *suprà* dicebatur) alioquin à restitutionis obligatione liberabitur. Vnde si postea accadat Rempublicam in periculum deuenire, vel ipsummet Principem non habere redditus sufficientes ad dignitatem status sui tuendam, tenetur populus ad nouam contributionem faciendam, cum sic

exigat Regni bonum commune; eo tamen pacto, & conditione, vt si postea contringat Principem ad meliorem fortunam deuenire, obligatus sit ille ad compensationem damni præstandam: quippe quod propria culpa, vel culpa Antecessorum (in quorum commoda, & onera successit) Vassallis illatum fuit: atque ita ex communi docet Mol. tract. 2. tom. 3. prior. disp. 667. & videri etiam potest S. Anton. part. 2. tit. 1. cap. 13 §. 2.

SECTIO VII.

Proponitur Addendum quartum.

ADde quartò, quòd licet Princeps nec subditis tributum imponere, aut impositum augere, nec donarium ab illis petere possit, si Fiscus ad publica onera sustinenda, & Reipublicæ pericula auerrenda sufficiens sit, sicuti ex supradictis colligi potest; tamen in vno casu solum non est censendum illum sufficere (vt rectè præter alios notauit Syl. verbo gabella 4. quæst. 3.) quando scilicet Princeps non potest se defendere, aut publicum bonum procurare, nisi ita se depauperet, vt nihil remaneat, quo iuari possit, si iterum intra breue tempus ab aduersariis inuaderetur: maxime si multos insidiatores habeat: tunc enim necessarius est thesaurus, eò quòd aduersarij illum scientes, magis timent: ideoque magis pacifice viuunt. Quæ doctrina tamen in tantum vera est, in quantum periculum rationabiliter timetur in futurum, & non efficitur ad tegendam auaritiam. Vide quæ pro defensione Principum maiora interdum tributa ad debellandos hæreticos, & infideles, petentium & exigentium, scribit

bit Vafq. in opuscul. tract. de restit. cap. 5. §. 3. dub. 1. & cap. 6. §. 3. num. 55. & nos suo loco infra dicemus.

SECTIO VIII.

Proponitur Addendum quintum.

Adde quintò, quod licet Officiales, seu executores, præsertim si præceptum exigendi commodè declinare non possunt, iustè tributum, vel donatium exigant sine peccato, quia quamdiu non adest moralis certitudo de iniustitia causæ, possunt (vt supra dicebam) præsumere, quod Princeps ita præcipiens causam iustam habear, ipsis incognitam; Idemque dico in casu de bello dubio, & de sententia dubia: alia tamen ratio est de Parlamentariis, qui se

habent, vt Iudices, & alia ratio est de Consiliariis: hi enim, cum ad ipsos ex officio spectet de iniustitia donatui, vel tributi cognoscere, non possunt eius impositionem, vel auctionem decernere, vel consulere, aut Principi eam proponere, nisi tum tributi imponendi potestatem, tum etiam causæ, seu iustitiæ probabilitatem rectè cognoscant. Qua de re vide Caietan. verb. *velligalia*, Medinam Cod. de restit. quest. 7. Petrum Nauarr. lib. 3. cap. 1. num. 267. Vafq. de restit. cap. 6. §. 3. num. 73. Suar. de legib. lib. 5. cap. 15. Reginald. lib. 10. num. 374. Megal. 1. 1. instit. Confess. lib. 2. cap. 17. num. 40. Molfes. in summ. tomo 2. tract. 12. cap. 22. num. 73. Less. lib. 2. de iustit. & iur. cap. 17. dub. 7. & Rastell. lib. 3. de regim. Princip. p. 161.

D V B I T A T I O N O N A.

An si Rex non potest aliunde sua, & Regni necessitati subuenire, ex eo quòd sua culpa, v.g. ludis, conuiujs, profusis largitionibus, bellis inconsultis, & temerè gestis, ac tandem expensis inutilibus, siue priuatis, siue etiam publicis, ararium exhausserit, & in egestatem inciderit, donatium vel tributum à Vassallis petere possit.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis resolutio.

RESPONDEO affirmatiuè, si Rex alia ratione non potest publicum malum auertere. Ratio, quia hic & nunc sic exigit bonum commune; & subditi in

publica necessitate tenentur Regi opem ferre: alioquin inopia Regis vergetur in perniciem Regni: quare, vt vrgenti necessitati possit Rex providere, poterit ex dictis licitè hic, & nunc, donatium, seu tributum petere, aut impositum augere.

Nec obstat, quod Rex culpa sua in

egestatem incidit; dummodò per donatiua, vel tributa, quæ de nouo exigunt, vel imposita auget, prouideat bono publico, quod, ne ruat, hæc & nunc ita exigit: atque sic contra Gabrielem in 4. distinct. 15. quæst. 5. art. 1. conclus. 2. S. Antoninum part. 1. tit. 1. cap. 13. §. 2. Medinam Cod. de restitut. quæst. 13. docent communiter Doctores: Molin. de iust. & iur. tract. 2. quæst. 667. Vasq. opuscul. de restitut. cap. 6. §. 1. dub. 1. num. 24. Less. lib. 2. cap. 33. dub. 6. num. 48. Turrian. 2. 2. tom. 2. disput. 44. dub. 2. num. 5. Molfes. in summ. tom. 2. tract. 11. cap. 22. num. 72. Malder. 2. 2. tract. 5. cap. 6. dub. 4. Rastellius de regimin. Princip. pag. 131. Bartholomæa S. Fausto in specul. Confess. disput. 33. quæst. 11. & alij passim.

Obiiciunt: Rex in tali casu sibi imputare debet suam egestatem. Ergo, &c.

- 2 Confirmatur: quia subditi non tenentur onera sustinere ob regimen malum Regis, sed tenentur ad illa solùm, quando rex donatiuis, vel tributis indiget, ob publicam utilitatem, vel necessitatem. Ergo, &c.

Respondetur: Rex in tali casu sibi imputare debet suam egestatem, quoad culpam, concedo; quoad poenam etiam nego: at damnum inde sequeretur toti communitati.

- 3 Ad confirmationem respondetur, quod hæc & nunc: consequenter scilicet ad culpam commissam à Rege, verè

Rex indiget donatiuis, vel tributis, ob publicam utilitatem, cui semper ex dictis tenentur subditi subuenire.

SECTIO II.

Proponuntur ad Dubitationis resolutionem positam requisita quedam.

VT autem quæ dixi, locum habeant:

Requiritur primò, quod verificentur requisita, quæ in præcedenti Dubitatione dicebantur.

Requiritur secundo, quod verè Rex suæ, & Regni, necessitati aliunde non possit subuenire: de suo, sicuti dub. 3. dicebam, & præter Theologos ibi citatos cum S. Thoma in opusculo ad Ducissam Brabantia, docet Cyn. in l. neminem, Cod. de sacrosanct. Eccles. ubi subdit, quod Rex propter bellum faciendum, & propter sunilia negotia publica exercenda, si non habet de suo, quod sufficiat, tunc potest recipere à subditis, & (quando periculum imminet) ab vna Ciuitate; & postea diuidentur per Prouincias: idemque docet Bald. in capis. conquerente in fin. de offic. ordin. & in dist. leg. neminem, ubi ait, quod quando proprium Regis marsupium non sufficit, tunc potest Rex collectas imponere; idem docent ibidem Doctores in capis. inuouamus de censibus. Capic. in §. firmiter de prohib. feud. alien. per Fred. Afflict. in rubr. quæ sint regalia num. 90. & in decis. 201. & ibi Addentes. Ratio autem est, quia ex dictis, si Rex aliunde potest subuenire de suo, re vera non est in necessitate; tum, ut differat à tyranno, debet ipse esse propter Regnum, & non est contra: adde, quod bonum Regni redundat in bonum

bonum Regis, sicut & destructio Regni redundat in destructionem Regis: vires enim Regis non insidunt, nisi in viribus Regni, ut alibi dicebatur.

2. Requiritur tertio, quod Rex, cum ad meliorem fortunam redierit, compenset Vassallis damnum extraordinarium istud, ex tali impositione iis illatum. Ratio, quia culpa sua illud intu-

lit; atque ita docent. S. Ant. *part. 2. tit. 1. cap. 13. §. 2. Med. Cod. de restit. quasi. 13. Less. de iust. & iur. lib. 2. cap. 33. dub. 6. Molin. tract. 2. tom. 3. disput. 667. Valsq. in opusc. de restit. cap. 6. §. 1. n. 24. Molfes. in sum. rom. 2. tract. 12. cap. 22. num. 72. & Layman lib. 3. tract. 3. part. 1. cap. 3. vide quæ dicebantur in Dubit. 8. precedenti.*

DUBITATIO DECIMA.

An Rex, si non potest aliunde sua, & Regni necessitati subuenire, etiam ex eo quod culpa sua, ut ludis, conuiujs, &c. in egestatem inciderit, possit à Vassallis potentibus mutuum exigere, vel ijs debitas solutiones differre.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis resolutio.

RESPONDEO, affirmative; atque ita docent ex communi Maior in 4. d. 15. quæst. 34 Layman lib. 3. tract. 3. cap. 3. num. 2. & ex Iuris Luc. de Pen. in leg. 1. Cod. vi. rust. ad null. obseq. Regens de Ponte de poest. Proreg. tit. 4. de regal. imposition. & tit. 2. num. 6 ubi (authoritate An-

geli, & aliorum Auend. in tract. de exequit. mand. reg. cap. 14. vers. quartus casus, lib. 2. & cap. 19. num. 34. lib. 1. & auctoritate Iacobi in tit. de homag. num. 35. & Recentiorum Adden. ad Andr. in tit. que sint regalia, in verb. & extraordinaria collatio, vers. manus suas ad iniquitatem in fin.) docet, quod ob publicas necessitates, non solum potest Princeps adiuturandum cogere subditos, sed etiam ad idem potest Ciuitas cogere Ciues: & ratio est, quia in publica necessitate (vbi supra dicebam) non attendendum est dampnum particulare; sed attendendum est beneficium publicum, quod magis refert; presertim cum

in beneficio publico includatur beneficium particulare : ergo &c. Vide Pasqualigum *in suis decisionibus, decis. 425.*

- 2 Confirmatur, quia in casu necessitatis (vti dicebam *dub. 4.* & docent Cyn. *in l. neminem, Cod. de sacros. Eccles.* & Regens de Ponte *loco citato, num. 3.*) potest Rex sumere de Prouincia, quin & de ciuitate, & deinde diuidere per Regnum: ergo &c.

- 3 Confirmatur secundò, quia & in casu necessitatis (vti dicebam *cit. dub. 4.* & ex lser. docet Regens de Ponte *loco supra cit. num. 38.*) potest Rex sumere bona subditorum, & deinde, cum habebit, pretium illis soluere: ergo &c.

- 4 Confirmatur tertio, quia & in casu necessitatis (vti docent nonnulli Doctores) potest Rex sumere etiam bona Ecclesiarum, soluto pretio; cum in bono communi Reipublica includatur etiam bonum Ecclesiarum; sicut & in damno communi Reipublica includitur etiam damnum Ecclesiarum: ergo &c.

- 5 Confirmatur quarto, quia & in casu necessitatis (vti dicebam *dub. 4. cit.* & docent l. noc. Ioan. Andr. ceterique Doctores *in cap. quanto de iureiur.* Item & Andr. *in verb. vestigalia, num. 23. qua fini regal.* & Regens de Ponte *ubi supra, num. 36.*) potest Rex augere valorem pecuniarum; illamque cadere de vilimatéria, vt de ferro, corio, &c. & statuere, vt tanquam bona expendatur, quamuis inde priuatis magnum damnum sequatur (quod tamen postea, necessitate constante, debet Rex illis compensare): ergo &c. Vbi aduerte, quod in casu, quod fit auctus valor pecuniarum, & fit deinde restitutio creditori pecuniarum creditae; attendi debet valor pecuniarum, prout erat tempore contractus; non autem prout est tempore restitutionis: quia de re vide *cit. dubi. 4. sect. 22. & 23.*

Confirmatur quinto, quia & pro ornatu Ciuitatis, vt pro viis ampliandis, pro porticu faciundo, & similibus (vt dicebam *dub. 4. cit.* & docet ex Lanario Regens de Ponte *loco cit. num. 66.*) potest Rex priuatorum domus diruere, aedificia impedire, & similia praestare: ergo &c. Vbi aduerte, quod in tali casu debet Rex imponere collectam, soluendam proportionaliter ab iis, qui inde commodum reportant, sicuti recte praeter alios notauit Regens de Ponte *in loco supra citato.*

Confirmatur sexto, quia & in casu necessitatis (vti dicebam *dub. 4. cit.* & docent Ripa *tit. de remed. praeser. num. 217.* & Regens de Ponte *loco citato, num. 49.*) potest Rex cogere homines, vt seruiant, mediante salario, in regijs Triremibus pro timeriis, & in transmittendo exercitu contra hostes pro fodiatoribus: ergo &c. quod inde magis probatur, quia per regias Constitutiones, Capicula, & pragmaticas Regni tenentur Baronales vassalli inseruire Baronibus pro seruitiis necessariis: ergo multò magis id concedendum est Regi, qui est Dominus omnium, & in specie ita habetur *in constit. Reg. incip. quia frequenter*, vbi Afflict. & Frecc. *lib. 2. 24. author. Baron. & in capitulis Regni ad regale fastigium, & in cap. finis praecepti charitas, in fin.* & ratio est, quia id fit in Regni necessariam defensionem, propter publicam utilitatem, cui postponi debet priuata; quapropter capitulum tertium concessum Ciuitati Neapolis in anno 1554. per Carolum V. *in libro Capitulorum Ciuitatis, fol. 153.* ac pendente appellatione ad sacrum Concilium detenti in carcere ad triremes interim transmittantur, non est seruatum in praxi ex causa publicae necessitatis, sicuti testatur Regens de Ponte *loco supra cit. n. 5.*

Vbi aduerte, quodd homines, qui in casu publicæ necessitatis compelluntur, vt mediante salario, inseruiant pro rimneriis, vel pro fodiatoribus, debent esse factuorosi, vel saltem vagi, & inutiles, non autem bibulci, vel similes, qui vacant agriculturæ, vt rectè notantur Ripa, & Regens de Ponte *locis supra cit.* & ratio est, quia alioquin impediretur annona, quæ quamplurimum facit ad bonum commune.

Sed de hac materia, quid possit facere Rex in casu publicæ necessitatis: vide omnino *dubitationem quartam cit. sect. 24.*

SECTIO II.

Proponuntur circa Dubitationis resolutionem positam requisita quadam.

VT autem, quæ modò in *seçtione præcedenti* dicta sunt, locum habeant,

Requiritur primò, quodd Rex obseruet prius, quæ dicebantur in *dubitatione octaua, & nona præcedenti*, nempe, quodd non infumat, quodd exegit à vassallis, in alienos, & inutiles vsus. Secundò, quodd causam petendi euidenter, vel satis probabiliter iustam habeat. Tertio, quodd non petat plus, quàm causa exigit. Quarto non continuet diutius quàm exposcit necessitas. Quintò, quodd re vera necessitati publicæ de suo providere aliunde non possit. Sextò, quodd restringat prius statum suum. Septimò, quodd suspendat omnes gratias, & pensiones, etiam ex causa remunerationis, concessas. Octauò, quodd cum redierit ad meliorem fortunam, damnum læsis

Tanom. del Bene Dubit. Moral.

compenset, & similia, vt *ibi.*

Requiritur secundò, quodd Rex necessitati publicæ non possit subuenire aliunde, neque de suo, neque de communi (grauando scilicet commune) siue quia instat necessitas, & periculum est in mora; siue quia commune hinc, & nunc est exhaustum, & sic impotens ad subueniendum Regi; alioquin enim in publica necessitate (cum publica necessitas spectet ad omnes, & singulos) non vassallos particulares; sed omnes, & singulos grauare deberet, idque seruata æqualitate proportionis geometricæ, secundum eorum vires, & facultates; sicuti rectè docet S. Thom. 1. 2. *quest. 96. art. 4 Syluest. ver. lex, quest. 5. Vasq. disp. 155. cap. 1. Carbo lib. 6. de legibus, disp. 10 Suarez lib. 1. de legibus, cap. 9. n. 14.*

Hinc si Rex concedit aliquibus immunitatem à soluendis tributis, vnde alij plus grauantur, iniqua est Regis dispositio, sicuti etiam præter Doctores *suprà* citatos, annotauit Abb. in *cap. 2. de immunit. Eccles. num. 16. Alphonsus de Castro lib. 1. de lege penalis capit. 1. & capit. 5. docum. 2.*

Item si subditis imponit tributum, quodd æquè pauperes, ac diuites soluere debeant, verbi gratia singuli denos aureos, iniustum est etiam tributum; quia licet grauentur omnes, non tamen grauantur, seruata æqualitate proportionis geometricæ, secundum scilicet eorum vires, & facultates.

Item si taxat pretium frumenti, vel vini, & similibus, ita vt vna pars Ciuitatis verbi gratia taxam seruare debeat, iniqua est etiam dispositio. Excipe, nisi iusta aliqua causa (vt *suprà* dicebatur) huiusmodi discrimen postularet.

Requiritur tertio, quodd Rex postea compenset damnum subditis illatum,

K k

vel

258 *An Regis sit assignare certam summam pecunia,*

vel de proprio, si redierit ad meliorem fortunam; vel de communi, imponendo postea, cum potuerit, gravamen uniuersale super omnes, & singulos, artenta proportionem geometricam, uti *supra* dicebatur.

DUBITATIO VNDECIMA

An assignare certam summam pecunie pro sustentatione Regis, vel pro regimine, & defensione Regni necessaria, spectet ad Regem, ita ut in eius arbitrio positum sit, an spectet potius ad Parlamentum.

SECTIO I.

*Proponitur Dubitationis
resolutio.*

RESPONDEO, spectare ad Regem; atque ita docet Alphons. Cast. 1. lib. de lege pen. cap. 10. & Vasquez in opus. de rebus. cap. 6. §. 1. dub. 1. & Ratio est, quia cum Regibus, & ceteris habentibus supremum Imperium in aliqua Ciuitate, vel Prouincia, &c. congrua de iure naturali (ut latissime probat idem Alphons. Castro loc. *supra* citat. & ego dicebam dub. 8.) debeat sustentatio, quae ad dignitatem decenter sustentandam, & ad Regnum, vel Prouinciam ab hostibus tuendam sufficiat; videtur ex pacto tacito inter Re-

gem, & Regnum (si exacto tale debitum ad certam pecuniae summam deductum non est) relictum arbitrio Regis, aut supremi Principis, qui illius Prouinciae curam gerit, iustam pecuniae summam assignare pro iis, quae regimini, & defensioni ipsius Regni necessaria sunt; idque ex consensu ipsius Regni seu populi, cum in principio id determinare non curauerit Regnum, seu populus, ex consensu cuius electus est Rex, aut Princeps, &c.

Confirmatur, quia cum de iure naturali, & diuino debeat altaris ministris sustentatio; quota assignatur à Pontifice (decima scilicet pars fructuum, ad quam reducta est omnis obligatio, quae iure naturali, & diuino spectabat ad altaris ministros sustentandos) ergo cum de iure naturali, & diuino debeat etiam tributum Regibus: quota in impositione tributorum assignabitur à Rege: Consequenter

quentia probatur: quia utrobique est eadem ratio, & obligatio.

SECTIO I.

Proponuntur circa Dubitationis resolutionem posita Aduertenda quadam.

Aduerte, quod quæ in sectione præcedentis dixi, intelligenda sunt, dummodò moraliter aliud in contrarium non constet, nempe quod Rex ad fines supradictos, hic; & nunc euidenter moraliter superexcedentem pecuniæ summam non petat: nam, ut docet Menoch. de præsumpt. libr. 2. præsumpt. 10. num. 31. & Socin. lib. 2. consil. 164. volum. 5. recedendum est, etiam ab expressa assertionem Regis, cum de veritate in contrarium constat; & ratio est, quia semper, & in omni casu, præsumptio cedere debet veritati vide supra dicebantur dubit. 2. vide etiam Gloritium in responsione pro Cinitate Messana respons. 1. part. 3. numer. 13. & seqq.

Aduerte secundò quòd in tantum summam iam semel taxatam potest postea Rex in Regno continuare, in quantum indiget illa reuera: alioquin pro parte, arbitrio boni viri, tenetur illam remittere. Ratio, quia Rex (ut sit Rex, & non Tyrannus) non tantum suam, sed & Regni, imò magis Regni, tenetur necessitatem attendere, cum

Rex sit propter Regnum, & non è contra.

Confirmatur, quia Rex, si de nouo 3 indiget, de nouo potest petere, ergo si de nouo non indiget, sed abundat, de non tenetur remittere: & licet taxatio illa sit antiqua, tamen si Rex non indiget (maximè si populis est onerosa, ut sine detrimento eorum magno non possit exigi) tenetur in conscientia, prout Ratio dictauerit, illam remittere, propter rationes, quas supra dicebam.

Excipe, nisi ex alia parte maius imminuat malum, v. g. bellum, vel simile, cui necessarium sit providere: tunc enim tenentur subditi minus malum sustinere, ut huic maiori malo occurratur.

Neque obstat, quòd forsan Rex Regnum bello, & armis vendicauerit, & sic potuerit imponere tributum exorbitans; nam forsan, & subditi etiam Regi præsto fuerunt in bello, & opem illi tulerunt, & tunc cessat instantia, vel si id non fuit, adhuc subditi non debent ita grauari, ut cum detrimento magno totius Regni tributa soluant, maximè si Rex non indiget; quia hoc ipso, quòd Rex est, debet potius bonum commune, quàm proprium particulare procurare, præsertim cum in bono communi proprium particulare contineatur & in viribus, & potentia Regni insistant vires, & potentia Regis, sicut & è contra in destructione Regni destructio Regis.

DVBITATIO DVODECIMA.

An, si iam esset assignata certa summa pecunia pro sustentatione Regis, & pro regimine, ac defensione Regni necessaria, ex pacto inter ipsum, & Regnum inito; possit Rex ex aliqua iusta causa de nouo adueniente nouum tributum, seu donatiuum petere, vel antiquum augere pro defensione eiusdem Regni, vel pro sustentatione sui status.

SECTIO I.

Propositur dubitationis Resolutio.

RESPONDEO affirmatiuè; atque ita docet Gabriel. *in 4. dist. 15. quest. 5. art. 2. conclus. 3.* Mol-fel. *in summa tom. 2. tract. 22. cap. 22. numer. 70.* Turrian. 2. 2. tom. 2. *disput. 45. dub. 2. num. 8.* qui omnes docent posse Regem, aut quemcumque alium supremum Principem, vltra possessiones, & redditus sibi assignatos, etiam ex pacto cum Vassallis à se, vel suis antecessoribus inito, noua tributa imponere, vel antiqua augere, quotiescumque patrimonium sibi assignatum huc, & nunc sufficiens non esset suæ congruæ sustentationi, secundum regiam dignitatem, vel secundum ne-

cessitates publicas Regni; idque propter multa, quæ solent accidere, in quibus de nouo tenentur Vassalli Regi prouidere, vt bene aduertit Gabriel *vbi supra* S. Antonin. 2. *part. cap. 13. §. 9. ta-men*; ex S. Thom. ad Ducissam Brabantiz in quadam Epistola, quæ habetur *opusc. 21.* idemque aduertit Vasc. *de re-stitut. cap. 6. §. 1. dub. 1. num. 18.* vbi ait, quod Rex pro temporum necessitate imponere potest tributa, vel imposita augere prout necessitas sua, & Re-ni postulauerit. idem etiam docet Regens de Ponte *de potest. Prærog. tit. 5. num. 29.* qui citat Frecciam, & alios. & ratio, quoad necessitatem Regni, est clara, quia sic exigit in tali casu bonum commune de qua re vide, quæ dicebamus *dub. 8.* & quoad necessitatem Regis, etiam est clara; quia quòd Rex habeat conuenientem statui suo sustentationem, etiam spectat ad bonum commune, vt *in citat. dub. 8.* dicebamus.

Con

1 Confirmatur, quia si Regno aduenit noua necessitas, tenetur Rex nouam operam, & industriam præstare, ergo & e contra, si Regi aduenit pro persona sua noua necessitas, tenetur Regnum nouum subsidium, & stipendium etiam præstare.

3 Confirmatur secundò, quia cum Regnum teneatur de iure naturali præstare Regi conuenientem sustentationem, secundum illius dignitatem regiam si Rex pro necessitate sua de nouo adueniente nouum subsidium petit, non nouam obligationem Regno imponit, sed exigit naturalem antiquam, qua tenetur omne Regnum Regi suo conuenientem sustentationem præbere, iuxta statum dignitatis regie, ergo, &c.

Hæc autem intelligo, suppositis vitiis Regni, & suppositis cæteris requiritis, quæ in dubit. 8. & 9. dicebantur.

SECTIO II.

Proponuntur, & solvuntur Difficultates contra dubitationis resolutionem positam.

1 **O** Biicis; saltem non tenetur Regnum in casu, quod Rex regia tributa vendidit, vel donauit; alioquin si Rex in tali casu petere potest, poterit, & quilibet Baro (si de nouo indigeat) nouum tributum etiam petere.

2 Respondeo, dispositas est, quia cum Rex vendendo, vel donando oppida, & Regia tributa, quæ habet, iure id faciat; nempe in remunerationem laboris in bello, vel alia iusta de causa, vel quia ex iis venditis pecuniam accipiens, prouidet instanti necessitati, fit, quod meri-

tò propter necessitatem de nouo postea aduenientem nouum subsidium petat; & quod merito regia tributa exigat is, cui Rex illa concessit; quia manet idem finis tributorum, scilicet bonum commune, propter quod opus est, vel vendi aliquando tributa, & oppida à Rege, vel aliquando donari. Adde, quod Rex semper manet cum suprema potestate; & cura illius oppidi, aut Ciuitatis, &c. cum ille, cui venditur, aut datur, maneat semper Regi subiectus, vnde tempore Belli, & Rex debet defendere, quamuis Baro onus defensionis pro parte sua subire debeat; & sic, si communis necessitas, vel utilitas, (quod spectat, & Regis conueniens sustentatio, vt dub. 8. dicebam) ita postulat, potest adhuc Rex in iis ciuitatibus, & oppidis imponere noua tributa, quæ ipsi, vt supremo domino, habenti merum, & mixtum imperium, semper debentur propter cutam, quam adhuc habet in iustitia illis administranda, & in ipsis (quando oportuerit) defendendis, quæ omnia in Barone locum non habent, vnde non mirum, si Baro tantum in eo statu, & iure, quo venditum, vel donatum sibi oppidum fuit tributa exigere potest, nihil autem de nouo imponere, quia supremam (vti dicebam) non habet potestatem, & ad ipsum non spectat cura de communi. Vide, quæ dicebamur dub. 8. ubi reddebam rationem, quare vectigalis, & tributis impositio inter regalia numeretur, & solum ad supremos Principes spectet.

Porro, quod ex iusta causa, & rationabili necessitate, arbitrio boni viri (etiamsi regium patrimonium lædatur) licet à Rege venditione, vel etiam donatione, alienari possint oppida, & regia tributa, quodque in hoc rationabiliter inuiti non sint Regis successores,

K k 3 sentiunt

sentiunt propter rationes iam dictas, Mol. de iust. & iure tom. 3. prior. disp. 673. Bertachinus 1. part. de gabelis quest. 9. & Vasq. in opusc. de resit. cap. 6. § 1. dub. 1. num. 15. quamuis quamplures Iuristæ oppositum sentiant, sicuti

in dub. 7. notabam.

At quid dicendum si Rex in alienando, siue venditione, siue etiam donatione, oppida, regia tributa, & familia, fuerit in culpa ita vt culpa propria in necessitatem inciderit? ideo sit.

DVBITATIO XIII.

An si, iam assignata ex pacto inter Regnum, & Regem inito certa pecunia summa pro Regno, & sustentatione Regis necessaria, culpa propria Rex, patrimonium regium exhauriendo, in egestatem inciderit, possit de nouo ex noua causa iusta adueniente, tributum, seu donatiuum à Vassallis petere, aut antiquum augere.

RESPONDEO affirmatiue; atque ita docent Vasq. in opusc. de resit. cap. 6. § 1. dub. 2. Molfes. in summa, tom. 2. tract. 12. cap. 22. num. 70. & Turrian. in 2. 2. tom. 2. disp. 45. dub. 2. num. 8. contra Medinam quest. 13. Cod. de resit. Gabr. in 4. disp. 15. quest. 5. art. 1. concl. 2. casu 3. & S. Anton. 2. part. cap. 13. § 2. qui in loco citato docent, quod si Rex in tali casu tributa noua imposuerit, teneatur, quod de nouo imposuit restituere; & subdant, id ideo esse verum, quod si Rex in bello ex parte sua iniusto, ab hostibus capiatur, neque etiam possit pro

sua redemptione noua tributa imponere, aut imposita augere, absque eo, quod ad restitutionem similiter teneatur.

Ratio tamen responsionis nostræ² affirmatiuæ contra hos Doctores est; quia licet Rex patrimonium consumpserit, & debita contraxerit iniuste, v. g. bello inutili, & iniusto, vel libidini lux, & desiderio dominandi inseruiens, &c. adhuc tamen non prohibetur noua tributa imponere, aut imposita augere, ex eo, quia sic hîc, & nunc exigit publicum bonum; cum Regis inopia euidenter tendat in perniciem Regni; vnde vt imminenti ex Regis inopia malo

pro

prouideatur, erit Regi licitum de nouo imponere, vel imposita augere tributa, quæ sufficiant conseruationi Regni in futurum: nam cum hostes (præcipuè potentes) meritò timeantur, oportet, vt Rex vim eorum possit reprimere, & sic habere Thesaurum, & redditus, quibus milites conducatur, & bellum geratur, sicuti rectè notauit Gabriel loco *supra cit.* Neque refert, quod Rex in inopiam inciderit culpa sua, modò tributis de nouo impositis, vel de nouo auctis, re vera bono communi prouideat.

3 Differentiam tamen hic ponunt aliqui; quod si Rex absque culpa; sed propter bonum publicum, in inopiam incidit, possit toties quoties imponere, aut augere tributa, quæ sufficiant necessitati publicæ, & etiam suæ, nempe decentiæ status; quod si autem culpa sua, & non ob bonum publicum, semel ac iterum in inopiam incidit, possit ei Regnum meritò (præsertim si decentiæ status Regis solum deseruiant) tributa negare, & ipsius Regni negotia, si de Regis prodigalitate timeatur, per Ducem, qui fideliter ea administret, exercere, quod tamen ego non admitterem, nisi solum in casu, quod certò constaret de Regis prodigalitate, quod vix vnquam moraliter continget.

4 Similiter nec admitto, quod Medina, Gabriel, & S. Antonin*us supra* docebant, non posse scilicet pro redemptione Regis, si ab hostibus captus fuerit, tributa imponi: nam si Rex captus sit ab hostibus, expediatur bono publico, vt redimatur (quod vt plurimum sic expedire arbitror, etiam si ille sua culpa, & in bello iniusto ex parte sua, captus fuerit) absque dubio imponi possunt noua tributa, vel imposita augeri, idque ob eandem rationem, quam *supra* asserbam.

Nec oppositum (vt existimat Gabriel) 5 docet S. Thom. in *epist. ad Ducissam Brabantia*: ille *ibi* tantum dixit non posse Regem tributa imponere, pro sola libidine, vel pro iniusto bello gerendo, quia ob hunc finem non debentur tributa; at alia ratio est in casu nostro, etiam si culpa sua Rex in id inciderit: nam in tali casu (sicuti dicebatur) militat alia ratio, quod sic scilicet hic, & nunc exigit bonum commune: ergo &c.

Confirmatur à pari: nam si Ecclesiæ 6 publica necessitas, aut magna utilitas, qualis est, v.g. vt grauia eius onera debitorum soluantur, vt contra hostes defendatur: item si multis opus sit sumptibus pro Ecclesiæ fabrica, vel lite, aut professione ad Concilium, Papam, vel Imperatorem, &c. de qua re Remig. Gonnus de *charitat. subsidio*, quæst. 5. Barthol. Bellincin. quæst. 16. & Azor. tom. 2. lib. 9. cap. 14. quæst. 4. exigit hic, & nunc, vt subueniatur Episcopo, potest de nouo Episcopus exigere à Clero subsidium charitatum (moderatum tamen, ita vt Ecclesiæ, & Clerici non nimis grauentur, & commensuratum ad necessitatem instantem cap. *conquerere*, de offic. ordin. & *ibi* Anton. de Butrio) ita vt si in tali petito, præstare illud Clerici recusent, possit Episcopus eos compellere excommunicationis censura, sicuti colligitur ex cap. *cum Apostolus*, de censuris; §. *prohibemus*, & ex cap. *conquerere* de officio Ordinarii, & docet Innoc. in cit. cap. *cum Apostolus*, & *ibi* Anton. de Butrio, Belle. quæst. 15. Gonnus quæst. 8. & Azor. tom. 2. lib. 11. cap. 14. quæst. 2. & ratio est, quia in tali casu (aiunt illi) si deficit charitas, valere debet potestas: tum quia in tali, & simili alio casu, potest Episcopus pro suis necessitatibus fractus retinere, cap. *uno*, in fin. & Clement. *frequens* de excess. Prælat. ne

264 *An Rex possit unius Regni causa gravare aliud,*

ne dum ad subsidium compellere : ergo sic &c. atque sic in terminis Ioannes Andr. in nouella super verbo, necessitatibus cum Belluga de donat. rubr. 46. in vers. sunt, & alia munera, trahit hinc argumentum, quod Domini subditorum possint pro suis necessitatibus subditos collectitare.

7 Quod verò Bellincinus & Belluga in loc. *suprà* cit. aiunt, si Episcopus propcia culpa in necessitatem, verbi gratia, in graui debita inciderit, non esse à Clero illi contribuendum, ex eo, quia culpæ suæ Episcopus in tali casu debet imputare, cap. 1. de etate, & qualitate, & cap. ex parte, de consuetud. id ego intelligo, vt non tam facile illi contribuatur; vel si quod exigit Episcopus, exigat, vt subueniatur priuatæ suæ, &

non publicæ utilitati : nam si sit Ecclesiæ grauis, & manifesta necessitas, omnino debent Clerici Episcopo subuenire, sicuti de laicis in ordine ad Principem *suprà* dicebatur; quod tamen intelligo suppositis viribus, suppositisque cæteris requisitis, quæ in dubiis. 8. & 9. dicebantur.

Aduerte tamen hæc, quod, si dubium est inter Episcopum, & Clerum de causæ æquitate, ad superiorem (quoniam Episcopus, & Clerus superiorem habent) recurrendum est, sicuti docet gloss. in cit. capit. cum Apostolus, verb. rationabilis; vel arbitri consensu patium statuendi sunt, sicuti docent Bellincinus q. 17. & Azor. tom. 2 lib. 9. c. 14. 14. q. 4. quæ, in casu nostro de Rege in ordine ad Regnum, locum non habent.

D V B I T A T I O X I V.

*An possit Rex propter bella & sumptus quos sustinet
in uno Regno, gravare cætera Regna quæ
habet, petendo ab his donarium,
& tributum.*

1 **R**ESPONDEO affirmatiuè, atque ita sentiunt ex Theologis Valsq. in opusc. de restit. capis. 6. §. 3. dub. numer. 7. Turrianus in 2. 2. tom. 2. dispus. 46. dub. 1. num. 5. & 6. & ex Iuristis Baldus, Andreas, Capycius, & Lucas de Peña apud Regentem de Ponte de potest. Præregis tit. 4. numer. 47. & probatur, quia id cedit primò in bo-

num, & excellentiam Regis, tanquam capitis, cuius bonum, & excellentiam procurare debent vassalli, tributis si (vt in 8. & 9. dubitat. notabatur) commodè possunt, imò etiam (vt rectè dixit Luc. de Pen. in leg. 1. Cod. vi russ. ad null. obseq.) propriis sumptibus, in casu, quod redditus Regni non sufficiunt, ratio, quia iura Regni non patiuntur,

vt

ut Rex magno cum dedecore, ob metum inimicorum relinquat Regna, quæ, vel iure hæreditario, vel bello iusto capta, ad ipsum spectant. Secundò, quia id cedit in bonum Monarchiæ, tanquam vnus totius, cuius bonum naturaliter appetit pars: bonum enim totius redundat in partem. Tertio, quia id cedit etiam in bonum ipsius Regni, tanquam partis: nam expedit Regno habere Regem potentem cum multis Regnis: sic enim Rex timetur magis ab hostibus, & consequenter facilius seruatur pacem, & tranquillitatem in Regno.

2 Confirmatur primum, quia expedit Regno arcere hostes à se, & longè à se illos habere, gerendo bellum in partibus longinquis, extra Regnum; ut rectè dixit Andr. in capit. 1. §. sed nec est alia iustior, numer. 40. vers. quid ergo, quæ sit prim. caus. benefic. amitt. Vide text. in capit. 1. §. si verò contigerit, de

non. for. fidel. & Baldum in cap. 1. qui bus caus. feud. amitt. qui rectè subdit quod ubi est Rex intruens in hostes cum exercitu, ibi est territorium Regis: vide etiam Luc. de Pen. in leg. 1. Cod. ut rust. ad null. obseq. & hæc omnia eo magis locum habent, si Rex gerit bellum contra infideles: nam tunc cedit id etiam in bonum fidei, & Christianæ religionis, quæ est in superiori ordine ad ea, quæ suprà dicebantur.

Hinc patet ad illud, quod nonnulli obijciunt: relinquat Rex Flandriam, deserat Italiam, &c. vno suo antiquo Regno contentus; quod & sibi, & Vassallis, maiori erit vtilitati: nam Respondetur ex dictis, id non expedire Regi, nec Regis Monarchiæ, nec fidei, & Religioni Christianæ, nec etiam ipsi Regno, quod propter defensionem alterius Regni, ad eundem Regem spectantis, grauatur.

DUBITATIO XV.

An Rex, cum possit propter bella, & sumptus, quos sustinet in vno Regno, grauare alia Regna, quæ habet, possit etiam grauare Regnum Neapolis, petendo ab hoc donatium, seu tributum.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis resolutio.

1 **E** hæc te agunt Capycius in sua inuestit. in cap. feudorum clausula in ver. irrogatur auserp pag. mihi 113. Andr. in tit. quæ sint regal. in ver. extraordinaria collatio Th. del Bene Dubit. Moral.

num. 61. Regens de Curtis in 2. part. dinerfor. iuris feud. cap. 3. num. 148. & Molfes. in summa tom. 2. tract. 12. cap. 22. num. 63. qui tradunt, quod ad euitandam iniquitatem impositionum, quas immanis ille Federicus Imperator in his Regnis vtriusque Siciliæ imposuerat, intercessit inter Papam Honorium (cum Regna hæc sint patrimonium B. Petri, & sedis Apostolicæ, ut post alios

Ll docet

266 *An Rex possit grauare Regnum Neapolis,*

docet Molfes. *10m. 2. ad consuetud. Neap. in procemio, quaest. 3. num. 25.* Azorius *part. 2. moral. lib. 11. capit. 5. quaest. 4.* Restaur. Castald. *in tract. de Imperat. quaest. 53. num. 18.* & Regens de Ponte *de potest. Proreg. tit. 11. num. 26.* subdentes, quod cum Rex Regnum hoc habeat in feudum ab Ecclesia, nullo modo subsit Imperio) & Regem huius Regni capitulatio, quod solum in quatuor casibus sequentibus possit Rex gabellas imponere in aliis non, sine consensu Summi Pontificis, directi domini, qui Regnum concessit.

Primus casus est pro defensione Regni; contingat inuadi Regnum inuasionem notabili, siue graui, non procurata, non simulata, non momentanea, siue transitoria facile, sed permanente; aut si contingat in eodem Regno notabilis, siue grauis rebellio, quæ similiter non sit simulata, non procurata, non momentanea, siue facile transitoria, sed permanens.

Secundus est pro Regis persona redimenda, si eam ab hostibus captiuari, contingat.

Tertius est pro militia sua vel fratris sui consanguinei, aut vterini, vel alterius consanguinei, vel alicuius ex liberis suis, cum se, vel huiusmodi fratrem suum, vel aliquem ex liberis, &c. decorabit cingulo militari.

Quartus est pro maritanda Sorore, simili coniunctione sibi coniuncta, vel aliqua ex filiabus, aut neptibus suis, seu qualibet alia ex genere suo, ab eo per rectam lineam, descendente, quam, & quando, ipse dotabit.

In his itaque quatuor casibus, pro ut casus imminetis qualitas tunc exiget, licebit Regi collectam imponere, & exigere à Vassallis; dummodò tamen pro defensione, inuasionem, seu rebel-

lione, aut ipsius Regis redemptione 50. millium, pro militia 12. millium, pro Maritagio verò 15. millium vnciarum auri summam collectæ vniuersalis per totum Regnum, tam vltra, quam citra farum, quantitas non excedat; & concurrentibus in vno, eodemque anno pluribus ex quatuor dictis casibus, vna tantum in vno, eodemque anno collecta imponi possit.

In eadem capitulatione subduntur hæc alia verba: *sicut autem collectæ, quantitatem prædictas summam in suis casibus limitatam excedere (ut præmittitur) prohibemus, sic non permitimus indistinctè ad ipsas extendi, sed tunc tantum, cum casus instantis qualitas id exposcit. Et ut in prædictis etiam casibus possit Rex, qui pro tempore fuerit eo commodius vitare grauamina subditorum, quo vberiores fuerint redditus, & obventiones ipsius, eum à donatione domaniorum volumus abstinere, id sibi consultius suadentes: sic in capitulis Papæ Honorij.*

Vbi aduerte, quod omnes prædicti quatuor casus respiciunt publicam necessitatem, vel pietatem erga proprium Principem: licet enim de iure communi non sit præscripta causa, nec quantitas imponendi gabellas, omnes tamen hæc requirunt causam publicam (ut alibi dicebatur, & suo loco distinctius dicitur) v. g. ut imponantur pro bello contra infideles, hereticos vel schismaticos; pro defensione Regni: pro redemptione Regis, vel filiorum eius, si in bello capti fuerint: pro aduentu Regis in Regnum, pro maritanda filia, vel nepti: pro constructione, vel refectione viarum, pontium, fontium, aut mænium, & similia: pro custodiendis pascuis communibus, vel similibus alijs publicis necessitatibus vide S. Th.

in epist. ad Ducissam Brabantia, S. Anton. Caiet. Sylu. quos refert, & sequitur Megalius 1. 2. instit. confess. lib. 2. cap. 17. numer. 39. Azor. part. 3. instit. Moral. lib. 5. cap. 23. Less. de iust. & iur. lib. 2. capit. 33. numer. 41. & 42. Vasquez in opusc. de restit. cap. 6. §. 1. num. 23. & seqq. & Suar. disput. 21. de censur. sect. 2. num. 36. & 37.

Dices: Capitula Papæ Honorij abrogata esse per consuetudinem in contrarium. Respondere quis posset: nego antecedens, ut infra in Responsione ad tertium. Adde, quod Andr. in cap. 1. §. sed nec est alia iustior, qua sit prima caus. benef. amitt. expresse habet, quod Capitula Papæ Honorij seruari consueuerint, in quantum scilicet sunt rationabilia, & allegentur ad id, quod est rationabile, ut ibi per eum in 1. addit. col. fin. in princip. quem allegat, & sequitur Camer. pag. mibi 84. lit. F. & Capycius in sua inuest. ver. feuda pro dote vers. nec est omitendum; & in eadem sua inuest. in cap. feudorum clausula, ver. irrogatur autem, dicit, quod casus collectandi in Regno sunt limitati per Capitula Papæ Honorij, & extra illos non potest aliquo modo collectari: idemque docet Andr. in tit. qua sint regal. ver. extraordinaria collatio num. 62. ubi etiam dicit, quod Capitula illa Papæ Honorij fuerunt condita ad tollendos malos abusus, & iniquas leges Federici Imperatoris, & ad releuamen Regni, & rectè dixit Andr. & sic in bonum Regnantis: quia bonum Regni redundat in bonum Regnantis: sicut, & malum Regni redundat in malum Regnantis: destruere enim Regnum est Regem ipsum destruere, cum vires Regis non insidant, nisi in viribus Regni, sicut alibi supra diffusè dicebatur.

9 Adde primò, quod extat apud Re-

gentem Molef. decisio Cameræ, eaque confirmata, tanquam vera, & iuridica à Catholico Philippo II. quod non teneatur Regnum Neapolis, vt pote diuifum ab aliis Regnis, quæ Rex noster habet, subministrare Regi, vt ipsi defendantur cætera Regna.

Adde secundò, quod quantum spectat ad Ciuitatem, extant capitulationes, & priuilegia concessa à magno Capitano in capis. 27. & confirmata à Rege Catholico Ferdinando in capis. 32. sub ista forma: *che la Citta di Napoli per qualsinoglia causa non possa esser astretta à pagamento alcuno de noua impositione, de impronio, donatino, ò pagamento, s'imponesse per il Rè, Viscerè, Ldcotenente, Capisaneo, seu officiale suo ex quacumque causa urgente, & urgentissima, etiam si fuisse pro statu Reipublica, & totius Regni conseruatione atteso la sua grande inopia, & prouerta: idem habetur in cap. Regn. incip. statuimus, mandamus, & volumus in fin. vide Regentem de Ponte tit. 2. num. 7. & 8. fol. mibi 48. ubi assert aliud capitulum concessum per Regem Ferdinandum primum: quod Ciuitas non possit obstringi, non solum ad donandum, sed nec etiam ad mutuandum, sub istis verbis: *che S. Maestà prommetta non sforzara, ò uero astringere alcun cittadino della detta Citta per via d'impronio, ò qualunque effassione & in tit. 4. de regal. imposition. num. 32. docet, quod licet Ciuitas interueniat in pagamento, tamen dum tractatur de donatione facienda Regi, non interuenit, nec habet votum: idque ex eo, quia ipsa non donat, & est immunis ab hoc, suorum priuilegiorum vigore: & sic seruatur in praxi: sic ille.**

Hæc autem priuilegia, & capitula, quum Regno consentient ingenti sangu-

ne, ne dum ingenti pecunia, & sic quum remuneratoria sint: atque adeo per modum contractus ad inuicem obligantis habita, totiesque iurata, de rigore iustitiæ seruanda sunt, præsertim quia Reges in quamplurimis donatiuis acceptis priuilegia illa seruare promiserunt, quapropter si modò non seruant, restituere donatiua illa in conscientia tenentur, sicuti dixit Molina *de iust. & iur. tom. 3. disp. 667. num. 7.* præsertim, quia donatiua prædicta, sub ista conditione data fuere; & de ratione actus conditionalis est, vt conditione riente ruat & ipse actus, qui sub conditione gestus est.

SECTIO II.

Proponuntur, & soluntur difficultates contra Dubitationis resolutionem positam.

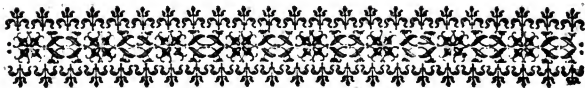
Obiicies primò, potest Rex propter bella, & sumptus, quos sustinet in vno Regno grauare alia Regna, quæ habet, vt in dubitatione antecedenti dicebatur: ergo & Regnum Neapolis. Respondere quis posset: nego Consequentiam, & disparitas patet ex dictis.

Obiicies secundò: contingere potest, quòd Rex, vt defendat aliquod Regnum, re vera indigeat, & sic opus habeat grauare Regnum Neapolis: ergo saltem in tali casu poterit illud grauare. Respondere quis posset: nego Consequentiam; sed ex dictis potius in tali casu grauare debet alia Regna, quæ habet; quod si in dicto casu Regna illa vires sufficientes forsan non habent, & Regnum Neapolis ex alia parte abundat, recurrit Rex ad Papam directum

dominum, qui talem licentiam præstet ad talem finem.

Obiicies tertio, quòd Rex, vt defendat cætera Regna, grauaret etiam Regnum Neapolis, est consuetudo longa, & antiqua, quam summus Pontifex scit, & tolerat: ergo saltem implicite consentit in illam. Respondere quis posset: tolerat, distingo, tolerat tolerantia approbatua, nego, tolerantia permissua, ad euitanda scilicet maiora mala, & inconuenientia, concedo: ergo implicite consentit in illam, nego Consequentiam, præsertim quia singulis quibusque annis in Bulla Cœnæ expressè reclamatur, annullando omnia priuilegia, consuetudines, & præscriptiones, tanquam corruptelas quasdam contra Ecclesiam introductas; atque ita habet *Rota in antiquis decisi. 10. de consuet. Surdus tom. 3. conf. 301. num. 58. Peregr. de immunit. Eccles. cap. 2. num. 34. Castrus Palaus tom. 2. disp. unica de immunit. Eccles. punct. 12. num. 3. Lotharius de re beneficiaria, lib. 3. quaest. 33. num. 19. Suarez contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 32. num. 11. Duard. in Bulla Cœnæ, lit. 2. can. 19. quaest. 8. num. 25. Fagnus in respons. pro cens. Pauli V. fol. 119. cum de Ponte in respons. pro cens. Pauli V. fol. 11. & 45 Anton. Bouius in respons. pro cens. Pauli V. part. 4. ad arg. 11. & 12. Cochier. de libertate Eccles. part. 2. cap. 3. num. 8. & Collegium Bononiense in respons. pro libertate Eccles. num. 57. Vide quæ dicebantur dubiis. 4. sect. 19. subsect. 3. & 4. Vide etiam, quæ infra dicuntur dub. 27. ac tandem vide Bullam Urbani VIII. super præseruatione iurium Sedis Apostolicæ, & inferiorum Ecclesiarum, personarumque Ecclesiasticarum, à quibuscumque præiudicialibus,*

quæ incipit : *Romanus Pontifex.*

D V B I T A T I O X V I .

*An Rex , cum possit propter bella , & sumptus ,
quos sustinet in uno Regno , grauare alia Re-
gna , possit etiam grauare Regnum Si-
ciliæ , petendo ab illo donati-
uum , & tributum .*

IDE , quæ in præcedenti dubitatione dicebantur , vide etiam cap. 3. & seq. Regis Iacobi , ubi dicitur , quod Rex in aliquibus certis casibus solum possit imponere Siculis tributa : vnde dari potest casus , quod possit iuste Rex imponere tributa in aliis Regnis , & non possit in Regno Siciliæ , ex iure scilicet municipali : nam si posset Rex (vt rectè notauit Loritius respons. 1. part. 3. num. 34.) imponere Siculis tributa , iuxta terminos iuris communis , concessio illa Regis Iacobi , & aliorum Regum , nullam tribueret Siculis immunitatem contra dictorum Regni Capitulorum mentem , & rationem finalem , quæ fuit propter benemerita alleuare Siculos ab onere noui tributi , exceptis quatuor casibus , qui in prædictis Capitulis enumerantur : inter quos est , quod possit Rex imponere Siculis tributa pro defensione Regni , si contingat illud inuadi inuasionem notabili , siue graui , non tamen simulata , nec procurata , vel transitoria , quod

Gloritius in loco supra cit. explicat in casu inuasionis , non solum actualis , sed etiam potentialis , quamuis proxima , non remota . In aliis autem casibus est interdicta in Regno Siciliæ indictio noui vectigalis , pro quacunque causa , etiam vrgentissima .

Vbi aduerte , quod quamuis Regens 2 de Neapoli in allegat. pro vectig. serico , fol. mihi 55. & Consultor de Matuta in respons. pro supra dicta gabella , fol. 17. & 18 explicent contra Gloritium verba illa Regis Iacobi magis amplè : tamen quidquid sit de ista explicatione , an sit vera , illud vtrique dicendum est ; quod minus rectè Manus. Muta in exposi. supra dicti cap. Regis Iacobi , num. 6. extendit verba illa ad inuasionem , non solum passiuam , sed etiam actiuam , si scilicet Rex iuste moueret bellum contra alium Regem : nam præterquam quod talis extensio est contra mentem , & verba Regis Iacobi , destruit etiam priuilegium ipsum Iacobi : vnde dicendum , quod licet in casu de inuasionem actiua possit Rex iuste imponere tributa

ta in aliis Regnis, non tamen potest iuste in Regno Siciliae, propter privilegia scilicet in *suprà* dictis Capitulis illi concessa.

Dices cum Santoro Bava in *resol. pro tract. Salis fol. 12. & 14.* stare Regem, & permanere in quasi possessione recedendi quodcumque à promissis, & practicatis in Capitulis Regni: at hoc omnino dicendum non est, quia alioquin nemo amplius pactitaret cum Rege, praesertim in Comitibus, seu Parliamentis Generalibus. Adde, quod id cederet etiam in magnum dedecus Regis: & praeterea est contra dictamen rationis naturalis: quamvis enim Rex solutus sit à iure positiuo, non tamen solutus est à iure naturali. Vide, quae dicebantur in *dubitatione quarta, sect. 3. & 4. seqq.* Vide etiam Bellugam in *specul. Principum, rubr. 11. num. 15. & Ramonij part. 1. conf. 24. num. 81.*

Confirmantur, quae *suprà* diceban-

tur, quia Regnum Siciliae non est bello, impensis, & industria Regis (sicut cetera Regna) vindicatum ex inimicis; sed sponte, & voluntarie Serenissimo Regi D. Petro in potestatem se tradidit, ut docet Valdesius de *dignit. Reg. Hisp. c. 17. n. 7 in fin.* ergo non est, sicut cetera Regna, vectigalibus, & oneribus onerandum. Vide Caputurum in *tract. de regim. Reipubl. cap. 7. §. 27. num. 2.* & Vasquez de *resist. cap. 6. §. 3. dub. 1. num. 9.* ubi loquens de aliquibus Hispaniarum Regnis, quae vectigalibus sunt valde grauata, sic ait: *animaduertendum est, Regna hac Labore, & industria Regum ab inimicis fidei in libertatem fuisse olim vindicata: propter quod & maiorem tenemur gratiam rependere eis, quorum progenitores inimicos nostros profligarunt: haec Vasquez, quae de Regno Siciliae dici non possunt: ergo &c.*

Difficultates, quae hic fieri possent, tactae sunt in *dubitat. praecedenti.*

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

DUBITATIO XVII.

An possit Rex (praeiuncto iure municipali) ex iusta, & rationabili causa imponere tributum in Regno sine consensu Regni, seu non conuocato Regno per procuratores, & sic illis non consentientibus, & acceptantibus tributum.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis resolutio.

RESPONDEO affirmatiue: atque ita docent communiter DD. contra nonnullos, ut *infra* pro-

batur, quia si qua ratio esset, quare talis conditio id est, consensus Regni, requiratur, ad hoc, ut tributum sit iustum, & exigi illud possit, illa est, quia sic exigit ius naturale, vel gentium, vel positiuum, sed nullum horum dici potest, ergo. Maior patet: Minor quoad primam partem

partem probatur, quia constitutio Regnorum, & potestas Regum non est immediate de iure naturali: sed mediante concessione populorum, ut per se patet: ergo amplitudo, vel restrictio potestatis circa ea, quæ per se mala, vel iniusta non sunt, non potest esse de iure naturali, sed pendet ex arbitrio hominum, & ex antiqua conventionione, vel pacto inter Regem, & Regnum; at potestatem ad imponendum tributum intra limites iustitiæ residere in solo Principe, non est intrinsecè malum, aut contra bonos mores: nec quod requiratur consensus populi, est per se necessarium ad iustitiam, & æquitatem tributis: ergo neque illud prius est contra ius naturæ, neque hoc posterius est de iure naturæ.

Dices hoc esse magis conveniens populis, & Regno: ergo, &c.

Respondetur primum transire Antecedens, at nego Consequentiam; quia ex maiori convenientia non bene colligitur necessitas præcepti naturalis.

- 2 Respondetur secundo, quod assumitur non esse certum: nam si coniecturis, & congruentiis utimur, possunt facile pro utraque parte coniecturæ, & congruentiæ afferri: Monarchia etenim potest utroque modo constitui, vel ita ut Princeps in condendis legibus pendeat à consensu populi, aut, Senatus, tanquam ab habentibus suffragium definitivum: vel ita, ut potestas simpliciter sit in solo Principe, licet uti debeat consilio suorum, qui, modus est magis consentaneus regimini Monarchiæ, & magis visitatus, satisque consonus prudentiæ, & iustitiæ, & convenienti regimini, & obedientiæ subditorum, ut communiter Doctores in materia de legibus: ergo si hæc potestas dari potest solis Regibus in aliis legi-

bus ferendis, etiamsi gravissimæ illæ sint, dati etiam etiam poterit in legibus tributorum: atque adeo iuri naturæ non repugnabit.

Confirmatur, quia Princeps supremus non indiget consensu populi ad inducendum bellum, neque ad reficiendos pontes, vias, castra, mania, &c. ergo ex natura rei non est necessaria populorum acceptatio in tributorum impositione; quia hæc propter has causas præcipue fieri consuevit.

Confirmatur secundo, quia Monarchia integra, & perfecta, non est (ut per se patet) contra ius naturæ; sed Monarchia, integra, & perfecta non est, nisi habeat potestatem plenam ad imperanda tributa iusta; quia quantum pendet in hoc à consensu Regni, tantum deficit à perfecta Monarchia; tum quia si in hoc pendet à consensu Regni, Consequens est, ut etiam pendeat in omnibus aliis, quæ fieri non possunt sine tributis: ergo Monarchia cum tali potestate non potest esse contra ius naturæ; ac proinde neque illa conditio, seu dependentia Regis à consensu Regni in imponendis tributis, potest esse de iure naturæ.

Quoad secundam partem probatur minor per easdem rationes: quia eadem rationes idem convincunt, de iure gentium, & eò magis, quia creatio Regum & potestas eorum non est de iure gentium, sed est potius de iure civili, vel nationali universiusque Regni, vel Provinciæ. Vnde licet in communi dici possit esse de iure gentium divisio Regnorum, Civitatum & Magistratuum, aut regiminum, modus tamen constituendi regimen, ut per plures vel pauciores; aut per unum, cum tanta, vel maiori potestate, & cum his, vel illis conditionibus, non est de iure gentium, sed potius de

de iure proprio singulari communitatum : & à principio introductus fuit, aut ex pacto voluntario, aut ex iusto bello, aut ex consuetudine : ergo non potest hæc necessitas fundari in iure gentium.

- 6 Quoad tertiam partem probatur : quia potestas imponendi tributa, tam in iure canonico, quam in civili conceditur simpliciter Imperatoribus, Regibus, & Principibus supremis, qui illis æquiparantur, & nulla limitatio additur, neque Regni consensus postulatur : ergo illa conditio non solum non potest fundari in iure positivo communi, sed potius illi repugnat : quia prædictum ius simpliciter loquitur ; & ius, nisi iure alio, vel ratione cogente, limitari non debet : hinc Doctores, qui illa iura interpretantur, absolute docent esse in Principe hanc potestatem, nulla facta mentione consensus populi ; sic Innoc. & Panormit. in cap. super quibusdam ; de verbor. significat. & in cap. innovamus, de censibus. Bartol. & alij civilistæ in l. vectigalia, ff. de public. & vectig. in l. 1. & 2. Cod. nova vectigal. &c. & in l. unic. ff. ad legem Iuliam de ambitu : sic etiam ex Theologis Medina Cod. de reſtit. quest. 13. Alphonſus à Caſtro lib. 1. de lege pœnalis, cap. 9. Lessius lib. 2. cap. 33. dub. 1. Layman lib. 3. tract. 3. part. 1. cap. 3. Basilii Pontius in tract. de impediment. matrimonij causa 31. quest. 2. §. 11. & in 1. part. variarum disput. reſect. 1. & alij passim.

- 7 Confirmatur à pari, quia (vt in Dubitatione 13. dicebatur) potest Episcopus ex iusta & rationabili causa petere subsidium charitativum à Clericis independenter à consensu eorum. Ergo sic, &c. in casu nostro.

SECTION II.

Proponuntur, & solvuntur difficultates in oppositum.

Obiicies : si potestas imponendi tributa non esset in Regibus restricta, ita vt tributa illi imponere non possint sine consensu Regni, facile potestas Regum vergeret in Tyrannidem, vel certè in notabile incommodum, & gravamen populorum, ergò &c. Antecedens probatur, quia Reges valde propensi sunt ad imponendas subditis huiusmodi exactiones ; vnde si sua sola potestate tributa possent imponere sine consensu Regni, plus iusto populos gravarent. Ergo, &c.

Respondetur, quod prædicta incommoda, si, quando sequuntur, sequantur, non ex defectu modi regiminis perfectè Monarchici, qui per se est satis expediens, satisque consonus prudentiæ, & iustitiæ, & convenienti gubernationi, & obedientiæ subditorum, vt supra dicebatur, sed potius ex defectu Regentis, quod est totum per accidens.

Dicendum itaque est, quod Rex ex iusta & rationabili causa possit, iure municipali præciso, imponere tributum super Regnum, sine consensu ipsius Regni, & sic non conuocato per Procuratores ad consensum, & conclusionem tributi ipso Regno. Quod tamen intellige supposito viribus Regni, & aliis requisitis, quæ in octava & nona Dubitatione advertebantur.

DUBITATIO XVIII.

An si adsit iusta causa prabendii donatium, vel tributum, & Vassalli, vel Parlamentarij prabere recusent, possit Rex, veletiam Prorex per vim & metum illud ab ijs extorquere.

RESPONDETUR affirmatiue, & ratio est, quia in tali casu sic exigit bonum commune, quod semper attendendum est, & preferendum bono particulari, præsertim cum particulare bonum includatur in communi: quapropter si in tali casu Vassalli, vel Parlamentarij donatium, aut tributum Principi dare recusent, irrationabiliter sunt inuiti, ac proinde ad illud præbendum à Rege, vel Prorege merito cogi possunt: atque ita docet Less. lib. 2. de iust. & iur. cap. 33. dub. 6. ubi ait, quod iusta, & legitima causa imponendi tributum, vel vectigal, est necessitas publica, cui aliter commodè succurri non potest, vt si quid, v. g. necessarium sit ad stipendia militaria, ad reparationes Urbium, &c. vel aliter sit ad bonum publicum valde expediens (quo etiam spectat status Principis sustentatio: nam & hæc ad bonum publicum pertinet) ratio autem horum omnium est, quia sicut Principis est populum regere, ius Thom. del Bene Dubit. Moral.

dicere, hostes arcere, tranquillitatem, & prosperitatem temporalem totis viribus procurare, ita vicissim populi est sumptus necessarios ad hæc subministrare: vnde poterit à Principe, si quis sit, ad id populus cogi. Itaque etiam docet Suarez lib. 5. de legibus, cap. 17. ubi ait, quod non est in arbitrio Procuratorum suum consensum non præstare, si iustitia tributi, eiusque necessitas nota sit: tunc enim consentite tenentur, sicut è contra tenentur resistere; quando iniustitia tributi est manifesta, vel quando ex multitudine tributorum tam grauiter onerantur populi, vt iusti stipendij, & auxilij Principi debiti æquitatem excedat. Ita etiam docet Pontius in tract. de impedim. matrimonij, casu 31. quæst. 2. §. 11. ubi asserit concessionem vectigalium, aut noui tributi, quæ Comitibus coactis fieri solet, etiam si extorqueantur metu reuerentiæ, aut metu quouis alio graui, valere in conscientia, nec Principem obnoxium esse restitutioni: illa enim concessio non pertinet ad liberalem donationem, atque adeo non exi-

M m git

git plenum voluntarium; quia huiusmodi tributa Regi conceduntur, ut Regnum tucatur, & Regni hostes debeller, aliisque publicis necessitatibus subueniat. Vnde etiam fit, quod neque iure positio sit ea concessio irrita: imò si causæ, quæ ad exigendum tributum requiruntur, sunt verè iustæ, & aliter illis necessitatibus commodè subueniri non potest, non peccat Princeps vim inferendo Procuratoribus Regni: non enim ea vis, aut metus iniustus esse potest, si causæ exigendi tributa iustæ sunt: quod multò magis locum habet, si vectigalium impositio non dependeat ex populi consensu, ut aliqui arbitrantur, & nos *suprà* aduertebamus in *precedenti dubitatione*.

2 Hec tamen, quæ inodò dicebantur,

vera sunt, si causa exigendi donatium, vel tributum iusta sit, non solum in ordine ad necessitatem Regis; sed etiam in ordine ad vires Regni, ut toties supponebatur in *precedentibus dubitationibus*; necessitas enim Regis (ut rectè aduertit Valsq. in *opusc. de resitunt. cap. 6. §. 1. dub. 2. num. 28.*) attendi semper debet in ordine ad vires Regni; quia Rex est propter Regnum, & non è contra, ad differentiam Tyranni, ut alibi dicebatur.

Confirmatur à pari, quia si adsit iusta causa præbendi subsidium charitativum, & Clerici præstare recusent, potest Episcopus illos ad illud compellere per censuram excommunicationis (sicuri in *dubitatione* 13. dicebatur) ergo sic &c. in casu nostro: utrobique enim militat eadem ratio.

DVBITATIO DECIMANONA.

An si adsit iusta causa præbendi donatium, vel tributum, & Parliamentarij dare illud recusent, prætextu pacti, vel priuilegij alicuius à Rege obtenti, possit Rex, vel etiam Prorex, his non obstantibus, per vim & metum tributum ab illis extorquere.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis Resolutio.

RESPONDEO affirmatiuè; & ratio est quia si non obstante tali pacto, vel priuilegio à Rege obtento, adest

iusta causa præbendi donatium, vel tributum, exigat bonum commune, ut donatium, vel tributum à Vassallis tribuatur, ergò, &c.

Confirmatur primò, quia cum, non obstante tali pacto, vel priuilegio à Rege obtento, sic exigat bonum commune, (quod præferri semper debet priuato)

privatò) Vassalli sunt irrationabiliter inuiti, ergò, &c.

3 Confirmatur secundò, quia si adest iusta causa præbendi Episcopo subsidium charitativum, potest Episcopus, non obstante pacto, vel privilegio in oppositum obtento, clerum ad illud præbendum per censuras compellere, quinimò nequit Episcopus in tali casu tale pactum, vel privilegium Clero confirmare, vel primò concedere, vti habet communis opinio Doctorum in *cap. cum venerabilis de censibus*, Belencini de charat. subsidio, quest. 47. Azorij tom. 2. lib. 11. cap. 14. quest. 7. & aliorum, & ratio est, quia tale pactum, & privilegium in tali casu cederet in detrimentum Ecclesie, ergò sic, &c. in casu nostro.

4 Confirmatur tertio, quia privilegium, quotiescumque cedere incipit in grave detrimentum communitalis, idcoque per rerum mutationem fit iniquum, per se ipsum cessat vel certe à privilegiante potest reuocari, sicuti colligitur ex *cap. suggestum de decimis*, vbi propterea Doctores docent reuocari privilegium exemptionis decimarum, si postea in Ecclesie detrimentum vergere incipiat: sic etiam colligitur ex *cap. cum ad hoc de Clericis non residentibus*: vbi habetur, quod si Ecclesia patiatur defectum Ministrorum, privilegiati super non residentia compelli possunt ad redeundum, fructuum subtractione, ergò, sic, &c. in casu nostro.

5 Confirmatur quarto auctoritate Doctorum: nam Suarez lib. 5. de legibus, cap. 17. expressè docet, quòd etiam si Regno concessio aliqua facta sit à Regibus, illaque moribus sit confirmata, ut tributum non imponatur sine consensu Regni, adhuc ad illud tribuendum Vassalli cogi possunt: si iusticia tri-

buti, cuiusque necessitas nota fuerit: & Pontius in *tract. de impedim. matrimonij, causa 31. quest. 2. §. 11.* ait, quod si causæ, quæ ad exigendum tributum requiruntur, sunt verè iustæ, & aliter illis necessitatibus commodè subveniri non potest, possit Princeps Procuratoribus Regni vim, & metum inferre; quod eò magis (inquit) ipse verum est, si vectigalium impositio ex populi consensu non dependet: vbi clarè insinuat quòd possit etiam Princeps vim, & metum Regni Procuratoribus inferre in casu, quo Vectigalium impositio per concessionem privilegij, vel per pactum à consensu populi dependeat. Vide Bellugam in *speculo Princip. rubr. 11. §. his igitur, num. 5.* vbi ait, quòd licet deceat, privilegium Principis esse mansurum, Principis tamen (præsertim si sic exigit bonum commune) prerogativa est, contrauenire, vel reuocare privilegium concessum; & citat gloss. in *regula, decet de regulis iurii, lib. sexto* idemque docet in *rub. 46. §. donum appellatur, num. 7. & seqq. usque ad finem.* Vide etiam Ioan. Bolognetum *consil. 1. per totum*, Franciscum Bursat. *consil. 16. & 19. vol. 1.* Simonem de Pretis *consil. 170. volum. 1.* Roland. à Valle *consil. 100. num. 61. volum. 4.*

Hæc tamen, quæ dicebantur, intellige, si supponantur vires Regni,

& cætera requisita, quæ in

8. & 9. dubitation.

adverteban-

tur.

SECTION II.

Proponuntur, & solvuntur difficultates in oppositum.

O Biiicies, si Responsio nostra esset vera, sequeretur, quodd Rex propter bella, & sumptus quos sustinet in aliis Regnis, posset (si indiget) per vim & metum grauare etiam Regnum Neapolis, & Siciliæ, non obstantibus iis, quæ *dubitatione* 15. & 16. dicebantur, sed hoc est falsum, ut ibi, ergo, &c.

Respondeo: nego Sequelam maioris: nam cum modò dixi, quod si ad est iusta causa præstandi donatium, vel tributum, & Vassalli recusent illud præstare, prætextu pacti vel priuilegij aliquius à Rege obtenti, possit Rex, non

obstante hoc, per vim, & metum à Vassallis illud extorquere, intelligitur in ordine ad vnum atque idem Regnum: itaque breuiter dico, quod Rex, si indiget ad defendendum aliquod Regnum debet primò grauare illud idem Regnum; secundo si illud non est potens amplius grauari, debet grauare Regna, quæ ne grauentur, priuilegium non habent; tertio si & hæc amplius grauari non possunt defectu virium, licet forsitan, & Regna, quæ priuilegium habent ne grauentur, grauare possit, propter ea, quæ *in dubit.* 14. dicebam, debet tamen illa (si in feudum habet) grauare cum consensu directi domini, saltem in casibus, in quibus directus dominus illa grauari à principio non concessit, iuxta ea, quæ *in dub.* 15. & 16. cit. dicebantur.

DVBITATIO XX.

An, si adsit iusta causa præbendi donatium, vel tributum, & populares onus talis tributi sustinere non possint, possit Rex Regni Barones ad aliquid grauare.

RESPONDEO de rigore negatiuè: & ratio est, quia Regni Barones (de qua re videri potest Andr. *in cap. 1. §. fin. de pac. iur. fir.*) alia onera sustinent, & tenentur præterea ad seruitium militare, ergo &c. Atque ita ex communi docet Va-

lenzuela *consil.* 99. *num.* 63. vbi subdit, quod suasionibus, & aliis mediis suauibus deberet Rex inducere illos ad contribuendum in tali casu; in quo ex conuenientia quadam tenentur Barones aliquid Regi contribuere, sicuti rectè notauit Sotus *lib. 3. de iustis.* & *in re, quæst.* 6. *art.* 7. vbi ait, quod non ideo

de iniustitia est arguendum tributum, quia nobiles etiam comprehendit: nam cum plebs reliqua potens non est tam immodicos sumptus ferre, æquitas fert ut Nobilium auxilio eleuetur. Vide etiam Andr. in cap. 1. §. sed. nec est alia

instior, num. 40. vers. quid ergo, quæ sit prim. caus. benef. amitt. Baldum in cap. 1. quibus caus. feud. amitt. Luc. de Pen. in l. 1. Cod. vi rust. ad null. obseq. & Regentem de Ponte de potest. Prærog. iur. de regalib. imposit. num. 4. §. 35. & 47.

DUBITATIO XXI.

An possit Rex gravare etiam exteros.

SECTIO I.

Proponitur dubitationis Resolutio.

RESPONDEO negativè & ratio est clara, quia tributum præstare, est signum subiectionis, sicuti indicat Apost. ad Rom.

13. datur enim Principi, ut bene statum Reipublicæ tueri possit: sed hoc interest tantum iis, qui sunt membra eiusdem Reipublicæ, ergo, &c.

2. Aduerte tamen, quod in aliquibus casibus ab exteris etiam, ac non subditis, indirecè, & per accidens exactio tributi fieri solet: nam primò qui merces in Regionem inuehunt, coguntur vectigal soluere; quamvis hæc exactio secundum effectum, & realiter in subditos redundat, quia ipsis tanto carius postea merces venduntur, sicuti rectè notauit Mol. tom. 3. priore dispus. 669. Secundò, si tributum, vel similis exactio

imposita sit super vino, frumento, aliisque fructibus, & Mercibus, quæ in tali Regione venduntur, tunc extranei, seu non subditi, indirecè etiam grauantur; ut si ibi emere velint, pari cum incolis & subditis iure vtantur, emendo scilicet secundum pretium consuetum, sicuti notauit Sylu. ver. immunitas. 1. in fin. & Mol. loc. supra cit. Tertio exteri, qui merces ex Regione euehunt, soluere coguntur tributum, gabellam, seu vectigal, partim propter ius negotiationis, quod ipsis in aliena terra conceditur, partim propter expensas pontium, viarum, & securitatis præstandæ obligationem, quæ domino loci incumbit, sicuti dixit Sylu. ver. gabella 3. num. 18. & 19. Myning. cent. 5. obseruat. 70. & Armilla ver. gabella num. 12. vbi rectè monet, quod huiusmodi vectigalia, necesse est, moderata esse, vt iusta sint.

Hinc communiter docent Doctores, Caiet. vers. vectigalia iniqua propter finem, Angel. verb. pedagium. §. 6. Syl. verb. gabella 3. numer. 16. Armilla verb. gabella etiam, num. 3. Less. lib. 2.

Mm 3 cap. 33.

cap. 33. dub. 2. num. 15. discernen esse inter collectam, & tributum, vectigal, seu gabellam; quod collecta subditis tantum imponitur, occurrente aliqua publica necessitate, qua cessante, etiam collecta cessare debet, tributum autem, gabella, seu vectigal, tam ab exteris, quam à subditis, exigi solet, & plerumque ordinariam, ac permanentem exactionem retinet.

4 Hinc etiam aliud discrimen oritur, quolibet Civitas, seu Communitas subiecta, & Principem recognoscens, non potest de nouo tributum, seu vectigal sine Principis consensu imponere, aut impositum augere, potest autem sine consensu Principis, cui subest ob iustam necessitatem, & publicum bonum (vt ad reparationem mœnium, pontium, viarum, &c.) imponere subditis collectam: dummodo exteri, & Clerici excludantur, & id fiat per comitia, ad quæ omnes ciues, vel Decani à Ciuibus deputati, possint convenire: quia hæ collectæ non debent esse coactæ, sed liberæ, Communitas debet in eas consentire, suffragiis maioris partis, vel duarum tertiarum, vel prout aliter fuerit consuetudo locorum.

5 Hinc etiam potest Episcopus cum consensu Capituli in Ecclesiis sibi pleno iure subiectis collectam imponere ad reparationem Ecclesiarum, & necessaria Ministrorum alimenta, quando aliter his providere non potest: quia cum sit Princeps sacrorum in sua Ecclesia particulari, sicut Pontifex in tota Ecclesia vniuersali, habet in temporalibus eam potestatem, quæ ad bonum spirituale in sua Ecclesia particulari conferuendum, & promouendum, fuerit necessaria, nisi à Pontifice limitata fuerit.

Sed, vt quæ dicta sunt, magis elucidescant, sit.

SECTIO II.

Proponuntur circa Dubitationis resolutionem posita Aduertenda quadam.

A Duerte primò, quòd Communitas, sicut, & quilibet alius Princeps, superiorem recognoscens, ita non potest sine consensu, seu assensu Regis, vel Protegis tributum, gabellam, seu vectigal imponere, aut augere, vt sine tali assensu impositio, aut actio sit nulla, & imponentes aut augentes incident in censuram sextam Bullæ cœnæ, in quam etiam incident, imponi, aut augeri prohibita exigentes, sicuti ibi legere est; quod magis locum habebit, si gabella exigatur ab exteris, & Clericis, de qua re Caiet. in verb. excommunic. capit. 71. Syl. verb. gabella 1. §. 7. Tabien. verb. pedagium §. 1. Nauarr. in summa cap. 27. num. 61. Suar. de censuris disput. 21. sect. 2. num. 41. Abbas, & alij, quos refert, & sequitur Sayr. lib. 3. de censur. capite 9. quapropter similis gabella, sine consensu Principis imposita vel aucta, reuocari consuevit in Regno Neapolis per regiam Cameram summariæ, ac sacrum collaterale Consilium, ad instantiam etiam cuiuscumque ciuis particularis.

Quod si assensus Principis interueniat, quamuis subreptitius (vt quia in supplicatione non fuit expressum verum; vel fuit narratum falsum) atque aded nullus, vtpotè subreptitiè impetratus, (sicuti haberetur in cap. gratiosi, de rescriptis.

&c docet Mascard. in tract. de probat. conclus. 846. Fab. de Ann. consil. 114. Sanchez de matrim. lib. 8. disput. 21. Couarru. 1. resolut. cap. 20. Guttierrez lib. 1. cap. 15. & lib. 2. cap. 15. & alij multi, quos refert, & sequitur Layman lib. 2. tract. 4. cap. 22.) quamvis aliqui, inter quos Molfesius in summa tom. 2. tract. 12. cap. 22. num. 54. arbitrentur, quod in tali casu non contrahatur prædicta censura bullaris Cenzæ Domini; sed solum quod imponentes peccent mortaliter cum onere restituendi, quod exegerunt: contrarium tamen ob rationem suprà tactam dicendum est: nam cum assensu subreptitiè impetratus sit nullus, ut suprà dicebatur, moraliter idem est, ac si à principio non interuenisset. Ergo, &c.

3. Aduerte secundò, quod non contrahitur prædicta censura bullaris Cenzæ, nec etiam committitur peccatum si per modum talliæ, seu collectæ (etiam sine assensu Principis) impositio fiat inter ciues solum, ex aliqua iusta causa, ut ad reparationem pontium, viarum, mœnium, ad soluenda debita contracta; ad custodiam Ciuitatis ratione belli, vel bannitorum, &c. Ratio, quia in his casibus alioquin licitis, liberè ciues sibi metipsis grauamen imponunt: at quilibet est rei suæ moderator, & arbiter. Ergo, &c. atque ita docent mox infra citandi Doctores.

4. Requiritur tamen primò in tali casu; quod præter iustam, & rationabilem causam imponendi dictum grauamen, impositio fiat per Comitiam, nempe conuocato Concilio Ciuium, & liberè (ut suprà dicebatur) Ciues in illud consentiant; omnes scilicet, & singuli, vel saltem maior pars Ciuium, iuxta consuetudinem locorum: in Comitii enim maior pars consueuit trahere minorem,

qua de re vide eosdem Doctores, quos mox infra citabo.

Requiritur secundò, ut iusto modo imponatur, id est, non oneretur plus pauper, quam diues; quia iustitia exigit, ut qui plus habet, plus ab eo exigatur per æs, & libram, ut dici consuevit: item quod duret tandiu, quandiu durat finis, propter quem est illud impositum; nisi finis alius æqualis successerit: atque ita docent Doctores iidem mox infra citandi.

Requiritur tertio, ut non exigatur ab exteris, & Clericis, ut suprà etiam dicebatur, & docent Caiet. in vers. veltigalia iniqua, §. 6. & in verb. excommunicatio, cap. 7. Syluest. verb. gabella 2. §. 5. Tabien. verb. pedagium, §. 1. Gtaff. part. 1. decy. lib. 2. cap. 125. num. 14. Valsq. in moralibus de iurisdict. cap. 6. §. 1. num. 6. Lessius lib. 2. cap. 33. num. 15. & 16. Megalius 1. 2. institut. confess. lib. 2. cap. 17. num. 35. Tusch. in verb. gabella, conclus. 1. num. 10. Capycius decis. 108. & habet in Regno Neapolis praxis quotidiana. Excipe, nisi exteri habitarent in loco, & participarent de commodo; in tali enim casu contribuere illi tenentur, quia in tali casu iudicantur, tanquam Ciues illius loci; atque ita post Syluest. Abb. Tabien. Viuald. & alios docent Sayr. d. lib. 3. de censur. cap. 9. num. 10. Suarez d. disp. 21. de censur. sect. 2. num. 41. Megal. dict. num. 35. §. 1. ita tamen, quod præcipue locum habet in Regno Neapolis, ubi per decreta, & instructiones Regiæ Cameræ tenentur exteri contribuere pro debitis contractus, ad reparationem mœnium, viarum, fontium, vel alterius boni publici; idque ex eo, quia participant de illo commodo; & si è contra propter oppositam rationem non tenentur contribuere pro debitis aliis contractis, & sic quoad illud prius,

non

non autem quoad posterius, se habent, veluti Ciues : atque adeo quoad illud prius, non autem quoad posterius, licet grauantur.

- 7 Aduerte tertio, quod non contrahitur prædicta censura Bullaris Cenzæ Domini, si communitas non imponit grauen nouum, sed reassumit illud,

quod antea soluebatur, etsi per aliquod tempus exactio illius fuerit interrupta. Ratio, quia in tali casu non est re vera grauen imponere de nouo: atque ita docent Syluest. *verb. gabella* 3. num. 5. & 6. & Sayr. *diſt. cap. 9. num. 12. in fin.* etsi de hoc satis probabiliter dubitare videatur Graff. *loco supra cit. num. 55.*

DVBITATIO XXII.

*An possit Rex, vel etiam Prorex, vocare Episcopos,
& Ecclesiasticos ad Parlamentum propter
aliquid publicum negotium.*

1 **R**ESPONDEO affirmatiue, dummodò Rex id faciat rogando, non autem præcipiendo : atque ita ex iuristis ipsis docent Mastrill *de Magistr. tom. 2. lib. 5. cap. 13. num. 36.* Oliban. *de iure Fisci, cap. 10. num. 9.* & alij, quos ipse citat : & ratio est, quia prædicto modo aliquem vocari ad Parlamentum, est vocari illum, vt Iudicem, qui in Parlamento habeat iudicare, & definire inter Regem, & Regnum : ergo per hoc non inferitur præiudicium statui Ecclesiastico: ita etiam docent ex Theologis Azor. *pari. 1. lib. 5. cap. 14. quest. vlt.* Bonacina *de legibus, disp. 10. quest. 2. punct. 1. §. 1. num. 14.* & *tom 3. disp. 1. quest. 16. sect. 1. punct. 5. num. 13.* Pelantius *tract. de immunit. Eccles. disp. 2. 1. vbi ait, quod Reges, & Principes sæculares ratione sui muneris,*

& officij non habent ius conuocandi Episcopos, & eis præcipiendi, vt hoc, vel illud faciant : quia de iure diuino sunt exempti à Principum sæcularium iurisdictione, possunt tamen Reges pro negotijs Reipublicæ communibus rogare Episcopos, eosque vocare, vt ad se veniant, non tanquam Episcopos, sed tanquam Procures Regni, quia opus illis habeant; non (inquam) præcipiendo, & multò minus sub minis, & poenis comminando, sed monendo solum, vel rogando, vt *suprà* dicebam.

Confirmatur responsio, quia potest 2 Iudex sæcularis (sicuti docent communiter Iuristæ, quos citat, & sequitur Ceuallos *tract. de cognition. per viam violentia, part. 2. quest. 78. numer. 3.* & seqq. Ioann. de Heuia *de Curia Philippica, part. 1. §. 5. num. 31.* Gironde *de*

de gabelis part. 4. §. 1. num. 18. & alij) citare, siue per edictum, siue in particulari; Clericum creditorem in confectioe alicuius inuentarij, dummodò non expresse Clericus citetur ad comparandum, sed cum conditione, si sua interesse putauerit; ratio, inquit ipsi, quia talis citatio non est vera citatio, sed potius monitio, vt si voluerit, compareat, quod de iure, & in realitate non supponit iurisdictionem, & superioritatem: atque adeo non astringit, vt citatis necessariò compareat.

- 3 Quamuis alij, & forsan rectius, oppositum sentiant, inter quos Duard. in Bulla Cœne, lib. 2. can. 15. quæst. 11. num. 50. vbi ait, quòd Ecclesiastici non possunt trahi ad Curias sæculares pro confectioe inuentarij: quare cum hæres adit hereditatem cum beneficio legis, & inuentarij, quamuis super illius confectioe citandi sint omnes creditores, & legatarij, nihilominus si Clerici sunt, non possunt citari per iudicem sæcularem illius loci, vbi bona hereditaria sunt, vel vbi hæres domicilium habet, sed debent moneri solum per iudicem Ecclesiasticum. Ratio, quia Clerici non possunt compelli ad comparandum coram Iudice laico, vigore generalis edicti, si sua interesse putauerint; quia istæ citationes editionales à iure communis sunt exorbitantes: idem etiam docent Bonac. de legibus, disp. 10. quæst. 2. punct. 1. §. 1. num. 27. Ambrosini de immunit. Ecclesiast. cap. 22. num. 73. & alij, & docuerat ante Martha de iurisdic. part. 4. centur. 1. casu 38. num. 8.

- 4 Confirmatur secundo, quia potest Iu-

dex Laicus (sicuti docent Ceuallos tract. de cognit. per viam violentiæ, part. 2. part. quæst. 72. num. 3. Afflict. decis. 280. num. 7. & Mastrill. decis. 79. num. & alij) citare Clericum ad exhibenda iura sua coram ipso, quando Clerici debitor petit dilationem ex consensu maioris partis creditorum, vel vult bonorum cessionis beneficium obtinere. Ratio, inquit ipsi, quia in tali casu Clericus non conueniunt, vt reus, sed vocatur, vt actor ad comparandum, & docendum de iure suo: atque adeo in tali casu non inferitur præiudicium iurisdictioni Ecclesiasticæ: neque fit in damnum, & præiudicium Clerici, sed potius in utilitatem eiusdem; quandoquidem si alij creditores recuperent sua credita, & ipse non compareat ostendendo creditum suum, parietur damnum: cogetur enim postea litem mouere contra alios creditores coram Iudice sæculari, reuocato etiam intendendo.

Quamuis oppositum, & forsan rectius, sentiant alij, inter quos Martha de iurisdic. part. 4. centuria 2. casu 123. numer. 9. & seq. & Duard. in loc. supra cit. num. 53: vbi ait, quod debitor laicus petens admitti ad bonorum cessionis beneficium, vel ad remissionem partis debiti, non potest trahere Clericum ad forum sæculare, sed debet adire Iudicem Ecclesiasticum; nisi debitor detineretur in carcere ad instantiam Clerici creditoris: nam tunc contra Clericum creditorem per viam re-conventionis potest quidam petere admitti ad cessionis beneficium in foro laicali.

DUBITATIO XXIII.

An Rex, vel Prorex, possit expellere à Regno Episcopos, vel Ecclesiasticos, si propter aliquod publicum negotium ad Parlamentum vocati, venire noluerint.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis resolutio.

RESPONDEO ex dictis in dub. *precedenti* negatiue; quia Princeps secularis nullam habet in Ecclesiasticos iurisdictionem, præsertim coercitiuam, sicuti *dub. 4. sect. 19. subsect. 7.* dicebatur; idque adeo verum est, ut ex communi sententia Doctorum non solum oppositum facientes, sed etiam inmandantes, ratum habentes, & auxilium, consilium, vel fauorem præstantes excommunicentur vndecima celsura Bullæ Cœnæ Domini; excepto casu, quod summus Pontifex non possit consuli; & euidenter periculum sit in mora, quia tunc res se haberet per modum iustæ defensionis, & nullo pacto per modum alicuius iurisdictionis; qui casus tamen cum prædictis circumstantiis videtur Metaphysicus, & vix vnquam moraliter locum habere, præsertim in locis, qui non multum distant ab vrbē, & excepto casu, propter eam-

dem rationem iam dictam, si Pontifex monitus, noller prouidere, quod etiam videtur moraliter impossibile, & nullo modo dicendum.

Confirmatur responsio ex concordato Reginæ Domine Aleonoræ, quod refert Ioannes Dyonisius Portocarrer. in allegat. pro iurisdictione Doctorum Inquisit. cum Ministris Regiis, fol. mihi 61, vbi sic habet Regina: Super eo vero, quod conqueritur, quod persona Ecclesiastica eiiciantur seu banniantur, à Regno, concordatum est, quod illud si vnquam factum est, cum euidenter sit contra immunitatem Ecclesiasticam, male factum sit & est etiam concordatum, ut in posterum nunquam amplius id fiat. vide quæ supra dicebantur in cit. dub. 4. sect. 19. subsect. 7.

SECTIO II.

Proponuntur, & solvuntur difficultates contra dubitationis resolutionem positam.

Obiicies ex Cutellio ad leg. Feder. 1. cap. 22. not. 25. num. 5. vbi sic ait:

ait: si Episcopi nulla iusta causa accedente, obedire recusent; vel si tumultus suscitarent, aut temporalem iurisdictionem ita laderent, ut pax publica Diocesum turbaretur, muneribus laicis usarpatis, nullaque hortationes, precisque proficerent, ut sua iurisdictione contenti essent, putarem in Regnis illis, ubi summus Pontifex longe abest, vel si magnum esset in mora damnum, concessione Pontificia constitutum esse, atque immemorabili consuetudine probatum, Episcopos si eiici non possunt: posse tamen Romano Pontifici (debito honore, personarumque decore servato cum epistolis causam, excusasseque contineribus) transmitti, ut à suo Iudice plestantur: per hoc enim Rex in eos ius non dicit, sed ad ius dicendum coram Pontifice illos sistit, quod omni iure licere, nemo unquam dubitavit; quia id est sæpè factum, & deductum in praxim quia ex text. in cap. filius vel nepotibus 16. quest. 6. communiter à Canonistis; & Theologis receptum est, ut etsi ex eo textu nullatenus iurdictio Principi laico tribuitur, ius tamen, quo possit apud Pontificem pro animadversione Episcopi instare, ac ei reum offerre, tribuatur.

2. Respondeo in primis, quod ex hoc ipso, quod docet Cutellius, evidenter apparet, moraliter vix contingere posse, ita Episcopum pacem turbare, ut Regnum periret, & Respubl. corrueret, si à summo Pontifice (ut par est) expectanda esset responsio; itemque moraliter vix contingere posse, tantam esse ad compescendam licentiam Episcoporum necessitatem, ut periculum esset in mora, si Pontificis expectaretur solutio, præsertim in regionibus, quæ non multum distant ab Urbe, uti *suprà* dicebatur, & admittit Cutellius; Vnde dicendum cum com-

muni sententia Doctorum (quos adducebam in citat. dubitatione 4. sect. 19. subsect. 7. Episcopos seu alias personas Ecclesiasticas sine incurfu censurarum Bullæ Cœnæ à Iudicibus laicis de Regnis expelli ordinariè non posse.

Instabis licet Ecclesiastici non possint expelli à Regno tamen non est ratio, cur non possint transmitti ad summum Pontificem, ut ab illo, tanquam à legitimo Iudice plestantur, in quo est tota vis argumenti Cutellij, ergo, &c.

Respondeo, hoc etiam esse ordinariè cõtra immunitatem Ecclesiasticam, quia, & hæc cum non sit ordinariè necessaria ut *suprà* dicebatur, ordinariè est quædam velata, & palliata expulsio Ecclesiasticorum; tum quia talem auctoritatem Iudicibus laicis nemo unquam concessit communiter enim Doctores, quos, in cit. dub. 4. sect. 14. subsect. 9. adducebam, concedunt Iudici laico tantum, ut capere possit Clericum, quando reperitur in fragranti crimine; vel quando is probabiliter præsumitur ad delinquendum incedere: vel ad effectum præsentandi illum Prælato Ecclesiastico post delictum commissum, si sit de fuga suspectus; quia in his casibus solum ex tacita voluntate Prælatorum, vel à iure, censetur cuilibet capiendi Clericum data potestas; iuxta leg. raptores, Cod. de Episcopi & Cler. quod autem titulo iurisdictionis Iudex laicus nunquam possit capere Clericum, etiam ad effectum præsentandi illum Iudici Ecclesiastico, constat ex cap. cum non ab homine de iudic. &c. si verò de sentent. excomm. &c. si Clericus de foro competens. & ratio est, quia Potestas laica nullam habet in Ecclesiasticos iurisdictionem, præsertim coercitivam, seu coactivam,

sicuti probabam in *cit. dub. 4. sectio 19.*
de qua re, *ibi* diffusius videri potest.

SECTIO II.

Proponuntur Advertenda quadam.

Adde, quod multi Doctores vt possit Iudex laicus in tertio casu *suprà* dicto capere Clericum, ad finem sistendi illum coram suo Prælato Ecclesiastico, præter conditionem dictam vt scilicet præsumatur fuga, requirunt secundam, vt non potuerit à proprio Prælato impetrari mandatum: & tertiam, vt statim Iudici proprio remittatur, scilicet *infra* spatium viginti horarum; si fieri potest: ergò &c. atque ita præter alios multos Doctores, quos in *cit. dub. 4. sect. 19. subsect. 5. & 6.* citabam, docet Castrus Palaus, qui etiam putat, & rectè, quòd Iudex laicus non possit detinere Clericum captum in suis carceribus per spatium viginti horarum, si breviori tempore posset illum Ecclesiastico Prælato remittere, Ratio, esse potest, quia in tali casu neque Superior Ecclesiasticus præsumitur consentire; neque secularis Iudex rationabilem causam habet Clericum detinendi; ergò, &c. de qua re tamen vide, quæ in *cit. dub. 4. sect. 19. subsect. 7.* diffusè dicebantur.

2. Adde secundo, quod & alij Doctores absolute negant Iudicem laicum capere posse Clericum etiam in primo casu *suprà* dicto, nempe in flagranti crimine, ad finem, vt præter illum Prælato Ecclesiastico. Ergo, &c. atque ita

præter alios docent Martha *de iurisdic. part. 4. centur. 1. casu 42. num. 17.* Me-galius in *3. part. lib. 3. cap. 11. num. 7. & Souza in Bull. Cœn. cap. 6. disput. 82. num. 8.* quos in *loc. suprà cit.* adducebam. Vnde multò magis negandum est, quòd possint ordinariè Iudices laici in casu nostro præsentem capere Episcopos, vel alios Ecclesiasticos, vt præsentent illos. Summo Pontifici, vt ab illo plectantur; sed dicendum quòd si hoc faciunt, ordinariè incidant in censuram vndecimam Bullæ Cœnæ: sicut etiam & qui mandant, ratum habent, & auxilium, consilium vel fauorem præstant, vt ex eodem *cit. loco Bullæ Cœnæ Domini* colligitur.

Non obstat quod id sæpè factum sit, 3 vt ait Curellius: nam responderetur, quod est factum de facto, non de iure: & non quid factum sit; sed quid fieri debeat, spectandum est, *1. sed licet 12. de offic. Præs. & cap. cum causam, de elect. neque exempla, nisi bona, sequenda sunt, vt rectè dixit Gellius lib. 10. Noz. Att. cap. 19.*

Nec obstat secundò text. in *cap. si filiis, vel nepotibus 16. quest. 6.* nam responderetur in dicto textu (vt legenti patet) Principi laico non tribui, quod possit Episcopum transnittere ad Summum Pontificem, vt plectatur ab illo; sed tantum *ibi* dici, quòd apud dictum Pontificem inlter, rogando illam, vt providere velit: atque ita asserunt Doctores, quos in *cit. Dubit. 4. sect. 19. subsect. 3.* citabam. vel dicas, dictum textum in *cap. filiis, vel nepotibus*, per subsequentes canones esse abrogatum: atque ita docent alij Doctores, quos ibidem citabam.

DUBITATIO XXIV.

An possit Rex grauare Ecclesiasticos.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis resolutio.

RESPONDEO negatiuè: quia tam bona Ecclesiarum quam Ecclesiasticorum immunita sunt à nouis tributis imponendis, sicuti docent communiter Doctores apud Syluestrum *verb. immunitas* 1. num. 6. & recentiores passim; & ratio est, quia soluere tributum, subditorum proprium est, cum id signum sit subiectionis (vt ait Apostol. *ad Roman. 13. necessitate subditi estote, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam: ideo enim, & tributa præstatis*) sed personæ Ecclesiasticæ immunes sunt à iurisdictione sæcularium: ergo etiam à tributis.

2 Confirmatur, quia cum Summus Pontifex super bona Ecclesiastica ob iustum casum onera imponere possit, si idem quoque posset facere Princeps sæcularis, bona Ecclesiastica essent deterioris conditionis, quam bona sæcularium; cum illa duplici onere à Principibus, sæculari, & Ecclesiastico, grauari possent, non item ista; quod à recta ratione, & aequitate naturali absolum esse videtur.

Confirmatur secundo, quia cum Principes sæculares ab Ecclesiasticis personis spiritualia commoda recipiant, non est æquum, vt & temporalia ab illis exigant: sed potius exposcit ratio, vt illis hæc tribuant; iuxta illud Apost. 1. *ad Corinth. 9. si nos vobis spiritualia seminamus, magnum est, si nos carnalia vestra metamus.*

Confirmatur tertio ex consuet. Bonifacii in cap. *quamquam* 4. de censibus, in 6. in qua dicitur, personas Ecclesiasticas, & res ipsarum exemptas esse, vbi Pontifex indefinitè loquitur de Ecclesiasticorum rebus, quos tamen intellige exemptos esse à nouis exactionibus imponendis, quamdiu scilicet sint Ecclesiasticorum.

Confirmatur quarto ex bulla Cœne Dothini, vbi excommunicantur omnes qui absque speciali, & expressa Summi Pontificis licentia imponunt collectas, decimas, tallias, præstantias, aut alia onera personis Ecclesiasticis, aut eorum bonis, aut Ecclesiarum, aut Monasteriorum ipsorum, aut imposita exigunt, aut à sponte dantibus recipiunt, aut his actibus quoquo modo cooperantur; vbi distinguit Pontifex bona Clericorum à bonis Ecclesiarum, ac proinde loquitur non tantum de bonis Ecclesiasticis, quæ dicuntur bona Ecclesiarum, sed de quibusvis bonis Ecclesiasticorum; quod

est notandum contra Ioannem Driedonem *de libertate Christiana, lib. 2. cap. 3.* ubi rectè dixit, quod prædia omnia sunt obligata pto tributis Reip. impositis, & imponendis, & quod cum hoc onere transeant in Ecclesiam; & contra Nauar. *in summa cap. 27. num. 128.* qui tamen *cap. 17. num. 201.* nobiscum sentit in hoc loco enim expresse affirmat eos, qui pedagia à Clericis exigunt, aut exigere iubent, incurrere censuram Bullæ Cœnæ, etsi id, quod vehunt, important, vel asportant sit de ipsorum Patrimonio vel Ecclesiasticis prouentibus, ergo &c.

Quod autem dicitur de sponte dantibus, intelligitur, quando exactor recipit ab eo, qui ideo sponte dat, quia Ecclesiasticis sunt imposita; sine ab eo, qui dat (antequam exigatur) propter eundem finem.

SECTIO II.

Proponuntur, & solvuntur difficultates contra Dubitationis resolutionem positam.

Obiicies ex Driedone. Rex, seu quicumque alius supremus Princeps, superiorem non agnoscens, habet ius imponendi tributum huic prædio, antequam peruenisset ad Ecclesiam, sed hoc iure Rex non debet spoliari, ex eo, quod prædium fiat Ecclesiæ: ergo tale prædium non est à tributis immune. Respondendo Regem non habere ius imponendi tributum, seu vectigal prædio, nisi quando illud pertinet ad personam, carcentem privilegio immunitatis: unde hoc ipso, quo transit ad Ecclesiam, vel personam frucentem immunitate, amittit

hoc ius; neque hoc mirum videri debet, cum Principes Christiani iam à mille, & amplius annis in hoc consenserint (ut patet ex l. *Sancimus*, & de SS. *Ecclesiis, quæ est Iustiniani*) & tot sæculis idem seruauerint: neque vlla causa est, cur possint hoc priuilegium semel Ecclesiæ ad honorem Dei donatum auferre: hoc enim perinde esset, atque si quis agrum, domum, vel reddituum Ecclesiæ semel donatum auferret, quod est manifestum sacrilegium, simile etiam contingit, quando huiusmodi prædia transferuntur in Magnates, à vectigalibus immunes: tunc enim Principes amittunt ius imponendi vectigalia, quod antea habebant.

Instabis si prædium, vel res ista ad Ecclesiam non perueniret, sæpè venderetur, vel comperaretur cum alia re, & tunc Principi debitum esset certum tributum, verbi gratia decima pars pretij, & dum transit ad Ecclesiam, vel locum pium, nunquam amplius venditur, unde Princeps nihil amplius inde commodi percipit: ergo merito potest legibus suis cauere, ne res immobiles ad Ecclesias, vel loca pia transferantur.

Respondendo nunquam Principum, vllum factum esse pauperiorem ex eo, quod ipse, vel subditi eius fuerint liberales in Ecclesiam; ut patet in *Constantino, & Carolo, utroque verè magno & alii multis*: Deus enim, cuius protectione, & directione Regnorum administratio maximè nititur, infinitis modis exiguum illud detrimentum vectigalium, quod ipsi seruis eius condonant, compensare potest; vel calamitates, & seditiones, auertendo: vel prosperos successus bellorum, noua Regna, vbertatem Terræ, & alia huiusmodi largiendo: sæpè etiam è contra

tra fit, ut ob aliquam seditionem, vel bellum (quod fortasse pietas, & Religio Principis auertisset) vno anno plus ipse amittat, quam mille annis ex huiusmodi tributis percipi posset, ergo, &c.

4. Vide, quæ in ordine ad hanc rem perbellè, & piè scribit B. Gregorius ad Constantinam Augustam cap. 33. lib. 4. Epist. indict. 13. vbi in fine sic ait, id circò fortasse tanta expensa in hoc Regno minus ad vtilitatem proficiunt, quia cum peccatis aliqua admixtione colliguntur: precipiant ergò Serenissimi Domini; nil cum peccato colligi: nam scio, quia, etsi parum Reip. attribuat vtilitatibus, ex eo multum Resp. adiuvatur, quam etsi fortasse contingat expensis minoribus minus adiuvari, melius est temporaliter nos non vivere, quam nos ad aeternam vitam abstineremus aliquid invenire. Unde mihi breuiter hac successisse sufficiat, ne sciam, qua in his partibus aguntur, pietas vestra non cognosceret, me apud districtum Iudicem silentij mei culpa multaret hæc ille. & M. Petrus Blesensis scribens de decimis Ecclesiasticis, & pauperibus à Philippo Francorum Rege in dictis ob bellum aduersus Saladinum instituendum post multa ita habet: qua ratio est, ut qui pro Ecclesia pugnam, Ecclesiam spoliare, quam inimicorum spoliis donis temporalibus ampliare debuerunt? Putant ne insipientes, & miseri, quod Christus, qui summa iustitia est, vellet sibi de iniuriis, & sacrilegijs exhiberi sacrificium, aut sustineat commissæ ex his spolia prosperari: si enim testimonio periculis insignem aeternam mittitur, qui sua pauperibus non dedit: vbi queso, mittendus est, qui bona pauperum, vel Ecclesia rapuit, aut fraudauit? pro his, & consimilibus filij Ephrem inten-

dentes, & mittentes arcum, conuersi sum in die belli nunquam pauperum, nunquam Ecclesia spolia prosperum habuerunt enentus auspiciu. Hæc ille apud Baronium tom. ultimo impressus Rom. fol. 805.

SECTIO III.

Proponitur COROLLAR. I.

EX dictis sequitur primò, quod ab omnibus oneribus, & tributis Principum secularium immunes sint ipsæ materiales Ecclesiæ, & adiuncta irem vasa, vestes, & quæcumque consecrata, vel benedicta sunt, tanquam diuini cultus instrumenta; & ratio præter dictas, vltèrius est, quia hæc nullam temporalem vtilitatem habent, quæ in æstimationem venire possit; quando quidem cum ad diuini cultus ministerium dedicata sunt, nullis aliis vñibus humanis, ac profanis applicari debent, iuxta cap. qua semel, & seqq. distinct. 19. cap. ligna, & seqq. de consecrat. distinct. 1. leg. inter stipulantem sacram. ff. de verb. obligat. & leg. sancimus, Cod. de S. Ecclesiis. Eadem ratio conuincere videtur, vasa, & ornamenta sacra (etiã si in priuato oratorio sub particulari alicuius dominio existant) ex vi suæ consecrationis à tributis, & censibus immunita esse debere; quia similiter nullam temporalem commoditatem, aut vñum habere possunt, sicuti notauit Suarez lib. 4. defens. cap. 191. numer. 8. simili ratione etiã, ab omni onere, & seruitio liberæ sunt Ecclesiæ, aræ, domus, & horti iuxta positum prædium, ex quo panis, & vinu pro sacra Eucharistia conficienda, vel aliis

aliis rebus ad diuini cultus ministerium necessariis, colliguntur; siquidem hæc omnia ferè alium vsum, vel fructum habere non possunt, nisi ordinatum ad sacra ministeria, ideòque nullus prorsus alio onere, vel seruitio grauari debent; quin imò si ante grauata erant, liberari debent, vt *infra suo loco dicitur dub. 27. & colligitur ex cap. secundum canonicam, cap. sancitum est, 23. quest. 8. & cap. 1. de censibus*, vbi id etiam notant Doctores & Innoc. in cap. non minus, de immuni. Eccles. Suarez in cit. cap. 19. numero 1. & cap. 20. numero 17.

SECTIO IV.

PROPOSITIO COROLLAR. II.

¹ **S**ecundò sequitur, quod immunitas ab omni tributo, & vectigali sint tam immobilia, quam mobilia Ecclesiarum bona; quæ à fundatoribus, vel aliis fidelibus ad Dei honorem oblata, vel donata sunt, vt à Prælati Ecclesiarum ad pauperum sustentationem, templorum fabricam, & similia, conuertantur, & huiusmodi bona à tributo, & omni exactione secularium Principum libera esse debere, habetur etiam in cap. non minus, cap. aduersus de immuni. Eccles. cap. 1. eodem in 6. Clemens. vn. eod. sis. cap. 1. de censibus, cap. quauquam, eodem in 6: & consuet. item nulla. quæ est Frederici Imperatoris posita post leg. 1. Cod. de Episcopis, & Clericis: & ratio præter dictas vltius est, quia hæc bona fidelium voluntate ad Dei cultum specialiter destinata, & oblata fuerunt, vt non nisi in pios vsus conuertantur: ergo omnes exactiones, quibus à sæcu-

laribus Principibus illa grauantur, cedunt in diuini cultus diminutionem, & in iniuriam, atque irreuerentiam Dei: quippe illa bona, quasi proprium patrimonium existunt: vnde res Dominicæ appellari consueverunt *can. 40. Apostolorum*, quamobrem hinc consequens esse videtur exemptionem hanc esse de iure diuino, quia Deum ab exactione Regum terrenorum liberum esse necesse est. Vide, quæ dicebantur *suprà dubiat. quarta, sect. 21. subsect. 12.* & quæ dicitur *infra dubiat 27. sect. 24.*

Neque multum refert, siue dicas cum Nauarro in *Apolog. de redditibus Ecclesiasticis*, bonâ istâ Ecclesiastica (saltem prius quam Ecclesiæ Ministris, vel pauperibus particulatim applicentur) non esse sub humano dominio, sed solatî illorum administrationem Prælati Ecclesiasticis competere; quod valdè probabile est, sicuti præter alios notauit Suarez *vbi supra, cap. 18. num. 7.* siue dicas Ecclesiastica ista bona esse sub humano dominio Ecclesiæ particularis, aut vniuersalis, tamen cum annexo onere, seu obligatione; vt in pios vsus conuertantur: nam propter hanc ipsorum habitudinem negari non potest ipsa aliquo modo sacra esse, & peculiari ratione ad Deum pertinere, sicuti rectè tradunt communiter Doctores in *12a. de Religione, & in tract. de simonia*, & in specie tradit Ioan. Faber *tit. Institut. de verum diuis. 8. nullus*, Suarez in *deserv. Fidei Catholica, lib. 4. cap. 17. num. 6.* & prius tradiderat S. Thomas 2. 2. *quest. 99. art. 3.* S. Ambros. in *Epist. 33. ad Marcellinam sororem*, quæ refertur in cap. conuentor. 23. *quest. 8. & colligitur ex cap. 27. Leuit. vers. 14. Homo si videris domum suam, & sanctificaueris Domino: & vers. 28. Quidquid solum fueris consecratum, Sanctum Sanctorum vis*

Domino; & ex cap. 3. *causa 12. quæst. 2.* Nulli liceat ignorare omne, quod Domino consecratur, siue homo, siue animal, siue ager, &c. Sanctum Sanctorum Domino erit, & ad ius pertinebit Sacerdotum, propter quod inexcusabilis erit omnis, quia Domino, & Ecclesie, cui competunt, aufert, vastat, inuadit, vel eripit, & vsque ad emendationem, Ecclesieque satisfactionem, ut sacrilegus indicatur: & ratio est, quia hoc ipso, quod bona ista sacra, & Ecclesiastica sunt, & à fidelibus ad Dei cultum, atque ob supernaturalem finem in manibus Ecclesiasticorum Prælatorum oblata, necessario fit, quod ipsorum administratio, dispositio, & applicatio quæcunque, ad eisdem Ecclesie Prælatos, & non ad sæculares potestates pertinere possit: quamobrem contra Angelum *verb. sacrilegium prope finem*, dicendum est, quod istorum Ecclesiasticorum bonorum iniqua vsurpatio sit propriè sacrilegium; atque ita in iure canonico passim traditur, sicuti notauit gloss. *cap. sit, vers. malefactores de foro comperen.* Syluest. *verbo sacrilegium, dicto 1. Tholosanus lib. 33. Syntag. cap. 17. num. 2.* & videre licet *causa 12. quæst. 2. cap. nulli liceat, & caus. 17. quæst. 4. can. 4.* ubi legitur sacrilegium, & contra leges est, si quod venerabilibus locis relinquitur, prauæ voluntatis studio, suis tentaue- rit compendiis retinere, quod est dictum Gregorij I. *lib. 8. Epist. 6. ad Sabinum Diaconum*: similia habentur in *cap. sicut qui, & cap. qui rapuit, cap. quisquis eadem quæst. & ratio, ut dicebatur, est, quia bona ista ex prima sui institutione, atque offerentium voluntate eam conditionem habeant, ut quia ad Dei honorem oblata, ac destinata sunt, non in alium vsum, nisi pium, conuertantur: quare omnino dicendum est eos, qui le-*

Th. del Bene Dubit. Moral.

gata pia, aliæque iura, & bona Ecclesiastica iniquè supprimunt, detinent, occupant, vel defraudant, &c. non furtum simpliciter contra iustitiam, sed etiam sacrilegium contra Religionem committere. Adde, quod inualio, vel spoliatio bonorum Ecclesiasticorum est contra immunitatem Ecclesiasticam, cuius violatio ad crimen sacrilegij etiam spectat: ego & alia tamen ratio est, postquam bonae eadem Ecclesiastica pauperum, vel ministrorum Ecclesie per legitimam dispensationem propria facta sunt, ut *alibi* dicitur.

Confirmatur, quia cum cerè summus Pontifex, tanquam supremus Ecclesiasticorum bonorum administrator, ac dispensator, ob iustam causam, onera, siue grauamina (sicut *suprà* dicebam) illis imponere possit, quin & Episcopus ex iisdem subsidium charitativum exigere, uti in *dubit. 12.* dicebatur: si idem quoque in illis secularis Princeps facere posset, bona Ecclesiastica essent longè deterioris conditionis, quàm secularia: cum illa duplici onere à diuersis Principibus, sæculari scilicet, & Ecclesiastico grauari possent, non item ista, quod à iure, & æquitate naturali quammaximè abhorret, sicuti præter alios rectè notauit Hieronymus Albanus in *tract. de immuni. Ecclesiastica, num. 65. & seqq.*

SECTIO V.

Proponuntur exceptiones quædam.

EXcipe primò ex communi omnium Doctorum sententia, si fundator Ecclesie in fundatione moderatè aliquam

O o

præsta

prestationem cum Episcopi consensu sibi reſeruauit: nam huiusmodi pacta, siue conditiones ſeruari debere, colligitur aperte *ex cap. verum, de condit. appoſitu, cap. cum dilecti, de donat. & capis. preterea, 2. iunt. gloss. ver. inſtitutos, de iure patronatus*: & ratio est clara, quia dominus sic donauit, & non aliter.

2. Excipe ſecundò, si bona, antequam ad Eccleſiam quocumque titulo deuenierint, reali aliquo onere, ſeruitio, pensione, aut tributo obligata fuerint, vt dicitur *infra dub. 27.* nam res tranſit cum onere ſuo, *cap. ex literis de pignori- bus*, & manifestum est, eum qui venditione, donatione, legato, &c. rem quampiam in Eccleſiam tranſfert, preiudicare non poſſe iuri alterius, quod in re illa habet: nam rei ſuæ quiſque eſt moderator, & arbiter, non autem alienæ, *leg. iure mandata, Cod. mandati*, & videri poſteſt Abb. in *cap. ceterum, num. 1. & 5. de iudiciis*, Molina *tract. 2. tom. 3. priore diſput. 661. numer. 2. & diſput. 672. Gutierrez lib. 1. pract. quaſt. quaſt. 3. num. 15.*

titulo ſpiritali illis acquiſita, vt beneficium redditus, Miſſarum ſtipendia, & ſimilia huiusmodi; atque ita habet omnium Doctorem ſententia, tradita in *cap. ſancitum, 23. quaſt. 8. capis. 1. de conſibus, capis. aduerſus de immunit. Eccleſ. & aliis iuribus*, & ratio ulterius eſt, quia hæc Eccleſiaſticorum ſtipendia, & lucra, ſiue ſpectentur quoad titulum, & cauſam acquirendi, ſiue ſpectentur quoad perſonas, à quibus acquiſita ſunt, ſeculari poſteſtari ſubiecta eſſe non poſſunt: nam titulus acquisitionis ſacer, & ſpiritalis eſt, & perſonæ ipſæ Eccleſiaſticae ſunt omnino exemptæ à iuriſdictione ſeculari, ergo &c. Adde, quod cum ſummus Pontifex (vt *ſupra* dicebam) ſuper his bonis, titulo ſpiritali acquiſitis, tributum ad piam cauſam aliquam imponere poſſit, omnino dicendum eſt, quod ab omni ſecularium Principum exactione libera illa eſſe debeant; cum æquitas ipſa naturalis non patietur, ea duplici onere grauari, quo nec bona ſecularium grauantur, vt *ſupra* dicebam.

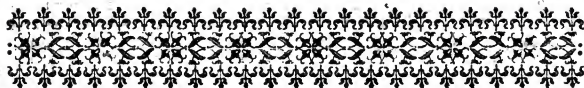
At quoniam quoad bona Eccleſiaſticorum Patrimonialia; id eſt, quæ ex titulo temporalis, v.g. hæreditate, legato, donatione, exemptione, arte, manuum labore, &c. ab ipſis Eccleſiaſticis acquiſita ſunt, aliqua videtur eſſe difficultas. Item quoad ea, quæ negotiantur, & quo ad ea, quæ ex ſuis bonis collecta aliò tranſferunt, vt ibi carius vendant, id eſt ſit

SECTIO VI.

Proponitur COROLLAR. III.

1. Tertio ſequitur, quod immunita ab omni impoſitione etiam ſint bona Eccleſiaſticorum Clericalia, id eſt, ex

DVBITATIO

DVBITATIO XXV.

*An Rex possit grauare Ecclesiasticos quoad
bona patrimonialia.*

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis Resolutio.

RESPONDEO negatiue: per bona autem patrimonialia intelligo quæcumque titulo temporalis, verbi gratia, hæreditate, legato, donatione, emptione, arte, manuum labore, vel simili alio temporalis titulo ab Ecclesiasticis acquisita sunt; atque ita habet communis Doctorum sententia, quam docent gloss. in cap. similiter 16. quest. 1. vbi sic ait: bona patrimonialia Clericorum gaudent eodem privilegio, quo gaudent bona Ecclesiarum, Abb. in cap. Ecclesia, num. 21. de consuet. & cap. si Clericus, num. 3. de foro compet. cap. ult. num. 4. de iura & honest. Cleric. Bartol. in l. placeat, Cod. de sacrosanct. Eccles. 49. Sylu. verbo immunitas 1. num. 9. & vers. excommunicatio, q. excommunicatio 5. numero 13. Nauart. cap. 17. num. 203. Medina Cod. de restit. quest. 15. Lessius lib. 2. cap. 33. dub. 3. num. 19. Suarez lib. 4. defens. cap. 24. & 25. Homobonus de exam. Eccles. part. 2. tract. 11. cap. 6. quest. 9. Riccius part. 2. decis. 299. nu-

mero 3. Duardus in Bulla Cæna lib. 2. canon. 18. quest. 5. num. 4. & quest. 6. num. 1. Azorius part. 3. lib. 5. cap. 19. quest. 7. Reginaldus tom. 1. lib. 9. cap. 25. num. 377. & 379. Filliucius tom. 1. tract. 16. cap. 11. num. 298. Molina tom. 3. tract. 2. disput. 671. num. 2. Molfesius in summa, tom. 2. tract. 12. cap. 22. num. 166. Alterius de cens. tom. 2. disput. 19. lib. 5. cap. 6. dub. 2. Pasqualigus in suis decisionibus, decis. 128. n. 4. Coriolanus in Bulla Cæna, excommunic. 18. Prosper de Augustino in addit. ad summam, Quarta verba. Vectigal, Gregorius Lopez, Rouitus, & Constantius, quos citat, & sequitur Antonius de Marinis in quotidianis resolutionibus, cap. 37. num. 9. Ioannes Antonius de Nigris, Archidiaconus, Baldus, Afflicus, Geminianus, & Buonius, quos citat, & sequitur Martha de iurisdic. part. 4. centur. 1. cas. 49. num. 9. Imola, Riminaldus Iunior, & Ripa, quos citat, & sequitur Tamburinus de iure Abbatum, tom. 1. disput. 15. quest. 20. num. 3. Bartolus in l. placeat, Cod. de sacrosanctis Ecclesiis, Baldellus lib. 5. disput. 34. num. 2. Ciarcinius controuers. forens. cap. 31. num. 7. Guilenzonius consil. 53. Castillo, Sotomaior de Tertiis, tom. 7. cap. 9. num. 18. Castus Palaeus tom. 2. tract. 12. disput. un. punct. 9.

punct. 9. num. 2. Squillante de priuileg. Cleric. cap. 8. num. 34. Rota Romana in vna Albanensis gabella 16; 30. coram Merlino, vbi sic habet: Bona patrimonialia Clericorum, etiam laicalia, sunt immunia ab oneribus laicalibus ob dignitatem personarum, quæ dignitas persona influit immunitatem in ipsa bona; illa enim adhaerent personæ Clerici, nec persona potest dici plenè, & perfectè exempta, nisi etiam bona illius exempta sint: ita Abbas, Decius, Felinus, & alij Canonistæ communiter in cap. Ecclesia S. Marie, Baldus in l. 2. Cod. de Episcopis, & Clericis; & alij, quos refert, & sequitur Suar. lib. 4. cap. 25. num. 4. & seq. Hucusque Rota Romana; cum igitur hæc opinio sit communis inter Theologos, Canonistas, & Iuristas, non potest opinio opposita consuli, vel poni in praxi, sine timore censurarum Bullæ Cœnæ; idem etiam docet Riccius in praxi tom. 4. resolut. 93. num. 2. Megalius 1. 2. lib. 2. cap. 17. quæst. 6. num. 114. Salonijs tom. 2. in 2. 2. quæst. 78. art. 5. contr. 2. num. 2. Sayrus de cens. lib. 3. capit. 22. numer. 9. Bartholomeus à S. Fausto in spec. confess. disput. 33. quæst. 13. num. 2. Bellerus in disquisit. Cleric. part. 1. tit. 5. §. 5. num. 1. Barbosa in suis collectaneis, tom. 1. lib. 3. tit. 49. cap. 4. num. 4. & de iure Ecclesiast. lib. 1. cap. 39. §. 5. num. 6. & alij passim contra glossam marginalem, in cap. quamquam, de censib. in 6. verb. res ipsarum. & Ioannem Driedonem de libertate Christiana, lib. 2. cap. 3. vbi minus rectè dixit, quod prædia omnia sint obligata pro tributis Reipublicæ impositis, & imponendis, & quod cum hoc onere transcant in Ecclesiam; ac tandem contra Bobadillam in polis. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 260. qui in glossa, littera F, pro sua sententiâ citat nonnullos Iu-

ristas, limitans tamen, vt ea non intelligatur quoad bona patrimonialia, ad quorum titulum Clerici ordinati sunt.

Probatur autem Responso nostra 2. primò, ex dictis in dubitatione precedentis; & ex can. 17. Bullæ Cœne in illis verbis: imponentes decimas, &c. personis Ecclesiasticis, ac eorum, & Ecclesiarum bonis: vbi dictio illa, eorum, contradistinguitur contra alteram dictionem sequentem, Ecclesiarum, ergò non nisi de bonis Patrimonialibus, & propriis Clericorum, ac alijs, quæ ad Ecclesiam non pertinent, intelligi potest. Adde, quod cum textus Bullæ generaliter loquatur de bonis Ecclesiasticorum, nõ debemus illum restringere; sed generaliter, sicut generaliter loquitur, intelligere de quibuscumque bonis eorum, siue Patrimonialia sint, siue empti, siue donata, siue quocumque alio titulo acquisita: atque ita tradunt Barbosa, Fillucius, Reginaldus, Alterius, & Lessius in locis suprà citatis, qui propterea ibi expressè docent, quod non solum bona Patrimonialia Ecclesiasticorum, sed quæcumque alia quocumque titulo acquisita, immunia sunt ab omni onere, & grauamine secularium potestatum.

Neque obstat Nauarr. in summa cap. 3. 27. n. 118. vbi oppositum sentire videtur: nam (vt supra dicebam dub. 24. & obseruat præter alios Faustus in specul. confess. disp. 33. quæst. 13. num. 2.) Nauarrus est sibi ipse contrarius in capis. enim 17. numer. 202. expressè ait, eos, qui pedagia à Clericis exigunt, aut exigi iubent, incurrere censuras Bullæ Cœnæ, etsi id, quod vehunt, important, vel asportant, sit de eorum patrimonijs: ergò &c.

Secundò probatur ex capis. 1. de immunit. Eccles. cap. aduersus, Clement. vnic.

unic. de immunit. Eccles. & ex leg. 1. & consis. item nulla. Cod. de Episcopis, & Clericis: in his enim iuribus vniuersum prohibetur, ne Ecclesiasticis personis talliæ, collectæ, aut aliæ quæcumque exactiones imponantur; vt præcipue videre est *in cit. Clement. vn. & cit. consis. Friderici*, ex eo, quia Ecclesiasticæ personæ, & res earum à sæcularium Principum exactione immunes esse debent, sicuti habetur *in cit. cap. aduersus. & in cit. cap. quamquam*, vbi præterea subditur, id iure diuino, & humano constitutum esse; ergo, &c.

Tertiò probatur ratione; quia soluere tributum (vt *in dubitatione præcedenti* dicebatur); subditorum proprium est, cum id signum sit subiectionis, testante Apost. *ad Rom. 13. necessitate subditie stote, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam, ideo enim & tributa præstatis*: sed personæ Ecclesiasticæ immunes sunt à iurisdictione sæcularium, ergo, &c.

6 Confirmatur; quia cum Principes sæculares (sicuti *in dub. præcedenti* dicebatur) à Clericis, aliisque Ecclesiasticis personis spiritualia commoda accipiant, non est æquum, vt & temporalia ab illis exigant, sed potius, vt tribuant, iuxta illud Apost. 1. ad Corinth. 9. *si nos vobis spiritualia seminamus, magnum est, si nos carnalia vestra metamus?*

SECTIO II.

Proponuntur, & solvuntur Difficultates contra Dubitationis resolutionem positam.

1 Obiicies primò: bona Ecclesiasticorum, saltem antequam ipsi sta-

tum Ecclesiasticum assumerent, erant obligata exactioni sæcularis magistratus: ergo semel affecta saltem, transeunt cum hoc onere: alioquin silico sæculari præiudicium afferretur per status Ecclesiastici assumptionem.

Respondetur vt *infra dub. 28. circa 2 finem*, vbi hoc argumentum soluetur. Vide etiam, quæ *suprà* dicebantur *dubitatione præcedenti*.

Obiicies secundò in Regno Neapo- 3 lis adest consuetudo, quod Clerici non gaudeant immunitate gabellarum in bonis emptis, & donatis: quam consuetudinem non improbat Riccius *p. 4. collect. 901.* quin imò illam approbat Coriolanus *in Bull. Cœne, excommunicatio 18. fol. mibi 951.* & Prosper de Augustino *in addis. ad summam. Quaranta ver. vestigal folio mibi 632.* ergo, &c.

Respondetur consuetudinem istam, 4 cum expressè sit contra Canones, & rationes (vt *suprà* videbatur) & per consequens sit contra immunitatem Ecclesiasticam, omnino tanquam abusum, & corruptelam, improbandam esse; præsertim, quia summus Pontifex quotannis in Bulla Cœnæ reuocat omnes consuetudines, quæ sunt contra libertatem Ecclesiasticam, vt præter alios notauit Duard. *loco supra cit. can. 18. 9. 6. num. 12.* nisi forsan (vt notauit idem Duard. *vbi supra*) adsit in Regno Neapolis priuilegium, id fieri concedentis, quod priuilegium an sit; & si est, an non sit reuocatum per Bullam Cœnæ, quæ quotannis priuilegia omnia contra libertatem Ecclesiasticam reuocare videtur, vt præter alios notat idem Duard. *lib. 3. §. 5. quæst. 1. num. 1.* videant, qui exigunt, & qui exigi iubent, vel quomodeunque in talem exactionem influunt, vel cooperantur; sed de hac re vide, quæ *infra*

dicam diffusius *dubit.* 27. & quæ dicebam *dubit.* 4. *sect.* 19. *subsect.* 3. & 4. & *dubit.* 15. *sect.* 2. Vide etiam Bullam Urbani VIII. super præseruatione iurium Sedis Apostolicæ, & inferiorum Ecclesiarum, personarumque Ecclesiasticarum, à quibuscunque præiudicialibus, quæ incipit: *Romanus Pontifex.*

Obiicies tertio: si hoc esset, sequeretur, quod in vniuersum vera esset regula, quam tradit glossa in *cap. Ecclesia, verb. personis Ecclesiasticis, de constitut.* & altera glossa in *cap. ult. de vita, & honest. Cleric. verb. facultatibus, & in cap. quanquam, verb. ipsarum de censibus* in 6. quod scilicet bona Clericorum propria, & bona Ecclesiarum eodem iure, ac priuilegio gaudent, sed hoc est falsum, vt communiter tradunt Doctores: ergo &c.

5 Respondeo: nego sequelam Maioris: nam vt rectè dixit Abbas in *citat. cap. ult. Martha part. 4. de iuri/dict. casu 49.* Couar. 1. *resol. cap. 4.* & alij passim; est vera illa regula in iis tantum priuilegiis, quæ competunt personis, seu statui Ecclesiastico principaliter, rebus verò ipsorum accessorie, v.g. vt coram sæculari Iudice, tanquam Rei, non

conueniantur, etiam in causa ciuili, ac reali; item vt à vectigali, seu tributo, non tantum merè personali, sed etiam mixto, liberi, & immunes sint. At verò priuilegia, quæ ob fauorem bonorum Ecclesiasticorum principaliter data sunt ea, non competunt bonis propriis singulorum Clericorum: quale est, v.g. beneficium restitutionis in integrum, si Ecclesia in contractu læsa sit: item vt non tempore ordinatio, decem annorum inter præsentēs, vel viginti inter absentes; sed per quadraginta annorum spatium præscriptio immobilium bonorum Ecclesiæ perficiatur, sicuti ex communi notauit Abbas in *cap. vigilanti, num. 36. de præscript.* & in *citat. cap. Ecclesia, num. 7.* & Couar. 1. *resolut. cap. 4. num. 3* & ratio est, quia bona Ecclesiastica inter res sacras numerantur, cuius rei signum illud est, quia eorum iniusta ablatio sacrilegium censetur: non ita verò bona Clericorum propria (præsertim ex temporali titulo acquisita) sacra censentur, consequenter nec eundem iuris fauorem habent, de qua re vide, si placet, diffusius Suar. in

citato libro 4. defens.

cap. 23.

DVBITATIO

DUBITATIO XXVI.

*An possit Rex gravare Ecclesiasticos quoad
ea qua negotiantur.*

SECTIO I.

Proponitur dubitationis Resolutio.

RESPONDEO affirmati-
uè : atque ita habet
communis Doctorum
opinio ; nempe, quòd
licet possit Rex , vel
quilibet alius supremus Princeps, ex iis,
quæ Ecclesiastici emunt , vendunt , aut
deferunt negotiationis causa , vectigal,
seu tributum exigere : & probatur *ex*
cap. ult. de visa, & honest. Clericorum;
& clarius *ex cap. quanquam, de censu-*
bus, in 6. Vbi dicitur, *Ecclesiasticas per-*
sonas ad pedagia, & guidagia penitus
non teneri pro rebus suis propriis, quas
non causa negotiationis deferunt, vel
deferri faciunt: ergo à contrario sensu, si
causa negotiationis deferunt, vel de-
ferri faciunt, tenentur: & ratio est, quia
id concessit Ecclesia in odium negotia-
tionis, quæ maxime Ecclesiasticos de-
decet ; vnde ea seuerè illis interdicitur,
vt mox *infra* dicitur ; & ratio vltèrius
est, quia cum Ecclesiastici negotiationi-
bus, a clucriis secularium hominum
propriis inhiens, par est ; vt eorum

onera etiam sustineant.

Vbi aduerte, quòd glossa *in cit. cap. 2*
quanquam, vers. facultatibus, & Abbas
in cit. cap. ult. nrm. 10 Comitulus lib. 1.
quest. 53. num. 4. Acugna *in decretum*
Gratiani, part. 1. dist. 88. cap. 2. num. 7.
& Barbola *in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 1.*
cap. 16. num. 4. id explicant locum tan-
tùm habere in rebus Clericorum pro-
priis, non item in bonis Ecclesiasticis,
seu ad Ecclesiam pertinentibus, de qui-
bus aiunt vectigal soluendum non esse,
si Ecclesiastici administratores (quam-
uis post trina monitionem) negotia-
tionem exerceant : & ratio esse potest,
quia delictum personæ non debet in
detrimentum Ecclesiæ redundare, re-
gul. 76. in 6. quamvis alij etiam de his
vectigal soluendum esse sentiant, præ-
sertim si præcesserit trina monitio: vtra-
que opinio est probabilis ; sed prior est
probabilior propter rationem tactam.

Aduerte secundò, quod Ecclesiastici
si ter moniti à Superiore nolint desiste-
re à negotiatione, perdunt per omnes
priuilegium Clericale quoad bona pro-
pria : vt patet *ex cap. ex literis 16. de*
visa, & honest. clericorum: ex quo ca-
pite rectè colligit gloss. & Petrus de
Ledesma *in summa tom. 2. tract. 17.*
cap. 2. concl. 17. Ecclesiasticos antè tri-
nam

nam monitionem non teneri in conscientia soluere vestigal, quia gaudent privilegio Clericali vique ad tertiam monitionem: idem etiam docent Lopez *instrucl. part. 2. cap. 41.* Soufa *in Bull. Cæn. cap. 19. disput. 92. num. 3.* Pereira *de manu Regia, part. 2. cap. 24. num. 55.* vbi citat Decianum, Graffium, Bossum Capycium, Rodoanum, & Immolanum: idem etiam docet Homobonus *de bonis in consultation. ca. conscient. part. 2. responj. 5.* Rodriguez *in summa tom. 2. cap. 75. num. 11.* Molfes *in summa tom. 2. tract. 12. cap. 22. n. 173.* Ioannes de la Crux *in direct. conscient. part. 1. precept. 7. quæst. 7. artic. 3. dub. 1. concl. 1.* Iulius Ferrerius *de Gabellis num. 572.* Bertachinus *de gabellis, part. 3. num. 2.* Comitulus *lib. 5. quæst. 53. num. 3.* Ioannes Franciscus Suarez *in Enchiridio casuum conscientia, lib. 4. ver. tributum, §. Clericus non tenetur, Parladorius lib. 1. rerum quotidian. cap. 3.* Ignatius de Salzedo *in pract. crim. cap. 55. & Reginald. tom. 1. lib. 9. cap. num. 379. in fin. quidquid in contrarium dixerint* Malderus *in 2. 2. tract. 5. cap. 6. dub. 9.* Portel. *in dubiis Regularium, verb. tributum, num. 5.* Ioannes de Neuia *tract. de commer. lib. 1. cap. 14. numer. 10.* Prosper de Aublino *in addition. ad summam Quaranta ver. vestigal, & Turrianus tom. 2. in 2. 2. disput. 44. dub. 4. num. 12.* qui sentiunt, quod Clericus negotiator statim, ex vi negotiationis teneatur in conscientia soluere vestigal; & quidquid in contrarium dixerint Alterius *de cens. rom. 1. disput. 19. lib. 5. cap. 6. quæst. 3. fol. mihi 743.* Molina *tom. 1. disput. 147. concl. 5.* Duard. *in Bull. Cæn. lib. 2. can. 18. quæst. 8. num. 9.* qui restrictius, & tolerabilius sentiunt, quod, quoad ea,

quæ negotiantur, ex vi negotiationis, statim amittant privilegium exemptionis, quoad alia autem bona sua, & etiam quoad personam, non amittant, nisi post tertiam monitionem: sed de hac re vide etiam Gutierrez *de gabellis lib. 7. quæst. 94. per totam*, Martham *de iurisd. part. 4. cent. 1. cas. 3. num. 2. & seq. & Ceuallos tract. de cogni. per etiam vpoletia par. 2. quæst. 64.*

Porro ratio, cur seuerè, & sub poena anathematis (vt patet ex cap. consequens, dist. 83. capis. negotiatorem 8. & Hieronymo cap. fornarij, quæst. ex August. cap. fin. de vita, & honest. Clericorum, & ex cap. secundum 6. ne Clerici, vel Monachi) Ecclesiasticis prohibeatur negotiatio, illa est, quia valde indecorum est, Ecclesiasticos lucris captandis incumbere; tum quia raire occupat animum, & illum à spiritalibus remouet; tum quia res plena est periculi, periurij, fraudum, & iniustitiar, iuxta illud Apost. 1. ad Timotheum 6. *habentes alimonia, & quibus regamur, his contenti simus, rationem subdit: nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa inuoluit, & nocina, qua mergunt homines in interitum, & perditionem: radix enim omnium malorum est cupiditas.*

SECTIO II.

Proponitur COROLLARIUM.

EX dictis in precedenti sessione colligitur, videri esse peccatum mortale; si Ecclesiastici multum negotiationi operam dent; atque ita docent communiter DD. Salonijs *in cap. cit. quæst. 77.*

quæst. 77. art. 4. Salas de contract. tract. de empt. & vendit. dub. 2. Molina de inst. tom. 2. tract. 2. disput. 342. num. 2. Salzed. in Salzed. in addit. ad pract. crim. Diaz cap. 57. Prosper de August. in addit. ad summam, Quaranta ver. relig. al. Squillante de obligat. cler. part. 2. dub. 3. num. 39. Reginald. in praxi tom. 2. lib. 30. tract. 3. cap. 2. num. 20. Medina de restit. quæst. 30. art. 2. Sylu. verb. Clericus, numer. 3. Comitulus in respons. moralib. lib. 5. quæst. 53. Scacchia in tract. de commerc. §. 1. quæst. 7. par. 2. ampl. 11. numer. 7. Sot. de iust. lib. 6. quæst. 2. art. 2. Tol. in summa lib. 8. capit. 53. Rebellius de obligat. iust. par. 2. libr. 9. quæst. 18. sect. 2. num. 8. Cenedus in collect. iur. canon. par. 1. collect. 37. numer. 2. Molfes. in summa, tom. 2. tract. 12. capit. 4. numer. 129. Belletus in disquis. Cleric. par. 1. §. 21. num. 2. & alij, quos citat, & sequitur Carolus de Grassis in tract. de effect. Cler. effect. 3. num. 1. & seqq. quamvis contrarium dicere videantur Calet. in summa vers. Clericus, & Rodriguez in summa tom. 2. cap. 1. num. 2. qui aiunt, negotiari Clericos posse, dummodo negotiatio non sit turpis, & absit scandalum; idem etiam docere videtur Michaël de Palatio de contract. lib. 2. cap. 10. fol. mihi 168. ubi ait, quod non videtur esse peccatum mortiferum Clerico negotiatio, si aliunde non trahat rationem culpæ, aut propter scandalum, aut propter mendacia, aut periuria, quæ in ea miscentur: etenim si Clericus negotiator antea est admonendus, tunc vtiq; peccat, quando admonitus non cessat à negotiando; at quod dixi, est probabilius, propter rationes adductas in præcedenti sectione.

2 Dixi, videri esse peccatum morale, si Ecclesiastici multum negotiationi operentur. Thom. del Bene Dubii. Moral.

ram dem: nam si quis ex ipsis semel iterum, tervè negotiaretur, non vtiq; peccaret mortaliter. Ratio, quia id non valdè indecorum esset, nec valdè occuparet animum, & eum à spiritualibus auocaret: atque ita tradunt Salas, Cenedus, Carolus de Grassis in locis suprà cit. & alij Doctores passim.

Per Ecclesiasticos autem hîc intelligo Religiosos generatim, & sæculares solum illos, qui sacris sunt initiati. Ratio, quæ me movet est, quia his tantum negotiari videtur valdè indecorum, & horum tantum occupari animum, & à spiritualibus removeri videtur esse notabilis defectus: atque ita docent Doctores suprà citati in locis suprà adductis, & præcipue Medina.

An autem, qui beneficium obtinent, & sacris non sunt initiati, peccent mortiferè, (de veniali enim dubium non est) si multum negotientur, affirmant Salas in loco suprà citato, & citat Rebellium, Vegam, Sà, & Tabienam, affirmat etiam Molfes. & Belletus, at negant Squillante, & Molina, ubi suprà, sic aiens: qui in sacris non sunt constituti, sed beneficium obtinent, anceps est Sylvest. inclinaret: que videntur Doctores aliqui, illos lethaliter non peccare: hæc ille. Quare saltem ab extrinseco propter auctoritates Doctorum: utraque opinio est mihi speculative probabilis, & sic utraque opinio tuta in praxi.

Quòd autem Ecclesiastici, si sint regulares, vel (si sunt sæculares) si sint sacris initiati, tantum peccent mortaliter, si multum negotiationi operam dent.

Confirmatur primò à simili de ludis: nam licet grauitè, & sub multis pœnis prohibeatur Ecclesiasticis ludus aleorum, taxillorum, & similiarum; quinimò & huiusmodi ludis interesse (vt patet ex can. 41. & 42. Apostolico, cap. Cle-

Pp rici

rici 15. de vita, & honest. Cleric. cap. inter dilectos 12. de excessibus Prælatorum. & ex Concilio Tridentino sess. 22. cap. 1. de reformat. adhuc tamen communiter Doctores docent, quod Ecclesiastici, si sint regulares tantum, vel si sint factis, initiati, solum peccent mortaliter, idque si crebro, & per longum tempus, (& sic cum neglectu officij) ludo vacauerint: tunc enim solum poenæ canonice prædictorum Canonum (inquiunt ipsi) locum habere videntur; secus si quis ex prædictis Ecclesiasticis ludo vacaverit raro, vel etsi crebro, ad breve tempus, ita ut absit scandalum, & officium, quo fungitur, detrimentum non patiatur: ergo idem similiter in casu nostro dicendum est.

- 7 Hinc sequitur, quod multò minus peccent mortaliter alij Ecclesiastici inferiores, & multò minus laici, (nisi forsitan alicubi aliqua lex politica sub gravi poena id prohibens, sit in rigore) ratio, quia iure canonico non est illis vetitum; sed solum canone illo *Apostolorum* 42. cuius hac in parte obligatio per contrariam consuetudinem iam olim cessavit, sicut & cessavit etiam obligatio multarum legum civilium: unde ludere prædictis ludis, non est per se illis modò peccatum vllum; quamvis ratione circumstantiarum plerumque cum peccato mortali fiat; non admitto tamen cum peccato mortali fieri solum ex intentione lucri contra Sylvest. verb. *Indus. quest. 4* & alios, quos ipse citat; nisi in casu, quod intentio, seu affectus lucri tantus esset, ut ludens ex illo paratus sit notabilem iniuriam proximo inferre, vel aliquod præceptum sub peccato mortifero obligans violare, v. g. amore lucrandi per ludum die festo sacrum omittere, &c.

- 8 Confirmatur secundò à pari de vena-

tionem: nam quamvis cap. 1. de Cleric. venas Episcopis, Presbyteris, & Diaconis, & multò magis Monachis prohibeatur sub poena, suspensionis, ne canes, aut accipitres, ad venandum habeant, & cap. 2. eodem tit. & cap. 1. ne Cleric. vel Monach. graviter interdican- tur iisdem venationes, & vagationes cum canibus: adhuc tamen quoad hoc Doctores non agnoscunt in illis, & multò minus in inferioribus Ecclesiasticis, peccatum mortale, si venatio non sit clamorosa; sed quæta: nempe cum retibus, laqueis, paucisque canibus; quin imò etiam si sit clamorosa, dummodò raro fiat, idque siue causa necessitatis, siue exercitij, siue moderatæ recreationis, &c. sicuti rectè docent Abb. in c. cap. 1. de Cleric. venas. Sylvest. verb. venatio. Couar. ad regulam peccatorum, part. 2. §. 8. Lessius de iust. & iur. lib. 2. cap. 5. dnb. 9 num. 42. Medina Cod. de res. sit. quest. 12. Rebellus lib. 1. quest. 14. num. 10. Valerius in differentiis utriusque fori, verb. peccatorum, differ. 20 & alij passim; quidquid dubitare, & docere in contrarium videatur Ioann. Franciscus Suarez in Enchiridion casuum conscientie, lib. 2 §. Clericus: ergo idem similiter in casu nostro dicendum est.

Confirmatur tertio à pari de prohibi-⁹ tione, ne Ecclesiastici audiant lectorem iuris civilis, vel Medicinæ: nam quamvis in cap. super specula ne Clerici, vel Monachi, &c. prohibeatur sub poena excommunicationis secularibus Sacerdotibus, & Religiosis quibuscunque operam dare Iuri Civili, vel Medicinæ adhuc tamen in prædictam censuram ex communi sententia Doctorum non incurrunt prædictæ personæ, si raro, ter, quatuorve id faciant: ergo idem similiter in casu nostro dicendum est. Adde, quod nec incurrunt in illam, etiam si id

per

per longum tempus efficiant, dummodò priuatim, & non in studiis publicis id faciant, sicuti contra Fillicium tom.

1. trakt. 14. cap. 7. num. 103. & Suarez de censur. d. sp. 2. sect. 3. num. 19. & alios docent Barbosa in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 50. cap. ult. num. 3. Squillante de oblig. cleric. part. 2. dub. 8. Homobonus de statibus part. 1. cap. 18. num. 6. Gambarupta de casibus refer. cap. 9. num. 6. Villalobos in summa, tom. 1. trakt. 17. difficult. 28. num. 4. Sanctarellus trakt. de Apost. cap. 2. dub. 3. num. 21. & alij, qui omnes, & præcipuè Sanctarellus ubi supra, Barbosa num. 7. & Squillante dub. 18. num. 57. subdunt, quòd neque in prædictam censuram incurrunt prædictæ personæ (& multò minùs Diaconi, licet beneficium habeant: ratio, quia de his non loquitur cit. cap. super specula, & ex alio capite odia sunt restringenda, non autem amplianda) etiam si in studiis publicis operam nauent prædictis facultatibus; quatenus hæ conducunt, vel possunt conducere ad maiorem notitiam Canonum; quod tamen solùm verum est quoad forum internum: nam quoad forum externum haberentur pro excommunicatis; quia Ecclesia non iudicat de internis.

Itaque sicut aleis, taxillis, & ludis similibus ludere: item venari, & lectorem Legum, aut Medicinæ in publicis scholis audire, non est; neque Religiosis, neque Presbyteris secularibus, peccatum mortiferum, si ratio id faciant, ita nec negotiari, si crebrò id non efficiant.

SECTIO III.

Proponuntur circa ea, quæ diximus, Aduertenda quadam.

Aduerte primò posse prædictas personas comparare rem, vt sit materia, ex qua conficiunt aliam, quam vendant. Ratio, quia id non est negotiari, vt expressè tradit Chrysostomus homil. 38. in Matt. & docent passim Doctores sic olim Religiosi sportas, storeas, & similia faciebant, vt venderent, & pretio se sustentarent: & Apostolus Paulus artem scenofactoriam faciebat: similiter possunt agròs proprios colere, vt fructus vendant, lapides, vel metalla ex suis fundis cedere, vel eruere, siue illa mutant in aliam speciem, siue non mutant; greges in suis prædijs alere, vt ex fœtu, lacte, lana, pecuniam conficiant, aut vt ipsa animalia adulta, & saginata vendant, &c. sicuti docent Medina Cod. de restit. quest. 30. causa secunda, Molina de inst. tom. 1. trakt. 2. disp. 34. 1. Alterius de censuris tom. 1. disp. 19. lib. 5. cap. 6. dub. 7. Turrian. in 2. 2. tom. 2. disp. 59. dub. 2. Rebellius part. 2. quest. vlt. sect. 1. & 2. Martha de iurisdict. part. 4. cas. 3. num. 9. & 10. & alij multi mox infra citandi dubitatione sequenti: & ratio est, quia hæc omnia sunt fructus, vel quasi fructus agrorum, non autem emptio-num, & venditionum.

Secundò aduerte non posse prædictas personas conducere aliena prædia, vel similes res fructiferas, vt fructus vendant, & ita lucrum faciant: ceteri enim hoc non sit negotiari, est tamen illis id expressè prohibitum 21. quest. 3. cap. 1. 2. & 3. ex Concil. Carthag. 1. & 4. secus si pro sua necessaria sustentatione

id efficiant; *ibidem* iisdem prohibetur etiam, ne suscipiant administrationem, vel procuracionem domus alicuius secularis.

- 3 Tertiò aduerte non esse peccatum mortale, si prædictæ personæ (siue Sacerdotes sint, siue etiam Regulares) negotientur per alios, qui totam industriam præstent, vt si, v.g. pecuniam in societate Mercatorum depositam habeant, &c. Ratio, quia tunc cessat causa prohibitionis; tum quia in iure solùm prohibitum est, ne negotientur per se: ergo &c. atque ita tenent Medina *ubi supra*, Molina *de iust. tom. 2. disp. 342. num. 10.* Malder. *in 2. 2. tract. 5. cap. 2. dub. 4.* Aragon. *in 2. 2. quest. 77. art. 4.* Tabiena *verb. empt. quest. 26.* Salas *de contract. tract. de empt. & vendit. dub. 2.* Rebellius *de obligat. iust. part. 2. lib. 9. quest. 18. sect. 2.* Squillante *de obligat. Cleric. part. 2. dnb. 3.* Turrian. *ih 2. 2. tom. 2. disp. 59. dub. 2.* Faustus *in spec. confess. disp. 6. quest. 103.* & alij multi contra Genuensē in *praxi*, cap. 62. num. 6. Riccium in *praxi fori Eccles. par. 3. resol. 205. num. 2.* Vgolinum *de potest. Episcop. cap. 13. §. 17.* Megalium *in 2. 2. lib. 2. c. 5. quest. 5. num. 157.* Salzedum *in addis. ad pract. crim. Diaz cap. 57.* & Prosperum *de August. in addis. ad summam, Quar. verb. veltigal.*

- 4 Non nego tamen, quòd sit parum decorum statui Ecclesiastico; etiamsi per alios personæ prædictæ negotientur: vnde non puto id faciendum, nisi iusta aliqua causa excuset; alioquin semper subesse videtur aliquod leue peccatum: atque ita tenent Molina, & Faustus *in locis supra cit.* quamuis Turrian. & alij putent, ex vi solius prohibitionis posse sacris initiatos, & Religiosos etiam, negotiari per alios sine peccato veniali. At quòd dixi, est pro-

babilius, si non ex vi prohibitionis positiuæ, saltem ex vi prohibitionis naturalis; cùm ex natura rei id sit parum decorum, vt *suprà* dicebatur, præsertim Religiosis, & iis, qui sunt sacris initiati.

Quartò aduerte, quòd ad hoc, vt 5 Ecclesiastici (quicunque illi sint) ex vi negotiationis amittant immunitatem gabellarum, requiruntur tres monitiones de iure, & non sufficit vna, quæ instar trium sit, seu quæ tribus æquiualeat. Ratio, quia sumus in his, quæ sunt contra immunitatem Ecclesiasticam, & sic in odiosis, quæ restringenda sunt: ergo &c. atque ita docent Doctores, quos citat, & sequitur Acugna *in decretum Graiani, part. 1. disp. 88. cap. 2. num. 6.* quamuis contrarium, & non improbabilius sentiant Rosella *verb. excommunicatio 2. num. 3.* & Angelus *verb. Clericus, num. 3.*

Quintò aduerte, quòd in casu, quòd 6 Ecclesiastici amiserint exemptionem gabellarum, & sic soluere illas teneantur, ex eo, quod ter moniti noluerint desistere à negotiando, cogendi sunt coram Iudice Ecclesiastico, non autem coram Iudice seculari. Ratio, quia potestates seculares non habent in Ecclesiasticos iurisdictionem, præsertim coercitiuam, coactiuam, seu punitiuam: cùm hæc maxime omnium disconueniat in secularibus in ordine ad statum Ecclesiasticum, sicuti diffusè probabam *dub. 4. sect. 19. & 20. per totas*; atque ita in terminis nostri casus docent Bald. *in leg. de his Cod. de Episcopis, & Cler. Abb. in cap. qualiter de Iudiciis, in fin.* Rolandus à Valle *vól. 4. conf. 71. num. 25.* Squillante *de priuilegiis Cler. cap. 8. dub. 1. num. 33.* qui citat Bertachinum, Nattam, Catolum de Grassis, Surdum, Molfesum

& alios ita etiam docent Salzedus, & alij, quos ipse citat, & sequitur; ita etiam docet Anguianus in *tractatu de legibus*, tom. 1. lib. 2. contr. 15. numer. 14. & seqq. Bartholomæus à S. Fausto in *specul. confess. disput. 33. question. 21.* quidquid immeritò in contrarium (quamvis cum limitatione, si scilicet Iudex laicus procedat contra bona Clerici, non autem contra personam) dixerint Salgad. de *protest. Regia*, tom. 2. part. 4. cap. 14. num. 100. Ramirez in *tract. de lege Regia*, §. 27. numero 12. Mexia in *pragm. taxa punis*, conclus. 5. num. 23. Lassarte de *gabellis cap. 19. numero 84.* Tiraquell. lib. 1. de *retract. cap. 32. gloss. 1. num. 81.* Aufretius in *Clem. 1. de offic. ordin. Fallent. 4. reg. 2.* Gugliel. de *Benedictis in cap. Raynutius verb. & uxorem nomine Adelasiam numero 322. de testam.* & Coriolanus in *Bull. Cæna*, excommuni. 16. fol. mihi 945.

SECTIO IV.

Proponuntur, & solvuntur difficultates contra ultimum Advertendum positum.

Obiicies primò: Iudex laicus in nostro casu non exercet iurisdictionem in personam Clerici; sed solum in rem temporalem Clerici: ergò &c. quapropter Coriolanus ubi *suprà* dixit, posse Clericos coram Iudice laico conveniri in tributis, & censibus, quia videntur in tali casu potius res eorum, tanquam affectæ, conveniri, quam personæ.

2. Respondetur, id nullo modo posse

Iudicem laicum, quia onus est personale, quod soluitur ex rebus: est enim ratione personæ; tum quia si persona est exempta, erit etiam exempta res personæ, quia onus imponitur ratione personæ; tum quia accessorium sequitur naturam sui principalis: quod a propter in *cap. unico de Cler. coniug. in 6.* statuitur; quod persona Clerici non possit molestari in rebus: ne per viam concedatur, quod per alteram denegatur: & Abb. in *cap. qualiter, de Iudiciis num. 8.* dixit: *certum est, quod si persona est exempta, exempta etiam sit res personæ*, quia res personæ sequitur privilegium personæ, sicuti *suprà* dicebam, & notavit Genuensis in *praxi, cap. 8. num. 5.* Soufa in *Bull. Cæna*, cap. 10. *disput. 95. numer. 4.* & Duard. lib. 2. *canon. 9. 11. numero 52.* & Suarez contra Regem Angli. lib. 4. cap. 24. num. 11. dixit, quod bona Clerici semper adhærēt personæ ipsiusmet Clerici, unde propriè, & verè persona Clerici non est exempta, nisi bona Clerici sint etiam exempta.

Obiicies secundò, bona Clerici sunt temporalia, & respiciunt Clericum, non ut Clericum: sed ut Dominum temporalem, vel ut Ciuem, ergò, &c.

Respondetur, quod Clericus non est tantum exemptus, ut Clericus, sed etiam est exemptus, ut Ciuis: & sic simpliciter est exempta eius persona. Vide quæ dicebantur *suprà in cit. dub. 4. sect. 19. & 20. per totam*, ubi hanc doctrinam diffusius explicatam, & eius nonnullas limitationes, inuenies.

Hinc meritò reiciuntur illi Iudices, qui puniunt Clericos pœna pecuniaria & pro pœna corporali: remittunt eos ad Episcopos, sicuti in *cit. dub. 4. sect.*

19. & 20. dicebatur, & docet præter alios Duard, in loco supra citato numero 31.

5 Item merito reiciuntur Gutader, præf. 99. lib. 1. quæst. 4. num. 2. Ceuallos in tract. de cognis. per viam viol. part. 2. quæst. 11. num. 44. & Neuia in cur. Philipp. part. 3. §. 17. num. 13. qui dicunt quod Iudex laicus, etsi non possit procedere contra personam Clerici, possit tamen procedere contra animalia & pecora Clerici, quæ in alienis pascuis vetitis reperiuntur, sicuti in ead. dub. 4. cit. selt. 19. subscit. 14. dicebatur, & docet præter alios Barbos. in collectan. tom. 1. libro 1. titulo 2. capite 10. numero 6.

6 Item merito reiciuntur Angel. in l. quous in fine Cod. de Iudicis, Federicus de Senis conf. 88. Lancellot. de assens. part. 2. cap. 15. num. 97. Aufretius in reper. Clem. 1. de officio ordin. num. 81. Guillelmus de Benedictis in cap. Raymuns. verb. & uxorem, decis. 2. num. 141. Cassareus de consuet. Burgund. rubr. 1. §. 5. num. 82. Franciscus Martus decis. 215. num. 1. part. 1. asserentes, quod possit Iudex secularis punire Clericum, si non in persona, saltem in bonis, si signa reuerentie debita ipsi non præstiterit, aut si coram ipso modo aliquo deliquerit, aut si depositum, ad quod tribunalis Iudicis secularis restituendum se obligauit, restituere recusauerit; aut si ratione officij sibi à Principe laico concessi quomodocunque deliquerit; aut si testimonij falsum coram Iudice seculari deposuerit, &c. sicuti diffusè probabatur, in cit. dub. 4. selt. 19. per subsektionem subsequentes, & docent præterea passim Doctores, Dumd. in Bull. Can. lib. 2. canon. 15. quæst. 11. Bellettus in disquisit. Cleric. part. 1. tit. 3. Bonac. de legib.

disput. 10. quæst. 2. pnnel. 1. §. 1. Ambrosin. de immun. Eccles. cap. 20. Megalius in 3. part. lib. 3. cap. 11. Surdus lib. 3. consil. 396. Ceuallos in tract. de cognis. per viam violent. part. 2. quæst. 67. Afflictus decis. 130. Gutierrez præf. 99. lib. 1. quæst. 24. Facchineus lib. 9. contronerf. cap. 27. Salzed. in præf. crim. Diaz cap. 63. Martha de iurisd. part. 4. cent. 2. cas. 127. Erasimus Cochier. de iurisd. tom. 2. part. 3. quæst. vlt. Zannard. in direct. confess. tom. 3. capis. 50. Carolus de Grassis de effect. Cleric. eff. 1. Riccius in praxi tom. 2. resol. 413. Barbosa in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 30. cap. 2. Francisc. Marc. part. 3. decis. 479. Caballus resol. crimin. cas. 64. Genuensis in praxi cap. 8. Layman lib. 4. tract. 9. cap. 4. & alij quam plures.

Hinc multo magis reiciuntur Iuristæ illi, qui putant, quod in supradictis casibus possit Iudex secularis punire Clericum, non solum in bonis, sed etiam in persona: Istorum enim opinionem esse omnino falsam, diffusè probabam in cit. dub. 4. selt. 19. & 20. & tenent etiam ex iuristis, Afflict. decis. 230. Farinacius tit. de inquis. quæst. 8. num. 26. Martha ubi supra cas. 138. Facchineus, Surdus, & Decianus in locis supra citatis & habetur expressè in cap. si diligenti, de foro competenti cap. 1. de Cleric. coniug. & authent. statum Cod. de Episcopis, & Cler.

An autem, ad effectum repellendi Clericum à testimonio, possit Iudex laicus per viam exceptionis cognoscere de Crimine Clerici, quamvis affirmant Gutierrez præf. 99. quæst. 24. num. 2. Clarus §. vlt. quæst. 38. num. 14. & Anguian. in tract. de legibus, tom. 1. lib. 3. contr. 28. num. 11. negant tamen Hostiensis in cap. verum, de foro compet. & Ioan. Andreas in cap. si Clerici, num.

21. & alij sed de hac re nos alibi commodius dicemus.
9 Obiicies Tertio, adesse consuetudinem in contrarium, vt scilicet (in casu quoddam Ecclesiastici tenentur soluere gabellas, ex eo quod illarum immunitatem amiserint, quia ter moniti noluerunt desistere à negotiando) conueniantur, & cogantur ad illas soluendas coram Iudice laico, & Ecclesiastico, non ergò &c.

Respondetur, consuetudinem istam

vt pote. abrogatam per Canones, & quotannis reuocatam per Bullam Cœnæ Domini, corruptelam esse; sicut dicebam dub. 15. & 25. & dicam infra diffusius dubitatione sequenti. Vide etiam quæ dicebantur in cit. dub. 4. sect. 19. & 20. vide etiam Bullam Urbani VII. super præseruatione iurium sedis Apostolicæ, & inferiorum Ecclesiarum, personarumque Ecclesiasticarum, à quibuscumque præiudicialibus, quæ incipit. *Romanus Pontifex.*

DUBITATIO XXVII.

An Rex possit grauare Ecclesiasticos quo ad ea, quæ colligunt ex bonis suis Patrimonialibus, si illa aliò transferunt, vel transferri faciunt, ad finem, vt ibi carius vendant,

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis resolutio.

RESPONDEO negativè; & probatur, quia id non est negotiari, vt dicebatur in dub. precedenti: atque ita docent communiter Doctores, Molina de iust. tom. 2. disp. 341. Lessius lib. 2. cap. 21. dub. 1. num. 4. & seq. Alterius de cons. tom. 1. disp. 19. lib. 5. cap. 6. dub. 7. Bellert. in dis-

quis. part. 1. de disciplina clericali, § 21. num. 7. & seqq. Malder. de inst. israel. 5. cap. 2. dub. 4. Duard. n. Bulla Cœnæ lib. 2. can. 28. quæst. 8. num. 14. & seq. Syluius in cap. 2. 2. S. Thom. quæst. 77. art. 4. concl. 4. ad 6. Turrian. in 2. 2. tom. 2. disp. 59. dub. 2. num. 1. & seq. Tannetius tom. 3. disp. 4. quæst. 7. dub. 2. num. 69. Oforius lib. 4. cap. 2. sol. mibi 380. Rebellius part. 2. lib. 9. quæst. ult. sect. 1. & 2. Faustus in specul. confess. disp. 33. quæst. 17. Barbosa in collect. in ius Canon. tom. 2. lib. 3. tit. 50. cap. 6. num. 3. Riccius in praxi, tom. 1. res. sol. 317. Caltrus Palaut. tom. 2. israel. 12. disp. vnic. punct. 9. num. 16. vbi ait illam esse

esse negotiationem Clericis prohibitam, & quæ debitum tributi habet annexum, in qua luctum intenditur ex emptione prius facta; secus si luctum non ex emptione formaliter; sed alium proueniat, & sic negotiator (inquit ipse) non es, si vendas vinum, triticum, oleum ex redditibus tui beneficii, aut ex possessionibus tuis patrimonialibus collecta, quia illi non fructus emptionis; sed tuarum possessionum: ita etiam docet Bonacina *10m. 3. in Bulla Cæne. disp. 1. quæst. 19. punct. 1. §. 3. num. 6.* ubi docet, quod non dicitur negotiari, qui vinum, oleum, & alia, quæ ex suo agro colligit, & vendit, siue in eodem loco vendat, siue aliò transferenda curet, ubi carius vendere possit: nullus enim (inquit ipse) negotiari censetur, vendendo res ex propriis bonis Ecclesiasticis, vel patrimonialibus collectas. Ita etiam tradit Soula *in Bulla Cæne, cap. 19 disp. 92. conf. 1. num. 4* ubi docet, quod negotiatio lucratiua dicenda non est in casu, quo Ecclesiasticus bona sua mittit ad locum, ubi plurius valent: unde (inquit ipse) ex zaccharo, & aliis, in quibus Rex Episcopis, & Clericis ultramarinis stipendium soluit, tributum exigi non licet, quando illa venditionis causa ad hoc Regnum asportantur, quia propriè loquendo hoc non est negotiari, ita etiam tandem ex Iuristis ipsis docet Martha *de iurisdic. part. 4. cas. 3. num. 9. & 10. Ceuallus tract. de cognit. per viam violentia part. 2. quæst. 64. num. 41. & Pereira de manu Regia, part. 2. cap. 24. num. 34.* quidquid contrarium dixerit Carolus de Grassis *de effectibus Cler. effect. 3. num. 178.*

SECTION II.

Proponitur contra Dubitationis resolutionem positam, prima difficultas, eiusque solutio.

Obiicies; quod in tali casu exigitur à Clericis, non est gabella, sed est inter regalia debita Regi: quia portus annumeratur inter regalia, ergo, &c.

Respondeo, quod licet portus sit inter regalia, seu de regalibus Regis, non tamen hinc sequitur, id, quod in illo exigitur, non esse gabellam, sicuti ex communi sententia Doctorum docet Montanus *de regalibus ver. portus, num. 2.* ubi ait: *uestigal portus duplex est, alterum vocatur anchoragij, alterum vero ius exitura, quod soluitur de his, quæ extrahuntur à portu, causa mercimonij. Vnde in l. inter publica, §. fin. ff. de verb. signif. prouentus ex portu inter fisci uestigalia numerantur, & dicitur uestigal portus, & alio nomine portorium de quo fit mentio in l. 3. Cod. de uestig. & Symmachus lib. 5. epist. vocat quæ dragesima portorium, vel uestigal, & ideo portorium, & uestigal idem sunt, vt patet ex leg. cum in plures, §. vehiculum, ff. de locat. ubi uestigal, quod in transitu alicuius pontis sumitur, dicitur portorium: sic ille & Regens de Neapoli in allegat. contra Messan. prouentum soluendum ex extractione serici è portu Messanæ uestigal vocauit, vt patet ex summo dictæ allegationis, & intus fol. 21. 24. 28. & 29. cum igitur portorium, extractio, seu ius tractatum sit gabella sequitur, quod Ecclesiastici ad illam minime teneantur, ergo, &c.*

SECTIO III.

Proponitur secunda difficultas, eiusque solutio.

O blicies secundò adesse in aliquibus Regnis, vt in Regno Siciliæ, &c. consuetudinem in contrarium; & de hac consuetudine testatur Carolus de Grassis *vbi supra, effect. 2. num. 294.* asserens, è Regno illo non posse extrahi blada, ac cœtera comestibilia sine licentia Proregis, & solutione extractionis, licet tales res fuissent productæ, & collectæ in prædiis Ecclesiasticis, & Clericorum (quamuis subdat ibi iste Author; Clericos contrahentes non posse puniri per Principes sæculares, sed per suos superiores) ergò si Clerici per extractionem suorum bonorum extra Regnum soluunt gabellam, seu ius tractæ, dicendum similiter est, eandem gabellam soluendam esse in extractione infra Regnum: nam vtrobique militat eadem ratio; & sic vtrobique debet esse eadem iuris dispositio ex l. illud, ff. ad leg. Aquil. ex l. illud Cod. de sacros. Eccles. ex l. si postulaueris, §. 2. ff. ad leg. Iul. de adult. & aliis iuribus.

Respondeo, quod consuetudo, etiam immemorabilis, quæ præiudicat aliquo modo libertati Ecclesiasticæ, non valet, nec admitti debet, etiam si sit consuetudo mixta laicorum, & Clericorum, vt mox infra dicitur; & ratio est, quia Clerici etiam volentes, non possunt se submittere iurisdictioni laicali: vnde non est vis facienda in tali praxi, & ita in terminis nostri casus contra Carolum de Grassis, & contra consuetudinem istam, quæ est in aliquibus regnis,

Thom. del Bene Dub. Moral.

vt in regno Siciliæ, &c. eruditè docet Ioan. Baptista Ciarlinius in controu. forens. cap. 31. num. 13. & 16.

Item non valet, nec admitti debet consuetudo immemorabilis, etiam si sit particularis, vt mox infra etiam dicitur: & patet ex cap. Clericus, de iud. eius, & ex aliis iuribus, vbi clarè Pontifex damnat consuetudinem etiam particularem, si illa tendit contra Ecclesiasticam immunitatem.

Adde, quod generaliter omnis consuetudo tendens contra immunitatem Ecclesiasticam, non solum reprobatur in cit. cap. clericus, de iudicio, cap. nouerint, de sentent. excommuni. & in Authent. Cod. de sacrosanct. Eccles. sed etiam in bulla Cœna, vt notarunt Colleg. Bononiense in Responsione contra Venetos, num. 59. Vigianus tract. de libert. Eccles. disput. 2. conclus. 4. & disput. 3. conclus. 1. Vgolinus in respons. ad furisconsult. Gymnasij Patavini, cap. 7. Ioan. Franciscus Fagnan. in tract. de iust. cons. Pauli V. part. 4. fol. mibi 1. 6. Tannerus 1. 2. disput. 5. quest. 5. dub. 10. num. 131. Bonacina de cons. disput. 2. quest. 4. punct. 2. Souza contra Venetos, fol. mibi 72. Martha de iurisdic. part. 4. centur. 1. casu 7. num. 12. & Philarchus de officio Sacerdot. tom. 1. part. 1. lib. 3. cap. 9. quapropter citati Doctores in loco supra adductis, docent generaliter, quod nulla consuetudo (quantumvis immemorabilis) valeat, & subsistat, si tendit contra immunitatem Ecclesiasticam; idem etiam docent Azorius part. 1. lib. 5. cap. 12. quest. 1. Pelantius tract. de immunit. Ecclesiast. disput. 2. num. 2. Layman lib. 4. tract. 9. cap. 10. numer. 1. Filliucius tom. 1. tract. 16. cap. 10. num. 255. Acofta in Bullam Cruciatam, quest. 79. Bellettus in disquisit. Cleric. part. 1. tit. 3. §. 3. num. 8. Alterius de censur. 10.

Qq. uo

mo 1. lib. 5. disput. 16. cap. 2. Duardus in Bullam Cæne, cap. 14. disput. 78. numero 2. & disput. 76. num. 5. & libro 2. can. 14. quest. 9. num. 8. Surdus tom. 3. consil. 301. num. 5. 2. Martha de iurisdic. part. 4. centur. 2. casu 101. Comitulus in tract. apolog. contra Venetos, cap. 3. num. 8. & alij passim; & ratio est, quia laici, cum sint incapaces iurisdictionis Ecclesiasticæ, nunquam possunt se tueri consuetudine aliqua, etiam immemorabili; cum nunquam, ob causam iam dictam, illa legitima esse possit ad præscribendum; idem etiam docent Bellarminus in respon. ad quædam Epistolam pro Venetis, & Suar. contra Regem Angliæ, lib. 4. cap. 32. numero 23. ubi ait: *Ex dictis satis constat, nullam consuetudinem, etiamsi immemorabilis sit, nullo modo contra immunitatem Ecclesiasticam præuolare posse*: solum obici solent quedam particulares consuetudines aliquorum Regnorum, quæ licet sint contra immunitatem Ecclesiasticam, sine scrupulo à Magistratibus laicis obseruantur, ad quos possumus vno verbo respondere, illas consuetudines non ad ius, sed ad facta hominum pertinere, propter quæ tamen veritatem negare non possumus, neque illorum rationem dare tenemur; sed id ad illos spectat, qui consuetudines istas obseruant: ita Suar. qui cap. 34. numero 16. etiam notat, quod quamuis consuetudo immemorabilis vicem legis, & priuilegij obtineat (vt patet ex cap. super quibusdam 26. §. præterea, de verb. signif. & docet Riccius p. 4. decis. 89. n. 4. & Io. Narbon. de appell. à Vicar. p. 2. fundam. 4. num. 4.) tamen si turpis, & exprobrata est, non possit inducere priuilegium, quantumcumque illa immemorabilis sit. vide dubit. 4. sect. 19. & 22. vide etiam dubit. 15. & 25. ac tandem Bul-

lam Urbani VIII. super præseruatione iurium Sedis Apostolicæ, & inferiorum Ecclesiarum, personarumque Ecclesiasticarum, à quibuscumque præiudicialibus, quæ incipit: *Romanus Pontifex*.

Et ex his patet ad id, quod Garcias f. de Nobil. Hispan. gloss. 9. num. 48. Salgad. de proiec. Regia, tom. 1. part. 1. cap. 1. Præf. 3. num. 138. & seq. Ceual. tract. de cognit. per viam violentia, gloss. 4. num. 1. & seq. Gonzal. ad Reg. 8. Cancell. gloss. 33. num. 4. & Pereira de manu Regia, cap. 5. num. 6. & seq. & Couarrui. præf. quest. cap. 35. num. 5. tradunt; nempe quod à Iudicibus Regiis aliquæ Clericorum causæ in suis Tribunalibus tractentur: quod & rectè fieri iidem Doctores defendere conantur, adducentes ad id defendendum consuetudinem aliquorum Regnorum in contrarium; patet (inquam) ex dictis ad id, quod isti Doctores tradunt, quod scilicet non obstante tali consuetudine, fieri id minime possit: quapropter optimè Bellarmin. loc. supra cit. sic ait: *e se il Couarruias dice il contrario, noi habbiam à credere più alle scritture, & à santi Padri, che ab Couarruias, il quale in materia de giurisdizione si è monstro sempre troppo parziale*; quod etiam notauit Maderiaga in tract. de Senatu, cap. 39. §. 1. fol. mihi 458. vnde cautè legendus est Couarruias in materia de iurisdictione, vt rectè dixit Suar. de relig. tom. 1. lib. 1. de diuino cultu, cap. 38. num. 16. & Tanner. in part. 2. disput. 5. quest. 7. dub. 1. num. 16. & in defens. Ecclesiæ lib. 2. cap. 16. vbi illum in multis impugnant.

SECTIO IV.

*Proponitur tertia difficultas,
eiusque solutio.*

Obiiciis tertiò consuetudo potest abrogare ius positivum (vt traditur in cap. fin. de consuet. & capit. 2. de probat.) ergò & poterit abrogare ius positivum, canonicum: ergò nihil obstat, quòd consuetudo sit contra factos Canones, & quod ab illis reprobetur. Adde, quod consuetudo potens ad acquiendam iurisdictionem (vt patet ex cap. irrefragabili de offic. ordin.) ergò, & potens erit ad illam dependendam.

Respondeo, quod quamvis consuetudo possit abrogare ius positivum, etià canonicum, non tamen potest abrogare ius diuinum; immunitas autem Ecclesiastica, seu exemptio Ecclesiasticorum à secularium Principum, & magistratuum iurisdictione, tum quoad personas, tum quoad bona, non est de iure positivo; sed est de iure diuino, quamvis iure positivo, tam civili, quam Canonico declarata, & confirmata: atque ita docent gloss. in cap. si Imperator, distinct. 96. gloss. in cap. quamquam, de consub. in 6 Innoc. in cap. 2. de maior. & obedient. Abb. in cap. Ecclesia, num. 6. de consub. Nauar. in cap. nouit, notabili 6. corol. 1. de iudiciis, & alij Canonistæ, quos refert, & sequitur Martha de iurisdic. part. 2. capis. 6. Clarus §. practica criminalis, quæst. 36. Surd. tom. 1. conf. 301. num. 52. Roland. à Vul. tom. 2. conf. 23. num. 18. Marius Antonin. lib. 1. resolut. 97. num. 8. Riccius part. 2. decis. 299. numer. 3. Valenzuola in defens. conf. Pauli V. part. 4. num. 37. Burlat. tom.

4. conf. 397. num. 10. Franciscus Leo in thes. fori Eccles. part. 1. cap. 14. numero 1. Philippus Maynardus de primileg. Eccles. contra Venetos part. 2. art. 12. Carolus de Grassis de effectib. cler. effect. 1. num. 2. Vigianus de immunit. Eccles. disput. 4. Gutierrez tract. de gabell. quæst. 92. num. 9. & seq. Getmon. de immunit. sacr. lib. 3. cap. 15. Boia part. 1. casu 26. Cabedo part. 2. decis. 83. num. 10. Fagnanus in tractat. de iust. cens. Pauli V. part. 1. fol. 8. & part. 4. fol. 93 Ioannes Beltran. in propugn. libert. Eccles. assert. 1. §. 7. num. 13. & 31. & inter Theologos Almainus tract. de Eccles. potest. cap. 8 Ioannes Driedo lib. 1. de libert. Christiana, cap. 9. considerat. 3. & seqq. Bellatmin. in opusc. disput. de exempt. cleric. Valentia tom. 4. disput. 9. quæst. 5. part. 4. edit. vlt. Azule. tom. 1. lib. 5. capis. 12. Tanner. in defens. Eccles. liberatis lib. 1. cap. 17. Suarez in defens. Eccles. Cathol. lib. 4. cap. 9. Sola in tract. censur. Pauli V. fol. mibi 25. & seqq. Bonacina de conur. disput. 10. quæst. 2. punct. 1. §. 1. num. 3. Filliucius tom. 1. tract. 16. 11. num. 316. & tom. 2. tract. 25. cap. vlt. num. 417. Comitulus in tract. Apolog. contra Venetos cap. 5. Duardus in Bull. Cæna, lib. 2. vers. 15. quæst. 18. concl. 2. num. 16. Pelantius tract. de immunit. Eccles. disput. 1. num. 5. Homobonus part. 2. tract. 11. capis. 4. quæst. 4. Alterius de censur. tom. 1. disput. 16. lib. 5. cap. 2. Peregrin. de immunit. Eccles. cap. 16. num. 37. Seruant. in defens. immunit. Eccles. contra Venetos propos. 5. fol. 57. & seqq. Vgolini in Respons. ad iuriconsult. Gymnastij Patavinij cap. 2. Collegium Bononiense in respons. pro libertate Ecclesiastica contra Venetos num. 40. & alij quamplures præsertim Canonistæ, quos citat

rat Bobadilla in *Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 17. in gloss. litera, B. & Callist. Ramirez in tract. de lege Regia §. 27. num. 9. in gloss. litera V. & ratio est, quare sit.*

*cap. 30. exodi ver. 12. & ex cap. 1. ver. 47. numer. in quibus locis significatur, leuitas, & à tributo, & à militia communes fuisse. Item ex cap. 18. numer. ubi legitur, à reliquis tribubus Israël decimas pendendas fuisse sacerdotibus, & leuitis, ipsos autem leuitas secundas decimas, seu decimas decimarum Aaroni, & sacerdotibus eius soluisse, sicuti explicat inter alios Iosephus lib. 4. antiquit. cap. 4. Idem etiam colligitur ex eodem cap. 18. numer. num. 20. & c. 35. in quibus significatur, Aaroni, & filiis eius, atque leuitis non fuisse partem assignatam in diuisione terræ promissionis, sicut reliquis tribubus; sed postea ex tribubus, pro singularum facultate, fuisse Vrbes, & possessiones designatas pro Tribu leuitica; vt hæc esset, quasi pars, & possessio à filiis Israël Deo oblata in ministris eius; & quamuis leges istæ veteris testamenti deficerint, tamen facile ex iis colligitur, quod quanto nunc dignioris sacerdotis ministri sunt (qui Clerici dicuntur, id est, *forè, ac possessio Domini cap. clericos, distinct. 2. §.*) tanto magis dicta Immunitatis priuilegia in ipsis locum, habere debent.*

SVBSECTIO I.

Proponitur prima, probatio, quod Immunitas Ecclesiastica, seu Ecclesiasticorum à secularium Principum iurisdictione, tam quoad personas, quam quoad bona exemptio sit de iure diuino.

Probatur itaque primò ex veteri lege, qua Dominus Leuitas, templi ministerio dedicatos, à reliquis tribubus sequestrauit, & Aaroni, atque filiis eius subiecit; sicuti legitur in cap. 3. Numer. quod locutus est Dominus ad Moysen, *vest. 10. dabis dono Leuitas Aaron, & filius eius, quibus traditi sunt à filiis Israël. Aaron autem, & filios eius constitues super cultum sacerdotij, & infra n. 45. eruntque Leuitas mei, ego Dominus & c. 8. Num. statuésque Leuitas in conspectu Aaron, & filiorum eius, & consecrabis oblatos Domino, ac separabis de medio filiorum Israël, ut sint mei: & postea ingredientur tabernaculum fœderis, ut seruiant mihi, sicque purificabis, & consecrabis eos in oblationem Domini, quoniam dono donati sunt mihi à filiis Israël.* Ex quibus locis clarè colligitur, leuitas non alteri, quàm Aaroni, & successoribus eius sacerdotibus subiectos fuisse: bona autem, & possessiones sacerdotum, ac leuitarum fuisse ab exactionibus immunes, colligitur ex

SVBSECTIO II.

Proponitur secunda probatio.

Secundò probatur ex traditione: nam Somni tempore Ecclesia immunitatem suam, quatenus pro temporum varietate fieri potuit, contra sæculares potestates defendit, vt videre est apud Suar. *lib. 4. in defens. Eccles. Cathol. cap. 3. & 12. & apud Tanner. lib. 1. cap. 8. & seqq.* quare etiam Apostolus 1. ad Corinth. 6. præcipit, vt aliqui de Ecclesia statuerentur,

rentur, ad quos Christiani suas causas, & controuersias deferrent; quod proinde necessariò fuerat Tribunal Ecclesiasticum, cum eo tempore inter Christianos nulla esset secularis potestas: & rario huius præcepti est, ut ait S. Thom. *ibidem*, quia si Christiani secularium hominum, qui tunc infideles erant, iudicio spontè se subiicerent, Ecclesiæ dignitati non parum derogaretur, & iudicibus occasio præberetur calumniandi, & opprimendi fideles, quæ ratio, licet hodie, cum iudices seculares sint fideles, cesset, quoad laicos, non ramen cessat quoad Ecclesiasticos, quippe quos non deerit à laicis iudicari; quia hi gradu, & ordine in Ecclesia inferiores, ac subditi sunt: tum quia constat Clericis infestos esse, in còque potestate, si quæ conceditur, frequenter abuti, sicuti videri potest *causa 2. quæst. 7.*

Quantum vero atinet ad exemptionem à tributis, eam Christus *Matth. 17.* in primis sibi, tanquam filio naturali, Regi omnium Regum terrenorum, tum verò etiam secundum quandam participationem beato Petro competere significauit: *Reges terra à quibus accipiunt tributum, vel censum? at ille (Petrus scilicet) dixit, ab alienis: dixit illi Iesus: ergo liberi sunt filij, ut autem non scandalizemus eos, vade ad mare, &c.* ex quo factò discipuli reliqui collegerrunt beatum Petrum ipsis omnibus à Christo prælatum fuisse: sicuti S. Hieronymus *ibi*, S. Chrysostomus *homil. 59. in Matth. & Origenes in cap. 18. Matth. homil. 5.* annotarunt: & quamvis Christus in hoc loco priuilegium exemptionis præcipuè beato Petro, tanquam Vicario suo, communicauerit, debet tamen id etiam reliquis Ecclesiasticis accommodari, quatenus ij Christi, ac Dei seruitio peculiariter dedicati,

è familia ipsius esse censentur: & sic à secularium potestatum iurisdictione, atque imperio debent esse immunes.

SVBSECTIO III.

Propositur tertia probatio.

Terriò probatur ex auctoritate summorum Pontificum, & Conciliorum: nam in *Concilio Lateranensi sub Innoc. III. cap. 43.* dicitur: *nimis de iure diuino quidam laici usurpare nituntur, cum viros Ecclesiasticos, nihil temporale obtinentes ab eis, ad præstandum sibi fidelitatis iuramenta compellunt: & in Trident. sess. 25. cap. 20. de reformat. habetur: Ecclesia, & personarum Ecclesiasticarum immunitatem, Dei ordinatione, & Canonis sanctionibus constitutam esse; quibus verbis sublata est quorundam Doctorum interpretatio, quod scilicet nomine iuris diuini, quo Clericorum exemptio fundata est, canonicum ius intelligendum sit: siquidem Tridentinum apertè inter Dei, & Canonum Sanctiones distinguit: & in *Concilio Lateranensi sub Leone X. sess. 9.* dicitur: *cum à iure, tam diuino, quam humano potestas nulla in Ecclesiasticas personas attributa sit, &c.* & similiter in *Concilio Colonien. part. 9. cap. 20.* dicitur: *Immunitas Ecclesiastica vetustissima res est, iure pariter diuino, & humano introducta, quæ in duobus potissimum fita est. Primo, ut Clerici, eorumque possessiones à vectigalibus, & tributis, aliisque muneribus laicis liberi sint: deinde rei criminis ad Ecclesiam confugientes inde extrahantur.* Bonifac. VIII. in *cap. quæquam de censibus* in 6. ait: *Ecclesia, Ecclesiasticaque persona, ac res ipsarum**

ipsarum, non solum iure humano, quin imò & diuino secularium personarum exactionibus sunt immunes, &c. & in *caus. si Imperator d. 96.* Ioan. VIII. expressè dicit Deum dedisse Clericis exemptionem à foro seculari; sic enim ibi habet: non à legibus publicis, non à potestatibus seculi; sed à Pontificibus, & Sacerdotibus omnipotens Deus Christiana Religionis Clericos, & Sacerdotes voluit ordinari, & discuti, ubi glossa in verb. discuti: sic asserit: ergo antequam esset aliqua consuetudo, etiam Clerici non erant de iurisdictione; unde omnes constitutiones, quæ emanarunt, quod Clerici non sint iudicandi, nisi ab Episcopis, non sunt nisi iuris declaratio: & Gelasius Papa in *can. Syluester 11. quæst. 1.* cum sciet quosdam Clericos laicos fuisse quoad immunitatem, dicit, id esse contra leges diuinas: & tandem in *can. relatum, eadem causa, & quæst. Alexand. Papa* videns aliquos violare immunitatem Ecclesiasticam, asserit, taliter præuicari, ut res præuicari esse in Deum, & non obediuisse preceptis eius.

- 2 Respondendis primò cum Soto & aliis, testimonium Bonifacii VIII. intelligi quoad causas Ecclesiasticas, vel certè quoad personas tantum; sed contrà, quia ex Bonifacio VIII. etiam apertè habetur, quod Ecclesiasticorum personæ, & res à secularium Principum exactionibus immunes sint.
- 3 Respondendis secundò cum Couarr. Molina, & aliis, nomine iuris diuini in locis *suprà* citatis intelligi ius canonicum; quod, lato quodam dicendi modo ius diuinum nuncupari solet, ut patet in *cap. cum de diuersis, de priuileg. in 6.* sed contrà: quia cum in *Concil. Lateranen. sub Leone X. & in constitutione Bonifacii VIII.* iure tam diuino quam humano libertas Ecclesiastica introdu-

cta esse dicatur, ius diuinum propriè, & strictè sumitur, liquidem nunquam ius diuinum appellatur canonicum in casu, quo distinguitur ab humano, ut in allegatis functionibus distinguitur: est enim ius aliud diuinum, aliud humanum; diuinum autem, aliud reuelatum posituum, aliud naturale: humanum verò diuiditur in canonicum, & ciuile. Vnde cum diuino humanum opponitur, sub diuino non potest canonicum comprehendendi. Adde, quod cum in Concilio Lateranen. legantur hæc verba: *omni etiam id iure diuino prohibetur*, non est cur inde diuinum ius strictè sumptum excludatur: est enim propositio vniuersalis. Adde secundò, quod cum Tridentinum dicat, *Dei ordinatione, & canonicis sanctionibus*, expressè loquitur de iure diuino, quatenus à iure canonico distinguitur, ut *suprà* dicebatur.

Respondendis tertio, cum Sesse, Garzia, & aliis (quos refert, & sequitur Carluualius *de Iudiciis lib. 1. tit. 1. disput. 2. quæst. 6. sect. 1. num. 401.* Bonifacium VIII. nomine iuris diuini voluisse significare exemptionem Ecclesiasticorum habere exemplum in scriptura; eo quod *genes. 47.* cum Ioseph tributariam faceret vniuersam terram Ægypti, liberos reliquit sacerdotes: sed contra, quia valde impropria locutio est, dicere aliquid esse de iure diuino, quia aliquid simile legitur in Scriptura: quasi verò non possit Scriptura narrare multa, quæ ex iure diuino ortum non habuerint, sed ex hominum voluntate. Adde, quod non solum in constitutione Bonifacii, sed in multis Conciliis aliis *suprà* adductis, dicatur exemptionem Ecclesiarum esse de iure diuino, non potest dici, in omnibus illis locutionem esse impropriam, nam ex Augustin. *lib. 3. de doctrina*

doctrina

doctrina Christiana cum communi sententia Theologorum, verba (quotiescumque propriè possunt intelligi) propriè semper sunt intelligenda, nisi ratio evidens suadeat oppositum, vel absurdum manifestum inde sequatur: & ratio est, quia alioquin ex Scriptura & Conciliis nihil puri, & firmi posset hauriri. Neque dicas, solum ibi agi de exemptione, quoad causas Ecclesiasticas: nam verba authoritatum, quas *suprà* adducebam, & loquuntur generaliter, & in specie tradunt oppositum, ut *suprà* monstrabatur.

Respondebis, quartò cum aliis, exemptionem Ecclesiasticorum non esse de iure diuino: quia ex nullo scripturæ testimonio illa colligitur: sed contra, quia licet nullum sit in Scriptura testimonium expresse pro Immunitate Ecclesiastica in lege Gratiæ, non inde benè infertur, illam non esse de iure diuino: ius enim diuinum, vel est Scriptum, vel traditum, vel definitum, seu explicatum à Conciliis, ut communiter tradunt Theologi *in statu de fide*; ubi docent, multa esse de iure diuino, quæ non sunt in Scriptura, sed sunt instituta à Christo Domino, & Apostolis tradita, ut per eorum manus vique ad nos deuenirent: & confirmatur, quia multa quæ sunt in Conciliis definita, seu explicata, ut quæ spectant ad materias, & formas sacramentorum, de iure diuino sunt, & tamen non omnia in Scriptura habentur: cum ergo ex authoritatibus, tum summorum Pontificum, tum etiam Conciliorum clarè habeatur, immunitatem Ecclesiasticam (& quoad personas, & quoad possessiones) esse de iure diuino: & ex alio capite in nullo loco Scripturæ id habeatur, credendum omnino est, per traditionem Apostolo-

rum ad nos peruenisse: & sic esse de iure diuino, si non scripto, saltem tradito: atque ita in specie docet Grardus *de sacram. in 3. parti. controuers. 9. tract. 4. disp. 4. sect. 2. num. 16.* & definit sacra Rota Romana, non solum quoad personas, sed etiam quoad bona, *decis. 10. in antiquis*, & nouissimè in *una Albanensis Gabelle, die 28. Iunii 1630. coram Merlino.*

SVBSECTIO. IV.

Proponitur quarta probatio.

Quartò probatur ratione; quia nulla potestas, siue iurisdictio propria virtute se extendit ultra spheram sui obiecti, tanquam proprios limites, sed Ecclesiastici, & eorum bona sunt extra obiectum, & proprios limites iurisditionis secularis, ergò ad ea secularis iurisdictio non se extendit, per se, & propria virtute, sed solum, si ad id se extendat aliquando, se extendit per accedens, id est, ex commissione alterius, scilicet Ecclesiasticæ potestatis. Maior patet, Min. probatur: quia, cum obiectum cuiuscunque potestatis sumendum sit ex proprio fine ipsius, sequitur, quod potestatis ciuilis, quæ per se, ac directè ad finem temporalem ordinatur, propriam materiam, ac obiectum esse oporteat res temporales, ac politicas, non irem sacras, id est quæ ad Dei cultum per se, ac directè spectant, ideòque suapte natura, ac institutione ad supernaturalem finem tendunt: verò inter ea, quæ sacra censeri debent, enumerantur, tum personæ sacræ, (id est, diuino cultui peculiariter dedicatæ) tum loca sacra, tum bona omnia, quæ vel

ad

ad Ecclesiarum ornatum, fabricam, vel Ministrotum sustentationem spectant, sicuti cum communi docet S. Thom. 2. 2. *quest. 99. art. 1.* ergò hæc omnia sunt extra obiectum, & limites secularis iurisdictionis, & sic propriè ad Ecclesiasticam potestatem spectant, non autem ad seculari. videatur Abbas *in cap. felix num. 4. de maior. & obed.*

2 Confirmatur primò, quia circa eadem obiecta, eademque res per se non versantur diuersæ potestates, siue iurisdictiones, sed certum est. Ecclesiasticam potestatem per se, & directè versari circa personas, & res Ecclesiasticas: ergò circa easdem res per se non versatur potestas civilis, quippe quæ ab Ecclesiastica est diuersa, & discreta. Maior per se patet, & probatur, quia alioquin magna confusio oriretur, si v. g. Prælatus Ecclesiæ circa personas, vel bona Ecclesiastica aliter disponat, & præcipiat, & aliter Princeps secularis, alter ab altero in suo Iudicio independens, sicuti rectè notauit Suar. *in cu. lib. 4. cap. 9. num. 17.*

3 Confirmatur Secundò: contractus matrimonij, hoc ipso, quod ex Christi institutione sacer factus est, à seculari foto eximitur, itemque aedes, vasa, vestes, hoc ipso, quod à fidelibus ad pium vsum, vel ministerium sacrum oblata, & ab Ecclesiæ Prælato acceptata, & dedicata sunt, à secularium potestate, & exactione eximuntur, vt omnes fatentur: ergò similiter dicendum, personas ipsas, & quæ ad earum sustentationem pertinent, posteaquam ad diuinum cultum dedicata, & ab Ecclesiasticis Prælatis, tanquam Christi Vicariis, atque administratoribus, in sua iurisdictione acceptata sunt, eo ipso à secularium potestatum iurisdictione, & exactione exempta esse, videatur Innoc. *in cap. 2.*

de maior. & obed. vbi sic ait: *quis eximit. Clericos de iure Imperatoris, cum prius ei subessent.* Respondetur, quod Papa, consentiente Imperatore. Sed hi non plenè eximunt: vnde dicimus, quod exempti sunt à Deo. Vel dic, quod Papa, etiam sine consensu Imperatoris, eos potuit eximere per suas constitutiones, quia cum Clerici spirituales res sint, & ex toto corpus suum, & animam dederint in seruitium, & sortem Christi, per consequens Papæ iudicio, & constitutionibus subsumt. Item Nicolaus I. *in Epist. ad Michaelem Imperatorem* ita ait *hi quibus tantum humanis rebus, & non diuinis præesse permisum est, quomodo de his, per quos diuina ministrantur, iudicare presumant, penitus ignoramus.* Item Ioannes VIII. *in cap. si Imperator, dist. 96.* vbi sic habet: *ad sacerdotes Deus voluit, quæ Ecclesiæ disponenda sunt pertinere, non ad seculi potestates, & paulò post: non à legibus publicis, non à Potestatibus seculi, sed à Pontificibus, & sacerdotibus Deus Christiana Religionis Clericos, & Sacerdotes voluit ordinari, & discuti, recipique de errore remeantes: Imperatores Christiani subducere debent, executiones suas Ecclesiastici Presubus, non præferre.* Item Theodos. Imperator apud S. Ambros. *lib. 5. epist. 32. ad Valentin. Imp.* sic ait: *non solum sermone docuit sed etiam legibus suis sanxis, in causa fidei, vel Ecclesiastici alicuius ordinis eum indicare debere, qui nec munere impar sit, nec iure dissimilis: hæc enim verba rescripti sunt, hoc est, sacerdotes de sacerdotibus voluit iudicare ac tandem Carolus Magnus lib. 6. Capitularis, cap. 109. ita inquit: *sci non est, vt diuini muneris Ministri temporalium potestatum subdantur arbitrio.**

De bonis autem, seu prædijs Ecclesiasticis

siafticis decretum quoddam editum à Basilio, irritum declarauit Synod. IV. Romana sub Symmacho *can. 3.* his verbis: *ne exempla remanenti prafumendi quibuflibet laicis, quamuis religiofis, vel potentibus, in quacumque ciuitate, quolibet modo aliquid decerneret de Ecclefiafticis facultatibus, quarum foli sacerdotibus difponendi indifcuffè à Deo cura commiffa docetur.*

Itaque immunitas Ecclefiaftica, feu exemptio Ecclefiafticorum à fæcularium Principum; & Magistratum iurifdictione, tum quoad perfonas, tum quoad eorum bona, non eft de iure pofitio; fed de iure diuino, quamuis iure pofitio, tam canonico, quàm ciuili, explicata & confirmata; & fic non eft, vnde poffit illa abrogari per confuetudinem aliquam in contrarium: non negn tamen, quod licèt exemptionis priuilegia perfonis Ecclefiafticis ita concessa fint, vt fi poteflates fæculares ea violent, iniuriam Ecclefiaftico ftatui inferant, & iuri tam diuino, quàm humano aduerfentur, nihilominus is, qui toti Ecclefie præft, utpote fupremus Ecclefie Administrator, fcilicet fummus Pontifex, vel Concilium generale, poffit ex iufta, & rationabili caufa aliquid remittere de priuilegijs exemptionis, & fæcularibus Principibus permittere, vt aduerfus Clericos aliquam iurifdictionem exerçant, vel tributa aliqua exigant, ficuti *infra* clariùs patebit: & multò magis permittere poffunt Prælati Ecclefie aliquid contra Ecclefiafticam libertatem poni in praxi, fi fine scandalo, aut maioris mali periculo id impedire non poffint: quæ ratione etiam Chriftus tributum pro fe, & Petro foluit, ne exactores scandalizaret, & S. Paulus Cæfarem appellauit, *act. 25.* vt inferioris fub Cæfare conftituti Iu-

Thom. del Bene Dubit. Moral.

dicis fententiam declinaret, ficuti ipfemet fignificat *cap. 28.*

SECTION V.

*Proponitur eiuſdem tertia dif-
ficultatis ſecunda ſol-
utio.*

Refpondetur fecundò, quòd quamuis immunitas Ecclefiaftica, feu exemptio Ecclefiafticorum à fæcularium Principum iurifdictione (tum tum quoad eorum bona) non fit de iure diuino, id eft, ius diuinum illam non efficiat, feu Deus non immediatè concedat, tamen dicat eam à Principibus fæcularibus eſſe concedendam, & à Pontifice effici poffe, idque præcipuè ob tria.

Primò ob dignitatem ftatus, per quem Ecclefiaftici peculiari modo funt diuinis rebus confecrati, contra reuerentiam autem Deo debitam eft, fi id, quòd ſemel Deo confecratum eft, tractetur tanquam prophanum, ergò, &c. quare Dauid, nec defenfionis quidem caufa, fuit vnquam auſus lædere Saulẽ, quia vnctus erat Domini; quæ vnctio ſolùm erat vmbra vnctionis, & ſanctificationis Ecclefiafticorum, ergò multò magis, &c.

Secundò, quia Ecclefiaftici funt Paſtores, & Patres fæcularium, & Iudices eorundem loco Dei in cauſis ſummis, quæ ſalutem æternam contingunt, conſtituti: ſed contra reuerentiam debitam eft, vt ouis iudicet ſuum Paſtorem, filius patrem, & qui antè fuit reus, iudicet ſuum Indicem, qui illum authoritate diuina iudicauit, & abſoluit, maxime ſi ad id alia commoda ratio iniri poteſt: ergò &c.

R r . Tertiò

4 Tertiò, quia etsi Principes Clericos ab iniuria defendant, & curent, vt tranquillitate temporali fruuntur, Clerici vicissim Principibus longè maius beneficium conferunt: ipsorum enim ministerio fiunt Christiani, accipiunt doctrinam salutis, remissionem peccatorum, animæ sanitatem, panem celestem, cæteraque sacramenta, ac vitam æternam: & præterea ipsorum orationibus, & sacrificiis fulcitur Regnum, auertuntur calamitates, conciliatur pax, & foelix status rerum: ergo &c. Vnde Constantinus, & Constans concedentes Ecclesiasticis perpetuam securitatem ab oneribus, inquit: *scientes magis Religionibus, quam officiis ex labore corporis, vel sudore nostram rempublicam contineri, vt refertur in cap. 23. in qualibet. 23. quæst. 8.*

5 Hinc patet Clericos suis muneribus Ecclesiasticis satis abundè compensare Principi, & Reipublicæ: vnde omnis ratio postulat eos ad alia munera, & tributa non astringi.

6 Secundò patet Principes lege Religionis, obsequantur, & gratitudinis obligari, vt Ecclesiasticos exemptos habeant: iure naturali diuino sic dictante: vnde quod ius diuinum naturale dictabat esse faciendum, id iure Canonico, & Ciuili postea præstitum fuit, vt patet ex Canonibus citatis: item ex cap. in qualibet 23. & duobus sequentibus, quæst. 8. & 11. quæst. 1. per multa capita: item ex cap. eisi Clerici 4. cap. Clerici 8. & ex cap. qualiter 7. de Iudiciis.

7 Vbi aduerte, quòd toto tempore, quo Imperatores fuerunt ethnici, Clerici in temporalibus fuerunt illis de facto subiecti, sicut laici: quia neque Principes eos eximebant, cum eorum dignitatem, & veritatem non agnoscerent: neque eosdem eximebat summus Pontifex eo,

quod non posset, vel expedire pro tunc, non iudicaret, postquam autem ceperunt esse Christiani, sensim eos eximere ceperunt. Primò enim Constantinus lege data exemit eos ab oneribus personalibus, vt patet ex cit. cap. 23. in qualibet 23. quæst. 8. & à solutione publici census, vt testatur Sozomen. lib. 1. cap. 8. histor. in cæteris tamen manserunt subiecti: denique Iustinianus exemit in causis ciuilibus pro prima instantia solum, in criminalibus autem reliquit eos sub Iudice seculari, vt patet ex nouella 83. & 123 multa tamen vsurparunt sibi isti Imperatores in causis Ecclesiasticis, quæ iure diuino sunt omnino exemptæ, & præcipuè Papa ab omni iurisdictione laicali: vnde à nemine iudicari, aut deponi potest; neque ab Augusto, neque à Regibus, neque à populo, etiam ab omni Clero, vt habetur in cap. ultimo Concil. Roman. sub Syluest. 1. & videri potest Simanca de cathol. institut. tit. 12. num. 1. & ratio est, quia cum potestatem suam non à Principibus, neque ab Ecclesia; sed à Christo acceperit, consequens est, vt eadem excidere non possit, nisi Christo auferente, quod accidit primò, si in hæresim notorium labatur, saltem postquam ab Ecclesia declarata fuerit, sicuti ex communi docet Suarez lib. 3. de sensu fidei Cathol. cap. 18. & lib. 4. de legibus, cap. 7. Secundò, si Papa Episcopatum resignet, Ecclesia resignationem acceptante. Tertiò, si exterius se gerat vt hæreticum, ideòque Ecclesia alium eligat: qua ratione submoto Liberio Pontifice, Felicem I. I. substituisse existimat Bellarm. lib. 4. de Pontifice, cap. 9. Quartò, si tempore schismatis Ecclesia cognoscere non possit, quis verus Pontifex sit: tunc enim potest propter bonum commune alium eligere, sicuti do-

cet

cet Suarez lib. 3. *defens. cathol. cap. 18.*
& Bellarm. *de concilio lib. 2. cap. 19. ad 3.*
argumen.

- 8 Idem Iustinianus concessit postea Ecclesiasticis immunitatem à quibusdam tributis, vt patet ex *l. sancimus 21. Cod. de sacros. Eccles.* denique à posterioribus Principibus omnino exempti fuere: eaque exemptione multis secularibus consensu totius Orbis sunt potiti.

SUBSECTIO I.

*Proponitur ex secunda solutione
Corollarium primum.*

- 1 Hinc sequitur per consuetudinem contrariam, quamvis immemorabilem, sola sit, & nullo titulo, seu priuilegio summi Pontificis adiuuetur, non posse Ecclesiasticæ exemptioni, seu immunitati (etiam si non sit de iure diuino) quidquam derogari atque ita docent Doctores in *cap. Clerici*, vbi Abb. num. 5. & 6. de iudiciis, Baldus in rubr. *Authent. cassa Cod. de 9. Ecclesiis*, gloss. in *cap. vlt. vers. rationabilis*, de consuetud. Abb. ibidem num. 5. Rochus *sect. 5. num. 20.* Ioannes Lupus *de libris. Eccles. pars. 1. quest. 6.* M. Anton. Gabriellus lib. 5. de *præscript. concl. 1. num. 9.* Martha *de iurisdic. parti. 4. casu 63. & 64.* Azor. tom. 1. lib. 5. cap. 13. quest. 8. Suarez lib. 4. *defens. fidei cathol. cap. 34. num. 10.* Tanner. lib. 2. *defens. Eccles. liberr. cap. 16.* & alij multi, quos *suprà* citabam; quamvis huic communi, & veræ doctrinæ ex parte contra dicant Couar. in *pract. 99. cap. 31. num. 5.* & cap. 35. Iulius Clarus lib. 5. *sent. 5. præ-*

dicta criminalis, quest. 36. num. 3. vbi aiunt, quod et si Ecclesiastica immunitas in totum tolli non potest per contrariam consuetudinem, possit tamen ex parte; ita vt in certis causis magistratus secularis, exerceat iurisdictionem quæ alioquin ad Ecclesiasticos propriè pertinet, de qua re tamen contra Couar. & Clarum dicitur *infra diffusim intertia responsione* & dicebatur *suprà dubitation. 4. sectio 19. subsectio 3. & 4.*

Sed breuiter pro nunc probatur sic 2 Corollarium: si consuetudo Ecclesiasticæ immunitati derogare potest, vel id fiet per modum reuocationis, interueniente scientia, ac patientia, ideòque tacito consensu summi Pontificis: vel per modum legitimæ præscriptionis, quæ etiam ignorante Principe, aduersus legem fieri potest; sed neutrum dici potest, ergo. Non prius, quia satis constat, summum Pontificem huiusmodi consuetudinibus non præbere tacitum cōsensum approbatum, quin potius eas reprobare, & damnare per generalia edicta, & censuras Bullæ Cœnæ (vt dicitur *infra in Responsione ad tertiam obiectionem*) quamvis interdum toleret, quia ob periculum maioris mali, efficacius resistere, & prohibere non potest. Non posterius, quia consuetudo, quæ vt irrationabilis damnata est, non potest via præscriptionis legem abrogare, sicuti constat ex *cap. vltimo de consuetud.* sed consuetudo aduersus Ecclesiasticam libertatem, tanquam irrationabilis, sæpe sapius in iure damnatur, vt videre est in *auth. cassa Cod. de 9. Ecclesiis, cap. 1. cap. ad nostram, cap. inter, de consuetud. cap. cum terra, de elect. cap. Clerici, de iudic. cap. nouerit, de sentent. excommuni.* quare gloss. in cit. cap. Clerici, ver.

R 1 2 consue

consuetudine & altera, gloss. in cit. cap. ult. ver. rationabilis, ibidem, Abb. num. 5. pro regula tradunt, quod consuetudo irrationabilis est, quæ contra neruum Ecclesiasticæ disciplinæ, vel Ecclesiæ libertatem tendit; ergo &c.

- 3 Confirmatur, quia ubi est incapacitas ex parte præscribentis, non potest procedere præscriptio, sed laici, sicut aliorum iurium spiritualium, v. g. iuris decimarum, Ecclesiastici beneficij, &c. sunt incapaces, ita etiam iurisdictionis super Ecclesiasticas personas incapaces sunt, ergo non possunt eam via præscriptionis adipisci.

- 4 Confirmatur secundò, quia omnis legitima præscriptio legis authoritate, & adminiculo niti debet, cum sit beneficium à iure inuentum, & impertitum, sed præscriptio aduersus Ecclesiæ libertatem à nulla lege adminiculum accipere potest, ergo &c. Minor probatur, quia non potest accipere à ciuili, cum ea limites suæ potestatis excedere non possit, nec debeat, nec à lege canonica, cum sacri canones, eorumque custos summus Pontifex huic præscriptioni semper resistent, ergo &c.

Secundò, quia fuit facta ad remuneranda beneficia spiritualia, quæ Principes, & eorum Regna percipiunt ab Ecclesiæ: ergo, &c.

Tertiò, quia principaliter ad Dei honorem facta fuit, sicut donatio agrorum, qui offeruntur Ecclesiæ, cuiusque Ministris; vnde sicut sacrilegium esset repetere agros Ecclesiæ donatos, ita sacrilegium erit reuocare Clericorum immunitatem: ergo, &c.

Quartò, quia Orbis Christianus, à quo Principes habent authoritatem, consensit in hanc exemptionem: vnde non potest Princeps eam reuocare, sicut quod semel consensu Regni est alienatum, non potest postea vnquam repeti: ergo, &c.

Quintò, quia Concilia, & Pontifices, qui sunt suprà ipsos Principes, eam confirmant.

Sextò denique, quia iure diuino naturali Principes tenentur saltem eam facere, & factam ratam habere, sicuti supra ostensum est: ergo, &c. atque ita docent etiam reliqui omnes illi Doctores, qui non tenent, immunitatem Ecclesiasticam esse de iure diuino, vt Caietanus verb. Excommun. cap. 31. & 37. Victoria relett. de potest. Ecclesiæ, sub fine. Medina Cod. de rescript. quest. 15. Sotus in 4. distinct. 25. quest. 2. art. 2. Couarr. quest. practic. cap. 31. num. 2. Nauarr. cap. 17. num. 119. Molina de iust. & iur. tom. 1. tract. 2. disput. 31. num. 6. Salas de legib. quest. 96. tract. 14. disput. 14. sect. 11. num. 120. Salonijs tom. 2. in 2. 2. quest. 67. art. 1. concil. 4. Maldier. in 2. 2. tract. 5. cap. 6. dub. 7. Henriq. lib. 10. nap. 15. num. Atagon. in 2. 2. quest. 62. art. 3. Villalob. tom. 1. tract. 11. dub. 17. num. 2. Ledesma in 4. part. 2. quest. 20. art. 4. concl. 2. Sousa in Bull. Cæna cap. 19. disput. 91. Percit. de

manu

SVBSECTIO II.

Propositur COROLLARIUM II.

- 1 Sequitur, secundò Ecclesiasticam exemptionem, seu Immunitatem, etiam si non sit de iure diuino, non posse à Principibus successoribus reuocari. Ratio, quia ex mente concedentium concessio fuit absoluta, & perpetua, omnis autem donatio, vel exemptio facta communitati, in perpetuum est irreuocabilis, ergo, &c.

manuregia cap. 3. num. 3. Garfias de nobil. Hisp. gloss. 9. num. 18. Castillo contr. iur. lib. 2. cap. 5. num. 29. Morl. in tempor. inr. part. 1. tit. 2. quæst. 12. Doctores, quos citat Bellet. in disquis. Cler. p. a. 1. tit. 3. §. 1. numer. 17. & alij.

SVBSECTIO III.

Proponitur COROLLAR. III.

¹ Sequitur tertio, etiamsi exemptio Clericorum non esset de iure diuino, & Principes noluerint in hanc exemptionem consentire, summos Pontifices tamen, & Concilia œcumenica habuisse auctoritatem, eam inducendi, sicuti docent Doctores iam modo *suprà* citati, inter quos etiam Couar. in *pract. cap. 3. 1. num. 3. & 4.* & ratio est, quia habent summi Pontifices potestatem à Christo, statuendi id, quod ad bonum spirituale Ecclesiæ, & Dei honorem videretur necessarium, aut valde expediens, sed exemptio Clericorum à iurisdictione secularium est necessaria ad bonum spirituale Ecclesiæ, & Dei honorem, ergo, &c. Minor patet ex dictis, & probatur quia alioquin valde vilesceret status Ecclesiasticus, & res diuinæ, quas tractant, si instar laicorum ad Iudices seculares Clerici traherentur; tum quia valde distraherentur à rebus diuinis: nam facile à laicis possent vexari, tum quia periret libertas illa sacerdotalis, qua in laicis instruendis, & corripiendis vti debent; tum denique quia facile etiam causas Ecclesiasticas laici ad se protraherent.

² His adde, quod Principes sunt subditi Pontifici, sicut oues Pastori, sed

Superior potest aliquem eximere à iurisdictione sui subditi, præsertim quando recta gubernatio, & honor Dei id postulat, ergo &c.

Porro, si Pontifex potuit Clericos ³ eximere à iurisdictione Principum secularium, potuit etiam eximere à tributis, cum tributa ob iurisdictionem in personas pendantur, vt constat ex Apostolo *id Roman. 13. ideo necessitate subditi estote, non solum propter iram, sed propter conscientiam: ideo enim & tributa præstatis.* Vide Bellarmin. *tract. de potest. summ. Pontificis*, contra Barclaium *cap. 3. 4.* & contra Paulum Seruitam *fol. mibi 7.* Vide etiam Sorbū in *4. distinct. 25. quæst. 2. art. 2. concl. 6.* Baglionem in *Apolog. pro immunit. Eccles. propos. 21.* Suarez contra Regem Angliæ *lib. 4. cap. 11. num. 7. cap. 12. & cap. 13. num. 10.* Valboam de Magrouelo in *lect. Salmat. tom. 2. cap. 2. de iudiciis. num. 36.* Anton. Bouium in *respons. ad consider. Pauli Seruire part. 2. fol. 19.* Solam in *tract. de censura Pauli V. fol. mibi 38.* qui docent contra Michaellem de Palatio in *3. dist. 25. disput. 25. quæst. de protest. Reg. tom. 1. part. 1. cap. 1. prel. 1. num. 51.* Ceuallos de *cognit. &c. in proœmio cap. 5. num. 11.* & Cutellium in *Cod. legum ficul. fol. mibi 301.* falsum esse, exemptionem Clericorum quoad personas, & res, fuisse introductam ex pietate Imperatorum, & ab illis originem sumpsisse, ius Canonicum confirmasse; cum potius ius Canonicum illam introduxerit, & tribuerit principatiter, Imperatores autem postea confirmauerint, & ideo Seruantius in *defensione immunit. Eccles. fol. 18.* rectè obseruauit, leges Imperatorum pro Clericorum exemptione non fuisse leges institutorias, sed subsidiarias; atque ita definiuit Rota

coram Merlino in *vna Alban.* 1630. quòd (vt rectè notauit Filotheus in *defens. Pauli V. fol. mibi 19*) euidenter probatur etiam ex verbis ipsis Imperatorum, vti illa consideranti patebit.

SECTIO VI.

Proponitur eiusdem tertiæ difficultatis tertia solutio.

TERTIÒ respondetur: dato, & non concesso, quod exemptio Ecclesiasticorum non sit de iure diuino, neque sit de iure positiuo, iure diuino dictante, sed sit solum mere de iure positiuo, adhuc contra illarum consuetudo in oppositum non valet. Ratio, quia ius Canonicum consuetudinem istam prohibet, & damnar, tanquam iniustam, & iniquam, *cap. 1. de consuet. &c. ad nostram eod. tit.* Adde, quod & reprobatur omnes leges immunitatis Ecclesiasticæ contrarias, tanquam iniustas, & iniquas, vt constat ex *100 tit. de immunit. Eccles.* & docuit Bart. in *l. de quibus num. 4. ff. de legib.* ergo idem dicendum de consuetudine, quæ legi æquiparatur, sicuti rectè probat Butrius in *cap. cum ex officiis, num. 30. de præscript.* & Rochus in *cap. fin. de consuetud. num. 52.* multos alios referens, At omnis consuetudo, quam ius Canonicum, vt iniquam reprobatur, irrationabilis est: ergò non est mirum, si legem canonicam non vincat, cum, vt potè irrationabilis, vim consuetudinis non habeat. Vide Valboan in *l. et. Salmar. cap. 8. de indic. num. 11.* Collegium Bonon. in *respons. pro lib. Eccles. num. 33.* vbi, quod ad præiudicium exemptionis Clericalis,

& libertatis Ecclesiasticæ nihil operetur longissima consuetudo contraria, vel præscriptio immemorabilis probatur ex *cap. Clerici, & ibi gloss. in ver. consuetudine de iudiciis, & ex cap. ad audiendam, & cap. fin. de cons. vbi gloss. declarans, quæ sit consuetudo irrationabilis, non præiudicans iuri positiuo, ait esse illam, per quam aliquid introduciatur contra neruum Ecclesiasticæ disciplinæ, seu libertatis; vnde & ita definiuit Rota in antiquis decis. 10. Vide etiam Euetardum *cons. 193. num. 7.* Germonium in *assert. lib. Eccles. cap. 4. §. 17.* Viganum de *immun. Eccles. disp. 2. concl. 4.* Fagnanum in *respons. pro cens. Pauli V. part. 4. fol. mibi 115.* & alios, quos ipsi citant, & sequuntur.*

Adde, quod in *cap. noueris. de sentent. 2. excom.* excommunicantur, qui seruari fecerint consuetudines introductas contra libertatem Ecclesiæ; Item excommunicantur Potestates, Consules, Rectores, aut Consiliarii locorum, in quibus ex seruatur fuerint: Item excommunicantur, qui secundum illas præsumpserint iudicare, vel in publicam formam iudicata scribere, & in *Bulla Cæna num. 15.* excommunicantur, qui prætextu cuiusvis consuetudinis aliquod fecerint contra libertatem Ecclesiasticam, & *num. 19* dicitur, quod ad hoc, vt quis quomodolibet se interponere possit in causis criminalibus Ecclesiasticorum, requiritur specialis, specifica & expressa licentia sedis Apostolicæ, ac tandem in fine eiusdem Bullæ habetur, quod in omnibus, & singulis, quæ in illa fuerint præmissa, nullatenus potest, aut debet in posterum præiudicari per quoscumque actus contrarios, tacitos, vel expressos, neque etiam per patientiam, & tolerantiam ipsius Papæ, quantum

rocunque tempore continuatam, quæ verba clarissime excludunt omnem contrariam consuetudinem, quæ possit induci etiam per patientiam, & tolerantiam Pontificis, de qua re dicitur *infra diffusius in Responsione ad tertiam objectionem* vide quæ dicebantur *dub. 4. sect. 19. subsect. 3. & 4. & dub. 15. sect.*

2. Vide etiam Bullam Urbani VIII. Super præseruatione iurium sedis Apostolicæ, &c. à quibuscumque præiudicialibus, quæ incipit. *Romanus Pontifex*. Vide etiam Baldellum, qui, quod quando lex ab initio resistit alicui consuetudini inducendæ, eamque teprobat, vt irrationabilem, & iniquam, non possit postea talis consuetudo ita inualefcere, vt legem abroget, ex multis probat in *disp. theol. tom. 1. lib. 5. disp. 39. num. 10.* qui & *num. 11.* probat ex S. Thom. in *2. 2. quest. 97. art. 3. ad 3.* & aliis, quoad hoc, vt consuetudo, quæ est lex non scripta, possit obtinere contra legem scriptam, debet esse inducta à multitudine, penes quam sit potestas condendi legem & abrogandi, vel saltem debet esse permissa, & tolerata à Principe talem potestatem habente, sed certum est quod laici non habent potestatem condendi legem contra ius canonicum scriptum de immunitate Ecclesiastica, & certum est, quod non possunt contra illud inducere consuetudinem: ex alia parte certum etiam est, Papam talem consuetudinem non permittere, & tolerare, & cum quotannis in Bulla Cœnæ grauissimè illam damnet, ac reprobet: ergo certum est, quod laici non possint inducere consuetudinem

contra ius canonicum scriptum de immunitate Ecclesiastica.

SECTIO VII.

Proponitur quarta difficultas, eiusque solutio.

Obiicies quartò licet respectu consuetudinis vniuersaliter Clericalem exemptionem abrogantis, vera sint supradicta: nam generalis consuetudinis istius præ se ferret indecentiam, & irreuerentiam Ecclesiæ, & statuti Ecclesiastico, adeo vt propterea nec per legem scriptam talis vniuersalis derogatio immunitatis fieri posset, tamen non videtur illa procedere de consuetudine particulari, quæ non possit introduci in certis materiis, vel causis, vel personis, vel Prouinciis, &c. in quo casu consuetudo non semper est irrationabilis, ergo, &c. atque ita præter Guillelm. Benedictum in *cap. Raynucius, de testam. num. 322.* Tiraquellum *lib. 1. de retract. §. 32. gloss. 1. num. 81.* Garliam de *notabilis. Hisp. gloss. 9. numer. 44.* Iulium Clarum *lib. 5. sentent. §. fin. quest. 36. num. 3.* Boetium *decis. 62. num. 20.* Saldadam *tom. 1. part. 1. cap. 1. prel. 3. num. 128.* & Ioannem de Roan *Apol. de iur. Princip. quest. 2. num. 62.* docet Couat. *ib. pract. cap. 31. num. 5.* vbi ait, quod in aliquibus casibus consuetudo legitimè præscripta possit restringere, aut limitare clericorum exemptionem, ex eo, quia arbitrat, ipse, esse illam solum de iure positiuo (quamuis fateatur ibidem, id non procedere posse, nec debere, si dedecus inferret ordini Ecclesiastico) & sic defendit quamdam consuetudinem Angliæ, vbi Clerici cogebantur coram iudice seculari super reabilibus actionibus litigare, etsi eam reprobet

reprober in personalibus.

Respondetur, opinionem etiam istam
² Couart. nullo pacto esse admittendam.
 Ratio, quia expresse est contra tex. in
cap. Clericis de iudic. ubi habetur, quod
 Clerici (maximè in causis criminalibus)
 in nullo casu possint ab aliquo, quam
 ab Ecclesiastico Iudice, condemnari,
 etiam si consuetudo Regia habeat, ut fu-
 res à Iudicibus laicis iudicentur, quæ
 verba aperte probant, particularem
 consuetudinem non posse clericali pri-
 uilegio ex parte derogare; dicendum
 est igitur omnem consuetudinem, siue
 generalem, siue particularem, libertati
 Ecclesiasticæ contrariam, esse irra-
 tionabilem, & iure reprobam, adeò
 ut non possit immunitas hæc consue-
 tudine contraria ex parte derogari;
 quod & patet etiam ex omnibus de-
 cretis Canoniciis, quæ loquuntur de
 consuetudinibus particularibus, cæque
 omnino reprobant; atque ita sæpe Pon-
 tifices, & Concilia declarantur, ut præ-
 ter *cap. Clerici* citatum, constat ex *cap.*
in solita, cap. plenius, cap. si Clerici, cap.
si quis ex fratribus, cap. peruenit 11.
quest. 5. ita etiam docent Suar. contra
 Regem Angliæ *lib. 4. cap. 31. num. 14.*
 & seqq. Azor. *tom. 1. lib. 5. capit. 12.*
quest. 1. Valboa in *lect. Salmat. cap. 8.*
de iudic. Castrus Palaus tom. 1. dist. vnic.
punct. 12. num. 2. & 3. & Bonacina tom.
3. dist. 1. quest. 20. punct. 3. num. 10.
 Vide cit. *dub. 4. sect. 19. subsect. 3. &*
4. & cit. Bullam Urbani VIII. su-
per præseruatione iurium, &c.

quæ incipit. *Romanus*
Pontifex.

SECTIO VIII.

Proponitur quarta difficultas, eius-
que solutio.

Obiicies quartò ex Salgado *loc. su-*
pra cit. num. 137. interdum fieri
 posse, ut consuetudo sit, non solum lai-
 corum, sed etiam Clericorum (ut si hæc
 non coacte, sed libere laicorum consue-
 tudinem obseruent, eorum adeundo
 iudicia, vel tributa soluendo, &c.) &
 tunc consuetudo erit mixta, seu commu-
 nis laicis, & Clericis; atque adeo in
 Ecclesiasticos etiam vim habebit. ita
 Salgad. ex Couar. qui in *pract. dist. cap.*
31. docet, in tali casu consuetudinem
 posse propter rationem dictam Ecclesia-
 sticæ, libertati derogare, si aliàs illa sit
 rationabilis.

Respondetur, & opinionem istam
 nullo modo esse admittendam. Ratio,
 quia consensus Clericorum in tali casu,
 cū sit in præiudiciū Ecclesiasticæ liber-
 tatis, nihil operatur, est enim priuata
 quadam renunciatio priuilegij in præ-
 iudiciū status Clericalis, cui primò &
 per se priuilegium competit, & sic om-
 nino inefficax tum quia tali consensu
 Clericorum non adest expressus, vel
 tacitus consensus Pontificis, sine quo
 nulla potest esse consuetudo iuri cano-
 nico derogans, ut *suprà* dicebatur. Un-
 de quando dicitur consuetudinem Cleri-
 cis, & laicis communem, Clericos
 etiam ligare, intelligendum est de con-
 suetudine, quæ non præiudicat sacris
 canonibus, vel dummodo adsit consen-
 sus Pontificis expressus; quapropter in
 consuetudine priuilegium Clericale in
 aliquo casu abrogare, utpote canonibus
 aduersan

aduersante, requiritur expressus consensus Pontificis; quia in materia iurisdictionis nunquam tacitus, seu implicitus Pontificis consensus præsumitur, cum materia iurisdictionis sit materia valde odiosa. Adde, quod in tali casu non potest consensus tacitus sine magna causa prudenter, & honestè dari, & quoties consensus non est prudens, & honestus in Principe non præsumitur: ergo &c. Vide Suar. contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 14. num. 13. & Valboam in loc. supra cit. & in cap. 1. de foro compet. numer. 6.

3 Et quod dixi de consuetudine, intelligo & de præscriptione: sicut enim nulla consuetudine priuilegium Clericale diminui potest, sic nec præscriptione, quantumcumque immemorabili. Ratio, quia laicus est incapax istius potestatis, & sic non potest possidere, atque adeo nec potest præscribere, vt patet ex cap. causam de præscription. Adde, quod semper in tali casu deest bona fides, sine qua nunquam potest procedere præscriptio, nec vsucapio: ergo &c. atque ita docent Beltran. de Guevara in propugn. Eccl. liber. assert. 1. §. 7. num. 37. Viganus de immunit. Eccles. disp. 2. concl. 4 & alij contra Petrum de Vries in oisio astino part. 1. num. 98.

4 Neque dicas consuetudines, vel præscriptiones istas iustificari per tacitum consensum, vel approbationem, & tolerantiam Pontificis: nam præter ea, quæ supra dicebantur, est merum signum, vt rectè definit Rota decis. 16 de consuetud. in antiquis, quæ responderet omnibus, quæ in contrarium adduci possent, & docet Surtus conf. 301. num. 57. Barbosa de iure Eccles. lib. 1. cap. 19. num. 195. & alij, quos adducit, & sequitur Belletus in disquis. Cler. part. 1. tit. de fauore Cler. pers. §. 3. n. 3. Thom. del Bene Dubit. Moral.

Adde, quòd Pontifex tantum abest, quod implicitè in illas consentiat, vt potius singulis quibuscunque annis in Bulla Coenæ reclaimer, & expressè easdem reprobet, tanquam corruptelas, & abusus, vt ibi videre est, & in Rota Romana cotam Pegna in vna Ofsen. Canon. die 1. Decembris 1595. sed de hac re diffusius dicitur infra in responsione ad obiectionem sequentem. Vide cit. dub. 4. sect. 19. subsect. 3. & 4. cit. Bullam Urbani VIII. super præseruatione iurium, &c. quæ incipit: Romanus Pontifex.

S V B S E C T I O I.

Proponitur COROLLARIUM I.

EX dictis sequitur contra Antonium Ripol. de iurati. omnium Iudicum, cap. 1. num. 17. & num. 182. quod non valet consuetudo, quod Clerici conueniantur in Curia seculari pro debitis regalibus, præsertim, quia Clerici per sacros Canones simpliciter, & absolute sunt exempti à Iudice seculari. etiam in causis civilibus, in quocumque negotio, cap. nullus Clericum 11. quest. 1. vbi dicitur: omne negotium Clericorum in Episcopi sui, &c. ergo si omne negotium Clerici agendum est coram Episcopo, agendum erit etiam coram Episcopo negotium Clerici debitoris Regis: tum quia in Tridentino sess. 24. de reformai. cap. 10. quòd causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes coram Ordinariis locorum dumtaxat, cognoscantur; sed causa Clerici debitoris Regis pertinet ad forum Ecclesiasticum (cùm Clericus in Civilibus gaudeat priuilegio, vt patet ex cap. nullus Episcopus ibi, neque pro

S s civilis

ciuili causa, &c. ergo dicta causa Clerici debitoris Regis ex Tridentino cognoscenda est coram Ordinariis locorum: tum quia iura declarant causas, in quibus Clerici pro ciuilibus possunt conueniri coram Iudice seculari (vt patet ex *cap. transmissa* & *cap. vtrum de foro compet.*) sed inter dictas causas non numeratur causa Clerici debitoris Regis: ergo &c.

2 Nisi forsan dicas cum Suare contra Regem Angliæ *lib. 4. cap. 14. num. 13.* & aliis, quod bona regalia, quando conceduntur Clericis, sub ista conditione concedi censeantur: & ratio esse potest, quia cum talis conditio non sit per se mala, potuit voluntariè apponi, atque adeo est seruanda *cap. verum de foro compet. & cap. verum de condit. appositæ*, & ibi Doctores.

3 Confirmari potest à simili, quia Ecclesiastici habentes feudum à Rege tenentur ratione feudi præstare Regi opẽ, & auxilium in bello, secundum feudorum conditionem: quia sic ipsis concessum censetur feudum, sicuti docent Olibanus *de iure fisci, cap. 8. num. 2.* Carolus Degraffalius *Regalium Francia lib. 2. iur. 14.* Martha *de iurisd. part. 4. cent. 1. casu 18. num. 26.* Intrigliolus *de feudis, quest. 30. num. 24* & Petrus de Gregorio *tract. de concess. feudi, part. 8. quest. 2. verb. tertio limito*, & alij: ergo &c.

4 Vnde tamen non inferas, quod Ecclesiastici tenentur simul cū Rege ire ad bellum; quia id Ecclesiasticis dedecet: atque adeo in concessione feudi non inclusum censetur: quidquid in contrarium dixerit Petrus Antibolus *de muneribus, part. 3. num. 97. tom. 12. contra etnum, fol. 28. col. 2.* & Lancelot, *in templo Iudicum, lib. 1. cap. 2. de Rege, §. 3. num. 9.* tenentur tamen vtpote feudatarij (non nego) obedire Regi: non ta-

men ptius Regi, quàm Papæ, vt falsò dixerunt Olibanus *ubi supra, cap. 10. num. 6.* & Degraffalius *iur. 13.* quin tenentur obedire prius Metropolitano, quàm Regi, vt rectè docet Martha *in loco supra cit. num. 13.* & ratio est, quia maius est vinculum spirituale, quàm temporale, *cap. solus de maior. & obed.* nec obstat iuramentum fidelitatis directo domino præstitum: nam semper intelligitur in illo excepta authoritas sui superioris.

Confirmari potest secundò etiam à simili, quia si quid Ecclesiæ, v.g. decimæ sunt secularibus in feudum concessæ, cognitio de iis non pertinet ad Iudicem secularẽ, sed ad Ecclesiasticum, sicuti contra Couar. *præf. 99. cap. 35. num. 2.* & Rebuffum *tract. de decimis, quest. 10. num. 39.* docent communiter Doctores, Azorius *part. 1. lib. 7. cap. 26. quest. 3.* Fagundez *præcept. §. lib. 3. cap. §. num. 5.* & alij, quos ipsi citant, & sequuntur; & ratio est, quia adhuc feudum ipsum oritur ex iure decimarum, quod est Ecclesiasticum, & spirituale: ergo &c.

Adde, quod priuilegium percipiendi 6 decimas, vtpote exorbitans, & odiosum, cum sit in præiudicium Ecclesiasticæ libertatis, extendi non debet ad cognitionem causæ, nisi id exprimat: quare merito Couar. & Rebuffus, vt *alibi* dicebam, sunt cautè legendi, quia plus iusto inclinant in fauorem Principum secularium cum præiudicio Ecclesiasticæ libertatis, sicuti præter alios notauit Suarez *de relig.*

tom. 1. lib. 1. de diuino cultu, cap. 38. num. 16.

SVBSECTIO II.

Proponitur corollarium secundum.

AT dato, quodd esset vera opinio Couar. & Rebuffi, sequitur saltem, quod in tali casu non solum laicus, sed etiam Ecclesiasticus Iudex, posset causam decimarum cognoscere, & definire: atque ita notauit Moneta *de decimis*, cap. 8. *quest. 1. num. 15.* & ratio est, quia non censetur summus Pontifex, aut Ecclesia, ius decimandi laicis concedentes, eiusdem iuris cognitionem, alias sibi de iure competentem, à se in dubio abdicare voluisse, nisi aliud in contrarium euidenter appareat, cum id, vt *suprà* dicebam, sit quid à iure exorbitans & odiosum. Itaque in tali casu cognitio decimarum esset mixti fori, quod tamen ego simpliciter non admitto, quia simpliciter spectare iudico ad solum Iudicem Ecclesiasticum, vt *suprà* probabam.

2. Si quaestio tamen decimarum esset facti, v. g. an Titius perceperit, vel soluerit, vel percipiat, vel soluat decimas, ad effectum quoque, vt is (de quo non dubitatur, quod de iure soluere decimas debeat) cogatur eas soluere Ecclesiae, eiusque Rectori, vel si conductor decimarum laicus ad eas soluendas coram Iudice conuenitur; vel si agitur contra tertium detentorem decimarum fructuum; vel tandem si agitur de restitutione decimarum, vt si furto ablatae essent, aut venditae, aut in alios vsus temporales conuersae, &c. Iudex Ecclesiasticus, etiam in tali casu (non nego) potest cognoscere: nam quaestio tunc, licet sit de decimis, quia tamen est facti,

causa est mixti fori, sicuti ex communi docet Gutierrez *de iuram. confir. part. 1. cap. 2. num. 35.* & *pract. 99. lib. 3. quest. 26. num. 10.* Germonius *de sacr. immunitat. lib. 3. cap. 19. num. 84.* & 99. Moneta *de decimis*, cap. 8. *quest. 1. num. 1.* & 5. Fagundez *praecept. 5. lib. 3. cap. 5. num. 1.* & 2. & alij apud ipsum, quamuis Azor. *part. 1. lib. 7. cap. 36. quest. 5.* & Homobonus *de exam. Eccles. part. 2. tract. 8. cap. 8. quest. 24.* ex Bald. Fulgos. Facchin. & aliis non improbabiler asserant, quod etiam in tali casu, quando scilicet est quaestio facti, solum Ecclesiasticus sit Iudex competens, & ratio esse potest: quia etiam in tali casu causa ortum habet ex iure decimarum, quod non ciuile, & prophanum, sed Ecclesiasticum, & spirituale est, causa autem spiritualium, etiam cum quaestio est facti, ad Ecclesiasticum Iudicem solum spectat: ergo &c.

Dixi, si quaestio est facti; nam si sit quaestio iuris: verbi gratia ad quamnam Ecclesiam pertineat ius decimarum: quonam titulo percipiantur decimae; sit ne quis priuilegiatus, seu exemptus à decimis: item de modo decimandi, de tempore, &c. certum est, quod pertineat solum ad Iudicem Ecclesiasticum, vt ferè apud omnes in confesso est.

Sed circa praesentem quaestionem, & alias quaestiones de decimis, praeter citatos Doctores vide Tannerum

in 2. 2. disput. 5. quest. 3. dub.

2. & Ceuallos *de cognition. per viam violentia p. 2. q.*

25. *per totam.*

SVBSECTIO III.

Proponuntur quatuor alia Collaria.

1 EX dictis etiam sequitur, quòd (licet immunitas Ecclesiastica, seu Ecclesiasticorum exemptio, tam quoad negotia criminalia, quam quoad ciuilia: item tam quoad personas, quàm quoad bona, sit tantum merè de iure positiuo) non possint Principes successores illam reuocare; idque propter easdem rationes, quas *suprà* adducebam in *responsione* 2. *sect.* 4.

2 Item sequitur, quòd Ecclesiastici non possint illam renunciare. Ratio, quia talis priuilegij renunciatio cederet in detrimentum status Ecclesiastici, cui primariò, & principaliter, non autem personis, (sicuti & priuilegium Canonis) concessum; ergò &c.

3 Confirmatur quia nemo renunciare potest priuilegio concessio communitati *cap. si diligenti de foro competent. etgò, &c.*

Et quod dixi, procedit etiam si clericus renunciaret tale priuilegium de consensu Episcopi, vt rectè dixit Fatin. *de inquisit. quest.* 8. *num.* 13. Martha *de iurisd. part. 4. centur. 2. c. 152. numero* 8. Carolus de Grassis *de effect. Cler. effect.* 1. *num.* 65 2. & alij multi; idque propter easdem, quæ *suprà* dicebantur, & mox *infra* dicentur.

4 Confirmatur secundò, quia dicto priuilegio renunciare, siue in ciuilibus, siue in criminalibus, Ecclesiasticis interdictum est, 11. *quest.* 1. *cap. insolita, & cap. placuit extra de foro competent. & docent communiter Doctores, Alexand. lib. 1. conf. 8. num. 3.*

Grammatic. decis. 61. *num.* 14 Roland. à Valle *tom. 1. conf. 4. num. 9.* Surd. *omo. 1. conf. 2. num. 31. & tom. 3. conf. 397. num. 15* Honded. *tom. 1. conf. 3. num. 21.* Vigianus *tract. de immunit. Eccles. disput. 2. conclus.* 3. Salonijs *in* 2. 2. *quest.* 67. *art. 1. contr.* 3. Pefantius *tract. de immunit. Eccles. disput. 2. qui citat cap. qualiter, & quando de Iudicijs, & ibi Butr. num. 8.* Ioannes Andreas *num. 11.* Abb. *num. 7.* Ancharan. *num. 3.* & Immola *num. 3* & docent etiam Fernandez *part. 2. cap. 6. §. 1. num. 5.* Duardus *in Bull. Cerna lib. 2. can. 14. quest.* 8. *num. 2.* qui citat *cap. si diligenti, &c. significasti de foro competent. & docent etiam Ambrosinus de immunit. Eccles. cap. 16. numero 12.* Sayrus *in clui. Regia lib. 2. cap. 7. numer. 10.* Bonacina *de cens. disput. 2. quest.* 4. *punct.* 2. *num. 1.* qui citat Auilam, & Suarium, quidquid in contrarium dixerit Auferius *de potest. iud. facul. reg. 2. n. 10.*

Item sequitur, quod & summus Pontifex (qui etsi ex iusta causa potest aliquid remittere de priuilegijs exemptionis, & secularibus Principibus permittere, vt aduersus Clericos aliquam Iurisdictionem exercent, vel aliqua tributa exigant, etiam si exemptio Ecclesiastica sit de iure diuino, vt *suprà* in prima *responsione* *propè finem sect. 4. subsect. 4.* dicebatur) non possit illam in vniuersum renunciare. Ratio, quia ipse non est Dominus absolutus bonorum, & iurium Ecclesiæ (cum ea principaliter sint donata Christo, & Pontifici, vt Vicario Christi, non vt personæ) sed est solum dispensator eorum, atque idè non potest pro suo arbitratu illa alienare, vel donare, sed solum seruata prudentia, & fidelitate; atque ita docent Surdus *tom.*

3. *conf.*

3. *conf. 301. num. 5.* Grammatic. *decif. 61. num. 10.* Ceuall. *tract. de cognit. per viam violentia in proamio, cap. 6.* qui citat Iacobat. *de concil. lib. 1.* & Suarium, ita etiam docent Vigianus *de immum. Eccles. dispnt. 5. & 6.* & alij passim.

6 Item sequitur, quod, si immunitas Ecclesiastica est de iure positiuo, iure diuino dictante, vel si est de iure diuino, multò magis locum habeant hæc à nobis *suprà* posita cotollaria.

SECTIO IX.

Proponitur quarta difficultas eiusque solutio.

1 **O** Biicies sextò ex Salgado *de prolecl. Regia tom. 1. part. 1. cap. 1. prel. 3. num. 139.* & aliis iuristis. Summus Pontifex scit, & tolerat istas, & similes consuetudines, ergò tacitè in illas consentit.

Respondet: distinguo antecedens tolerat tolerantia approbatia, nego, tolerantia permissiua, ad euitanda scilicet maiora incommoda, concedo: ergò implicite in illas consentit, nego consequentiam; maximè, quia quotannis in Bulla Ccenæ cum amplissimis clausulis reuocat omnes consuetudines, quæ sunt contra immunitatem Ecclesiasticam; atque ita docent communiter Doctores, *Dubitatione 15. citati*, quibus nunc addo Azor. *part. 1. lib. 5. capue 12.* Filliucium *tom. 1. tract. 16. cap. 10. num. 256.* Pefantium *de immum. Eccles. dispnt. 3. num. 2.* Alterium *de censur. tom. 1. lib. 5. dispnt. 16. cap. 2.* Acoftam in *Bull. Cruciana quest. 79.* Bellettum *indisquis. Cler. part. 1. tit. 3.*

5. 3. Martham *de iuridict. part. 4. cont. 2. cas. 102.* Comitolum in *tract. apolog. contra Venetos, cap. 3. num. 8.* Vigianum *tract. de libert. Eccles. dispnt. 2. concl. 3. & disp. 3. confil. 1.* Vgolinum in *respons. ad Iurisconf. Gymnasij Parauini, cap. 7.* Tannerum in *2. 2. disp. 5. quest. 5. dub. 4. num. 132.* Bonacin. *de cens. dispnt. 2. question. 4. punct. 2.* Franciscum Sosa contra Venetos *fol. mibi 72.* Baldellum in *dispnt. Theol. tom. 1. lib. 5. dispnt. 39. num. 11.* Malderum in *part. 2. quest. 96. artic. 4.* vbi sic ait: *sane ne tolerantia quidem Pape allegari potest in defensionem consuetudinis: impedit enim Bulla Ccenæ quotannis repetita, qua diseritè resistit eiusmodi consuetudini, aut verum corruptela; multò minus prauallere potest via prescriptionis, quia propter eandem causam nunquam nititur: bona fide, idem tradit Layman lib. 4. tract. 9. cap. 10. num. 1.* & Vigianus *vbi supra folio mibi 43.* vbi sic allert: *cum quotannis Bulla Ccenæ excommunicet Magistratus, persuasissimum cuique esse debet, summum Pontificem hanc consuetudinem, quam corruptelam vocant, æquo animo non præferre, & consequenter neque expresse, neque tacite assentiri.* idem docent Batbosa in *collect. lib. 1. Decret. titul. 2. cap. Ecclesia S. Maria, de constit. num. 25.* Fagnanus in *tract. de instis. censur. Pauli V. part. 4. fol. 116.* Philarchus *de offic. sacer. part. 1. lib. 3. cap. 9.* & ratio est, quam affert Suarez *excommuni de legib. lib. 7. cap. 13. num. 12.* quia tolerantia sola, supposita scientia, non indicat sufficienter consensum; multa enim per patientiam tolerantur, quæ non approbantur, iuxta *cap. cum iam dudum de præbend. quapropter dixit Fillucius vbi supra, quod simplex tolerantia (quando scilicet Princeps non*

potest commodè prouidere) non satis est ad dispensandum , *ex cap. denique distinction. 4. & Surd. tom. 3. conf. 301. num. 57.* asseruit, tolerantiam Papæ in his casibus non esse approbatiuam animo inducendi , vel confirmandi consuetudinem , sed potius , vt scandalum vitetur ; quod & postea docuit Collegium Bononiense contrà Venetos *in respons. pro libert. Ecclæ. num. 57. & alij Doctores ia locis supra cit.*

- 2 Ex quibus sequitur , quod Iudices laici auocantes ad se causas Ecclesiasticas (idemque dico de similibus casibus contra immunitatem Ecclesiasticam) non excusentur à peccato , & censuris , ex tolerantia Summi Pontificis , quidquid in contrarium dicat Coriolanus *in Bull. Cæna circa finem* , & alij , quos citat , & sequitur Ceuallus *in tract. de cognit. per viam violentia gloss. B. num. 42.* quia (vt supra dicebam) simplex tolerantia , saltem cum superior commodè obstarè non potest , priuilegium non inducit *cap. iam dudum de prebend.* tum quia in casu nostro nullo pacto est tolerantia cū summi Pontifices in Bulla Cœnæ Domini quot annis excludant omnes prætextus. Vide præter Doctores supra citatos Bonacinam *in Bullam Cœna tom. 3. disp. 1. quest. 15. punct. 4. §. 1. num. 5.* vide etiam *dub. 4. sect. 19. subsect. 3. & 4. & dubit. 15. sect. 2.* ac tandem *Bullam Urbani VIII. super præseruatione iurium sedis Apostolica. &c. à quibuscumque præiudicialibus* , quæ incipit. *Romanus Pontifex.*

- 3 Non nego tamen , quod si Pontifex re vera scit , & tolerat consuetudines aliquas contra immunitatem Ecclesiasticam (quod ex rationibus , & signis fundatis prudenter colligendum est) illæ nonobstante publicatione Bullæ Cœnæ quæ sit quorams , reprobandæ , & dam-

nandæ non sint , atque ita docuerunt Molin. *de iust. & iur. tom. 3. tract. 2. disp. 270. num. 5.* Vasq. *opusc. de restit. cap. 6. §. 1. num. 33.* Less. *lib. 2. cap. 33. dub. 5. num. 39.* Turrian. *in 2. tom. 2. disput. 14. dub. 4. num. 12.* Salas *de legib. quest. 96. tract. 14. sect. 11. num. 121.* Malder. *ubi supra* & alij , At quoniam semper res ista erit , præsertim post prædictam Bullam Urbani VIII. valde dubia , & scrupulis plena , videant , quid faciunt Principes , & iurisdictionis laicalis ministri : nam de æternitate agitur & in momento , vnde pendet æternitas ipsa.

SECTIO X.

Proponitur septima difficultas , eiusque solutio.

O Biicies septimò est ista consuetudo coniuncta cum fama Priuilegij , quæ vaga , & incerta etiam sufficit ergò &c.

Respondetur primò : nego antecessens.

Respondetur secundò transeat prior pars Antecedentis ; de qua te viderint ij , qui eam asserunt : at nego posteriorem partem illius : nam quod in illa asseritur , verum tantum est si cum consuetudine immemorabili coniungeretur constans fama , & traditio æque antiqua & immemorabilis , quod præcesserit priuilegium ; & præterea talis traditio integre probaretur , sicuti rectè dixit Suar. contra Regem Angliæ *lib. 4. cap. 34. num. 17.* & ratio huius dicti est , quia summus Pontifex per speciale priuilegium , ob iustam causam datum alicui , Principi , aur Magistratui seculari , potest

test ex parte aliqua derogare Ecclesiasticæ exemptioni, etiam si de iure diuino illa sit, vt *suprà* dicebam; vt proinde virtute talis priuilegij laici capaces sint iurisdictionis in Ecclesiasticas personas, secundum limites concessionis, qua propter tamen si accidat, titulum priuilegij, vel concessionis modò exhiberi non possè, si tamen constans semper fama, & traditio fuerit de accepto priuilegio; ideòque laici iurisdictionem aliquam in Clericos exercuerint, fundantes se non in mera consuetudine, quippe quæ iuribus reprobata est, sed in titulo rationabiliter, ac bona fide præscripto, tunc tandem præscriptioni locus erit per tempus, cuius memoria non extet, sicuti docet Suarez *cit. cap. 34. num. 17.* & cæteri Doctores in materia de *usucapione, & præscriptione.*

3 Id tamen necessariò fatendum est, talem nihilominus immemorabilem, & legitimè præscriptam consuetudinem posse à summo Pontifice tolli, ac reuocari: nam cum præscriptio aduersus Ecclesiasticam libertatem, vt legitima sit, fundari debeat in gratia, & priuilegio Pontificis, consequens est, quod sicuti priuilegium à Pontifice reuocari potest, vt *infra* dicitur, ita etiam reuocari possit præscriptio, ex præsumptione priuilegij vim accipiens; sicuti rectè dixit Suar. *loco suprà cit. num. 18.*

4 Adde, quod exemptionem Ecclesiasticam conseruare, eandemque diminutam redintegrare, pertinet ad clauem supremæ spiritualis iurisdictionis, à Christo beato Petro, eiusque successoribus data; sed contra hanc supremam potestatem in spiritualibus, nunquam vlla præscriptio fieri potest, sicuti docet Innoc. in *cap. 2. de postul. Pralat.* in quo omnes Doctores conuenire testatur

Aym. Craueta de *antiqu. tempor. tom. 2. tract. iurus, fol. 170. ergo &c.*

Neque obstat, quod concordata sunt per ea re inter Ecclesiam Prælatos, & Principem sæcularem edita, atque summi Pontificis consensu, & authoritate confirmata sint, vt dicam *infra in obiectiōne nona.*

Tripliciter itaque respondetur ad 6 argumentum. Primò nego Antecedens. Secundò transeat prior pars Antecedentis: at nego posteriorem partem illius; quia simul cum consuetudine immemorabili requiritur constans fama, ac traditio æquè antiqua, & immemorabilis de accepto priuilegio, quæ omnia in casu nostro non contingunt.

Respondeo tertio; esto adus talis fama, & traditio, & sic præsumatur tale priuilegium à Pontifice olim acceptum. At nunc (vt mox *infra* in obiectiōne sequenti dicitur) reuocatum est priuilegium istud per Bullam Coenæ, quæ quotannis priuilegia omnia, quæ sunt contra immunitatem Ecclesiasticam, reuocat: ergo &c. Vide *cit. dub. 4. sect. 19. subit. 3. & 4. & cit. Bullam Urbani VIII. super præseruatione iurium, &c. quæ incipit: Romanus Pontifex.*

SECTIO XI.

Proponitur octaua difficultas, eiusque solutio.

O Biices octauò: adest in casu nostro priuilegium particulare à summo Pontifice concessum: ergo id quod in dicto casu fit, non est contra libertatem Ecclesiasticam. Consequentia probatur: quia summus Pontifex potest per priuilegium aliquod particulare derogare in parte

parte libertati Ecclesiastica sicuti supra dicebam, & docent Bannes in 2.2. quest. 67. art. 1. dub. 2. concl. 1. Pefantius de immunit. Ecclef. disp. 3. Ioan. de la Crux part. 1. precept. 8. quest. 3. art. 1. dub. 1. concl. 3. qui aiunt Reges Hispaniæ habere priuilegium à summo Pontifice circa Tribunal, quod nuncupatur de la Fuerça, & docent Carolus Grassalius in Regali Franc. lib. 2. iur. 1. fol. mibi 229. & iur. 2. fol. 237. & alij, qui aiunt Regem Galliæ obtinere Canonicatus, & beneficia conferre in Regno suo, ex priuilegio Papæ; & docent Zanardus tom. 3. cap. 50. & Decianus tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 66 Gigas, & alij, qui aiunt Rempubicam Venetam ex priuilegio summi Pontificis in aliquibus casibus procedere contra Clericos: ergo &c.

² Relponderetur, transeat Antecedens, de qua re viderint aduersarij, qui asserunt: at nego Consequentiam, quia quamuis summus Pontifex concesserit olim huiusmodi priuilegia, modò reuocat illa quotannis in Bulla Cœnæ Domini; atque ita docet Sayrus de censuris lib. 3. cap. 25. num. 10. vbi sic ait: *Hinc patet sine causa dubitasse Nauarrum, an Iudices Galliarum, qui cognoscere, & indicare solent Clericos super quibusdam casibus, in censuram Bullæ incidunt: quia priuilegia ista per viam remunerationis sunt concessa, & sunt priuilegia immemorabilia, in qua re siquidem dubitandum esset de summi Pontificis intentione, & recurrendum esse conferrem ad iudicium summi Pontificis, quia tamen Legislatoris mens, & intentio ex verbis eius colligenda est, non opus esse puro, ut quis pro huius rei, ac dubij solutione ad summum Pontificem recurrat, quandoquidem his verbis Bulla, omnia huiusmodi priuilegia se reuocasse, summus Pontifex satis declarauit. Idem docet Maynar-*

dus de priuileg. Ecclef. part. 2. art. 18. n. 10. vbi sic asserit: priuilegia fuerunt posita à summis Pontificibus reuocata, & inter ceteras reuocationes illa, qua legitur in Bulla Cœnæ Domini, ibi: excommunicamus, &c. Idem docet Vgolius in respons. ad Iuriconsulti Gymnasijs Patavini, cap. 7. fol. mibi 93. vbi sic ait: per Bullam Cœnæ Domini, qua singulis annis in die Iouis Septimana sancta presensibus Principum Christianorum Nunciis publicatur, illa clausula, non obstantibus, &c. derogat omnibus priuilegiis contra libertatem Ecclesiasticam. Idem etiam docet Martha de iurisd. part. 4. cent. 1. cap. 7. num. 12. Duard in Bullam Cœnæ, lib. 3. §. 5. quest. 1. num. 1. Barbosa in collect. lib. 5. decret. tit. 2. cap. Ecclef. S. Maria de constitut. num. 25. Ioann. Beltran. de Gueuara in propugn. Ecclef. libert. §. 7. num. 43. & Theologi Religionis seruorum in defens. conf. Pauli V. cap. 8. num. 19. in fin & alij.

Nego ramen, quòd si reuera ex-
tat (sicuti asseritur) priuilegium à summo Pontifice concessum, defendi possit non improbabiler opinio opposita, quod scilicet per Bullam Cœnæ, quæ quotannis in die Iouis Hebdomadæ Sanctæ publicatur, non reuocetur illud, nec omne aliud priuilegium à summis Pontificibus concessum: & ratio esse potest, quia lex vniuersalis posterior non derogat priuilegio speciali anteciori: atque ita præter Nauatrum in summa, cap. 27. num. 71. Filliucius tom. 1. tract. 16. cap. 10. n. 258. vbi sic asserit: dixi sub prætextu, quia si re vera (ut esse potest) priuilegium adest concessum à Sede Apostolica, iuste excusari poterunt Reges, & Regum Ministri: & sic Regem Hispaniarum, & Regem Galliarum habere aliqua priuilegia restantur Bannes & Degraffalins, sic ille: quod
vtique

vtique præsumi potest in his Regibus tantæ integritatis, & pietatis. Ita etiam docet Suarez contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 34. num. 29. qui ex Cardinali Bellarmino non audet dampnare vsum tallium priuilegiorum; sed Apostolicæ Sedi negotium remittit: idem tradit Vasquez in part. 2. tom. 2. disp. 167. cap. 4. num. 32. Salas de legibus, disp. 14. sect. 9. num. 108. Becan. in summa Theolog. part. 2. tract. 3. cap. 6. quest. 11. num. 2. & Malderus in part. 2. quest. 96. art. 4. vbi sic ait: priuilegium datum Regibus, & Iudicibus secularibus cognoscendi causas Clericorum, nisi reuocatum sit, excusat illos contra immunitatem Ecclesiasticam facientes. An autem priuilegia omnia quot annis reuocentur per Bullam Cœnz, aliqui dubitarunt, verius videtur non reuocari, quia generalia verba, quæ rigidiore de hac re erant in Bulla Gregorij XIII à posterioribus Pontificibus temperata sunt. Adde, quod Molina disp. 149. Lessius de inst. & iur. lib. 2. cap. 42. dub. 12. Fagundez de precept. Eccles. tract. 1. lib. 3. cap. 7. num. 17. & alij defendunt quosdam contra libertatem Ecclesiasticam consuetudines vigentes in Lusitania, & in Regno Castellæ, ex vi priuilegij cuiusdam à summis Pontificibus concessi. Vide Salgad. de prolect. regia, tom. 2. part. 3. cap. 10. num. 96. & 97. Vide etiam cit. dubis. 4. sect. 19. subsect. 3. & 4. & cit. Bullam Urbani VIII. super præseruatione iniurium, &c. quæ incipit: Romanus Pontifex.

Proponitur COROLLARIUM.

HInc, casus Regni Galliarum, quos priuilegiatos Doctores vocant, & quos distincte ponit Chassaneus super consuet. Burgun. rubr. 2. tit. des iustices, & droits d'icelles. g. 5. vers. 5. col. à Th. del Bene Dubit. Moral.

grace num. 48. & seqq.) nec non & priuilegium Monarchiæ Regni Sicilia, Alij defendunt, alij verò reprehendunt, & damnant: defendit siquidem eos præter Doctores supra citatos Antonius Bouius in Responsione ad Paulum Seruitam pro censuris Pauli V. part. 4. ad argum. 10. vbi sic ait: In Francia Il Rè ha priuilegij dalla sede Apostolica, onde, se procede solo ne delitti priuilegiati, non ecce de in cosa alcuna i suoi priuilegij, equali se non l'hauessero ecceduto isignori Veneciani, non farebbe loro stata detta cosa alcuna, sic ille. At reprehendit, & damnat eosdem, præter Doctores supra citatos, Petrus Binsfeldius in commen. de iniuriis, & damno dato cap. 7. concl. 13. vbi sic inquit: per Bullam Cœnz Domini videntur etiam sublatis casus Regni Galliarum, quos priuilegiatos appellant, in quibus Iudices seculares in illo Regno se intromittunt, etiam pro criminibus aliquibus contra Clericos, hæc Binsfeldius: & priuilegium Monarchiæ Regni Sicilia reprehendunt, & damnant Baronius tom. 11. anno 1097. & Hieronymus Catena in vita Pij V. At defendunt illud Antonius Xibeca in allegationibus ad Marcum Antonium Columnam, & Ioannes Beltramus de Gueuara in discursu de origine, & vsu Monarchiæ Regni Sicilia; sed circa hanc rem vide etiam Henric. in summa lib. 10. cap. 28. num. 3. & lib. 2. de summi Pontificis clauis, cap. 10. §. 3. Bonacinam in Bullam Cœnz tom. 3. dispus. 1. quest. 21. punct. 1. numero 24. Sebastianum Cæsarem de Eccles. Hierar. part. 1. dispus. 3. §. 1. numero 9. Goffredum lib. 4. de rebus gestis Roberti Guiscard cap. 29. Camillum Berellum de præstantia Regis Catholici cap. 5. per totum, Fascellum lib. 7. posterioris decadis, cap. 1. Ferdinan-

dum Mature in responso pro impositione gabelle contra Massanenses fol. 24. Ioannem histor. Hispan. lib. 10. cap. 5. Antonium Costam lib. 1. conf. 1. num. 75. & 85. Mautolatum in histor. Sicil. lib. 3. artio. 98. Laurentium Ananiam in fabrica Mundi tract. 1. fo. 129. & Cumiam in Prel. capis. si aliquem, num. 49. & 52. nam de meo ex industria nihil ponere volo; illud tantum monuerim, ne forte pro momentaneis rebus æternæ amittantur: videatur cit. notissima Bulla Urbani VIII. super preferuatione iurium, &c. quæ incipit: Romanus Pontifex.

SECTIO XII.

Proponitur nona Difficultas, & eius solutio.

1. **O**biicies nono, adeit in casu nostro priuilegium concordatum, seu per modum concordatæ se habens: ergo huiusmodi priuilegium saltem, non est reuocatum per Bullam Cœnæ Domini: quinimo nec potest reuocari.
2. Responderetur primo: nego Antecedens. Responderetur secundo, transeat Antecedens, de quo aduersarij viderint, & transeat prior pars Consequētis; quod scilicet priuilegia cōcordata non sint reuocata per Bullam Cœnæ Domini, etsi contrarium doceant Azor. tom. 1. lib. 5. cap. 12. ver. ex dictis, & alij, & videtur etiam docere Suarez contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 24. num. 22. & 29. & ratio esse potest, quia illa habent se per modum contractus, vt notauit Sanchez de ma-trim. tom. 3. lib. 8. d. ff. 33. n. 10 vnde non intelligitur reuocata, nisi explicentur.

Confirmatur, quia per Bullam Cœnæ Domini propter eandem rationem non intelliguntur reuocata, vel suspensa priuilegia Cruciata, sicuti docent Henriquez lib. 7. cap. 21. num. 2. Sanchez in summa tom. 1. lib. 2. cap. 11. num. 27. Fernandez part. 3. cap. 9. sect. 11. cap. 19. num. 5. & Duard. in Bull. Cœna lib. 3. §. 2. quest. 11. num. 41. Imò probabiliter hæc propter rationem nec intelliguntur reuocata, vel suspensa per Iubilæum anni Sancti, sicuti contra Nauar. not. 33. num. 3. Fabricium de Iubilæo cap. 21 & Lopez tom. 2. cap. 10. docent Henriquez ubi supra num. 3. Bonacina de legibus disput. 1. quest. 3. punct. 8. §. 3. num. 13. Portel. in dub. regul. ver. bulla cruc. num. 2. Salas de legibus disput. 20. sect. 10. Fernandez in loc. cit. §. 10. num. 6. Alfonso de Leone de Iubil. part. 1. quest. 6. num. 229. Zetola de ann. Iubil. lib. 2. cap. 19. quest. 2. Villalobos tom. 1. tract. 27. claus. 12. num. 8. Acosta in Bull. quest. 101. & Rodriguez in Bull. §. 12. dub. 6. num. 8. qui subdit, ita declarasse Clementem VIII. in suo Iubilæo anni Sancti 1600. & ita etiam declarauit Urbanus VIII. Commissario Cruciata in anno 1625. Item probabiliter nec intelliguntur (quod plus est) reuocata per Bullam Cœnæ Domini priuilegia Mendicantium; etsi solum in remunerationem concessa sint, sicuti contra Zenardum part. 1. de sacram. pan. cap. 24. §. 8. & contra Petegrium in scholiis ad nostra priuilegia. part. 3. tit. Bulla Cœna §. v. docent Soufa in Bullam Cœna, cap. 23. disput. 10. numero 7. concl. 3. Peirinus in priuileg. Minorum tom. 1. constit. 4. Sixti 4. §. 5. num. 10. & seqq. Villalobos tom. 1. tract. 9. diff. 61. num. 5. & Portel. in addit. ad dub. Regul. ver. Abbat, num.

10. Vide etiam Suarez de Relig. tom. 4. tract. 1. lib. 2. cap. 21. Itaque transeat Antecedens, & prior pars consequentis de quo ipsi viderint. At nego posterio-rem partem illius; quia quamvis concordata super aliqua re inter Ecclesie Praelatos, & Principem secularem edicta, atque summi Pontificis consensu, & autoritate confirmata sunt, & sic nunquam intelligantur reuocata, nisi exprimentur ex eo quia se habent per modum contractus vt *suprà* dicebatur, quin imò ob dictam causam reuocati non debeant, nisi iusta causa sic exigat; nihilominus ex graui causa ad bonum publicum pertinente reuocari poterunt, quin, & aliquando debent: & ratio est, quia vel concordia idè facta est, vt intelligatur, quo vsque priuilegia à sede Apostolica gratuita concessa se extendere debeant, & tunc manifestum est, concordiam in gratuitis priuilegiis fundatam ex causa aliqua reuocari posse, quin, & aliquando debet. Vel concordia transit in pactum onerosum, atque recipro- cum, & sic in naturam contractus; & tunc quoque ob causam grauissimam ad bonum Ecclesie pertinentem, reuocare illam summus Pontifex potest, & aliquando debet, sicuti ex communi docet Suarez lib. 4. defens. fidei Cathol. cap. 34. num. 24. & probatur ratione ex doctrina generali de priuilegiis, quæ per omnes Doctores licet à Principe ob merita, vel cum imposito onere alicui concessa fuerint, tamen ex plenitudine potestatis reuocari possunt, & aliquando debent, ob publicam scilicet causam, cum bonum publicum anteferri debeat priuato; & cum huiusmodi casus in ipsa concessione, aut concordia semper exceptus censeatur, dummodò parti priuilegiatæ, si quod ex tali reuo-

catione damnum patiatur, compensatio fiat, sicuti docet Suar. loc. *suprà* cit. & lib. 8. de legib. cap. 37. num. 5.

Adde, specialem hanc rationem consi- derandam esse, nempe quod, cum exemptio, seu immunitas in maximum bonum Ecclesie, & quidem diuino iure (vt plerique existimant, & ego *suprà* probabam) introducta, & constituta sit, non potest Summus Pontifex sine iusta causa eidem aliquatenus renuocari; alioquin irrita erit renunciatio, & consequenter reuocari debet.

Adde secundo; quod etsi à principio, 5 causa subsistente, iusta videbatur re- nunciatio, siue concessio iurisdictionis in materia Ecclesiastica per Laicos exer- cendæ, tamen ob rerum, & temporum mutationem iniqua euadere potest, si scilicet cedere incipiat in contemptum Ecclesiastici status, atque Ecclesie detri- mentum; quo itidem casu ad summum Pontificem pertinebit reuocare conces- sionem; quamvis interdum ob maius malum vitandum toleat & silentium adhibeat. Vide cu. dubir. 4. sect. 19. sub- sect. 4. & cit. Bullam Urbani VIII. su- per præseruatione iniuriam, &c.

SECTIO XIII.

Proponitur decima difficultas, eius- que solutio.

O Biicies decimò, non potest Prin- cept laicus priuilegium semel con- cessum Ecclesie reuocare, (vti *suprà* probabam ex communi sententia Do- ctorum sect. 5. subsist. 1. & docet præ- ter alios Abbas in cap. super in 2. de ap- pelat. num. 4. & Suarez de immunit. lib. 4. cap. 30.) ergo nec Ecclesia, seu

Tt. 2 Pontifex

Pontifex potest priuilegium semel concessum Principi laico reuocare. Consequentia probatur à pari, tum quia exigat ratio, vt vtrouque seruetur æqualitas, ergo &c.

² Respondetur, concedo antecedens, at nego consequentiam, & disparitas est, quia Princeps laicus si quid priuilegij, & fauoris facit Ecclesiæ per aliqua concordata, vel priuilegia, omnino id facit superiori, & non subdito suo, & idem manet irreuocabile per potestatem ipsius: at Pontifex quidquid fauoris, & priuilegij facit Principi laico, cum semper id faciat subdito suo in spiritualibus, semper remanet per ipsum reuocabile, si ita postulet ratio boni communis spiritualis, & bonum regimen Ecclesiæ: vnde Pontifex per nullum contractum potest à se abdicare supremam potestatem ad liberè disponendum de his omnibus, quæ faciunt ad bonam gubernationem Ecclesiæ; atque ita notauit Felin. in cap. nonit. de iudiciis, num. 8. & idem omnis contractus, & conuentio Pontificis cum quolibet Principe laico facta cum hac tacita conditione facta censetur, dummodo scilicet non vergat in præiudicium, & damnum Ecclesiæ; quæ generalis doctrina speciali ratione locum habet in materia exemptionis, quia quidquid in ea remittitur ex parte Ecclesiæ, liberaliter ordinariè sine compensatione conceditur; tum quia in hac exemptione magis attendendum est bonum commune status Clericalis, quam vlla conuentio Pontificis facta cum Principe seculari, quapropter necesse est, vt conuentio semper habeat illam conditionem tacite inclusam, nempe, dummodo in præiudicium, vexationem, vel vilipendium status Clericalis non cedat; intercedente igitur simili causa, poterit conuentio reuocari, & aliquando

debebit; sine illa verò causa non poterit; saltem licitè; si tamen fiat, existimo factum tenere, tum propter supremam spiritualem potestatem Pontificis, quæ in se minui non potest (durummodo à Pontifice parti priuilegiatæ, si quod ex tali reuocatione damnum patiatur, compensatio fiat, vt *supra* dicebatur) tum quia huiusmodi priuilegia, vtpotè odiosa, sub hac forma semper concessa intelliguntur. Idemque dico de omnibus quibuscumque aliis similibus priuilegiis; & idem in Bulla Cæne anno 1586. à Sixto V. fuerunt reuocata omnia priuilegia concessa quibuscumque, etiàs Pontificali, Imperiali, Regali, aut quauis Ecclesiastica, aut mundana dignitate præfulgeant, & ex quacumque causa essent concessa, etiam per viam contractus, aut remunerationis, &c. & quoad violatores Ecclesiasticæ immunitatis ita habetur de iure communi, vt videre est in cap. Clericis §. fin. de immunit. Eccles. in 6. & ibi gloss. vers. non obstantibus: quinimò quamuis Pontifex in concessione alicuius priuilegij expressè profiteatur, quod nunquam sit illud reuocaturus, adhuc tamen ex dictis potest illud reuocare, cum causa; & censeri debet reuocare de facto, quando in posteriori aliqua constitutione apponit clausulas derogatorias: atque ita expressè habetur in cap. 1. de consuet. in 6. & ratio est, quia semper sibi referuat maiorem potestatem ad reuocandum, quam vnquam concedat per priuilegium, ex cap. dudum, §. nos igitur, de prebend. in 6. & docent contra Rebuffum in concordatis, tit. de collation. §. insuper quero, & contra Gabrielem Pereiram de manu Regia, part. 1. cap. 6. docent ex communi Suarez de immunit. lib. 4. cap. 34. num. 27. Tuscus tom. 5. vers. libertas Ecclesiastica, concl. 342. Baldellus

tom. 1. lib. 5. disp. 40. num. 7. & 8. Alterius de censur. disp. 22. lib. 5. cap. 5. in fine, Bonacina in Bulla cæna tom. 3. disp. 1. quest. 15. punct. 4. §. 1. num. 6. & alij passim.

3 Hæc autem doctrina non procedit (vti supra dicebam) ex parte Principis secularis, licet procedat ex parte Pontificis: & ideo quamuis exemptio Clericorum esset tantum de iure humano (quam tamen contendendo esse priuilegium, & principaliter de iure diuino, sicuti probabam sect. 4. per subsectioniones sequentes) non potest amplius reuocari à Principibus successoribus: quia, vt dictum est sect. 5. docent Canonistæ apud Felin. in cap. Ecclesia sancta Muria, num. 97. de consuet. & in cap. nonit, de iudic. num. 6. & Theologi apud Azorium tom. 1. lib. 5. cap. 13. quest. 5. quibus adde Gueuaram in propugnac. lib. 1. Eccles. asserti. 1. §. 7. num. 33. & 34 & Baldellum loco supra cit. lib. 5. disp. 35. num. 17. priuilegia semel concessa Ecclesiæ, vel ad pias causas, aut personis non subditis, non possunt amplius reuocari: quia eo ipso transseunt in ius alterius, in quem amplius non manet potestas: cum non sit is, cui fit concessio, subditus concedentis; & hoc tanto magis verum est, quando priuilegia fuerunt concessa in remunerationem laborum, & ob merita præstita, sicuti in casu nostro contingit.

4 Confirmatur, quia bona Ecclesiastica iure diuino sunt libera, & immunita à potestate laica; sed priuilegium Ecclesiæ semel concessum, & ab illa acceptatum inter bona Ecclesiastica connumeratur: ergo non potest à Principe laico illud reuocari; alioquin Princeps laicus haberet potestatem super bona Ecclesiastica, quæ de iure diuino sunt exempta ab omni potestate laica-

li, sicuti ex sententia communi omnium Doctorum sect. 4. & 5. supra probabam.

Proponitur aduertendum.

Aduerte hic, concordata inter Ecclesiasticos, & seculares, etiam si in Concilio prouinciali facta sint, nisi consenserint à summo Pontifice, nihil contra priuilegium immunitatis Ecclesiasticæ operari, quod tamen intellige, quando per concordiam conceditur laicis aliqua iurisdictio in Clericos: nam si non conceditur iurisdictio, sed solum executio, vel nudum factum (v.g. eripere arma Clericis noctu illa portantibus, vel comprehendere Clericum in flagrante crimine inuentum, &c.) valida erit talis concordia, quia id non est aliquid iuris laicis in Clericos concedere; sed potius laicos ad exequendum ministros sibi assumere: atque ita docent Suarez contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 32. & Baldellus in loco supra citato, qui rectè ibi aduertunt huiusmodi concordiam semper debere esse ab arbitrio Prælatorum Ecclesiæ dependentem. Ratio, quia non possunt hi ius aliquod in Clericos Iudicibus laicis transferre; tum quia sic semper erit integrum Prælati Ecclesiæ, non obstante concordia prohibere laicis, ne tales actiones in Clericos exquantur, quotiescunque sic expedire visum fuerit: etiam si concordata essent quacunque diuturna consuetudine firmata.

SECTIO XIV.

Proponitur vndecima Difficultas eiusque solutio.

1. **O**biiciens vndecimò : Pontifex teneatur stare contractui, etiam cum subditis : ergo &c. Antecedens probatur, quia Pontifex subditur, si non iuri positio, saltem iuri gentium, & diuino; tum quia Pontifex non est dominus Mundi quoad proprietatem, sicuti ex communiori tradunt glossa, & Doctores in *proamio Digestorum*; in qua re proportionem quandam habet Papa cum Imperatore, qui propterea non potest validè rei meæ dominium mihi auferre sine causa, sicuti tradunt Bart. & alij Doctores *ibi*, & ego diffusè probabam *dub. 4.* quod & verum est de Papa etiam in ordine ad bona Ecclesiastica; quia nec istorum est dominus Papa, sed (sicut & quicumque Clericus) solum administrator, quamuis superior, & non ad dissipandum, sed ad dispensandum, vt rectè ex communiori docuit etiam S. Thomas in *6. quolibet. art. 12.* quidquid in contrarium in *cap. cum venissent, de iudic. dixerit glossa*, quam propterea *ibi* Doctores communiter impugnant. Vide, quæ dicebantur *suprà dub. 4. sect. 2. 1. subsect. 12. dub. 24. sect. 4.*

2. Vndenon potest Papa sine causa alienare bona Ecclesiæ, & si facit, saltem peccat mortaliter, vt docet Arch. 12. *quest. 2. non licet*, & Nauar. *comment. de spoliis Clericorum, §. 2. 3. & 15.* vbi rectè distinguit, quod alia alienatio rerum, Ecclesiasticarum facta à Papa est iusta & valida, quæ videlicet rationabili causa nititur : alia est valida, & non

iusta, si absque causa reus vnus Ecclesiæ in aliam Ecclesiā, aliūve pium vsum transferatur : quapropter si sine iusta causa ab Episcopis, aliisque beneficiatis beneficia auferantur, actus est validus, quamuis non iustus, & sic beneficia vacabunt : atque adeo ab altero poterunt impetrari, ac sine restituendi obligatione retineri : alia denique alienatio facta à Papa, neque est iusta, neque valida, si res Ecclesiæ sine rationabili causa in vsus profanos alienentur, vel laicis sine iusta causa donentur. 5

Vnde secundò Papa (quod etiam de supremo Principe ex communi Doctorum sententia docet Bald. in *lib. de vfi. feud. in rubr. de natura feudi*) ex suo contractu obligatur; & sic si inuestiuit aliquem Baronia, vel Castro, non potest validè eum, eiusve successores, sine culpa priuare; nec obstat, quod habeat Papa plenitudinem potestatis; quia Deus subiecit ei leges, sed non contractus, ex quibus de iure gentium, & de iure naturali obligatur.

Vnde teritiò non potest validè Papa 4 etiam de plenitudine potestatis absolute aliquem ab obligatione, qua hic tenetur alteri, nisi ex causa rationabilis; & sic intellige Innocentium, Host. & Ber. qui docent posse Papam id efficere de plenitudine potestatis, *arg. 8. q. 3. per principalem C. de qua prescript. l. bene à Zenone C. de preci. Imper. offe. l. quoties.* & ratio est, quia vt *suprà* dicebatur ex communiori, Papa non est Dominus mundi quoad proprietatem; atque adeò non potest legem condendo, aut alio modo, validè auferre mihi rei meæ dominium, sine causa rationabili, & multò minus potest Imperator; sic etiam intellige *l. venditor §. si constas, ff. comm. prad. qui §. vt ait Bart. in hac materia est singularis*; sic etiam intelli-

ge Panormitanum in cap. 2. de voto doctentem, quod Papa auferre potest obligationem Laici non subditi, ei temporaliter contractam ex fidei præstatione, intellige (inquam) cum causa rationabili, non aliter cum sit de iure gentium, *Clem. Pastoralis de re iud.* non auferri illam alicui sine causa rationabili, sine qua nec potest validè Imperator, & multò minus potest validè Collegium, Ciuitas, vel Vniuersitas; ex causa autem potest validè & iustè id efficere Papa; sicuti ex causa potest & validè & iustè exigere à secularibus quodcumque subsidium temporale, ut si, v.g. Ecclesia inuaderetur & aliter ipse providere non posset, &c.

5 Respondeo, distinguendo Antecedens: Pontifex tenetur stare contractui, etiam cum subditis; distinguo, si ratio aliqua non suadet in contrarium, concedo; si suadet, præferam ratio boni

communis Ecclesiæ, & status clericalis, sicuti est in casu nostro, nego; quare retorquetur contra aduersarios argumentum. Vide quæ dicebantur *dubit. 4. sect. 3. & seqq.*

Adde, quod epian si sine causa rationabili Pontifex concordata reuocaret, licet iniuste reuocaret, validè tamen reuocaret; tum propter plenitudinem potestatis, quam habet, dummodò parti priuilegiatæ compensatio damni fiat, si quod ex tali reuocatione damnum patiatur, tum quia utpotè odiosa huiusmodi concordata, sic facta semper intelliguntur, sicuti *suprà* dicebatur; & ex his patet disparitas ad alia, quæ in argumento adducebantur, nempe quod nec iustè, nec validè faceret Papa, si illa sine rationabili causa faceret, vel facere attentaret, de qua re tamen vide quæ diffusè dicebantur *cir. dub. 4. sect. 21. per subsectioniones sequentes.*

DUBITATIO XXVIII.

An possit Rex grauare Ecclesiasticos, exigendo ab illis grauamen impositum super bonis eorum, antequam ad eosdem peruenissent, quæcunque bona Ecclesiasticorum illa sint.

SECTIO I.

Proponitur Dubitationis Resolutio.

1 **R**ESPONDEO distinguendo; si possessio, vel res aliqua habebat aliquod onus perpetuum, & inuariabile annexum, antequam veniret ad ius Ecclesiæ, vel

Ecclesiasticorum; v.g. habebat aliquem censum, vel seruitutem Principi debitam, vel onus reparandæ viæ publicæ adiacentis, vel quid simile, hoc etiam ab Ecclesiastica persona præstandum est. Ratio, quia res quæque cum suo onere transit, *cap. cum non sit 33. & cap. Pastoralis 28. de decimis*; atque sic docent Sylu. *verb. immunitas* 1. numero 19. & alij, qui sic distinguunt, vel

vel res Ecclesiæ, & Ecclesiasticorum habebat annexam aliquam gabellam, vel collectam certam perpetuam, & inuariabilem, vt ex ea quotannis soluatur certa pensio in perpetuum, & persona Ecclesiastica tenetur illam soluere: vel res illa erat solum obstricta ad gabellam, aut collectam obligatione indeterminata, & variabili ad tempus; nimirum ad soluendum onus pro varietate temporum, & necessitatum occurrentium, & persona Ecclesiastica non tenetur soluere atque sic etiam docent Filliuc. tom. 1. tract. 16. cap. 11. num. 294. Azor. part. 3. lib. 5. cap. 19. question. 8. Duard. in Bull. Cæna lib. 2. can. 18. quest. 6. num. 6. Megalius in part. 2. lib. 2. cap. 17. quest. 6. num. 98. & 103. Alter. tom. 1. disput. 19. lib. 5. capite 6. Prosper de Augusti. in addit. ad summam, Quatant. verb. velligal. Soula in Bull. Cæna cap. 19. disput. 92. num. 5. Molfes. in summa, tom. 2. tract. 12. cap. 22. num. 167. & seqq. Turrian. tom. 2. in 2. 2. disput. 44. dub. 4. numer. 13. Molina tom. 3. tract. 2. disp. 672. Layman lib. 4. tract. 9. cap. 6. num. 5. Malder. in 2. 2. tract. 5. cap. 6. dub. 9. Suarez contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 20. & Barbosa in collect. tom. 1. lib. 3. sit. 49. cap. 4. num. 6.

2. Quamuis nonnulli alij Doctores (& non improbabiler) oppositum sentiant: nempe quod persona Ecclesiastica non tenetur soluere etiam collectam certam, & inuariabilem impositam super bona, priusquam ad ipsam personam Ecclesiasticam peruenissent: atque ita tenent Doctores, quos citat, & sequitur Carolus de Grassis de effectib. Clericatus, effect. 3. à num. 162. vsque ad num. 176. quibus addo Cardinalem Albanum in tract. de immunit. Eccles. tom. 13. tractuum part. 2. Pefantium

tract. de immunit. Eccles. 7. vbi sic ait: quando onera sunt perpetua, & certa rebus imposita, maior est difficultas: sed si generalitate sacrorum Canonum Standum sit, idem dicendum est, quod & de primo casu, & ego, vt iuras reddam Principum, & magistratum secularium conscientias, non possum iura conscientia aliud suadere, quam vt cum talia onera imponenda, vel imposita iam, exigenda sunt, non aliter fiat, quam consulto, & concedente Romano Pontifice; hæc ille. addo etiam ex Iuristis Ioannem Beltran. de Gueuara in propugnaculo libert. Eccles. assert. 1. §. 6. num. 27. vbi sic tradit: non potest sustineri opinio Baroli, etiamsi impositum sit inuariabile, & certum, & in certa quantitate: quia collecta est onus, quod personis imponitur secundum quantitatem possessionum, & rerum: ita vt collecta sint onera mixta ex leg. rescripto §. fin. de muner. & honor. & sic collecta, quantum ad obligationem, est onus personale, & quantum ad quantitatem, est reale: ac proinde quando statuto imponitur onus super rebus certum, & inuariabile, id censetur fieri in fr. de immunit. Ecclesiasticorum: sic esset onus variabile. & incertum: quidquid contradicant alij distinguendo, an onera certa, firma, & inuariabilia sint, an vero incerta, & variabilia: non enim hac distinctio admittenda est. quando per statutum onus soluendum imponitur in futurum; quamuis aliter dicendum est; si fiat post specialem contractum Principis, vel contrahentium. hæc ille. quæ omnia, ait Carolus Grassi in loco supra citato, intelligenda sunt, etiamsi bona patrimonialia Clerici reperiuntur in extimo descripta: nam non transeunt in Clericos cū onere suo, licet tale onus esset reale perpetuum, & durabile sepe.

3 At quicquid sit de hac opinione, an sit vera, nec ne, quæ saltem, uti dicebam, improbabilis non est, tum ab intrinseco, ex vi rationum, tum ab extrinseco, ex vi auctoritatum eorum, qui eam tenent.

4 Respondeo, saltem dicendum esse, quod (quamvis onera perpetua certa, & inuariabilia, seu merè realia, id est, quæ sine habitudine ad personæ qualitatem, rebus ipsis iure perpetuo inhærent, ab Ecclesiasticis quoque possessoribus contra Cardinalem Albanum, Pefantium, Gueuaram, & alios Doctores, quos refert, & sequitur Carolus de Grassis loco suprà citato, præstanda sint) tamen inter merè realia onera numerandæ non sint gabbellæ, seu tributa, quæ secularis Princeps lege ordinaria subditis de bonis eorum præstanda imponit, ac proinde eiusmodi onera, seu obligationes tributis vnâ cum bonis, seu possessionibus ad Ecclesiasticos quoque transire non debeant, quicquid in contrariū (ut videre est apud Remigium de Gonny tract. de charitat. subsidio, quest. 61. num. 57. Egidium Thomatum tract. de collectis summar. 2. num. 36. & Ioannem Driedon. de libert. Christiana, lib. 2. cap. 1. ubi ait, quod prædia omnia sunt obligata pro tributis Reipublicæ impostis, & imponendis, & cum hoc onere transeunt in Ecclesiam) dicant aliqui, quorum sententiam rectè reiciunt Abb. in cap. ult. num. 12. de vita, & honestat. Cleric. Felin. in cap. Ecclesia, num. 76. de constit. Hieron. Albanus tract. de Immun. Eccles. Gutierrez lib. 1. pract. quest. 3. Martha de iurisdict. part. 4. casu 11. num. 28. Suarez lib. 4. defens. cap. 20. num. 12. Tannerus in defens. libert. Eccles. cap. 13. prope finem, Lessius lib. 2. cap. 3. dub. 3. num. 21. & ratio est, quia onus soluendi eiusmodi tributa, quæ

Thom. del Bene Dubis. Moral.

Princeps imponit, non est merè reale, sed conuenit rebus propter personas, quæ sub Principis iurisdictione existentes lege tributari obligari possunt: ergo si bona, ex quibus tributa per legem impetrata à subditis soluebantur, postea ad alios possesores, ac dominos, à Principis potestate omnino exemptos deueniunt, onere illo, seu obligatione pariter eximi debent, iuxta regulam Abbat. in pract. cap. allatam: si persona exempta est, consequenter etiam res eius: item iuxta regulam communem: mutata persona, mutatur etiam conditio rei; sicut ex communi ipsorum etiam Iuristarum sententia docent Martha part. 4. casu 125. num. 2. & 18. Gutierrez cit. quest. 3. num. 15. & alij passim.

Confirmatur: dispositio legis definit obligare, cum in eum casum deuenit, in quo incipere non potuisset, dummodo sit eadem ratio non perseuerandi, quæ erat non incipiendi: sed fatentur etiam contrariæ sententiæ Doctores Principis lege lata de tributo soluendo, non comprehendendi bona, quæ ad Ecclesiam pertinent, sicuti nos probabamus dub. 2. 4. & iterum infra probabimus: ergo, &c. Distinguunt enim ipsi inter præstationes reales, siue munera patrimonialia; quod alia sint ordinaria, seu Canonica, quæ communi lege ab antiquo tempore imposita erant: alia verò sint munera extraordinaria, seu superinducta, quæ ob causam superuenientem de nouo imperantur, ideòque ad Ecclesiasticorum bona se non extendunt ob defectum iurisdictionis, seu (quod idem est) ob priuilegium exemptionis; sed hæc ratio similiter vrget, si bona, quæ sub dominio subditorum existentia, & ob eam causam tributis obnoxia sunt, postea perueniant ad Ecclesiam à potestate Legislatoris secularis exem-

V v

ptam

ptam, vti consideranti parebit: ergo, &c.

SECTIO II.

*Proponuntur, & resolvuntur
difficultates in opposi-
tum.*

1. **O**biiciunt: Innoc. in cap. non minus de immunit. Eccles. Abbas in cap. 1. de censibus, num. 8. & cap. ult. num. 12. de vita, & honest. Cleric. & part. 1. consil. 3. & 26. Sylvest. verb. immunitas 1. quest. 5. & verb. gabella 5. quest. 3. Andr. Gail. l. b. 2. observat. § 2. videntur sentire oppositum: ergo &c.
2. **R**espondeo: nego Antecedens; nam si diligenter eorum verba considerantur, à vera sententia non aberrant: non enim (vt apud ipsos videre est) indistinctè, & vniuersim aiunt Principis lege imponente tributum patrimonii, onus effici merè reale, & sic ad quoscunque possessores, etiam ad Clericos, transire; cum & ipsi in hunc modum distinguant: munera, alia sunt personalia, & alia patrimonialia: personalia sunt, quæ personis, iisque subditis tantum, sine ordine ad patrimonij bona, imponuntur: cæque alia sordida sunt, vt calcis coquendæ, pistrini, aut stabuli obsequia, de quibus in l. maximorum, Cod. de excus. munerum, lib. 10. alia honesta, vt tutela, cura, sicuti habetur in l. 1. de muneribus, & honoribus, ad personalia munera reduci quoque potest capitatio Ciuium, id est, certa exactio à personis, siue capitibus singulis sine ordine ad bona patrimonij l. vnic. Cod. de Ciuium capitat. atque ab his omnibus personali- bus muneribus Clericos esse exemptos,

nemo est, qui dubitet: munera autem patrimonialia, id est, quæ de patrimonij bonis inducuntur, duplicis generis sunt, vt habetur in l. rescripto, §. ultimo, ff. de muneribus, & honoribus: quædam enim personis tantum subditis imperantur cum habitudine ad patrimonij bona, ideoque mixta appellari solent: quædam verò sunt munera merè realia, quæ rebus, seu possessionibus secundum se inhaerent, trahentia originem ex aliquo pacto censuali, feudalia, aut emphyteutico, & hæc ab Ecclesiasticis etiam soluenda sunt, aiunt Innoc. Abbas, & alij in locis supra cit.

Insuper aliqui speciatim loquentes; de patrimonialibus muneribus, docent quod alia sint extraordinaria (& collectæ dicuntur) quæ non habent certam præsentationem quotannis recurrentem, & talia subditis tantum imperari solent: cum enim principaliter personis rerum suarum contemplatione imponantur, impositio hæc locum non habet, si personæ subditæ non sint, iuxta ci. leg. rescripto, §. fin. Atque, ab his muneribus Clericos, multoque magis Ecclesias immunes esse oportere, habetur expressè in leg. omnis, & constituitur. item nulla, Cod. de Episcop. & Cleric. alia verò sunt munera ordinaria, seu Canonica, quæ possessionibus, ipsis ab antiquo tempore ita inhaerent, vt etiam à non subditis, scilicet extraneis, Clericis, aliisque exemptis præstanda sint ratione prædiorum, seu possessionum suarum, ci. leg. rescripto, & leg. Imperatores, ff. de publicanis, leg. placet, Cod. de SS. Ecclesiis, leg. de his Cod. de Episcopis, & Cleric. l. 1. Cod. de indiction. lib. 10. & leg. ult. Cod. de exactor. tributorum cod. lib. & inter eiusmodi munera, seu onera ipsis possessionibus inhaerentia, ideoque præstanda

stenda etiam à non subditis, Clericis, & Ecclesiis possessoribus, numerantur anguriz, seu vehiculares præstationes, ob Principis, vel exercitus transitum, vel ad Urbis munitionem; vel ad itineris, pontiumque constructionem, aut ad similem aliam utilitatem communem, uti habetur *in leg. 1. & leg. munerum, § patrimoniorum, ff. de munerib. leg. sumi munera, ff. de vacat. & excusat. munerum, leg. ad instructiones leg. neminem, Cod. de SS. Ecclesiis*: & huiusmodi civilibus constitutionibus adhuc hodie locum esse, tradunt Innoc. Hostiensis, Gloss. Card. Anchar. *in cit. cap. non minus, de Eccles. immunit.* & alij quidam apud Abb. *in dicto cap. non minus, num. 18.* & apud Remigium de Gonnij tract. *de subsidio charit. quest. 62.* apud Sylu. *ver immunitas, 1. num. 20.* & apud Gutierrez *lib. 1. præf. 99. questio. 3. num. 5.*

4 Sed contraria sententia est adhuc omnino sequenda, ut *infra loc. suo* probabitur, & communiter traditur à Canonistis, teste Syluestro *loc. cit.* & tradit gloss. *in cap. generaliter, 16. quest. 1. ver. collationibus*, Ioan. Andr. & Abb. *cit. cap. non minus, num. 17.* Iason *in leg. placet, Cod. de SS. Eccles.* Gutierrez *cit. quest. 3. num. 1.* Suarez *cit. lib. 4. defens. cap. 26.* Molin. *tract. 2. tom. 3. priore, dispus. 672.* Less. *lib. 2. cap. 33. dub. 3.* qui recte docent prædictas Constitutiones, cum sint contra immunitatem Ecclesiasticam, vim non habere, nisi speciatim ab Ecclesia approbentur; quin imò correctas esse ab Imperat. Fridetico *constituit. item nulla, Cod. de Episcopis, & Clericis*, & multò clarius *per cap. non minus, & cap. aduersus, de immunit. Eccles.* ubi vniuersim prohibetur, ne ex bonis Ecclesiarum, vel Ecclesiastico-

rum vllæ contributiones fiant ad communem necessitatem, vel utilitatem, nisi Episcopus cum Clero iudicauerit, subsidia (ubi laicorum non sufficiunt facultates) spontè, & sine vlla laicorum coactione, conferenda esse ad finem illum, modò etiam summus Pontifex prius consulatur, ut nos *in loco suo* dicemus, ac docet Abb. *in cit. cap. non minus*; & ratio pro nunc breuiter est; quia laicis propriè incumbit subire munera, & onera Reipubl. temporalia personæ autem Ecclesiasticæ, & bona Ecclesiarum deferuiri debent ad finem spirituales: ergò &c. & cum hoc sit in beneficium laicorum, debent Ecclesiastici, eorumque bona beneficium exemptionis à laicis habere in compensationem talis obsequij, & beneficij.

Adde, quod etiam aliqui Iuristæ post gloss. *in leg. 1. §. hospites, ver. non aliter Cod. de Episcopo, & Cler.* controuersiam istam inter Doctos conciliant distinguendo, ut *suprà* nos distinguēbamus nempe quod aliæ sint anguriz, aut similes præstationes, quæ ex antiquo ipsis rebus, seu possessionibus indictæ fuerunt, v. g. ratione feudi, aut contractus censuales: ideòque præstandæ à possessoribus, etiam non subditis, ipsisque Clericis, & Ecclesiasticis, uti habetur expressè *in cit. leg. munerum, & auth. de Ecclesiasticis titulis, § ad hæc*: talia enim onera (cum rebus ipsis adhæreant, imò adhæserint, antequam in Ecclesiasticorum potestatem deuenirent) sequuntur possessorum, quicumque ille sit: cum neque alia conditione à fundatoribus donata, & translata fuerint in Ecclesias, nisi ut debita ex rebus Seruitia supremo Domino præstentur: aliæ autem sunt anguriz, peranguriz, vel aliæ similes

indictiones, quæ principaliter personis, non nisi subditis imponuntur, & collectarum nomine comprehendendi solent, atque ab his Clerici liberi omnino esse debent (inquiunt ipsi) iuxta *cir. const. Friderici*, ergo &c.

- 6 Obiicies secundò: bona Clericorum, saltem antequam isti clericatum assumerent, erant obligata exactioni secularis Magistratus: ergo semel affectata transeunt cum hoc onere, quamuis incerto, & variabili; alioquin scilicet seculari præiudicium afferretur per clericatus assumptionem: ergo, &c.

- 7 Respondeo, distinguendo de obligatione: vel enim obligatio rebus inest, tamquam per accidens, ratione personæ, quæ seculari Magistratui subiecta est, & tunc mutata conditione, ac statu personæ, mutatur etiam status rei; adeo

ut si persona ob status mutationem desinat esse subiecta alicui Magistratui, etiam bona eius libera esse debent; vel bona per se, siue realem habent obligationem alicuius tributi, aut pensionis, ex præcedente pacto feudali, censuali, aut emphyteutico, & tunc nihil attendi debet, utrum persona, quæ talia bona possidet, laicus sit, an Clericus, subditus, an exemptus, vel extraneus, præterquam quod *incap. 1. de censibus* habetur, *ut cuiusque Ecclesia mansus* (id est, quantitas terræ, quæ sufficit duobus bobus in anno ad laborandum) *integer sine ullo seruitio tribuatur*: ubi notant Doctores communiter, quod fundator non potest super tali fundo onus aliquod imponere, vel si ab alio antè impositum erat, redimere tenetur.

D V B I T A T I O X X I X.

*An possit Rex grauare, seu collectare Ecclesiasticos
quando contributio facienda est aquè primario
in utilitatem Ecclesiasticorum,
& laicorum.*

RESPONDETUR ex communi sententia Doctorum affirmatiuè, verbi gratià, pro reparatione aggerum, ne flumen vicinos agros Ecclesiasticorum, & laicorum inundet.

Item si alicubi vermium morsus deuastet prædia; si vicini omnes contri-

buant ad sternendam lapidibus viam, ut putat Abbas *ubi infra*: si hostes infideles, aut hæretici (sicuti hoc tempore Calvinistæ faciunt in Germania) deuastent, aut proximè (nisi occurratur) deuastaturi existimantur regiones Catholicorum, in quibus sunt prædia, & alia bona Ecclesiastica, &c. & ratio est, quia
in

in his, & similibus casibus Ecclesiastici, non tam astringuntur à Principe, & iure positivo, quam à iustitia, & iure naturali; cum bonum, quod intenditur, & ad quod contribuitur, directè, ac proxime respiciat etiam bona Ecclesiæ, & Ecclesiasticorum.

- 2 Confirmatur, quia in dictis casibus, cum Ecclesiastici sentiant æquè primariò, ac laici commodum: sentire debent simul cum laicis, & incommodum; atque ita docent Henriquez *lib. 10. cap. 15. num. 8.* & 9. Molina *tract. 2. tom. 3. priore, d. spm. 67. 3.* Iulius Ferrētus *tractatu de gbellis, num. 129.* Henricus à Gandauo *quodlibet 9. quest. 31. in fine*, ubi sic ait: *Pro expensis Principis factis pro Ecclesia in exercitu contra hostes Ecclesiæ, debent Ecclesiæ, & Clerici conferre, sicut & laici; intelligo autem per hostes Ecclesiæ, impugnatores fidei, aut contra iustitiam Regum, vel Civitatum: non tamen tunc (ut dicit glossa, super illud necessitatis) per laicos, sed per Episcopos petatur, iuxta cap. non minus, de immunit. Ecclesiast. nec similiter in aliis casibus predictis, in quibus contribuere tenentur, nisi quod fortè cogente necessitate, quæ legem non habet in casu defensionis fidei, aut Regni, aut Civitatis, ponere possent manum ad res ipsorum, si per Episcopum ad hoc compelli non possent; hæc ille.* Idem etiam docet Abbas *in cit. cap. non minus*, ubi ait, quod si sit casus necessitatis, quæ directè, ac immediate respiciat etiam bona Ecclesiarum aut Ecclesiasticorum, debent etiam Ecclesiæ, & Ecclesiastici contribuere, quia iure naturali in tali casu tenentur, quamvis non secundum voluntatem & exactionem laicorum, sed præmissa deliberatione etiam ipsorum Clericorum, atque ad voluntatem & imperium Ecclesiasticorum Prælatorum; & ratio est,

quia quod omnes tangit, ab omnibus debet approbari, *cap. ad hac, de offic. Archidiaconi, & reg. 29. in 6.*

Addit Abbas *ubi supra*, in tali casu; speciali necessarium non esse, ut Summus Pontifex prius consulatur, quia necessitas non habet legem; quare etiam in *cap. peruenis, de immunit. Ecclesiast.* iuxta communioem intellectum statuitur, ut tempore necessitatis nullus per Ecclesiæ suæ nomen excusetur, quia mutorum vigiliis: quia in necessitate cessat privilegium, ait glossa *ibi*, & propterea idem Abbas *num. 6.* concludit similiter, in magna necessitate, si aliter civitas defendi non possit, Clericos obligari ad vigilias, idque naturali iure, præsertim quia Concilium Lateranense in *dict. cap. non minus*, loquitur de necessitate, aut utilitate publica, id est, per se, ac principaliter pertinente ad ipsam communitatem, seu Rempubicam, cuius Clerici membra sunt, licet privilegiata, & exempta; hic autem sumus in casu, quo specialiter vertitur periculū etiam ipsarum Ecclesiarum, aut Ecclesiasticorum bonorum, ad quorum proinde defensionem naturali obligatione debent etiam Ecclesiastici concurrere, & non minus, imò magis, quam si directè agatur de captivorum, aut oppressorum Christianorum liberatione.

Aduerte tamen hūc, quod non potest potestas laica in tali casu Ecclesiasticos recusantes, ad contribuendum compellere per se, sed per superiorem Ecclesiasticum, (ut rectè dicebat Henricus à Gandauo, & Abb. *ubi supra* & nos dubit. 4. *sect. 19. & 20. per subsect. sequentes* dicebamus, & ratio pro nunc breuiter est; quia cum potestas laica in Ecclesiasticos, utpotè exemptos, iurisdictionem non habeat, multo minus in illos coactionem, vel coercitiuam habebit, quæ

quam maximè omnium in ordine ad statutum Ecclesiasticum repugnat in potestate laicali) quamuis si id commodè fieri non potest, putent quidam vt Henricus à Gandauo, & Abbas in loco *suprà* cit. & alij non esse omnino improbandum oppositum; quia in tali casu præsumi potest rati habitio, seu tacita licentia summi Pontificis, ex eo, quia Ecclesiastici in casu maximæ necessita-

tis iure naturæ tenentur; & propterea si reculent, sine iusta causa recusant, sed probabilius censeo, vt licentia expressè (si potest) ad tales casus à summo Pontifice per Principes petatur; ne in tali materia, vbi magni periculum inest, habent laxentur cum detrimento animarum. Vide quæ dicebamus in cit. *dub. 4. sect. 19. subsect. 10. & 12. & in sect. 20. subsect. 1. & 2.*

D V B I T A T I O X X X.

An possit Rex grauare Ecclesiasticos indirectè saltem directè scilicet grauando laicos, qui cum illis contrahunt.

SECTION I.

Proponitur Dubitationis Resolutio.

RESPONDEO negatiuè, & ratio est, quia indirectè grauare, adhuc est verè, realiter, & quoad substantiam grauare & ly indirectè, vel directè sunt differentie materiales, & quæ impertinenter se habent, quia non variant effectum à parte rei: modus enim non variat rei substantiam: vnde dici solet, habeatur intentum, & non curetur de modo. Vide, quæ dicuntur *infra* in ultima sectione.

Confirmatur, quia quod non licet

directa via, nec licet indirecta *cap. vincto de Cleric. coniug. in 6.*

Confirmatur secundò, quia statutum dicitur contra immunitatem Ecclesiasticam, siue indirectè, siue directè fiat contra personas Ecclesiasticas, *cap. statutum, de heretic. in 6. & cap. quanto de privilegio.* Item siue contra easdem fiat expressè, siue tacitè, *cap. Clericus, §. nos igitur, de immunit. Ecclesiast. in 6.* etiam si non loquatur de personis Ecclesiasticis, sicuti docent *Surdus consil. 301. num. 77. Martha de iurisdic. pars. 4. centur. 1. casu 62. num. 9. Duardus in Bull. Cœnz lib. 2. can. 15. quest. 19. num. 2. Valenzuela in defens. cens. Pauli V. part. 3. num. 123. Mandellus volum. 2. consil. 8. num. 3. Maynardus de privilegio Ecclesiasticis, art. 22. num. 20. & 70.*

70. Fagnanus in tract. de validitate censur. Pauli V. part. 3. fol. mihi 59. Guevara in propugn. liberr. Eccles. assert. 1. §. 5. num. 36. & alij passim.

3 Confirmatur tertio : quia statutum similiter dicitur contra immunitatem Ecclesiasticam, si Ecclesia, vel Ecclesiastici per illud prohibeantur, vel impediantur uti rebus, aut facultatibus à iure communi sibi concessis, sicuti docet Felin. in cap. Ecclesia S. Maria, de constitut. num. 111. & ibi Imola, & Butrius, Alexander lib. 1. consil. 121. & lib. 2. consil. 208. Tuschus tom. 5. conclus. 342. num. 13. 19. & 137. & probatur ex d. cap. Ecclesia S. Maria 4. de priuileg. c. fin. de immunit. Eccles. in 6. Item si ex vi illius diminuantur priuilegia Ecclesiis, vel Ecclesiasticis concessis à Deo Summis Pontificibus, aut Principibus secularibus, sicuti tradunt Cynus & Salicetus in authentic. cass. & irrita. Bald. in l. cunctos populos, Imola in cap. nonit, de iudiciis, num. 2. & ibi Abbas numero 1. Alexand. lib. 1. consil. 209. num. 3. Item si Ecclesiastici efficiantur, non solum deterioris conditionis quam laici (quod per se patet, & tradit Felin. in dist. cap. Ecclesia, num. 111. Pecchius de amortizat. cap. 6. Zabarella in cap. peruenit, de immunit. num. 13. & probatur ex cap. quanto, de priuileg. & ex cap. fin. de immunit. Ecclesiast. in 6.) sed etiam si efficiantur timidiores ad agendum, vel retardantur ab agendo, sicuti docent Angelus de Banchio in l. 1. §. que oneranda, ff. quarum rerum, & Bartol. ibidem, & Doctores in dist. cap. Ecclesia, & Tuschus tot. 5. conclus. 342. numero 39. Item tandem, si statutum sit aptum asserre Ecclesiis, vel Ecclesiasticis aliquod incommodum, ut notat Felinus in dist. cap. Ecclesia, num. 69. idque etiam si indirectè efficiat, & non

disponat super illis, super quibus Ecclesia habet specialia priuilegia, ut patet ex cap. quanto 26. de priuileg. & probat Felin. ubi supra, n. 104. & Tuschus n. 140 sed hæc omnia locum habent in casu nostro, ut mox infra patebit : ergo, &c.

Confirmatur quarto, quia in Bulla 4 Cœnæ non solum excommunicantur, qui Ecclesiasticis directè imponunt gabellas ; sed etiam qui imponunt indirectè : ergo &c. & ratio horum omnium, ut supra dicebatur, est, quia per ly indirectè, adhuc re vera, & à parte rei Ecclesia læditur, non solum quia propter onus gabellæ super emptore laico impositum Ecclesiastici vilius vendunt res suas ; sed etiam quia Ecclesiastici priuantur iure, quod habent contrahendi liberè cum laicis, qui ementes ab illis non habeant soluere gabellam : ergo si statutum contrarium operetur, erit illud contra libertatem Ecclesiasticam. Consequentia probatur ; quia statutum, quod coarctat Ecclesiasticos, & admittit illis, quod de iure eis concessum est, violat libertatem Ecclesiasticam, ut per se patet, & supra probabatur ; sed Ecclesiastici de iure diuino, canonico, & ciuili habent, ut liberè possint contrahere cum laicis, qui non habeant soluere gabellam : ergo si statutum operetur contrarium, erit illud contra libertatem Ecclesiasticam. Adde, quod dicere potest Ecclesia : tolle statutum eisi emptores tenentur ad gabellam, compelle, sua minus, ius meum mihi non auferas : interest enim mea habere emptores immunes. Hinc aduerte Corollarium contra illos, qui putant gabellam impositam super emptore laico non esse contra libertatem Ecclesiasticam, si pretium rei impositum sit à lege : ex eo quia (ut inquit ipsi) consistens illud in indiuisibili non potest à contrahentibus alterari, &c.

ri, & sic Ecclesiastici non vilius vendunt res suas: nam (præterquam quod verum non est, quod inquit isti, ut dicitur *infra in responsione ad 8. gabella enim re vera est pars pietatis*, ut ibi probabitur) adhuc dicta gabella est contra libertatem Ecclesiasticam; quia grauatur laicus, cum quo Ecclesia de iure habet, ut possit sine onere contrahere, sicut sine onere contrahat antè, quod non parum ei proficuum erat.

5 Atque ita quoad præsentis Dubitationis resolutionem sentiunt nobiscum Felinus in *dist. cap. Ecclesia*, num. 69. de *constit. Surd. conf. 305. num. 80. Menochius lib. 2. consil. 136. Gratianus in digesto forensi tom. 2. cap. 390. Laderchius conf. 103. à num. 8. vsque ad num. 15. Tufchus tom. 5. conclus. 342. num. 140. Rodriguez in summa tom. 2. cap. 75. num. 14. Riccius in praxi tom. 2. resol. 187. num. 2. & resol. 283. Zerola in praxi Episc. part. 1. verb. gabella, quest. 4. vbi sic ait: in quibusdam locis ratione velaminis alicuius Vniuersitatis laici imponunt gabellas super serico, vel vino, vel aliquo huiusmodi, & statuunt ut soluantur duo caroleni, vel quid simile pro libra, vel dolio, &c. & quia vident se non posse astringere personas Ecclesiasticas vendentes, statuunt, ut eos soluant laici, qui emunt, & non vident, quod indirectè ista gabella cadit super personas Ecclesiasticas: nam hoc ipso propter onus gabella soluendum laici vilius emunt, & Ecclesiastici vilius vendunt: atque adeo talis gabella indirectè est lata contra personas Ecclesiasticas: ita etiam docet Homobonus part. 2. tract. 9. cap. 1. quest. 1. Megalius in part. 2. lib. 2. cap. 17. quest. 6. num. 107. Alterius tom. 1. disp. 19 lib. 5. cap. 6. fol. mibi 740. col. 1. Mandellus consil. 8. num. 16. 17. & 18. Aponte in respons. de censura Pauli V. fol. mibi 82.*

& alij penes ipsos, qui propterea absolute docent onus, quod non potest imponi Ecclesiasticis, non posse imponi contrahentibus cum illis.

Non nego, quod contrarium non omnino improbabiler dixerint alij, ut Angelus verb. *immunitas*, num. 42. Rosella verb. *pedagium*, num. 17. Richardus quodlibet 2. quest. 30. Astenlis in summa lib. 3. tit. 30. art. 4. Sylu. eod. verb. 1. quest. 6. num. 22. vbi sic ait: *positio, quod propter debita, aut aliud simile Consules gabellam ponant super carne, aut vino, & huiusmodi, quam Ecclesia soluunt indirectè, cum emanant carius: distinguendum est, an talis gabella sit contra immunitatem Ecclesiasticam: nam si eam ponunt propter abusum & excessum eorum, quod fecerunt, sic non licet ponunt, sed soluant de suo; si verò ponunt propter communem utilitatem, tam Clericorum, quam laicorum, sic licet eis si verè propter utilitatem laicorum principaliter, Clericorum verò indirectè, & remotè, iterum distinguitur: nam aut faciunt animo extorquendi pecunias ab Ecclesiasticis, quas extorquere alio modo non possunt, & sic non licet; aut non faciunt eo animo, quia & si non adessent Ecclesiastici, adhuc eam imponderent, & sic licet. ita etiam docet Henriquez lib. 10. cap. 15. num. 5. & in gloss. lu. O. Lopez part. 2. cap. 40. Malderus in 2. tract. 5. cap. 6. dub. 11 vbi sic ait: est licita contributio laicis imposita, quando in valde modico grauatur Clerum, & ipse Clerus magna molestia eximi non potest, ut si grauamen vino sit impositum, quod ex communi cum laicis taberna accipere velint. Idem etiam tradit Coriolanus in Bull. Cæna excommun. 18. fol. 949. Paulus de Castro lib. 2. conf. 321. Tiraquellus de retract. consanguin. §. 1. gloss.*

gloss. 13. num. 12. *Purpuratus consil.* 489. num. 7. & 8. *Valascus de iur. empbit. quest.* 17. num. 5. *Mexia in prag. taxa panis, conclus.* 5. num. 39. *Lassarre de decima vendis. cap.* 19. num. 10. *Boëtius decis.* 113. num. 19. *Bursat. lib.* 1. *conf.* 42. num. 14. *Alexander de iur. fisci lib.* 1. *resol.* 5. num. 7. *Molina de iust. & iur. tom.* 3. *tract.* 2. *diff.* 663. num. 6. ubi sic asserit: *exemptio Ecclesiasticorum, & Ecclesiarum solum est, ut ipsi non soluant tributum ex suis rebus; non vero, ut alij non solvant tributum ex rebus, qua emptione, aut permutatione ad ipsos sunt perveniunt; est per accidens, sequatur, quod carius ob ea tributa ad ipsos illa perveniant: ita etiam sentit Emanuel Rodericus in compendio. verb. tributum, & 99. regul. tom.* 3. *quest.* 74. *art.* 7. 10. & 13. ubi docet, tributum super contrahitis impossum solvendum esse ab emptore, licet alij sentiant (inquit ipse) solvendum esse a venditore, de iure regio tamen, non communi: at nullo pacto ad illud solvendum non tenetur Ecclesiasticus, sine vendat laico, sine emat à laico: sed tenetur laicus, qui contrahit cum Ecclesiastico: quod si inde Ecclesiastico damnum aliquod indirectè resultat, quia scilicet carius emit à laico, vel quia vilius vendit laico, non est propterea id contra libertatem Ecclesiasticam: hæc ille. Idem etiam docet Sanchez in opusc. *tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 55. *numer.* 40. ubi ait, impositionem scilicet secularibus arietes vendentibus in macello, quod vocant Busto quod scilicet, ex singulorum arietum pretio duos solvant argenteos, non esse illicitam: licet inde resultet, quod Ecclesiastici carius emant: probatur (inquit ipse) quia non est iniustum tributum, eo quod ex illo indirectè graventur Clerici: nam ex vectigalibus (qua mer-

Thom. del Bene Dubit. Moral.

catores ex mercibus solvunt, quos ab uno loco in alium transfrahunt, & excedunt (sequitur, quod Clerici carius consenti merces: & tamen non ob id sunt iniusta vectigalia illa insuper (subdit Sanchez) sententiam hanc tenent aliqui Doctores qui proponunt hunc casum: an possit imponi tributum super carnibus, vino, &c. indirectè sine exceptione Ecclesiarum, & obiciunt, videri non esse lucrum, quia inde indirectè gravantur Clerici, cum hac postea Clerici carius emant; & posita hac obiectione respondent, quod si id faciunt animo iniuriandi Clericis, & extorquendi ab illis pecunias, quas alio modo extorquere nequeunt, est illicitum; si vero non hoc animo faciunt; quia si non adessent Clerici, adhuc imponentes; nec imponunt magis super his, qua sepius emuntur à Clericis, est licitum; nec possunt conqueri Clerici: Ita tandem docet Layman *lib.* 3. *tract.* 3. 1. 3. num. 4. ubi sic ait: verumtamen ab exteris quoque, ac non subditis fieri solet exaltio vectigalis, seu tributi, plerumque indirectè ac per accidens: ut si vectigal, vel similibus exaltio imposita sit super vino, frumento, aliisque fructibus, & mercibus qua in tali regione venduntur; tunc enim extranei, seu alienigena (sicut & Clerici) indirectè gravantur; ita ut si ibi emere velint, pari cum incolis iure utantur, secundum pretium consuetum.

At oppositum est consulendum, & sequendum propter rationes, & auctoritates Canonum & Pontificum, quæ supra asseriebantur; quod ut elucet magis, sit,

Xx SECTIO

SECTIO II.

Proponitur, & soluitur prima difficultas contra Dubitationis resolutionem positam.

Obiicies : Ecclesiastici etsi non secundum vim coactiuam, saltem secundum vim directiuam, tenentur seruare leges ciuiles propter bonum commune latas, quales sunt leges circa pretia rerum, circa mensuras vendendi, & similes, sicuti ex communi sententia Doctorum diffusè probabatur *dubii. 4. sect. 19. ergo &c.*

Respondetur; distinguo Antecedens: Ecclesiastici, etsi non secundum vim coactiuam, saltem secundum vim directiuam, tenentur seruare leges Ciuiles propter bonum commune latas, si hæ non pugnant cum libertate Ecclesiastica, id est, neque directè, neque indirectè lædunt Ecclesiasticam libertatem, grauando scilicet Ecclesiasticos, aut intra libera, & priuilegia eorum diminuendo, concedo; si pugnant, sicuti est in casu nostro, ac *supra* probabatur, nego: atque ita præter Doctores, quos in *cit. dubii. 4. sect. 19* citabam, docent Molina *de iust. & iur. tom. 1. tract. 2. disp. 31. num. 15.* Collegium Bononiense in *respons. pro libertate Eccles. contra Venetos, num. 24.* Villalobos in *summa, tom. 1. tract. 2. difficult. 31. num. 1.* Squillante *de priuileg. Cleric. cap. 7. dub. 3. num. 94. & cap. 8. num. 89.* & Aponte in *respons. de cens. Pauli V. fol. m. hi 75.* Vide si placet, *dubii. 4. sect. 19. cit.*

Vbi in casu, quod leges ciuiles propter bonum commune latæ non pugnent cum libertate Ecclesiastica, & sic Ecclesiastici teneantur secundum

viam directiuam illas seruare, dicebam cum Vafq Salas, & aliis, Iudicem Ecclesiasticum non debere Ecclesiasticis leges illas ciuiles violentibus infligere eandem poenam, quæ laicis per leges ciuiles statuta est: imò *Surdus consil. 301. num. 38.* citans Sorum, putat in tali casu, Iudicem Ecclesiasticum non debere eos punire pœna vlla temporali, nisi etiam accesserit lex Ecclesiastica; quapropter Nauar. *cap. 33. num. 88.* & alij docent, quod in his casibus rectè faceret Iudex Ecclesiasticus, si sæculares Legislatores suis edictis adiuuaret; quia tunc meritò Ecclesiastici ab ipso puniri possent pœna temporali, etsi mitiori, ac puniuntur laici à Iudice suo laicali, vt in *suprà cit. loco* dicebatur.

SECTIO III.

Proponitur, & soluitur secunda difficultas.

Secundò obiicies: huiusmodi statuta non diriguntur ad Ecclesiasticos; sed ad laicos subiectos Principibus sæcularibus: ergo non sunt contra libertatem Ecclesiasticam.

Respondetur: distinguo Antecedens huiusmodi statuta non diriguntur ad Ecclesiasticos; sed ad laicos subiectos Principibus sæcularibus, ita vt inde Ecclesiasticis non redundet damnum, & sublatio, vel diminutio iurium ac priuilegiorum suorum, nego Antecedens; ita vt redundet, concedo: ergo non sunt contra libertatem Ecclesiasticam, distinguo Consequens; directè transcat, indirectè nego: quia, vt *suprà* probabatur, & ex communi tradit etiam *Surdus consil. 301. num. 74.* quidquid disponitur tali

rali modo circa laicos, redundat in damnum Ecclesiasticorum : atque adeo censetur dispositum contra Ecclesiasticos ; quia quamvis huiusmodi statuta loquantur cum laicis , effectus tamen sermonis dirigitur in Ecclesiasticos ; atque adeo sunt (saltem indirectè) contra libertatem Ecclesiasticam , vt rectè præter alios notarunt Parilius *confil. 27. vol. 1. num. 63.* Riminaldus Senior *conf. 268. num. 32. vol. 2.* & Laderchius *conf. 103. num. 9.* statutum enim non attenditur, cum quo loquatur, sed in quem sermonis effectus dirigitur. Vnde licet huiusmodi statuta quoad verba non videantur infringere libertatem Ecclesiasticam, cum præcipiant laicis subditis potestati seculari; tamen quoad mentem, & effectum, infringunt (saltem indirectè) libertatem Ecclesiasticam faciendo fraudem de persona ad personam, vt optimè præter Parilius, Riminaldum, & Laderchium in locis *supra cit.* notant in *cap. fin. de immun. Eccles. in 6. verb. libertatis*, & ibi Ioan. Andr. Ancharanus, & Geminianus ; & iterum Ancharanus *conf. 115. num. 7.* Abbas in *cap. Eccles. S. Maria, de consil. num. 27. & 31.* Abbas *conf. 8. num. 13. & seqq.* & alij, quos refert, & sequitur Vgolinus in *respons. ad Iuriconsult. Gymnasij Patavini, cap. 6. num. 8.* Collegium Bononiense in *respons. pro liberi. Eccles. art. num. 14.* Maynardus de *privileg. Eccles. art. 22. num. 67.* quapropter rectè dixit Suarez contra Regem Angl. *lib. 4. cap. 33. num. 6* quod dum disponitur circa laicos, & grauamen ordinatur ad Ecclesiasticos, statutum est contra libertatem Ecclesiasticam ; & Laderchius *confil. 103. num. 5. & 9.* Mandellus *confil. 8. num. 16. & seqq.* & Regens de Ponte in *respons. de cens. Pauli V. fol. 82.* dixerunt onus, quod imponi non potest Ec-

clesiasticis, non posse imponi laicis, qui cum illis contrahunt, quia illud redundat in Ecclesiasticos.

SVBSECTIO IV.

Propositur & soluitur tertia difficultas.

Tertio obijciens : si ex huiusmodi statutis aliquid damni Ecclesiasticis aduenit, ac aliqua iurium, ac privilegiorum diminutio, totum est secundariò, & per accidens ; ergo non debet esse in consideratione : ergo non fit per id contra libertatem Ecclesiasticam.

Confirmatur, quia alioquin cum ex vectigalibus (quæ Mercatores soluunt ex mercibus, quas ab vno in alium locum transuehunt) sequatur, quod Ecclesiasticis merces illæ carius consent, & sic quod indirectè grauentur Ecclesiastici; iniusta essent illa vectigalia, quod tamen est falsum.

Respondetur, transeat Antecedens ; at nego priorem Consequentiam, quia ly *secundariò, & primariò*, seu ly *indirectè, & directè*, materialiter, & impertinenter se habent quoad effectum rei, vt *supra* probabatur : ita vt proinde uterque modus meritò, tum in Canonibus, tum in Bulla Cœnæ prohibeatur, vt *supra* visum : vnde distinguo secundum Consequens : non fit per id contra libertatem Ecclesiasticam, directè transeat, indirectè nego.

Ad Confirmationem respondeo, transeat, quod ly, quod asserti à pari ex vectigalibus, non fit contra libertatem Ecclesiasticam : at disparitas est, quia id se habet valdè remotè, & valdè per accidens, quod non est in casu nostro.

SECTION V.

*Proponitur, & soluitur quarta
difficultas.*

1 **Q**uartò obiiicies interesse, seu læsio, quæ Ecclesiasticis provenit ex huiusmodi statutis, est valde modica; ergò non debet esse in consideratione, atque aded non fit per illam contra libertatem Ecclesiasticam.

Respondeo: transeat Antecedens: at nego vtramque Consequentiam; quia siue magna siue modica sit læsio Ecclesiasticæ, non sustinetur; sicuti recte docuere Surdus *vol. 3. consil. 338. num. 20. & 27. Lupus de libertate Ecclesiastica, part. 1. quest. 8. num. 2.* & collegium Bononiense in *responsione pro libert. Eccles. num. 40.* & ratio est, quia magis, & minus (vt ait Philosophus) non variat speciem.

SECTION VI.

*Proponitur, & soluitur quinta
difficultas.*

1 **Q**uintò obiiicies quod per huiusmodi statuta fit à Principibus, non fit animò extorquendi pecunias ab Ecclesiasticis; quia etsi non essent personæ Ecclesiasticæ, adhuc gabellas per illa statuta Principes imponent: ergò quod ab illis fit tali modo, non est contra libertatem Ecclesiasticam.

2 Respondetur: transeat Antecedens: at nego Consequentiam: quia exemplo, & libertas Ecclesiasticorum non

dependet ex bono, vel malo animo imponentium gabellam, sed ex priuilegiis, quæ de iure diuino, & humano Ecclesiastici habent non soluendi gabellas, & fruendi libertatem à laica potestate: alioquin semper iuste possent Principes sæculares Ecclesiasticas personas grauare, prauum animum depnendo in illis grauandis: quod est magnum absurdum, & nemo dixerit ex viris sensatis.

SECTION VII.

*Proponitur, & soluitur sexta
difficultas.*

Sextò obiiicies, quod per huiusmodi statuta fit à Principibus, non fit principaliter in grauamen Ecclesiasticorum, sed generaliter in grauamen omnium: itemque, non fit ex quacunque, sed ex iusta causa, in communem scilicet Ecclesiasticorum, & laicorum vtilitatem, ergò non est contra libertatem, & immunitatem Ecclesiasticam.

Respond. transeat antecedens: at nego 2 Consequentiam, quia neque ad communem Ecclesiasticorum, & laicorum vtilitatem grauari possunt Ecclesiastici: nisi in casu, quod facultates laicorum non sufficiant, & accedat consensus Cleri, & summi Pontificis, vt *infra* in suo loco diffusè dicetur.

SECTION

SECTIO VIII.

Proponitur, & soluitur septima difficultas.

Septimò obijciens ex Natta *lib. 2. libro 2. consil. 280. num. 4.* quod per huiusmodi statuta fit à Principibus læcularibus, non prohibet absolutè Ecclesiasticis à laicis Seruitium præstari, sed statuit solum iis illud præstari cum certa forma: ergò non est contra libertatem Ecclesiasticam: Consequentiam probat à pari: nam statutum, v.g. (inquit ipse) quod custodes animalium soluant poenam pro damno illato, ligat etiam custodes animalium, quæ sunt Ecclesiasticorum, sicuti docent etiam Mascabrunus *consil. 18. num. 17.* & alij ergò sic à pari, &c.

Respondeo: nego Consequentiam; ut in specie contra Nattam rectè probat Carolus de Grassis *de effectib. Clericatus, effect. 2. num. 359.* & ratio est, quia (ut *suprà* dicebatur) per indirectum grauat, & lædit Ecclesiasticos: tum quia hoc ipso, quod laici contrahentes cum Ecclesiasticis aliquo onere grauantur, læditur etiam libertas Ecclesiastica, ut *suprà* probatur: maxime si onus redundet in damnum Ecclesiasticorum, ut est in casu nostro ex iis, quæ dicebantur.

Ad exemplum autem quod à pari affert Natta *de Custodibus animalium*, Respondetur, quod illud forsan procedit, quando Dominus pascuorum, antequam intrassent Ecclesiasticorum animalia, expressè id prohibuisset Custodibus: nam tunc, si illa intrarent post prohibitionem, in specie tenerentur

Custodes Ecclesiasticorum, iuxta text. in *leg. diuus, ff. de seruis rusticor. prædior.* secus si prohibuisset in genere per banni, vel statuti emanationem, ut est in casu nostro: & ratio est quia famuli, & Coloni Ecclesiarum non alligantur statutis, & edictis laicorum, siue specialiter, siue generaliter de illis disponant; ut patet ex iis, quæ *suprà* dicebantur, & docent Surd. *conf. 301. num. 74.* Martha *de iurisdic. part. 4. cap. 8. num. 14.* Duard. in *Bull. Cæn. lib. 2. can. 15. question. 27. num. 6.* & alij.

SECTIO IX.

Proponitur, & soluitur octaua difficultas.

Octauò obijciens, quod per huiusmodi statuta fit à Principibus læcularibus, nullo pacto (neque etiam indirectè) grauat Ecclesiasticos; ergò nullo pacto est contra immunitatem Ecclesiasticam. Consequencia est clara, Antecedens probatur, quia gabella reuera non est pars pretij, nisi solo nomine, ut notarunt Gratianus in *discepis. tom. 2. cap. 258. numero 42.* Comitulus in *respons. moral. lib. 4. questione 39. numero 2.* Castillo *lib. 2. decisione 127. numero 12.* Velascus *tom. 1. consilio 60. numero 14.* Megalij in *part. 2. lib. 1. cap. 17. quest. 6. num. 108.* Parladorus *Rerum quotidian. lib. 1. cap. 3. §. 1. num. 21.* & alij ergò potest separari gabella à pretio rei: ita ut Princeps imponat rebus iustum pretium legale, quod consistit in indiuisibili, nec potest alterari, & sic Ecclesia semper habebit iustum pretium

pretium rerum suarum : atque adeo non poterit de tali separatione iuste conqueri : quia cum gabella non sit pars pretij rei , non potest in damnum Ecclesie redundare , sed semper Ecclesia rerum suarum iustum pretium habebit , non secus ac si rebus nulla esset imposita gabella.

1. Respondeo : nego Anteecclesiam , ac probationem eius : & ratio negationis est , quia Princeps , & communis prudentum existimatio in impositione iusti pretij rerum , multas circumstantias , tam intrinsecas , quam extrinsecas considerat , inter quas precipue considerat onus gabellæ , sicuti rectè notarunt Mol. *rom. 3. tract. 2. dispos. 608. & 678.* Paulus de Castro *consil. 433. num. 2.* Valquez *opuscul. de vestim. cap. 6 §. 2. dub. 9. num. 52.* Lessius *lib. 2. cap. 33. dub. 8. num. 68.* Turrian. *tom. 2. in 2.2. disp. 46. dub. 8. num.* Malder. *in 2. tract. 5. cap. 6. dub. 5.* Molles. *in summa, tom. 2. tract. 12. cap. 22. num. 123.* Lassarte *de decima vendit. cap. 15. num. 19.* Bonacina *de contractibus, disp. 2. quest. 9. punct. 1. n. 4.* & alij , cum igitur gabella sit pars pretij , semper inuoluitur in pretio rei , nec poterit separari à pretio rei : vnde iustum pretium rei erit tam pretium francum , quam gabella rei , & sic damnum sequetur Ecclesie , cum propter soluendam gabellam diminutum pretium rerum suarum recipiat Ecclesia.

SECTIO X.

Proponitur , & soluitur nona difficultas.

1. **N**ond obiectis auctoritatem Angeli, Ricchardi, Astenfis, Syl. Hen-

riq. Molinæ , & aliorum , quos pro contraria sententia *suprà* citabam : ergo &c.

Respondeo hos authores , alioquin magnæ auctoritatis , quoad hoc inclinare aliquantulum cum aliquali Ecclesie præiudicio in fauorem Principum laicorum , in quorum fauorem etiam (& notabilius) idem Sanchez , cum *ibidem dub. 54. num. 2.* ait , quod laicus emens victualia pro filio Clerico , vel pro Capellano suæ familiæ , teneatur ad Gabellas ; & rationem assignat , quia dominium eorum , quæ consumuntur , non est filij Clerici , vel Cappellani familiæ , sed patris , vel domini laici , sicut è contra (inquit ipse) Clericus , qui sustentat plures famulos laicos , non tenetur soluere Gabellas pro parte , quam famuli laici consumunt , & citat pro se innominatos Recentiores . At contrarium quoad hoc est omnino dicendum , quia contrarium communiter docetur , & obseruatur , quod scilicet laicus immunis sit à Gabellis pro victualibus filij Clerici , & Capellani familiæ : & ratio est clara , quia Clericus , cum Deo sit dicatus , & seruiat , est ab omni exactione immunis pro ea parte , quam ipse consumit : nec valet dici cum Sanchez , quod dominium eorum , quæ consumuntur , non sit Clerici , sed patris , vel domini laici : nam respondeo sufficere , quod victualia illa emanant pro Clerico , & consumantur à Clerico . Adde , quod laicus emens pro Clerico potest Clerico donationem facere de tota summa , quam expensurus est pro Clerico , & postea nomine Clerici illam in seruitium eius expendere , & sic cessaret ex hoc capite etiam ratio Sanchez . Nec valet , quod iste author subdit à pari de Clerico , qui sustentans famulos laicos , non tenetur ad Gabellas pro parte quam consumunt famuli laici :

nam

nam respondeo, quod, cum famuli laici sint pro seruitio Clerici, censetur illud, quod pro famulis laicis infamitur, infumi pro ipso Clerico: ergo &c.

Cautè igitur legendi sunt quoad resolutionem præsentis dubitationis auctores *suprà* citati: quod adeo verum est, vt nonnulli, vt Gutierrez in *tract. de Gabellis*, *quæst. 92. num. 60.* Megalius *pari. 2. lib. 2. cap. 17. quæst. 9. num. 106.* At potius, ne tot, & tantos viros errasse, dicatur, distinguendum sic censeo; quod aut onus Gabellæ est annexum contractui, (vt si statutum dicat, quod soluantur bini solidi pro singulis doliis vini, quod emitur, vel venditur, quæ gabella immediatè respicit contractum, & lædit etiam contrahentem immunem, cum propter onus Gabellæ soluendum necessariò is vilis vendat, & carius emat) & statutum est contra immunitatem Ecclesiasticam: & in hunc modum non intelliguntur *suprà* citati Doctores, aut onus Gabellæ adicitur actui distincto ab ipso contractu (vt si statutum dicat, quod qui vult dolium vini emptum euehere in Ciuitate, vel inuehere in Ciuitatem, soluat tantum pro Gabella, quæ gabella non respicit immediatè contractum, sed alium actum, scilicet euectionis, vel inuestitionis vini empti, qui actus nihil communicebat cum Ecclesia, seu persona exempta contrahente cum laico) & tunc statutum non est contra immunitatem Ecclesiasticam: & sic intelliguntur *suprà* citati Doctores, atque ita ad reconciliandas *suprà* relatas oppositas sententias Doctorum, distinguunt etiam Belletus in *disquisit. Cler. part. 1. tit. de exemptione Clericorum*, §. 8. num. 2 ex Baldo *consil. 31.* quem postea secuti sunt Rolandus à Valle libro quarto, *consilio 61. numero decimo octauo*, Riminaldus libro sexto,

consil. 724. numero quadragesimo nono, & 60. *Surd. consil. 127. num. 66. & alij.*

SECTIO XI.

Proponitur ex Dubitationis resolutione posita COROLLARIUM I.

EX dictis sequitur primò, gabellam super contractus (vt pro aureis centenis soluantur singuli) esse contra immunitatem, & libertatem Ecclesiasticam; tum quia indirectè grauatur Ecclesiastici, qui cum laicis contrahunt, cum propter gabellam impositam Ecclesiastici res suas carius emant, & vilis vendant; tum quia priuantur facultate, quam de omni iure habent, contrahendi liberè cum laicis, sicuti *suprà* probabatur.

SECTIO XII.

Proponitur COROLLARIUM II.

SEquitur secundò, gabellam super vino, oleo, carne, serico, & simili- bus esse etiam contra immunitatem Ecclesiasticam; idque propter eandem rationes.

Neque dicas, aperientur tabernæ in quas Ecclesiastici poterunt confluere, vt ibi sine villo onere, & grauamine iusto pretio sibi emant, quæ necessaria habebunt, sicuti docent Henriquez *lib. 10. cap. 15. num. 5. & in gloss. lit. O.* Rodriguez *tom. 2. c. 75. n. 14* & Ledesma *tom. 2. tract. 7. cap. 2. conclusio 27.*

Nam respondetur, hoc etiam esse contra libertatem Ecclesiasticam, cum de

c. 8. n. 38 & alij passim: ratio, quia Ecclesiastici ex tali statuto indirectè grauantur, seu indirectè damnum patiuntur, ac etiam priuantur facultate, quæ de omni iure ipsis competit liberè contrahendi cum laicis, vt *suprà* dicebatur.

2 Confirmatur, quia Ecclesiastici, licet teneantur leges iustas laicorum obseruare, non tamen tenentur ad pœnas impositas iis, qui *suprà* dictis legibus contrauerint; sed per huiusmodi statutum Ecclesiastici indirectè coguntur soluere pœnas prædictas: ergo huiusmodi statutum est contra immunitatem Ecclesiasticam. Maior satis probata est *dub. 4. sect. 19. & 20.* & est in confesso ferè apud omnes. Minor probatur, quia stando tali statuto venditores vini Ecclesiasticorum debent præstare fideiussorem de soluendis pœnis, si fortè ad illas soluendas venerint damnandi: ergo si Ecclesiastici vinum suum vendere voluerint, nunquam venditores laicos inuenient, nisi prius seruent eos indemnes ab omnibus pœnis, quæ ex venditione vini erunt fortè soluendæ; & sic Ecclesiastici fient indirectè obnoxij solutionibus pœnæ impositæ à lege, vel imponendæ à Iudice laicali, ad quam nullo iure illi in ordinè ad potestatem laicalem obnoxij sunt.

3 Quare euidenter huiusmodi statutum lædit indirectè immunitatem, & libertatem Ecclesiasticam: quia quamuis loquatur cum laicis, effectus tamen sermonis dirigitur ad Ecclesiasticos: in posterum enim Ecclesiastici propter onus impositum de fideiussione præstanda à vini venditoribus, non inuenient venditores, quos antea sine vlla difficultate, quin imò rogati, multos inueniebant, & sic non inueniendo venditores, erunt obstricti Ecclesiastici, vel vinum non vendere, vel dictos vendito-

Thom. del Bene Dub. Moral.

tores indemnes seruare, quod non modicum grauamen, & incommodum ipsert Ecclesiasticis.

Neque dicas hoc etiam procedere cum domino vini laico: nam responderetur laicos hinc nullam iniuriam pati; quia de iure ipsi in omni euentu tenentur ad pœnam impositam, vel imponendam à Iudice laico, non sic autem Ecclesiastici, vt *suprà* probabatur.

SECTIO XV.

Proponitur COROLLAR. V.

S Equitur quintò esse contra immunitatem, & libertatem Ecclesiasticam gabellam, quæ imponitur super emptore laico contrahente cum Ecclesiastico: non solum, quia propter onus gabellæ impositum Ecclesiastici indirectè grauantur, cum sic vendant viliius res suas: sed etiam, quia (vt *suprà* dictum est) Ecclesiastici de iure possunt liberè contrahere cum laicis, sine onere, quod habeant subire laici contrahentes cum ipsis: quare si statutum addit hoc, lædit libertatem Ecclesiæ, cui competit contrahere liberè cum quocunque, ita vt contrahens cum ipsa nullum habeat onus subire.

Quod est valdè notandum contra illos, qui putant Gabellam emptori impositam, non esse contra immunitatem, & libertatem Ecclesiasticam, quando pretium rei est à lege taxatum, quia tunc (inquiunt ipsi) consistens illud in indiuisibili non potest à contrahentibus alterari: atque adeo non fit, quod Ecclesiastici indirectè grauentur, & vendant viliius res suas: nam responderetur ex dictis, quod dato, & non concessio, id ita sit

Yy quod

(quod tamen est falsum, vt *suprà* probabatur) adhuc tamen Gabella ista est contra libertatem Ecclesiasticam; quia grauatur laicus, cum quo liberè, & absque vlllo onere contrahendi facultatem de omni iure habet Ecclesia, quod ei non parum commodi, & vtilitatis affert. Vide Laderchium *consil.* 103. *num.* 5. & 9. Mandellum *consil.* 8. *num.* 16. 17. & 18. & Aponte in *resp. de cens. Pauli V.* fol 82.

SECTIO XVI.

Propositur COROLLAR. VI.

Sequitur sextò esse contra libertatem Ecclesiasticam statuere, quòd venditores vini (& sic venditores vini Ecclesiasticorum, etiam siue explicite, siue implicite in statuto includantur) teneantur illud vendere in quarta domo distante ab Ecclesia, v.g. Ratio, quia statutum prohibens, vel præcipiens Ecclesiasticis id, quod eis nec diuino, nec humano iure est præceptum, vel prohibitum, est contra libertatem Ecclesiasticam (vt *suprà* dicebatur, & docent Felin. in *cap. Eccles. S. Maria, de constit. num.* 72. & 73. Zechius de *Republ. Eccles. tit. de Cleric. fol. mhi* 410. Annibald. in *addit. ad Mandellum, consil.* 8. *lit. H.* Sayr. de *cens. lib.* 3. *c.* 19. *num.* 9. *§. sic etiam*, Filliuc. *tom.* 1. *tracl.* 16. *c.* 10. *num.* 270. §. 3. Laderch. *consil.* 103. *n.* 1. Souf. in *Bulla Cæna, c.* 16. *disp.* 8. *concl.* 3. Reginald. *tom.* 1. *lib.* 9. *c.* 23. *n.* 358. §. *tenendum est tertio*, Duard. in *Bulla Cæna, lib.* 2. *can.* 15. *q.* 19. *n.* 1. & alij) sed de iure communi non est prohibitum Ecclesiasticis vendere vinum in taberna posita ad domus Ecclesiæ, imò id eis in terminis concedunt Geminianus & Franchus in *cap. unic. de vir. & ho-*

nest. Cleric. in 6. Lamber. de iur. patron. lib. 2. *part.* 1. *ars.* 26. *quest.* 9. *num.* 9. Genuen. in *prax. Arch. cap.* 26. *num.* 7. & Prosp. August. in *addit. ad sum. Quarant. verb. veltig.* ergo si per statutum Ecclesiasticis id prohibetur, erit statutum contra immunitatē, & libertatē Ecclesiasticam: imponitur enim Ecclesiasticis, cum eorum detrimento, onus, quod de iure iis non est impositum: ergo &c.

Confirmatur: quia statutum, quo Ecclesiastici efficiuntur deterioris conditionis, quàm sunt laici, est per omnes contra immunitatem Ecclesiasticam, vt videre est apud Doctores *suprà* citatos, & præterea apud Felinum in *cap. Ecclesi. S. Maria, de constit. num.* 3. Zabarellam in *cap. peruenit de immunit. num.* 13. Gueuaram in *propugn. libert. Eccles. assert.* 1. §. 5. *num.* 42. Riocium in *praxi, tom.* 3. *resol.* 107. *num.* 7. Pechium de *amortizac. cap.* 6. Megalium in 3. *parte, lib.* 3. *cap.* 10. *quest.* 1. *num.* 51. Valenzuelam in *defens. cens. Pauli V. part.* 3. *num.* 168 & alios: & probatur *ex cap. quanto, de primileg. & ex cap. fin. de immunit. Eccles. in 6.* & ratio est, quia cum seruiant laicis in spiritualibus, & in iis, quæ spectant ad animam, debent esse laicis fauorabiles; sed ex huiusmodi statuto Ecclesiastici efficiuntur deterioris conditionis, quàm sunt laici: ergo &c. Minor probatur, quia Ecclesiasticis Religiosis, saltem ex vi huius statuti, semper opus erit conducere domus, seu tabernas alienas ad vinum vendendum; cum in statuto præcipiatur vinum vendi in quarta domo, seu taberna distante ab Ecclesia, ubi domus Religiosi (cum habirent ad Ecclesiam) habere non consueuerunt, hoc autem non accidet laicis, qui in propriis domibus sine conductione alienæ tabernæ suum vinum semper vendere poterunt cum

cum non consueverint habitare ad Ecclesias, sicut Religiosi: ergo in hoc Ecclesiastici Religiosi saltem erunt deterioris conditionis, quam sunt laici.

3. Adde, quod multum interest, multumque commodum affert (ut laici etiam fatentur) habere vini tabernam coniunctam cum propria domo, quo beneficio ex vi istius statuti priuantur Ecclesiastici Religiosi, saltem cum ex alio capite iura, etiam Civilia, semper clament; magis favendum Ecclesiasticis, quam laicis, ut apparet ex l. *sunt persona. ff. de relig. & sumpt. funer.*

SECTIO XVII.

Proponitur COROLLAR. VII.

1. Sequitur septimò esse contra immunitatem, & libertatem exigere, vel mandare exigi gabellas ab Ecclesiæ Emphyteutis, idque propter easdem rationes supra allatas.
2. Confirmatur: quia privilegia hæc exemptionis à gabellis, datis, &c. (ut mox infra dicetur) sunt realia: ergo transeunt etiam ad Ecclesiæ Emphyteutas: atque ita contra Auandagnum de exeq. man. lib. 2. cap. 14. num. 33. Valacum de iure emphyteut. quest. 17. num. 31. & seq. Carocium de loc. 10. quest. 25. num. 14. 35. & 43. Rolandum lib. 4. consil. 61. num. 14. & 5. (qui non improbabilius tradunt oppositum, quod scilicet cum emphyteuta sit secularis: arque adeo gabellis, & collectis obnoxius, teneatur illas soluere, etiam pro re emphyteutica Ecclesiæ, quia mutata persona mutatur qualitas rei) docent Doctores, quos citat, & sequitur Felicianus de solis in tract. de cens.

tom. 2. in add. 1. libr. 1. num. 1. & seq. ubi asserit, ita sæpius fuisse decisum Compluti pro Collegio D. Illesonfi, & pro Monialibus S. Claræ. Asserit secundò ita Rectorem Academiæ excommunicationis muctone emphyteutica Collegij bona consueuisse defendere, ac liberare à quacunque impositione Asserit tertio ita etiam vidisse alibi multoties observatum.

Aduerte tamen hic Corollarium; hoc nostrum non procedere in sensu alio, neque in emphyteuta Ecclesiæ redimibili; quare si Ecclesia, vel persona privilegiata domum, agrum, vineam, vel quid aliud in censum emphyteuticum redimibilem concedit, debitor census, prædijque possessor non gaudet exemptionis privilegio. Ratio, quia in hac forma conventionis nullum dominium remanet penes Ecclesiam, vel personam privilegiatam, sed tantum ius recipiendi pensionem annuam: ergo &c. atque ita docet in terminis nostri casus Felicianus in loc. supra citat. & tom. 1. lib. cap. 10. num. 5. & 15.

SECTIO XVIII.

Proponitur COROL. VIII.

Sequitur octauò: esse contra immunitatem, & libertatem Ecclesiasticam exigere, vel mandare exigi gabellas à Colonis laicis partiariis Regularium, idque propter easdem rationes.

Confirmatur, quia privilegia hæc exemptionis à gabellis datis &c. (ut supra annuebam) sunt realia: ergo de iure transeunt, etiam ad Colonos co-

Y y 2 rundem

rumdem Regularium. Consequentia pater: Antecedens probatur; quia Regularium bona, prædiæque sunt priuilegiata, & exempta ab onere soluendi gabellas, vt patet ex dictis dubitat. 24. tum quia priuilegium concessum Ecclesiæ, Ciuitati, & aliis personis, quæ non moriuntur, censetur reale, vt docet gloss. in leg. forma, §. quamquam, ff. de censibus, Menoch. lib. 1. conf. 276. num. 8. & alij: tum quia sic patet ex Bulla Pij V. in qua summus Pontifex eximit Fratres, Monachos, Moniales, ac alias Regulares personas, eorumque Monasteria, Cœnobia, Conuentus, Ecclesias, Cappellas, Oratoria, & alia loca, ac terras, possessiones, prædia, agros, & bona, nec non laboratores, Colonos, arrendatarios, affictuarios, ac gestores suorum negotiorum ab omnibus exactionibus, tam Vrbanis, quàm rusticis, nec non datijs, gabellis, pedagijs, vectigalibus, Collectis, impositionibus, oneribus ordinariis, & extraordinariis, ac tam realibus, quàm personalibus, meris, & mixtis, etiam subsidio triennali, & augmento, & focularibus, equorum taxis, militumque hospitij, &c. tam impositis, quàm imponendis: sic ibi: ergo cum hæc priuilegia exemptionis sint realia, dicendum est, quod de iure transeant, etiam ad Colonos eorundem Regularium.

3 Quod eò magis dicendum est, si Colonus à principio pactitatus fuisset cum Ecclesiâ, velle se etiam participare hanc immunitatem pro parte sibi competente, vt docet Menochius lib. 2. de arbitr. cas. 562. num. 56. Macca-brunus conf. 18. num. 39. & alij.

4 Item à fortiori non tenentur Coloni, seu affictatores prædiorum Ecclesiasticorum soluere gabellam, vulgò di-

ctam di luxuri. Ratio, quia quando gabelloræ pretiant, & taxant dictam gabellam, fructus non sunt separati à solo Ecclesiastico, immuni à datijs, & gabellis, sicuti docet Carolus de Grassis de effectib. Cleric. effect. 3. num. 90. vbi sic ait: in facti contingentia in Vrbe Panormi fuit decisum pro emptoribus fructuum pendentium cuiusdam viridarij Religionis Militensis contra Gabellatas, qui pretendebant ius gabella ab ipsis emptoribus: & hoc quia fructus non erant separati à solo tempore venditionis hæc ille.

Porro doctrinam præcedentis octauij Corollarij tradunt Abbas lib. 1. conf. 9. num. 2. ver. ad secundum & in cap. ex parte lib. 1. num. 4. & 5. de decimis, & alij, quos refert, & sequitur Menochius vbi supra num. 46. Tamburinus de iure Abbatum, tom. 1. disp. 15. quest. 21. num. 9. Peirinus super priuileg. Minim. tom. 1. constitut. 2. Iulij l. 1. §. 33. num. 142. quamuis non pauci Doctores (vt verum fatear) sentiant oppositum; at quod supra dixi, est multò probabilius, propter rationes, quæ supra adducebantur.

Illud tamen fatendum est, 'teneri 6 Colonos Regularium soluere gabellam ex dictis fructibus collectis, si eos posite vendant, aut transferant de loco ad locum, vt alienent. Ratio, quia tunc sunt bona laicorum, & non pertinent, neque etiam indirectè, ad Ecclesiasticos; atque ita docet Fil-lucius tom. 1. tract. 16.

capite undecimo,
numero 302.

SECTIO XIX.

Proponitur COROLLAR. I X.

1. Sequitur nonò eisdem Regularium Colonos nec teneri soluere decimas pro sua portione Colonica ex prædiis Ecclesiasticis percepta¹; idque propter easdem rationes *suprà* adductas.
2. Confirmatur: quia dicta priuilegia exemptionis sunt realia, vt *suprà* probabatur; ergò de iure transeunt, etiam ad Colonos: atque ita docent contra Tamburinum *vbi suprà quest. 18. num. 32.* quam plures Doctores, quos citat, & sequitur Menochius *lib. 1. consil. 276. num. 8.* Henriquez *lib. 7. cap. 27. numero 8.* & in gloss. *littera H.* vbi refert priuilegium quoddam exemptionis decimarum concessum Societati Iesu à Gregorio XIII. (quod per participationem competit cuicumque Religioni) & subdit, quod hæc causa fuerit pluries agitata apud Tribunalia Ecclesiastica, Romæ, & Hispaniæ, & semper fuerit pronunciatum pro Regularibus, eorúmque Colonis: ita etiam docet Peirinus in *priuileg. Minim. tom. 2. constit. 2. Iulij 11. § 31. num. 132.* vbi sic ait *Nota, quod non solum Domus, & prædia nostra sunt exempta à solutione decimarum, sed etiam Coloni, qui conducunt agros nostros; siue conducant ad medietatem fructuum, & dicuntur Coloni partiarij; siue vs quotannis certam partem fructuum nobis tribuant in omnem euentum, & reliquum sibi acquirant: nam priuilegium est reale, & priuilegium reale de iure communi transit ad Colonos: ita ille.*

Dices, in nonnullis Prouinciis Mo-

niales, & Regulares, eorúmque Coloni soluunt decimas: ergò, &c.

Responderetur id fortan esse, quia ibi Episcopi obtinuerunt à summo Pontifice reuocatoriam Priuilegiorum, & iurium Regularium.

Dices secundò, ex Tamburino *vbi suprà, Rota in vna Placentina 17. Decembris 1584. coram Blanchetto* quam refert, & sequitur Seraphinus *decis. 127. num. 2.* & eadem Rota *in vna Pampilonens. 15. Decembris 1615. coram Coccino*, docet oppositum: ratio Rotæ est, quia priuilegia exemptionis à solutione decimarum sunt personalia, non autem realia, & consequenter non transeunt ad Colonos, vel Arrendatarios.

Responderetur, sequi Rotam opinionem probabilem, at opinio opposita nostra est multò probabilior, vt patet ex iis, quæ *suprà* dicebantur.

SECTIO XX.

Proponitur COROLLAR. X.

Sequitur decimò, esse contra immunitatem, & libertatem Ecclesiasticam statuere, ne laici vendant, molant, coquant panem, aut alia seruitia, & obsequia Ecclesiasticis præstent; idque propter rationes, quæ *suprà* adducebantur.

Confirmatur ex cap. eos, de immunit. Eccles. in 6. vbi habetur: Eos, qui temporale dominium obtinentes, suis subditis, ne Prælati aut Clerici, aut personis Ecclesiasticis, quidquid vendant, molant, coquant panem, aut alia obsequia exhibere presumant, aliquando interdiciunt, cum talia in derogationem libertatis Ecclesiasticæ presumantur, eo ipso

excommunicationis sententiam incurrere decernimus, sic ibi: ergo, &c. atque ita contra nonnullos docent communiter Theologi, vt Suarez *de cens. dispus. 21. sect. 2. num. 93.* Coriolan. *in Bull. Cæn. excommuni. 15. fol. mibi 937.* Reginaldus *tom. 1 lib. 9. cap. 24. numer. 358.* Fillucius *tom. 1. tract. 16. cap. 10. num. 171.* Gambacurta *1. act. de cas. reseru. cap. 10. num. 10 & alij passim.*

3 Dices ex aduersarijs huiusmodi statuta esse potius contra libertatem politici conuictus, quàm contra libertatem Ecclesiasticam, ergo, &c.

4 Respondetur primò, esse saltem indirectè contra libertatem seu immunitatem Ecclesiasticam, cum inde Ecclesiastici damnum percipiant, vt patet consideranti, & in Bulla Cænæ excommunicentur, etiam qui indirectè aliquid statuunt contra dictam libertatem: ergo, &c.

5 Respondetur secundò, incommodiùs, & durius esse Ecclesiasticis, vexari in iis, quæ pertinent ad politicum conuictum, quàm in iis, quæ pertinent ad Ecclesiam, vt Ecclesia est: ergo, &c.

6 Respondetur ter: id, de iure communi quemlibet præstare posse, alteri obsequia prædicta; ergo illa impedire præstari Ecclesiasticis, est contra libertatem Ecclesiasticam; quia, vt *supra* probabatur, est contra dictam libertatem Ecclesiasticam denegare Ecclesiasticis ea, quæ de iure communi iis competunt: ergo, &c.

lat Ecclesiasticis ea, quæ tanquam ciuibus iis competunt; idque propter rationes, quæ *supra* afferebantur; tum quia Ecclesiastici ob huiusmodi statuta timidiore efficiuntur; tum quia libertas Ecclesiastica consistit in facultate efficiendi quidquid effici licet; at Ecclesiastici non possunt efficere, quidquid effici licet, dū potestas laica huiusmodi statuta, & decreta cōdit; ergo &c. tum quia licet talia iura communia Ciuibus, non debeantur Ecclesiasticis, qua Ecclesiastici sunt, debentur tamen iis, qua Ciues sunt etiam, si statum diuersum à laicis habeant: imò quia status Ecclesiastici sunt, nouo, & maiori titulo illis competit, ne dictis iuribus communibus priuentur; quia propter statum Ecclesiasticum maiori honore, & reuerentia digni redduntur: & sic ad immunitatem naturali iure debitam Ecclesiasticis pertinet, vt dictis iuribus Ecclesiastici non priuentur.

Confirmatur: quia summus Pontifex in Bulla Cænæ absolute loquitur de libertate Ecclesiastica, qua videlicet gaudent Ecclesiastici: etiamsi illa sit circa rem communem laicis, & Ecclesiasticis: tum quia summus Pontifex intendit consulere Ecclesiasticis, ne à seculari potestate vexentur: at graue damnum Ecclesiastici paterentur, si à tali potestate impunè vexari possent in iis, quæ ad conuictum politicum spectant: ergo &c. atque ita contra *Pereiræ de manu Regia, part. 2. 67. num. 15.* & alios docent communiter Theologi, & Canonistæ *in cap. fin. de immuni. Eccles. in 6.* Suarez contra Regem Angl. *lib. 4. cap. 22. num. 19.* Duardus *in Bull. Cæn. can. 15. quest. 19. numer. 81.* Carolus de Grassis *de effect. Cleric. effect. 2. quest. 44. num. 358. & seqq.* Ioannes Bertran. de Gueuara *in propugn. libert. Eccles. assert. 1. §. 6. num. 10. &*

SECTIO XXI.

Proponitur COROLLAR. XI.

1 Sequitur vndecimò esse contra libertatem Ecclesiasticam statutum si tol-

11. Maynardus de *privileg. Eccles. part. 2. art. 22. num. 25.* & alij tam Theologæ, quam Canonum Doctores.

3 Dices cum Pereira statutum in tantum esse contra libertatem Ecclesiasticam, in quantum factum fuerit in odiū Ecclesiasticorum: secus autem, si odium non detur; sed sub ratione boni publici statutum procedat, quanvis inde aliquantulum civilis societas, vel libertas Ecclesiasticorum minuat, cum non libertati Ecclesiasticæ, sed libertati civili potius per tale statutum obuietur; ita Pereira, qui respondet *ad cap. fin. de immunit. Eccles. in 6.* asserens Papam statutum illud reprobasse ex præsumpto odio: at secus, quando non ex prava intentione; sed propter publicam utilitatem statutum procedit.

4 Respondetur cum Guevara *loco supra citato*, quod libertas, & immunitas Ecclesiasticorum non pender ex bono, vel malo animo statuendum; sed ex natura rei, & ex privilegiis, quæ illis absolute competunt de iure diuino, & humano; alioquin potestas laica efficeret semper statuta sua intendendo, & asserendo se illa non ex odio, sed propter bonum publicum efficere, quod est maximum absurdum.

5 Dices secundò cum eodem Pereira *num. 16. contineri in cit. cap. fin.* prohibitionem absolutam, & generalem: at in casu nostro esse prohibitionem particularem: ergo &c.

Respondetur cum Guevara *ubi supra, num. 33.* utrobique esse eandem rationem prohibitionis, & argumentum valere de toto ad partem *ex leg. quæ de tota, ff. de rei vindicat.* quia plus, & minus non variant speciem, ut dicit Philosophus, & habetur *in leg. fin. ff. de fundo instructo.*

SECTIO XXII.

Proponitur COROLLAR. XII.

SEquitur duodecimò esse contra immunitatem Ecclesiasticam prohiberi Ecclesiasticos (in casu, quod in aliquo Baronis loco vendantur comestibilia in in. eius taberna solum) tabernas aperire ad vendendas res suas ex suis prædiis collectas; quia ex dictis, & ut ex communi obseruat Regens de Ponte *in respons. super cens. Veneta, fol. mibi 85.* Ecclesiastici de iure habent liberam contractionem cum laicis: ergo non obstante, quod in aliquo loco res vendantur per tabernarium Baronis solum, possunt adhuc Ecclesiastici ad res suas ex suis prædiis collectas vendendas tabernam aperire.

Confirmatur: quia Baro non potest Ecclesiasticis coartare privilegium, quod de iure illi habent, absque eo, quod incurrat in censuram Bullæ Cœnæ, ut patet etiam ex dictis, & tradit glossa *in cap. negotiatorem, 88. dist. Abbas in cap. 2. de Cleric. vol. Monach. Geminianus, & Franchus in cap. unic. de vita & honest. Cleric. in 6. Roland. vol. 4. cons. 71.* & alij, quos citat, & sequitur Bellettus *in disquis. Cleric. tit. 1. §. 21. num. 15.* Genuen. *in praxi, cap. 62. num. 7.* Prosper de Augustino *in addit. ad sum. Quaranta, verb. vectigal.* Squillant. *de privileg. Cleric. cap. 8. num. 32.* Barbosa. *part. 2. allegat. 13.* & Martha *part. 4. cas. 3. num. 13.*

Confirmatur secundò, quia statutum prohibens extrahi vinum ad vendendum extra Civitatem, vel introduci ad vendendum in illa, non comprehendit Ecclesiasticos; idque ex eo, quia hi possunt

possunt de iure res suas vendere vbi-
cunque voluerint, vti ex communi do-
cent contra nonnullos Iuristas Martha
de iurisd. part. 4. cap. 83. num. 1. Gram-
matic. *decis. 100. num. 13.* Azor. *part. 3. lib. 5. cap. 19. quest. 13.* Bursatus *lib. 1. conf. 42. num. 28.* Gueuara *in propugnac. immunit. Eccles. §. 3. assert. 1. num. 11.* Rolandus *lib. 4. conf. 61. num. 22.* Ioan. de Amico *conf. 18. num. 17.* Baiardus *in addis. ad Iul. Clar. §. fin. quest. 82. num. 87.* Faustus *in spect. Confess. disp. 33.* 20 Bellett. *disquis. Cleric. part. 1. tit. 6. §. 3. num. 1.* & alij: ergo &c.

- 4 Confirmatur tertio, quia prohibitio, ne quid vendatur, nisi in taberna Baro- nis; seu in Zagato, non tendit ad vti- litatem publicam; & æquè concernen- tem Clericos, & laicos: ergo Clericos prohibitio non comprehendit, sicuti præter Doctores *suprà* citatos docent etiam Couar. *in cap. possessor, part. 2. §. 4. num. 8. de reg. iur. in 6.* Bald. *lib. 2. conf. 198. verb. non obsta.* Ripa *tract. de peste, tit. de remed. ad conseru. vbertatem, num. 112.* Menoch. *lib. 8. conf. 800. num. 30.* & alij, quinimò (vt meritò docent Ma- strillus *de Magistr. lib. 4. cap. 18. num. 55.* & Nouarius *de grauam. Vassal. tom. 1. grauam. 74.*) Barones id faciendo inferunt iniuriam Vassalli, nisi id for- tèt faciant ex iure acquisito per diutur- nam consuetudinem: quapropter rectè monet Nouarius *vbi supra, num. 3.* vt contradicant in principio Vassalli, ne sibi præiudicent, & dent ius ad fauo- rem Baronum per ipsorum acquiescen- tiam.

- 5 Confirmatur quarto, quia (vt docent Graffius *in decis. tom. 1. lib. 4. cap. 18. nu- mero 79.* Duard. *in Bulla Cæne, lib. 2. can. 5. quest. 4. concl. 3. num. 6.* ex Butrio *in cap. super quibusdam, de verb. signif. num. 15.* Coriolanus *in explic. Bulla Cæ-*

na excom. §. & Gambarupta de cas. res. cap. 5. in Bulla Cæne, num. 7.) Barones, vel Vniuersitates id efficiendo incidunt in censuram Canonis quinti Bullæ Cæne ex eo, quia hæc est species cuius- dam vectigalis; quamuis oppositum sentiat Filliucius *tom. 1. tract. 16. cap. 5. num. 110.* motus ex eo, quia talis actio non reuocatur ad impositionem gabel- larum; sed potiùs ad Monopolium; at quidquid sit de hoc, illud saltem sequi- tur in vtraque opinione omnium, quod huiusmodi tabernæ, zagata illa illicita sint, in ordine ad laicos etiam: ergo multò magis illicita erunt in or- dine ad Ecclesiasticos, & consequèter in vtraque opinione omnium sequetur, quod prædicta prohibitio non possit afficere Ecclesiasticos, quod sufficit no- bis pro nunc.

SECTIO XXIII.

Proponitur COROLL. XIII.

S Equitur decimotertio, quod et si non sit contra libertatem Ecclesia- sticam mittere (sicuti consuevit fieri in Regno Neapolis) literas hortatorias ad Episcopos ad finem, vt hi ab aliqua praua determinatione desistant; quia literæ hortatoriæ sunt literæ amicabi- les, in quibus Episcopus aliquid contra laicum iniuste, vel impertinenter agens, monetur, vt ab ea re faciendo desistat velit. Secundo, quia verba hortatoria so- lum consilium important, & necessita- tem non inducunt: tamen si in dictis li- teris Princeps, vel eius Minister præter verba hortatoria verbis prelatoris vta- tur, implicite, & indirectè videtur face- re cõtra dictam libertatē Ecclesiasticam.

Ratio,

Ratio, quia preces Principum æquiparantur mandato, & vim inferre videntur. Vide Coriolanum in *Bullam Cava, excommunicatio* 16. & Megalium in 3. *part. lib. 3. cap. 19. num. 6.*

SECTIO XXIV.

Proponitur COROLLAR. XIV.

SEquitur decimoquarto esse contra immunitatem Ecclesiasticam statueret, ne concubinæ, v. g. teneantur pro furtis, quæ committunt, si statutum extendatur etiam ad Ecclesiasticorum concubinas, quæ iis per furtum damnum intulerunt; idque propter rationes, quæ *supra* dicebantur.

- 2 Confirmatur, quia (sicuti docent Butrius in *cap. cum terra de elect. num. 6.* Felin. in *c. Eccles. S. Maria, n. 69.* Imol. n. 11. Maynard. de *privileg. Eccles. par. 1. art. 1. n. 24.* Aponte in *respons. pro cens. Pauli V. fol. 71.* Valenzuela in *defens. Monitorij Pauli V. par. 1. num. 55.* Guevara in *propugn. Eccles. assert. 1. §. 5. n. 25.* & alij) statutum, seu lex, si tollat Ecclesiasticis id, quod de iure communi illis competit, est contra immunitatem Ecclesiasticam; sed de iure communi cuilibet competit actio furti, quæ per dictum statutum Ecclesiasticis denegatur: ergo &c.

- 3 Non obstat, si dicas cum Pereira de *manu Regia. par. 2. cap. 75. num. 1.* dictum statutum tollere actionem furti, etiam laicis: & fecti propter publicam utilitatem: nam si hoc excusaret, sequeretur, quod omnia statuta, omnique leges, cum ferantur propter publicam utilitatem, & sint generales, meritò comprehenderent semper Ecclesiasti-

Thom. del Bene Dubit. Moral.

cos, quod est falsum, quia publica utilitas non tribuit laicis iurisdictionem, ut possint statuere aliquid præiudiciale Ecclesiasticis, ut ex sacris Canonibus, & communi sententia Doctorum tradunt Angelus *vers. immunitas, num. 37.* Surdus *vol. 1. confil. 2. & vol. 3. confil. 302.* Martha *pari. 4. cent. 1. cas. 1. & alij.*

Adde primò, quod defectu potestatis, 4 & iurisdictionis laicorum in Ecclesiasticos, nec etiam valet statutum, quod est Ecclesiasticis fauorabile; sicuti habetur in *cap. Eccles. S. Maria de constit. & docet ibi Abbas num. 10.* Felin. *num. 80.* Menochius *vol. 3. confil. 291. num. 25.* Riminald. Senior *vol. 2. confil. 218. num. 8.* Oddus *confil. 44. num. 13.* & Berous *vol. 4. confil. 31. num. 22. & seqq.* ergo multò minus, &c. Excipe, nisi statutum Principis sit merè privilegiatum: tunc enim, licet laici in Ecclesiasticos nullam habeant superioritatem, valeret. Ratio, quia privilegium etiam non subito concedi potest. Dixi merè privilegiatum, quia non valeret statutum, etiamsi esset Ecclesiasticis fauorabile, & privilegiatum, si haberet se per modum præcepti, & necessitatis, non autem solum per modum meri consilij, & privilegij: atque ita docet Surdus *vol. 1. confil. 2. num. 19. & vol. 3. confil. 301.* Hondedeus *vol. 1. confil. 3. & vol. 2. confil. 20. & alij.* quos ipsi citant, & sequuntur.

Adde secundò, quod defectu eiusdem potestatis, & iurisdictionis laicorum in Ecclesiasticos, nec valet, & consequenter nec ligat Ecclesiasticos, statutum, quamvis licitum, honestum, & propter publicam utilitatem promulgatum, & privilegia Ecclesiasticorum non lædens. Ratio, quia in statuentem non sufficit iusta causa, sed præterea requiritur iurisdicção: necessitas enim, seu bonum commune cum iu-

Z z

sta.

ita causa non tribuunt laicis iurisdictionem in Clericos, sicuti rectè traduntur *Surdus vol. 1. conf. 2. num. 33. & vol. 3. conf. 301. num. 11. & 28. & conf. 560. num. 11. Menochius vol. 3. conf. 291. n. 25. ergò multò minus, &c.*

- 6 Adde tertio, quod quando Ecclesiastici non nominantur in statuto, statuentes cogi possunt, ut declarent: quod Ecclesiastici, & Ecclesia in illo non comprehendantur, ad finem ut vitetur omne periculum præiudicii: atque ita docent Ancharanus *num. 1. Geminianus num. 4. Franchus num. 2. in cap. fin. de immunit. Ecclesiastica*, in 6. S. Antonin. 3. part. 111. 12. cap. 3. §. 5. *Surdus vol. 3. conf. 301. num. 45. Maynardus de privileg. Eccles. part. 1. art. 22. num. 31. Guevara in propugn. libert. Eccles. assert. 2. §. 2. num. 63. & alij.*

- 7 Quod si autem in statuto Ecclesiastici nominentur, certum est, quod statutum non valeat, lædaturque immunitatem Ecclesiasticam, etiam si in publica utilitate fundetur, sitque fauorabile Ecclesiasticis; sicuti *suprà* dicebatur, & docent præter Doctores *suprà* citatos, Canaleanus *lib. 3. decis. 33. num. 16. Plotus conf. 93. num. 2. Ciottus lib. 1. conf. 81. num. 84. Suarez de legib. lib. 3. cap. 34. & contra Regem Angliæ lib. 4. cap. 16. Aponte in respons. pro cens. Ven. fol. 71. & seqq. Maynardus de privileg. Eccles. part. 2. art. 22. n. 46. Guevara in propugn. libert. Eccles. assert. 1. §. 6. num. 55. & §. 8. & communiter Canonistæ, & Iuristæ in cap. fin. de reb. Eccles. non alien. & cap. Ecclesia S. Maria de constit. & ratio est, quia publica necessitas non tribuit iurisdictionem*

nein laico, ut statuat contra non subditos, ut *suprà* probabatur, & docet Baldus in l. cunctos populos, num. 20. C. de sum. Trinit. Decius in cit. cap. Eccles. S. Maria de Constit. n. 7. & Felinus n. 18.

Confirmatur, quia alioquin absque dubio omnes leges in corpore iuris contentæ ligarent Clericos, quia omnes respiciunt publicam utilitatem, ut rectè notarunt Bariole *conf. 38. Collegium Bononiense in respons. pro libert. Eccles. num. 20. Germonius in assert. libert. Eccles. c. 7. Guevara loco supra cit. & Fagn. in resp. pro cens. Pauli V. f. 65. Item possent præterea Principes in omni statuto, seu lege nominare Ecclesiasticos: ratio, quia omnis lex est propter bonum publicum, seu propter publicam utilitatem, alioquin iusta non esset, ut communiter dicitur in *mat. de legibus*.*

Ex dictis sequitur, quod si dubium sit, an statutum libertati Ecclesiasticæ aduersetur, & sic damnū Ecclesiis, vel Ecclesiasticis inferat, potest Episcopus cogere authorē statuti, ut declaret expressè tali statuto Ecclesiasticos, & Ecclesias non comprehendī.

Quod si autem euidenter constet statutum esse contra libertatem Ecclesiasticā, potest, quin & debet, Episcopus præcipere, ut author statuti illud tollat (quod si tollere is recuset) debet ipse Episcopus propria autoritate illud tollere, & præterea declarare huiusmodi statutum. legem, seu pragmaticam, &c. irritam, & nullam esse, de qua re videti potest Felinus in cap. Eccles. S. Mariae, n. 145. de constit. Saytus de cens. lib. 3. c. 34 n. 17. & Alterius lib. 5. disp. 49. c. 16. 6. dub. 54. atq; hinc primi Tom. finis esto.

Deo Optimosit sempiterna laus, & gloria. Amen.

INDEX

Rerum & Verborum, quæ in hoc Volumine continentur.

A

Abolutio.

AB SOLVERE à peccatis, & abfoluere à cenfuris quomodo dif-
ferunt. pag. 12. num. 3

Abolutio ab excommunicatione, aliif-
que cenfuris an dependet ab abfolu-
tione à peccatis. pag. 126. num. 6

Abolutio bona fide obtenta à peccatis,
& non à cenfuris an valida fit. pag. 76.
corollar. 1. num. 2

Abolutio à cenfuris quid requirat. *ibid.*

Abolutio à peccatis an requirit antece-
dentem peccatorum confeffionem. pag.
123. num. 1

Abolutio data à cenfuris latis à iure an
valet in foro externo. pag. 135. n. 1

Abolutus à referuariis, quamvis ineffica-
citer quoad falutem, an poffit iterum
confitendo à fimplici Confelfario ab-
folui à referuatis. pag. 77. num. 2

Actus.

Actus interni an poffint præcipi, vel pro-
hiberi à potestate humana per fe, &
directè. pag. 100. num. 4

Actus indeliberatus an fit humanus. pag.
107. num. 1

Actus proficifcentes ab excommunicato
Thom. del Bene Dubit. Moral.

tolerato an funt validi. pag. 128. n. 4

Animal.

Animalia obertantia quibus applicanda.
pag. 129. num. 2

Apoftafia. Apoftata.

Apoftafia in ordine ad hærefum quomo-
do fe habet. pag. 90. num. 10

Apoftata quis. *ibid.*

Apoftatæ an incurrunt omnes pœnas
hæreticorum. pag. 89. num. 10

Appellatio.

Appellatio caufa decifæ per duos Iudices,
vnum Laicum, alterum Ecclefiafticum,
an debet fieri coram Iudice Ecclefia-
ftico. pag. 176. num. 4

Archiepiſcopus.

Archiepiſcopus an poffit reuocare, immu-
tare, vel difpenfare in aliquo, quod in
Prouinciali Synodo decretum fuit.
pag. 131. num. 14

Archiepiſcopus Prouincialia ftatuta con-
dere volens an Epifcoporum Syno-
dum cogere debet. pag. 131. num. 4

B.

Bannum.

B Anna vnde ortum duxerunt. pagin.
20. num. 1

Z z 2

Banna:

Index Rerum, & Verborum.

Banna in cuius vtilitatem , & securitatem tendunt. pag. 20. num. 1
Bannis quinam ad triremes condemnantur. ibid. num. 2.

Beneficiarius.

Beneficiarius an validè superfluum beneficij fructuum dominium in alium transfert. pag. 236. num. 2
Beneficiarius an sit omnium beneficij fructuum dominus cum onere, & obligatione, vt superflua in pios vsus expendat. pag. 236. num. 2
Beneficiarius an licitè possit testari de iis, quæ ex prouentibus beneficiorum congruenti sustentationi subtrahit. pagin. 236. num. 2
Beneficiarij Religiosi an possunt testari, nisi ex concessione Summi Pontificis. pag. 236 num. 3.
Beneficiarij fructus superfluos quouis titulo accipientes an peccent. pag. 236. num. 2
Beneficiarij fructus superflui an sunt obligati pijs vsibus. pag. 236. n. 2

Beneficium.

Beneficium alteri perpetuè vnitum an censetur vnum cum illo. pag. 195. n. 7
Beneficium obtinentes, & sacris initiati, an negotiando peccent. pag. 297 n. 4
Beneficium restitutionis in integrum quibus competat. pag. 14. n. 1
Beneficium restitutionis in integrum vt detur, quid requiratur. ibid. num. 2

Bona.

Bona Principatus ad quem pertinent. pagin. 13. num. 3
Bona an adherent personæ pag. 25 num. 4
Bona incerta ex tacita dominorum voluntate videntur in causas pias eroganda. pag. 230. num. 7
Bona naufragorum in litus eiecta ha-

bentur tanquam adespota. fol. 219 n. 5
Bona incerta quibus impendenda. pagina 229. num. 4
Bona peregrini ab intestato morientis ad quem pertinent. ibid.
Bona incerta quo iure pauperibus, vel pijs causis sunt impendenda. pag. 230. num. 8
Bona incerta veris pauperibus sunt distribuenda. pag. 232. num. 2
Bona an sunt accessoria personæ. pag. 179. num. 3
Bono communi an cedere debet bonum particulare. pag. 13. num. 2
Bonum totius redundat in bonum partis. pag. 264 num. 1

Bulla.

Bullæ Cænæ an excommunicantur multantes personas Ecclesiasticas. pag. 49 num. 5
Bulla Cænæ Domini vbi obligat. pagin. 152. addend. 6

C

Capitulum.

Capitulum, seu Conuentus an possit renunciare iuri acquisito per consuetudinem. pag. 68 num. 2
Capitulum Sede vacante an æqualem Episcopo iurisdictionem habet. pag. 140. corollar. 1

Caput.

Caput cæteris membris præferri debet. pag. 23 sect. 13

Carthusianus.

Carthusianus an tenetur ad legem de carnum perpetua abstinencia, si nullus alius cibus suppetat. pag. 212 n. 7

Casus.

Casus Papalis quando sit Episcopalis pag. 161. num. 11

Censura

Index Rerum, & Verborum.

264

Censura.

- Censura propter hæresim quando censetur comprehendi in Bulla Cœnæ Domini. pag. 105. n. 2
- Censura homicidij an contrahitur vsque quo sequatur mors. pag. 106. num. 1
- Censuram an euitat, qui metu graui ductus opus, quod præcipitur, exequitur. 101. num. 4
- Censurarum quarum venit absolutio intelligenda in articulo mortis? pag. 156. per tot.
- Censuræ Bullares Papæ reseruatae quas ob causas relaxari possint. pag. 158. num. 1 & seq.
- Censuræ aliquod delictum afficientes an contrahuntur, nisi ob delictum verum, & omni ex parte consummatum pag. 106. num. 1
- Censuræ Bullæ Cœnæ Domini quando censentur comprehendi in priuilegio, seu facultate absoluendi ab omnibus censuris. pag. 2. num. 3
- Censuræ Bullares an se habent per modum sententiæ latæ ab homine. pag. 75. num. 2
- Censuræ incurfusio an supponit inobedientiam, & contumaciam. pag. 129. n. 5

• Censur.

- Census causæ an præcisci debent. pag. 4. num. 3
- Census ignorantia à nullo iure probatur. ibid.

Cessans.

- Cessante, & ruente principali necessario cessat, & ruit accessorium. pag. 125. n. 2

Charta.

- Chartæ, seu appellationes in causis Ecclesiasticis an sunt admittendæ. pag. 33. num. 9

Circumstantia.

- Circumstantia personæ publicæ an sit in Confessione explicanda. pag. 210. n. 6

Ciues.

- Ciues quam proportionem inter se seruare debent in distributionibus. pag. 18. num. 1
- Ciues omnes an possunt taxari, & imponi proportionem geometrica ad pecuniam mutuandam ad emptionem victualium pro necessaria militum sustentatione. pag. 18. num. 2

Ciuitas.

- Ciuitas in victualium penuria constituta ad quid possit cogere Ciues pag. 18. n. 1
- Ciuitas vt minus damni patiatur, ad quid possint compelli Ciues. pag. 19. num. 3
- Ciuitas sine pauperibus an sit perfecta. pag. 19. num. 2
- Ciuitas an licite possit compellere Ciues, vt iusto pretio animalia locent causa asportandi frumentum, & alia necessaria. pag. 19. sect. 8.
- Ciuitas an possit cogere Ciues ad mutuandam pecuniam ob publicas necessitates. pag. 225. num. 1

Clericus.

- Clerici an negotiari possunt. pag. 297. n. 2
- Clerici percussio cur reseruatur summo Pontifici. pag. 110. num. 4
- Clerici longè maius conferunt beneficium Principibus, quam ab eis accipiunt. pag. 314. num. 4
- Clerici coram quibus conueniri debent. pag. 32. num. 2
- Clerici an tenentur ad solutionem pedaggi. pag. 286. num. 5
- Clerici etiam volentes an possunt se summere iurisdictioni laicali. pag. 305. num. 2

Index Rerum, & Verborum.

Clerici an possint conueniri in Curia
sæculari pro debitis Regalibus. pag.
311. num. 1

Clerici, Episcopi, & Prælati ad quid con-
stituuntur à Papa in Regnis. pag. 48.
num. 3

Clerici percussor quando ab Episcopo ab-
soluti possint. pag. 160. n. 11

Clerici non residentes an fructus benefi-
ciorum percipere possint. pag. 79. n. 8

Clericorum consensus in præiudicium Ec-
clesiasticæ libertatis an aliquid opera-
tur. pag. 310. num. 2

Clericorum bona an distinguuntur à bonis
Ecclesiæ. pag. 185. num. 5

Clericorum suffragiis, & orationibus ful-
citur Regnum, auertuntur calamitates,
pax & felix rerum status conciliatur.
pag. 314. num. 4

Clericus in flagranti crimine deprehen-
sus, vel suspectus an possit capi à Mini-
stro iudicis sæcularis, vt Ecclesiastico
suo iudici tradatur. pag. 45. num. 1

Clericus debitor fugam meditans an pos-
sit non tantum à iudice sæculari, sed
etiam à suo creditore capi, vt sub iudi-
ci sistatur. pag. 47. num. 1

Clericus an possit trahi ad forum sæcula-
re ratione officij sibi concessi à Princi-
pe sæculari. pag. 182. num. 5

Comestio.

Comestio carnis in die interdicto an sit,
secundum se protestatiua hæreticæ se-
ctæ. pag. 108. num. 3

Commodum.

Commodum sentiens an debet sentire in-
commodum. pag. 24. num. 1

Communitas.

Communitas an possit sine consensu Re-
gis, vel Præregis tributum, gabellam, seu
vectigal imponere. pag. 178. num. 1

Concilium.

Concilij Generalis conuocatio an ad Pa-
pam spectet. pag. 1. num. 1

Concilium Generale ob vrgentem neces-
sitatem an conuocari possit sine Pa-
pa. pag. 1. num. 1

Concilium super quibus delictis vetat di-
spensari. pag. 141. corollar. 5

Confessorius.

Confessorij non habentes potestatem ab-
soluendi à reſeruariis an possint absol-
uere, quando dubitatur, an peccatum
sit reſeruatum. pag. 109. num. 3

Confessio.

Confessiones Religioſis ſemel approbatis
factæ an valeant, ſi occultè facultate
audiendi illas ſint priuati. pag. 115. n. 4

Concordata.

Concordata facta in Concilio Prouincia-
li inter Ecclesiasticos, & sæculares an
aliquid operantur. pag. 333. n. 1

Conſuetudo.

Conſuetudines tendentes contra immu-
nitatem Ecclesiasticam reprobantur in
Bulla Cœnæ. pag. 305. num. 4

Conſuetudo quando dicitur irrationalis.
pag. 43. num. 11

Conſuetudo an possit abrogare ius posi-
tium, etiam canonicum. pag. 237. n. 1

Conſuetudo quando possit Ecclesiasticæ
exemptioni quidquam derogare. pag.
42. num. 10

Conſuetudo immemoralis præiudicans
aliquo modo libertati Ecclesiasticæ
an valet. pag. 305. num. 3

Conſuetudo, vt valeat, an debet eſſe legi-
tima, & præſcripta. pag. 40. n. 3

Conſuetudo quando præſcribi non pos-
ſit. pag. 40. num. 3.

Conſuetudo

Consuetudo Ecclesiasticorum, & Laicorum mixta quando Ecclesiasticos obligat. pag. 36. num. 13

Consuetudo immemorialis an valet contra libertatem Ecclesiasticam ibid. n. 11

Consuetudo in privilegio fundata trahendi causas Ecclesiasticas ad Laicalia tribunalia an de facto sit reuocata per Bullam Cœnæ Domini. pag. 44. num. 19

Contractus.

Contractus, qui iuramento firmantur, an potestati civili subduntur. pag. 225. num. 2

Corpus.

Corporum æqualitas, seu proportio in mutuis an sit spectanda. pag. 115. n. 2

D

Damnatus. Damnum.

Damnati ad carceres ob grauia delicta cur ad regias triremes transmitti solent. pag. 19. & 20. num. 1

Damnum alteri inferens ad quid tenetur. pag. 210. num. 4

Debitor.

Debitor an tenetur in sæculo manere, vt satisfaciatur suis creditoribus. pag. 238. num. 8

Deceptor.

Deceptorem inducens vi, aut fraude ad donandum, alienandum, vel repudiandum an peccet, & an ad restitutionem teneatur. pag. 239. sect. 6

Delictum.

Delictum personale an in detrimentum Ecclesiæ redundare debeat. pag. 182. num. 4

Dispensare. Dispensatio.

Dispensare super irregularitatibus pro-
uenientibus ex homicidio indirecte vo-
luntario quis possit. pag. 144 n. 1

Dispensatio quid? pag. 208 num. 2

Dispensatio requirit iustam causam. pag. 108. num. 2

Dispensatio votorum quid. pag. 210 n. 7

Dispositio.

Dispositio legis quando obligare desinit. pag. 137. num. 5

Dispositio, seu affectus ignorantis ignorantia concomitanti, & vincibili quod-
tuplex. pag. 93. num. 3

Dispositiones in odiosis an sint restrin-
gendæ. pag. 80. num. 1

Distinctio.

Distinctio personalis an debet esse inter-
danter, & accipientem. pag. 221 n. 10

Doctor.

Doctores, vide *Inquisitores.*

Dominium. Dominus.

Dominium rei legatæ an sit perfectum
ante acceptationem. pag. 237. n. 8

Dominus rei alteri non obligatæ an pos-
sit eius dominium in alium transfer-
re. pag. 235. sect. 11

Donatio.

Donatio an semper reuocari possit ante
validam acceptationem. ibid.

Donatio inter coniuges quare decernitur
iure nulla. pag. 237. num. 4

Donatio mortuo donatore an possit reuo-
cari per eius hæredes, si nondum fue-
rit acceptata. pag. 169. n. 14

Donatio omnis, & exemptio facta com-
munitati in perpetuum an sit irreuoca-
bilis. pag. 316. num. 1

Donatio

Index Rerum, & Verborum.

Donatio an sit inualida mortuo donatore ante validam acceptationem. pag. 166. num. 4

Donationes Ciuitati, Vniuersitati, Ecclesiæ, vel Hospitali factæ an obligent ante omnem acceptationem. pag. 167. num. 6

Donationes à Rege factæ suis subditis, an sunt potiùs donationes puræ, quàm remuneratoriæ. pag. 143. num. 4

Donatium.

Donatium vt sit iustum, quas conditiones debet habere. pag. 7. num. 1

Duellum.

Duellum suadentes cum aliquo influxu, seu affectu an excommunicationem incurrant. pag. 107. num. 2

E

Ecclesiæ.

Ecclésiæ an punit sub censura peccatum putatiuum. pag. 250. num. 7

Ecclesiæ an possit se extendere ad actus merè internos præcipiendos, ac puniendos. pag. 97. num. 2

Ecclesiæ an punit hæresim purè internam. pag. 96. num. 2

Ecclesiæ an iudicat de internis. pag. 86. n. 2

Ecclesiæ an habet iurisdictionem in actus, qui non possunt exterius cognosci. pag. 96. num. 2

Ecclesiæ quæ potissimum spectare debet. pag. 103. num. 4

Ecclesiæ an reprobat eas sæcularium Principum leges, quæ de Ecclesiasticis bonis, & personis speciatim decernunt. pag. 25. num. 3

Ecclesiæ rexdificata an retinet easdem indulgentias, quas antea habuit. fol. 74. corollar. 5

Ecclesiæ bona tam mobilia, quàm im-

mobilia ab omni tributo, & vestigali immunia sunt. pag. 187. num. 1

Ecclesiæ exemptio an sit de iure diuino. pag. 288. num. 1

Ecclesiasticus.

Ecclesiastica lex præcipiendo orationem externam, an præcipit consequenter internam animi intentionem. pag. 102. num. 1

Ecclesiastica immunitas in cuius bonum introducta fuit. pag. 331. num. 4

Ecclesiastica immunitas tam quoad personam, quàm quoad bona an sit de iure positiuo. pag. 307. num. 1

Ecclesiasticarum rerum quatuorplex sit alienatio. pag. 197. num. 2

Ecclesiasticæ immunitati an sit contrarium statuere, ne Laici præstent obsequia Ecclesiasticis. pag. 357. sect. 20

Ecclesiasticæ immunitati in quibus derogauit Iustinianus Imperator. pag. 29. num. 1

Ecclesiasticæ immunirati an possit derogari vlla consuetudine in contrarium, si sola sit, & nullo titulo, seu priuilegio Summi Pontificis adiuetur. p. 315 n. 1

Ecclesiastici an possunt compelli à Iudice Laico ad penam impositam effundentibus amurcam, vel similia per vias publicas. pag. 65. num. 1

Ecclesiastici quoad personas an plenissimum habent fori priuilegium. pag. 28. num. 2

Ecclesiastici à Rege ad bellum vocati ad quid tenentur. pag. 64. num. 3

Ecclesiastici in patrimonialibus an gaudent eisdem priuilegiis, & exemptionibus, quibus gaudent eorum personæ. pag. 178. num. 1

Ecclesiastici de iure diuino an habent, vt liberè possint vbique terrarum habitare. pag. 49. num. 4

Ecclesiastici, vt ex vi negotiationis amittant

tant immunitatem Gabellarum, ! quæ
requiruntur. pag. 300. num. 5
Ecclesiastici transgredientes legem ciui-
lem an possunt à potestate laica pu-
niri. pag. 180. num. 8
Ecclesiastici an tenentur ad pœnas le-
gum Laicorum transgressoribus im-
positas. pag. 353. num. 2
Ecclesiastici an possunt negotiari per
alias personas. pag. 300 n. 3
Ecclesiastici an tenentur vinum suu ven-
de in quarta domo distante ab Eccle-
sia. pag. 354. num. 1
Ecclesiastici Regulares an peccent mor-
taliter, si negotiationi multum ope-
ram dent. pag. 297. num. 5
Ecclesiastici exportantes e Regno res
prohibitæ an possint illis spoliari si-
ne læsione Ecclesiasticæ libertatis.
pag. 53. num. 1
Ecclesiastici falsâ mensurâ vendentes vi-
num, triticum, oleum, &c. an possint à
Principe seculari, eiuque ministris
in bonis, vel in pœna pecuniaria pu-
niri. pag. 54. num. 1
Ecclesiastici an subduntur Principibus
Laicis secundum vim coactiuam.
pag. 53. num. 2
Ecclesiastici an tenentur ad reparatio-
nem pontium, & viarum publica-
rum contribuere. pag. 53 num. 4
Ecclesiastici vendentea vinum, frumen-
tum, & similia ultra pretium à Prin-
cipe taxatum an possint illis in pœ-
nam spoliari. pag. 52. num. 1
Ecclesiastici an possunt suscipere admi-
nistrationem, vel procurationem do-
mus alicuius secularis. pag. 300. n. 2
Ecclesiastici feudatarij an tenentur prius
obedire Regi, quàm Papæ. pag. 322.
num. 4
Ecclesiastici an possunt compelli ad so-
lutionem gabellarum à Laicis. pag.
54. subcollar. 10
Thom. del Bene Dubis. M. ral.

Ecclesiastici cur Principum secularium
legibus indirectè subduntur. pag. 26.
sect. 17
Ecclesiastici an possunt se subicere Iu-
dici Laico. pag. 68. 1. & 2.
Ecclesiastici sunt pastores, & patres sa-
cularium, eorumque Iudices. pag. 313.
num. 3
Ecclesiastici an possunt se submittere ar-
bitrio iudicis Laici. pag. 68 num. 3
Ecclesiastici ratione bonorum feuda-
lium an subiciuntur secularibus.
pag. 181. num. 1
Ecclesiastici an tenentur obedire legibus
Principum secularium taxantibus
pretia censuum. pag. 25. num. 3
Ecclesiastici an eximuntur à legibus ci-
uilibus. pag. 24. num. 1
Ecclesiastici an subduntur, seu obligan-
tur Principum secularium ciuilibus
legibus. pag. 25. num. 3
Ecclesiastici ratione feudi an tenentur
ire cum Rege ad bellum. pag. 321.
num. 4
Ecclesiastici an possunt conducere alie-
na prædia, vt fructus vendant. pag.
299. num. 2
Ecclesiastici habentes feudum à Rege
an tenentur ratione feudi opem præ-
stare Regi. pag. 322. num. 3
Ecclesiastici an subduntur legibus Prin-
cipum secularium, in quorum Re-
gnis vitam degunt. pag. 26. num. 7
Ecclesiastici ab Ordinariis locorum ex-
empti an possunt conueniri coram
Iudicibus Laicis, si in Regno Super-
iorem non habent. pag. 65. subco-
llar. 21
Ecclesiastici an prohibentur audire le-
ctorem Iuris Ciuilis, vel Medicinæ.
pag. 298. num. 9
Ecclesiastici Iudicibus an prohibetur
aduocare subsidium brachij secularis
contra suos subditos. pag. 32. num. 2
A 22 Eccle:

Index Rerum, & Verborum.

- Ecclesiasticis personis, corumque bonis collectas imponentes sine Summi Pontificis consensu an excommunicantur. pag. 285. num. 5
 Ecclesiasticis an sit interdictum renunciare privilegiis. pag. 324. num. 4
 Ecclesiasticorum an sit Ecclesiasticos cogere ad Concilij Tridentini observationem. pag. 62. num. 2
 Ecclesiasticorum animalia damna inferentia an possunt per Iudicem Laicum capi. pag. 179. num. 6
 Ecclesiasticus Magistratus an subordinatur sæculari. pag. 31. num. 1
 Ecclesiasticus Magistratus an maior sit seculari. pag. 29. num. 1
 Ecclesiasticus an possit citari, & compelli ad testificandum à Iudice sæculari. pag. 61. subcorollas. 18
 Ecclesiasticus falsa testificans coram Iudice Laico an possit ab eo puniri. pag. 56. num. 1
- Ecclesia.*
- Ecclesiæ materiales an ab omnibus oneribus, & tributis Principum sæcularium immunes sunt pag. 287. num. 1
 Ecclesiæ bonum an includitur in communi bono Reipublicæ. pag. 256. n. 4
 Ecclesiæ an succurritur beneficio restitutionis in integrum. pag. 13. num. 4
- Episcopus.*
- Episcopi auctoritas an supplet aliorum testium defectum in matrimonio. p. 121. num. 6
 Episcopi possunt absolvere ab excommunicatione hæresis extra Sacramentum Confessionis. pag. 150. addend. 3
 Episcopi an possunt dispensare super irregularitate ex occulta hæresi proveniente. pag. 151. addend. 4
 Episcopi an possunt absolvere ab hæresi, etiam si coram quinque, vel sex eam quis protulerit. pag. 150. addend. 1
 Episcopi, alii que Ecclesiastici Regis feudatarij an tenentur Papæ potius obedire, quàm Regi. pag. 64. n. 2
 Episcopi, alii que Ecclesiastici iustis Principum mandatis tanquam inobedientes an licitè possint à Regno ab ipsis Principibus expelli. pag. 48. n. 1
 Episcopi an suis subditis licentiam dare possunt, vt ab alieno Episcopo indulgentias datas lucrantur. pag. 70. num. 5
 Episcopi an sunt de iure diuino à sæcularium iurisdictione exempti. p. 280. num. 3
 Episcopo quando debetur subsidium charitativum. pag. 250. sect. 5
 Episcopus an possit compellere Cleros censurà excommunicationis ad præbendum sibi subsidium charitativum. pag. 263. num. 6
 Episcopus an potest dare plura beneficia sine dispensatione Pontificis. pag. 195. num. 4
 Episcopus an potest dare subdito potestatem absolvendi se in casibus sibi reservatis. pag. 218. num. 3
 Episcopus simoniacè electus an possit à Rege ab Episcopatu expelli. pag. 65. num. 1
 Episcopus an possit cum consensu Capituli Ecclesiis sibi pleno iure subiectis collectam imponere ad reparationem Ecclesiarum. pag. 278. num. 5
 Episcopus an sit Princeps sacrorum in sua Ecclesia particulari pag. 278. n. 5
 Episcopus an possit in votis propriis, ac iuramentis dispensare. pag. 221. num. 12
 Episcopus an possit absolvere Regulares excommunicatos à proprio Prælato ex casu pertinente ad regularem disciplinam. pag. 132. per tot.
 Episcopus an Ecclesiasticæ, vel laicæ personæ

personæ iuripatronatus derogare possit. pag. 193. num. 7

Error.

Error communis cum titulo colorato an tribuit iurisdictionem. pag. 113. num. 1

Essentia.

Essentia orationis, vide *Oratio.*

Exactor.

Exactor dubitans de iustitia tributi an peccet illud exigendo, & an ad restitutionem tenetur. pagina 248. num. 2

Exactor an sit excommunicatus Bullæ Cœnæ. pag. 244. num. 3

Exactor quando censetur excommunicatus. pag. 200. n. 7

Excommunication.

Excommunicatio maior quæ? pag. 249. num. 4

Excommunicatio quid sit? pagina 77. num. 1

Excommunicatio maior an sit hæresis prima poena. ibid. n. 2

Excommunicatio an locum habet, ubi lethalis culpa non contrahitur. pag. 23. sect. 13

Excommunicatio maior an supponit peccatum mortale. pag. 246. n. 4

Excommunicatio an sit adnexa homicidio Clerici voluto. pag. 141. n. 3

Excommunicationem Canonis, *Siquis suadente Diabolo*, an incurrit Clerici percussor, si percussio sit levis. pag. 104. num. 1

Excommunicationem an incurrunt, qui ob periculum, saltem probabile, vel dubium penuriæ futuræ prohibent extractionem victualium ad Curiam Romanam. pag. 23. sect. 13
Thom. del Bene Dubis. Moral.

Excommunicationem an incurrunt, qui faciunt servari consuetudines contrarias Ecclesiasticæ libertati. pag. 318. num. 2

Excommunicationis sententia lata à Iudice notoriè excommunicato tolerata an sit valida. pag. 129. n. 5

Excusans.

Excusantia à peccato mortali an excusant ab excommunicatione, & suspensione. pag. 250. num. 7

F

Facultas.

Facultas absolventi ab hæresi penes quem sit? pag. 153. addend. 7
Facultas absolventi à censuris absolute concessa an in dubio sumi debeat de utroque foro. pag. 333. num. 12

Fama.

Fama dat iustam occasionem credendi. pag. 41. num. 7

Famis.

Famis necessitate aliena accipiens an excusatur à culpa. pag. 23. sect. 13

Favor.

Favor iuris communis an sit privato preferendus. pag. 140. num. 2

Filius.

Filius in quibus tenetur obedire parenti. pag. 150. num. 2

Finis.

Finis omnium Regni reddituum quis? pag. 241. num. 2

Fiscus.

Fiscus unde lieni comparatur. pag. 10. num. 9

Index Rerum & Verborum.

Fiscus an succedit morientibus ab intestato nullum intra decimum gradum hæredem relinquentibus. pag. 229. num. 2

Fæmina.

Fæminæ quando subiiciuntur præcepto Confessionis. pag. 82 num. 2

Fur. Furtum.

Furari à priuato, quàm à Republica vtrum melius? pag. 6. num. 8

Furtum formaliter quid? pag. 209. num. 2

Furtum formaliter an committit, qui bona alterius illo inuito accipit. pag. 210. num. 3

G.

Gabella.

Gabella super contractus imposita lædit immunitatem Ecclesiasticam. pag. 351. sect. 11

Gabellæ an possint exigi ab Ecclesiæ Emphyteutis. pag. 355. sect. 17. num. 1. & 2

Gabellæ an possint exigi à colonis laicis Regularium. pag. 335. sect. 18

Gratia.

Gratia concessa an morte concedentis extinguitur. pag. 162. num. 1

Gratia facta, & facienda, quæ dicuntur? pag. 162 num. 3

Gratiæ, & pensiones sub qua condicione intelliguntur concessæ. pag. 247. num. 2

H.

Hæresis.

Hæresis propter quam pœnæ incurruntur, quæ? pag. 95. num. 2.
Hæresis pœnæ an supponunt pertina-

ciam, & peccatum mortale. pag. 88. num. 1

Hæresis pœnæ quæ? pag. 88. & 89. à n. 2. vsque ad 10

Hæreticus.

Hæreticorum pœnas an incurrit, qui affectat ignorare, quæ Ecclesiæ proponit. pag. 92 num. 2

Hæreticorum pœnas an incurrit, qui actu hæresim consummavit in interno pag. 96 subcorollar 7

Hæreticorum pœnas an incurrit, qui exteriùs profert, quod tenet ex ignorantia erronea. pag. 94. num. 1

Hæreticorum pœnas an incurrit, qui errorem contra fidem ex ignorantia crassa committit in interno, etsi perfectè illum explicet in externa. pag. 90 num. 1

Hæreticorum pœnas an incurrit, qui hæresim mente detentam characteribus intelligibilibus scribit. pag. 104. num. 2

Hæreticorum pœnas qui incurrunt, & qui non? à pag. 104 & 105. per tot.

Hæreticorum pœnas an incurrit huic hæresi assentiens, *Christus non est homo*, proferensque solum ista verba, *non est homo*. pag. 104 num. 1

Hæreticorum pœnas an incurrit, qui hæresim suam iocose tantum profert. pag. 107. num. 1

Hæreticorum pœnas an incurrit, qui per habitualement dispositionem ita suæ adhæret opinioni, vt etiam si sciret illam esse contrariam Ecclesiæ adhuc in illa persisteret. pag. 93. num. 1

Hæreticorum pœnas an incurrit fide dubius? pag. 87. num. 1

Hæreticorum pœnas an incurrit, qui errorem contra fidem ex ignorantia affectata committit in interno. pag. 92. num. 1

Hæreticus

Hæreticus, qui pœnas hæreticorum incurrit, quis? pag. 95. num. 2

Hæreticus quis? pag. 87. n. 2 & p. 90. n. 10

Hæreticus absolutus in articulo mortis à Sacerdote non habente facultatem absolvendi extra mortis articulum, an renetur postea se summo Pontifici representare. pag. 126. num. 5

Homicidium

Homicidium, & mutilatio in quo æquiparantur. pag. 141. corollar. 6

Homicidium voluntarium indispensabile quid? pag. 143. num. 5

Homo.

Homines an sint natura pares in his, quæ ad corporis conservacionem, prolifque generationem pertinent. pag. 104. num. 6

Homo an sit sui iuris quoad ea, quæ ad naturam corporis conservandam, & propagandam spectant. ibid.

Homo an tenetur abstinere à communione cum excommunicato etiam vitando cum periculo magni damni. pag. 212. num. 6

I.

Idem.

Idem an possit esse agens, & patiens. pag. 120. num. 8

Idem an possit agere in se ipsum naturaliter. pag. 120. num. 8

Idem an possit esse se ipso superius, & inferius. pag. 120. num. 8

Ignorans. Ignorantia.

Ignorans an contrahit pœnam in foro interno. pag. 81. num. 4

Ignorantia affectata cui scientiæ æquiparatur. pag. 79. num. 8

Ignorantia vincibilis cur excusat à pecca-

to hæresis, & non à peccato homicidij. pag. 91. num. 3

Ignorantia vincibilis, etiam crassa antecedens an excuset à peccato hæresis propriæ, & quid facit concomitans. pag. 93. num. 3

Ignorantia concomitans an faciat voluntarium. pag. 142. num. 3

Ignorantia, inconsideratio, & obliuio an æquè tollunt voluntarium saltem perfectum. pag. 150. num. 6

Ignorantia affectata an minor sit scientia vera. pag. 80. num. 9

Immunitas.

Immunitas Ecclesiastica quomodo fuit introducta. pag. 317. num. 3

Immunitati Ecclesiasticæ Orbis Christianus an consentit. pag. 316. n. 1

Imperator.

Imperator an sit Papæ Minister. pag. 67. num. 5

Impossibile.

Impossibile moraliter censetur, quod valde difficile est. pag. 213. num. 3

Impuber.

Impuber an statim post usum rationis subiicitur legibus, seu præceptis Ecclesiæ. pag. 82. num. 2

Impuber an contrahit irregularitatem occidendo, vel mutilando hominem. pag. 83. num. 3

Impuber cur subiiciatur censuræ Canonis, & non aliis censuris, & pœnis latis ab homine. pag. 81. num. 3

Impuberes in excommunicationem lapsi à quibus post pubertatem absolui possunt. pag. 158. num. 2

Indulgentia.

Indulgentia concessa populo Neapolitano. A 2 a 3 no,

Index Rerum, & Verborum.

no, an intelligitur concessa Clericis illius. pag. 70. corollar. 2
 Indulgentia Ecclesiam visitantibus concessa quoties lucratur. pag. 71. num. 1
 Indulgentia an datur per modum sententiae, vel per modum cuiusdam dispensationis. pag. 120. num. 7
 Indulgentia an perseverat diruto templo. pag. 74. corollar. 5
 Indulgentiam, Ecclesiā visitantibus concessam an lucrantur, qui foris stant, & orationem perficiunt. pagina 73. corollar. 4
 Indulgentiarum concessio quomodo interpretanda. pag. 70. subsect. 30
 Indulgentiæ quibus possunt concedi. pag. 70. num. 4

Inferior.

Inferior in dubio debet suum iudicium Superiori submittere. pagina 249. num. 1
 Inferiori an licet iudicare, & punire suum Superiorem. pag. 179. num. 4

Innocens.

Innocenti secundum publicas allegationes condemnato an liceat suæ defensionis causa publicæ potestati resistere. pag. 199. num. 7
 Innocenti quando non licet aggressorem occidere. pag. 35. num. 8

Inquisitor.

Inquisitores an possunt absolvere in vitroque foro ab hæresi. pagina 152. addend. 7

Irregularitas.

Irregularitas ex defectu natalium an tollitur per professionem in Religione approbata. pag. 145. num. 4
 Irregularitas an sit secunda hæresis pœna. pag. 8. num. 3

Irregularitas, quibus contrahitur criminibus? pag. 152. addend. 4
 Irregularitas an tollitur absolutione, seu solutione. pag. 146. num. 5
 Irregularitas quando constituitur. pag. 81. num. 4

Iudex.

Iudex Ecclesiasticus an possit Clericis leges ciuiles violentibus eandem infligere pœnam, quæ à laicis statuitur. pagin. 27. num. 3
 Iudex an iudicare, vt persona priuata, vel publica. pag. 201. num. 11
 Iudex Ecclesiasticus an ad actorum rescissionem compelli possit à Ministro Regio. pag. 31. num. 2
 Iudex laicus trahens Clericum ad suum tribunal prætextu officiorum secularium, quæ exercuit, an incurrit excommunicationem Bullæ Cornæ. pag. 183. num. 5
 Iudex in iudicando an possit excedere limites suæ potestatis. pag. 214. num. 2
 Iudex an possit ferre sententiam secundum opinionem probabilem relictâ probabiliori. pag. 32. num. 7
 Iudex laicus an possit compellere Ecclesiasticos ad reparandam viam ad domos suas. pag. 60. num. 1
 Iudex quandiu ab Ecclesia toleratur, an exercitium retinet. pag. 128 n. 4
 Iudex laicus an possit detinere Clericum captum in suis carceribus per spatium 20. horarum. pag. 284 num. 1
 Iudex laicus an possit capere Clericum in flagranti crimine deprehensum. pag. 284. num. 2
 Iudex competens ad condemnandum an sit competens ad exequendum. pag. 59. num. 4
 Iudex, qui certo scit se non habere auctoritatem in reum an possit eum iudicare. pag. 100. num. 9
 Iudex

- Iudex** excommunicatus, vel suspensus toleratus an actus iurisdictionis dire-
ctiue, vel coactiue exercere possit.
pag. 128. num. 4
- Iudex** Ecclesiasticus an possit supplere de-
fectum iudicis laici. pag. 29. n. 1
- Iudex** supremus an tenetur iudicare, quod
iustum est. pag. 211. num. 2
- Iudex** laicus an possit capere Clericum,
vt illum repræsentet iudici Ecclesiasti-
co. pag. 283. num. 4
- Iudex** laicus an possit condemnare Eccle-
siasticum poenâ pecuniariâ, si coram
ipso deliquerit. pag. 59. num. 1
- Iudex** laicus an possit facere realem exe-
cutionem sententiæ à se latæ contra
Clericum in casibus, quorum sibi à iu-
recognitio permittitur sit. pag. 58. num. 2
- Iudex** Ecclesiasticus an possit censuris iu-
dicem sæcularem compellere, vt suo
fungatur munere. pag. 30. num. 6
- Iudex** laicus an possit compellere Cleri-
cum ad restituendum depositum. pag.
58. num. 1
- Iudex** laicus an possit procedere contra
Ecclesiasticos, vel eorum bona pro exe-
cutione poenæ statutæ. pag. 57. num. 1
- Iudex** laicus an possit compellere Cleri-
cum ad restituendum possessionem,
qua laicum spoliavit. pag. 61. subcor. 19
- Iudices** laici aduocantes ad se causas Ec-
clesiasticas ex tolerantia summi Pon-
tificis an excusantur à peccato, & cen-
suris. pag. 326. num. 2
- Iudicis** sæcularis an sit efficere, vt leges
ciuiles à Clericis conseruentur. pag. 46.
num. 2
- Iudicis** Ecclesiastici an sit Clericum, &
Laicum simul delinquentes iudicare.
pag. 176. num. 4

Iuramentum.

- Iuramenti** relaxatio an ad Ecclesiasticos
tantum pertinet. pag. 225. num. 2

- Iuramentum** non mutat forum, sed addit
forum foro. pag. 126. num. 2

Ius. Iurisdictio.

- Iure** Ciuili an datur actio creditoribus
contra accipientes aliquid titulo gra-
tuito à deceptore. pag. 238. n. 9
- Iure** positio an tenemur parentes hære-
ticos denunciare. pag. 154. & 155 ad-
dend. 9
- Iure** naturali vim vi repellere quomodo
intelligi debet. pag. 34 num. 5. & pag.
35. num. 7. & 8
- Iure** naturali an aliquando licet rece-
dere. pag. 211. num. 1
- Iuri** suo videtur cedere, vel crimen agno-
scere, qui non appellat. pag. 201. n. 13
- Iuris** infamia an sit tertia hæresis poenâ.
pag. 88. num. 4
- Iuris** diuini, & definitio. pag. 310. num. 3
- Iurisdictio** vnde dicitur. pag. 34. num. 3
- Iurisdictio** an requirit distinctionem per-
sonarum. 220. num. 6
- Ius** decimarum an ex propria institutio-
ne Ecclesiasticum sit. pag. 41. n. 5
- Ius** Canonicum lato quodam modo nun-
cupari solet ius diuinum. pag. 310. n. 3
- Ius** naturale an habet Deum autorem
pag. 211. num. 3
- Ius** commune an tollit priuilegium spe-
ciale. pag. 72. num. 4

Iustitia.

- Iustitia** exigit, vt qui plus habet, ab eo
plus exigatur. pag. 279. num. 5
- Iustitiæ** Minister an possit exequi mortis
sententiam in reum condemnatum,
quem certo nouit innocentem esse.
pag. 199. num. 6
- Iustitiæ** custos an grauius peccet, quàm
alius iniuste agendo. pag. 210. num. 4

L

Laicus.

- L**ici an habent potestatem condendi
legem contrariam iuri Canonico
scripto

Index Rerum, & Verborum.

scripto. pag. 319. num. 2
 Laici contrahentes cum Ecclesiasticis an
 iure Ciuili aliquod onus subeunt. pag.
 353. sect. 15
 Laicus falsum deponens coram Iudice
 Laico an possit ab eo puniri. pag. 57. n. 5
 Laicus an immunis sit pro victualibus
 filij Clerici. pag. 250. num. 1

Legatarius. Legatum.

Legatario an statim morte legantis ac-
 quiratur dominium rei legatæ. p. 237.
 num. 7
 Legatum vltimò in codicillis an tollit
 primò legatum in testamentis. pag. 73.
 num. 6

Legatus.

Legatus à Latere an habet potestatem
 conuocandi Concilium Generale. pa-
 gin. 2. num. 2

Lex. Legislator.

Leges humanæ quando obligat. pag. 152.
 addend. 6
 Leges, & præcepta quomodo sunt im-
 plenda. pag. 100. num. 4
 Leges Ciuiles infirmantes contractum,
 testamentum, &c. an comprehendunt
 Ecclesiasticos. pag. 27. num. 4
 Legis pœnalis verba an sunt extenden-
 da. pag. 78. num. 3
 Legislator an possit obligare subditos ad
 habendam intentionem. pag. 103. n. 2
 Legislatoris intentio an sit præferenda
 verbis legis. pag. 215. num. 4
 Lex naturalis & diuina an præstant legi
 humanæ. pag. 147. num. 9
 Lex cuius gratia conditur. pag. 152. ad-
 dend. 6
 Lex naturalis dicitur vitam alimento ser-
 uandam. pag. 212. num. 7
 Lex est norma, & regula secundum quam
 Iudex iudicare debet. pag. 214. num. 2

Lex an præcipit voluntariam operis exe-
 cutionem. pag. 99. num. 1
 Lex præscriptionis an minus nunc con-
 fert dominium hominibus, quàm con-
 tulerit eis à principio ius gentium.
 pag. 210. num. 2
 Lex correctiua an debet esse strictæ inter-
 pretationis. pag. 108. num. 2
 Lex posterior vniuersalis an derogat pri-
 uilegio anteriori speciali. pag. 44. nu-
 mero 19
 Lex Ciuilis an confert iustum ritulum.
 pag. 210. num. 2
 Lex positiua quomodo obligat. pag. 119.
 num. 2
 Lex humana ordinariè non obligat cum
 magno incommodo. pag. 212. num. 7
 Lex est regula publica. pag. 208. num. 4
 Lex naturalis, & diuina an sunt ex sua
 natura immutabiles. ibid. num. 3

M.

Magistratus.

Magistratus Ciuilis arma Clericis
 erepta restituere, vel ad Ecclesia-
 sticum eorum Magistratum transmi-
 ttere an tenetur. pag. 12. num. 5

Maior.

Maiotes vt habeant beneficium restitu-
 tionis in integrum, quid requirunt.
 pag. 15. num. 4
 Maioribus elapso quadriennio an datur
 beneficium restitutionis in integrum.
 pag. 15. num. 5

Mandator.

Mandator an debet ratum habere, quod
 ex viciis mandati gestum est. pag. 169.
 num. 12

Mandatum.

Mandatum an expirat morte mandan-
 tis.

tis. pag. 164. num. 8
Mandatum in fauorem causæ piæ factum an extinguitur morte mandantis. pag. 170. num. 16

Maritus.

Maritus hæreditatem, legatum, vel fidei commissum sibi delatum, & nondum acceptatum an validè repudiat, vt pertineat ad vxorem. pag. 237. n. 4

Matrimonium.

Matrimonium an sit validum, etiamsi Parochus assistens non sit Sacerdos. pag. 118. cal 10

Miles.

Miles in quibus tenetur obedire Duci. pag. 104. num. 6
Miles dubitans de iustitia belli an possit sine peccato bellum gerere. pag. 6. num. 7

Mensura.

Mensura eadem in mutuis semper est exigenda. pag. 125. num. 2

Minor.

Minori cur succurritur beneficio restitutionis in integrum. pag. 13 n 4

Monarchia.

Monarchia integra, & perfecta an sit contra ius naturale. pag. 271. num. 4

Mors.

Mortis in articulo an quis, non satisfacta parte absolui possit. pag. 137. num. 9
Mortuo superiori, vel amoto an cessant casus ipsi referuati. pag. 75. num. 3
Mortuo Episcopo in casibus ipsi referuatis quis absolucere possit pag. 75. num. 3

Mulier.

Mulier an tenetur audire sacram die festo, si vir austerus minetur ei malum graue, si ex domo quacunq; de cau-
Thom. del Bene Dubit. Moral.

sa egrediat. pag. 212. num. 5
Mulieres in excommunicationem lapsæ à quibus absolui possunt pag. 159. num. 3

N

Necessitas.

Necessitas omnia facit communia, præsertim cibaria. pag. 23. sect. 13
Necessitas quandoque licitum facit, quod per leges est illicitum. pag. 29. num. 4

Nemo.

Nemini datum est ius sibi dicere in causa propria. pag. 172. num. 10
Nemo potest in seipsum iurisdictionem exercere. pag. 219. num. 6
Nemo potest renunciare priuilegio concessio communitati. pag. 324. num. 3
Nemo potest ad impossibile obligari. pag. 213. n. 8.
Nemo potest seipsum excommunicare. pag. 210. num. 7
Nemo potest ferre sententiam in seipsum, ibid.
Nemo potest in sua causa ius sibi dicere. ibid. num. 6

O.

Obligatio.

Obligatio an requirit duorum consensum in vnum concurrere. pag. 168. num. 7
Obligatio iuramenti, & voti an tendat immediatè ad Deum. pag. 226. num. 2
Obligatio iuramenti an sit spiritualis. pag. 226. num. 1
Obligatio vnde nascitur. pag. 166. num. 3

Officium.

Officia, quæ iustitiæ administrationem admixtam habent, quando vendi possunt. pag. 8. num. 6
Officiales quando iuste tributum, vel
Bbb dona

Index Rerum, & Verborum.

donatium exigunt. pag. 253 sect. 8
Officium Principis in quo distinguitur
 ab officio personæ priuatæ. pag. 34.
 num. 2

Onus.

Onus, quod non potest imponi Ecclesiasticis, an potest imponi Laicis cum illis contrahentibus. pag. 347. num. 1

Opinio.

Opinio principalis Doctorum an iurisdictionem tribuit. pag. 113. n. 2

Opus.

Operantes ex ignorantia affectata an contrahunt penam latam contra facere aliquid præsumentes. pag. 80. n. 3

Oratio.

Orationis essentia an possit consistere sine interna animi attentione. pag. 102. num. 1

P.

Papa.

Papa, vide *Pontifex*.
 Papa an potest absolueret aliquem ab obligatione, qua alteri tenetur. pag. 334. num. 4

Papa an potest in vniuersum renunciare Ecclesiasticorum priuilegiis. pag. 324. num. 5

Papa an ab aliquo iudicari, aut deponi potest. pag. 314. num. 7

Papa an potest sibi ipsi conferre indulgentias. pag. 219. num. 6

Papa an potest deponere Reges. pag. 67. num. 5

Papa an omnibus nationum Episcopis cum auctoritate imperare potest. pag. 1. num. 1

Papa quomodo tolerat consuetudines immunitati Ecclesiasticæ derogantes. pag. 125. num. 1

Papa an suam potestatem accepit à Christo. pag. 314. num. 7

Papa an potest ex aliqua parte derogare immunitati Ecclesiasticæ. pag. 327. n. 1

Papa potest Imperatoris Electores instituere, & institutos mutare. pag. 67. num. 5

Papa an potest priuilegium semel concessum reuocare. pag. 311. num. 4

Papa an est dominus beneficiorum. pag. 194. num. 2

Papa an potest Imperatoris electionem improbare. pag. 67. num. 5

Papa an tollere potest irrationabilem, & illegitimè præscriptam consuetudinem. pag. 43. num. 15

Papa an potest alium Imperatorem eligere, & electum deponere. pag. 67. num. 5

Papa an potest alienare bona Ecclesiæ. pag. 334. num. 2

Papa an est Dominus Mundi quoad proprietatem. ibid. num. 4

Papa quomodo in Concilio Ephesino appellatur. pag. 1. num. 1

Papa absolueret à censura, an potest inferior Confessarius absolueret à peccato. pag. 76. corollar. 1. num. 1

Papa, & Concilia OEcumenica an habent auctoritatem inducendi Clericorum immunitatem. pag. 317. num. 1

Papa an potest per se ipsum Imperatorem eligere. pag. 67. num. 5

Papa an potest mandare occidere à se præscriptum reum in alieno territorio. pag. 180. num. 7

Papa an potest vti gladio temporali. pag. 67. num. 5

Papa an potest leges sæculares iniustas abrogare. 67. num. 5

Papa an est dominus absolutus bonorum, & iurium Ecclesiæ. pag. 324. numero 5

Papæ priuilegium an requiritur, vt Reges possint Episcopatus, aliæque beneficia conferre. pag. 19. num. 3

Papæ intentio quænam debet esse. p. 67. num. 5

num. 5

Papæ facienti aliqua mandata in evidentem Ecclesiæ destructionem an possunt Principes sæculares resistere. pag. 66.

num. 6

Papæ an sit Clericos delinquentes punire, & castigare. pag. 49. num. 3

Parlamentarius. Parlamentum.

Parlamentarij an tenentur in conscientia sequi opinionem probabiliorum. pag. 6. num. 9

Parlamentarij an tenentur in dubio credere Regi circa iustitiam belli. pag. 7. num. 9

Parlamentarij an debent cognoscere de causa, & æquitate tribut. pag. 253. num. 8

Parlamentarij irrationabiliter recusantes dare Principi tributum, vel donatium an ad illud præbendum cogi possunt. pag. 273. num. 1

Parlamentariis melius esset furari à privato, quàm à Republica. pag. 6. num. 8

Parlamentii maior pars an ad donatium concludendum sufficit. pag. 8. num. 1

Parlamenti Generalis conuocatio ad quæ spectat. pag. 1. num. 1

Parlamentum Generale quando an te Regis intimationem conuocari potest. pag. 2. num. 2

Parochus.

Parochus an licitè potest vagorum matrimonii assistere. pag. 117. num. 1

Parochus vagorum quis censetur. pag. 117. num. 1

Parochus matrimonio assistens metu mortis inductus, an peccat. pag. 119. per tot.

Patrimonium.

Patrimonialia munera quotuplicia. pag. 337. num. 5. & 338. num. 3

Thom. de Bene Dubit. Moral.

Pauper.

Pauper applicans bona incerta sibi an tenetur domino postea comparente ea restituere. pag. 235. num. 1

Pauperes qui dicuntur. pag. 230. num. 7

Pauperes possidentes bona incerta an possunt ea sibi retinere. pag. 231. num. 1

Peccatum.

Peccata mortalia interna an referuari possunt. pag. 103. num. 4

Peccata mortalia an censentur referuata, nisi certè fuerint opere perfectè consummata. pag. 109. num. 2

Peccatum mortale an committit extrahens à Regno quantitatem aliquam rerum prohibitarum. pag. 23. sect. 14

Peccatum ex ignorantia affectata commissum an grauius sit, quàm si certà scientià committeretur. pag. 78. num. 4

Peccatum in Bulla Cœnæ contentum committens quando excusatur à censura. pag. 83. num. 1

Pensio.

Pensio an sit soluenda, si camera ære alieno prematur. pag. 245. num. 1

Pensiones sub qua conditione intelliguntur à Rege concessæ. pag. 243. per tot.

Pensiones an intelliguntur alio modo concessæ, quàm sunt apud concedentem. 242. num. 5

Pertinacia.

Pertinacia requisita ad hæresim quæ, & in quo consistit. pag. 90. num. 2

Pertinacia, quæ ad hæresim requiritur, unde sumitur. pag. 91. num. 4

Pontifex.

Pontifex, vide *Papa.*

Pontifex an potest providere de Imperatore per hereditatem successoriam. pag. 189. num. 5

Bbb 2 Ponti

Index Rerum, & Verborum.

- Pontifex an tenetur stare contractui. pag. 334. num. 3
- Pontifex an licitè potest auferre bona patrimonialia Clericorum, si sic exigat bonum commune Ecclesiæ. pag. 187. num. 7
- Pontifex an potest priuare infideles sibi subditos dominio in seruos, si hi Christiani efficiantur. *ibid.*
- Pontifex an potest spiritualibus pœnis hæreticos, & Apostatas ad fidem amplectendam compellere. 190. subsect. 6
- Pontifex an licitè potest auferre bona Christianorum, si sic exigat commune bonum Ecclesiæ. pag. 185. num. 2
- Pontifex an potest derogare iuripatronatus. pag. 192. num. 1
- Pontifex an potest derogare iuripatronatus priuilegio, vel præscriptione solum acquisito sine expressa clausula derogatoria. pag. 191. num. 5
- Pontifex an potest dispensare, quod quis retineat plura beneficia residentiam exigentia. pag. 194. num. 1
- Pontifex an licitè potest compositionem admittere, quando bona sunt incerta. pag. 197. subsect. 10
- Pontifex an potest leges Principum iniustas, & bono spirituali repugnantes abrogare. pag. 187. subsect. 1
- Pontifex an potest aliquem à restitutione liberare, quando creditores sunt noti. pag. 197. subsect. 11
- Pontifex vnde reseruat sibi peccatorum absolutionem. pag. 76. aduertend. 1
- Pontifex an potest Imperatoris Electores instituere, & institutos mutare. pag. 188. num. 3
- Pontifex an potest Paganos, & Iudæos ad Christi fidem amplectendam cogere. pag. 190. subsect. 5
- Pontifex an potest Imperatorem electum confirmare, & electum deponere. pag. 188. num. 3
- Pontifex an potest inuadere, aut bello prosequi Paganos externos, seu non subiectos. pag. 191. subsect. 6
- Pontifex an potest per se ipsum Imperatorem eligere. pag. 188. num. 1
- Pontifex an licitè potest bona Ecclesiastica ad alios vsus transferre, si sic expediat bono communi Ecclesiæ. pag. 196. num. 1
- Pontifex an maiorem habet potestatem in rebus Ecclesiasticis, quam Princeps secularis in secularibus. 187. num. 7
- Pontificis an sit bona incerta distribuere pag. 231. num. 1
- Potestas.*
- Potestas Vicarij Generalis an magis pendet à iurisdictione Episcopi, quam potestas delegati à delegante. pag. 116. num. 6
- Potestas, quam in se habet summus Pontifex an haberi potest ab hominibus. pag. 186. num. 4
- Potestas delegati an expirat morte, vel priuatione officij delegantis. pag. 115. num. 5
- Potestatem recipere immediatè à Deo an sit priuilegium singulare summi Pontificis. pag. 186. num. 4
- Pœnitens.*
- Pœnitens ad quid tenetur. pag. 137. n. 9
- Pœnitens an debet absolui absque eo, quod iuret, vel voueat se impofterum non admissurum tale peccatum. pag. 138. num. 10
- Pœnitentiarius.*
- Pœnitentiarius an mortuo Episcopo vti potest sua facultate. pag. 164. num. 7
- Peccator.*
- Peccator mortis in articulo quo iurè obligatur ad confitendum pag. 157. num. 5
- Peccatum*

Peccatum.

Peccatum committens in Bulla Cœnæ contentum ob ignorantiam crassam, an ab inferiori Confessario absolui potest. pag. 81. num. 4

Præceptum.

Præcepti positivi an sit maior obligatio, quam naturalis. pag. 108. num. 1
Præcepto sub excommunicationis pœna imposito an satisfaciatis is, qui inuitus, vel coactus illud implet. pag. 101. n. 1
Præcepto qui satisfacere dicuntur. p. 98. cas. 2

Praelatus.

Praelatus an potest dare Sacerdoti subdito potestatem liberandi se ab obligatione voti. pag. 219. num. 3
Praelatus an potest directe sibi dispensare in votis propriis. pag. 218. num. 3
Praelati exempti an iurisdictionem Episcopalem in suo territorio habent. pag. 140. corollar. 1

Præscriptio.

Præscriptio an fieri potest contra supremam potestatem in spiritualibus. p. 43. num. 13
Præscriptio 40. annorum an currit contra Ecclesiam. pag. 69. num. 2
Præscriptio quando locum non habet. pag. 41. num. 5
Præscriptio an impeditur incapacitate præscribentis. pag. 316. num. 3
Præscriptio an reuocari potest à summo Pontifice. pag. 327. num. 3
Præscriptio legitima legis auctoritate, & adminiculo niti debet. pag. 316. num. 4
Præscriptio an potest procedere sine bona fide. pag. 321. num. 3

Praesumptio.

Praesumptio cedit veritati. pag. 198. n. 2

Princeps.

Princeps an potest rerum naturas mutare,

& facere bonum, quod est intrinsecè malum. pag. 211. num. 4

Princeps Laicus an potest occidere ban- nitum in territorio Ecclesiæ. pag. 179. num. 7

Princeps ut possit cogere vassallos ad exhibendum donatiuum, tributum, &c. quæ requiruntur. ibid.

Princeps Laicus an potest astringere Clericos ad obseruanda ipsius banna pro bono publico, & sanitate tuenda promulgata. pag. 34. num. 4

Princeps quando potest bona priuatorum auferre, & priuilegia eis concessa reuocare. pag. 13. num. 2

Princeps Laicus an potest priuilegium semel concessum Ecclesiæ reuocare. pag. 332. num. 2

Princeps an licitè potest cogere vassallos, ut frumentum, aliæque ad suum, & militum victu necessaria, emant, & aspor- tent. pag. 18. num. 1

Princeps supremus an subditur iurigen- tium, & naturali. pag. 15. num. 1

Princeps an licitè potest compellere vas- sallos, ut iusto pretio animalia, naues, &c. locent causa asportandi frumen- tum, & alia necessaria. pag. 19. sect. 8

Princeps an grauius peccet, quam homo priuatus, cum rem altius surripit. pag. 210. num. 4

Princeps secularis an potest in iure pro- cedere contra Ecclesiasticos. pag. 65. num. 1

Princeps an potest ab initio impedire, ne nascatur obligatio iuramenti. pag. 225. num. 2

Princeps an potest irritare, seu cassare sen- tentias Iudicum ritè latas. pag. 205. n. 2

Princeps an potest cogere vassallos ad mutuandam pecuniam ob publicas ne- cessitates. pag. 255. num. 1

Princeps an sit supra ius civile. pag. 205. num. 2

Index Rerum, & Verborum.

- Princeps an licitè potest compellere Vniuersitates Regni ad exhibendos milites. pag. 19. num. 1
- Princeps an potest vnius Ciuis bona alteri adiudicare. pag. 209. num. 5
- Princeps quando licitè potest per vim ex Vniuersitatibus assumere sibi vassallos pro militia, remigando, &c. pag. 20. num. 3
- Princeps supremus an indiget consensu populi ad inducendum bellum. pag. 271. num. 3
- Princeps an faciliùs possit dispensare in criminalibus, quàm in ciuilibus. pag. 214. subsect. 14
- Princeps supremus an habet potestatem disponendi de bonis suorum subditorum. pag. 198. num. 1
- Princeps an potest constringere vassallos, ne aurum, argentum, vinum, &c. à Regno extrahant sine sua licentia. pag. 21. sect. 11
- Princeps concedens auri, argenti, vini, & similibus extractione, sub qua conditione hoc concedere videtur. p. 22. sect. 12
- Princeps ex officio an tenetur suscipere causas subditorum. pag. 14. n. 3
- Princeps subditus. quando potest bellum defensuum inire inconsulto Rege. pag. 3. num. 2
- Princeps an licitè potest cogere vassallos, vt frumenta, aliàque bona, quæ habent, vendant. pag. 18. sect. 6
- Princeps secularis an licitè potest cogere Ecclesiasticos, vt frumentum, aliàque ad victum necessaria, iusto pretio vendant tempore penuriæ. pag. 51. num. 1
- Princeps an licitè potest sententias in rem iudicatam transactas reuocare. pag. 205. num. 1
- Princeps secularis an habet iurisdictionem, seu potestatem disponendi de bonis Ecclesiasticis. pag. 25. num. 4
- Princeps an tenetur obseruare in suis iudiciis, & sententiis leges scriptas. pag. 209. num. 1
- Princeps an potest dispensare in furto, & ferre sententiam contra ius naturale. pag. 109. num. 1
- Princeps an licitè potest constringere vassallos ad refectionem pontium, viarum, &c. pag. 21. sect. 10
- Princeps an potest dispensare cum homicida Reipublicæ inutili. pag. 209. n. 4
- Princeps est minister, & custos iustitiæ. pag. 210. num. 4
- Princeps an potest spoliare eum, qui bona possidet iure gentium. pag. 210. num. 2
- Princeps an sit Legislator, conditor, ac legitimus legis interpres. pag. 208. n. 2
- Princeps secularis an habet aliquam in Ecclesiasticos iurisdictionem, præsertim coactiuam. pag. 182. num. 1
- Princeps an potest contra leges operari, & in illis dispensare. pag. 209. num. 5
- Principes seculares an aliquo modo possunt coercere Ecclesiasticos. p. 65. n. 1
- Principes quo modo subduntur Pontifici. pag. 317. num. 2
- Principes Christiani in quibus Principes Gentiles imitari debent. pag. 10. num. 9
- Principes ad quid tenentur, vt restitutionem faciant suis subditis. p. 252. sect. 6
- Principes, eorumque Ministri possunt Nunciorum facultates discutere. pag. 170. num. 1
- Principes sine iusta causa nouis tributis vassallos grauantes an peccent, & quo peccato. pag. 252. sect. 6
- Principes supremi an solum sumptus necessarios à vassallis petere possunt. pag. 250. sect. 4
- Principi an licet cudere pecuniam de vili materia. pag. 202. num. 1
- Principis fisco turgente quare reliqua Ciuitatis membra marcescunt. p. 10. n. 9
- Princi

Principis officium quodnam sit pag.
247.num.3

Principis an sit suum unicuique tribuere.
pag.34.num.2

Principum secularium legibus an sub-
duntur Ecclesiastici secundum vim
coactiuam, & punitiuam. pag.27.n.2

Privilegium. Privilegiatus.

Privilegia absoluendi à quibuscunque
peccatis, censuris, pœnisque inde re-
sultantibus quomodo interpretanda.
pag.140.num.1

Privilegia iuri communi derogantia cur
odia iuris dicuntur. pag.123.num.1

Privilegia omnia an reuocantur quotan-
nis per Bullam Cœnæ pag.329.num.3

Privilegia, & consuetudines omnes con-
tra immunitatem Ecclesiasticam quot-
annis in Bulla Cœnæ tanquam cor-
ruptelæ reuocantur. pag.173.num.4

Privilegia toti communitati in perpetuū
concessa an æquantur legibus publico
iuris corpori insertis. pag.140.num.2

Privilegia quænam censentur realia. pag.
356.num.2

Privilegiatus an potest sine consensu Or-
dinarij absolvere à censuris notoriis,
si cœ ad forum iudiciale deductæ sunt.
pag.134.num.2

Privilegium indefinitè concessum quo-
modo sit accipiendum. pag.122.co-
rollar.3

Privilegium concessum Religionum con-
fessariis quomodo interpretandum p...

Privilegium generale an derogat consue-
tudini particulari, nisi exprimat. pag.
124.num.5

Privilegium speciale primum an cen-
setur reuocatum per generale secundum.
pag.73.num.4

Privilegium dare quodnam sit signum.
pag.16.num.6

Privilegium vis arcendæ an aliquis Prin-

ceps de facto habet. pag.39.num.1

Probabile.

Probabilis opinio Doctorum an iurisdic-
tionem tribuit, vide *Opinio.*

Prodere.

Prodere se ipsum an quis tenetur. pag.
154.addend.8

Prodigus.

Prodigus, cui bonorum administratio in-
terdicitur an potest iuramento se ob-
ligare ad alienandum, vel soluendum.
pag.223.num.6

Prorex.

Proreges an possunt taxare tempore pe-
nurie frumentum, &c. pag.18.sect.6
Proregi Regis necessitatem attestanti quid
sit credendum. pag.7.num.7

Protestatio.

Protestatio contraria facto an vim ullam
habet. pag.99.num.1

Publicum.

Publica utilitas an sit præferenda priva-
tæ, vide *utilitas.*

Puer.

Pueri quando subiiciuntur præcepto con-
fessionis. pag.81.num.2

Pueri quando subiiciuntur præcepto
Communione. pag.82.num.2

Q.

Quadriennium.

Quadriennium Minoribus conces-
sum ad restitutionem in integrum
quando inchoatur. pag.15.num.5
Quadriennium Reipublicæ, Principi, Ec-
clesiæ, &c. concessum quando incipit.
ibid.

Quadriennio

Index Rerum, & Verborum,

Quadriennio elapſo an conceditur beneficium reſtitutionis in integrum modò iuſta ſubſit cauſa. pag. 15. n. 5
 Quadriennij ſpatium an conceditur ad petendam reſtitutionem in integrum ex quacunque cauſa. pag. 15. num. 5

R.

Regnum.

Regni bonum in quem ſinem redundat. pag. 155. num. 2
 Regni Neapolis quis eſt directus dominus. pag. 268. num. 2

Regularis.

Regulares an abſoluere poſſunt eum, qui quamvis certè conſummauerit hæreſim perfectè in interno, dubitat tamen an eandem perfectè conſummauerit in externo, vel è contra. pag. 109 num. 1
 Regulares virtute ſuorum priuilegiorum à quibus cenſuris abſoluere poſſunt. pag. 84. corollar. 1
 Regulares an poſſunt vti priuilegiis ſuis quoad commutationes, diſpenſationes votorum, reſtitutiones bonorum incertorum, relaxationes iuramentorum, &c. pag. 84. corollar. 2
 Regulares à quibus caſibus poſſunt abſoluere. pag. 84. corollar. 3. & 85. corollar. 4. 5. 6. & 7. & pag. 86. num. 1. & 2
 Regulares an poſſunt abſoluere à reſeruatis eos, qui de proximo Religionem ingredi volunt. pag. 111. aduertend. 4
 Regularis abſoluens à caſibus Bullaribus reſeruatis Papæ an abſolui poteſt ab alijs Regularibus vigore ſuorum priuilegiorum. pag. 111. aduertend. 5
 Regularium poteſtas in abſoluendo. pag. 112. per tot.
 Regularium coloni an tenentur ſoluere decimas pro ſua parte colonica ex præ-

diis Eccleſiaſticis. pag. 357. ſect. 19
 Religionum Prælati ex vi ſuorum priuilegiorum an poſſunt vti formula diſpenſandi, ab omni irregularitate, &c. pag. 146. num. 7
 Religionum Prælati an habent poteſtatem diſpenſandi cum ſuis. pag. 145. num. 3

Res.

Rem alterius quando quis ſibi poteſt retinere. 234 num. 1
 Res quomodo tranſit. pag. 26. num. 5
 Res quando habetur pro derelicto. pag. 234. num. 2 & 3
 Res deceptoris an ſunt licitè hypothecatae pro deceptione. pag. 235. ſect. 1
 Res alienata an tranſit cum ſuo onere pag. 241. num. 5
 Res alienæ an poſſunt quolibet titulo, etiam gratuito, accipi à deceptore illarum rerum dominium habente. pag. 235. ſect. 2

Reſeruatio.

Reſeruatio quid ſit? pag. 81. num. 4

Reſpublica

Reſpublica an iure Minorum gaudet. pag. 13 num. 3
 Reſpublica an ſe indemnem ab Eccleſiaſticis defendere, & conſeruare poteſt. pag. 31. num. 7
 Reſpublica an beneficium reſtitutionis in integrum habet. pag. 13 num. 3
 Reipublicæ caput. ibid.

Rex.

Reges, vide *Princeps*.
 Reges an poſſunt dici executores Concilij Tridentini quoad Eccleſiaſticos. pag. 62. num. 3
 Reges an poſſunt Eccleſiaſticos compellere ad reparationem Eccleſiarum p. 62. n. 3
Reges

Index Rerum, & Verborum.

Reges an possunt prohibere Episcopos excommunicare suos Officiarios. pag. 174. num. 16
 Reges, eorumque Ministri an possunt in Regiis Cancellariis retinere, & examinare literas, vel Bullas Apostolicas. pag. 170. num. 8
 Reges, eorumque Consiliarii an possunt excommunicari ab Episcopis. pag. 63. num. 8. & 9
 Reges an possunt expellere Episcopos à suis Episcopatibus. pag. 50. n. 8
 Reges impediens frumenti, aliorumque victualium extractionem ad Romanam Curiam an incidunt in excommunicationem Bullæ Cœnæ. pag. 12. sect. 13
 Reges qui dicuntur improbi. pag. 9. num. 7
 Reges qua via vim vi repellunt p. 37. n. 7
 Reges an possunt Episcopos, aliosque Ecclesiasticos ad residentiam obstrictos retinere pro gubernatione Regni. pag. 63. num. 1
 Reges an possunt prohibere Episcopis abesse suis Ecclesiis ultra tempus à iure statutum. pag. 64. num. 1
 Reges iniuste subditos grauantés ad quid tenentur. pag. 152. sect. 6
 Reges an possunt ex iusta causa alienare oppida, & Regia tributa. pag. 161. n. 3
 Reges quam proportionem seruare debent in exigendis tributis à vassallis. pag. 257. num. 1. & 4
 Regi ob quas causas donarium, vel tributum exigere licet. pag. 250. & 251. à num. 1. vsque ad ult.
 Regi nouum Regnum adipiscenti an debetur donarium, vel tributum. pag. 251. num. 2
 Regi in dubio an Parlamentarij, & Consiliarij credere tenentur. pag. 4. num. 3
 Regi attestanti de facto proprio an sit credendum si non agatur de preiudicio, & interesse alterius. pag. 6. num. 3
 Regi suam necessitatem attestanti an sit

Thom. del Bene Dubis. Moral.

credendum. pag. 3. & 4. num. 1
 Regibus, & quibuslibet aliis supremis Principibus an conceditur beneficium restitutionis in integrum. pag. 13. n. 3
 Regibus de iure naturali, & diuino an debetur tributum. pag. 258. num. 2
 Regis vires in quo insidunt. pag. 205. n. 1
 Regis inopia tendit in perniciem Regni. pag. 162. num. 2
 Regis marsupio non sufficiente an potest collecta imponi. pag. 154. num. 2
 Regis intentio in pensionibus concedendis quatenus sit. pag. 142. num. 1
 Regis dispositio concedentis aliquibus immunitatem, vnde alij grauentur, an sit iniqua. pag. 257. num. 3
 Regis ab expressa assertione an sit recedendum, cum de veritate in contrarium constet. pag. 259. num. 1
 Regis an sit assignare certam summam pecuniæ suæ sustentationi, regimini, ac defensioni necessariam. pag. 258. num. 2
 Regum prohibitionibus an subduntur Ecclesiastici. pag. 24. sect. 15
 Regum potestas, & Regnorum constitutio an sit immediatè de iure naturali. pag. 271. num. 1
 Regum potestas, & creatio an sit de iure gentium, vel de iure Ciuili. pag. 271. n. 5
 Rex quando tenetur ad restitutionem noui tributi impositi. pag. 162. num. 1
 Rex an potest noua tributa imponere, vel antiqua augere quotiescunque patrimonium sibi assignatum insufficiens sit suæ congruæ sustentationi. pag. 160. num. 1
 Rex an potest donatiuum, vel tributum recipere ab vna ciuitate, & postea diuidere per alias Prouincias. pag. 254. num. 2
 Rex quomodo comparatur ad Communitatem. ibid.
 Rex an potest dohanas, gabellas, & alios Regni redditus alienare. pag. 244. n. 1

Ccc Rex

Index Rerum ; & Verborum.

- Rex an licitè potest contractus ad limites iustitiæ reducere, vt suæ, & Regni necessitati subueniat. pag. 13. num. 4
- Rex quando donatiuum, vel tributum petere non potest. pag. 8. num. 2
- Rex vnde dicitur pater, maritus, tutor, & administrator populorum. ibid.
- Rex est propter Regnum pag. 254. num. 2
- Rex an pupilli, & Reipublicæ priuilegio gaudet. ibid.
- Rex an potest petere grauamen imposiū super bona Ecclesiasticorum antequam ad eorum manus peruenissent. pag. 335. & 336. per tot.
- Rex an hoc ipso quod exigat beneficium restitutionis in integrum, teneatur restituere totum, quod accepit ab iis, qui cum ipso contraxerunt. pag. 227. n. 1
- Rex an potest saltem indirecte grauare Ecclesiasticos. pag. 342. num. 1
- Rex an tenetur damnum subditis illatum compensare. pag. 257. num. 6
- Rex an omnibus Regni Baronibus imperare potest. pag. 2. num. 1
- Rex an sit debitor iustitiæ. pag. 241. n. 3
- Rex an potest grauare Ecclesiasticos quoad ea, quæ colligunt ex bonis suis patrimonialibus, si illa aliò transferant. pag. 303. num. 1
- Rex an potest suspendere, differre, ac tollere pensiones, vt succurrat publicis necessitatibus. pag. 245. num. 2
- Rex notabiliter læsus an tenetur stare contractui. pag. 215. num. 1
- Rex an sit solutus à iure naturali. p. 270. num. 2
- Rex an potest grauare Ecclesiasticos pag. 285. num. 3
- Rex in quo differt à Tyranno. ibid.
- Rex an potest ob necessitatem publicam cogere vassallos, vt mediante salario seruiant in Regiis triemibus pro timeriis. pag. 256. num. 7
- Rex an tenetur ratione iuramenti stare contractui. pag. 207. num. 1
- Rex, vt possit donatiuum, & tributum à Vassallis petere, quæ requiruntur. pag. 247. & 248 à num. 1. vsque ad 8
- Rex an potest donatiuum, vel tributum exigere, si aliunde suæ, & Regni necessitati potest subuenire. pag. 253. num. 1
- Rex an subditis iuri naturali, & diuino. pag. 16. num. 2
- Rex quomodo potest grauare extraneos. pag. 277. num. 1
- Rex an potest expellere è Regno Episcopos, si vocati ad Parlamentum noluerunt venire. pag. 282. num. 1
- Rex an potest vocare Ecclesiasticos ad Parlamentum pag. 280. num. 1
- Rex an potest petere id, in quo eius incerti, & ignoti vassalli læsi sunt pag. 228. num. 1
- Rex, & quilibet alius supremus Princeps an tenetur stare contractui pag. 15. n. 1
- Rex an potest disponere de thesauris, aliisque bonis domino carentibus. p. 228. num. 2
- Rex suâ culpâ in necessitate constitutus an potest noua tributa imponere. pag. 261. num. 2.
- Rex an potest propter bella, & sumptus, quos sustinet in vno Regno grauare cetera Regna, quæ habet. pag. 264. num. 1.
- Rex ex quibus causis possit Regno Neapolis gabelas imponere. pag. 266. n. 1
- Rex an potest Regno imponere tributum sine Regni consensu, nec eo conuocato. pag. 270. num. 1
- Rex vt subueniat necessitati publicæ ad quid tenetur. pag. 255. per tot.
- Rex vnde dicitur boni communis custos ibid.
- Rex an potest donatiuum, vel tributum à vassallis petere, si diminuendo, vel suspendendo gratias, & pensiones remuneratorias possit suæ, & Regni necessitati

cessitati subuenire. pag. 241. per tot.
Rex ob necessitatem publicam an potest
bona subditorum, etiam Ecclesiasticorum
solutio pretio sumere. pag. 256.
num. 4 & 5

Rex an tenetur soluere salarium ex redditibus
Regni officialibus deputatis iustitiae
administrationi. pag. 24. num. 2

Rex an sit propter Regnum, vel è contra.
pag. 259. num. 2

Rex an tenetur Regnum sibi praesentare. 7
pag. 259. num. 2

Rex an tenetur suum priuatum commodum,
& cuiuscunque alterius particularis
vassalli postponere bono publico.
pag. 9. num. 7

Rex an potest grauare Regnum Siciliae,
& quibus ex causis. pag. 269. num. 1. &
seq.

Rex, iusta causâ exigente, an potest cogere
vassallos ad donatiuum, vel tributum
exhibendum. pagina 273. numero 1

Rex, si reducendo contractus ad limites iustitiae
possit suae necessitati subuenire,
an donatiuum, vel tributum à Vassallis
petere potest pag. 22. num. 1

S.

Sacerdos.

Sacerdos, qui occultum homicidium
commisit, non habens facilem recursum
ad Papam, an ab Episcopo dispensari
potest. pag. 148. num. 10

Sacerdos non toleratus an validè absoluat,
si adsit toleratus. pag. 158. num. 7

Sacerdos an tenetur à sacrificando abstinere,
si ex tali abstinencia magnum
malum sibi imminere videat. pag. 212.
num. 5

Sacerdotes in articulo mortis quam habent
potestatem. pag. 125. num. 2

Sacerdotes non tolerati, & haeretici, an
Thom. del Bene Dubit. Moral.

possunt absolucere in mortis articulo.
pag. 157. num. 3

Sacerdotes omnes an possunt absolucere in
articulo mortis ab omnibus casibus
etiam Episcopo, & Papae reservatis.
pag. 156. in principio.

Sacramentum.

Sacramenta an semper producant suum
effectum. pag. 77. num. 2

Sacramenta omnia suscipere à Parochis
in haesim notorie lapsis, antequam
denunciati sint, an sit licitum. pag.
119. num. 2

Sacramenti Confessionis essentia an potest
consistere sine interno animi dolore,
& proposito non amplius peccandi.
pag. 102. num. 1

Sacrilegium.

Sacrilegium an sit reuocare Clericorum
immunitem. pag. 316. num. 1

Satisfactio.

Satisfactionis nomine, quid intelligitur.
pag. 137. num. 9.

Seruus.

Seruus in quibus tenetur obedire Domino.
pag. 104. num. 6

Secularis.

Secularis an sit incapax exercendi iurisdictionem
in personas Ecclesiasticas.
pag. 29. num. 1

Simplex.

Simplex tolerantia an priuilegium inducit,
vide *tolerantia.*

Subditus.

Subditi quando tenentur ad vectigalia.
pag. 5. num. 7

Superior.

Superior secularis an potest remittere
Ccc 2 iuramen

Index Rerum, & Verborum.

- iuramentum, quod metu, fraude, aut aliqua iniustitia extortum sit. pag. 218. num. 1
- Superior Laicus an potest remittere, seu relaxare iuramentum ratione boni publici. pag. 224. subsect. 3
- Superior an potest secum dispensare in votis, iuramentis, ac votis iuratis. pag. 222. num. 12
- Superior an potest secum dispensare in lege ieiunij. pag. 222. num. 12
- Superiori quando tenetur credere inferiori, eique obedire. pag. 5. num. 5
- Superioris condonatio an supplet vicem condonationis, quam faceret inferior. pag. 218. num. 1
- Superioris ad mentem quando tenetur subditus respondere. pag. 5. num. 6
- T.**
- Testis.*
- T**estes in matrimonio qui possunt esse. pag. 120. num. 4
- Tolerantia.*
- Tolerantia simplex an privilegium inducit. pag. 326. n. 2
- Tolerantia simplex an sufficit ad dispensandum. pag. 326. n. 1
- Tributum.*
- Tributum, vide *Donatum.*
- Tributa noua an possunt imponi pro Regis redemptione. pag. 262. num. 4
- Tributorum nouorum causa quibus debent esse notae. pag. 4. num. 4
- Tributum quando est iustum. pag. 10. n. 8
- V.**
- Vassallus.*
- V**assallus an potest in preiudicium Domini alterius iurisdictioni consentire. pag. 130. num. 10
- Verbum.*
- Verba an sunt naturaliter signa intentionis. pag. 110. n. 4
- Veritas.*
- Veritati an cedit prescriptio. pag. 3. n. 1
- Vicarius.*
- à Vicario ad Episcopum an datur appellatio. pag. 116. n. 6
- Virtus.*
- Virtus eadem obligat ad finem vt ad media finis necessaria. pag. 238. n. 9.
- Vsucapio.*
- Vsucapione, vt prescriptione an dominium transfertur. pag. 232. n. 1
- Vtilitas.*
- Vtilitas priuata an includitur in publica. pag. 184. n. 1.
- Vtilitas publica an sit preferenda priuatae. pag. 241. n. 1.

FINIS.

P.

P.

